Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

DANSK
HANDEL OG INDUSTRI

BIND II

DANSK HANDEL OG INDUSTRI

FYEN
LOLLAND-FALSTER
LANGELAND
BORNHOLM
ÆRØ
MØEN

BIND II

ODENSE
KULTURHISTORISK FORLAG
MCMXXXIII

BOGBINDERARBEJDET
UDFØRT AF
FRED. FUHRMANN - ODENSE

FYENS STIFTSBOGTRYKKERI (DREYER)

ODENSE

ODENSE BY er en køn By og en udpræget driftig By. Det kønne faar man Bevis paa, naar man fra Hovedbanegaarden kommer ud i Kongens Have — faa Byer har vel saa skøn en Passage fra Banegaarden til Strøget som denne. Det driftige, det viljestærke, det energiske fastslaas med ubegrænset Styrke, hvis man kommer til Odense ad Søvejen — en tre Mil lang Kanal, en stor Del af den gravet ved Hændernes Kraft, en Pulsaare, der slaar med stærke, livskraftige Slag i et sundt Legeme. — Dér ligger Byen langt inde i Landet, midt i det fede, fyenske Agerland. Og alligevel er Byen en Søkøbstad, et Navn, der er afsat paa Alverdens Søkort, en Havn, der kan tage selv de største Fragtbaade, og som endda rummer et Værft, der bygger Skibe paa indtil 15,000 Tons. Odense er baade en køn By og en driftig By. — Odense er en urgammel By. Hvor gammel, er der ingen, der ved! Første Gang, man finder Byen nævnt, er i et Brev til Kejser Otto den Tredie, da der oprettedes et kristent Bispedømme her. I det 11. Aarh. kaldtes Byen Othensve, hvilket betyder Odins Helligdom, og fra denne skulde Navnet Odense, Odins Stad, have sin Oprindelse. Man har derfor gisnet paa, at enten Nonnebakken eller Næsbyhoved Sø gemte paa Rester af Odins Borg, men noget bestemt herom er ikke konstateret. Derimod kender vi fra Knud den Stores Tid Odense som Retterting og Bopæl for Møntmestre, og Knud den Helliges Drab foran Alteret i den Kirke, han paa Sct. Albani Torv vilde lade opføre til Guds Ære, er jo endnu mere bekendt. Stedet, hvor Kongen dræbtes, findes forøvrigt den Dag i Dag angivet ved en smuk brolagt Sten paa Albani Torv.

I Tidernes Løb er Odense flere Gange blevet afbrændt og udplyndret, men Byen har altid med ukuelig Vilje igen rejst sig af Ruinerne, og den har til de fleste Tider været en stor By efter de Forhold, hvormed man maa regne her i Landet. Mange Ulykker kunde overgaa Odins Stad, Pesten kunde affolke den, og Kongers og Herremænds Stridigheder samt ydre Fjenders Volds-herredømme kunde gaa hen over den. Men stadig rejste Odenseanerne atter deres Hoveder, altid gjorde de igen deres By til en Fremtidsby — som Byen er det den Dag i Dag.

Odenseanerne — ja. Mon det ikke er i dette ene Ord, Hemmeligheden ved Odense Bys vedvarende Ur-Kraft ligger gemt? De Mennesker, der fødes i Odense, føler sig altid, saalænge de lever, og hvor de end i Verden færdes, som Odenseanere. De udgør næsten en Race for sig, et Folk i Folket, men i Ordets allerbedste Forstand. Derfor ser man ogsaa det Særsyn, at de allerfleste af Byens ledende Erhvervsmænd, dens Handelsstand o. s. fr., er født der i Byen. De rejser nok ud, Odenseanerne, og skaffer sig Uddannelse og Kundskaber, Erfaring og Viden, hvis det er nødvendigt — men hvis det er dem muligt, vender de gerne hjem til Byen igen og nedsætter sig der. Derfor faar den sejge, villende Race aldrig saa meget nyt Blod tilført, at den bliver svagere deraf.

De følgende Blade i denne Bog vil vise, at dette er rigtigt. Odense er H. C. Andersens By. Men Hans Christian Andersen var ogsaa — Odenseaner.

UDFØRLIGT REGISTER FINDES
BAG I BOGEN

MUNKE MØLLE
ODENSE

Munke Mølle i Odense er Danmarks ældste Virksomhed, men er i Dag indrettet efter de mest moderne Principper.

Møllens Historie gaar uendeligt langt tilbage i Tiden. Det var ingen ringere end Erik Ejegod, der omkring

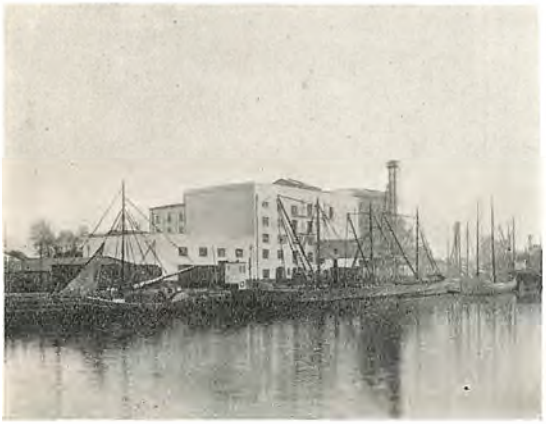

Munke Mølle

Aaret 1100 fra England lod indkalde nogle Benediktinermunke, for at de ved Odense Aa skulde opføre et Kloster og en Vandmølle. Det blev Munke Mølles Grundlæggelse. Som bekendt ligger Munke Mølle nu, otte Hundrede Aar senere, ved Odense Kanal, den tre Mil lange Vandvej, der giver Odense Adgang til Kattegat og dermed til den store Verdens Have.

Vi skrev, at Munke Mølle er Danmarks ældste Virksomhed, og samtidig paa Toppunktet af moderne Indretning. De gamle Munke af Erik Ejegods Skare malede deres Mel paa primitive Kværne, som blev drevet ved Aaens Vandkraft. I Dag er Munke Mølle et Vidunder af Teknik, moderne a la 1933 i enhver Henseende. — Ude fra den store Verden kommer Skibene med Hveden, og ved Møllens Kaj losser de store Dampere den gyldne Høst. Hveden vadskes paa dertil indrettede sindrige Maskiner og opvarmes og tørres paa Radiatorer, den konditioneres, som det hedder i Fagsproget. De saaledes vadskede og rensede Hvedekerner knuses ikke mellem Stene, der giver Støv i Melet, nej, de aabnes lempeligt mellem riflede Staalvalser. Mangfoldige Gange males og sigtes de, indtil et snehvidt Pulver, det næringsrige Hvedemel, er udskilt. — I den ene Ende af Møllen løber Hveden ind, i den anden Ende kommer

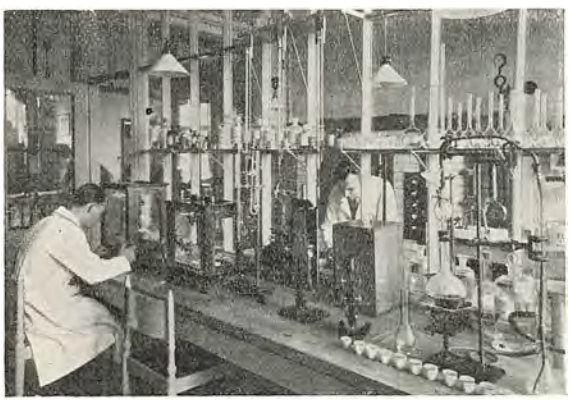

Interiør fra Laboratoriet

den ud igen, nøje adskilt i Mel og Klid, fint behandlet helt igennem af det mægtige Maskineri, der findes bag Møllens stolte hvide Mure. Maskineriet — ja, det ordner næsten det hele ganske selvstændigt. Af og til ser man en Møller gaa over de blankpolerede Gulve; men hans Arbejde bestaar kun i at se, om Uhrværket gaar, som det skal. Og det gør det næsten altid.

Munke Mølle — det er den Mølle, der fremstiller det berømte „Gluten Flour" — har ogsaa taget Kemien

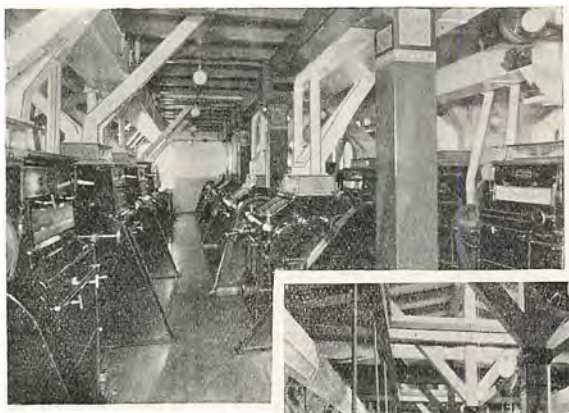

Interiør fra Møllen

i sin Tjeneste. I Laboratoriet fastsættes Hvedeblandingen hver eneste Dag efter Hvedens Kvalitet; og de færdige Produkter underkastes stadig en gennemgribende Kontrol; derfor er Møllens Mel altid ens. Ja, dette er altsaa Munke Mølle af i Dag.

Munke Mølle ejes og ledes i Dag af Møller Hans Petersen, som har overtaget Møllen efter sin Fader den 1. Januar 1919.

THORVALD PEDERSENS IMPORTFIRMA
I ISENKRAM, GLAS OG TRÆ
ODENSE

Blandt Forretningerne i Odense indtager Thorvald Pedersens Forretning, Kongensgade 38, en dominerende Plads. Den er anlagt efter større Linier end de fleste Forretninger.

Thorvald Pedersen startede sin Virksomhed i 1900 og lagde den straks an paa direkte Salg til Fabrikanter og Haandværkere i Møbel- og Bygningsindustrien. Og denne Kurs slog an. Saa godt slog den an, at Thorvald Pedersen har kunnet oprette Filialer i andre Byer og endda har maattet dele Hovedforretningen i Odense i flere Afdelinger. I Kongensgade findes Isenkramforret-

Thorvald Pedersen

Adolf Pedersen

H. P. C. Andreasen

C. Viemann Jensen

Jacob Pedersen

ningen og en Afdeling for Vinduesglas og Spejlglas. Udskilt fra Hovedforretningen er Dansk Møbelplade- og Finérfabrik, der er omdannet til et Aktieselskab, og desuden ligger paa Rugaardsvej en Afdeling for Træ-Import. — Denne Afdeling sælger inden- og udenlandsk Træ af alle Sorter til Møbel-, Skibs- og Bygningsbrug. — Endelig ejer Thorvald Pedersen et større Glassliberi, der ligger i Grønnegade.

En af Firmaets fornemste Specialiteter er Spejle, navnlig Badespejle, der tidligere fabrikeredes i Tyskland; nu har Thorvald Pedersens Spejle det fineste Ry Landet over, — og der eksporteres ikke ringe Mængder af dem til Norge og Island.

Det er saaledes en omfattende Forretning, den initiativrige Odenseaner har oparbejdet sig. Den beskæftiger heri Odense 65 Personer, Finérfabriken ikke medregnet.

Interiør fra Finérlageret

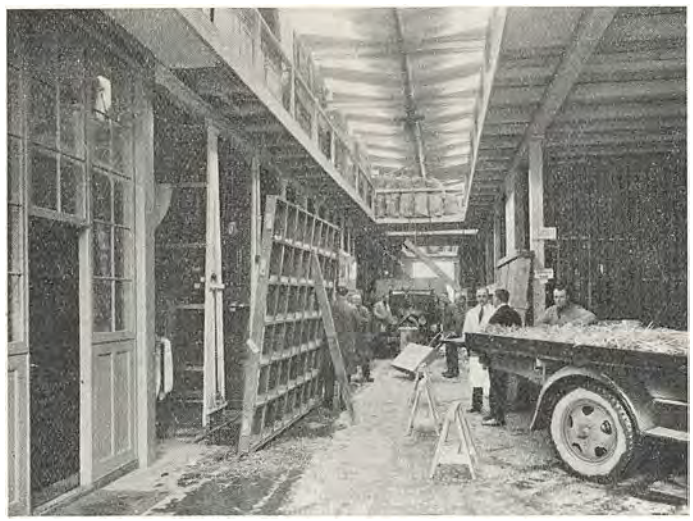

Interiør fra Glaslageret

Der er Filialer i Aalborg og Kolding, samt et Afdelingskontor i København. — Afdelingschefer i Odense er for Træafdelingen Prokurist Adolf Pedersen, der har været knyttet til Firmaet i 30 Aar, for Isenkramafdelingen Prokurist Andreasen, der har 27 Aars Anciennitet, og for Glasafdelingen Prokurist Jacob Pedersen, der har 24 Aars Tjeneste bag sig.

Chefen selv, Thorvald Pedersen, er født den 24. Oktober 1874 i Odense. — Han er en af de Odenseanere, der altid har vist, hvad de selv og deres By var i Stand til at udrette.

ANDELSSELSKABET ODENSE EKSPORTSLAGTERI ODENSE

Direktør Hohwy

I det sidste Tiaar af det 19. Aarhundrede havde en Sammenslutning af fyenske Landmænd arbejdet stærkt paa at faa oprettet et Andelsslagteri i Odense. Med et samlet Antal Andelshavere paa 4000 besluttede man sig derfor 1897 til at købe Firmaet Dessau og Küsters Etablissement paa Rugaardsvej. Dette Firma, som var etableret 1896, havde sluttet Kontrakt med Odense Byraad paa 30 Aar om Driften af Odense offentlige Slagtehuse. — Det nystiftede Andelsselskab købte baade Bygninger og Kontrakt af Dessau og Küster og betalte herfor ca. 1½ Mill. Kroner. Da Kontrakten udløb 1927, skiltes de offentlige Slagtehuse ud, og Eksportslagteriet fortsatte under Navnet „Andelsselskabet Odense Eksportslagteri".

Med den store Gæld paa 1½ Mill. Kroner var de første Aar meget vanskelige at komme igennem for Eksportslagteriet; men da disse først var lagt bag og Gælden bragt betydeligt ned, gik det strygende fremad.

Skønt Eksportslagteriet, da Andelsselskabet overtog det, næsten var forud for sin Tid, baade hvad Bygninger

Andelsselskabet Odense Eksportslagteri

og Teknik angaar, har man dog gentagne Gange i Aarenes Løb maattet foretage meget betydelige Udvidelser og Forbedringer. Tallene vil bedst illustrere dette: de første fem Aar slagtede man kun gennemsnitlig 40,000 Svin om Aaret, medens man nu er i Stand til at behandle indtil 280,000 indenfor samme Tidsrum.

I 1921 købte Odense Eksportslagteri Fyens Svineslagteri i Assens, som indtil da havde været drevet som privat Foretagende. Dette Slagteri er lige saavel som Hovedslagteriet i Odense fulgt med Udviklingen; man har ogsaa her maattet udvide stærkt. Tallene taler atter herfor, idet Slagteriet ved Overtagelsen havde en Kapacitet paa 25,000 Svin aarligt, men nu er i Stand til at behandle 120,000.

Tiden har vist, at de store Udvidelser og Moderniseringer var paakrævet. I 1932 naaede Odense Eksportslagteri op paa et Antal Slagtninger, der ligger meget nær ved de 400,000. Selve Omsætningen er siden Starten steget fra 2 Mill. til over 30 Mill. Kroner, og Antallet af Andelshavere fra 4000 til 11000.

Odense Eksportslagteri har gennem Aarene foretaget forskellige andre Udvidelser. Saaledes er der oprettet et Pølsemageri, en Konservesfabrik og en ret betydelig Foderstoffabrik med eget Mølleri. Dernæst skal nævnes det betydelige Antal Butiker, alle indrettet efter de mest moderne og hygiejniske Principer, som er etableret dels i Odense og dels i andre fyenske Byer.

Den oprindelige Købesum plus Købesummen for Assens Filialen, de mange store Udvidelser og Forbedringer og Anlæg af Bivirksomheder og Butiker har selvsagt efterhaanden naaet et ret betydeligt Beløb, ca. 5 Mill. Kroner, men alle disse Anlæg er naturligvis med

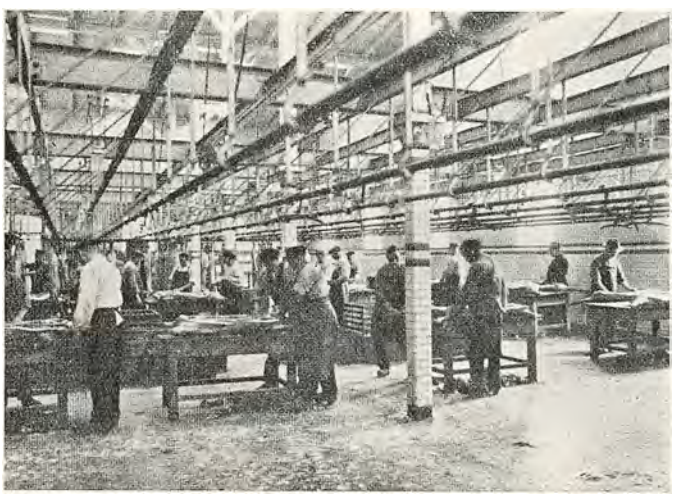

Interiør fra en af Hallerne

Slagteriets sunde Trivsel i Aarenes Løb nedskrevet endog meget betydeligt.

Eksportslagteriet har siden 1. September 1919 været ledet af Direktør E. Hohwy, som med stor Dygtighed og fast Haand har administreret den store Virksomhed, der nu beskæftiger over 300 Mand, og som eksporterer permanent til England, Tyskland og Belgien foruden en Række andre Lande, deriblandt en Del oversøiske.

AKTIESELSKABET SMITH & CO
ODENSE

Smith & Co., A/S, Odense, er oprindelig udskilt fra Isenkramfirmaet Smith & Co., og Grunden til Udskillelsen var den, at Isenkramforretningen i Cyklens rigtige Opgangstid havde oprettet en Afdeling for Cykler,

og denne Afdeling havde vokset sig større end Moderforretningen.

Smith & Co. grundlagdes i 1894 af Robert Jacobsen og Ivar Smith. — De to Herrer startede i Forening en lille Isenkramforretning paa Klingenberg, forøvrigt samme Sted, hvor Thomas B. Thriges nu verdenskendte Etablissementer fik deres Oprindelse. Isenkramforretningen voksede, men Salget af Cykler havde mere Fart, og efter en Del Aars Forløb ikke alene solgte man Cykler, man fabrikerede dem ogsaa, og der har vi altsaa Smith & Co. A/S.

I 1909 udtraadte Ivar Smith af den aktive Ledelse af Firmaet, og i hans Sted samlede Robert Jacobsen omkring sig de tre nuværende Juniorchefer, d'Herrer Hans Svarrer, L. Bech og M. Rødsgaard. Medens Isenkramforretningen flyttede til Slotsgade, byggedes der i Nørregade 75 til Cykleproduktionen. Det skete i 1908, og allerede i 1911 maatte der udvides, da Salget af Cykler steg med voldsom Hast. I 1916 byggedes der Fabrik i Kochsgade og nye Udvidelser skete senere — i 1925 i Kochsgade og i 1930 i Nørregade. Smith & Co.s Cykelfabrik er den største i Landet med en aarlig Produktion af mindst 35,000 Cykler. — Selskabets Aktiekapital er paa 1 Mill. Kroner fuldt indbetalt fraset Isenkramforretningen, hvis Aktiekapital er paa 400,000 Kr. — Robert Jacobsen er Formand for begge Selskaber.

Smith & Co. beskæftiger i Øjeblikket ca. 165 Mennesker. Ikke saa snart havde Cyklen erobret det ganske Land, før Automobilet begyndte sit Sejrstogt. Og ligesom Smith & Co. havde set Cyklens Chance, saaledes saa Firmaet nu ogsaa Automobilets. Sammen med Firmaet Semler & Mathiassen i København startede man Skandinavisk Motor Co., A/S, der altsaa blev et nyt og betydningsfuldt Skud paa den livskraftige Stamme. Det blev Direktør L. Bechs Opgave at føre dette nye Skud ud i Livet i Samarbejde med Ingeniør A. Semler, København. Skandinavisk Motor Co. har Eneforhandling for Danmark af Hudson, Essex og Dodge Brothers samt Singers Automobiler.

Grosserer Robert Jacobsen og hans dygtige Medarbejdere har for stedse indskrevet deres Navne i det odenseanske Erhvervslivs Annaler.

rens Død i 1901 arvede Chefsposten. — Allerede i 1867 købte Hagen & Sievertsen Ejendommen i Nedergade — dér, hvor Firmaet nu residerer i et meget omfattende og stateligt Bygningskompleks. I Tidens Løb er andre Firmaer gaaet op i den dygtigt ledede Forretning, saaledes i 1873 A. C. Nebel & Co.s Trykkeri i Odense og i 1898 Viggo Westermanns Stentrykkeri i Svendborg. I 1930 tilsluttedes Wilh. Løngreens Fabriker, hvis Bygninger ogsaa ligger i Nedergade. — Og desuden er der foretaget mange andre og store Udvidelser i Aarenes Løb.

Virksomheden omfatter nu en litografisk Anstalt, Stentrykkeri, Æske- og Kartonnagefabrik, Bogtryk, Offsettryk, Bogbinderi og Prægeanstalt. — Den raader naturligvis over de nyeste og bedste Maskiner, der findes.

I November 1930 døde Direktør Holger Møller. Han efterfulgtes paa den ansvarsfulde Post af den tidligere

Aktieselskabet Hagen & Sievertsens Fabriker

AKTIESELSKABET HAGEN & SIEVERTSEN ODENSE

En af de største Virksomheder i Odense er A/S Hagen & Sievertsens Æskefabrik og Stentrykkeri i Nedergade.

Denne Virksomhed blev grundlagt i 1851 under meget beskedne Forhold af Litograf P. J. Hagen og Stentrykker Christian Sievertsen. De to unge energiske Medborgere var indvandrede fra Flensborg, og de var klar over, at der i Kongeriget var et stort Marked for Æsker, Etiketter og Pulverkapsler, som Apotekerne tidligere havde maattet forskrive fra Udlandet.

Navnlig efter Krigen 1864, da Forbindelserne mod Syd næsten helt bristede, vandt den nye odenseanske Fabrik, som dengang havde tilhuse i Vestergade, fremad. I 1873 omdannedes Virksomheden til et Aktieselskab, og Chr. Sievertsen blev Direktør for dette. Han virkede i denne Stilling indtil 1884, da Ledelsen overdroges Værkfører Chr. Møller, hvis Søn, Holger Møller, ved Fade-

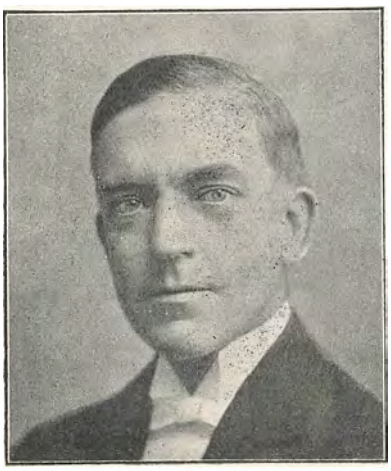

Direktør V. M. Nørredam

Leder af Wilh. Løngreens Fabriker, Direktør Nørredam, hvis Agt det er at fortsætte de initiativrige og smukke Traditioner, der har gjort Hagen & Sievertsens Fabriker i Odense til den førende i Landet.

MAX VON DER LIETH SMØR-EKSPORT ODENSE

Max von der Lieth

Grosserer Max von der Lieth var tidligere Medindehaver af Firmaet Wilh. R. Maegaard; det var i Aarene 1907—12. I Forvejen havde han næsten uden Afbrydelse haft Ansættelse i dette Firma, siden han i 1894 dimitteredes fra Odense Katedralskole. Den 1. November 1912 startede Grosserer von der Lieth imidlertid sit eget Firma, hvis Branche er Eksport af Smør, Import af Tøndebaand samt desuden Fabrikation af Smørtræer. — Smaa tusinde Fustager Smør ugentlig modtager Firmaet regelmæssigt fra Andelsmejerierne og sælger dem videre. Tidligere gik næsten hele Importen til England, nu skal der stadig søges nye Markeder, og Firmaet har gode, faste Forbindelser baade i Tyskland, Frankrig, Belgien og andre Lande.

Interiør fra Smørlageret

Hvad Importen angaar, da kommer Tøndebaandene mest fra Holsten og fra Holland, og de sælges videre til Bødkere og Mejerier. — I Firmaets Lokaler paa Eksportslagteriet er der altid Liv og Travlhed; paa Bødkerværkstedet fabrikeres saaledes ca. 500 Smørtræer ugentlig.

Max von der Lieth er født den 6. April 1876 i Odense og har levet næsten hele sit Liv der i Byen.

Han er Medlem af Bestyrelsen for A/S Odense Klædefabriksudsalg og af Bestyrelsen for Foreningen af Eksportører af dansk Smør.

ARBEJDERNES AKTIEBAGERI
ODENSE

I Aaret 1891 sad fire Odenseborgere en Aften og talte om de høje Brødpriser paa Grund af Forbudet mod Udførsel af Rug fra Rusland. De mente, at Bagermestrene forhøjede Brødpriserne mere end nødvendigt, og de fik Byens Fagforeninger samlet til et Møde d. 24. August samme Aar, hvor man blev enige om at oprette et Fællesbageri med Aktier paa 5 Kr. De fire Mænd — Tømrersvendene Jørgen Rasmussen, Mads Andersen, Carl Rasmussen og Murer Fr. Nielsen — arbejdede med utrættelig Energi videre paa Bageriets Oprettelse, og d. 10. September indkaldtes der til et offentligt Møde, som den 2. Oktober efterfulgtes af en konstituerende Generalforsamling. — Der var afsat 250 Aktier og indbetalt 450 Kr. i Aktiekapital. — Denne udvidedes dog 1895 til 7200 Kroner.

Efter at have lejet Ejendommen paa Hjørnet af Vesterbro og Thorsgade paabegyndte man Driften den 16. Februar 1892, men de økonomiske Forhold var ikke særlig gode, og de kommende Aar var vanskelige. Omsætningen steg dog og allerede i 1895 maatte man udvide og købte hertil Grunden Vindegade 110, hvor det hurtigt viste sig, at man havde de rette Udviklingsmuligheder, og hvor man hurtigt fik den sikre økonomiske Basis, som Selskabet nu kan glæde sig over. Fremgangen skyldes ikke mindst Bestemmelsen om Bonus til Forbrugerne.

Fabriken har stadig til Huse i Vindegade, men er her undergaaet flere store Udvidelser, sidst i 1923, da den nuværende Fabrik opførtes og den har nu en Værdi af 600,000 Kr. Virksomheden omfatter bl. a. ogsaa et stort Rugmelsmølleri, der er oppe paa en Formalings-Kapacitet af 100 Sække Rug daglig.

Bageriet har altid holdt sig det Motto efterretteligt at holde et godt Produkt til billigst mulig Pris, og i Dag ligger Priserne i Odense betydelig under Priserne i flere andre Byer. I Renter til Aktionærerne er der siden Starten udbetalt 9,375 Kr., og Bonus til Forbrugerne har i samme Tidsrum udgjort 980,094,60 Kr. — Det første Aar blev der udbetalt 504 Kr. i Bonus, og sammenligner man denne Sum med 104,000,00 Kr., der udbetaltes i 1932, bliver Fremgangen paa udmærket Maade anskueliggjort.

Den ene af de fire Mænd, der fik Idéen til Bageriet, Carl Rasmussen, var til at begynde med Selskabets Formand, blev i 1898 Bageriets Bestyrer og beklædte med stor Dygtighed og rigt Initiativ denne vigtige Post indtil sin Død i 1931. — I 1898 afløstes han af Cigarmager Jochumsen som Formand, og denne afløstes atter i 1900 af

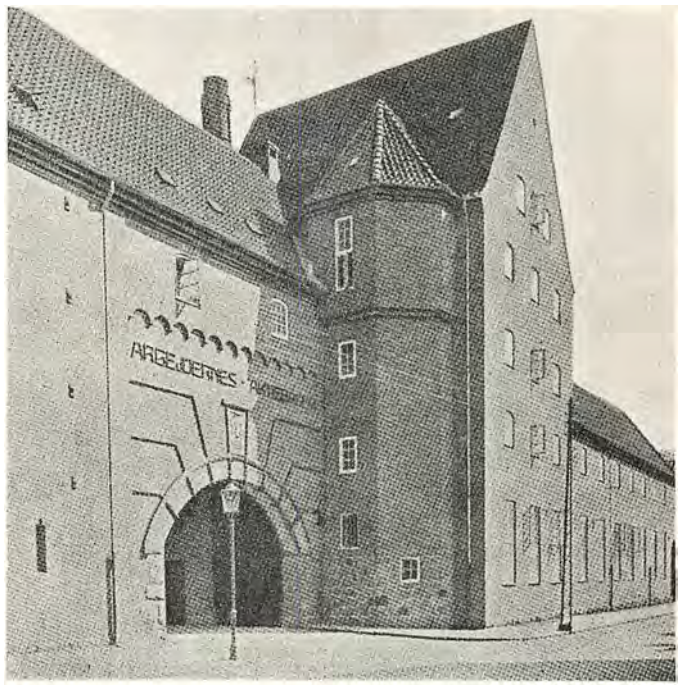

Tømrer M. Andersen, der døde i 1915, og hvis Efterfølger paa Formandsposten blev Bødker R. Petersen. — Carl Rasmussens Efterfølger som Bageribestyrer blev en indenfor Bageri- og kooperativ Bevægelse kendt Personlighed, mangeaarig Bestyrer for Fællesbageriet i Kalundborg, Chr. Larsen.

Som Formand for Bestyrelsen valgtes i 1932 Snedkermester L. Chr. Larsen, der i mange Aar havde været Medlem af Bestyrelsen.

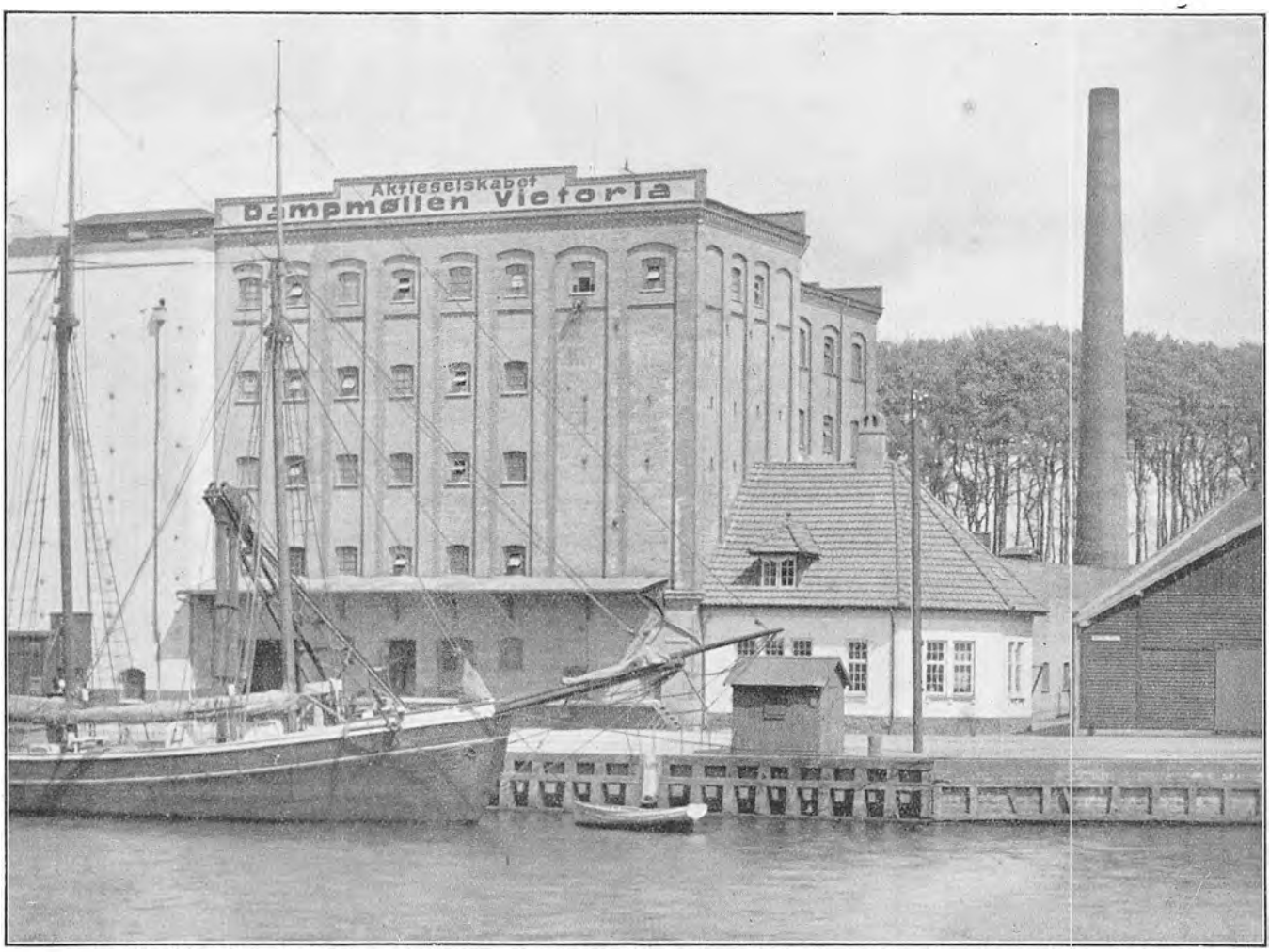

AKTIESELSKABET
DAMPMØLLEN VICTORIA
ODENSE

Da Odense Havn ved Aarhundredskiftet havde gennemgaaet sin store Udvidelse, anlagdes hurtigt ved dens Kajer den første større industrielle Virksomhed; det var Dampmøllen Victoria.

Direktør Vilh. Nielsen

Møllen blev opført af Brødrene Seck i Dresden og blev indrettet som moderne automatisk, hygiejnisk Dampmølle forsynet med alle mulige tekniske Hjælpemidler. Senere er Møllen flere Gange undergaaet Udvidelser, og i 1919 indførtes elektrisk Drift. — Da den havde eksisteret i 25 Aar, overdrog man det verdenskendte Mølle-byggerfirma „Miag", Braunschweig, at modernisere og nymontere den, og samtidig installeredes et elektrisk Forsøgsbageri og et Laboratorium til daglig Kontrol af Møllens Produkter; det skete i 1929, og Møllen staar saaledes stadig som en af Landets fornemste Virksomheder i sin Art.

Dampmøllen Victoria administreres af Direktør Vilh. Nielsen, der har ledet den siden 1913. — Vilh. Nielsen er født den 13. Oktober 1861 paa Lumbygaard i Nr. Lyndelse, og havde fra 1886—1911 Korn- og Foderstofforretning i Søndergade 7 i Odense. Da A/S Dampmøllen Victoria 1904 blev oprettet var Vilh. Nielsen en af Stifterne og var i nogle Aar Formand for Bestyrelsen. I 1911 indtraadte han i Direktionen.

Der har i Aarenes Løb været lagt adskillige Tillidshverv paa Direktørens Skuldre; bl. a. har han været Medlem af Ligningskommissionen og har sammen med Grosserer P. Simonsen stiftet A/S Odense ny Silo Pakhuse.

Dampmøllen Victoria's nuværende Bestyrelse bestaar af Etatsraad Alb. Høeg, Konsul Chr. Hennings og Møller N. P. Andersen.

DANSK ÆG KOMPAGNI
ODENSE

Ægproduktionen, som bare for en Menneskealder siden her i Landet var et ret upaaagtet Bierhverv, væsentligst til Fordel for Landbohusmødrenes Lommepenge, er nu en Faktor af stor Værdi for Landets Handelsbalance. Æggene er for Tiden vor tredjestørste Eksport-Artikel, kommende lige efter Smør og Flæsk. Dette skyldes bl. a., at nu ikke alene England, men ogsaa Tyskland, er Stor-Aftager af danske Æg.

En af vore store Æg-Eksportører er Dansk Ægkompagni i Odense. Dettes indregistrerede Varemærke, „Odin", er velset og skattet saavel i England som i

Tyskland, hvis største Æg-Importører Firmaet tæller mellem sine Forbindelser.

Dansk Ægkompagni startedes den 19. December 1925 af Brødrene Clausen, de nuværende Indehavere. Allerede et Aar efter Starten maatte Odense Ægkompagni købe Ejendommen Benediktsgade 30—34 for der at indrette sig store og formaalstjenlige Lokaler, der imidlertid stadig har maattet udvides. Yderligere har Odense Ægkompagni købt en større Ejendom i Herning og indrettet et moderne Ægpakkeri med tilhørende Præserverings-Anstalt, hvortil Firmaets jydske Opkøbere lader Æggene indgaa. Firmaet er saaledes i stadig og stærk Fremgang. Dets Motto er at bygge paa Sammenhold og Samarbejde mellem Aftagere og Leverandører, og det er jo et solidt Grundlag at bygge paa.

Axel Aage Emil Clausen og Kai Eiler Clausen af Odense er eneste ansvarlige og til Underskrift hver for sig berettigede Indehavere af det driftigt arbejdende Firma.

ODENSE MARCIPANFABRIK
ODENSE

At fabrikere Marcipanmasse kan ogsaa blive til Stor-Industri, det har Odense Marcipanfabrik bevist. Den er nemlig en af de mange odenseanske Virksomheder, hvis Navn har en god Klang over hele Landet. Og den gode Klang, Navnet har, skyldes først og fremmest, at Fabriken altid har fastholdt og til de mindste Enkeltheder fulgt sit Valgsprog: „Det er Kvaliteten, der skaber Renomeet, og det er Renomeet, der skaber Kunderne."

Odense Marcipanfabrik startedes i 1909 i Dronningensgade 38 af Fabrikant L. Thobo Carlsen. Allerede i 1914 flyttedes til Vesterbro Nr. 1. Denne moderne Specialfabrik har siden Starten flere Gange i Aarene 1912, 1915 og 1925, maattet foretage omfattende Udvidelser. Og atter i 1928 maatte der en Udvidelse til, denne Gang med en Forøgelse af Produktions-Kapaciteten paa ca. 50 pCt., tiltrods for at en Del af Fabrikens Produktion falder ind under Begrebet Luksus, og de enkelte Kunder saaledes paa Grund af Tidernes Ugunst har nedsat deres Forbrug; det er altsaa Kundekredsen som saadan, der stadig har en stærk og stigende Tilgang. Aarsagen hertil maa vel være den, at Konsumenterne roligt kan betragte Odense Marcipanfabriks Produkt som en Vare, de altid kan stole paa.

Fabrikant L. Thobo Carlsen, Fabrikens Indehaver, har da ogsaa det Princip aldrig at hvile paa de vundne Laur-

bær. Hans Valgsprog er, at i daarlige Tider skal man forberede sig paa de gode, og derfor tilfører han ideligt sin Fabrik de nyeste tekniske Forbedringer. Det kan roligt noteres, at hverken Fabrikens tekniske Fuldkommenhed eller Produktionens Kapacitet overgaas af nogen tilsvarende Virksomhed her i Landet eller i Udlandet.

Hans Lauritz Thobo Carlsen er født den 6. Februar 1882 i Sanderum.

P. H. HØFFNER & CO.
VESTERBRO 9 — ODENSE

Den 19. September 1871 startede den tidligere Støbemester paa Haderslev Jernstøberi, P. H. Høffner, en Specialfabrik i Odense. Det skete under ret beskedne Former i lejede Lokaler i Kongensgade 5. Specialet var Fabrikation af Seletøjsbeslag.

Fabrikant J. H. Høffner

Omkring Aarhundredskiftet optoges Sønnen, J. H. Høffner, i Firmaet, som nu tog saa stort et Opsving, at en Udvidelse blev nødvendig. Fabriken blev flyttet til Filosofgangen 22. Omkring Aaret 1908 købte Høffner Ejendommen Vesterbro 9, hvor forhen Brændevinsbrænder Hans Bress havde boet. Nye Fabriksbygninger med moderne Maskinanlæg blev opførte, og man gik over til at fabrikere specielle Maskinartikler for Mejeribranchen.

Ved Fabrikant Høffners dygtige Ledelse af Virksomheden, som heri Landet er den eneste af sin Art, er Produktion og Salg øget Aar for Aar. Salget sker ikke alene heri Landet. Der eksporteres til Holland, Rusland og Sydamerika. Alene til Rusland androg Eksporten i 1932 ca. 15,000 Kilo. Det skyldes gennemført Økonomi og arbejdsbesparende Maskinanlæg, at Fabriken er i Stand til at konkurrere, saaledes at samtlige Landets Mejeri-Maskinfabriker ydermere har indset Fordelene ved at aftage de specielle Maskindele hos Høffner i Stedet for selv at fabrikere dem. Forøvrigt tillægger Fabrikant Høffner selv sin Værkfører, Lauritz Petersen, en stor Del af Æren for sin Succes. L. Petersen har arbejdet hos Høffner i mange Aar, og hans Energi og Pligttroskab har været til uvurderlig Nytte. — Nu er forøvrigt ogsaa tredie Generation, P. H. Høffner jun., indtraadt i Ledelsen.

Værkfører L. Petersen

Fabrikant J. H. Høffner er født den 8. Februar 1863 i Haderslev. Han administrerer endnu selv sin store Virksomhed og helliger sig udelukkende dennes Vækst og Trivsel. Sønnen, Fabrikant P. H. Høffner, er født den 2. Februar 1898 i Odense. — Han er hos Faderen uddannet som Special-Metalstøber og -Drejer og har arbejdet paa førende Fabriker i København og Sverige.

ODENSE ÆGFORRETNING

Under Firsernes store Landbrugskrise fik man her i Danmark først rigtig Øjnene op for Æggets Værdi som Handelsvare; det var i det hele taget først da, at Æghandel toges op og blev drevet rationelt.

Det nu saa omfattende og ansete Firma, Odense Ægforretning, grundlagdes i 1886 af Grosserer Henrik Nielsen, som var dets Indehaver indtil 1915. Firmaet kæmpede sig gennem Aarene frem til at blive Landets største i sin Branche; det ekspederer 20 pCt. af Landets samlede Eksportkvantum af Æg, og det har Filialer i ikke mindre end 32 af Danmarks Byer.

I samtlige Odense Ægforretnings Afdelinger indkøbes tilsammen 15 Millioner Kilo Æg aarligt, hvilket i Stykketal vil sige saadan noget som 235 Millioner Æg.

Det er ikke alle Æggene, der eksporteres straks efter Indkøbet. En meget stor Del bliver præserveret for at kunne sælges i Vintertiden, naar Hønsene lægger forholdsvis faa Æg. I samtlige Forretningens Indkøbsafdelinger kan der paa denne Maade opbevares ca. 60 Millioner Æg.

Æg-Eksport nu om Dage er noget af en Videnskab, da Lovene med Hensyn til Æggenes Friskhed er meget strenge. Der skal nøjagtige Sorteringer til, og hvert enkelt Æg skal kontrolleres over et Lys, for at man kan

Odense Ægforretnings Hovedkontor paa Østre Stationsvej 44

se, om der er noget i Vejen med det. Desuden skal hvert enkelt Æg stemples med Ordet „Danish", og Pakningen skal ske i særlige Eksportkasser. Man vil efter dette forstaa, at Odense Ægforretning beskæftiger et meget stort Antal Mennesker. I Højsæsonen ikke mindre end ca. 500 Personer direkte, medens der selvfølgelig er mange flere, der indirekte har Fortjeneste ved Foretagendet.

Firmaet har i 1930 — som det første her i Landet — indrettet et meget stort Hønseri langt ude paa Landet, ved Fjelsted Skovly i Vestfyen, for derigennem ved Selvsyn at kunne kontrollere, hvilke Hønseracer der giver mest Udbytte, baseret paa forskellige Fodringsforsøg.

Den landsomspændende Virksomhed, der forøvrigt er næsten lige saa kendt blandt Grossister i England som i Almenheden herhjemme, har Hovedkontor og mægtige Ægpakkerier i Odense. I 1915 overtoges Virksomheden af Grosserer Henrik Nielsens Søn, Grosserer Axel Nielsen, i Forening med Grosserer M. L. Jørgensen; og de to Indehavere har formaaet stedse at hævde Firmaets gode Ry og at holde det paa Højde med Tidens Krav og Aftagernes Fordringer, til stor og uvurderlig Nytte for det danske Landbrug i disse for Landbruget saa trange Tider. Firmaets Hovedkontor er beliggende Østre Stationsvej 44.

Grosserer Axel Nielsen er polsk Konsul i Odense.

AKTIESELSKABET
ROBERT ZEBITZ & CO., ODENSE

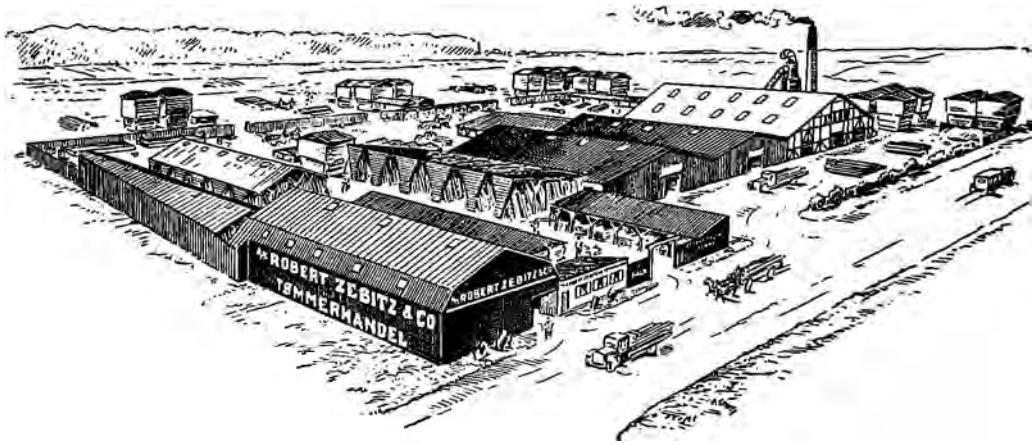

Et Firma, der ikke har nogen lang Historie, men hvis forretningsmæssige Sukces har været enorm, er det odenseanske Firma Robert Zebitz & Co., som har Domicil paa Kanalvejen umiddelbart ved Havnen.

Firmaet startedes d. 26. Marts 1927 af Robert Zebitz, der begyndte smaat. — I Dag har det en Omsætning af ca. en Million Kroner aarligt. — Dets Omsætning omfatter alt i Trælast og Bygningsartikler, og det store Bygningskompleks, hvorover Firmaet raader, er dets Ejendom. Det blev opført ved Starten og udvidet i 1931.

Denne Millionforretning administreres nu af to Direktører, d'Herrer Robert Zebitz og H. Søgreen Pedersen. — I Bestyrelsen for Aktieselskabet sidder Grosserer V. E. Zebitz, København, der er Formand, samt Viceinspektør S. Aa. Kjær, Horsens, og Sagfører Folmar Hansen, Odense. — Personalet udgør 20—25 Personer.

Robert Zebitz er født den 6. November 1895 i Grenaa.

J. L. HARBOES TAPETFABRIK
ODENSE

Harboes Tapeter er kendte og beundrede overalt i Landet. Og Fabrikens Historie gaar langt tilbage i Tiden.

Man ved af gamle Skrifter, at der i hvert Fald i 1858 var Tapetfabrik i Ejendommen Overgade 7. Den ejedes af Fabrikant Frydensberg, efter hvem J. L. Harboe overtog Virksomheden i 1865. Indenfor Tapetfabrikationen er Udviklingen siden da gaaet fremad med Kæmpeskridt.

Datidens Tapeter blev trykte ved Haandkraft. En dygtig Trykker kunde fremstille et halvt Hundrede Stykker Tapet om Dagen, naar han var heldig; paa Nutidens moderne Tapetmaskiner kan forfærdiges op til 3000 Ruller Tapet pr. Dag. Det kan i denne Forbindelse noteres, at Harboes Tapetfabrik i Øjeblikket er saa vidt, at dens aarlige Produktion ligger paa over en Million Ruller. Og Salget stiger stadig, saaledes at det jævnligt er nødvendigt at udvide Fabrikslokalerne, der ligger paa Jagtvej i Odense.

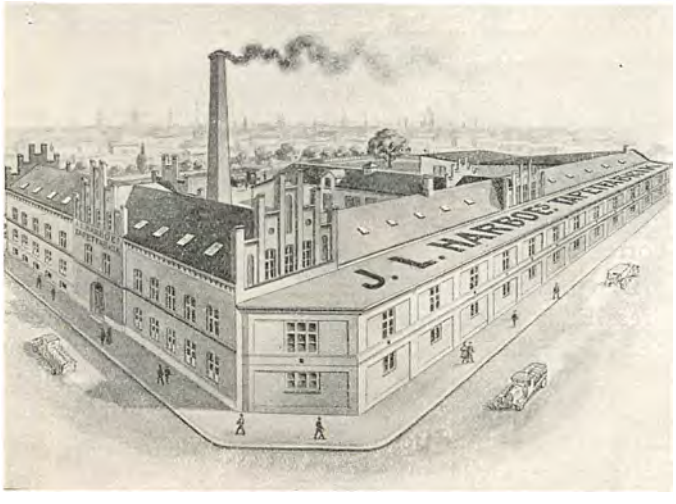

Fabrikant J. L. Harboe var her i Landet en af de første Tapetfabrikanter, der anvendte Maskiner; den første Maskine blev installeret paa et Loft i Adelgade. Fabriken paa Jagtvej blev bygget i 1885, og Ejendommen i Overgade anvendes nu udelukkende til Administration, Udsalg og Lager. Der er ikke engang Plads til Farvehandelen, som Harboe i sin Tid drev sammen med Tapetudsalget. Farvehandelen blev for en Aarrække siden udskilt af Firmaet og overladt til dets mangeaarige og skattede Medarbejder, Købmand L. P. Hansen, som nu driver selvstændig Farvehandel i Overgade 13.

J. L. Harboe døde i 1894, og Sønnen, L. Q. Harboe, overtog den blomstrende Virksomhed. Harboe jun. havde allerede da i flere Aar været beskæftiget i Virksomheden, og han kendte den ud og ind. Han formaaede at tilføre den et vældigt Opsving. Det var hans Faders Maal at naa de 100,000 Ruller Tapet om Aaret. Dette Maal har Sønnen altsaa forlængst overfløjet.

Harboes Tapetfabrik lægger i sin Produktion i særlig Grad an paa at tilfredsstille dansk Smag og Kunstsans. Der anvendes i Reglen danske Mønstre, hvis Motiver i mange Tilfælde er hentede fra gamle danske Kirker og Slotte eller, f. Eks. med Hensyn til Tapeter til Børneværelser, fra H. C. Andersens Eventyr.

AKTIESELSKABET
M. P. ALLERUPS EFTFLG.
ODENSE

Blandt de store Virksomheder, der har gjort Odense berømt som Industriby, maa i første Række nævnes A/S M. P. Allerups Eftflg., hvis Oprindelse er et Jernstøberi, der allerede i Aaret 1836 begyndte; dog under ganske smaa Forhold, i et lille Hus i Kirkegaardsalléen, og som saadan er det ældste Jernstøberi i Provinsen.

Grundlæggeren, M. P. Allerup, der stammede fra København, fik den 11. Juni 1836 kgl. Bevilling til at drive

Jern- og Metalstøberi i Odense. Det var da foruden Kakkelovne, ogsaa Landbrugsmaskiner, der var Grundlaget for Produktionen, og der er stadig voksende Afsætning, saaledes at man efter faa Aars Forløb maatte flytte over i større Fabriksbygninger paa det nuværende Sdr. Boulevard og allerede i 1844 optage andre efter Datidens Forhold store Opgaver, idet man bl. a. byggede Danmarks første Jernbro, nemlig Broen over Odense Aa ved Frederiksgade, hvor den findes den Dag i Dag.

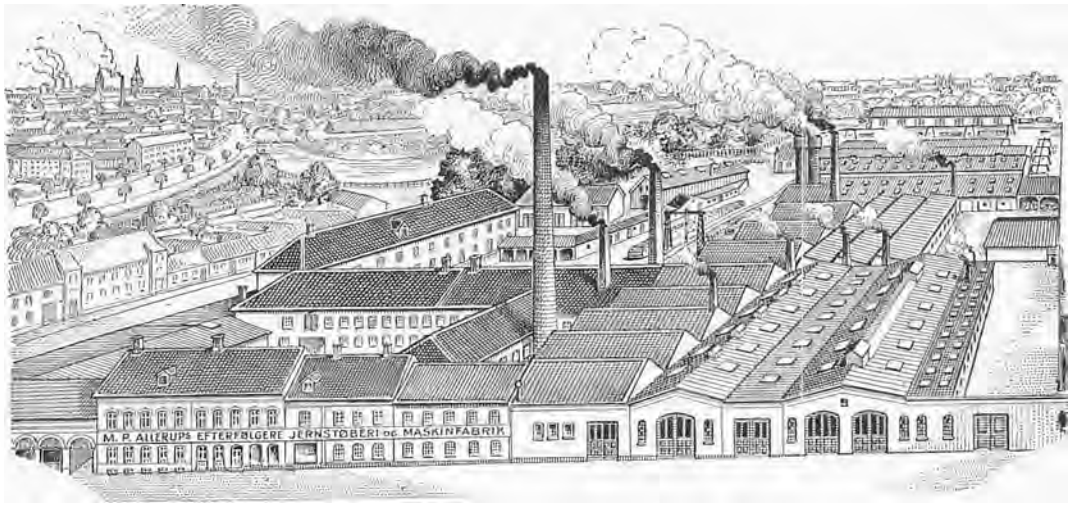

M. P. Allerups Maskinfabrik, Sdr. Boulevard

Efter M. P. Allerups Død i 1858 fortsattes Virksomheden af hans 3 Sønner, Harald, Emanuel og Emil Allerup, som støt førte den fremad og allerede i 1880 havde man omkring 100 Mand i Arbejde.

Sønnerne afstod i 1894 Fabriken til Ingeniør Charles Hansen og B. W. Breinholdt, hvorefter Firmanavnet blev M. P. Allerups Eftflg., og i 1900 omdannedes Virksomheden til et Aktieselskab med Ch. Hansen som Direktør, hvilken Stilling han beklædte indtil 1916.

Nu ledes den omfattende Bedrift af Direktør C. C. Nielsen og C. C. Marx-Nielsen, af hvilke C. C. Nielsen har arbejdet i Firmaet siden 1883, som Prokurist fra 1893 og som Direktør fra 1916, medens Marx-Nielsen blev knyttet til Firmaet i 1922, fra 1926 som Meddirektør.

I de senere Aar er der foretaget nye betydelige Udvidelser af Firmaet, som nu har ca. 250 Mand i Arbejde og producerer Støbegods i Stykker helt op til 15 Tons. Man producerer saaledes Hovedparten af Danmarks Plovgods, ligesom Firmaet her i Landet er Enespecialist i Fremstilling af Blødstøbegods.

Ogsaa Fabrikation af Dampkedler, Dampmaskiner, Kulkraner, Løbekraner, Beholdere, Jernkonstruktioner af enhver Art, samt Formemaskiner og alt Inventar for Støberier, Maskiner og Redskaber for Cementstøberier m. m. giver man sig af med, ligesom man i Aarenes Løb har udført saa forskelligartede Arbejder, som de største og første Beholdere til Det danske Petroleums Aktieselskab's Anlæg i Nyborg, Malmø og Landskrona, samt alle Beholdere til A/S Dansk-engelsk Benzin og Petroleums Co.s Anlæg i Korsør og en Serie Skibsbygningsmaskiner til en Række danske og norske Værfter m. m.

P. C. RASMUSSEN
ODENSE

Over det ganske Fyen ved man, hvem og hvad P. C. Rasmussen er. Det er et odenseansk Firma, hvor mange søger hen, naar de rigtig skal klædes paa, eller naar der i særlig Grad skal købes Udstyr til smukke Hjem.

Firmaet startedes i 1887 af Købmand P. C. Rasmussen, og det residerer i egen Ejendom paa en af de allerbedste Pladser i Odense, Vestergade 16. — Denne Ejendom er forøvrigt noget for sig. Bygningsstilen, med Vestibule i ti Meters Dybde og fem Meters Bredde,

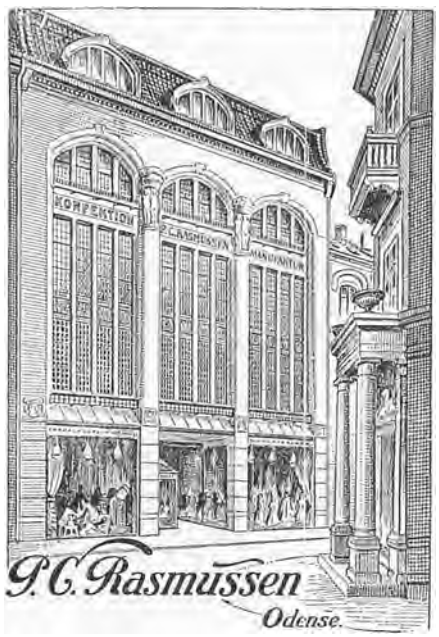

var den første i sin Art i Danmark, ligesom Façaden er opført i Stil efter det store Udlands Mønstre. At Ejendommen er forsynet med Fjernopvarmning, Elevatorer og Neonlys, tilføjes kun for en Fuldstændigheds Skyld. Ejendommen blev opført i 1914.

Firma P. C. Rasmussen har paa Lager alle Slags Stoffer og Udstyr, Konfektion samt Møbler af enhver Art. Det fabrikerer selv en væsentlig Del af sin Salgsmængde, og Indkøbet af Modeartikler sker direkte i Europas Modecentre. 85 Personer faar deres Brød i den store Forretning.

Den nuværende Chef for „P. C." er Købmand Andreas Eduard Mathiesen, der har overtaget Firmaet efter dets Grundlægger. Købmand Mathiesen, der altid forstaar at holde sin Virksomhed paa Højde med Tidens og Modens Krav, er født i Varde den 3. September 1881. Han er Medlem af Bestyrelsen for Odense Manufakturhandlerforening.

AKTIESELSKABET
TØRRINGS CIGARFABRIK
ODENSE

Navnet Tørring har en overordentlig god Klang blandt alle Yndere af en god Cigar. I Odense ryger man f. Eks. uanede Mængder af Tørrings „Upmann". Og udover det ganske Land indtager Tørrings Fabrikata en sikker Position.

Det var Fabrikant N. Tørring, der i Aaret 1867 grundlagde Fabriken; det skete i Ejendommen Vestergade 5. I 1873 flyttedes Fabriken til Vestergade 13, hvor Hovedkontoret endnu er, medens selve Fabriken er flyttet til

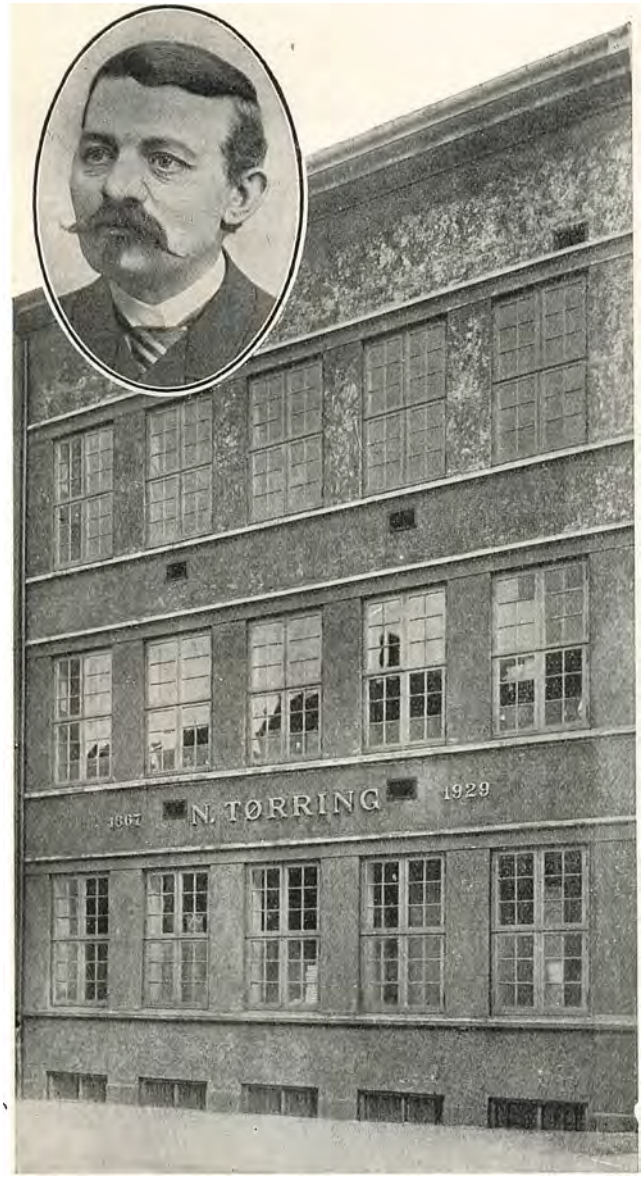

Nedergade. Den blev udskilt fra Kontoret paa Grund af den stærke Udvikling, Virksomheden tog i Slutningen af Aarhundredet. Før man opførte Fabriken i Nedergade, havde den dog haft tilhuse Albanitorv 7, Vestergade 28 og i egen Bygning paa Filosofgangen; denne Bygning blev opført i 1894, og det var den stadige Fremgang, der medførte de forskellige Flytninger. Bygningen paa Filosofgangen blev imidlertid faa Aar efter dens Opførelse ramt af en totalt ødelæggende Brand, og igen i de følgende Aar flyttedes Fabriken flere Gange, indtil den endelig i 1921 flyttede ind i den store Ejendom i Nedergade. Denne Ejendom har gentagne Gange maattet udvides; thi navnlig efter 1921 er Tørrings Cigarmærker blevet mere end populære. Virksomheden beskæftiger for Tiden 450 Personer, og den aarlige Produktion beløber sig rundt regnet til 35 Millioner Cigarer og Cigarillos.

I 1920 blev Virksomheden omdannet til et Aktieselskab med en Kapital paa 750,000 Kr. Selskabets Formand er Direktør Jacobsen, Fyens Disconto Kasse, og de øvrige Bestyrelsesmedlemmer er Kommandørkaptajn Trap og adm. Direktør Ludv. Tørring. Sidstnævnte, der er Søn af Grundlæggeren, indtraadte Aar 1900 i Firmaet og ledede Fabriken i fem Aar for sin Moder, hvorefter han overtog den for egen Regning. Fabriken har en betydelig Eksport, navnlig af Mærkerne „Atlantic" og „Upmann", der har en stor Udbredelse paa adskillige Pladser i Udlandet.

Fabrikant L. C. M. N. L. Tørring, som administrerer dette store Odense-Firma, hvis Ry viden om er til Ære for den By, hvori det hører hjemme, er født den 24. Februar 1875 og tog, før han indtraadte i Faderens Firma, en alsidig Uddannelse i sin Branche.

AKTIESELSKABET
L. DÆHNFELDT & THEODOR JENSEN
FRØAVL OG FRØHANDEL
ODENSE

Direktør Theodor Petersen

Dette lands- og verdenskendte Firma blev stiftet i Aaret 1850 af Handelsgartner Ludvig Dæhnfeldt, som i 1882 overdrog Firmaet til sin Søn, Christian Dæhnfeldt, der ligesom Faderen var uddannet som Gartner.

Som Følge af Forretningens stadige Vækst blev Firmaet i 1913 omdannet til Aktieselskab med Christian Dæhnfeldt som Direktør.

Det er ikke mindst indenfor Frøavlen, at Virksomheden har haft sin store Betydning, Firmaet var et af de første, der forsøgte med Frøavl her i Landet af nogen Betydning, idet man i 1891 begyndte med Frøavl af Rodfrugter og Havefrø paa et Areal af 6 ha., et Areal, der imidlertid udvidedes ret stærkt, idet Christian Dæhnfeldt havde Øje for Betydningen af at faa opelsket en Frøavl i Danmark. Dels paa egne Jorder, som man efterhaanden lagde ind under Firmaet, og dels hos en meget stor Kreds af Landmænd udvidedes Frøavlen paa Grundlag af et Kontraktforhold, saaledes som man kender det den Dag i Dag. Man gik frem efter nogenlunde de samme Prin-

Direktør H. Hermansen

Bygningerne set fra Gaarden

cipper som nu, idet man iværksatte Kontraktavl af de Sorter, det havde Betydning for det danske Landbrug og Havebrug at faa avlet Frø af under de klimatiske Forhold, som svarede til de Forhold, hvorunder Frøet skulde bruges; Side om Side hermed iværksattes et omfattende Forsøgs- og Forædlingsarbejde, der er gennemført under stadig udvidede Rammer og til i Dag har naaet et saa højt Stade, hvad Forædling og Tiltrækning af Stammer af Rodfrugter, Kløvere, Græsser og alle gængse Arter af Køkkenurter angaar, som næppe noget dansk Firma kan naa op paa Siden af. — Takket være dette store Forædlingsarbejde, der stadig fortsættes, har Firmaet igennem Aarene faaet anerkendt et saa stort Antal Stammer ved Statens Forsøg og ved andre danske Forsøgsinstitutioner, at det er naaet frem til at være det førende paa dette Omraade.

I Firmaets Forsøgs- og Kontrolmarker, der navnlig for Kontroldyrkningens Vedkommende er henlagt til Firmaets Ejendom, Forsøgsgartneriet „Hunderup" i Odense, udsaas til Ægthedskontrol hvert Aar flere Tusinde Prøver, der repræsenterer hvert enkelt kontraktavlet og iøvrigt handlet Parti Frø for derigennem at have direkte Føling med de handlede Varer.

Firmaet driver sin Virksomhed, hvad Pakhuse og Renserier angaar, saaledes adskilt, at alt, hvad der hedder Urte- og Blomsterfrø, behandles og ekspederes i Pakhus for sig selv, alt Rodfrugtfrø behandles ligeledes og ekspederes i Pakhus for sig selv, og det samme gælder Kløver- og Græsfrø. Disse Foranstaltninger er gennemført for at være et Led i Sikkerheden for at undgaa en Blanding ved Tørringen og Rensningen samt Ekspeditionen af de forskellige Sorter. — Illustrationerne i nærværende bekræfter dette og giver Læseren et Indblik i, hvad Pakhusene rummer, og dermed Indtryk af, hvilke Kvantiteter Firmaet nu er naaet op paa aarlig at omsætte af de forskellige Arter Kløver-, Græs-, Rodfrugt- og Havefrø.

Fra første Færd har det været Ledelsens Princip at fremskaffe det absolut bedste Frø og at lede Forretningen efter de absolut mest sunde og strenge Forretningsprincipper og de for Frøavl og Frøhandel særlig gældende strenge Principper, idet man fra først af har betragtet og stadig betragter Frøhandlen som værende en ubetinget Tillidssag. At man stadig søger at holde Firmaet paa Højde med de hævdvundne gamle Traditioner, bekræftes af foranstaaende vedrørende Forædlingsarbejdet og det Navn, som Firmaet igennem Aarene har skabt sig ude omkring i Verden; i alle Egne, hvor der overhovedet bruges Frø, har man den Glæde stadig at kunne konstatere Agtelse igennem den faste Kundekreds og dennes Forøgelse. — Firmaet har sine Organisationer i Orden ved Hjælp af Filialer i Ind- og Udland og sin Salsgorganisation iøvrigt i Ind- og Udland saaledes tilrettelagt, at Ledelsen har Tro paa, at man stadig kan holde det gamle nu snart 85-aarige Firma i Hævd efter de Principper som forannævnt.

Selskabets Bestyrelse bestaar i Øjeblikket af: Etats-

1854

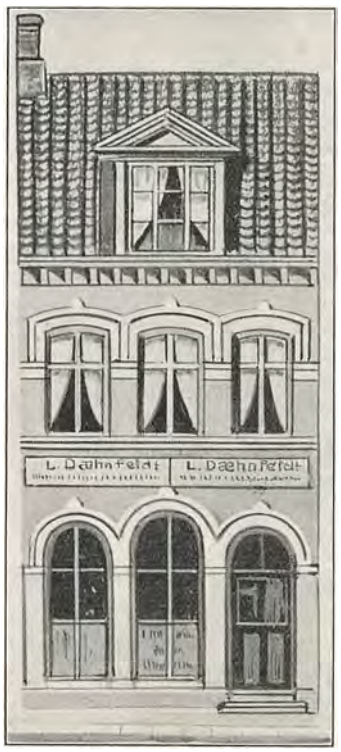

1875

1890

1933

raad Albert Høeg, Kmd. af Dbg. p. p., Bankdirektør E. Houmark Nielsen, Højesteretssagfører C. L. David, R. af Dbg., København, Grosserer Theodor Jensen, R. af Dbg., København, Kontorchef Ivar Andersen, Charlottenlund.

Selskabets Direktion bestaar i Øjeblikket af: H. Hermansen og Theodor Petersen, Odense.

DANSK MØBELPLADE- OG FINERFABRIK

AKTIESELSKAB — ODENSE

Dansk Møbelplade- og Finérfabrik A/S oprettedes i 1927 af Fabrikant Thorvald Pedersen, Odense. Fabrikanten var i Forvejen Indehaver af Kastrup Finérfabrik, men nedlagde i 1928 denne og flyttede dens Maskiner til Odense.

Etablissementet i Odense bestaar af to Afdelinger Havnefabriken og Fabriken paa Rugaardsvej. — Havnefabriken ligger paa en ideel Plads lige op ad Bolværket, hvorved Udlosning og Tilføring af de store Træstammer der bruges i dens Fabrikation, naturligvis lettes betydeligt. Havnefabriken bearbejder Raamaterialet, som derefter færdigbehandles i Fabriken paa Rugaardsvej. — Hele Virksomheden giver Arbejde til ca. 150 Personer.

Fabriken fremstiller væsentligst Møbelplader, Krydsfinér og Finér af ædlere Træsorter, som hentes langvejs fra. — Der bruges aarligt store Kvanta af Gaboon, Eg, dansk Gran og dansk Bøg og endvidere alle forekommende Træsorter, saasom Palisander, Markassa, Zebrano, alle Mahognisorter, Sapeli, Tabasco, Accinee, Cuba etc. — Fabrikens Produkter har allerede vundet stor Anerkendelse, idet der er ydet store Leverancer til flere offentlige Institutioner og private Byggeforetagender i saavel København som Provinsen. — Produkterne anvendes til Døre, Paneler, Lofter osv. samt i stor Udstrækning i Skibsbygningsindustrien og Møbelindustrien.

Kontor og Fabriken paa Rugaardsvej

Fabrikens Kanalanlæg

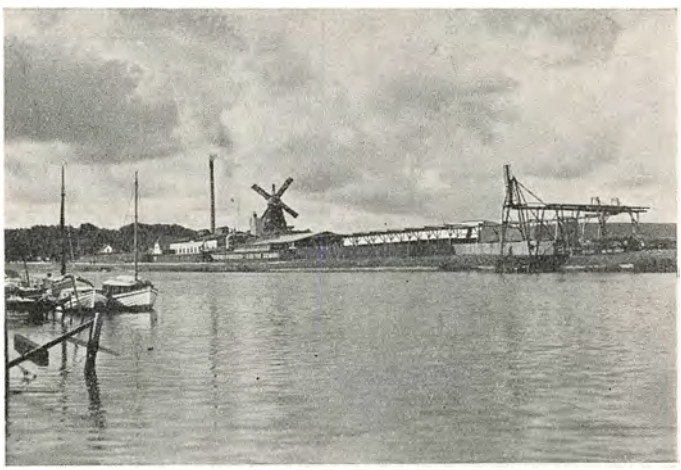

Fabriken set fra Havnen

Noget ganske nyt her i Landet er forøvrigt Dansk Møbelplade- og Finérfabriks Fabrikation af mønstrede Parkettavler af tykskaaret Egefinér. — En anden Specialitet er Parketstave af Eg.

Den 3. Juni 1929 overgik Fabriken til et Aktieselskab. Aktiekapitalen er paa 212,000 Kr. Aktieselskabets Formand er Thorvald Pedersen, og i Bestyrelsen sidder d'Herrer Kontorchef Hoffmann og Adolf Pedersen. Den daglige Ledelse af Fabrikerne er i Hænderne paa Thorvald Pedersen og hans Søn, Svend Julius Pedersen.

Direktør Sv. Pedersen er født den 14. Maj 1901 og har faaet sin Uddannelse i Faderens Firma. Ved Studierejser i Tyskland og Amerika har Direktøren paa de store Savmøller dér udvidet sit Kendskab til Branchen. — Dansk Møbelplade- og Finérfabrik driver Eksport til England, Norge og Sverige.

AKTIESELSKABET
BRANDTS KLÆDEFABRIK
ODENSE

Langt tilbage i Tiderne, medens Odense endnu var en lille By med landligt Præg, laa der i Vestergade 73 et gammelt Hus, fra hvis Tag en blaa Vadmelsdug fortalte, at her boede Farveren.

Afdøde Søren Chr. Brandt

Det var jo i de Tider saaledes, at Bønderne i stor Udstrækning selv vævede deres Tøjer, ja, en Del af dem vævede ogsaa uldne Tøjer og Linnedvarer til Salg i Byerne; men Kulør skulde der jo paa en stor Del af Tøjet, og det besørgede Farveren inde i Købstaden. F. Eks. i Vendsyssel gaar Væven den Dag i Dag paa sine Steder flittigt rundt om i de gammeldags Landbohjem; og hvor man ikke væver, spinder man i hvert Fald Uldgarn til Strømper og Sokker, og ogsaa det skal farves. I Hjørring findes saaledes en større Virksomhed med kombineret Farveri og Klædefabrik.

I 1795 købte Christian Brandt den gamle Farvergaard i Odense og fortsatte den deri nedarvede Virksomhed. Efter hans Død gik Gaarden i Arv til Sønnen, M. K. Brandt, der forud havde dygtiggjort sig i Ind- og Udland, og som tillige syntes klar over, at Farveriet maatte være parat til, i givet Øjeblik, naar andre Tider kom, at gaa over til Klædefabrikation. Gamle Breve fortæller, at han tænkte derpaa allerede i 1819; men Tiderne efter Statsbankerotten var daarlige, og Udlandets Udbud af spraglede Varer paa det danske Marked var stort og overmægtigt. Først i 1869 gik M. K. Brandt igang med at bygge en Klædefabrik, og som Leder af denne ansatte han sin 22-aarige Søn, Søren Chr. Brandt, der netop i Udlandet havde sat sig nøje ind i den Slags Fabrikation.

Fabriken set fra Pantheonsgade

Tidspunktet for Starten var gunstigt, bl. a. i Kraft af nyindførte Toldlove. Brandts Klædefabrik, som kun havde to Konkurrenter her i Landet — Brede Klædefabrik og Statens Fabrik i Usserød — begyndte med seks Væve, et Sæt Karte- og Spindemaskiner og en tolv Hestes Dampmaskine. Den satte sig straks som Maal at konkurrere med de udenlandske Fabriker, og den fik hurtigt godt Fodfæste paa det hjemlige Marked, bl. a. hos førende Firmaer i København. Fabriken maatte snart udvides, og dens Fremtid saa meget lovende ud, da M. K. Brandt døde i 1881. Farveriet var da helt indgaaet som Led i Fabrikationen, og man var i 1880 ophørt med at farve for Bønderne.

Søren Chr. Brandt havde allerede i 1877 overtaget Fabriken helt, og nu ledede han den videre sammen med sin Broder, Morten Vilhelm Brandt. Deres Arbejdsdag var lang, fra Kl. 6 om Morgenen til langt ud paa Aftenen. Og Udviklingen gik saa stærkt, at man i 1897 fandt det rigtigst at omdanne Virksomheden til et Aktieselskab. S. Chr. Brandt blev Bestyrelsens Formand. Han døde i 1906; hans Enke er endnu bosiddende i Odense.

Kort før Fabrikant Brandts Død i 1906 blev Ledelsen af den store og blomstrende Forretning, hvis mægtige Bygningskompleks i Dag vækker Forundring og Respekt hos alle, der ser det, lagt i Hænderne paa den kun 23 Aar gamle Aage Mengel, der siden da som administrerende Direktør med Indsigt og Dygtighed har ført Firmaet videre frem til Ære og Anseelse. En yngre Broder, Knud Mengel, der allerede i 1904 var blevet ansat paa Fabriken, blev, efter en Del Studier i Udlandet, i 1910 ansat som Meddirektør.

Brandts Klædefabrik er en af Odenses allerstørste Virksomheder og har selv i Nedgangstiderne klaret sig med Glans. I 1924 oprettedes en ny Afdeling, et Kamgarnsspinderi, og i Fjor toges en ny femetages Fabriksbygning i Brug. Der beskæftiges henved 300 Arbejdere.

Fabrikant Aage Mengel er Indehaver af det belgiske Konsulat i Odense og Fabrikant Knud Mengel af det tyske Konsulat.

BRYGGERIET „ODENSE"
ODENSE

I Efteraaret 1874 samledes 16 Mænd fra By og Land for at drøfte Betimeligheden af Oprettelsen af et nyt Bryggeri i Odense. Der blev derefter udsendt Indbydelser til muligt interesserede, og idet man mente, at der i Odense var naturlige Betingelser til Stede for et saadant Bryggeri, havde man allerede sikret sig en dygtig Fagmand til Leder, nemlig cand. pharm. V. Sørensen, som havde arbejdet to Aar paa Carlsberg-Bryggeriet og i 8 Aar været Brygmester paa Kongens Bryghus i København. Det viste sig, at Interessen var til Stede; thi ved Aktietegningen blev de 200,000 Kroner, man havde udbudt, straks tegnet.

Der var Enighed om at købe det daværende „Billes Hotel" (St. Knud) og i Tilknytning hertil opføre Bygninger, som passede til Formaalet. Da den oprindelige Plan nogen Tid efter blev udvidet, maatte Aktiekapi-

Mineralvandsfabrikens Façade mod Filosofgangen

talen forøges med 100,000 Kroner, som ogsaa meget hurtigt blev tegnet.

Den 14. September 1875 hejstes Kransen paa Bygningen, og i Februar 1876 blev Virksomheden sat i Gang.

Den første Bestyrelse kom til at bestaa af Bankdirektør, Handskemager L. Larsen, Boghandler Rasmus Nielsen, Redaktør Jørgen Pedersen, Gaardejer, Sparekassedirektør Niels Olsen, Indslev, og Husejer Hans Nielsen, Eskildstrup.

Da Bygningerne i 1876 stod færdige, var der opført Maltgøreri, Bryggeri, Gæringslokaler og Økonomi-Lejlighed, Isbeholdere, Lagerbygning og Stald. Inventaret bestod af en 6 Hestes Dampmaskine og en 12 Hestes Dampkedel, samt de nødvendige Apparater til Fremstilling af over- og undergæret Øl.

Hotellet, som blev istandsat og paabygget en tredie Etage, solgtes i 1884 tilligemed en Trediedel af Grunden for 130,000 Kroner. Det blev dog snart nødvendigt at erhverve et større Omraade for ikke at hæmme Bryggeriets Udvikling. Efterhaanden købtes derfor Ejendommene Holsedore Nr. 23, 25, 27, 29, 31, 21 og 19, de tre sidste i Aaret 1919. Et Par Aar efter købtes den tørlagte Malekarm ud til Filosofgangen. Denne sidste Udvidelse skete, da den ny Gade, „Mageløs", blev ført igennem fra Vestergade til Klaregade. Bryggeriet ydede et stort Tilskud til Gadeanlægget, som førtes over et Hjørne af Bryggeriets Grund; men man høstede ogsaa bagefter paa flere Maader Fordel af den ny Ordning. Bryggeriet „Odense" fik en fremtrædende Plads i Byens Fysiognomi. Man kan ikke undgaa at lægge Mærke til den smukke Sandstensmur og den monumentale Indkørsel i Mageløs. Bryggeriet omfatter nu det mægtige Areal mellem Mageløs, Holsedore og Filosofgangen, henved 7000 Kvadratmeter, og det beskæftiger ca. 150 Arbejdere.

I 1915 forøgedes Aktiekapitalen fra 300,000 Kroner til 400,000 Kroner, og samtidig overtog Aktieselskabet De forenede Mineralvandsfabriker, hvis Aktiekapital var 232,000 Kroner, en fuldt ud moderne Fabrik med de nyeste tekniske Hjælpemidler og Maskiner, som nu er installeret i den smukke Fabriksbygning, der med sine hvide Mure vender ud mod Filosofgangen. I Januar 1930 forøgedes Aktiekapitalen yderligere til sin nuværende Størrelse, 600,000 Kroner.

Bryggeriets nuværende Bestyrelse bestaar af: Bankdirektør Georg Jacobsen, R. p. p., Odense (Formand), Proprietær Fr. Rasmussen, Indslev pr. Nr. Aaby, Købmand N. Christiansen, Odense, Fabrikant L. Tørring, R., Odense.

Cand. pharm. Sørensen ledede Bryggeriet som Bryggmester fra 1874 til 1892. Efter ham ledede Brygger Johan Bloch Virksomheden i 26 Aar til sin Død 1918. Siden da har Direktør Marstrand-Svendsen med stor Dygtighed administreret det store Foretagende.

Direktør Marstrand-Svendsen er født den 23. November 1880 paa Øen St. Thomas i Dansk Vestindien, men har fra sit 8. Aar opholdt sig i Danmark. Direktøren lærte Handelen hos Købmand E. A. Borch i Kolding.

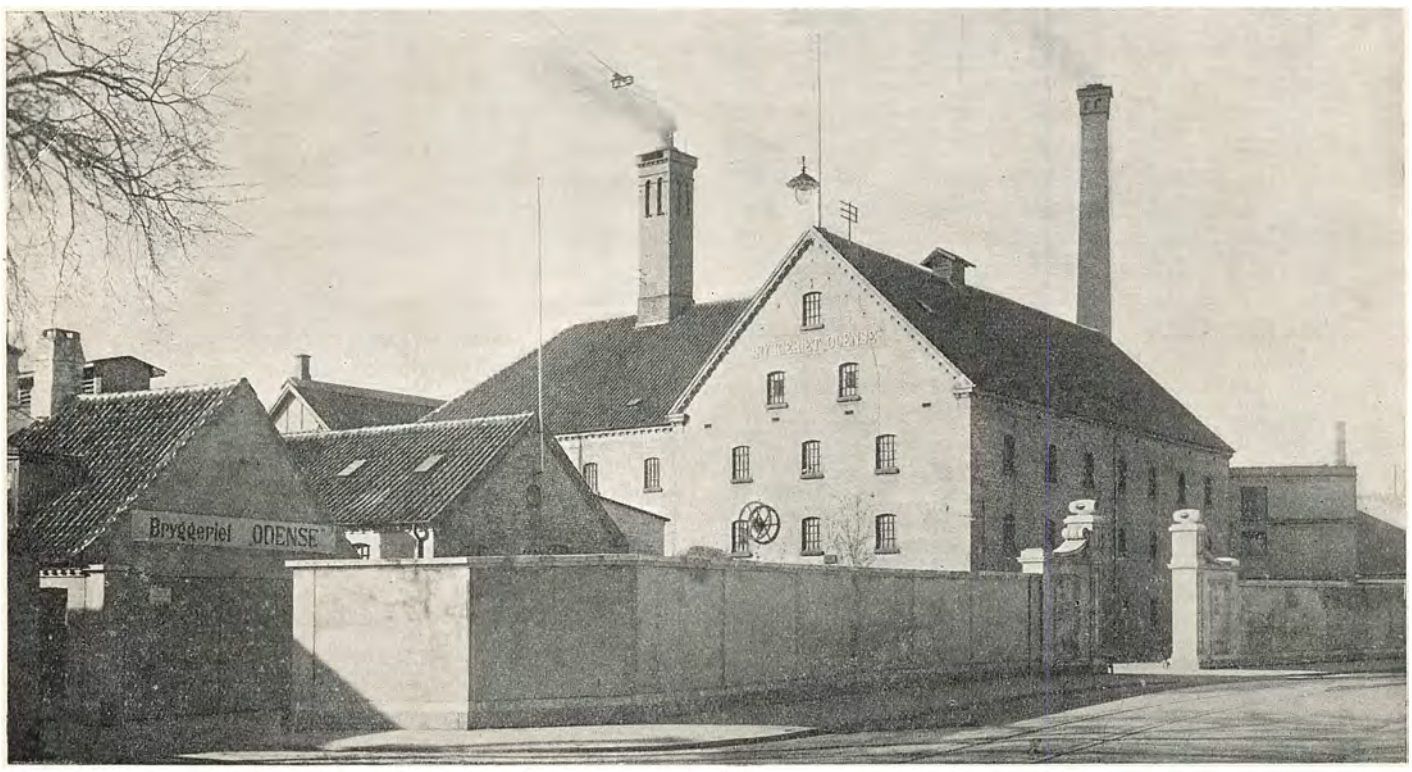

Bryggeriet set fra Mageløs

Efter et treaarigt Ophold i London fik han Ansættelse i De forenede Bryggerier i København og virkede her i 6 Aar. Den 1. Oktober 1912 tiltraadte Marstrand-Svendsen Stillingen som Inspektør paa Bryggeriet „Odense" og varetog dette Hverv saa godt, at der ved Brygger Blochs Død ikke var den ringeste Tvivl inden for Bestyrelsesraadet om, at Stillingen som Direktør burde overdrages ham.

Cand. pharm. Johan Chr. Hansen har siden 1904 været Bryggeriets Brygmester og siden 1918 dets tekniske Leder. Ligesom Direktøren har Brygmester Hansen faaet en grundig Uddannelse, før han blev ansat ved Bryggeriet, og han tog dansk Brygmestereksamen i Aaret 1900 som den første, der bestod denne Eksamen.

ALBANI BRYGGERIET OG SLOTSBRYGGERIET
ODENSE

Man siger, at Øllet er Tyskernes Nationaldrik, og det er ogsaa ganske rigtigt, at vore sydlige Naboer er store Øldrikkere; men man kunde forsaavidt ogsaa sige, at Øllet er Danskernes Nationaldrik, i hvert Fald hører det ubrydelig sammen med det kolde Bord — Smørrebrødet, som Danmark i Udlandet er saa kendt for.

Det gyldne Øl, som skummer i de høje Pokaler paa Hvermands Bord, er som selve den bølgende, gule, danske Ager, det er et Produkt af Danmarks Jord, og det hævder sig smukt i Konkurrencen med de udenlandske Produkter. Odense har altid været kendt for sit gode Øl, sine Produkter fra de fede, fyenske Agre; og en af Forgrundsfigurerne i den fyenske Ølindustri har fra gammel Tid været Albani Bryggeri, der paa en smuk Maade har indskrevet sit Navn i den fyenske Historie.

Albani Bryggeri, hvis Produkter snart har vundet 75-aarig Hævd, begyndte sin Virksomhed den 21. November 1859, grundlagt af cand. pharm. Th. Schiøtz, der den 2. April samme Aar kom til Odense med Projektet til et nyt Bryggeri. — Grosserer E. F. Esmann og Købmand Johan F. Rasmussen gik ind paa Planen og financierede Foretagendet, og Bryggeriet blev under Ledelse af Bygmester B. Seidelin opført saa hurtigt, at den første Bygning allerede kunde foregaa samme Aar. I de første Aar var Produktionen meget beskeden — Driftsaaret 1859—1860 kun 1700 Tdr. — men alene det, at en Provinsby

Interiør fra Aftapningshallen

bryggede sit eget Bajerskøl, var noget af en Mærkværdighed. Bryggeriet havde i Begyndelsen adskillige Vanskeligheder at kæmpe med, navnlig høje Humlepriser og dyr Istransport fra Norge; men da disse først var overvundne, gik det en rig Udvikling i Møde. Man indsaa snart, at Albani Bryggeri vilde blive et for stort Foretagende for Enkeltmand; det overgik derfor allerede i 1867 til et Aktieselskab med en Kapital paa 200,000 Kr. — I dettes Bestyrelse sad følgende Herrer: Daværende Appellationsretsraad, Byfoged og Politimester Koch, Bankdirektør Bierfreund og Købmand Johan F. Rasmussen. — Th. Schiøtz blev Selskabets Brygger.

Bryggeriet fik en stor Kundekreds over hele Fyen og i Jylland, hvilket snart nødvenddiggjorde Udvidelser; men flere foretagne Smaaudvidelser viste sig imidlertid utilstrækkelige. — I 1873—74 foretoges derfor en betydelig Udvidelse, saaledes at man var i Stand til at producere hen imod det dobbelte Kvantum Øl. — De følgende Aar blev for Bryggeriet rent ud eventyrlige Forretningsaar. Man kunde simpelthen ikke fremstille alt det Øl, der kunde sælges; der maatte til Tider siges Nej til Bestillinger, og Selskabet naaede for Driftsaaret 1878—1879 op paa en Dividende af 33 %.

Der blev stadig foretaget Forbedringer, Installationer af nye Maskiner og — i 1892 — af elektrisk Lys, ligesom Driftslokalerne ofte maatte udvides.

I 1883 opstod der Brand paa Bryggeriet; men langt værre end denne var Gærvanskelighederne, som en lang Tid truede med at standse hele Driften. — Denne Omstændighed nødvendiggjorde Indførelsen af den dyrkede Gær, efter at en gennemgribende Desinfektion var bleven foretaget.

Firserne var, rent bortset herfra, ogsaa paa andre Maader vanskelige Aar. — Der grundlagdes rundt om i Landet en Mængde Bajerskølbryggerier, man saa, at her var Penge at tjene, Raaprodukterne faldt betydeligt, og den følgende Overproduktion medførte en hensynsløs Konkurrence.

Sidst i Firserne fratraadte Schiøtz (død 31. August 1900) Stillingen som Brygger, og cand. pharm. Arntz traadte i hans Sted, samtidig med, at O. Schiøtz blev ansat som Assistent.

Efter at man var gaaet over til at anvende rendyrket Gær, meldte det Spørgsmaal sig, hvorledes man nu skulde bevare Gæren. — Dette Problem blev for Albani Bryggeriets Vedkommende løst 1890—91 ved Anskaffelse af det af den franske Brygger Velten konstruerede Sterilisationsapparat.

I 1891 lagde Staten en Skat af 7 Kr. paa hver Tønde Bajerskøl, og paa Bryggeriet indsaa man nu, at der maatte træffes særlige Foranstaltninger for at beholde Kunderne. Dette blev Grunden til, at man samme Aar oprettede en egen Aftapningsanstalt, saa man nu kunde sælge Øllet, aftappet paa Flasker, billigere end Øltapperne. Da der næste Gang — 1895 — var Lovforslag fremme om en yderligere Forhøjelse af Ølskatten, besluttede Albani at ruste sig til, hvad der skulde komme. Og da Lovforslaget traadte i Kraft 1. April 1897, var Planerne fuldt færdige til gennemgribende Forbedringer paa mange Omraader, ved Installering af Kuldemaskiner og Kølerør, samt nye, større og stærkere Maskinanlæg. — I Forsommeren 1898 tog man fat paa Omordningen. Driftsstandsningen varede kun 26 Dage; men allerede næste Vinter viste Fordelene sig, idet man da sparede ca. 50,000 Kr. ved selv at producere Isen i Stedet for at købe den i Norge.

Slotsbryggeriet i Nørregade

Aktiekapitalen, som i 1879 var forhøjet til 300,000 Kroner, udvidedes i November 1898 til 600,000 Kr. paa den Maade, at man uden yderligere Nyindbetaling udleverede til Aktionærerne to Aktier for hver af de gamle. — De i 1898 foretagne Forbedringer betød en Forøgelse af Ydeevnen paa ca. 40 %, og hertil kom en fuldstændig Modernisering af Aftapningsanstalten. Efter de sidste store Udvidelser under Krigen og i Efterkrigstiden er Bryggeriet mere end 10 Gange saa stort som ved Starten, og har en Kapacitet af 70,000 hl. Foruden et betydeligt Salg paa Fyen og i det øvrige Land, har man ogsaa i de senere Aar eksporteret en Del Øl, bl. a. til saa fjerne Pladser som Afrika og U. S. A.

Fast knyttet til Albani Bryggeri arbejder Slotsbryggeriet i Nørregade 45. Overtagelsen af Bryggeriet „Sct. Hans Bryggeri", som det dengang hed, skete 1905, da Albani optog Brygningen af de saakaldte skattefri Ølsorter. Foruden Produktionen af disse har Slotsbryggeriet 1915 paabegyndt Fremstillingen af en Række Mineralvandssorter, som siden er blevet overordentlig udbredte og populære, ligesom man ogsaa fremstiller Krystalis og Flødeis. Forøvrigt har Slotsbryggeriet udviklet sig i samme Grad som Albani; det er nu i Stand til i en Arbejdstid paa 8 Timer at producere 30,000 Flasker daglig.

De to Bryggerier drives stadig sammen under Aktieselskabsformen, men nu med en Kapital paa 900,000 Kr., fuldt indbetalt. — I Bestyrelsen sidder nu Sparekassedirektør N. Dreyer, Etatsraad Albert Høeg og Konsul Hennings. — Den daglige Ledelse varetages af Direktør Olaf Schiøtz, Forretningsfører B. Niegel og Brygmester Th. Poulsen.

Direktør Olaf Schiøtz er født den 1. Juli 1863 i København og har været ansat som Discipel paa Hillerød Apotek og som exam. pharm. paa Stubbekøbing Apotek, hvorefter han 1885 tog Eksamen som cand. pharm. I 1886 blev han ansat ved de danske Sukkerfabriker som Kemiker og havde i Aarene 1887—89 haft Stilling paa Løveapoteket i Odense. Derefter uddannede han sig paa forskellige Bryggerier: Albani, Gl. Carlsberg og flere udenlandske. — I 1919 blev han Meddirektør og i 1920 administrerende Direktør for Albani- og Slotsbryggeriet.

Direktør Schiøtz er Formand i Bestyrelsen for Bryggeriernes Forsikringsselskab, Formand i Bestyrelsen for A/S Neckelmanns Maskinfabrik, sidder i Bestyrelsen for Bryggeriforeningen og er Formand for A/S Slotsflødeis, Odense.

AKTIESELSKABET N. N. BLUMENSAADTS SÆBEFABRIKER ODENSE

Blumensaadts Fabriker i Nedergade har et kendt Navn i Byen, og forøvrigt over hele Landet. En gammel anset Virksomhed ledet efter moderne Forretningsprincipper, der har ført dette Firma frem til en af de ledende Fabriker paa Sæbe-, Parfume- og Smørfarvefabrikationens Omraade.

Trods denne moderne Drift har Blumensaadts Fabriker i det rent ydre bevaret sin Patina. Den lave, maleriske Bygning i Nedergade, som den forbipasserende øjeblikkelig lægger Mærke til, huser indenfor Murene moderne Kontorlokaler, og Fabrikskomplekset, der som en hel H. C. Andersen-Idyl ligger ud mod Aaen, ejer en virkelig malerisk Skønhed, medens nymoderne Maskiner inde i Bygningen i deres travle Jag forfærdiger Døgnets Forbrug af Renselsesmidler, og medens der i Laboratoriet sysles med Reagensglas og Kolber for at fremstille de herlige Blomsterdufte, som forhøjer mangen en Kvindes Charme.

Næsten 100 Aar tilbage i Tiden maa man gaa for at finde denne smukke, gamle Virksomheds Oprindelse. Det var i Aaret 1835, at den da 31-aarige cand. pharm. Nicolaj Niemann Blumensaadt begyndte sin lille, beskedne Virksomhed i Nedergade 25 for Tilvirkning af Tællelys og grøn Sæbe. Blumensaadt var af Apotekerfamilie, Søn af Apoteker Nicolaj Nielsen Blumensaadt, og han var en energisk ung Mand, der havde et aabent Øje for Fremtidens Krav.

Direktør J. C. Hansen

Efter et Besøg paa den berømte Verdensudstilling i Paris 1856 indførte han Maskiner, der dengang betegnedes som det fineste, man ejede, og de første i sin Art her i Landet, og derigennem naaede han, hvad han havde tilsigtet: at føre den danske Sæbe- og Parfumeindustri frem til et lige saa højt Stade som den franske konkurrerende Industri i denne Branche, og samtidig med, at han kørte frem med Kanonerne, føjede han et nyt Led ind i sin Produktion gennem Fremstil-

lingen af flydende Smørfarve, hvorved han gav den hjemlige Smørfabrikation et betydeligt Hjælpemiddel i Hænde og gav sig selv et nyt Arbejdsomraade, hvorpaa Fabriken siden har haft en mægtig Omsætning.

Medens han i 1871 stod midt i sin Manddomsgerning, døde han, og hans Enke drev Virksomheden videre i

hans Spor under Medvirkning af sin Broder og to Sønner N. N. og O. Blumensaadt.

I 1891 overtog Brødrene for egen Regning Firmaet, og efter at O. Blumensaadt var død i 1898, førte N. N. Blumensaadt Virksomheden videre som Eneindehaver.

I 1903 lod han Fabriken overgaa til Aktieselskab, hvori han indtraadte som administrerende Direktør, og i 1908 trak han sig tilbage. Han afgik ved Døden i 1915, og J. C. Hansen, der er født 1880, og som i nogle Aar havde repræsenteret Firmaet og siddet i Bestyrelsen for Selskabet, traadte efter Blumensaadts Fratræden til som administrerende Direktør og overtog i 1912 Hovedmassen af Aktiekapitalen.

Under Direktør Hansens Ledelse er Fabriken gaaet ind i en ny Blomstringsperiode. Den beskæftiger nu over 100 Mennesker daglig og er som Følge af den stigende Virksomhed og Teknikens stadige Fremgang ofte blevet moderniseret og forandret, uden at det er gaaet ud over den Patina, der er over hele Komplekset. Men man tør tillige sige, at Blumensaadts Fabriker stadig er en af de mest moderne Sæbefabriker her i Landet.

En af Nutidens Foreteelser er Sæbespaanerne, og paa dette Omraade har Fabriken skabt sig et meget stort Marked. Spaanerne fremstilles i en Form og i en Skikkelse, der, uden at skade Tøjet, opløser Smuds og Snavs og giver Tøjet det rene, hvide Skær. Paa dette Omraade var Blumensaadts Fabriker „første Sprøjte" og har vedblivende langt det største Salg her i Landet. Men trods det store Ry, som Blumensaadts Sæbespaaner „Staga" nyder, har man ønsket at gøre mere for at understrege den gode Kvalitet, idet man har ladet Spaanerne statskontrollere af „Dansk Landbrugs- og Handelslaboratorium".

Iøvrigt fremstiller Firmaet baade bløde Sæber, Marseillesæber og Toiletsæber. Af de sidste er Marseillesæben „462" og Toiletsæben „711" de mest kendte og skattede af det forbrugende Publikum, og de har faaet et meget stort Marked trods mange udenlandske Forsøg paa at bremse Firmaets stærke Fremskridt. Man kender jo Publikums Lyst til at købe udenlandsk — saa Fremgangen er en virkelig stor Anerkendelse til Fabriken og dens dygtige Ledelse.

Foruden det indenlandske Marked har Blumensaadts Fabriker oparbejdet sig en betydelig Eksport af Sæbe og Smørfarve.

Vi nævnte Laboratoriet, hvor der hver Dag kontrolleres og eksperimenteres. Laboratoriet er meget moderne og staar under sagkyndig Ledelse. Her undersøges daglig de indkøbte Raavarer og de færdige Fabrikata, idet Ledelsen daglig vil være sikker paa, at intet Hjul i den indviklede Mekanisme svigter. Faar man Lov at aflægge Besøg i dette Laboratorium, bliver man imponeret. Allehaande duftende Essenser og Olier opbevares paa Flacons, store og smaa, farvede og gyldne, giftigt grønne og straalende gule. Alle Blomsterdufte bølger en i Møde, hvis man letter paa Propperne.

H. C. Andersen har i et af sine Æventyr fortalt om Roserne, der, syltet med Salt, faar et fransk Navn og lægges paa Ilden, hvor de udstraaler deres Vellugt. Dette Eventyr har gamle Blumensaadt været med til at danne Grunden til. Han lagde sig nemlig især efter Tilvirkning af Blomsterpotpourri, og H. C. Andersens Moder var Urtesamlerske for Løveapoteket, hvorigennem Blumensaadt købte disse Urter til sin Fabriksvirksomhed.

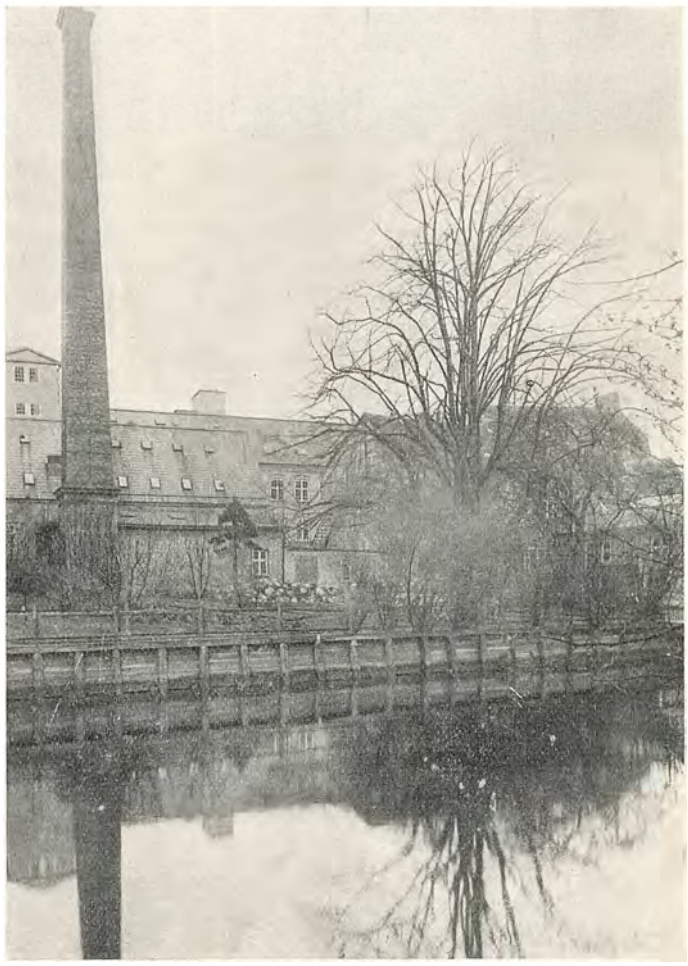

En Del af Fabriksbygningen set fra Aaen

— Se, siger H. C. Andersen, dette er Rosernes Levnedsløb, de er bare for Øjne og Næse . . . .

Men af det, der saaledes bare er for Øjne og Næse, har gamle Blumensaadt og hans Efterfølgere lagt Grunden til en af Odense Bys stolteste Forretninger, hvis Ry

er naaet viden om og stadig naar længere og længere ud i den vide Verden.

Den smukke Virksomhed dernede ved Aaen er i sig selv en fortræffelig Potpourri. Den danner en harmonisk Blanding af gammelt og nyt — af Tradition og Patina, af rationel Fabriksdrift og moderne Forretningsmetoder — i sig selv et Eventyr.

BRØDRENE CHRISTENSEN
TRÆVARE- OG PAKKASSEFABRIK
ODENSE

Det store skyder sig meget ofte frem af det smaa. I November 1927 oprettede de tre Brødre Christensen paa Rugaardsvej i et lille Skur en Trævarefabrik. Formaalet var at lave Skafter til Værktøj, Trillebøre o. lign. Ting. Brødrene sled i det, saa Sveden sprak af Porerne, og de arbejdede sig støt fremad, udvisende en eksemplarisk Flid og Sparsommelighed. I 1931 var de naaet saa vidt, at de paa Hs. Svanningsvej, i Nr. 10, kunde bygge deres egen Fabrik og lægge sig efter Emballagefabrikation, og deres Virksomhed er stadig under Udvikling. Den beskæftiger nu 10 Mand, og dens Bygninger har allerede faaet flere Udvidelser; iaar foreстaar en større Udvidelse med Opførelse af en Nybygning, der skal samle hele Fabriken under brandsikkert Tag. Der arbejdes jo nu baade med Rundsav og Baandsav og med specielle Kassesømningsmaskiner, den ene af disse er af dansk Fabrikat. Fabriken har elektrisk Drivkraft. Der fabrikeres Pakkasser for Konservesfabriker, Blikvarefabriker, Slagterier, Gartnerier m. m.

A. Christensen

G. Christensen

P. Christensen

Merkantil Leder er Gustav Christensen, født den 24. December 1897. Gustav Christensen er en selfmade Mand, der har god Viden om sin Branche. Tekniske Ledere er Arthur og Peder Christensen, født henholdsvis den 17. Marts 1887 og den 24. Juli 1892.

WILH. R. MAEGAARD
ODENSE

Et Tilbageblik paa Firmaet Wilh. R. Maegaards Historie er næsten som at kaste Blikket tilbage paa odenseansk

Konsul Thorbjørn Muus

Forretningsliv gennem det sidste halve Hundrede Aar. Firmaets nuværende Indehaver, en odenseansk Storkøbmand, hvis Navn er kendt og anset viden om, Konsul Thorbjørn Muus, er ud af det fornemme gamle danske Handelsdynasti Muus, hvis Historie nærmere omtales under Firmaet Elias B. Muus af Kerteminde. Hans Fader er nu afdøde Handelsminister, Grosserer Oscar B. Muus, hvis retlinede Karakter og Evne til at have det store Overblik og lede en vidtforgrenet Virksomhed i fuldt Maal er gaaet i Arv til Sønnen.

Efter en indgaaende Uddannelse herhjemme og i Udlandet kom Thorbjørn Muus i 1903 ind i Firmaet Wilh. R. Maegaard, der er grundlagt i Aaret 1849, og hvis Eneindehaver var Thor Hansen. Han trak sig imidlertid tilbage i 1908 og overdrog Firmaet til Thorbjørn Muus og Grosserer Max von der Lieth. Denne sidste trak sig i 1912 ud af Firmaet og begyndte selv Forretning, og siden har Konsul Muus været Eneindehaver af den store Virksomhed, der har tilhuse i den gamle „Sukkergaard" i Frederiksgade, og som Aar efter Aar er øget og nu er blevet en af Hovednerverne i fyensk Handelsvirksomhed. I 1913 paabegyndte Firmaet Fabrikation af den kendte Artikel „Coldings Foderblandinger", og siden 1917 har det tillige drevet Odense Kalkværk. For nogle Aar siden udskiltes Trælastafdelingen og blev sammensmeltet med et andet Firma i samme Branche under Navnet „Det fyenske Trælastkompagni".

Men Konsul Muus holder endnu flere Traade i sin Haand, baade paa det merkantile og paa andre Omraader. Saaledes er han Direktør for Odense Savmølle, og Handelsstandsforeningerne har i stærkeste Grad lagt Beslag paa ham. Han har været Medlem af Bestyrelsen for Arbejdsgiverforeningen indenfor Handelsstanden i

Odense og ved Odense Havn, han er Medlem af Odense Handelsstands Bestyrelse. Han er Medlem af Provinshandelskammeret og af Forretningsudvalget i den danske Handels Fællesrepræsentation, og han har været en fremragende Formand for den fyenske Handelsstands Centralforening. Videre er han Medlem af Bestyrelsen for Provinshandelsstandens Understøttelsesforening, og har siddet i Ledelsen for Foreningen af Tømmerhandlere paa Fyen og har været Formand for Centralorganisationen af Cementimportører i Danmark. Han har været Medlem af Cementnævnets Forretningsudvalg og af Dansk Arbejdsgiverforenings Hovedbestyrelse, og han sidder i Kontrolkomitéen for Østifternes Hypotekforening, ligesom han mere lokalt gør et stort Arbejde som Medlem af Bestyrelsen for Odense Børnehospital. Endelig er han Formand for Aktieselskabet Elias B. Muus, Kerteminde, Dansk Frøkultur, Kerteminde, og A/S Morud Handelshus i Likvidation.

Grosserer Muus er baade Storbritanniens og det nederlandske Riges Repræsentant i Odense og røgter med Glans disse to fornemme Æresposter.

GULDSMED JEAN SUREL
ODENSE

En af de mest moderne og stilfulde Forretninger paa det gamle Strøg i Odense er Guldsmed Jean Surels. Den Kultur og Smag, Façaden røber, sidder ogsaa i Højsædet indendørs. I 1931 kunde Jean Surel fejre 25-Aars Jubilæum, idet Forretningen startedes den 5. Juli 1906 i Ejendommen Vestergade 41, hvor Surel i mange Aar alene sammen med sin Hustru oparbejdede den nu saa velrenommerede Virksomhed. I 1918 købte Surel den Ejendom, hvor han nu har tilhuse, Vestergade 34, og hvor han for syv Aar siden indrettede sin moderne Forretning, som siden er gaaet stærkt frem, og hvor han har brudt nye Baner indenfor Branchen, bl. a. en betydelig en gros Forretning med Kunder over hele Landet samt i Sverige. — Som Resultat af de aarlige Rejser til Produktionsstederne fører Forretningen bl. a. det bedste danske Sølv, det bedste franske Bronce, det bedste tyske Bijouteri og det bedste engelske Plet.

Pokal udført til Smedelauget

Guldsmed Surel er født den 28. April 1874 i Nakskov som Søn af Gas- og Vandmester A. Surel og har bl. a. faaet sin Uddannelse suppleret med lange Ophold i Udlandet. — Han har saaledes arbejdet tre Aar i Berlin og syv Aar i Paris, hvor han har udført store Arbejder, f. Eks. Kong Peter af Serbiens Krone og Scepter samt franske Kvinders Æresgave til den russiske General Støssel, en Sabel med kunstnerisk udført Hæfte. Nævnes kan det ogsaa, at han er et meget skattet og med Tillidshverv stærkt beæret Medlem af Odd Fellow Ordenen.

A. JAKOBSENS PLOVFABRIK
FRAUGDE

Hvem kender ikke Fraugde-Ploven, baade af Navn og af Udseende? Det gør i hvert Fald enhver Landmand i Danmark, ja, paa Landet velsagtens „Hvert Barn i Byen". Den Mand, der her i Landet har ofret mest paa Løsningen af den Opgave at fremstille den bedst mulige Plov for danske Forhold, er absolut Fabrikant A. Jakobsen, Fraugde ved Odense.

Jakob Chr. Jakobsen

Den første Begyndelse til Fraugde-Ploven blev gjort hos Gaardejer Anders Mortensen, Langemosen ved Ørbæk, hos hvem Anders Jakobsen tjente som Dreng. Anders Mortensen havde opfundet en Plov, som han kaldte for Grebploven, senere kaldet Grenploven, og Princippet for dens Konstruktion var dette, at en Greb lettere kan slippe Jorden end en Spade. Han vilde have Landsbyens Smed til at lave sig en saadan Plov, men Smeden sagde nej — han troede ikke paa Opfindelsen. Anders Mortensen fik dog Lov til i Smedien og sammen med sin Tjenestedreng selv at forsøge at lave Ploven, og da Arbejdet var overstaaet, og Ploven kom i Jorden, var der ingen, der lo. Samme Efteraar blev der i Ørbæk Smedie fremstillet ikke mindre end syvogtyve af de nye Plove. Det var et ganske uhørt Antal i de Tider.

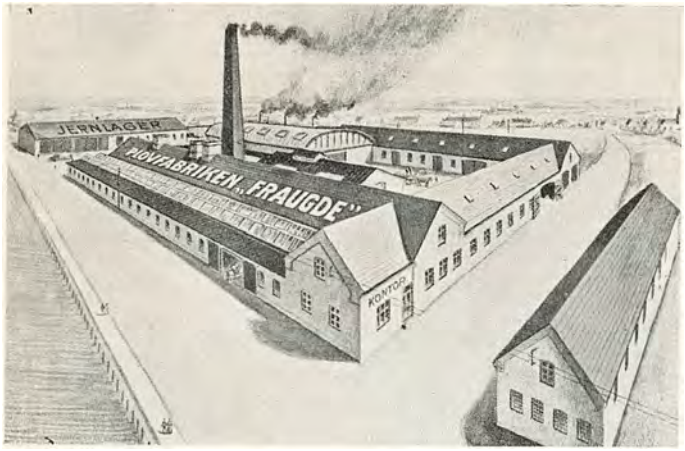

Fabriken i Fraugde

I 1876, tre Aar senere, drog Anders Jakobsen til København og fik Arbejde hos Vognfabrikant Gerner, hvorfra han kom paa Landbohøjskolen som Beslagsmed. Den 1. Maj 1877 bosatte Anders Jakobsen sig i Overholluf, Fraugde Sogn, som Smed. Driftskapitalen var paa 300 Kr. Samme Efteraar indkøbte Hollufgaard to amerikanske Plove, der vakte Jakobsens særlige Interesse. Han tog fat paa at lave en Plov, der skulde være mindst lige saa god som de amerikanske; i Maj 1878 havde han sine to første Eksemplarer færdige. Det var et taalmodigt Arbejde for en Landsbysmed, thi alt skulde smedes og laves med Haandkraft. Men Jakobsens unge Hustru hjalp ham trofast, og ved fælles Kræfter gik det fremad. Ploven høstede Anerkendelse paa Udstillinger, og i 1886 flyttede Jakobsen sit Værksted til Fraugde og gjorde det større. I Fraugde har Virksomheden siden da været i en stadig og rig Udvikling. I 1894 fik Jakobsen Raad til Anskaffelsen af en lille Dampmaskine, en Smergelslibemaskine og andre Hjælpemidler, og hertil kom, at han kunde begynde at drage en Del Nytte af sine to Sønner. I 1896 var han saa vidt, at Fraugde-Ploven ved en Plovprøve ved Kalundborg kunde slaa de originale amerikanske Plove ud.

I Tidens Løb er Fraugde-Ploven naturligvis i Lighed med alt andet undergaaet en Række Forbedringer og Forandringer, men stadig har den formaaet at hævde sit Ry. I 1900 byggede Jakobsen sin egen Fabrik med elektriske Lysinstallationer, og samme Aar fik hans Plov Sølvmedaille ved Verdensudstillingen i Paris. Saa var dens Lykke endeligt og uigenkaldeligt fastslaaet.

I Aaret 1918 leveredes Fraugde-Plov Nr. 100,000; Fabriken var da naaet til at have sit eget Staalværk til Fremstilling af Plovens nu saa berømte Kvalitetsmaterialer. Den Jernvillie, Jakobsen og hans Hustru gennem mange og lange Prøvelsens Aar havde lagt for Dagen, havde i rigt Maal fundet sin Belønning. Og det allerede aldrende Ægtepar kunde med Sindsro vende Blikket fremefter, idet deres to Sønner, Jakob og Peter, stod parate til at overtage den store Virksomhed og fortsætte de hæderfulde Traditioner. Jakob Jakobsen havde allerede i 1915 overtaget den daglige Ledelse. Det er ham, der nu er Indehaver af og Direktør for den landskendte Fabrik, hvis Produkter forøvrigt ogsaa eksporteres, baade til Norge, Sverige, Nordtyskland, Argentina og Sydafrika.

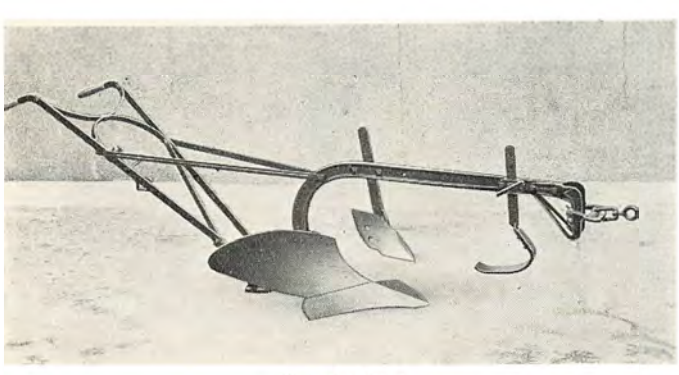

Fraugde-Ploven

Indtil 1924 solgte Fabriken kun her paa Fyen sine Plove selv, medens et københavnsk Grossistfirma havde Salget for det øvrige Land. Nu har Fabriken antaget Forhandlere paa hver Plads i Danmark, og hjemme paa Fabriken beskæftiges ca. 45 Mand til daglig. Omsætningen er navnlig siden 1915 gaaet fremad med Stormskridt. I 1915 fabrikeredes kun den almindelige Fraugde-Plov, nu fabrikeres ogsaa Tractor Plove og 4—6 Hestes Plove, af hvilke der ogsaa eksporteres en Del. Desuden maa ikke glemmes det nye Patentskær, med hvilket man har eksperimenteret i ti Aar; dette Plovskær fornyer nu Moderplovens Berømmelse. Navnlig siden 1918 er Hærderiet i Fraugde undergaaet store Udvidelser og Moderniseringer, det staar idag saaledes rustet, teknisk set, at det kan hærde det umuligste Metal.

Fabrikant Jakob Chr. Jakobsen er født i Svinninge Sogn i 1876 og uddannet hos Faderen samt paa Teknisk Skole i Odense.

Hans merkantile Førstemand, Prokurist Peder Mortensen, er født den 27. December 1898 i Hundstrup. Han har Realeksamen fra Mulernes Legatskole i Odense og Handelsskoleeksamen. Han kom i Lære i Fraugde den 8. November 1915, blev senere Ekspedient og derefter Rejsende. I Aaret 1928 ansattes Mortensen som Prokurist og Leder af Fabrikens Hovedkontor i Kongensgade i Odense. Fabrikant Jakob Jakobsen har i Aarenes Løb haft Sæde i forskellige Bestyrelser, men da hans omfattende Virksomhed krævede hele hans Tid, helliger han sig nu udelukkende den.

AKTIESELSKABET
HAUSTRUPS FABRIKER
ODENSE

Det var Napoleon den Store, der lærte Verden Henkogningskunsten. Kejseren skulde bruge Fødevarer til sine Hære paa Ruslands Stepper, og derfor udsatte han en Præmie til den, der bedst kunde præservere Fødemidlerne.

Direktør N. J. Haustrup

I Danmark er Blik-Industrien dog temmelig ny, kun ca. halvtreds Aar gammel. Tidligere importeredes Blikvarerne navnlig fra Tyskland, men i Dag staar den danske Blikvare- og Hermetik-Industri som et talende Eksempel paa, hvad dansk Initiativ og dansk Virke kan præstere i Løbet af et kortere Aaremaal.

Ikke mindst i Odense har man Grund til at notere dette. Thi Nordens største Blik-Emballagefabrik som Special-fabrik betragtet ligger i Odense. Det er A/S Haustrups Fabriker.

Grundlæggelsen af denne Fabrik skete i 1914, og Grundlæggeren var daværende Blikkenslagermester i Odense, Alex. Wittenborg. — Wittenborg opførte i 1914 sin Fabriksbygning paa Tolderlundsvej og kaldte sit Firma „Activ". Der var store Chancer for Konserves-daaser under Verdenskrigen, og Blikvarefabriken „Activ" kunde opvise en rivende Fremgang. Nu i 1933 er det faktiske Forhold dette, at Ho-vedparten af Landets Forbrug af den Slags Emballage frem-stilles her, fordi Fabriken, der i Aarenes Løb har undergaaet en Række mægtige Udvidel-ser og desuden store Foran-dringer i Ledelsen, er saa stor, at den har været i Stand til at forsyne sig med de fineste og dyreste Specialmaskiner til Produktionens Fremstilling. Hertil kommer, at det altid har været Fabrikens Princip at fremstille sine Varer saa fine og konkurrencedygtige som muligt. Dette har bl. a. igen medført, at man er kom-men ind paa en betydelig Eks-port ved Siden af Forsynin-gen af det hjemlige Marked. Eksporten sker til den halve Verden, men navnlig til vore Nabolande mod Nord og Øst. Som et talende Bevis paa Virksomhedens Omfang kan noteres, at den paa Omraadet Konservesdaaser er i Stand til at fremstille ¼ Million Daa-ser paa en Normalarbejdsdag. Fabrikerne disponerer over 250 maskindrevne Arbejds-maskiner og 130 Motorer. — Der beskæftiges over 300 Per-soner.

I 1922 overgik Blikvarefa-briken „Activ" til et Aktiesel-skab og den nuværende Chef, Direktør N. J. Haustrup, ind-traadte i Ledelsen. Fabrikant Wittenborg er senere afgaaet ved Døden. I 1930—31 over-toges A/S Wilh. Løngreens Fabriker i Nedergade, og de to Firmaer smeltedes sammen til et, det nuværende Hau-strups Fabriker.

Wilh. Løngreens Fabriker er Danmarks ældste Foreta-gende indenfor denne Bran-che. De blev grundlagte i 1863 af Wilh. Løngreen og overgik i 1904 til et Aktieselskab. Deres Overtagelse var en værdifuld Forøgelse af det nuværende Firmas Aktiver og Kapacitet. — Firmaets Omsætning er stadig stigende. En Aarsag hertil er naturligvis ogsaa, at Direktør Hau-strup har forstaaet at præstere en eminent dygtig Ledelse. Direktøren er uddannet i Maskinbranchen og har des-uden gjort merkantile Studier gennem flere Aar i Ud-landet, navnlig i Tyskland og Amerika.

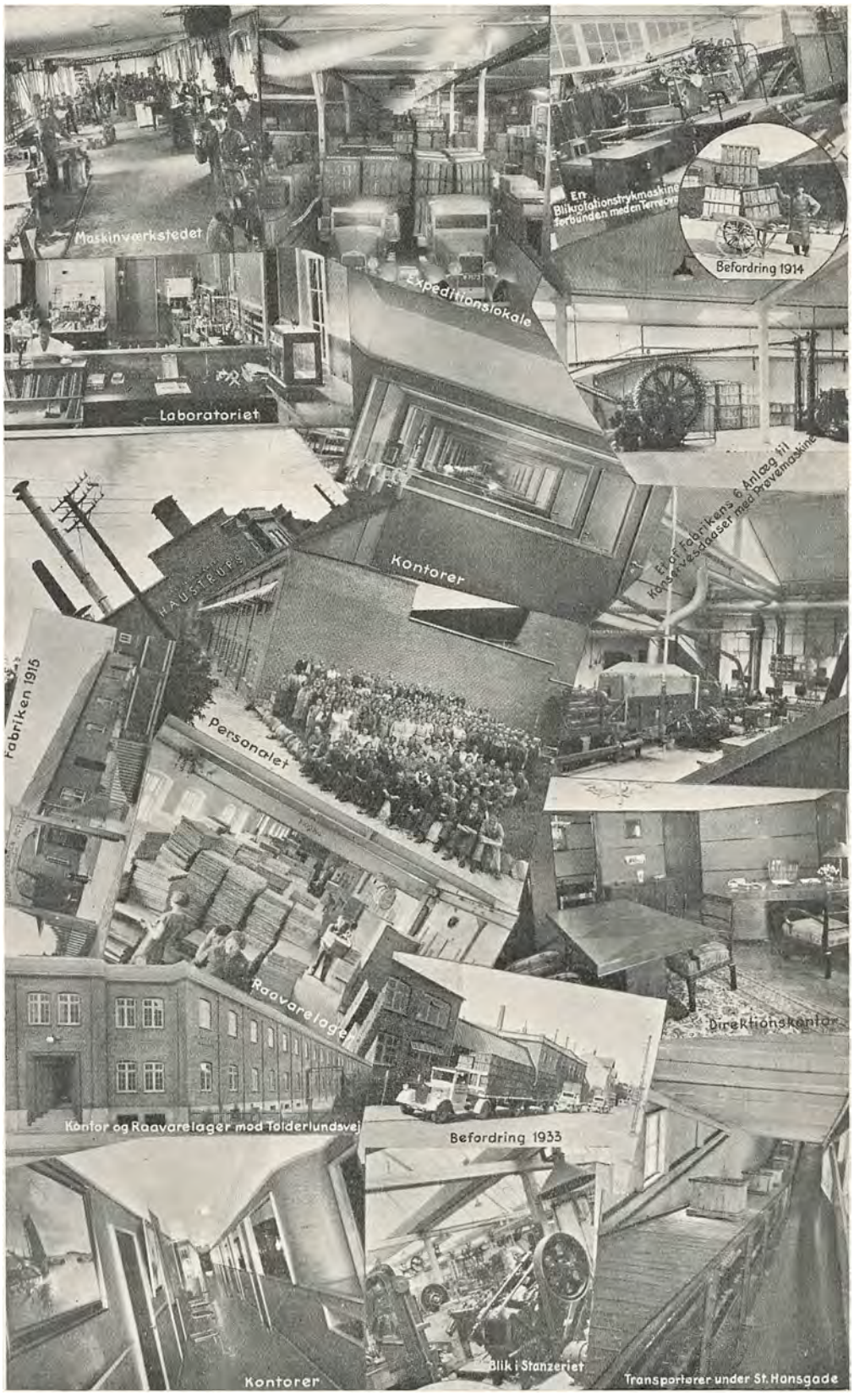

Forskellige Optagelser fra Haustrups Fabriker

N. J. Haustrup er født i Ringe den 3. Oktober 1892. Han sidder i Bestyrelsen for Dansk Cykleværk „Grand" i Nr. Aaby som Formand og er Medlem af Fyens Landmandsbanks Repræsentantskab.

Bestyrelsen for A/S Haustrups Fabriker bestaar af Assurandør Otto Martens, Maskiningeniør C. V. Kier og Direktør Haustrup.

CHR. HENNINGS & CO.
KOLONIAL EN GROS — GRUNDLAGT 1869
ODENSE

Nuværende Indehaver, Konsul Chr. Hennings, som hos Herman Rohde & Co., Randers, fik sin første handelsmæssige Uddannelse, ansattes i 1886 som Rejsende hos Købmand Johannes Valeur, Odense.

Konsul Chr. Hennings

Det stod snart klart for den gamle Købmand, at han i Chr. Hennings havde faaet en Kraft, som vilde betyde stort for Firmaet, hvorfor han efter faa Aars Forløb optog Chr. Hennings i Firmaet som sin Kompagnon. — Efter ca. 10 Aars Samarbejde trak Valeur sig helt tilbage fra Forretningen, hvorefter Chr. Hennings overtog dennes Ledelse helt for egen Regning.

Under Hennings' dygtige Ledelse dominerede en gros-Afdelingen efterhaanden mere og mere, hvorfor han i 1901 besluttede udelukkende at hellige sig Grossistvirksomhed, og en større Udvidelse viste sig derfor nødvendig.

Han købte derfor Ejendommen Dronningensgade 3, som tidligere tilhørte Grosserer Chr. Faber og indrettede Ejendommen i Overensstemmelse med Nutidens Fordringer. I Forhuset indrettedes store lyse Kontorlokaler, Sidebygninger, Bagbygning samt Kældere til Lagerplads og Pakhuse.

Aar for Aar er nu Virksomheden vokset, og Hovedparten af Købmænd paa Fyen forsyner nu deres Forretninger fra Chr. Hennings & Co.s Lager, hvis centrale Beliggenhed mellem Byens to Banegaarde i betydelig Grad fremmer en hurtig og let Ekspedition.

Firmaet beskæftiger nu ca. 20 Personer og Sønnen, Ove Hennings, som i flere Aar har berejst England, Amerika og Japan for praktisk Handelsuddannelse, er i 1924 blevet optaget i dettes Ledelse.

Ogsaa uden for Firmaet er Chr. Hennings en søgt Personlighed, og talrige er de Tillidshverv, som i Aarenes Løb er blevet ham overdraget. Det skal nævnes, at Konsul Hennings er: Formand for Provinshandelsstandens Understøttelsesforening og for Odense Teater, Næstformand i Bestyrelsen for A/S Fyens Konservesfabrik, Medlem af Bestyrelsen for det fyenske Fængselsselskab, for A/S Dampmøllen Victoria, for A/S Albani Bryggeri, for A/S Baltisk Lloyd, for A/S C. F. Schalburg i Nyborg og for A/S De forenede Hoteller, Tilsynsførende ved Handelsbanken i Odense og Medlem af Raadet af fremmede Magters Konsuler i Danmark.

Finsk Vicekonsul i 1920 og Finsk Konsul i 1932.

Udenlandsk Orden Fi. H. R. 3¹.

Konsul Christian Hennings, R., DM. p. p., er født den 29. Januar 1864 i Randers som Søn af Vinhandler Joh. Chr. Hennings, død 1872, og Hustru født Kron, død 1884, og gift den 21. April 1891 med Thora Hennings, Datter af Farver og Manufakturhandler P. H. Münster Jensen, Assens.

DANSK ANDELS-GØDNINGSFORRETNING
ODENSE AFDELING

D. A. G. er en Sammenslutning af ca. 1400 lokale Gødningsforeninger fordelt over hele Landet og med ca. 60,000 danske Landmænd som Medlemmer, og Formaalet er ved Indkøb og om fornødent ved Fabrikation at skaffe Medlemmerne billig og god Kunstgødning under betryggende Kontrol og Garanti.

Forretningsfører P. Møller

D. A. G. blev stiftet den 5. December 1901 i Aarhus paa et Møde, hvor Repræsentanter for 22 af vore største Indkøbsforeninger var til Stede.

I de første 15 Aar omfattede Selskabets Arbejde kun Jylland, idet Fordelingen for Øernes Vedkommende foregik gennem Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, Øernes Andelsselskab for Indkøb af Foderstoffer og Fyens Andels Foderstofforretning, dog saaledes, at alle Indkøb foretoges i Fællesskab.

Paa Foranledning af ovennævnte Selskaber i Forbindelse med de forskellige Landsdeles Landbo- og Husmandsforeninger m. fl., blev det paa et Møde i København den 4. December 1915 vedtaget, at arbejde for at udvide D. A. G. til at omfatte hele Landet.

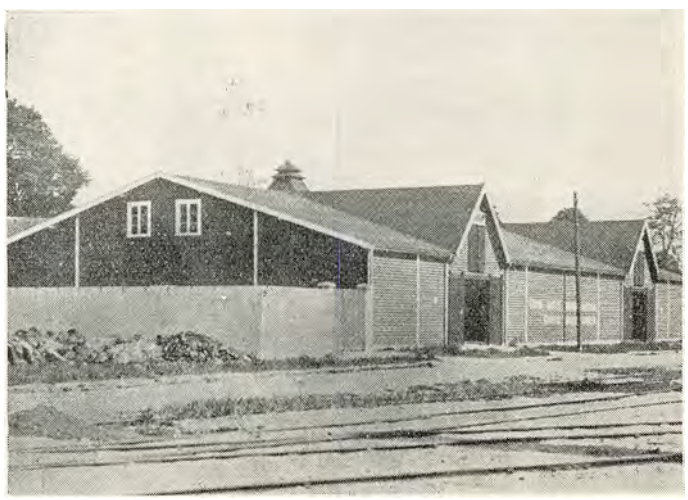
Pakhuset i Odense

Resultatet af dette Arbejde viste sig paa den konstituerende Generalforsamling den 8. Juli 1916, idet der da var indmeldt 1353 Lokalforeninger fordelt over hele Landet, og det landsomfattende Selskab var dermed en Kendsgerning.

Indtil 1920 havde Selskabet Hjemsted i Aarhus og lededes derfra, men i dette Aar blev der oprettet et Hovedkontor i „Axelborg", og senere — i 1922 — oprettedes et Afdelingskontor i Odense.

Samme Aar blev det første Pakhus paa Fyen bygget nemlig i Odense. Siden har D. A. G. bygget Pakhuse i følgende Byer paa Fyen: Assens, Bogense, Faaborg, Kerteminde og Svendborg. Formand for Selskabets Bestyrelse er Landstingsmand P. Jeppesen-Drusebjerg, og Bestyrelsesmedlem for Fyen er Niels Larsen, Edelgaard. Gaardejer J. P. Jakobsen, Thoderup pr. Guldbjerg og Gaardejer H. Christiansen, Spillemosegaard pr. Vejstrup, sidder i Selskabets Repræsentantskab, henholdsvis som Repræsentanter for Odense og Svendborg Amter. Leder af Kontoret i Odense er Forretningsfører P. Møller, der har været ansat i Firmaet siden 1919.

D. A. G.s Omsætning er steget fra 11,000 Tons i 1902 til 190,000 Tons i 1932. Lokalforeningernes Antal er i samme Tidsrum steget fra 34 til 1400 med ca. 60,000 Andelshavere.

D. A. G. har en Reservefond paa Kr. 2½ Million, en Byggefond paa Kr. 1,4 Million og bygget Pakhuse til et Beløb af Kr. 900,000, — men disse er nedskrevet, saa de nu staar bogført til Kr. 100,000.

I Overskud er fra 1902 til 1932 udbetalt ca. Kr. 5½ Million. For 1932 androg dette Overskud ca. Kr. 1 Million eller ca. 50 Øre pr. Hkg.

ODENSE VÆGTFABRIK

ODENSE

er etableret i 1875 af daværende Vægtfabrikant F. Knudsen, blev i 1916 omdannet til et Aktieselskab og fik samtidig hermed sit nuværende Navn. Fra 1919 til 1928 dannede Fabriken sammen med „Andersen & Jensens Vægtfabrik" i København: Aktieselskabet „De forenede Vægtfabriker" med A. Jul. Bjerregaard-Larsen som Leder af Odense Vægtfabrik, hvorefter Bjerregaard-Larsen

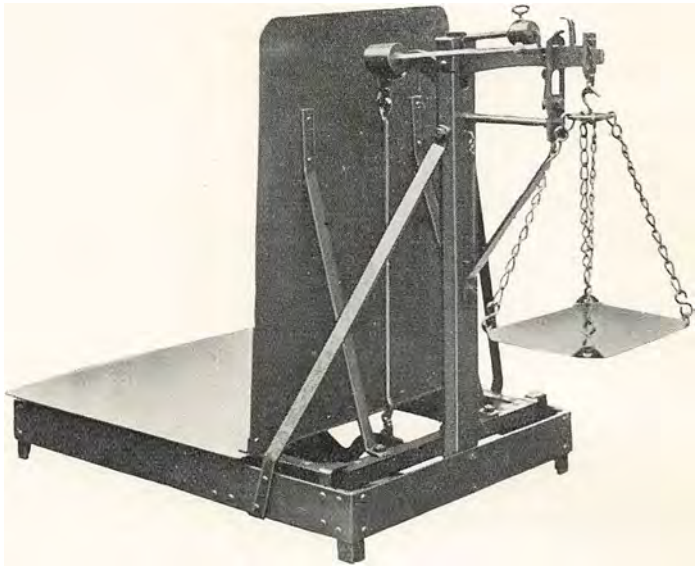

overtog denne Afdeling for egen Regning. Fabriken har tidligere haft Domicil paa Stationsvej og derefter i Overgade. Den nuværende Bygning købtes i 1931.

Virksomheden fremstiller og forhandler Vægte til Industri, Handel og Landbrug i Kvaliteter, der staar fuldt ud paa Højde med det bedste paa dette Felt, hvilket Fabrikens mange Leveringer hele Landet over beviser.

A. Jul. Bjerregaard-Larsen er født i København den 1. August 1888, hvor han efter 5 Aars Læretid i „Andersen & Jensens Vægtfabrik" aflagde Svendeprøve, der blev belønnet med Haandværkerforeningens Medaille. Bjerregaard-Larsen arbejdede derefter paa forskellige Vægtfabriker, saavel hjemlige som i Udlandet, og er-

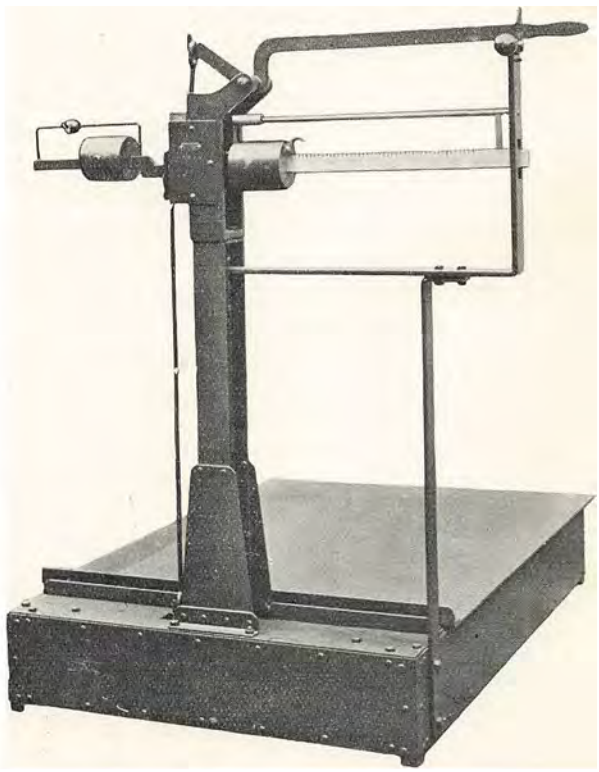

hvervede i 1919 Afgangseksamen fra „Københavns Teknikum", virkede derefter som Ingeniør ved Firmaerne „Titan" og „Smith, Mygind & Hüttemeier", hvorefter han overtog Ledelsen af „Odense Vægtfabrik".

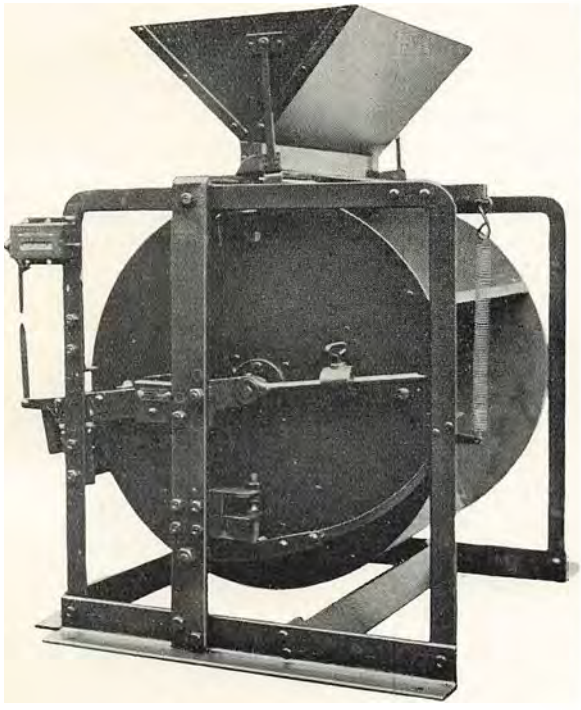

Bjerregaard-Larsen var fra 1922 til 1928 Formand for „Teknisk Landsforbund"s Afdeling i Odense, og siden 1928 har Bjerregaard-Larsen været Formand for den fyenske Afdeling af „Ingeniør- og Konstruktørsammenslutningen".

ODENSE STOLE- OG MØBELFABRIK
ODENSE

Odense Stole- og Møbelfabrik er grundlagt i 1898 af Fabrikant A. F. Larsen. Den overtoges i 1923 af den nuværende Ejer, Fabrikant Nykvist, der i 1915 havde startet sin egen Virksomhed under Navnet Nykvists Møbelfabrik. Nykvist begyndte med een Medhjælper og med Støtte af sin Hustru, der passede Bøgerne, medens hendes Mand og hans Medhjælper arbejdede i Værkstedet. Allerede i 1923 havde Nykvist 45 Mand i Arbejde, og ved Flid og Sparsommelighed havde han indtjent en Kapital paa 100,000 Kr. For at faa yderligere Fremdrift i Forretningen omdannedes Nykvists Møbelfabrik og Odense Stole- og Møbelfabrik til et Aktieselskab med en Kapital paa 170,000 Kr. Selv indskød han 100,000 Kr.

Fabrikant Nykvist

Mange er de store, samlede Arbejder, Fabriken har leveret til Kunder vidt omkring. Vi kan nævne Monteringen af følgende Etablissementer: Restaurant Kilden i Aalborg, Hotel Ritz i Aarhus, Grand Hotel i København, Paghs Restaurant i København, Cecil i Malmø, Meilhausen og Tivoli i Oslo samt Grand Hotel, Prior-Caféen og Konditoriet St. Knud, Odense Folketeater og det nye Apotek paa Flakhaven i Odense. I 1927 sejlede Nykvist med lejet Skonnert en fuld Last til Oslo. Han har Eksport baade til Sverige, Island og Norge, og har saaledes vist det danske Flag og hævdet Odenses Ry viden om. Bl. a. kan det tilføjes, at Odense Stole- og Møbelfabrik til Udlandet har leveret til høje Priser en Række særskilte Renæssance-Stuer, der vakte megen og berettiget Opmærksomhed. Fabrikens Speciale er Montering af Restauranter, Konditorier, Apoteker m. v.; men iøvrigt laves alle Arter Stole, hele Møblementer, Soveværelser, Dagligstuer og alt i Møbler til Møbelhandlere.

Valgsproget er: „Alt kan laves, alt kan vi paatage os!"

Fabriksbygningerne er flere Gange blevet udvidede. Den sidste Udvidelse fandt Sted i 1923, der er ogsaa specielle Værksteder for Billedskæreri.

Fabrikant Nykvist, Manden, der skabte denne Virksomhed i sin moderne Form, stammer fra Ubberud ved Odense. Han aflagde Svendeprøve i 1902 og rejste derefter paa Faget til Amerika, hvor han opholdt sig i to Aar og bl. a. arbejdede paa Verdensudstillingen i Sct. Louis. I 1905 kom han hjem for at springe Soldat, og nogle Aar senere blev han Værkfører hos Snedkermester Jacobsen i Hjørring. I 1914 kom Nykvist tilbage

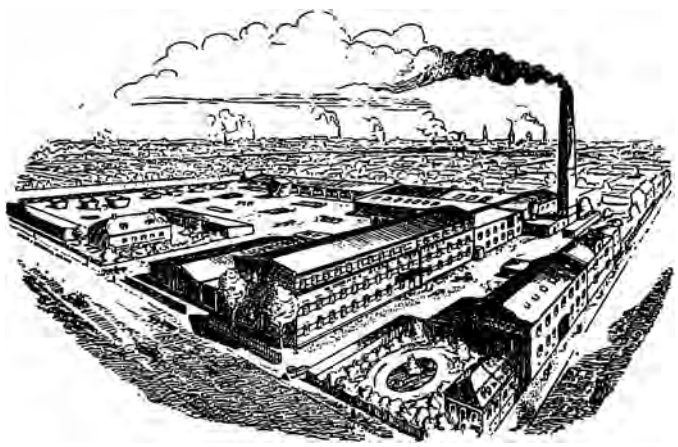

til Odense og blev Værkfører hos Fabrikant Tuck. Under Verdenskrigen var han tre Gange indkaldt til Sikringsstyrken, men havde altsaa alligevel Lykke og Held til at arbejde sig frem.

Fabrikant Nykvist sidder i Bestyrelsen for Snedkerlauget i Odense og er Medlem af Fabrikantforeningens Bestyrelse.

Den 1. Septbr. 1933 er Aktieselskabet ophævet, og Nykvist er Eneindehaver af Virksomheden, som fortsættes i det gamle Spor, og med Bibeholdelse af Firmanavnet Odense Stole- og Møbelfabrik.

FRED. RASMUSSEN
DANSK CYKLE CO. — ODENSE

„City" hedder den store Ejendom i Slotsgade, hvor Dansk Cykle Co. har tilhuse. — Ejendommen er paa seks Etager, og Kompagniets Lagre fylder hele Huset.

Dansk Cykle Co. stiftedes i 1896 af Grosserer Fred. Rasmussen, som stadig er dets Indehaver og Ejer af Hjørneejendommen, Slotsgade 21 og Kongensgade 27. I Forretningen beskæftiges 35 à 40 Personer, og der handles nu baade med Cykler, Motorcykler, Symaskiner og Radio samt Vandfiltret „Gejser", en særlig Special-Artikel. — Med aldrig svigtende Paapasselighed har Fred. Rasmussen ført sin Virksomhed fremad Skridt for Skridt. Ved Siden heraf har han ogsaa haft Tid til at handle med Automobiler. — Han er Stifter af den store Automobilforretning Fehr & Co. A/S, Fords Repræsentant i Odense, og har lige siden Stiftelsen været dette Selskabs Formand.

En Række Tillidshverv er i Aarenes Løb lagt paa Fred. Rasmussens Skuldre; bl. a. er han Medstifter af Kongensgadeforeningen og har hele Tiden været dennes Næstformand. — Den 8. Januar 1921, Forretningens 25 Aars Jubilæumsdag, stiftede han Fred. Rasmussen og Hustrus Jubilæumslegat, et Højskolelegat paa 10,000 Kr. Fred. Rasmussen var tidligere Medlem af Ligningskommissionen.

Fred. Rasmussen

Fred. Rasmussens Forretningskompleks i Slotsgade

AKTIESELSKABET KINOGRAFEN
KINO-TEATRET OG FØNIX-TEATRET ODENSE

A/S Kinografen, Odense, driver to af Byens Films-teatre: Kino-Teatret og Fønix-Teatret.

Kino-Teatret var først beliggende i Skomagerstræde, men flyttede i 1919 til Asylgade, hvor dets monumentale Bygning er kendt af hvert Barn i Byen. — Det er forsynet med et Western Electric Tone- og Talefilmsanlæg, bekendt for sin rene Gengivelse af den moderne Films mange forskellige Lyd-Effekter.

Kino-Teatret i Asylgade

Fønix-Teatret i Kongensgade

Fønix-Teatret, det tidligere Kosmorama, har til Stadighed haft tilhuse i Kongensgade 31. Det blev moderniseret og fuldstændig ombygget i Efteraaret 1932 og er forsynet med det danske Bofa Anlæg. Begge Teatre er altsaa fuldt paa Højde med Udviklingen.

A/S Kinografen er grundlagt den 27. Marts 1908 af Overretssagfører J. E. Hecht-Pedersen, Direktør N. H. Nielsen, nu København, og afdøde Overretssagfører Jens Rasmussen. Bestyrelsen bestaar for Tiden af J. E. Hecht-Pedersen (Formand), Direktør Nielsen og Fru Ingeborg Rasmussen. Administrerende Direktør er Hecht-Pedersen, som har været Indehaver af denne Stilling siden Selskabets Oprettelse. Hans Søn, Gustav Hecht-Pedersen, er Direktør for Kino-Teatret, medens Fønix-Teatret ledes af en mangeaarig Medarbejder, Direktør Dalborg.

AKTIESELSKABET MOGENSEN OG DESSAUS VÆVERIER
ODENSE

Direktør E. Wenø

Den 1. Maj 1902 blev Aktieselskabet Mogensen og Dessaus Væverier startet i Odense. Oprettelsen skete ved Sammenslutning af tre ældre Virksomheder: Slotsgades Dampvæveri, Odense Hvidevarefabrik og Firmaet Harry Dessau & Co.s Fabrik, Odense nye Dampvæveri. De to førstnævnte Virksomheder tilhørte Konsul Chr. Mogensen, Slotsgades Dampvæveri oprettet 1874 og Hvidevarefabriken paa Rugaardsvej i Slutningen af forrige Aarhundrede. Den tredie Virksomhed, Odense nye Dampvæveri, var etableret i 1889 i Vindegade af Lorens Bierfreund, Fyens Disconto Kasses kendte Stifter og Direktør, som havde Blikket aabent for den stigende Betydning, Bomuldsvarerne vilde faa i det daglige Forbrug. Senere blev Væveriet overtaget af et Konsortium med Harry Dessau i Spidsen. Forøvrigt var Harry Dessau ikke mindre fremsynet end Bierfreund. Han havde,

Kontorbygningen i Slotsgade

da han overtog Virksomheden i Vindegade allerede i flere Aar drevet et mindre Væveri i Søndergade.

Alle tre Firmaer var Virksomheder, som fra en beskeden Begyndelse gennem en sund Udvikling havde vokset sig store og solide. Sammenslutningen hæmmede ikke Væksten. Med Harry Dessau (død 1915) og mangeaarig Medarbejder hos Konsul Mogensen, Carl Bjerre (død 1911), som administrerende Direktør vandt det nye Aktieselskab stadig frem i Omfang og Anseelse.

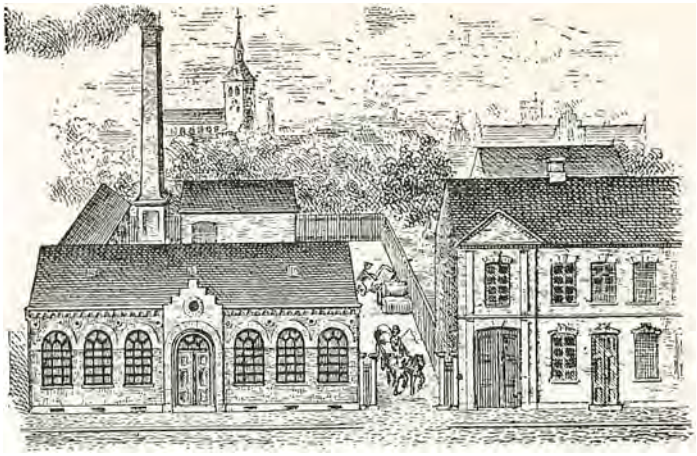

Den første Fabrik i Vindegade

Mogensen og Dessaus Væverier disponerer nu i Fabriksbygningen over flere Hundrede Væve.

Trods Efterkrigstidens vanskelige Forhold, f. Eks. flere Landes lave Valuta, som har beredt vor Industri, og især Skotøj og Tekstil, store Vanskeligheder, mistede Fabrikernes Ledelse dog ikke Modet. Tværtimod har man flere Gange siden gjort Fremstød for nye Artikler, f. Eks. sol- og vaskeægte Farver; hvert Aar udsender Firmaet en velkendt Prøvekollektion paa smukke Sommerstoffer og Gardiner. De oprindelige Fabrikata i Hvidevarer, Sengeudstyr, Flonel etc. danner dog stadig den egentlige Basis for Fabrikationen, og takket være de glimrende Maskiner, Fabriken raader over, kan man — trods de vanskelige Tider — stadig hævde dansk Arbejde over for den stærke udenlandske Konkurrence. I største Delen af Virksomheden arbejder man i to Hold.

Da Harry Dessau døde i 1915, blev Direktørposterne overdraget til P. Jacobsen og H. Windfeld-Hansen. I Bestyrelsen sad da fhv. Sparekassedirektør G. Hjorth (Formand), Bankdirektør, Etatsraad Albert Høeg, Etatsraad Martin Dessau og Vekselerer Johan Levin.

Den nuværende Bestyrelse bestaar af Etatsraad Albert Høeg, Grosserer P. Jahn, Odense, og Grosserer Johan Levin, København. Den administrative Ledelse har Direktør E. Wenø.

Emil Wenø — født den 4. Juni 1896 i Aalborg, Søn af Manufakturhandler J. P. Wenø — er Student fra Aalborg Kathedralskole; han blev i 1919 ansat hos Sjørup Jørgensen, Aarhus, og kort efter hos R. O. Davies, London.

I 1923 blev Emil Wenø ansat som Prokurist i Aktieselskabet Mogensen og Dessaus Væverier og fra 1929 som administrerende Direktør.

J. L. CHRISTENSEN & CO.
ODENSE

Skal man skildre odenseansk Virke i den nyere Tid, kommer man ikke uden om Kaffefirmaet J. L. Christensen & Co., Vestergade Nr. 19.

I 1882 oprettede J. L. Christensen Provinsens første Specialforretning for Kaffe, og denne Forretning kom altsaa til at ligge i Odense, hvor den ret hurtigt fik Sukces.

J. L. Christensen var cand. pharm. og ledede, før han gik over i Kaffebranchen, i nogle Aar Otterup Apotek.

Grosserer N. P. Hansen

Men da han ikke i denne Branche fandt Mulighederne store nok, kastede han sig med Iver og Lyst over Studiet af Handelsvidenskab og Bogholderi. — I København traf han i denne Studietid en Kammerat, der havde arbejdet paa Kaffemarkedet i Sydamerika, og denne Kammerat hjalp ham med Starten af Forretningen i Odense. — Kaffen importeredes direkte, og Christensen skaffede sig Patent paa en speciel Brændings- og Blandingsmetode, der snart gav hans Kaffe Ry for at være særlig god. — Senere begyndte han ogsaa en Import af The og oprettede Filialer af sin Forretning rundt om i Landet — bl. a. i København, Aalborg, Randers og Svendborg. — Samtidig skabte han sig en fremragende Stilling i Byens offentlige Liv. — I 1902 blev han belgisk Konsul, og samme Aar valgtes han ind i Byraadet. — Han var Odense Bys første folkevalgte Borgmester og blev i 1911 udnævnt til Etatsraad.

Etatsraad Christensen døde i 1919. — Hans mangeaarige Medarbejdere, W. Borchsenius og N. P. Hansen, overtog Firmaet efter hans Død. — Samarbejdet mellem dem var det bedste, og det store Grossist- og Detail-Firma førtes videre i det een Gang lagte Spor. — I Januar 1932 døde Borchsenius, og siden har Grosserer N. P. Hansen være Ene-Indehaver.

Grosserer Hansen er født i Gelsted i 1872. — Sin første Uddannelse paa Handelens Omraade fik han hos forlængst afdøde Købmand Rasmus Nielsen, Vestergade 90.

Han er Formand for 16. Bataillons Soldaterforening og Bestyrelsesmedlem i Foreningen „Dannevirke"s Odense-Afdeling.

N. C. BANG, ODENSE

Just i den Tid, da Cyklen gjorde sit store Fremstød her i Landet, etablerede nu afdøde Fabrikant N. C. Bang en Engros-Forretning med Cykler i Odense. Det skete i Ejendommen Kronprinsensgade 20. — Det var dog ikke mange Aar, der var Plads nok i den oprindelige Ejendom; thi Forretningen blomstrede stærkt. Allerede i 1909 blev der opført en Lagerbygning, og i 1911 flyttede N. C. Bang med hele sin Virksomhed til Frue Kirkestræde Nr. 14. Her ligger ogsaa den gamle Tekniske Skole, og denne store Bygning blev købt og indrettet til Fabrik og Lager.

Afdøde N. C. Bang

Nye Tider bragte nye Muligheder. I 1925 oprettede Fabrikant Bang en ny Afdeling, nemlig Fabrikation af Radioapparater. — Denne Afdeling fik, da „Phønix"-Modtageren viste sig at svare til Forventningerne, hurtigt Vind i Sejlene. Endelig aabnedes i 1930 en tredie Afdeling, en Grossistforretning for Uhre.

N. C. Bang stod saaledes i Spidsen for en livfuldt pulserende Virksomhed, da han i 1932 blev indhentet af

Holger Bang

Knud Bang

Døden. Han havde imidlertid gode Arvtagere. Allerede i 1921 blev Sønnerne Holger og Knud Bang samt Datteren Ellen Bang optagne i Firmaet, der siden har været drevet som et Familie-Firma. Den nuværende merkantile Chef er Fabrikant Holger Bang, som er født i 1896 og gift i 1922 med Ingeborg Friis. Hans Moder var født Fentz. — Fabrikant Knud Bang er teknisk Leder. Firmaet beskæftiger ca. 45 Personer.

Fabrikant N. C. Bang var i sin Tid Medstifter af A/S De forenede Mineralvandsfabriker og var i 1911, da Fabrikerne blev solgte til Bryggeriet „Odense," Formand for Bestyrelsen.

O. FOSS FABRIKER
ODENSE

Blandt Odense Bys Konfektionsfabriker indtager O. Foss Fabriker en fremskudt Plads og har et kendt Navn. — Virksomheden blev startet i 1884 af Fabrikant O. Foss som Detailforretning i Nedergade med Forklæder, Kjoler, Bluser og Børnekonfektion som Speciale.

Begyndelsen var meget ringe kvantitativt; men kvalitativt stod Virksomhedens Produkter højt og fandt et større og større Marked, ogsaa uden for Odense Bys Grænser.

Interiør af Systuen

Fabrikationen blev efterhaanden saa stor, at man kunde forlade det detailmæssige og helt slaa sig paa Engros-Omsætningen; og samtidig med, at man foretog det store Spring, flyttede Virksomheden til bedre og mere moderne Fabrikslokaler i den gamle Rytterkaserne.

Her har denne Industri nu efterhaanden udviklet sig til at blive en meget stor Virksomhed — en af Provinsens største paa det specielle Omraade, hvorpaa der arbejdes.

I Aaret 1900 døde Virksomhedens Stifter, Grosserer O. Foss, og Enkefru Foss drev Virksomheden videre indtil 1912, da hun afstod den til sine Sønner, G. og E. Foss, som allerede i nogen Tid havde arbejdet i Virksomheden, og som derfor var særdeles godt inde i den Forretning, som de paatog sig Ledelsen af, og havde en stor Stab af gode og dygtige Medarbejdere til Hjælp. Saaledes rustet foretog Firmaet Udvidelse paa Udvidelse, og det i Forvejen anselige Antal af Syersker maatte yderligere forøges, efterhaanden som Efterspørgslen efter Fabrikens gode og anerkendte Fabrikata voksede.

I 1913 døde G. Foss, og E. Foss drev Virksomheden videre som Eneindehaver, men døde i Aaret 1927. Efter et Par Aars Forløb besluttedes det at omdanne Fabriken til et Aktieselskab af privat Karakter, og Firmaets mangeaarige Prokurist, Frøken Mary Rahn, blev ansat som Direktør.

Nutidens mange mekaniske Hjælpemidler er naturligvis forlængst taget i Brug, og den gamle Rytterkaserne huser nu de mest moderne Maskiner, Elevatorer o. s. v. Fabriken, der først i 1918 og senere i 1924 blev forøget ved Tilbygninger, er delt i seks Afdelinger, hver beskæftiget med sit specielle Felt, der kræver særligt uddannede Specialarbejdere. Fabrikationen omfatter Forklæder, Kitler, Damelinned, Kjoler, Skjorter og Bluser samt Belægningsbaand.

De fortrinlige Produkter, der udgaar fra Fabriken, har foruden et betydeligt Hjemmemarked oparbejdet en stor Eksport til Udlandet. Aftagerne er i det væsentlige Norge og Sverige; men ogsaa til Tyskland har man eksporteret store Partier.

O. Foss Fabriker

ORIENTALSK TÆPPELAGERS EFTF.
ODENSE

I vor Tid stilles der større og større Fordringer til Bekvemmelighederne.

Det er ikke længere blot Herskabshjemmene, der har tæppebelagte Gulve; i de fleste Middelstandshjem ligger der nu Løbere paa Trapperne og Tæpper paa Gulvene. Det samme er naturligvis Tilfældet i mange velstillede Arbejderhjem. Dette Forhold har bevirket en stadig stigende Efterspørgsel paa Tæppevarer, og flere store Firmaer i denne Branche er i Løbet af de senere Aar blomstret op i Odense.

Kay Søderlund

Hjalmar Søderlund

I 1921 lejede Grosserer Schibbye Lokaler i Vestergade 35 under Navnet „Orientalsk Tæppelager" og paabegyndte Salget af ovennævnte Varer. Forretningen maatte snart udvide og flytte til større Lokaler i Vestergade 39, hvor Firmaet stadig har til Huse. — Dog er Lokalerne betydeligt ændrede siden da, idet Salgslokalerne paa 1. Sal og i Stuen i 1928 udvidedes, saa de blev dobbelt saa store som før. Hertil kommer den i 1929 oprettede, velassorterede Sengeudstyrsafdeling samt Gardin- og Møbelafdelingen.

„Orientalsk Tæppelager" er velanset i Odense og har i de senere Aar haft adskillige store Leverancer, saaledes Nymontering af Brockmanns Hotel, Den ny Forsamlingsbygning og Bristols Selskabslokaler.

Firmaets Specialitet og Hovedartikel er Gulvtæpper, og det har nu uden Tvivl et af Fyens største Lagre af denne Vare, idet Omsætningen er steget Aar for Aar.

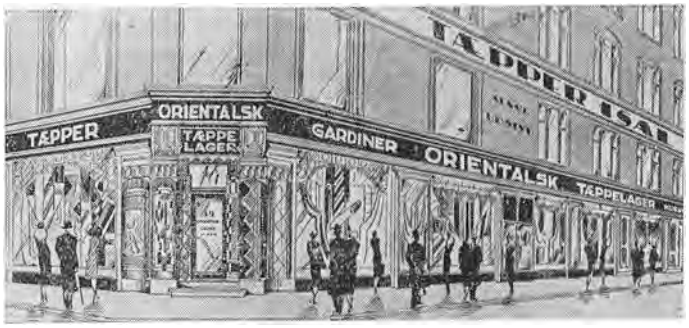

Firmaets nuværende Direktører er Kay Søderlund og Hjalmar Søderlund.

Kay Søderlund lærte hos Vald. Lerche, Odense, og blev derefter uddannet i Tæppe- og Sengeudstyrsbranchen hos Crome & Goldschmidt, Odense, fra 1918—22. Den unge Søderlund vilde imidlertid ud at se sig om, hvorfor han tog Plads hos Beck & Buch, København, hvor han fik videre Uddannelse i Tæppebranchen indtil 1923. — Allerede samme Aar tilbød man imidlertid Kay Søderlund Stillingen som Forretningsbestyrer ved Orientalsk Tæppelager i Odense, og som saadan har han virket til 1931. — Han købte da Firmaets Aktiver og dannede Aktieselskab under Navn af „Orientalsk Tæppelagers Eftf. A/S", hvor han nu sammen med Broderen, Hjalmar Søderlund, er administrerende Direktør.

Om Hjalmar Søderlund kan oplyses, at han har lært hos Vald. Lerche, Odense, men faaet sit egentlige Kendskab til Tæppe- og Udstyrsbranchen hos Arthur Hansen, Odense, hvor han var Førstemand i ca. tre Aar. Hjalmar Søderlund var Disponent i Odense Klædefabriks Udsalg fra 1919—28, hvorefter han i tre Aar var ansat i Orientalsk Tæppelager i samme Stilling indtil han i 1931 blev Meddirektør i Firmaet.

Kay Søderlund er født 23. Oktober 1897 og Hjalmar Søderlund 8. August 1893.

ROBERT MORTENSEN VEKSELERERFORRETNING
ODENSE

Den 1. Februar 1907 oprettede et af Datidens største og mest ansete københavnske Vexelererfirmaer en Filial i Odense, for paa nærmere Hold at staa i daglig Forbindelse med sit store og stadigt voksende Provinsklientel. — Som Bestyrer af denne Filial valgte man en stedkendt Mand, N. P. Christensen, der nogle Aar senere startede Odense Privatbank og overgik til denne Bank som dens Direktør. Ved Christensens Fratræden som Bestyrer var Forretningens mangeaarige Fuldmægtig, Robert Mortensen, selvsagt den Udvalgte, der overtog Posten som Bestyrer af den allerede dengang meget store Forretning.

Vexelerer Robert Mortensen, der havde fulgt Firmaet siden dets Oprindelse, er Søn af den kendte og agtede tidl. Odense-Borger, Restauratør Sophus Mortensen, Industripalæet. Og som barnefødt i Odense havde Robert Mortensen, foruden sin Uddannelse som Bankmand, bl. a. i Assens Bank, under A. Beierholm, sit aargamle og store personlige Kendskab til Forretningens Klientel saavel som til de lokale Forhold i Odense.

I Januar 1916 overtog imidlertid Vexelerer Robert Mortensen Forretningen for egen Regning og oprettede sit eget Firma under nuværende Navn.

Siden da har Forretningen stadig været drevet efter sunde og gode Principper, hvilket særlig maa ses paa Baggrund af de stormfulde Tider, der siden da er oprundne, og hvor Krigs- og særlig Efterkrigstidens Omvæltninger inden for det danske Pengemarked og Samfund har sat sine Spor specielt inden for Vexelererens Virkefelt, men er gaaet helt sporløst hen over den stadig sunde, solide og blomstrende Forretning.

Ofte er der fra forskellig Side blevet kaldt paa Vexelerer Robert Mortensens indsigtsfulde, administrative Evner; men han har stadig kun helliget sig sin Forretning, som han sætter højest af alt. Til Gengæld kan han glæde sig over sin Forretnings store Udvikling og sine Klienters udelte Tillid og Tilfredshed.

EMIL SAND
ODENSE

Emil Sand

Inden for Byggeindustrien er Emil Sand et velkendt Navn. Dette skyldes for en stor Del, at Firmaet er af ret gammel Dato. Det blev oprettet 1873 af Købmand Ingvard Sand og havde dengang Forretningslokaler i Vestergade 102, senere forandret til Nr. 96.

Byggeriet begyndte paa den Tid at tage Fart, og Ingvard Sand kunde med Glæde iagttage, at Omsætningen tilsvarende steg Aar for Aar.

Da han døde 1891, førte hans Enke den allerede dengang betydelige Forretning videre med Sønnen som Bestyrer; og det skulde snart vise sig, at Sønnen var vel egnet til at lede Firmaet i samme gode Spor som Faderen.

Emil Sand fungerede som Bestyrer for Moderen til 1894, da han overtog Firmaet og fortsatte under sit eget Navn i Ejendommen Vestergade 90, som imidlertid i 1898 blev solgt til Mejeriet Pasteur. Emil Sand flyttede nu til Vestergade 15, hvor Firmaet i de næste tyve Aar havde Domicil. Grossereren ofrede al sin Tid og Energi for Forretningens Trivsel og Fremgang, og han arbejdede ikke forgæves; Vareomsætningen steg stærkere end nogensinde før. I 1928 opførtes Bygningerne i Havnegade, hvor saavel Kontor som Lagre nu er samlet under eet.

Firmaet, der ogsaa driver Forretning i København, har Engros-Salg af alle mulige Bygningsartikler og har Ord for at have et ualmindelig velassorteret Lager; inden for Branchen er Firmaet særlig kendt for en Specialitet: britiske saltglasserede Rør og ildfaste Materialer, som omsættes i store Mængder, saavel over hele Danmark som ogsaa i Udlandet.

Kontorbygningen ved Havnen

Grosserer Emil Sand — født 27. Juli 1867 i Birkende — er uddannet i Manufakturbranchen hos Etatsraad Hans Holm, Aalborg, hos hvem han var i fem Aar. Emil Sand opholdt sig dernæst to Aar i Odense, før han i 1891 overtog Ledelsen af det Firma, han i alle de forløbne Aar har gjort kendt og agtet inden for sin Branche.

AKTIESELSKABET ODENSE KORKISOLERING OG NY KORKVAREFABRIK ODENSE

Ovennævnte Firma har gjort et meget betydeligt Arbejde for at oplyse det store Publikum om den Økonomi og det Gode, det er at isolere saavel afkølede som opvarmede Rum, ogsaa Beboelsesbygninger.

Direktør R. Pedersen

At dette Arbejde har baaret og stadig bærer Frugt, viser den store Fremgang, Firmaet har haft. Det har Gang paa Gang maattet udvide, saavel bygnings- som maskinmæssigt, og det staar i Dag som et af de førende i Landet inden for sit specielle Omraade.

Firmaet fabrikerer ogsaa Raakorkvarer, saasom Propper, Skiver, Fiskeflaad, Svømmebælter, Pudsekork o. s. v. Dets Fabrikata er kendt over det ganske Land, og det har Kunder i saa at sige enhver dansk By.

Korkvarefabriken grundlagdes den 15. April 1921 som et Interessentselskab af Tømrermester N. K. Nielsen og Direktør R. Pedersen under Navnet Odense ny Korkvarefabrik. De to første Aar havde Fabriken Domicil i Sadolinsgade Nr. 11, Odense, men maatte i April 1923 flytte til lejede Lokaler i Bjergegade 3—5. Interessentselskabet ophævedes imidlertid den 10. August 1925, og Virksomheden overtoges af Direktør R. Pedersen, der i 1924 ved Siden af Korkvarefabriken havde etableret et Firma under Navnet Odense Korkisolering, som han drev samtidig med Korkvarefabriken. Begge Firmaer havde Domicil i Bjergegade 3—5 indtil April 1931. Allerede i November 1930 blev Forholdene i Bjergegade for trange, og samtidig blev Lejemaalet her opsagt af Ejeren. Direktør Pedersen slog da de to Firmaer sammen til et Aktieselskab under Navnet A/S Odense Korkisolering og ny Korkvarefabrik med det Formaal at opføre en ny og moderne Fabrik paa Grunden, Kochsgade 23, som han ejede. De nye Bygninger blev klar til Indflytning den 15. April 1931, altsaa paa Tiaarsdagen for Firmaets Start.

Formand for Bestyrelsen er Direktør Henry Jensen, København, og Medlemmer af denne er Murermester J. F. Poulsen, Odense, og Fabrikant R. Pedersen, sidstnævnte tillige som administrerende Direktør.

Naar Firmaet, trods de nedadgaaende Konjunkturer, stadig har kunnet udvide, hidrører det væsentligst fra, at store Institutioner har ydet Firmaet Støtte ved at overdrage det betydelige Ordrer; for Korkvarefabrikens Vedkommende er det i første Række de store odenseanske Bryggerier, Vinfirmaer, kemiske Fabriker og store Grossistfirmaer, som igennem Aarene har overdraget Firmaet deres Ordrer.

Indenfor Isolations- og Gulvbeklædningsomraadet har Firmaet staaet som det førende i Provinsen, og det er derfor ogsaa det største og mest ansete udenfor København.

Det har selvsagt haft mange store Leverancer overdraget, bl. a. har det leveret Expanko-Isolation til saa at sige samtlige Mejerier og Slagterier indenfor Omraadet Fyen med omliggende Øer, Sønderjylland samt det sydlige Jylland. For Odenses Vedkommende kan nævnes de offentlige Slagtehuse, Bryggerierne og, ikke at forglemme, det store nye Æg-Præserveringsanlæg, som A/S Frumentaria lod opføre i 1932.

Da Direktør Pedersen for ti Aar siden overtog Enerepræsentationen i ovennævnte Omraade for de danske Expanko Isolationsmaterialer og det danske Expanko Kork-Parket, regnede man næppe med en saa stor Udvikling; men det viste sig snart, at Interessen for Expanko-Kork-Parketten var mindst lige saa stor som for Isolationen. Firmaet har derfor udført mange og store

A/S Odense Korkisolering og ny Korkvarefabrik

Gulvbelægningsarbejder, saavel for Private som for store offentlige Institutioner. Vi nævner her nogle af disse betydelige Arbejder, nemlig: Odense Amts og Bys Sygehus, Bolbro Skole, Odense, Administrationsbygningen i Sct. Hans Landdistrikt, Odense, Fredens Kirke i Sct. Hans Landdistrikt, Odense, Alderdomshjemmet, Odense, Fyens Disconto Kasse, Odense, Jordløse Kirke, Davinde Kirke, Brenderup Gæstgivergaard, Esbjerg Kommunekontor, Brejninge Aandssvageanstalt pr. Børkop, Fredericia Gasværk, Dallund Slot og Biblioteket i Esbjerg.

I Aaret 1931 overtog A/S Odense Korkisolering og ny Korkvarefabrik Enerepræsentationen for den danske Gummifabrik, „Dan-Tex", som nu har Domicil i København. Siden da har Firmaet haft mange Ordrer i dette Fabrikat. Af større Arbejder kan nævnes Belægning af Nationalbankens Filial, Odense, og Fyens Stifts Sparekasse, Odense.

Gennem Aarene har Firmaet ogsaa udført betydelige Expanko Panelarbejder, saavel for private Hjem som for offentlige Institutioner. Af saadanne Arbejder kan nævnes det nyombyggede Fønix-Teater i Odense.

Paa Lydisoleringsomraadet har Odense Korkisolering og ny Korkvarefabrik ligeledes gjort et stort Arbejde, og for at løse dette vanskelige Problem har man valgt at arbejde sammen med et udenlandsk Firma inden for dette specielle Omraade, hvorved man er naaet saa langt, at man faktisk i Dag er i Stand til saavel teknisk som praktisk at beregne og udføre enhver Isolation paa den mest økonomiske og mest effektive Maade.

Firmaet staar i Dag med en veluddannet Medhjælperstab, som tæller fra 35—40 Personer. Dette Personale har faaet en speciel Uddannelse indenfor det Felt, Vedkommende arbejder i, hvorfor Firmaet er i Stand til at udføre enhver Isolation og Belægning indenfor Byggningsomraadet, hvad enten det drejer sig om Isolering mod Varme, Kulde eller Lyd i saavel gamle som nye Bygninger.

Det kan oplyses, at Firmaet paa Amtsudstillingen i Glamsbjerg i 1926 fik tilkendt Broncemedaille.

Firmaets Stifter og Direktør, Rasmus Pedersen, er født den 24. Juli 1890 i Øster Starup Sogn ved Kolding, er udlært Murer og har arbejdet som Svend baade herhjemme og i Udlandet. 1911—12 opholdt R. Pedersen sig paa den gamle Ollerup Haandværkerskole. Dette Ophold blev af stor Betydning for ham selv, og, som det fremgaar af det følgende, ogsaa for Skolen. I 1931 blev R. Pedersen valgt til Formand for et Udvalg, som satte sig den store Opgave at rejse en ny og mere tidssvarende Haandværkerskole i Ollerup. Ved Udfoldelsen af stor Energi lykkedes det Udvalget med R. Pedersen i Spidsen at skaffe de nødvendige Midler, saaledes at de to vigtigste Fløje, Skolefløjen og Økonomifløjen, allerede kunde indvies 1. November 1932. Der dannedes nu en Forening under Navnet „Foreningen Ollerup Haandværkerskole". Det før nævnte Udvalg blev suppleret med endnu et Par Medlemmer, hvorefter det kom til at virke som Bestyrelse med Direktør Pedersen som Formand. Bestyrelsen venter at kunne slutte Bygningsarbejdet med Opførelsen af en Gymnastiksal nu i Aaret 1933; dog vil dette komme til at afhænge af, om Staten bevilger det nødvendige Tilskud.

AKTIESELSKABET KORN- OG FODERSTOF-KOMPAGNIET
ODENSE

Aktieselsk. Korn- og Foderstof Kompagniet, Odense, var oprindelig en Afdeling af Otto Mønsted, København; men i 1906 overtog Aktieselskabet Korn- og Foderstof Kompagniet, København, Afdelingen, der blev ført videre som Filial af dette vort Lands største Firma indenfor Korn- og Foderstofbranchen med en af Otto Mønsteds betroede Mænd, C. P. Rasmussen, som Leder.

Direktør V. Børgesen

Direktør Rasmussen ledede Afdelingen til 1. September 1930, da den nuværende Direktør, V. Børgesen, overtog Stillingen.

Direktør V. Børgesen — født 19. Februar 1897 i Roskilde — har faaet sin Uddannelse i Korn- og Foderstofbranchen hos Firmaet B. Muus & Co., København, og har fra 1. Maj 1919 været ansat i Aktieselskabet Korn- og Foderstof Kompagniet.

Korn- og Foderstof Kompagniet indtager Førerpladsen blandt Landets største Forretninger. Selskabets Betydning, baade for dansk Landbrug og dansk Handel,

Kontorbygning ved Havnen

er med Aarene bleven almindelig anerkendt. Betragtet som en rent lokal og selvstændig Virksomhed har Odense-Afdelingen formaaet at skaffe sig en smuk og værdig Position i Odense og paa hele Fyen, og da Afdelingen stadig holder de smukke og gode Traditioner fra Otto Mønsteds Tid i Hævd, er der kun god Grund til at antage, at dens Stilling — om muligt — vil bestyrkes yderligere i Fremtiden.

AKTIESELSKABET
NORDISK KAFFE KOMPAGNI
FYENS AFDELING

Paa Foranledning af Gross. P. Carl Petersen, Kø-benhavn, Formand for Aktieselskabet Nordisk Kaffe Kompagnis Bestyrelse, oprettedes i Aaret 1910 en Afdeling i Odense under Navnet Aktieselskabet Nordisk Kaffe Kompagni, Fyens Afdeling, Odense.

Direktør Viggo Jørgensen

Firmaet fik Lokaler i Købmd. Niels Hansens Ejendom, Nørregade 95, hvor der oprettedes et efter de Tider moderne Brænderi.

Der kom hurtigt Fart i Forretningen, og stadig maatte der udvides og forandres for at skaffe Plads til den bestandig stigende Omsætning.

I Aaret 1930 købtes Ejendommen, som nu blev nedrevet til Grunden, og den nuværende stilfulde og smukke Bygning opførtes; den er udstyret med de mest moderne Maskiner og andre Hjælpemidler, og intet er sparet, for at Behandlingen af Kaffen kan ske saa hygiejnisk som muligt.

Kontor- og Lagerbygning

Afdelingen lededes i de første Aar af Direktør H. P. Nielsen, senere af Direktør Kjellerup og siden 1921 af den nuværende Direktør, Viggo Jørgensen.

ODENSE KAROSSERIFABRIK

Odense Karosserifabrik, Vindegade 116, er grundlagt 1919 af den nuværende Indehaver, Fabrikant Edvard Hansen, som tre Aar før var kommet hjem fra en Rejse i Udlandet, der havde strakt sig over tolv Aar.

Fabrikant Hansen havde i disse Aar mest opholdt sig i Tyskland og Frankrig, hvor han arbejdede ved Faget, bl. a. paa fem kejserlige Hof-Vognfabriker.

Fabriken havde oprindelig Lokaler i Pjentedamsg. 22,

Odense Karosserifabrik

men i 1925 købte Fabrikant Hansen Ejendommen Vindegade 116 og flyttede dertil, samtidig med at hele Virksomheden udvidedes betydeligt. Fabriken har i flere Aar leveret Karosserier til A/S Skandinavisk Motor Co. og Bülow & Co.s Odense-Afdelinger. Fra 1926 har Fabriken haft direkte Forbindelse med Forsikringsselskaberne „London" og „Skjold" og Forenede Danske Motorejere m. fl. og ligeledes samlet sig en god privat Kundekreds.

Fabrikant Hansen, der er født paa Frederiksberg den 25. August 1884, er Medlem af Karetmagermestrenes Sammenslutning.

Værksteds-Interiør

LANGELANDS KORN-, FODERSTOF- OG GØDNINGSFORRETNING

ODENSE

Ved Østre Havn i Odense ligger Langelands Korn-, Foderstof- og Gødningsforretnings monumentale Bygninger.

Langelands Korn-, Foderstof- og Gødningsforretning blev grundlagt i Rudkøbing i 1889. Grundlæggeren var den i Handelskredse kendte og meget ansete Grosserer Bendix Hansen, der døde i 1927.

Grosserer Bendix Hansens Firma undergik efterhaanden en umaadelig Udvikling, og dets Hovedkontor blev i 1919 flyttet til København. Dette var nødvendigt, fordi Firmaet, foruden en Række danske Filialer, havde oprettet egne Handelshuse i Udlandet. Det oprindelige Moderfirma eksisterer endnu i Rudkøbing — A/S Langelandskorn, Rudkøbing — og indtager dér stadig en meget betydelig Position. Forretningen i Odense blev oprettet i 1917 — den startedes den 1. Januar —; dog var der i Forvejen bygget det store og moderne Silopakhus, som kan rumme 42,000 Tønder Korn, og som er forsynet med alle moderne Anlæg, bl. a. Suge-Losseanlæg og desuden Korn-Tørringsanlæg, som kan tørre indtil 120 Tønder Korn pr. Døgn. Videre rummer det store Pakhus specielle Renserier for dansk Maltbyg. I Aarene 1918 og 1919 opførtes en Række andre Bygninger, og man har nu Pakhusplads til ca. 10,000 Tons Korn og Foderstoffer. Videre raader man over moderne Foderblandings-Anlæg, ved Hjælp af hvilke de kendte „Langelands Kontrolfoder Blandinger" og „Langelands Svinefoder Blandinger" fremstilles, etc. etc.

Det store Silopakhus

Det kan som Kuriosum anføres, at Langelands Korns brandsikre Pakhuse ved Havnebranden i Odense i 1925 var den Faktor, der standsede Ildens videre Fremtrængen. Det var godt, at disse Pakhuse laa der; thi der var i Forvejen brændt for ca. 4 Mill. Kr.

„Langelands Korn" har i de sidste Aartier spillet en betydelig Rolle som Eksportør af dansk Maltbyg, selvom Verdenskrisen nu har lammet denne Eksport en Del. Foruden at importere Korn og Foderstoffer, hovedsagelig direkte fra Produktionslandene, beskæftiger Firmaet sig endvidere med Handel med Kunstgødninger, og

Korndampere i Havnen

Landbrugets Forbrug heraf har jo siden Aarhundredskiftet stadig været stigende. Som direkte Importør i denne Branche var „Langelands Korn" blandt Pionererne.

Langelands Korn, Odense, der allerede længe har spillet en betydelig Rolle paa det fyenske Marked, har Underafdelinger i Stenstrup og Kværndrup og i Faaborg en Filial under Navnet „Sydfyns Korn- og Foderstofforretning".

Chef for Langelands Korn, Odense, og dens Filialer er Direktør R. Chr. Andreasen, der har været ansat i det landsomspændende Firma siden 1906. Direktør Andreasen har ledet denne Koncernens største Afdeling siden Juli 1919. Afdelingens Prokurister er Emil H. Jacobsen, der har været ansat i Firmaet i ca. 23 Aar, og Svend Munkedal.

FRUGTLAGERET

ODENSE

Grosserer Victor Petersen, som er Indehaver af et af de største Frugt-Engrosfirmaer i Odense, er et typisk Eksempel paa en Mand, der — som man siger — er sin egen Lykkes Smed.

Victor Petersen

Den 24. Marts 1923 paabegyndte Victor Petersen Salget af Bananer; men hvis man tror, at Forretningen vakte Opsigt, tager man grundigt fejl. Der var nemlig slet ingen virkelig Forretning, idet han begyndte som ganske almindelig Gadehandler. Takket være sit vindende Væsen og sin overordentlig store Energi lykkedes det ham i Løbet af faa Aar at arbejde sig saa stærkt op, at han saa tidligt som i 1926 kunde starte en Forretning, som oven i Købet var lagt an paa Engros-Salg. I denne Forbindelse kan nævnes, at Victor Petersen har Eneforhandling af Jamaica Bananer for hele Fyen; men dette er naturligvis kun en Specialafdeling indenfor den store Import, der omfatter saa at sige alle Slags Sydfrugter.

Firmaets Vogne

Firmaets Udvikling er ret enestaaende: I 1923—26 en ganske almindelig Gadehandel, nu, saa relativt faa Aar efter, et anerkendt Frugtfirma, hvor 10 Personer er beskæftigede.

Om Grosserer Victor Petersen kan oplyses, at han er født den 19. Oktober 1892 i Odense. Han har som ung lært Landvæsen paa forskellige Herregaarde paa Fyen; men sit Kendskab til og sin Interesse for Sydfrugter har Grossereren erhvervet sig i Sydamerika, hvor han i ca. syv Aar hovedsagelig har arbejdet ved Frugtlandbruget. Victor Petersen er Kasserer for Dansk-Argentinsk Forening for Fyen og i Bestyrelsen for Lahns Stiftelses Elevforening og Køberforeningens Sammenslutning for Gartnere.

TANDLÆGERNES DENTAL LABORATORIUM
ODENSE

Tandlægernes Dental Laboratorium, Odense, er startet af fem Tandlæger den 1. Januar 1920 i Odense med den nuværende Indehaver, Fred. Walbech, som Leder; men allerede efter et Aars Forløb overtog Tandtekniker Walbech selv Laboratoriet, som han siden har været Indehaver af.

Frederik Walbech

Fred. Walbech, der har egen Klinik Smedestræde 1, Odense, har paa sit Laboratorium udført mange større Arbejder indenfor Tandtekniken og har flere Gange maattet antage nye Assistenter til Hjælp; der er nu 4—5 saadanne paa Laboratoriet.

Tandtekniker Walbech er med Tiden blevet kendt for forskellige Specialiteter, saaledes Proteser udført i Guld, Platinstaal, Hekolit og Kautschuk, desuden Krone- og Broarbejder i Guld og alle Slags Indlæg i sidstnævnte Materiale.

Frederik Walbech er født 24. Juni 1882 i København og er Søn af Maskinmester og Værkfører ved den kgl. Mønt, C. A. V. Walbech.

SKANDINAVISK KAFFE OG KAKAO KO., A.S.
AFDELING FOR FYEN
ODENSE

Skandinavisk Kaffe og Kakao Ko., der har Hovedsæde i København, er grundlagt i Aaret 1900 og har gennem Aarene haft en støt og rolig Fremgang. Firmaet har flere Gange maattet udvide, købe Grunde og opføre nye Bygninger samt oprette Filialer i de større Provinsbyer.

Direktør Valdemar Møller

Afdelingen for Fyen, der har Domicil i Odense, blev oprettet den 27. December 1910 og havde i de første Aar Lokaler Vestergade 72; senere blev der indrettet Brænderi i Vestergade 67. Men da Pladsen her, efterhaanden som Omsætningen voksede, blev for knap, maatte der gøres Forandring, hvilket skete i 1930, da Kontorer, Lagre og Brænderi flyttedes til Store Graabrødrestræde 18, hvor der blev indrettet et fuldt moderne Kaffebrænderi, forsynet med Nutidens fineste Gas-Kaffebrændere, og hvorfra Lagrene i Rudkøbing, Ærøskøbing og Svendborg — samt det øvrige Fyen — forsynes med brændt Kaffe.

Lederen af den fyenske Afdeling, Direktør Valdemar Møller, har været ansat i Firmaet siden 1906. Direktør Møller, der har lært Handelen fra Grunden, blev ansat som Repræsentant i Skandinavisk Kaffe og Kakao Ko. for København, og da den fyenske Afdeling blev oprettet, blev Ledelsen af denne Afdeling overdraget ham; her kunde hans Initiativ og Foretagsomhed komme til fuld Udfoldelse. Afdelingen for Fyen beskæftiger en halv Snes Personer samt 8 Repræsentanter og staar som et af de førende Brænderier paa Fyen. Afdelingen har fremstillet en ny Blanding Kaffe under Navn „Skandi"-Kaffe (indregistreret). Denne, der er drøj, velsmagende og aromatisk, har allerede et stort Publikum og vil nok efterhaanden vinde Indpas i de fleste fyenske Hjem.

Skandinavisk Kaffe og Kakao Ko.s Afdeling for Fyen staar som et smukt Vidnesbyrd om, hvad Initiativ og Udholdenhed kan udrette.

Kontorbygningen

ODENSE
FIGUR- OG STUKFABRIK
HOLSEDORE 41-43
ODENSE

Engang i Midten af forrige Aarhundrede grundlagde Italieneren Androski Odense Figur- og Stukfabrik, Holsedore 41—43.

Androski, der var uddannet som Figurgibser, havde i Hamborg truffet en Odensekøbmand, som fik ham til

F. P. Kaisen

Aage Pedersen

at rejse her til Landet. Man mente, at der her var et Marked for hans Produktion, og det viste sig, at man mente rigtigt. Androski gik selv fra Hus til Hus, sælgende sine Figurer, som han under sin Omløben bar paa et Brædt paa sit Hoved.

I Aaret 1885 købte Kunstgibser F. P. Kaisen den nu ret omfattende Virksomhed. Kaisen var Sønderjyde, født 1851. Han kom her til Byen for at aftjene sin Værnepligt og havde siden bosat sig her. Han udvidede Forretningen til ogsaa at omfatte Stukkatørarbejde og gjorde den efterhaanden ved Flid og Dygtighed kendt over det meste af Landet. I en Alder af 80 Aar overdrog Kaisen i 1931 Forretningen til sin mangeaarige Medarbejder, Stukkatør Aage Pedersen, som er født i Stenløse paa Fyen den 30. Oktober 1897.

Forretningen, der har udført mange store Arbejder rundt om paa Fyen, har tilhuse i den gamle, interessante Garvergaard, som tidligere laa nær op ad Aaens Løb dér, hvor nu Filosofgangen ligger.

ODENSE METALSTØBERI

Vor Tid er Mekanismens og Teknikens Tid i udstrakt Grad. Som Følge deraf er i dette Aarhundrede en Mængde store Virksomheder, saavel Værksteder som Fabriker, opstaaet, som giver sig af med Fabrikation eller Reparation af vor Tids mange komplicerede Maskiner. Blandt Maskinfirmaerne i Odense indtager Odense Metalstøberi en fremskudt Plads.

Virksomheden er etableret i 1926 af Fabrikant Thomas Peter Thomsen. Fabrikanten forstod ved solidt Arbejde og konkurrencedygtige Priser at skaffe sig en stor Kundekreds, og Odense Metalstøberi er nu snart anerkendt overalt. Der foretages her Metalstøbning af alle Legeringer til Automobiler, Vulkaniseringsapparater, Pumper, Elektromotorer o. s. v., og Firmaet kan blandt sine Kunder regne nogle af de bedste Foretagender i Odense. Det var tidligere Leverandør til De forenede Automobilfabriker og har Leverancer til saa ansete Fabriker som Dansk Akkumulatorfabrik, A/S H. Rasmussen & Co., m. fl.

Thomas Peter Thomsen

Fabrikant Thomsen besidder da ogsaa de bedst mulige Betingelser for at kunne lede en Virksomhed som Odense Metalstøberi. Han fik sin første Uddannelse som Former hos N. A. Christensen & Co., Nykøbing Mors, hvor han var fra 1896 til 1901. Takket være den gode Uddannelse lykkedes det i de følgende Aar Thomas Peter Thomsen at faa Plads som Former i nogle af Landets mest fremragende Støberier: Først hos Løwener i København, hvor han arbejdede fra 1901—02, dernæst Alliance i Slagelse, Hess i Vejle og endelig 1903 hos Hess & Søn i Middelfart.

Han har ogsaa erhvervet sig Kendskab til Støbning i Udlandet, idet han arbejdede ved Faget i Tyskland i 1904. Efter aftjent Værnepligt blev Thomas P. Thomsen atter ansat hos Hess som Former, og som saadan har han ogsaa haft Stilling paa forskellige Støberier i København og Nykøbing Sj. Efter disse Aars Arbejde som Former fik han Plads som Støbemester hos Brdr. Birn, Holstebro, 1913—15, og virkede som saadan hos Hess, Vejle, fra 1915—22 og Voss, Fredericia, 1922—26.

Fabrikant Thomas Peter Thomsen er født den 18. April 1882 i Nykøbing Mors og er Søn af Skipper Jens Thomsen og Hustru, f. Borregaard.

TH. PAULSENS METALSTØBERI
VESTERBRO 89, ODENSE

Tidligere Støbemester paa Brandts Jernstøberi i Odense, Fabrikant J. P. Paulsen, grundlagde under den store Lock-out ved Aarhundredskiftet et Støberi paa Store Glasvej 10. Støt og sikkert arbejdede han sin Virksomhed fremad.

Th. Paulsen

J. P. Paulsen døde i 1914. Et Par Aar før sin Død havde han overdraget Støberiet til sin Søn, Theodor Paulsen, den nuværende Indehaver. Th. Paulsen købte i 1916 Vesterbro 89 og flyttede sin Virksomhed hertil.

Indtil 1924—25 var hans Speciale Bygningsbeslag samt desuden i mange Aar Støbning af Skibsklokker. Iøvrigt bearbejder man i Paulsens Metalstøberi raat Støbegods af alle Metaller og er i saadanne Ting Hovedleverandør til Odense

Fabrik og Støberi

Staalskibsværft, Dalum Papirfabrik, Odense Sukkerkogeri og flere andre store Etablissementer.

Theodor Paulsen fik sin første Uddannelse paa P. H. Høffners Metalvarefabrik i Odense. Senere rejste han i Tyskland og Sverige og fortsatte sin Uddannelse i København og hos Thomas B. Thrige i Odense.

P. M. BRØNSRO
PAPIR EN GROS
ODENSE

En selfmade Mand er Grosserer Brønsro. Han er født den 3. Februar 1878 i Brønserud, hvor Faderen var Gaardejer. I 1902 etablerede han sig, efter at have bestaaet Svendeprøve som Bogbinder, i Ejby paa Vestfyen. Der var Energi og Driftighed i den unge Fyenbo, og seks Aar senere var Forretningen saa stor, at han mente det rigtigst at flytte den til Middelfart. Og i 1909 flyttede han til Odense.

P. M. Brønsro

I Odense er det stadig gaaet fremad. Brønsro har nu en stor Forretning i Papirbranchen samt Bogtrykkeri, Telegram-Trykkeri o. desl. Ialt beskæftiger han 22 Personer, og han har flere Gange i Aarenes Løb maattet flytte til større og bedre Lokaler. Nu har han Domicil i Slotsgade Nr. 5.

Grosserer Brønsro begyndte, som man ynder at sige, med de bare Næver. Han var sin egen Rejsende, og mendens han ordnede den Side af Sagen, tog hans dygtige Hustru sig af Forretningen derhjemme. Navnlig i de første vanskelige Aar var hun ham en energisk og trofast Medarbejder. Senere maatte hun mere hellige sig de „hjemlige" Sysler, men følger dog Virksomhedens økonomiske Trivsel med vaagne Øjne den Dag i Dag.

J. P. NIELSENS SKRÆDER-ETABLISSEMENT
ODENSE

J. P. Nielsens Skræder-Etablissement i Odense er under beskedne Forhold grundlagt i Overgade 15, idet J. P. Nielsen løste Borgerskab i 1891. To Aar senere flyttede Forretningen til Fisketorvet Nr. 4; men da der stadig maatte udvides, flyttedes der 1. Juli 1898 til større Lokaler paa Flakhaven Nr. 1 i daværende Arkitekt Lendorfs — senere Konsul P. A. Kruuses Ejendom, hvor Forretningen nu havde Domicil i godt 31 Aar. I disse Aar udvidedes Forretningen betydeligt. Fra den beskedne Begyndelse i Overgade er den nu blevet et af de mest kendte Navne indenfor Skræderbranchen, og dens Kundekreds strækker sig langt udenfor Byens Grænser. Hvad Specialiteter angaar, er navnlig Firmaets Præstekjoler leveret hele Landet over.

J. P. Nielsen

Da Flakhaven 1 i 1929 overtoges af Fyens Disconto Kasse, blev samtlige Lejere opsagte, og Forretningen maatte se sig om efter andre Lokaler. Disse fandtes i den nybyggede Ejendom, Sct. Knuds Gaard, hvor Forretningen nu har tilhuse i store og velindrettede Lokaler.

J. P. Nielsen er Sjællænder af Fødsel, født i Hvalsølille 12. Februar 1861. Sin første Uddannelse i Skræderfaget har han faaet hos Gotfred Seebeck i Ringsted, har senere arbejdet i forskellige af Landets Provinsbyer og i København. J. P. Nielsen har af sine Kolleger været beæret med forskellige Tillidshverv; saaledes har han i 28 Aar været Medlem af Laugets Bestyrelse og de sidste 15 Aar Laugets Oldermand. I to Aar har Skrædermesteren været Medlem af Centralforeningens Bestyrelse og samtidig dennes Repræsentant i Arbejdsgiverforeningen. Han har endvidere været i Bestyrelsen for den lokale Arbejdsgiverforening i flere Aar, ligesom han har været Skuemester i den officielle Kommission og har haft flere andre Tillidshverv.

Da J. P. Nielsen i 1931 fyldte 70 Aar, udnævntes han ved en Fest i Skræderlauget til dettes Æresmedlem.

I 1928 optog J. P. Nielsen sin daværende Tilskærer, J. P. Frydenlund, som Kompagnon i Firmaet. J. P. Frydenlund er født i Særslev 26. April 1902. Sin første Uddannelse fik han hos sin Fader. Han har senere arbejdet som Svend hos J. P. Nielsen og har faaet sin videre Uddannelse i København, hvorefter han i 1924 tiltraadte Pladsen som Tilskærer.

CHR. HANSENS EFTFLG.
MANUFAKTUR OG SENGEUDSTYR
ODENSE

Manufakturhandler Christian Hansen startede i 1867 paa Fisketorvet 7 i Odense en Forretning, som endnu har tilhuse dér. Christian Hansen drev den selv indtil 1913, da han lukkede sine Øjne. — Hans Efterfølger blev hans mangeaarige Førstemand, Aage Bahnsen. Han fik dog ikke i mange Aar Lov at være Chef, da han døde i 1920. Saa traadte Bahnsen jun. til, men overdrog i April 1932 den gamle og ansete Forretning til den nuværende Indehaver, Vilhelm Pedersen.

Vilhelm Pedersen

Manufakturhdlr. Vilhelm Pedersen havde allerede siden 1914 haft egen Forretning i Odense — i Nørregade 27. Lokalerne her var imidlertid blevet for smaa og trange, og da saa Christian Hansens Forretning var til Salg, valgte Vilhelm Pedersen at flytte til Fisketorvet 7 og dér faa bedre Udviklingsmuligheder. Han beskæftiger nu 9 Personer.

Vilhelm Pedersen er Odenseaner af Fødsel. Han er født den 2. Juli 1882 og har lært sit Fag hos Severin Hansens Eftflg. I 13 Aar var han ansat hos Lauritz Hansens Eftflg., Fisketorvet 9. Saa man kan næsten sige, han er hjemme i de Omgivelser, han nu har valgt.

RUTH JENSENS BLOMSTERFORRETNING
ODENSE

Med de bare Hænder, men med Energi og Dygtighed, begyndte Fru Ruth Jensen Christensen den 5. November 1918 i Vestergade 21 en lille Blomsterforretning. Forretningen blomstrede omkap med de udstillede Varer, og den maatte efter nogle Aars Forløb flytte til større Lokaler i Vestergade 30. Nu ligger Butiken i Passagen, i flotte Lokaler i en af de saakaldte „Sporvogne", og dens Firmanavn har vundet stor Anerkendelse, ogsaa paa adskillige Udstillinger.

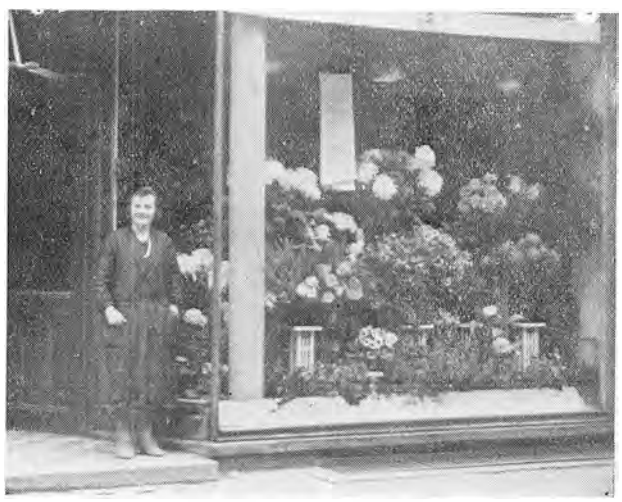

Ruth Jensens Blomsterforretning

Fru Ruth Jensen Christensen er født den 28. Januar 1893 i Hillerød. Hun har alsidig Uddannelse i sit Fag, ogsaa som Gartner.

BØDKERS TRIKOTAGEFORRETNING
ODENSE

At der blandt Nutidens Ungdom er Folk med Vovemod ogsaa handelsmæssigt set, har Erik Bødker bevist. Han etablerede sig den 18. Oktober 1930 i Mageløs Nr. 9, og hans Vovemod, Energi og Dygtighed har bevirket, at han allerede i 1932, den 7. December, kunde flytte ind i nye og moderne Lokaler midt paa Strøget — i Vestergade 57. Ja, hans Forretning synes ovenikøbet at være en af Strøgets smukkeste.

Erik Bødker

Bødkers Specialitet er Strømper, og Bødkers Strømper er „kendt" over hele Fyen allerede.

Erik Bødker er født den 20. September 1905 i Vejerslev og er uddannet hos Vilh. Wirzner, Silkeborg.

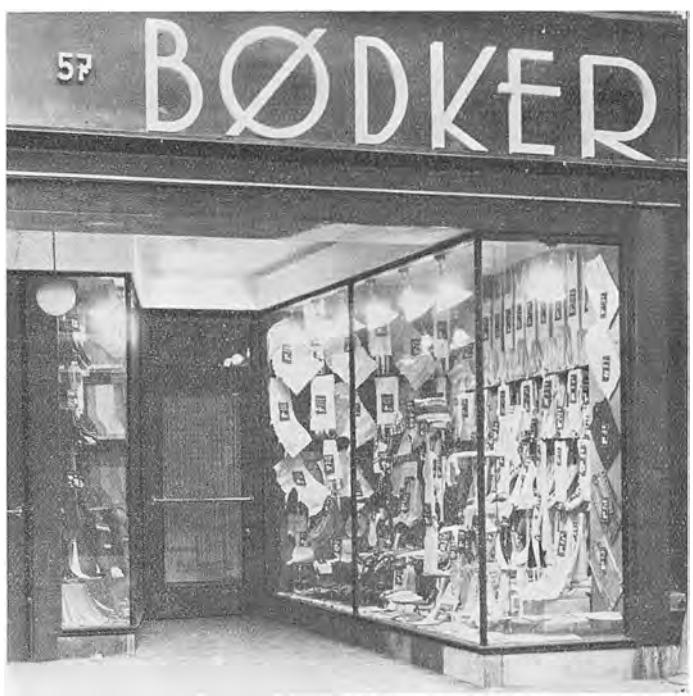

JOHS. JØRGENSEN TRIKOTAGEFABRIK
ODENSE

Mandag den 13. August 1923 begyndte Indehaveren af Johs. Jørgensens Trikotagefabrik, Overgade 46, Odense, sin Virksomhed. Johs. Jørgensen begyndte meget smaat, kun med to Langstrikkemaskiner og et Spoleapparat, som alt skulde bruges med Haandkraft. — Virksomheden voksede dog jævnt fremad, saaledes at der i 1926 flyttedes til større Lokaler i samme Ejendom, hvor der anskaffedes moderne Maskiner, saasom Rundjacqard-Væve, flere Strikke- og Spolemaskiner samt flere specielle Symaskiner til Trikotagesyning, altsammen til elektrisk Drift.

Johs. Jørgensen

Fabrikens Speciale er: Pullovers, Slip-overs og Veste til Damer, Herrer og Børn, og disse Beklædningsgenstande tilvirkes helt og holdent paa Fabriken.

Fabrikant Johs. Jørgensen er født den 10. Juni 1899 i Odense.

SOPHUS JENSENS EFTF., HERMAN KLECKERS
ODENSE

Herman Kleckers

Ogsaa paa Blomsterhandelens Omraade skal man følge med Tiden. Derfor har Sophus Jensens Eftf., Herman Kleckers, Fisketorvet 1, dannet sig en Specialitet i moderne Kurve og Buketter.

— — —

Herman Kleckers overtog sin Forretning i Efteraaret 1931 efter Sophus Jensen. Kleckers er født i København den 3. Marts 1905 og er udlært som Gartner paa Sjælland. Sin Uddannelse fortsatte han hos Brødrene Larsen, Odense, saa han er kendt med Fyenboernes Smag og Yndlingsblomster.

ALBANI OSTEFABRIK
ODENSE

I 1923 købte Ostefabrikant O. Laursen, Odense, den smukke, gamle Ejendom, Overgade 60, og flyttede sin Fabrik fra Torvegade hertil. Overgade Nr. 60 har sin egen glorværdige Historie. Ejendommen er opført Aar 1764 og altsaa allerede af den Grund en Seværdighed. Desuden knytter der sig til den det Kuriosum, at den første danske Komedie, som blev spillet i Odense, blev opført i Overgade 60 den 2. September 1789 af Bogtrykker Kr. Iversens dramatiske Selskab. — Ejendommen er udvidet i 1880 og i 1916. Forhuset er fredet.

Fabrikant O. Laursen

Fabrikant Laursen grundlagde sin Fabrik i 1914 i Nørregade 87. I 1917 flyttede han til Overgade. Han driver en udstrakt Eksport af Ost, hovedsagelig til Tyskland, men fabrikerer nu ikke mere Osten selv. Det kan bedre betale sig at lade Mejerierne gøre det.

O. Laursen er født den 23. August 1888 i Store Brøndum og er uddannet Mejerist. Han er Formand for Foreningen af Oste-Eksportører i Danmark.

ODENSE PARAPLYFABRIK

Odense Paraplyfabrik, Mageløs 7, etableredes allerede den 23. Oktober 1896. Det var Fabrikant Marius Hansen, der etablerede sig som Kunstdrejer i Søndergade Nr. 8. I 1908 flyttede han til Vestergade 36, og da han en Del Aar senere omdannede sin Kunstdrejerforretning til udelukkende at være Specialforretning for Paraplyer, flyttede han til Vestergade 41, hvor Forretningen snart fik Ry for sit smukke og moderne Varelager, der tiltrak en stor Kundekreds. — For nogle Aar siden skulde Lokalerne i Nr. 41 bruges til andre Ting, og Paraplyfabriken maatte flytte om i Mageløs; Kundekredsen flyttede imidlertid med.

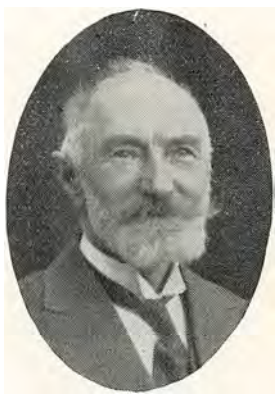

Marius Hansen

Marius Hansen er født i Aarslev d. 8. September 1870. Han lærte sit Fag hos Kunstdrejer A. Rasmussen i Ringe og tog siden Uddannelse i København.

Odense Paraplyfabrik

IGNATZ BREUM
ODENSE

Firmaet Ignatz Breum, Odense, grundlagdes d. 8. September 1868 af den kun 23-aarige Købmd. Ignatz Breum, idet denne overtog daværende Mode- og Baandhandler Rammeschous Forretning, beliggende samme Sted, hvor Breums Firma endnu findes, nemlig Vestergade 59. — Breum begyndte sin Handel under meget beskedne Forhold; men da han var strengt reel overfor sine Kunder, blev hans Firma hurtigt kendt over hele Stiftet som et godt og solidt Indkøbssted for Landboerne. Senere fandt ogsaa Byboerne Vej til Butikken. Et Par Udvidelser blev igennem Aarene nødvendige, og i 1882 købte Breum Ejendommen.

Den 1. Januar 1900 overdrog Ignatz Breum Forretningen til sin ældste Søn, Chr. Breum, som trofast fortsatte de gamle Traditioner, og som stedse har holdt Firmaet i første Række blandt Byens Forretninger. En stor Udvidelse fandt Sted i 1910, og i den Skikkelse, hvori Facade og Lokaler nu findes, omdannedes det hele i 1925. Den 1. Januar 1930 overdroges Firmaet til dets nuværende Indehaver, Helmer Breum, Søn af Chr. Breum, altsaa tredie Generation.

Ejendommen Vestergade 59 er opført for adskillige Hundrede Aar siden. Forhus og Baghus er endnu Bindingsværk. Oprindelig var Ejendommen en af den fyenske Landadels Vinterresidenser og blev senere Bolig for Stiftamtmanden. De Juel'ers og de Bille'rs Vaaben sidder stadig i Trappetaarnet mod Gaardsiden. I de Dage hørte der et stort Landbrug til Gaarden, hvis Jorder grænsede op til Aalykkegaarden. Da Spaniolerne under Napoleonskrigene slog Lejr paa Fyen, havde de deres odenseanske Hovedkvarter og Kaserne i Vestergade 59. Til Ejendommen hørte en mægtig Have, som Chr. Breum i 1929—30 lod bebygge med det store Kompleks, Slotsgade 26, idet der ved Slotsgades Gennemførelse til Kongensgade kunde blive Facade mod Slotsgade.

Købmand Helmer Ignatz Breum er født i Odense den 22. Februar 1901. Han har Realeksamen fra Odense Katedralskole og Eksamen fra den fyenske Handelsdagskole. Hans praktiske Læreplads var hos Chr. Clausen, Konstantforretningen i Nyborg, og han tog videre Uddannelse i Glasgow og Berlin. Hans Forretnings Speciale er Metervarer i blandet Manufaktur og Sengeudstyr.

ANDREAS SØRENSEN
SKRÆDERFORRETNING
ODENSE

Andreas Sørensen

Andreas Sørensens Skræderforretning er grundlagt 1899 af tidligere Tilskærer hos Vett & Wessel, L. K. Lauritzen. Den havde oprindelig Lokaler i Vestergade Nr. 28, men flyttede i September 1906 over i Nr. 21 til betydeligt større Lokaler.

Lauritzen døde i 1907, og hans Enke førte Forretningen videre med Andreas Sørensen som Tilskærer og Forretningsfører. I 1914 overtog Sørensen Firmaet for egen Regning og beskæftiger nu 6—8 Mand. Der er et stort Klientel af første Klasses Kunder fra Byen, og desuden har Andreas Sørensen mange Forbindelser blandt den fyenske Adelsstand.

Andreas Sørensen er født den 4. Oktober 1873 i Annisse og lærte Skræderiet hos sin Onkel, Skrædermester

Andreas Sørensens Skræderi paa 1ste Salen i Vestergade 21

P. Sørensen i Hillerød. I 1900 tog han Tilskærereksamen i København, og i 1913 gik han paa Kursus paa Nebelung Akademi Coupe i Paris. Sørensen er Formand for Kystartilleriforeningen for Fyens Stift, Medlem af Overbestyrelsen for Landsforeningen og Kasserer for Fællesrepræsentationen af Soldaterforeninger i Odense.

K. LANG SKOU
BARNEVOGNSFABRIKEN
ODENSE

Odense har snart Fabriker af alle Arter; ogsaa Barnevognene er i saa Henseende repræsenteret.

Barnevognsfabriken, Vesterbro 4, grundlagdes under smaa Forhold den 31. Oktober 1922 paa Vesterbro 83 af Snedkermester Th. Lang Skou. Skou var her paa Fyen den eneste med dette Speciale, og han fik hurtigt godt at bestille. I 1925 flyttede han ind foran paa Vesterbro,

og i 1931 købte han Vesterbro 4, som han omdannede til en moderne Butik efter Behovet. Selve Fabriken er beliggende Vesterbro 9, og den beskæftiger til Stadighed et Dusin Mennesker.

Barnevognsfabriken fremstiller Barnevogne af alle Arter samt Klapvogne, Legetøjsbiler, Draisiner, trehjulede Barnecykler m. v. Dens Udstillingsvinduer kan rigtig faa Barnehjerter til at banke.

Lang Skou er født i Bramminge den 20. Maj 1893.

Lager-Interior

N. RASMUSSENS EFTFLG.
BLOMSTERFORRETNING
ODENSE

I Jernbanegade 2 grundlagde Blomsterhandler N. Rasmussen i 1902 en Forretning, som han med Udbytte drev i 20 Aar. Den 22. April 1922 afstod Rasmussen Forretningen til sine to skattede Medarbejdere, Frøknerne Johanne Martens og Agnes Johansen, der begge havde været ansat hos ham i en halv Snes Aar. De to Damer var enige om at fortsætte Forgængerens gode Traditioner, og paa dette Grundlag har de med Held ført Blomsterhandelen videre.

Johanne Martens er født den 26. Marts 1896 i Odense, Agnes Johansen den 22. September samme Aar i Randers.

Johanne Martens

Agnes Johansen

ODENSE KAFFEBRÆNDERI
SCT. JØRGENSGADE 45
ODENSE

I 1927 oprettede Købmand K. P. Larsen, Sct. Jørgensgade 45, i sin Ejendoms Bagbygning et lille Kaffebrænderi til Købmandshandelens eget Brug. Senere blev Kaffebrænderiet udvidet, og nu er adskillige af Byens Købmænd Kunder i dette. — Det foregaar paa den Maade, at de selv blander Kaffebønnerne og derefter indleverer dem til Brænding; hver enkelt Købmands Kaffe beholder derved sit Særpræg, sin særlige Aroma. Brænderiet ekspederede i Aaret 1932 ikke mindre end 400,000 Kilo Kaffe.

K. P. Larsen

Købmand Larsen er født 1875 i Gjerslev paa Sjælland. Han begyndte sin Købmandsforretning i Sct. Jørgensgade i 1909 under meget beskedne Former.

Interior fra Brænderiet

DANSK LANDBRUGS- OG HANDELSLABORATORIUM
ODENSE

Laboratoriet er oprindelig oprettet 1. Oktober 1907 af Dalum Landbrugsskole under Navn af „Dalum Landbrugsskoles kemiske Laboratorium". 1. Oktober 1920 blev det overtaget af Laboratorieforstander P. Christensen og flyttet til Odense under det nye Navn „Dansk Landbrugs- og Handelslaboratorium".

Forstander R. Krogh

P. Christensen lagde i sin Forstandertid et stort og samvittighedsfuldt Arbejde i Laboratoriet, særlig til Gavn for fyensk Landbrug.

Den nuværende Forstander, Erhard Rigvald Krogh, stammer fra Sønderskovgaard i Saltvig paa Lolland og er Søn af Gaardejer J. Rasmussen Krogh. Han er uddannet ved Landvæsenet. I 1918 deltog han i et syv Maaneders Kursus paa Lyngby Landbrugsskole og kom derefter paa Landbohøjskolen, hvorfra han i 1920 dimitteredes som Landbrugskandidat med 1. Karakter.

Fra 1. Juni dette Aar blev han Assistent ved Dalum Landbrugsskoles kemiske Laboratorium. I 1921 studerede han Forsøgstekniken i Praksis i „De samvirkende lollandfalsterske Landboforeninger". Derefter gjorde han i 1923 i København mikroskopisk-botaniske Undersøgelser paa Landbohøjskolens botaniske Samling og Statsfrøkontrollen, samtidig med at han studerede Mikrobiologi ved Alfr. Jørgensens gærings-fysiologiske Laboratorium. Samme Aar oprettede han i Forening med Laboratorieforstander P. Christensen en Afdeling for Mikrobiologi samt mikroskopisk-botaniske Undersøgelser og Frøanalyse ved Dansk Landbrugs- og Handelslaboratorium i Odense.

R. Krogh var fra 1. Februar til 15. Oktober 1932 Ejer af Qvist's Laboratorium i Aarhus og blev, efter at han i Sommeren 1932 havde bestaaet Eksamen som statsautoriseret Laboratorieforstander, Forstander for Dansk Landbrugs- og Handelslaboratorium.

Forstander Krogh er af alle anerkendt som en Dygtighed indenfor sit Felt og har udgivet adskillige selvstændige kemiske Arbejder, af hvilke kan nævnes: „Jordens Kalktrang og Metoder til dens Bedømmelse", „Undersøgelse af forskellige Ensilageemner før og efter Ensileringen" samt „Mineralstofferne i Husdyrenes Foder".

Laboratoriet er med sine forskellige Afdelinger, der alle er udstyret med de mest moderne og tidssvarende Apparater, i Stand til at løse enhver Opgave indenfor et moderne, autoriseret Laboratoriums Omraade.

ODENSE NY SILO PAKHUSE
ODENSE

I Aaret 1906 startede Direktør W. Nielsen og Grosserer P. Simonsen Odense ny Silo Pakhuse — et Aktieselskab, hvis Branche er Opbevaring af Korn og Foderstoffer. I det første Par Aar var Grosserer Simonsen den daglige Leder af Foretagendet, men derefter tiltraadte Svigersønnen, Direktør Jacob Møller.

Odense ny Silo Pakhuse blev efterhaanden en kendt og omfattende Forretning. Under den store Havnebrand i 1925 brændte Firmaets Ejendom; men under Ledelse af Arkitekterne Bendixen & Klem, København, opførtes straks en ny og bedre Bygning. Firmaet beskæftiger ca. 15 Personer, undertiden det dobbelte. I Bestyrelsen for Aktieselskabet sidder Direktør Wilh. Nielsen, der er Formand, samt Grosserer Aage Nielsen, København, og Prokurist Mathias Møller, Nyborg.

Direktør Jacob Møller lærte Handelen hos J. J. Larsen, Faaborg, hvorefter han aftjente sin Værnepligt ved Garden. Siden var han i 3 Aar Førstemand hos Chr. Hansens Eftf. i Holbæk. I 1907 kom han til Odense. Direktør Møller er født 10. Juni 1880 i Falsled ved Faaborg og er Fyenbo med Liv og Sjæl.

G. HJORTH & CO.
ODENSE

Ogsaa den største Manufaktur en gros Forretning i Provinsen ligger i Odense. Det er Firmaet G. Hjorth & Co., som nu har tilhuse i store moderne Lokaler i Vindegade 14—18.

Firmaet er grundlagt den 11. September 1866 i Vestergade og hed oprindelig Hjorth & Thomsen. Den 1. Januar 1897 fratraadte Thomsen imidlertid Forretningen, som blev flyttet til større Forhold i Store Graabrødrestræde, og samtidig indtraadte Peter Jahn i Firmaet, der nu kom til at hedde G. Hjorth & Co. Efter 16 Aars frugtbringende Samarbejde, gennem hvilket Forretningens Vækst bogstavelig talt øgedes fra Dag til Dag, trak G. Hjorth sig i 1913 ud af Firmaet, og Grosserer Jahn drev det alene videre gennem de gyldne Krigsaar og gennem de vanskelige Efterkrigsaar, indtil han i 1923 optog sin Søn, Einar Jahn, der allerede i 1919 var kommet ind i Firmaet, som Medindehaver af det.

G. Hjorth & Co., Vindegade 14—18

I 1931 var Forretningen blevet saa omfangsrig, at man paany maatte søge større Pladsforhold, og den 1. August samme Aar flyttede man til Vindegade 14—18. Efter i et Par Aar at have set Forretningen blomstre videre her, overlod Grosserer Jahn sen. den 1. Januar 1933 Sønnen, Einar Jahn, Forretningen som Eneindehaver. Han følger de samme Linier som sine Forgængere, beskæftiger sig udelukkende med Manufaktur en gros og driver Importforretning i meget stor Stil.

Medens Grosserer Peter Jahn er født i Nykøbing M. den 4. November 1864 og i 1886 kom her til Odense som Rejsende, er Einar Jahn født i Odense den 25. Juli 1892 og kom, som nævnt, ind i Firmaet i 1919, efter at have faaet en meget fin Uddannelse bl. a. i Tyskland og England.

Interiør fra et af Lokalerne

H. ØSTRUP-JEPPESEN
BAGERI-ARTIKLER
ODENSE

A/S H. Østrup-Jeppesen, Odense, er grundlagt i 1930 af Direktør H. Østrup-Jeppesen. I Bestyrelsen sidder som Formand Grosserer R. Østrup-Jeppesen, København, og som Medlemmer Fru P. Østrup-Jeppesen, København, og Direktør H. Østrup-Jeppesen, Odense. — Firmaet begyndte dog allerede i 1927 som Agenturvirksomhed, men gik ved Aktieselskabets Dannelse over til at blive en selvstændig Engros-Forretning. Den har Kontor og Lager i Vestergade 57 og har allerede ved Lejemaalets Indgaaelse sikret sig Ret til Udvidelser.

H. Østrup-Jeppesens Hovedvirksomhed ligger i Bageri-Artikler og omfatter alt indenfor denne Branche, lige fra Chokolade og andre Forbrugs-Artikler til Maskiner, Ovne og Inventar. Hans Virke-Omraade er Fyens Stift, og man er allerede saa godt igang, at to Repræsentanter har nok at gøre med at besøge Kunderne.

Henning Østrup-Jeppesen er født i København den 23. Juli 1895. Han er uddannet ved Handelen.

CAFE „ELEVATOREN"
ODENSE

Fru Helga Ehrmann

Det fordringsløse Navn, Café „Elevatoren" eller „Elevator-Caféen", som den gerne kaldes, dækker over en større Virksomhed, end man umiddelbart venter sig — en Virksomhed, der beskæftiger 26 Personer.

Firmaet startedes i 1906, den 14. Oktober, af to modige Kvinder, Helga Jensen og Louise Asmussen, og det egentlige Firmanavn er Jensen & Asmussen. —

I de Tider saa man med megen Skepsis paa Kvinders Selverhverv i en Branche som denne; men det generede ikke de to. De havde baade Ungdommen og Kræfterne i Behold, og de drev deres Forretning saa fornuftigt og dygtigt, at Omsætningen gik strygende, og nu har Elevatorcaféen og det tilhørende Konditoriudsalg allerede i adskillige Aar indtaget en dominerende Stilling blandt Byens Caféer og Konditorier. For nogle Aar siden udtraadte Louise Asmussen af Firmaet, og Helga Jensen, gift med Grosserer Ehrmann, er nu Eneindehaver.

I 1920 og i 1928 blev Café-Lokalerne stærkt udvidede,

Interiør fra Lokalerne paa 1. Sal

Interiør fra Café-Lokalerne

sidste Gang gennem Brandmuren paa 1. Sal ind i Nabo-Ejendommen, Vestergade 24. Lokaliteterne omspænder derfor nu tre Numre, Vestergade 24, 26 og 28, dels i Stueetagen og navnlig paa 1. Sal. I 1915 byggedes en ny Bageriovn i to Etager og med alle moderne Indretninger, Gas-Bageovn i Stedet for Kulovn, Krystalisværk o. s. v. I 1930 blev der installeret en stor elektrisk Bageovn i Stedet for Gasovnen, og samtidig anlagdes automatisk, elektrisk Køleanlæg, saa man ser, at Konditoriet, hvis smukke Udsalgslokale midt paa Vestergades mest befærdede Strøg er kendt af alle Fyenboer, stadig er paa Højde med de mest moderne Principper. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at Fruen er Indehaver af en ret anselig Malerisamling, omfattende flere Hundrede Malerier, for en stor Del af fyenske Kunstnere — mange af disse Malerier er ophængt i Café-Lokalerne paa 1. Sal og giver disse et fornemt og kunstnerisk Præg.

Firmaets Specialitet er baade Kager og Konfekturer, ogsaa store Anretninger og kunstfærdige Opstillinger.

Helga Augusta Marie Jensen Ehrmann er født paa Østergaard i Munkebo Sogn den 6. Marts 1880. Fruen har Handelsuddannelse. Hun er i Aarenes Løb blevet Indehaver af adskillige Tillidshverv, bl. a. er hun Medlem af Bestyrelsen for Dansk Provinskonditorforening og for Odense konservative Vælgerforening. I Perioden 1929—33 var Fruen Medlem af Odense Byraad.

OVE KRÜGERS STRØMPEFABRIK
ODENSE

Ove Krügers Strømpefabrik i Odense er et lysende Eksempel paa, at Virkeligheden ofte er ved at overgaa Eventyret. Den landskendte Virksomhed, der startedes i 1926 og saaledes er forholdsvis ung, begyndte med et Arbejdspersonale paa 2 Mand og beskæftiger i Dag ikke færre end — 130 Personer.

Med enestaaende Dygtighed har man anlagt den nu saa store Virksomhed og ført den frem til dens ansete Position. Man begyndte med at leje Lokaler i Ejendommen Overgade 48 og her starte Fabrikation af Damestrømper og Herresokker af forskellige Kvaliteter, baade i Silke og Traad. Materialerne importeredes hovedsagelig fra England, Sverige, Italien, Polen, Holland, Belgien, Tyskland, Frankrig og U. S. A., og det er betydelige Kvanta, der i Løbet af de forholdsvis faa Aar er ført her til Landet og forarbejdet til Strømper. Salget af disse foregaar dels her i Landet, dels i Sverige og Finland, hvor Krügers Varer er livligt efterspurgt.

Fabriken raader nu over 3—4 Bygninger, i hvilke er indrettet Kontor og Lager, Strikkeri, Spoleri o. s. v., udelukkende forsynet med moderne Maskiner.

Virksomhedens Leder, Fabrikant O. C. G. Krüger, er født den 19. Juni 1897 i Odense og har en meget fin Uddannelse indenfor Klædefabrikationen som Væver, uddannet dels i Danmark, dels i England.

LUNDSGAARDS KONDITORI
ODENSE

Ernst Schlenzig

Et Konditori, der beskæftiger 27 Personer, maa jo siges at høre til de største her i Landet — det gør Lundsgaards Konditori, Nørregade 49, Odense.

Konditoriet aabnede sine Døre den 24. Marts 1917, og det startedes af Konditor P. Lundsgaard. I 1919 foretoges i Lokalerne en Række nødvendige Udvidelser og Ombygninger, og i 1920 indtraadte som Kompagnon i Firmaet Konditor Ernst Schlenzig, der siden hen — det var den 1. November 1926 — blev Eneindehaver. Samtidig købte Schlenzig Ejendommen og indrettede paa 1. Sal en Række Selskabslokaler. I Stueetagen mod Gaden findes Butik og Café, og Omsætningen her er maaske noget nær den største, som noget odenseansk Konditori kan præstere. Lundsgaards Konditori er nemlig kendt over hele Landet, navnlig i Landbokredse, og mange sætter Pris paa dets smaa varme Retter og gode, borgerlige Middage.

Ernst Schlenzig er født den 22. Juni 1890 i Aalborg, hvor han lærte Konditoriet hos sin Fader. Senere har han været ansat hos Cloëtta og Marstrand i København og har desuden haft Arbejde i Tyskland.

CROME & GOLSDCHMIDTS UDSALG, ODENSE

Interior fra Crome & Goldschmidts Udsalg

Blandt Crome & Goldschmidts Udsalg i de danske Provinser indtager Odense-Afdelingen naturligvis en førende Stilling. Det har tilhuse i Vestergade 25, altsaa paa en af de bedste Pladser i Byen. Ejendommen, der tilhører „Fyens Stiftstidende", blev i 1927 underkastet en større Ombygning, hvorunder navnlig Facaden blev stærkt moderniseret.

Den nuværende Indehaver af Forretningen, som beskæftiger 15 Personer, er Købmd. Sophus Kann, der tiltraadte i 1915. — Kann har faaet sin Uddannelse hos de bedste Firmaer i Branchen, bl. a. i Magasin du Nord. Desuden har han været beskæftiget i Elberfeld i Tyskland. — I Odense indtager Sophus Kann i flere Henseender en fremtrædende Stilling; han valgtes i 1932 til Formand for Manufakturhandlerforeningen og samme Aar til Medlem af Handelsstandsforeningens Bestyrelse. Han er født den 20. Oktober 1887.

Firmaets Specialiteter er danske Metervarer, Kjolestoffer, Sengeudstyr og Damekonfektion.

EMIL HANSEN
ODENSE

Emil Hansen

Alle Odenseanere ved, hvem Emil Hansen er. Det er Slagtermesteren par excellence, om man saa kan sige, og de fleste kender hans Butik i Vestergade 99.

Emil Hansen startede paa samme Plads den 1. April 1907. Til en Begyndelse lagde han kun an paa Detailsalg, men fra 1912 ogsaa paa større Linier. Tre Gange har han maattet udvide sine Lokaler, og Forretningen staar nu, i 1933, igen foran en omfattende Modernisering. Til Slagterforretningen er knyttet et meget stort Salg af Paalæg og Konserves, og desuden er Emil Hansen Ejer af Pølsefabriken „Odin" paa Rugaardsvej. Denne Fabrik har en overordentlig stor Omsætning.

Emil Hansen er af Fødsel Sjællænder, født den 15. November 1885 i Gryderup. Han er Formand for Bestyrelsen for Odense offentlige Slagtehuse, der ogsaa er opført efter store Linier og med smukke og tidssvarende Bygninger. Endvidere er han Oldermand for Odense Slagterlaug og Medlem af Hovedbestyrelsen for De danske Slagtermestres Landsforening. Med Indsigt og Klogskab leder han saavel sin Forretning som de Tillidshverv, hans Kolleger med Tryghed har lagt paa hans Skuldre.

BENDIX-PETERSEN
URE EN GROS
ODENSE

En stor Del af de mange Ure, der mellem Aar og Dag importeres fra Schweiz, Tyskland, Frankrig og mange andre Lande, kommer hertil Landet gennem Firmaet Bendix-Petersen i Odense, paa hvis Lager et eventyrlig stort Antal Ure dikker omkap med hinanden. Forretningen hørte oprindelig hjemme i Svendborg. Her blev den grundlagt i 1891 af Grosserer I. Bendix-Petersen. Salget foregik til at begynde med kun en detail, men blev i Løbet af nogle Aar udvidet til ogsaa at omfatte en gros.

I 1907 skete der en Forandring med Firmaet, idet dette blev ført videre som Aktieselskab under Navnet „Bendix-Petersen & Knudsen" med Domicil i Odense og kun omfattende En gros-Salg. Efter at Grosserer Bendix-Petersen i 1922 havde erhvervet sig samtlige Aktier, blev Aktieselskabet imidlertid afmeldt, og Firmaet fortsattes under det nuværende Navn.

Afd. Gross. Bendix Petersen

Ved I. BendixPetersens Død den 15. November 1932 overgik Forretningen til dennes to Sønner, Grossererne H. Chr. Bendix-Petersen og Ernst Robert Bendix-Petersen.

I Firmaet, der forhandler alt paa Urmageriets og Optikens Omraade, har 8—10 Mand Beskæftigelse, og der haves en ret udstrakt Eksport til Norge og Sverige.

Grosserer H. Chr. Bendix-Petersen, der er født 25. September 1897 i Svendborg, har opholdt sig i Tyskland og

Chr. Bendix Petersen

Ernst Robert Bendix Petersen

Frankrig, hvor han har sat sig ind i alt, hvad der har med Urfabrikationen at gøre.

Grosserer Ernst Robert Bendix-Petersen, født 18. Juli 1905 i Svendborg, er ligeledes udlært som Urmager og har arbejdet ved Faget i Tyskland og Schweiz.

EINER ERIKSENS SKRÆDERFORRETNING
ODENSE

Einer Eriksen

Yachtklub-Klædninger og Selskabsklædninger i fornemste Udstyrelse er Einer Eriksens Specialitet. Desuden er hans Firma kendt for sine første Klasses engelske Varer, og disse Kendsgerninger er naturligvis et stort Plus for Forretningens Trivsel.

Det er ellers ikke særlig mange Aar, siden Forretningen startedes. Det skete den 22. Oktober 1924 i Sct. Knuds Kirkestræde 13. Den 1. Marts 1930 flyttedes til St. Graabrødrestræde 11 — til

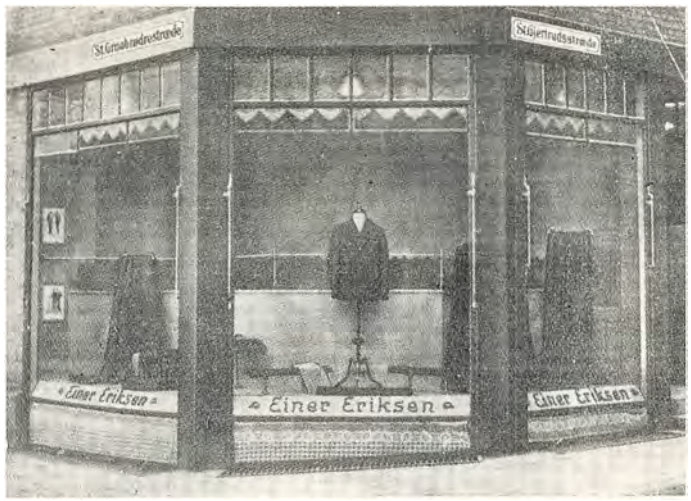

bedre Beliggenhed og til store, lyse Lokaler, der tager venligt mod Kunderne.

Einer Alexander Eriksen er født den 22. Juli 1894 i Tommerup. Sin første Uddannelse fik han hos afdøde Skrædermester H. P. Simonsen, Odense, hvorefter han arbejdede i København og tog Kursus paa Teknologisk Institut. Einer Eriksen er Kasserer for Odense Skræderlaug og Medlem af Bestyrelsen.

VOGNFABRIKANT L. LARSEN
NÆSBY

L. Larsen

Det er ikke blot i Købstæderne, at store Virksomheder paa specielle Omraader kan trives. Som Eksempel herpaa kan nævnes en kendt Landvirksomhed, der er beliggende i Næsby, men hvis Virkeomraade derfor ikke er mindre end et lignende Foretagende i en Købstad. Tværtimod! Og saa er dette endda en ret ny Virksomhed, idet den er grundlagt i 1926. Lauritz Larsen paabegyndte da en Vognfabrik paa Bogensevej 54, hvor han købte Ejendommen og har siden haft sin Fabrik her. Fabrikant Larsen begyndte dengang meget beskedent,

Vognfabriken i Næsby

men har nu, saa forholdsvis faa Aar efter, 7—8 Mand i Beskæftigelse — og har i 1930 maattet foretage en større Udvidelse.

Paa Fabriken forarbejdes Automobilkarosserier til alle Vogntyper, og Fabrikant Larsen har mange Leverancer til store Firmaer i Odense, blandt andre Fehr & Co. og Bülow & Co.; men han har iøvrigt bygget Karosserier for saa at sige alle Automobilforhandlere paa hele Fyen.

Lauritz Larsen, født 1. September 1898, er Søn af Gdr. L. Larsen, Saltofte pr. Assens.

CARL F. PETERSEN
ODENSE

Skønt dengang ganske ung blev Kommis Chr. Hannibal et Par Aar efter, at Firmaet Carl F. Petersen, København, den 1. Februar 1922 havde oprettet en Filial i Odense, ansat som Bestyrer af denne. Man havde Tillid

til den unge, fremadstræbende Mand, og Tilliden blev ikke skuffet.

Filialen startede i Olaf Ryesgade 6 og flyttede senere til Pantheonsgade 8. Nu har den egen Ejendom, Vindegade 76, og dens Værktøj, Møbel- og Bygningsbeslag finder Aftagere over hele Fyen.

Chr. Hannibal er født i Odense den 6. Marts 1901 som Søn af afdøde Slagtermester Hannibal. Han fik sin handelsmæssige Uddannelse hos Firmaet I. M. Nielsen & Co.

JØRGEN P. ELLINGE
ODENSE

Jørgen P. Ellinge er den lykkelige Indehaver af en af Odense Bys mest moderne Skræderforretninger. Vi siger udtrykkelig lykkelig! Thi det er jo ikke mere som i gamle Dage, at sin Skræderregning betalte man, saavidt muligt, ikke. Nu om Dage har de fleste Skrædermestre indført Kontantsystemet, og naar de først har faaet et Navn, saa gaar Forretningen næsten af sig selv. Jørgen

JØRG. P. ELLINGE

P. Ellinges Navn paa Stroppen i Nakken . . . den er rigtig!

Jørgen P. Ellinge har forøvrigt ofret baade megen Tid og mange Penge paa sin Uddannelse. Han opholdt sig i sin Tid fem Aar i Udlandet: London, Paris, Lausanne, og først derefter — det var i 1906 — aabnede han sin odenseanske Forretning. Det skete paa Graabrødreplads 5. I Efteraaret 1912 flyttede han til den nyopførte Ejendom, Vestergade 28, som tilhører Paladsteatret, og her har han boet siden.

Skrædermester Ellinge blev i 1926 indvalgt i Bestyrelsen for Centralforeningen af Skrædermestre. I 1932 blev han Oldermand i Odense Skræderlaug.

FYLDEPENNE-MAGASINET

Vestergade 52, Odense, er Provinsens ældste og største Specialforretning i Fyldepenne og den eneste af sin Art paa Fyen.

Indehaveren — Anker Gug-Kjeldsen — begyndte Salget af Fyldepenne og Pencils for egen Regning i Januar 1926. Aaret 1931 aabnedes Specialforretningen, Vestergade 52.

Alle kendte Verdensmærker i Fyldepenne føres, ligesom et omfattende Lager af Reservedele.

Anker Gug-Kjeldsen

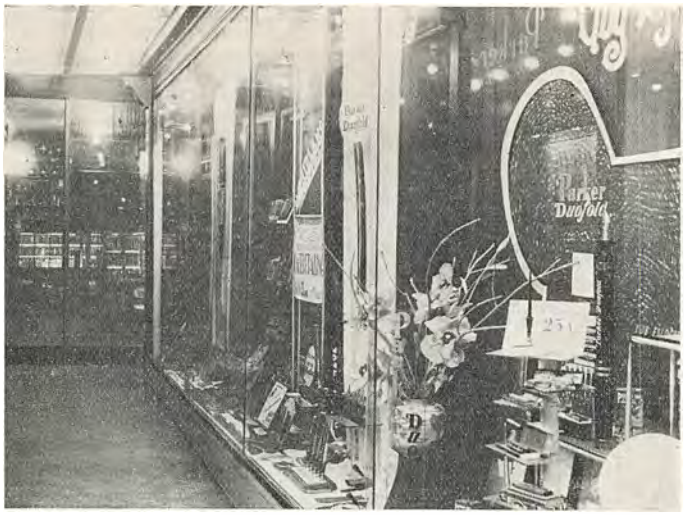

Udstillingen, Vestergade 52

Til Forretningen er knyttet et moderne elektrisk Repa=rationsværksted med faguddannede Fyldepenne=Repa=ratører.

Forretningen ledes efter helt igennem moderne Prin=ciper, saavel hvad Salg som udstrakt Service angaar.

Anker Gug=Kjeldsen, der er uddannet som Boghand=ler, er født i Holstebro den 6. Februar 1898.

A. J. HANSENS VOGNFABRIK
ODENSE

Bilismens Overhaandtagen har naturligvis taget en Del af Chancerne fra en Vognfabrikant; men alligevel er der ret god Gang i det Foretagende, der hedder A. J. Hansens Vognfabrik, og som findes i Nr. 118 paa Mid=delfart Landevej i Odense.

Foretagendet startedes i 1882—83 af Karetmager J. J. Hansen, der i en Stue i Bolbrogade 7 etablerede sig et Værksted. Han kæmpede sig fremad, og i 1895 kunde han bygge egen Ejendom — den, hvori Fabriken endnu findes, selvom der i Aarenes Løb har maattet Udvidelser til. J. J. Hansen begyndte med Fabrikation af Skafter og Spækfjæle, men havde i sine sidste Aar en udstrakt Fa=brikation af Vognmandsvogne og Vogne af alle Slags, baade Arbejds= og Luksusvogne, til Landbruget.

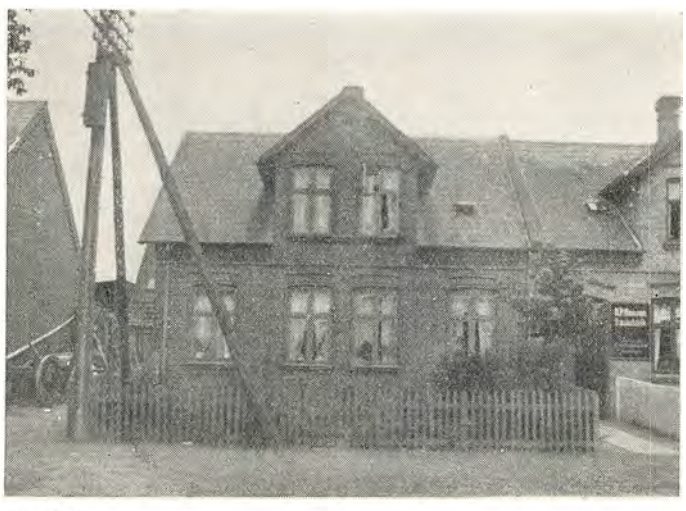

Karetmager Hansen døde i 1927, men havde forinden overdraget Virksomheden til sin Søn, den nuværende Indehaver, Fabrikant Alfred Jørgen Hansen. Beteg=nende for Familien Hansen er det iøvrigt, at en anden Søn, Carl Julius Hansen, paa en Maade ogsaa holder sig til Faget; han er Driftsleder paa General Motors Karosserifabrik i København.

Alfred Jørgen Hansen er født 1893.

F. A. JOHANSENS BRODERIFABRIK
ODENSE

F. A. Johansen

Ogsaa paa Fyen har man en anset Broderi=Industri, der navn=lig i de senere Aar har oplevet en Renæssance. Blandt dem, der har været med i denne Udvik=ling, er F. A. Johansens Broderi=fabrik i Odense. Begyndelsen blev gjort i Vestergade i 1924, da Indehaveren, F. A. Johansen, lejede tre smaa Loftsrum i Ve=stergade 51, hvor han kun havde en Dame til Hjælp. Efter en Tids Forløb blev der antaget flere Damer — og senere Syersker ude i Byen. I 1927 flyttedes Virksomheden til den nu=værende Bopæl, Ny Vestergade 13, hvor Lokalerne var helt anderledes, større og lysere. Med det stigende Salg maatte Arbejdskraften jævnligt forøges. Fabrikationen beskæftiger nu 7—8 Personer.

F. A. Johansen er født den 29. Maj 1895 i Skovby ved Bogense. Fabrikanten begyndte i en ganske ung Alder som Rejsende og har drevet Agenturforretning, indtil Broderiforretningen blev paabegyndt i 1924.

PETER SCHMIDT BØRNEKONFEKTION
ODENSE

Peter Schmidt

Mange Odenseanere, der nu er kendte Borgere i deres By, sender, naar de passerer Ejen=dommen Kongensgade 1, stjaal=ne Blikke til 1. Etage. Her findes Peter Schmidts Børnekonfek=tionsforretning, hvor Odense=børn gennem hele to Generatio=ner har faaet syet deres Klæder.

Forretningen er grundlagt i 1871 af Peter Schmidt. Denne be=gyndte i Vestergade 39, hvor Forretningen havde Lokaler, til den i 1876 flyttede til Ejendom=men Kongensgade 1. Her drev Peter Schmidt Forret=ningen til sin Død 1916 — hvorefter hans Enke overtog

Den gamle Forretning i Vestergade 39

den. I 1922 flyttede Forretningen op paa 1. Sal og fortsattes dér uforandret. — Efter Fru Schmidts Død i 1926 overtog den nuværende Indehaver, Frk. Thyra Schmidt, Forretningen, hvortil der nu er knyttet 10 Personer.

LAUR. MORTENSENS MØBELFABRIK - TARUP

En ret ny Branche herhjemme er Møbelfabrikationen; tidligere blev saa godt som alle finere Møbler importerede. Det var navnlig Krigsaarene, der gav danske Møbelfabrikanter en Chance, og at de forstod at udnytte den, beviser den Kendsgerning, at der herfra Landet opstod en ret stor Eksport af Møbler, navnlig til Norge. Og siden har den danske Møbelindustri i de fleste Henseender kunnet konkurrere med Udlandet.

I 1914 startede Snedkermester Laur. Mortensen i Overgade 43 en Møbelfabrik. I 1924 flyttede han denne til en Fløj af den tidligere Rytterkaserne i Pjentedamsgade, men ogsaa her voksede Virksomheden ud over Lokalerne, og Mortensen byggede paa Tarupvej en stor, moderne Fabriksbygning paa tre Etager og med alle mulige Hjælpemidler paa det maskinelle Omraade, bl. a. er der overalt indlagt Centralvarme, hvilket er af stor Betydning for de forskellige Træsorters Lagring.

Fabrikant Mortensen leverer alle Slags Møblementer, Spisestuer, Dagligstuer, Soveværelser o. s. v., samt paa Bestilling alle Arter Smaamøbler. Hans Princip er, at der fra Fabriken kun udgaar absolut 1. Kl.s omhyggeligt forarbejdede Møbler, og hans Specialitet er Patinering i Birk og Eg.

Laur. Mortensen er født i Ejby den 30. Oktober 1882 som Søn af Gaardejer H. Mortensen. Han blev oplært hos Snedkermester P. H. Stegmann i Odense og dygtiggjorde sig senere i Paris, Athen og Italien. Forøvrigt har han foretaget mange Rejser for at studere sit Fag, bl. a. til England, Holland, Belgien, Tyrkiet og Orienten, dels paa Rejse for egen Regning, dels paa Stipendier. I fire Aar havde han Ansættelse i I. C. Jørgensens anerkendte Møbelforretning i Odense.

ALBANI KAFFEBOD
ODENSE

Willy Hansen

Kaffeboden Albanitorv 13 er etableret 1930 af Købmand Junker Dreiøe og er saaledes en meget ung Virksomhed. Junker Dreiøe var imidlertid kun Ejer af Forretningen et Aars Tid, idet han den 14. September 1932 solgte den til Willy Hansen, den nuværende Indehaver.

Købmand Hansen, der er født den 6. September 1908 i Gjorslev paa Sjælland, er uddannet i Skibshandel og Kolonialforretning.

Forretningens Hovedartikel er naturligvis Kaffe; men der er dog ogsaa stort Salg baade af Kakao, The og Chokolade.

COLBERGS EFTERFØLGER
ROSENDAL LARSEN
ODENSE

Anders Rosendal Larsen

Firmaet Colbergs Efterfølger er startet i 1894 som Filial af det daværende københavnske Firma af samme Navn. Som Bestyrer ansattes Købmand M. Kastrup, der allerede den 1. Juli 1896 overtog Forretningen. Kastrup, der havde et godt Navn i Odense, overdrog den 1. Oktober 1926 Firmaet til den nuværende Indehaver, Rosendal Larsen, under hvis Ledelse Omsætningen er mere end fordoblet.

Firmaet startede i sin Tid i Vestergade 61, men flyttede til Passagen efter „Sporvognene"s Opførelse dér i 1909. Nu har Byraadet vedtaget, at de to Forretningsbygninger om føje Tid skal forsvinde og Jernbanegade gennemføres til Vestergade. Rosendal Larsen agter da at flytte sin Forretning til Vestergade 35, hvor yderligere Fremdrift skulde være mulig. I Øjeblikket beskæftiger Colbergs Efterfølger 15 Personer. Dets Speciale er Damekonfektion, Frakker, Kjoler og Bluser, indkøbt direkte fra Wien og Berlin eller fra Hovedforbindelserne Fonnesbech og Illum i København.

Anders Rosendal Larsen er født den 21. Oktober 1898 i Nykøbing M. Sin første Uddannelse paa Handelens Omraade fik han hos Chr. J. Schmidts Sønner dér i Byen.

Senere fortsatte han sin Uddannelse i Vejle hos Magasin du Nord og i København hos Crome & Goldschmidt samt i Lybeck. Efter Hjemkomsten fra Udlandet var han i 3½ Aar Souschef i Illums Kjoleafdeling i København.

ODENSE PELSVARELAGER

Aksel Petersen

Odense Pelsvarelager er et af de nyeste i sin Branche i Odense, der selvsagt har et ret kræsent Publikum, naar Talen er om Indkøb af Pelsvarer. Det nye Firma startedes i Aaret 1930, den 1. December, paa Nørrebro 5 af Aksel Petersen, og det er allerede helt godt indarbejdet. Firmaet beskæftiger sig med alt i Pelsvarer i egen Forarbejdning, og saavel hvad Nyarbejder som Reparationer angaar, kan det siges, at der i den voksende Kundekreds hersker Tilfredshed med Arbejdets Udførelse og Beundring for de smukke Kvaliteter, der leveres. Aksel Petersen har allerede nu, et Par Aar efter Starten, Arbejde nok til fire Personer.

Et Plus for Forretningens Udvikling er det ogsaa, at Buntmager Aksel Petersen selv er Odenseaner og kender sine Bysbørns Smag. Han er født her i Byen den 12. April 1901.

R. TH. E. OLSENS HANDELSGARTNERI
ODENSE

R. Th. E. Olsens Handelsgartneri, Nyborg Landevej 55, er det ældste Gartneri i Odense. Det grundlagdes i 1852 af den nuværende Indehavers Bedstefader, Rasmus Olsen, som Frilandsgartneri, omfattende ikke mindre end 7 Tdr. Land og anlagt med Torvehandel for Øje. En Del Mistbænke anskaffedes i 1875, og dermed var egentlig den fremtidige Udvikling, der er betegnende for fyensk Gartneris Udvikling i det hele taget, givet.

I 1884 overdroges Gartneriet til Grundlæggerens Søn, R. Th. Olsen, som straks lod opføre 2 Drivhuse, et Formeringshus og et Hus til Opbevaring af Palmer, der indførtes fra Belgien. I 1914 var Gartneriets samlede Antal Drivhuse 24 og Antallet af Vinduer ca. 300.

Efter R. Th. Olsens Død i 1920 drev hans Enke Forretningen videre. Hun giftede sig i 1923 med Gartner H. M. Henriksen, som saa ledede Virksomheden indtil 1928, da R. Th. Olsens Søn, den nuværende Leder, overtog Halvdelen af Gartneriet, som samtidig udvidedes stærkt, idet der opførtes ca. 5000 Kvadratalen Drivhuse, fordelt i fire Blokke, 12 Huse ialt. I alle de nye Huse er indlagt Varme fra 4 Varmtvandsværker, installeret i Aarene 1929—31.

Gartneriets Specialiteter er Meloner, Jordbær, Callaer og Crysanthemums. Hovedkulturen er Crysanthemums, ca. 60,000 Stk. aarligt, og R. Th. E. Olsen har for denne Kultur høstet megen Anerkendelse, saaledes Ærespræmie ved Udstillinger baade i 1928 og i 1932.

Rasmus Thorvald Eigil Olsen er født den 2. Oktober 1902 i Odense. Han er uddannet hos A/S Chr. Olsen samt hos Faderen. Iøvrigt har han Realeksamen fra Odense Kathedralskole og Handelsskoleeksamen.

THOMAS BECKS FABRIK
ODENSE

Naar Chancen er der, gælder det om at møde den. Dette indsaa Fabrikant Thomas Bech, da han i 1932 startede sin Fabrik for Messing- og Staalrørssenge samt moderne, polstrede Møbler af lignende Materiale. Navnlig Staalrørssenge er jo moderne og praktiske, og der er et stort Marked for dem i de senere Aar. Bech er allerede Leverandør til Magasin du Nord i Vejle og i Odense, til Arthur Hansen, I. G. Jacobsen og Crome & Goldschmidt, Odense, samt til Axel Broch i Svendborg og Richard Bech i Maribo.

Fabriken, som startedes den 9. November, har tilhuse i lejede Lokaler i Albanigade 19, men man har allerede to Gange maattet udvide, og 13 Personer er beskæftigede.

Thomas Bech er født i Ulfborg den 2. April 1907. Han er uddannet i Maskinfaget paa De forenede Automobilfabriker. I Privatlivet er han ivrig Sejlsportsmand og er i Bestyrelsen for Sejlklubben „Fjorden".

AXEL JOOST
KONGENSGADE 64, ODENSE

Firmaet Axel Joost, Kongensgade 64, Odense, etableredes den 15. August 1924 af Axel Joost. Det var dog ikke længe, at Joost fik Lov at virke i sin nyoprettede

Kai Joost

Fru Marie Joost

Virksomhed, idet han samme Aar, den 11. Oktober, afgik ved Døden. Forretningen førtes imidlertid videre af hans Enke, Fru Marie Joost, og den er startet og ledet saa godt, at Omsætningen Aar for Aar er steget. I 1932, den 1. November, blev den hidtidige Butik kasseret som værende for lille, og en større og bedre indrettet Butik blev taget i Brug. Kongensgade 64 tilhører iøvrigt Fyns Forsamlingshus.

I 1929 optoges Kai Joost i Firmaet som Prokurist; i Aar er han indtraadt som Kompagnon. Kai Joost er født i Odense i 1908 som Søn af Axel Joost og Fru Marie Joost. Han har staaet i Lære i Odense Klædefabriks-udsalg og har siden været paa Studierejser i Udlandet for at dygtiggøre sig til at indtræde i Moderens Forretning, hvor han skal løfte Arven efter sin Fader. Han har Real- og Handelsskoleeksamen.

Firmaets Speciale er Herrelingeri og Hatte.

O. STRØJER
MØBELFABRIK OG MØBLER EN GROS
ODENSE

I Odense findes en Række landskendte Møbelfirmaer, hvis Frembringelser Gang paa Gang høster Anerkendelse, hvor de kommer frem. I første Række blandt disse er O. Strøjers Møbelfabrik og Møbel en gros-Forretning. Den er startet i 1920 af den nuværende Indehaver, Oluf Strøjer, i Overgade 46 i lejede Lokaler, og her laa Fabriken, indtil Strøjer i 1930 byggede en stor, moderne Fabrik med hosliggende Privatejendom, Skovgyden 27. Her installeredes samtidig de mest moderne tekniske Hjælpemidler; der er f. Eks. store Tørrestuer, Centralvarmeanlæg o. s. v., hvilket er af stor Betydning for Materialet til Fabrikens Produktion.

O. Strøjer

Der fabrikeres i Virksomheden polerede Møbler, Spisestuer, Herreværelser og Soveværelser, men desuden ogsaa Smaamøbler i moderne Stilarter.

O. Strøjer, der er født den 14. Maj 1887 i Svendborg, har staaet i Snedkerlære paa Langeland. Senere har Fabrikanten rejst i Udlandet for at forøge sine Kundska-

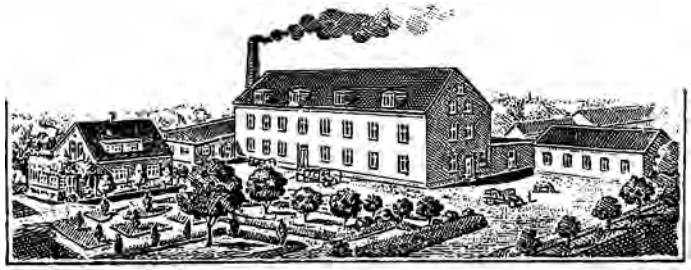

ber. Han har opholdt sig mest i Schweiz og Tyskland, men har desuden foretaget Studierejser til Italien og Frankrig, hvorfra han kom hjem med adskillige første Klasses Anbefalinger og blev ansat i I. C. Jørgensens Møbelfabrik i Odense, hvor han har haft Stilling i 2 Aar som Værkfører. Fabrikant Strøjer blev i 1925 valgt ind i Bestyrelsen for Odense Snedkerlaug.

SKRÆDERMESTER
RUDOLF RASMUSSEN
SCT. KNUDS KIRKESTRÆDE 9, ODENSE

Rudolf Rasmussen

Som en Fugl Fønix er Rudolf Rasmussens Firma i Løbet af utrolig kort Tid vokset frem og har vundet sig en Plads i Solen. Firmaet startedes den 3. Februar 1932 i Sct. Knuds Kirkestræde med een Medarbejder, men beskæftigede allerede Aaret efter 8 Personer og i Foraarssæsonen 11—12 Personer. Og der toges stadig flere Svende ind. Trods de trykkende Tider blomstrer Forretningen over al Forventning, og den er allerede en af de største Skræderforretninger i Odense. Til en Begyndelse havde Rudolf Rasmussen Værksted i Naboejendommen, Nr. 11, men i Foraaret 1933 flyttede han dette til nyindrettede og hypermoderne Lokaler i Nr. 9. Lokalerne er forsynede med Centralvarme, Vand, Ovenlys, Korkgulve, Garderober m. m., og der haves indmuret, moderne Presseovn. En Række prominente Odenseborgere er Kunder i denne nutidssvarende Forretning, hvis Specialе er moderne Herreskræderi af første Klasse og ligeledes en Del Dameskræderi.

Rudolf Rasmussen er født den 13. April 1901 i Eistrupholm og lærte sit Fag hos Skrædermester P. C. Rasmussen der i Byen. Derefter opholdt han sig en Aarrække, dels som Svend, dels som Tilskærer hos førende københavnske Firmaer, indtil han i 1931 løste Borgerskab i Odense.

J. LONGHIS GARVERI
ODENSE

J. Longhi

I 1907 begyndte en rask og driftig Mand, Garver J. Longhi, uden Kapital, men med Fortrøstning til Fremtiden, ganske alene et Garveri i Ejendommen Sct. Jørgensgade 160 i Odense. Det kostede Arbejde og Sved, men det gav ogsaa Glæde, thi Virksomheden gik stedse fremad. Den beskæftiger nu 6—7 Mand, og desuden maa tilføjes, at der nu, efter en større Omkalfatring i 1916, arbejdes med moderne Maskiner. Det er Overlæder til Skotøjsfabrikationen, Virksomheden fremstiller. Longhi

er født den 18. August 1881 i Odense. I Svendborg lærte han Garveriet og tog derefter videre Uddannelse i Tyskland, Sverige og Østrig.

ODENSE FORSØLVNINGS- OG FORNIKLINGSANSTALT

Odense Forsølvnings- og Forniklingsanstalt er en ret ny Forretning, der grundlagdes i 1926 af den nuværende Indehaver, H. Fr. Jørgensen. Anstalten har ganske for-

trinlige Værksteds- og Lagerlokaler i Vindegade 86, der er Jørgensens Ejendom. Begyndelsen gjordes forøvrigt i Olaf Ryesgade 7.

Virksomheden, der er i stadig stigende Fremgang, omfatter Levering af nye Kuvert-Artikler, Korpusvarer og Hotelservice i en gros Salg, samt Forsølvning og Fornikling af brugte Varer. Ogsaa Automobildele tager Jørgensen sig af.

Hans Frederik Jørgensen er født 1899 som Søn af Smedemester Fr. Jørgensen, Rostrup.

NØRREGADES BEKLÆDNINGSMAGASIN
ODENSE

Johs. H. Andersen

Nørregades Beklædningsmagasin ved Johs. H. Andersen er grundlagt den 17. April 1915 i Nørregade 75 af den nuværende Indehaver. I 1925 var Omsætningen blevet saa stor, at større Lokaler maatte til, og Magasinet flyttedes derfor til Nørregade 45. Her beskæftiger det nu seks Personer plus en Repræsentant og desuden en halv Snes Hjemmesyersker. Dets Specialitet er hjemmesyet Arbejdstøj, og Johs. H. Andersen har i denne Branche oparbejdet en Omsætning paa ca. 200,000 Kr. aarligt. Tøjet klippes og syes paa eget Værksted eller hos Hjemmesyerskerne. Arbejdstøj skal jo være stærkt, og det er Tøjet fra Nørregades Beklædningsmagasin bekendt for at være. Repræsentanten sælger navnlig Arbejdstøj til Mejerier.

Nørregades Beklædningsmagasin

Johs. H. Andersen er født den 6. Juni 1890 i Odense. Han blev uddannet som Manufakturist hos Peter Sieburg i Odense og har gennemgaaet Handelsskole og Dekorationsskole.

G. L. LOMATZ
ODENSE

G. L. Lomatz

Dame- og Børnekonfektionsfirmaet G. L. Lomatz i Nørregade 20 er oprindelig startet som en Manufakturhandel, men er nu en betydelig Fabriksvirksomhed, der daglig har 20—30 Personer i Arbejde.

Forretningen grundlagdes i Overgade 31 i 1930 af G. L. Lomatz og Marcus Schlamowitz i Fællesskab, men den 1. Januar 1932 trak Schlamowitz sig tilbage, og Lomatz blev Eneindehaver. Efterhaanden som Forretningen voksede, blev Forholdene i Overgade for smaa, og i April 1933 flyttede man til større og bedre Lokaler i Nørregade 20. Firmaet fremstiller nu alt paa Børne- og Damekonfektionsomraadet, ogsaa Pyjamas.

Forretningens Indehaver, Fabrikant Lomatz, er født den 23. Marts 1892 i Polen. Han er oprindelig udlært som Buntmager og har bl. a. arbejdet i de kendte odenseanske Firmaer H. Offenhäusers Sønner og Joh. Weimann.

A. ANDERSENS EFTF.
BLIKKENSLAGER, GAS- OG VANDMESTER
ODENSE

Blandt de ansete gamle Haandværksforretninger i Odense, der gennem Generationer har været paa samme Families Hænder, men som nye Forhold har bragt paa nye Hænder, er Blikkenslagerforretningen Nørregade 55, Odense, der bærer Firmanavnet A. Andersens Eftf.,

Forretningen i Nørregade 55

Blikkenslager, Gas- og Vandmester. Her etablerede Blikkenslager A. Andersen sig i 1873 og oparbejdede en god Forretning, som blev overtaget af Sønnen, Chr. Andersen, og atter, ved dennes Død i 1924, af hans Søn, Kai Andersen. Efter kun tre Aars Forløb afhændedes den til den nuværende Indehaver, G. Ægidius, der i 1927 nedsatte sig som Haandværker i Odense.

Ejendommen Nr. 55, som G. Ægidius boede til Leje i, blev tidligere ombygget af Chr. Andersen og dernæst i 1929, ved Fru Andersens Død, af dennes Arvinger. Butikslokalet blev forandret, og der blev indsat større Udstillingsvindue. Ejendommen blev i 1931 købt af G. Ægidius.

Ægidius har indenfor sit Felt udført mange store Arbejder i Odense. Køleluftanlægene til Fyens Glasværk er et Arbejde, der har varet fra 1927, udført i fire Afsnit, det sidste i 1933. I 1930 udførtes paa Odense Vandværk et stort Kobberrørsanlæg til Brug ved Iltning, samt de store Iltningskar og en Del andre forskellige Arbejder i rustfrit Staal. Af andre Arbejder kan nævnes Centralvarmeanlægene i Bolbro ny Skole, K. F. U. K. „Sennepskornet", Lykkesholm og Fraugdegaard og i 1932 Sanitetsinstallationen i Nødtørftsanstalten paa Albani Torv samt baade Blikkenslagerarbejdet, Sanitets- og Centralvarmeinstallationen i H. C. Andersens Mindehal.

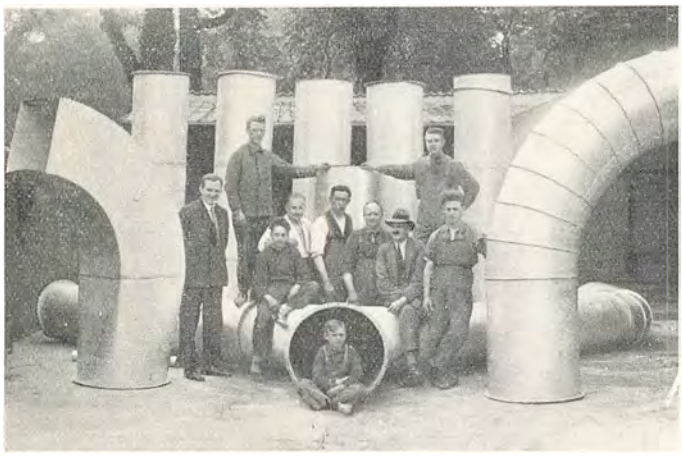

Luftrørsanlæg leveret 1928 til Fyens Glasværk

Virksomheden omfatter Blikkenslagerforretning med Køkkenudstyr, Gas-, Vand- og Sanitetsinstallationer og Centralvarmeanlæg, og beskæftiger i Sæsonen ca. 18 Mand, om Vinteren ca. 12 Mand.

Blikkenslagermester Ægidius er født den 11. April 1887 i Mejrup ved Holstebro, hvor han er uddannet hos Winding. Efter Konstruktøreksamen fra Teknisk Skole i Odense var G. Ægidius Assistent hos Ingeniør Mengel, Stadsingeniøren og Arkitekt Jacobsen og dernæst fra 1915—1927 ansat hos Th. B. Thrige.

Siden 1931 har Blikkenslagermester Ægidius været Kasserer for Odense Gas- og Vandmesterforening.

STJERNEMØLLENS FABRIK
ODENSE

Ogsaa paa et saa specielt Omraade som Fjerkræfoder har Odense sin egen Virksomhed. Det er Stjernemøllens Fabrik, hvis Produkter med det kendte Varemærke sælges overalt i Landet.

Oprindelig var Virksomheden hjemmehørende i Fredericia, hvor den blev grundlagt i 1912 under Navnet

Stjernemøllen, men i 1924 flyttedes den til Odense og installeredes i Ejendommen Overgade 26. Aaret efter købte Oluf Hvidtfeldt og P. Madsen Firmaet, og efter endnu et Aars Forløb blev Fabrikant Madsen Eneindehaver af Virksomheden, der samtidig flyttedes til Baumgartens Allé 16, hvor Madsen har egen Beboelses- og Fabriksbygning med Lager og Kontor. Detailforretningen i Overgade købtes i 1926 af Ole W. Jensen, som nu driver den videre under andet Navn.

Foruden Handel med Korn og Foderstoffer fabrikeres Hønsefoder og Kyllingefoder. Alt udenlandsk Korn faas gennem københavnske Grossister. Frø, f. Eks., kommer saa langvejs fra som Palæstina.

Fabrikant Madsen er født den 5. April 1886 i Aalborg. Han er oprindelig uddannet ved Landvæsenet, og efter i 14 Aar, fra 1910—24, at have været Godsforvalter hos Godsejer Moesgaard Kjeldsen paa Lolland, var han i 1924 med i Købet af „Stjernemøllen", som han senere blev Eneindehaver af.

SKRÆDERFIRMAET PETER CARLSEN
ODENSE

Peter Carlsen

En af de mest omfattende Skræderforretninger i Odense er uden Tvivl Firmaet Peter Carlsen i Kongensgade, der ikke blot leverer Herre- og Dameklæder samt Børnetøj, Pelse og Pelskraver, men ogsaa udlejer Selskabsklæder og hvad dertil hører.

Forretningen blev oprindelig startet i København den 15. September 1915 i Borgergade 41, hvorfra den den 15. Oktober 1917 flyttedes til Ny Østergade 28, og 3 Aar efter, i 1920, aabnede Carlsen sin Virksomhed i Odense. Her har den ogsaa haft tilhuse forskellige Steder, først i Sct. Jørgensgade, senere Vestergade 25 og Kongensgade 14 og fra April 1926 i Kongensgade 19, hvor efterhaanden adskillige Odenseanere har slidt Trapperne for at faa syet deres Tøj hos Peter Carlsen. Foruden en omfattende Herre- og Dameskræderforretning drives i Tilslutning til Firmaet og ledet af Sønnen, Edvin Carlsen, en Afdeling for Salg af færdige Klæder. Endvidere beskæftiger man sig med Fremstilling af Pelse og Pelskraver, og i de senere Aar har Firmaet beskæftiget sig med noget — i hvert Fald i Provinsen — ganske nyt, nemlig Udlejning af Selskabsklæder og hvad dertil hører. Ialt har man daglig 16 Personer i Arbejde.

Peter Carlsen er født 25. Februar 1892 i Høve. Han er udlært hos H. V. Hansen i Aarslev og har arbejdet som Svend hos Sundien, Carl Hagen, A. Chr. Ulsted og Chr. Sørensen, Odense, hos Tafdrup, Silkegade, Fred. Jensen, Frederiksberggade, Hans Nielsen, Frederiksberggade, og Magasin du Nord, København, og hos Schultz, Hamborg, Cohn, Rothenburg, Fich, Ludvigslust, og Enanders, Sverige. Endvidere har han lært Tilskæring efter Professor Rosells System og syet Pelse i to Aar hos Levinski & Co., København, samt i halvandet Aar hos Fred. Bindslev, Odense.

Edvin Carlsen er uddannet i Magasin du Nord i København og andre Steder.

Peter Carlsens Skræderi

SKRÆDERMESTER EJNER E. JOHANSEN
ODENSE

Ejner E. Johansen

Ejner E. Johansens Skræderforretning hører til de kendte Skræderforretninger i Odense. Den grundlagdes den 1. April 1911 af Skrædermester N. A. Madsen i Klaregade 40. Madsen drev Forretningen til 1918, da han den 15. Oktober overdrog den til Emil Ingwersen. Ingwersen døde i 1932, og den 15. Maj samme Aar overtog den nuværende Indehaver Firmaet, idet han samtidig moderniserede dets Virksomhed. Der beskæftiges nu 5 Personer, og Specialet er moderne Herreskræderi. — Ejner Emanuel Johansen er født 9. Maj 1900 i Sct. Hans Landsogn, det nuværende Fredens Sogn, Odense Købstad. Han blev udlært i Skræderfaget hos Skrædermester H. P. Hansen, Brobyværk, og arbejdede derefter som Svend i forskellige af Landets kendte Forretninger, bl. a. et Par Steder i København og hos Skrædermestrene J. P. Ellinge og Olaf Jensen i Odense, sidstnævnte Sted i 8 Aar.

HØFFNER KJÆRUPS
GARVERIER OG PRODUKTFORRETNING
ODENSE

Høffner Kjærups Garverier og Læderfabrik samt Produktforretning, Sdr. Boulevard 214, blev etableret i 1893 af den nuværende Indehavers Fader. Indtil 1923—24 var Firmaet et Aktieselskab, men i disse Aar opkøbte Høffner Kjærup sen. alle Aktierne og omdannede Selskabet til en privat Forretning. Han døde faa Aar senere, den 27. Juli 1926, og Sønnen, som dengang var teknisk Leder, blev hans Arvtager.

Høffner Kjærups Navn har en god Klang i vide Kredse indenfor Branchen og blandt de mange Kunder, Forretningen i Aarenes Løb har erhvervet sig. Hvad selve Fabriken angaar, da har Nymonteringer fundet Sted stadig væk gennem de senere Aar, saaledes at Fabriken i Dag er tip-top-moderne, ligesom Bygningerne er nyopbyggede i moderne og fast Form, hvorved Grundarealet, skønt det samme som tidligere, levner betydeligt større Arbejdsplads.

Firmaet, der beskæftiger ca. 20 Personer, beskæftiger sig navnlig med Fabrikation af Crome til Overlæder. Man lægger altid an paa at fremstille det bedste, som fremstilles kan, og Efterspørgslen efter Høffner Kjærups Mærker bliver stadig større. Der foreligger endog Konkurrenters Udtalelser om, at disse Mærker er vanskelige at konkurrere med.

Eduard Høffner Kjærup er født i Odense 1890. Han fik Handelsuddannelse hos Brdr. Justesen og kom derefter i Garverlære hos Faderen. Senere uddannede han sig videre paa andre Fabriker — for saa at blive teknisk Leder herhjemme. Han er nu Firmaets Eneindehaver.

CARL MØLLERS SERVICE STATION
NYBORG LANDEVEJ 142, ODENSE

Den første moderne Service Station i Odense blev oprettet i 1921, Nyborg Landevej 142, hvor den endnu er i Funktion. Dens Leder blev og er stadig Carl Møller, kendt af de fleste af Landets Bilister.

Carl Møller er en driftig Mand, der havde Heldet og Kunderne med sig. Paa Grunden, hvor han boede, laa

Service Stationen, Nyborg Landevej 142

tidligere Odense Damp-Teglværk, der ejedes af Faderen, Steffen Møller, som yderligere var Ejer af Esbjerg Teglværk. Det odenseanske Teglværk brændte i 1918, og efter Branden stod der kun en Ovn tilbage. Denne Ovn blev omdannet til Tørring af Markafgrøder til Formaling, men Virksomheden vilde ikke rigtig gaa. Tørreriet blev lukket, og først 10 Aar senere, i 1929, aabnedes dets Porte paany. Det blev da ombygget til Garager og Reparationsværksted for Automobiler, og denne Virksomhed drives nu af Carl Møller, sideordnet med Service Stationen. Der er Plads til 32 Automobiler, og i 1932 oprettedes desuden en Vulkaniseringsanstalt.

Men Tiden skrider, og nye Tider kræver nye Indretninger. I 1933 har Shell-Compagniet ved Siden af den gamle Station bygget et helt nyt Benzin-Anlæg. Det er rejst i moderne Funkis-Stil, og det er det eneste af sin Art paa Fyen. Sammen med den gamle Station udgør det nye Anlæg et Tank-Anlæg af ret usædvanlige Dimensioner efter danske Forhold, og Carl Møller har nok

Auto-Værkstedet, Nyborg Landevej 142

at gøre med at passe hele Anlæget og sin øvrige Virksomhed. Han beskæftiger nu 5 Personer.

Carl Møller er født den 2. Oktober 1893 i Gammelby ved Esbjerg. Oprindelig lærte han Kontorfaget, idet han i seks Aar var ansat paa Dampmøllen Victoria i Odense. Senere gik han ind i Teglværksbranchen, idet det var Meningen, at han skulde have fulgt i Faderens Fodspor. Men da Teglværket saa brændte, foretrak man at realisere dets Værdier, og i 1921 gik Carl Møller over til sin nuværende Virksomhed.

PALADSTEATRET
ODENSE

Odense Paladsteater er ikke blot et af Provinsens mest moderne Billedteatre, men det er det næststørste udenfor København, idet det raader over ikke færre end 753 Siddepladser. Teatret blev indrettet i 1923 og aabnet 2. Juledag samme Aar med en dansk Première. Direktør Nørmark blev ledende Bevillingshaver, stærkt anbefalet fra alle Sider, da hans Lysbilledforedrag fra fremmede Lande, bl. a. „med den danske Udvandrer til Californien", fandt Tusinder begejstrede Tilhørere Danmark over, og herved konstateredes det, hvor glade Folk var ved at se Billeder fra fremmede Lande, og saa startedes Teatret med nu afdøde Oberstløjtnant Brorsen som Medbevillingshaver.

Teaterbygningen ejes af A/S Odense Paladsteater, og Byggesummen er 1,025,000 Kr., og selve Teatersalen er uden Tvivl Danmarks fornemste og mest stilrene, baaret af pompøse Søjler og med hyggeligt indrettede Loger i Baggrunden. Dets Arkitekt er den nu afdøde Arkitekt Hjalmar Kjær.

Teatrets nuværende Bevillingshavere er Direktør Otto Nørmark og Foreningen „Opad" (en Drengekoloni), der fik Bevilling efter Oberstløjtnant Brorsens Død, og som repræsenteres af Direktør Aage Michelsen.

Til Teatrets største Sukces'er hører absolut Nordisk Tonefilms Lystspil, der har været paa Programmet ugevis ad Gangen, og som har trukket Titusinder af Mennesker. Virksomheden beskæftiger 20 Personer, blandt hvilke er de fineste Teknikere til at bestride Driften af det store, dobbelte Tale- og Tonefilmsanlæg.

DET DANSKE PETROLEUMS AKTIESELSKAB SALGSAGENTUR
ODENSE

Det Danske Petroleums Aktieselskabs Afdeling i Odense startedes i Aaret 1889 med et efter Datidens Forhold ret stort Anlæg ved Odense Havn, og samtidig ansattes nu afdøde Grosserer Hans Møller som Agent. Fra Odense sendtes mange Cisternevogns-Ladninger til Byerne paa Fyen og store Dele af det sydlige Jylland, og desuden leveredes naturligvis Petroleum i Tønder.

Omkring 1908 begyndte Selskabet imidlertid paa Kørsel med Gade-Tankvogne, der forsynede Købmændene direkte, saaledes at de blev fri for at ligge med Tønde-lager. Den fyenske Kørselsforretning blev i nogle Aar sammen med Agenturet drevet af Firmaet Chr. Hennings & Co., Odense, men overdroges omkring 1912 til Selskabets egen Repræsentant, Charles Knudsen, der i 1915 afløstes af Joh. A. Pedersen, der fra 1. April 1933 har overtaget Selskabets Randers-Agentur, og Odense-Distriktet ledes nu af Grosserer Mozart-Hansen, der tidligere, med Domicil i Aarup, var Indehaver af det vestfyenske Agentur, omfattende Assens, Middelfart og Bogense. Mozart-Hansen leder nu begge Distrikter — med Hovedkontor i Odense.

Afdelingerne har naturligvis udviklet sig overmaade stærkt, siden de blev startede. Tidligere var Petroleum Hovedartiklen, nu er det, som enhver vil forstaa, Benzinen, der dominerer. Men ogsaa af Brændsels- og Smøreolier sælges der enorme Mængder, og Afdelingerne beskæftiger et stort Antal Funktionærer.

Grosserer Mozart-Hansen er født i Vordingborg den 13. April 1882. Han har gennemgaaet Handelsuddannelse i forskellige kendte sjællandske Forretninger og blev i en tidlig Alder Forretningsfører for et Firma i Sakskøbing, indtil han fik betroet Stillingen som Bogholder hos Joh. F. Hansen, Taastrup, som dengang drev en stor og omfattende Korn- og Foderstofforretning: I 1908 overtog Mozart-Hansen Fredholms Forretning i Gentofte, og senere har han været Indehaver af et Par andre Forretninger; saaledes drev han fra 1911 sammen med en Kampagnon Købmand og Sparekassedirektør Chr. P. Hansens store og ansete Forretning i Hørsholm. I 1912 gik han over til Det Danske Petroleums Aktieselskab, hos hvilket han altsaa siden har virket — til begge Parters Tilfredshed.

ODENSE SKOTØJSFABRIK

Om det saa er paa Fodtøjets Omraade, er Odense i Stand til tildels at forsyne sig selv. Odense Skotøjsfabrik fremstiller ca. 250 Par Fodtøj om Dagen, og Fabriken er stadig i rivende Udvikling. Den grundlagdes først i 1921 af den nuværende Indehaver, Fabrikant Laur. Petersen, der begyndte med, siger og skriver, een Mand og i Dag beskæftiger ca. 50 Mennesker i sin Virksomhed.

Begyndelsen blev gjort Skibhusvej 81. Fem Aar senere, i 1926, flyttedes til Dronningensgade 38, hvor der var beskæftiget 6—7 Mand, og i 1929 lejede Fabrikant Petersen hele H. N. Nielsens Tobaksfabrik, Brogade 6, hvor nu alle tre Etager er taget i Brug, og i den hæderkronede gamle Fabriksvirksomhed, der er saa smukt beliggende ved Aaen, synger nu Skotøjsmaskinerne deres egen Sang om nye Tider, nye Sæder. I Stuen er der indrettet Lager af færdige Varer, 1. Etage er taget i Brug som Fabrikslokale og Finisafdeling, d. v. s. Afdelingen, hvor Skotøjet bliver afpudset og lagt i Æsker, og 2. Etage rummer Naadleriet, hvor Overlæderet bliver syet sammen. En betydelig Del af Produktionen omfatter Fabrikationen af Fodtøj med Raagummisaaler, hvortil Fabriken importerer Gummi gennem Grossister. Iøvrigt er det navnlig Arbejdsfodtøj og Hjemmefodtøj, der fremstilles.

Fabrikant Petersen er født den 4. April 1898 i Stige. Han er oprindelig uddannet i Kolonialbranchen, men begyndte siden indenfor Skotøjsbranchen og har altsaa nu med enestaaende Held og Dygtighed oparbejdet den vidtbekendte Virksomhed.

VETT & WESSELS UDSALG
ODENSE

Vett & Wessels Udsalg i Odense grundlagdes den 2. November 1870 af Magasin du Nord, København. Afdelingen i Odense er et Aktieselskab, i hvis Bestyrelse sidder bl. a. Sagfører A. P. Henriksen, Odense,og Direktør V. Hjorth, København.

Vett & Wessels Udsalg har en meget stor Kundekreds, repræsenterende alle Stænder fra det ganske Fyen. Flere Gange har det maattet ombygge og udvide sine Lokaler i Vestergade 37, saaledes i 1913, da man underlagde sig 1. Sal og Gaardlokalerne, og i 1926, da man ogsaa lejede 2. Sal i den store Bygning. I Sommeren 1933 foretog Firmaet en større Ombygning, saaledes at Indgangen i Vestergade nu fremtræder paa en moderne og stilfuld Maade.

Paa 2. Sal er nu Tæppeafdeling og Herrekonfektion, paa 1. Sal er Damekonfektion, i Stueetagen Metervarer og Lingeri, og i Kælderen har Sengeudstyret sin Plads.

Den omfattende Forretning ledes af adm. Direktør Jens Worm Hansen og Direktør Anders Jensen. Jens Worm Hansen kender sit fyenske Publikum tilfulde; han er nemlig uddannet i den Virksomhed, hvis Chef han nu er. Han har været ansat der lige siden 1905. I Aarene 1917—25 virkede han som Forretningsfører og 1925—32 som Prokurist. Direktør Anders Jensen er uddannet hos Chr. Therkildsen i Vejle og var senere Førstemand hos Karnøe i Randers og Chr. Hansen i Nakskov. I 1931 blev han Indehaver af sin nuværende Stilling. Worm Hansen er født 10. Oktober 1883 i Varde, Anders Jensen 20. December 1893 i Skærbæk.

Firmaets Aktiekapital er paa 375,000 Kr. Forretningen beskæftiger 35 Personer.

J. HENRIKSENS EFTF.
VINDEGADE 22 — ODENSE

Erik Ek

Mange af de flotte Uniformer, der gennem Aarene har livet op i Gadebilledet i Odense, er — hvad sikkert de færreste aner — fremstillet i Odense og af et af Byens ældste Skræderfirmaer, J. Henriksens Eftf., der er Specialfirma paa Uniformeringens Omraade. J. Henriksen grundlagde Forretningen i 1876, og han overdrog den i 1916 til sin daværende Tilskærer, P. Larsen. Selv døde han i 1928. P. Larsen

var Indehaver af Forretningen til sin Død 1927, da den blev overtaget af den nuværende Indehaver, Erik Ek.

Forretningen havde oprindelig til Huse i Skolegade 2, nuværende Jernbanegade, men i 1892 købte Henriksen

Ejendommen Vindegade 22, som er bygget 1885 og senere solgt til P. Larsens Enke, af hvem den fremdeles ejes.

Forretningen har gennem en Aarrække leveret Uniformer til mange af Byens højerestaaende Embedsmænd indenfor Brandvæsen og Militær, og Politiet fik igennem fyrretyve Aar sine Uniformer fra det gamle Skræderfirma. I det hele taget er Uniformer, som sagt, Forretningens Specialitet, hvad enten det gælder Herskabschauffører eller Uniformer til Banker og andre Institutioner. Ogsaa Byens Hoteller — blandt disse Grand Hotel — har benyttet sig af Forretningens Dygtighed paa dette specielle Omraade.

Forretningens nuværende Indehaver, Erik Thorsten Ek, er Svensker, født den 6. September 1899. Han har lært Skræderiet i Helsingborg, hvorefter han blev ansat i det landskendte Skræderfirma, Brdr. Andersen, Østergade, København, ligesom han har haft Plads hos Mehl, København.

Paa Rejser i Skandinavien har han indhentet sig gode Kundskaber i sit Fag. Han har saaledes opholdt sig tre Aar i Norge, og han har desuden deltaget i Tilskærerkursus baade i Sverige og Norge samt i Danmark paa Skandinavisk Tilskærerskole.

Som et Kuriosum, der er betegnende for Firmaet, kan nævnes, at det har beskæftiget en Mand i over 40 Aar og tre Mand i henholdsvis 31, 26 og 25 Aar. Endvidere kan til Oplysning om Firmaets gode Kundekreds nævnes, at der ved sidste Aars Afslutning ikke er foretaget en eneste Krones Afskrivning paa usolide Kunder! En Rekord, der bliver vanskelig at slaa!

Erik Thorsten Ek blev i Januar 1931 valgt ind i Bestyrelsen for Odense Skræderlaug og har i det hele taget som Haandværksmester fulgt sine Forgængeres gode Traditioner.

N. C. RASMUSSENS VINHANDEL
ODENSE

Naar man træder ind gennem Porten i den gamle, fornemme, hvide Forretningsejendom, Overgade 12, kan man straks mærke den søde, krydrede Duft af Vin fra de store Kælderrum. Her residerer N. C. Rasmussens Vinhandel, der bl. a. leverer en god Del af den Vin, der bliver drukket, naar Kirkegængerne gaar til Alters rundt om i Landet.

Firmaet grundlagdes den 9. Juli 1879 af Vinhandler N. C. Rasmussen og havde oprindelig tilhuse i Vestergade 63 og 66, men i 1923 erhvervedes Vinfirmaet Niels Jensen & Co.'s Ejendom Overgade 12, og i Juli Maaned Aaret efter flyttede man ind under nye, større og bedre Forhold.

Firmaet driver en betydelig en gros Handel, og N. C. Rasmussens Vine er kendt fra Skagen til Gedser. Man har, som sagt, i adskillige Aar haft Kirkevin som Speciale og leverer denne til en meget stor Del af Landets Kirker.

Firmaet indehaves nu af N. C. Rasmussens Søn, Konsul C. E. A. Waltersdorph-Rasmussen, som er født i Odense den 18. Maj 1883 og er den spanske Republiks Repræsentant paa Fyen.

AKTIESELSKABET
ROULUNDS FABRIKER
ODENSE

Blandt de store odenseanske Industrivirksomheder, der hver for sig kunde klare det hjemlige Behov paa deres forskellige, specielle Omraader, og som med Hensyn til Fabrikaternes Kvalitet med Lethed tager Konkurrencen op med Udlandet, er A/S Roulunds Fabriker en af de ældste. Denne landskendte Virksomheds Oprindelse ligger nemlig næsten 200 Aar tilbage i Tiden, idet Begyndelsen blev gjort i 1736, da L. S. Winther paa Sortebrødretorv oprettede et Rebslageri. Denne Forretning blev fortsat af Grundlæggerens Slægt og overtoges 1832 af hans Dattersøn, Rasmus Roulund, som udvidede Forretningen betydeligt. Bl. a. blev der oprettet et Saltraffinaderi, hvilket bestod indtil 1908, hvor det maatte nedlægges paa Grund af Toldforholdene.

Ved Rasmus Roulunds Død i 1870 overgik Virksomheden til hans Søn, P. Roulund, som oprettede en Afdeling for Tilvirkning af Tekstildrivremme, hvilket viste sig at være en god Idé, idet der blev et større Forbrug af Drivremme som Følge af den større Anvendelse af Maskinkraft, der fandt Sted hele Landet over.

I 1903 blev Firmaet omdannet til et Aktieselskab med Roulund som teknisk Leder, og i 1912 blev Rebslageriet nedlagt, for at man kunde foretage en Udvidelse af Drivremmefabriken.

Under Krigen fik Fabriken forøget Beskæftigelse og flyttede derfor i 1917 til Rugaardsvej 101, hvor den nu findes. I det store Kompleks fabrikeres Tekstildrivremme og -Transportbaand, Asbestbremsebaand til Automobiler og Kraner, Gummidrivremme og -Transportbaand, Balatadrivremme og -Transportbaand og endelig Brandslanger. Af Balata-Transportbaand har Fabriken bl. a. leveret en Del meget brede til det nye Postpakhus i København. Den samlede Længde af disse udgør omtrent en Kilometer.

For de allerfleste af ovennævnte Artiklers Vedkommende gælder det, at Roulunds Fabriker er den eneste danske Virksomhed, som fabrikerer disse, og det er jo glædeligt, at disse Artikler kan fremstilles her i Landet og saaledes give Arbejde til danske Hænder, fremfor at skulle importere fra Udlandet. Ialt beskæftiger Fabriken nu 40—50 Personer.

Virksomhedens nuværende Leder er Dir. E. Scheibel.

AKTIESELSKABET H. RASMUSSEN & CO.
FREDERIKSGADES JERNSTØBERI OG MASKINFABRIK
ODENSE

Firmaet A/S H. Rasmussen & Co. hører til en af de ældste Industrivirksomheder i Odense, idet den er grundlagt den 13. Maj 1856 af Jernstøber Hans Rasmussen, der selv drev Virksomheden fra Starten og indtil sin Død 1905, i de senere Aar dog bistaaet af Sønnerne Ludvig og Hans Rasmussen.

Hans Rasmussen begyndte smaat ude i Frederiksgade med en Hestegang og et Par Mand, men han lavede godt Støbegods og gode Maskiner og arbejdede sig derved støt fremad, saaledes at han ved sin Død efterlod sig en efter Datidens Forhold betydelig Virksomhed, som Sønnerne fortsat havde Held med at drive yderligere fremad. I 1920 døde Ludvig Rasmussen, og Firmaet blev omdannet til Aktieselskab med nuværende Konsul R. S. Bakkekilde som administrerende Direktør.

I hele Efterkrigsperioden er der blevet foretaget yderligere Fremstød og Udvidelser efter Forholdenes Krav, saaledes at Virksomheden kan glæde sig over at have en blomstrende Forretning ud over hele Landet af sine kendte Fabrikata af Ovne, Kaminer og Komfurer, samt „Tasso"-Radiatorer, „Tasso"-Centralvarmekomfurer og „Tasso"-Skyllecisterner.

I 1856 udbetaltes der en Arbejdsløn af 4148 Rigsdaler og nedstøbtes nogle faa Tusind kg, medens Arbejdslønnen sidste Aar laa mellem 5—600,000 Kr. med en Produktion af meget over 2 Mill. kg, og Arbejderantallet var inkl. Funktionærer omkring 250.

I Ovalen afd. Hans Rasmussen og Direktør R. S. Bakkekilde

Fabriken spænder over et Areal paa ca. 2 Tdr. Land og har bl. a. en ny og moderne Støberihal, der er Provinsens største.

Firmaet har gennem Aarene ogsaa handlet udenfor Landets Grænser med Eksport til mange Lande rundt omkring i Verden og har opnaaet den Udmærkelse at faa „Grand prix" paa Verdensudstillingen i Barcelona i 1929.

RASM. HOLBECK & SØN
JERN OG KUL
AKTIESELSKAB — GRUNDLAGT 1830
ODENSE

Odense har Ord for at være en konservativ By. Den er det ogsaa paa mange Maader. Et glimrende Bevis herpaa er dens gamle, ofte velbevarede Købmandsgaarde. Naturligvis har de fleste af disse i Tidens Løb skiftet Ejer, og det er ret sjældent, at en saadan gammel Gaard igennem flere Menneskealdre har været i samme Firmas Besiddelse.

Stifteren Rasmus Holbeck

Dette er imidlertid Tilfældet med det gamle, ansete Jern- og Kul-Firma Rasm. Holbeck & Søn, som blev grundlagt den 27. Oktober 1830.

De første Aar i det 19. Aarhundrede havde været tunge for Danmark: Først Krigen 1807, dernæst Statsbankerotten, den lammende Inflation. Men trods alt kom der snart Fart i det hele, og især blomstrede Handelen i Odense hurtigt op igen, takket være Kanalen, som var færdiggravet Aar 1804.

Initiativrige Mænd benyttede sig af Byens bedre Besejlingsforhold, blandt dem den ganske unge Skipper Rasmus Holbeck, som klart saa, at han kunde tjene Penge ved at forene Skipperens Virksomhed med Handel i Land og derfor hurtigst muligt erhvervede sig Borgerskab.

Forretningen har aabenbart gaaet strygende, thi allerede to Aar efter saa Skipperen sig i Stand til at købe Ejendommen Nørregade 73, hvilket den gamle Pantebog oplyser.

Stadig voksede Forretningen, især da Holbeck nu ikke mere selv sejlede, men udelukkende helligede sig Forretningerne paa Landjorden. 1850 købte han Ejendommene ved den store Gaard Nørregade 69, hvad der selvsagt havde den allerstørste Betydning for Firmaets Expansion.

Hidtil havde Handelsvarerne været af blandet Beskaffenhed, men Kolonialvarerne begyndte nu saa smaat at glide ud, samtidig med, at Handelen med Metaller, Jern og Kul samt Fajance traadte i Forgrunden. Da Holbeck i 1870 trak sig tilbage fra aktiv Deltagelse i Forretningen, var han agtet af alle som en ualmindelig foretagsom og dygtig Mand, der ogsaa havde haft stor Betydning for Odense Bys kommunale Liv.

Rasmus Holbecks Søn, Hans Carl Georg Holbeck, født 28. Maj 1828, blev allerede 1851 optaget i Firmaet som Kompagnon, og han overtog ved Faderens Død Ledelsen af dette.

H. C. G. Holbeck var en flittig, dygtig og afholdt Mand, der førte Firmaet opad, frelst gennem vanskelige Tider. Faktisk arbejdede Holbeck i Forretningen lige til sin Død 1911, med det Resultat, at Status var saa god som nogensinde før, da hans ældste Søn, Niels Alfred Erasmus Holbeck, født 5. Juni 1854 og efter en meget

grundig Uddannelse indtraadt i Firmaet som Medarbejder 1879, overtog Ledelsen.

Som tidligere omtalt gik Firmaet mere og mere over til at sælge Jern, Staal, Rør og Kul, og disse Artikler maa

omkring Aar 1900 betegnes som udgørende langt den største Del af Salget. I den Retning peger ogsaa, at man i 1898 købte Vestergades Jernudsalg, som dog atter 1913 blev selvstændigt Firma.

Foruden at være en solid Handelsmand, tog Alfred Holbeck livligt Del i Byens offentlige Liv og sad inde med en Række Tillidshverv.

Grosserer Holbeck døde 1920, men var allerede 1913 udtraadt af Ledelsen, idet han da overdrog Forretningen til et Aktieselskab. Aaret før havde Alfred Holbeck overdraget Fajanceafdelingen, der i Aarenes Løb havde vokset sig stadig større, til et Konsortium, der førte Afdelingen videre under Aktieselskabsform. 1920 flyttede Fajanceforretningen til Østre Stationsvej 8, hvor den havde større Muligheder for Udvikling end i den gamle Købmandsgaard.

Hovedforretningen gik, da Alfred Holbeck ingen Søn havde, over til et Selskab og førtes videre under Navnet „Rasm. Holbeck & Søn" med en Aktiekapital paa 250,000 Kr. Denne er flere Gange senere udvidet og er nu paa 800,000 Kr.

Den nuværende Bestyrelses Medlemmer er: Etatsraad Albert Høeg (Formand), Bankdirektør Georg Jacobsen, Direktør Otto Christiansen og Sagf. Martinius Sørensen.

Fra 1913 til 1925 var Grosserer Carl Nielsen Direktør for Firmaet og Medlem af dets Bestyrelse. Under ham knyttedes i 1914 Navnet A/S Fyens Rør- og Sanitetslager til det gamle Firmanavn, og denne Afdeling havde først sine Lokaler i St. Graabrødrestræde, men flyttedes senere til Nørregade 69, hvor nu Firmaets hele Virksomhed er samlet, og hvor ialt paa Kontor og Lager 20 Mennesker har Beskæftigelse.

Nuværende Direktør er Valdemar Hansen, som ansattes i Firmaet 1896 og i 1925 fik overdraget Direktørposten. Direktør Hansen, som er født i Odense den 21. Maj 1880, har dygtigt og energisk ledet den store Virksomhed, hvis Specialiteter nu er Jern, Staal og Centralvarmeartikler.

Byggeriet i Odense og Omegn har i de senere Aar taget Fart. Store nye Kvarterer opstaar, hvis Villaer og Huse alle udstyres med moderne Bekvemmeligheder. Netop Rør- og Sanitetsbranchen har i disse Aar faaet et stort Opsving, og Firmaet Rasm. Holbeck og Søn har til fulde forstaaet at benytte sig af Chancen.

Tilbage er saa blot at gøre opmærksom paa, at der er foregaaet en stor Forandring med den gamle Købmandsgaard i Nørregade 69, idet den gamle Hovedbygning i 1926 blev afløst af den store moderne Forretningsbygning, bag hvis røde Mure det pulserende Liv stadig rører sig med det gamle Firmas Kraft og Vitalitet.

CARL ANDERSEN HANDELSGARTNERI

EN GROS & EN DETAIL

NYBORG LANDEVEJ 232, ODENSE

I 1893 oprettede Gartner Kr. Beck ved Hjælp af fem smaa Drivhuse et Gartneri paa Nyborg Landevej 232 i Odense. Beck drev dette Gartneri indtil 1913, da det overtoges af den nuværende Indehaver, Carl Andersen.

Carl Andersen

Carl Andersen overtog Gartneriet den 1. Oktober og gav sig samtidig til at ombygge de gamle Drivhuse. Han har siden da stadig udvidet Virksomheden og raader i Dag over store og hypermoderne Drivhuse, dækkende tilsammen et Areal paa 3684 Kvadratalen. At Gartneriet ogsaa er forsynet med Varmeanlæg og elektrisk Pumpeværk, siger sig selv. Hovedbygningen, der er opført 1890, blev tilbygget en Fløj i 1893. Andersen driver Blomstergartneri og Kranseforretning en gros og en detail, og desuden har han en udstrakt Torvehandel.

Carl Andersens Handelsgartneri

Carl Kristian Andersen er født den 10. Februar 1891 i Odense. Han er uddannet hos Kristen Beck og Valeur & Søfeldt i Odense samt i flere Gartnerier paa Fyen og Sjælland. Han er Medlem af Bestyrelsen for Odensekredsens Udstillingskomité.

N. P. ROSENLUND
CYKLER EN GROS
ODENSE

At Odense Slot ikke mere er Kongebolig, ved enhver. Men at det har huset noget saa prosaisk som en Cykleforretning, er nok ikke alle bekendt. Det har imidlertid været saaledes. I Aaret 1901 startede Grosserer M. Brogaard i nogle Lokaler en Forretning med Cykler.

Det var i Cyklismens Barndom, men efterhaanden fik Forretningen rige Muligheder, og den blev i sin Art betydelig. Den indehaves nu af Fabrikant N. P. Rosenlund, og den beskæftiger 14 Personer.

I 1926 blev Lokaliteterne paa Slottet for trange — man kunde jo ikke lægge Beslag paa det hele —, og Forretningen flyttedes til Kongensgade 68 — under udvidede Former. Det kan nævnes, at den har Eneforhandling af originale tyske Cykler, navnlig Adler-Cyklen samt Kayser og Dixi. Dens Marked er hele Danmark.

Fabrikant Rosenlund hører forøvrigt til Motorsagens Pionerer. Han er Formand for Fyens Stifts Motorklub. Af Fødsel er han Sønderjyde, født i Toftlund 5. Juli 1889.

CARL A. JENSENS
HANDELSGARTNERI
STIGE PR. ODENSE

Ved Køb af fem Tdr. Land Jord og Opførelse af de nødvendige Bygninger grundlagde Carl A. Jensen i 1930 sit Gartneri i Stige. Samme Efteraar byggedes seks Drivhuse i Blok, 3750 Kvadratalen ialt, med Varmtvandsanlæg fra egen Kedel og egen Vandboring. Det lykkedes Carl Jensen ved Flid og Dygtighed, parret med Forretningssans, at faa Omsætningen og dermed Rentabiliteten bragt i Vejret, og allerede i Efteraaret 1931 byggedes en ny Drivhusblok, syv Huse ialt, spændende over 5000 Kvadratalen; de fem af dem er Tomathuse, de øvrige bestemte for Agurker. — I Gartneriet beskæftiges fem Mand. Specialiteterne er Tomater og Agurker samt Chrysantemumskultur. Paa Friland dyrkes iøvrigt almindelige Gemyser, og i 1933 er en Td. Land beplantet med Frugttræer, et tilsvarende Areal med Asparges.

Carl A. Jensen

Carl A. Jensens Gartneri

Handelsgartner Carl A. Jensen er født den 24. September 1903 i Brylle, Søn af Gartner Peder Jensen. Han kom i Lære hos Ludvig Hansen i Stige og var senere ansat i andre af Egnens Gartnerier samt i ti Aar hos Faderen.

AALEEKSPORTFORENINGEN
„ODENSE FJORD"
ODENSE

Det var Fiskerifoged og Toldopsynsmand J. Marius Jensen, Stige, der for en Del Aar siden rejste Spørgsmaalet om Oprettelse af en Aaleeksportforening for Odense Fjords Fiskere. Tanken fandt Tilslutning, og Foreningen blev stiftet den 19. Februar 1926. Ved Starten fik den ca. 80 Medlemmer, nu er der 104 Medlemmer, 46 i Stige, 35 i Munkebo, tre i Klintebjerg, fire i Lumby og seksten i Seden. Som Formand for Foreningen valgtes J. M. Jensen, og den første Bestyrelse bestod desuden af Fiskerne H. P. Nielsen, Stige, Valdemar Scherning, Seden, A. Chr. Clausen, Martin Larsen, Erik Eriksen og Vilh. Pedersen, alle af Munkebo. Foreningen har igennem de forløbne Aar været Fiskerne til megen Gavn. Opsamlingen af Aal foregaar med egen Kvase, „Dagmar", og de nødvendige Bygninger til Pakkerum m. v. er opførte i 1926. Det Kvantum Aal, der eksporteres, er Aar for Aar forøget, men paa den anden Side har Priserne været faldende, saa Omsætningsbarometret har, pekuniært set, ikke været opadgaaende. Det er i saa Henseende karakteristisk at se, at Prisfaldet har været saa stærkt, at skønt der i 1932 eksporteredes et hvert Aar siden 1926 forøget Kvantum Aal, saa var Omsætningen i 1932 kun 69,926 Kr., medens den i 1926 var 102,353 Kr. og i 1927 103,712 Kr. Aalen afsættes til England, væsentligst London, samt til Belgien og Tyskland. Leder af Eksporten og den daglige Drift er Bestyrer Ferdinand Jørgensen.

Formand Jens Marius Jensen

Foreningens Formand, Fisker Jens Marius Jensen, er født den 28. Januar 1877 i Stige. Som ung pløjede han

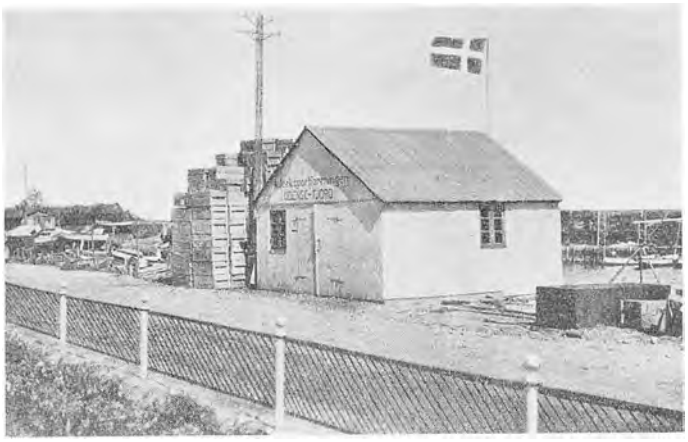

Søen gennem syv Aar og nedsatte sig derefter som Fisker i Bregnør, hvorfra han i 1903 flyttede til Stige. I 1913 udnævntes Jensen til Fiskerifoged, i 1918 til Toldopsynsmand. Siden 1917 Medlem af Lumby Sogneraad.

PEDER RASMUSSENS GARTNERI
SLETTENSBO — SØHUS PR. ODENSE

Peder Rasmussen

Peder Rasmussens Gartneri i Slettensbo har sit Særpræg derved, at der dyrkes Vin i en Drivhusblok paa ca. 1000 Kvadratalen; det er ikke mange Gartnerier, der har saa store Kulturer af Vin. Endvidere dyrkes Violer som Speciale — foruden Chrysanthemums til Afskæring samt Tomater og Agurker.

Gartneriet er grundlagt i 1902 ved Køb af en Ejendom paa to Tdr. Land. Til en Begyndelse indrettedes Frilandsgartneri med en gros Handel og Torvesalg. Omkring Aaret 1914 byggedes det første Drivhus, et Agurkehus, og derefter udvidedes det glasdækkede Areal Aar for Aar indtil 1930, da en Blok paa 1200 Kvadratalen opførtes. De to Huse i Vinblokken byggedes 1932. Det samlede Drivhusareal er nu ca. 3500 Kvadratalen, og desuden haves 180 Mistbænke. I 1930 opførtes en større Bygning, beregnet til Fyrrum, Pakkehus m. m. I denne Bygning er installeret tre Varmtvandskedler.

Gartner Peder Rasmussen er født den 6. Januar 1871 i Spodsbjerg og er udannet som Gartner paa Tranekjær. Videre Uddannelse søgte han senere i København, paa Kærsgaard i Nordvestfyen og i Wansbeck i Tyskland samt i Dresden. I elleve Aar var han selvstændig Herregaardsgartner paa Langesø.

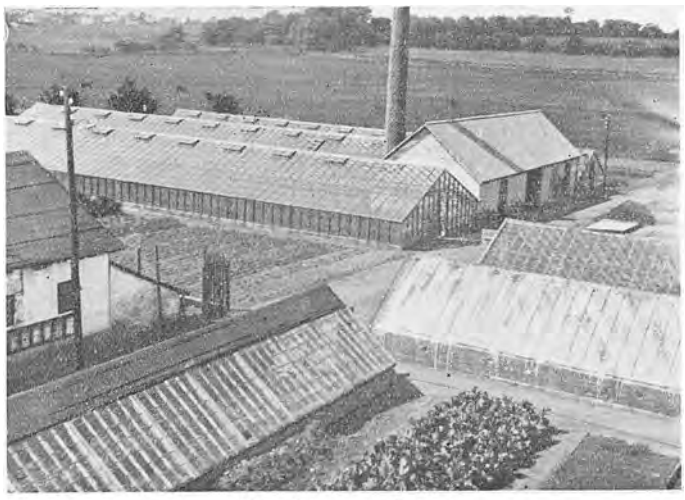

Peder Rasmussens Gartneri

ODENSE ÆSKEFABRIK
NIELS RASMUSSEN
BOGBINDERI OG PROTOKOLFABRIK

Ogsaa paa et saa specielt Omraade, som Æskefabrikation, har Odense flere store Virksomheder. — En af disse er Odense Æskefabrik, der trods det, at den er en af de yngste af Byens Æskefabriker, alligevel i Dag beskæftiger en halv Snes Personer, som udelukkende fremstiller Konfektionsæsker, Pynteæsker, Emballageæsker, Butiksæsker, Protokoller m. m.

Fabrikant Niels Rasmussen

Fabriken er grundlagt den 1. Marts 1920 af Bogbinder Niels Rasmussen, der startede sin egen lille Bogbinderivirksomhed i Allerupsgade 2. — Kapitalen var lille, men Pengene blev godt anvendt, og i Løbet af et Par Aar blev Forholdene i Allerupsgade for trange, og selv efter at Virksomheden var flyttet til Vestergade 71 og fik større og lysere Lokaler, blev Forholdene hurtigt for smaa, saaledes at Fabrikant Rasmussen endnu engang maatte flytte, denne Gang dog ikke længere end ind i Naboejendommen, hvor han benyttede Lejligheden til at skaffe sig nye moderne Maskiner, som fuldtud kunde klare den stadig voksende Fabrikation af Æsker, ved Siden af Bogbinderivirksomheden. Fabrikens Frembringelser er almindeligt anerkendt som absolut 1. Kl.s Varer, og Fabrikant Rasmussen kan bogstaveligt talt Dag for Dag glæde sig over sin stadig voksende Kundekreds.

Fabrikant Rasmussen er født d. 9. Juli 1891 i Køge, men er allerede akklimatiseret Fyenbo og er almindelig kendt for sin Elskværdighed af sine mange fyenske Forretningsforbindelser.

THE CANNED CREAM & MILK CO.
ODENSE

The Canned Cream & Milk Co. byggede sin Fabrik i Kræmmergyden 6 i 1913. Virksomheden købtes i 1929 af nuværende Aktieselskab, som siden har ombygget og moderniseret Fabriken.

Dens Speciale er kondenseret Mælk, sukret og usukret, samt „Pure thick Cream", ren, tyk Fløde. Største Parten af Produktionen afsættes i England og i Troperne — Java, Peru og Jamaica. Desuden er Firmaet Leverandør til Grønlandsk Handel og til den danske Marine. — Fabrikens daglige Kapacitet er 1000 Kasser Fløde og 100 à 150 Kasser kondenseret Mælk. Der beskæftiges over 30 Mennesker.

The Canned Cream & Milk Co. administreres af Direktør Svend Andersen, der har faaet sin Uddannelse bl. a. hos Maypole i London. Han ansattes som Direktør i 1929. Formand for Aktieselskabet er Bygmester Ludvig B. Andersen, Horsens.

CARL CLASSENS GARTNERI
OVER HOLLUF PR. ODENSE

I Aaret 1922 købte Gartner Carl Classen i Over Holluf en Ejendom paa fem Tdr. Land og oprettede dér et Gartneri. Det anlagdes hovedsagelig som Frilandsgartneri; dog er der paa dets Grund i Aarenes Løb opført ialt 1800 Kvadratalen Drivhus, og i 1930 installeredes et Varmeanlæg, hvis Kedel har en Hedeflade paa 23,5 m². Gartneriets Specialer er Tomater og Salater samt fra Friland Porrer, Selleri, Jordbær, Kartofler og Blomkaal.

Handelsgartner Carl Classen er født den 29. November 1895 i Aunslev Sogn og har en god Uddannelse som Gartner.

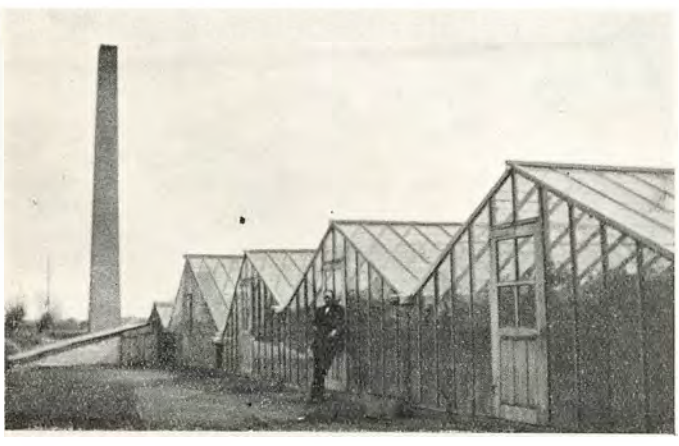

Carl Classens Gartneri

CHR. MADSENS GARTNERI
MARGRETHELUND
ODENSE

Gartneriet paa Margrethelund, Kragsbjergvej 121 i Odense, blev grundlagt i 1923, da Gartner Chr. Madsen købte den 16 Tdr. Land store Ejendom med Avlsbygninger og paabegyndte sit nu saa kendte Gartneri der. Madsen indkøbte straks halvtreds Vinduer til Mistbænke, men drev iøvrigt Frilandsgartneri. Imidlertid forøgede han Mistbænkenes Antal Aar for Aar, indtil han nu er oppe paa 500 Vinduer. I 1927 opførtes et stort Drivhus — paa ca. 1200 Kvadratalen til Dyrkning af Meloner og Overvintring af Blomkaalskulturer. Madsen har gerne to Tdr. Land med Jordbær og producerer af Blomkaal 100,000 Stk. pr. Aar. Det bør bemærkes, at hans Jord er noget af Danmarks bedste, han har 2½ Td. Hartkorn paa de 16 Tdr. Land.

Chr. Madsen

Gartneriet Margrethelund

Margrethelund har gamle, velholdte Bindingsværksbygninger, de er opførte 1856 og er bygget af en Demant. Jorden har i sin Tid tilhørt Borgmesterembedet i Odense, og Ejendommen kaldes derfor Borgmesterløkken. Endnu svares en Afgift paa 70 Kr. til Borgmesteren i Odense. Gartneriet beskæftiger til daglig otte Mand. Dets Specialer er Meloner og Blomkaal samt Jordbær.

Chr. Madsen fødtes den 6. Marts 1892 i Aasum, Søn af Gartner M. Chr. Madsen. Han er uddannet hos Faderen og paa Ny Kastrupgaard paa Amager.

F. BÜLOW & CO.
RUGAARDSVEJ 20 — ODENSE

F. Bülow & Co., Rugaardsvej 20, Odense, er en Filial af det landskendte Automobilfirma F. Bülow & Co., København, hvis Indehavere er Grossererne C. A. Bülow og F. C. Jacobsen.

Firmaet er grundlagt i Varde Aar 1880 af F. Bülow og virkede i de første Aar udelukkende som Isenkramfirma, men da Cyklen kom frem, optoges disse som en Biartikel.

Omkring Aarhundredskiftet flyttedes Forretningen til København, hvor Grosserer F. Bülow i Store Kongensgade aabnede en Specialforretning for Cykler, senere optoges Forhandlingen af Motorcykler og Automobiler. Forretningen voksede hurtigt, navnlig efter at Grosserer Bülow overtog Generalrepræsentationen for Danmark for Ford Motor Co. Efter flere Omflytninger, først til Vesterbrogade 24, senere til Knippelsbrogade 2, indviedes i 1921 Hovedfirmaets nuværende Lokaler, Toldbodvej 6. I 1914 optoges Grosserer C. A. Bülow og Grosserer F. C. Jacobsen som Kompagnoner i Firmaet. I 1920 aabnedes Filialer i Aarhus og Odense. I 1924 overgik Firmaet, ved egen Opsigelse, som vakte stor Opsigt indenfor Automobilbranchen, fra Ford til General Motors, efter at have repræsenteret Ford i 18 Aar, og i Aarene siden har F. Bülow & Co. været med til at arbejde General Motors Mærker, særlig Chevrolet, frem til den Førerstilling, de nu indtager paa det danske Marked.

I 1931 døde Seniorchefen, Grosserer F. Bülow, en anset Mand, hvis Minde hans Kompagnoner og mange Medarbejdere holder højt i Ære.

Afdelingen i Odense ledes af Direktør Anders Madsen. Ejendommen paa Rugaardsvej er specielt indrettet til sit Formaal, en Automobilgaard i moderne Forstand. Bygningen mod Rugaardsvej rummer et stort Udstillingslokale med Plads til 10—11 Vogne, Reservedelsekspedition med Lager samt Kontorer. Bag Hovedbygningen ligger Værkstedsgaarden, indrammet paa den ene Side af Hovedværkstedet og paa den anden Side af en Bygning, der rummer Ladestation, Gummilager, Fyrrum, Smørestation, Vaskeplads og Pladesmedeværksted. Bag Værkstedsgaarden findes en stor Garagegaard med Udlejningsgarager samt Lager af brugte Automobiler. Mellembygningen var oprindeligt indrettet som Garager, men har paa Grund af Forretningens stadige Vækst maattet indrettes til Montering af nye og brugte Vogne.

F. Bülow & Co., Odense, beskæftiger 50 Personer og har Repræsentation af General Motors Fabrikata: Cadillac, La Salle, Buick, Vauxhall og Chevrolet Personvogne samt G. M. C., Bedford og Chevrolet Lastvogne. Desuden føres Lager af Reservedele til disse Vognmærker, Gummi i alle anerkendte Mærker og alt Tilbehør til Automobiler.

Direktør Anders Madsen, som nu leder Filialen, stammer fra Aarhusegnen og har faaet sin første Uddannelse i Manufakturbranchen. I 1916 gik han over til Automobilerne og var beskæftiget hos F. Bülow & Co., København, til 1920, da han overtog Ledelsen af Firmaets Aarhus-Filial, en Stilling han beklædte, indtil han i 1931 blev forflyttet til Odense.

PØLSE- OG KONSERVESFABRIKEN „ODIN"
ODENSE

Pølse- og Konservesfabriken „Odin" begyndte sin Virksomhed den 1. Januar 1928 paa Rugaardsvej 54 i Odense. I de faa Aar, der siden da er forløbne, er dens Navn slaaet fast baade paa Fyen og delvis i Jylland og paa Sjælland. Fabriken har Leverancer til Købmænd,

Viktualiehandlere og Slagtere overalt paa Fyen og faar en Del af sin Produktion afsat gennem Pladsagenter i de andre Landsdele.

Fabrikens Indehaver er Slagtermester Emil Hansen, der i sin Tid startede den i Kompagniskab med Eksportør Chr. Hansen, som senere er udtraadt af Firmaet.

Interiør fra Fabriken „Odin"

Fabriken „Odin" er en af Provinsens nyeste Virksomheder indenfor Branchen. Dens Virksomhed er statskontrolleret, og dens Fabrikation omfatter alt indenfor Fedevarebranchen samt en Del i Kødkonserves.

Salget foregaar dels pr. Varevogne og dels gennem Agenturer i Jylland og paa Sjælland.

Fabriken beskæftiger fra 14—20 Mand.

AXEL NIELSEN
KONTORARTIKLER EN GROS
ODENSE

Den 11. Juni 1921 startede Grosserer Axel Nielsen sin Specialforretning i Odense for Salg af Kontorartikler en gros. Forretningen har Lokaler i den store Ejendom, Jernbanegade 4, og dens altid stilfulde Udstilling af Kontorartikler og Kontormøbler er velkendt af Odense-

Axel Nielsens Forretning i Jernbanegade

anerne, ligesom Firmanavnet er godt indarbejdet over hele Landet. Virksomheden er med Aarene blevet ret omfattende, saaledes at Firmaet i Dag beskæftiger tolv Personer. Som Specialitet drives Salg af Skrive- og Regnemaskiner, men iøvrigt føres paa det velassorterede Lager alt i Artikler til Brug for Kontorer, beregnet paa enhver Slags Virksomhed.

Da Axel Nielsen startede sin Forretning, var der vel ikke mange af de uindviede, der havde troet, at den skulde vokse sig saa stor, som Tilfældet blev. Men de, der kendte Indehaveren, vidste bedre. De vidste, at selvom Specialet er temmelig egenartet for en Provins, idet mange i hvert Fald dengang var tilbøjelige til at købe de dyrere Kontorartikler af københavnske Grossister, saa var Axel Nielsen paa den anden Side en Mand, der forstod sin Gerning, anede dens Muligheder og kendte sin Tids Behov. Ganske smaat begyndte han, men ved reel og solid Behandling af sine Kunder har han stadig faaet flere og flere Aftagere af sine Varer, og hans Firma er nu et af de største i denne Branche i Provinsen. — Kundekredsen omfatter alle Landets Byer, og Firmaets fem Rejsende er fuldt optagne Aaret rundt.

Grosserer Axel Nielsen er født den 11. September 1885 i København.

BUNTMAGERMESTER
M. JAKOBSEN
ODENSE

Buntmager M. Jakobsen, Odense, har, skønt hans Forretning ligger ude paa Hunderupvej 21, en meget stor og købedygtig Kundekreds, og han forstaar at behandle sine Kunder saaledes, at de altid kommer igen. Han begyndte i det smaa, men har altsaa hurtigt arbejdet sig ind. Hans Forretning startedes den 16. Juni 1928, og det sloges allerede i de første Aaringer fast, at paa Jakobsens Kvaliteter og paa hans Løfter om deres Holdbarhed kunde man stole trygt. Hans Speciale er Skindkaaber efter Maal, men han befatter sig iøvrigt med alt Buntmagerarbejde og beskæftiger til Stadighed herved mellem fire og syv Personer.

M. Jakobsen

Buntmager M. Jakobsen er født i København den 16. Juni 1900 og er Søn af Buntmager A. Jakobsen, Frederiksborggade 5. Han kom i Lære i Nordisk Pelsvarefabrik i København og har senere taget Uddannelse i Frankfurt a. M. og i Leipzig. Sidstnævnte Sted lærte han specielt Tilskæring af Modeller.

GARTNERIET „PROGRESS"
MARSLEV PR. ODENSE

Gartneriet „Progress" i Marslev er grundlagt i Aaret 1907 af Gartner Hans Rasmussen, der anlagde det dels som Frilandsgartneri, dels som Frugtplantage. Hans Rasmussen døde i 1918, men hans Enke, fortsatte hans Virksomhed indtil 1927, da hun afhændede den til den nuværende Indehaver, Jørgen Poulsen.

Jørgen Poulsen

Gartner Poulsen tog straks fat paa Omlægning af Driften, saaledes at Gartneriet kunde slutte op i Rækken af moderne drevne Gartnerier. I Aarene 1928—31 blev opført seks Huse, overdækkende tilsammen 3300 Kvadratalen. De tre af Husene er Koldhuse, medens de øvrige har Varme indlagt fra eget Dampanlæg og Brønd med automatisk Pumpe. Gartneriets samlede Areal er tolv Tdr. Land, hvoraf fem Tdr. Land er Frugtplantage. Den ældste Del af Plantagen er 24 Aar gammel, to Tdr. Land er tilplantet i 1933. Kulturerne er udelukkende Æbler og Hasler.

I Gartner Poulsens Virksomhed er beskæftiget seks Personer, og hans Specialiteter er Tomater, Blomkaal, Meloner og Chrysanthemums. Paa Friland dyrkes store

Et af Gartneriet „Progress" Melon-Drivhuse

Arealer med Rosenkaal i fineste Sorter samt desuden navnlig Ærter og Zitthauerløg.

Handelsgartner Jørgen Poulsen er født den 8. November 1902 i Hellerup som Søn af Skibsfører Hans Poulsen. Sin Elevplads havde han i Københavns Kommunes Blomstergartneri og har senere bl. a. været Førstemand i Aarslev Havebrugsskoles Gartneri, ligesom han en Tid var theoretisk Elev paa Skolen. Handelsgartneri har Poulsen lært i Svendborg.

GARTNERIET KROGSAGERGAARD
POUL SALLING
ODENSE

Det var i 1893, at nuværende Folketingsmand Carlsen-Skiødt oprettede Gartneriet Krogsagergaard, Nyborg Landevej 336, Odense. Carlsen-Skiødt, som den Dag i Dag er Formand for Alm. dansk Gartnerforening, drev sit Gartneri indtil 1928, da han overdrog det i Forpagtning til den nuværende Indehaver, Poul Salling, som saa i 1931 overtog det for egen Regning.

Gartneriet blev oprindelig drevet som blandet Handelsgartneri med Frugtavl. I 1928 blev det omlagt efter Special-Kulturer, saaledes som de fleste Gartnerier i Odenses Omegn blev det. Poul Salling dyrker Tomater, Blomkaal og Meloner samt Chrysanthemums og Jordbær. Han har 6000 Kvadratalen under Glas, og hele Gartneriets Areal er paa 15 Tdr. Land. Hovedbygningen er opført ca. 1880; den blev ombygget i 1931.

Gartneriet Krogsagergaard

Gartneriet Krogsagergaard beskæftiger til Stadighed en halv Snes Mand og i Sæsonen ofte det dobbelte. Dets Salg foregaar udelukkende en gros, gennem Gartnernes Salgsforening.

Poul Chr. Salling er født den 12. September 1898 i Saaby ved Horsens. Han fik sin første Uddannelse i Vig Handelsgartneri og Planteskole og har opholdt sig fire Aar i Udlandet, Sverige, Holland, Belgien, Tyskland og Frankrig. Efter Hjemkomsten blev han Overgartner paa sit Lærested indtil 1928. Han er Medlem af Bestyrelsen for Gartnernes Salgsforening i Odense — den første danske Auktionshal for Gartneriprodukter — og for Gartnerforeningens Odense-Kreds. Han er Formand for Gartnernes Planteavlsforening, Medlem af Repræsentantskabet for Alm. dansk Gartnerforening og i Bestyrelsen for Odense Tomat-Pakkecentral.

V. BALSLEV
FARVE- OG TAPETHANDEL
ODENSE

En af de førende Forretninger indenfor Farve- og Tapethandlerbranchen i Odense er Verner Balslevs Tapet- og Farvehandel i Kongensgade 71.

Balslevs Farve- og Tapethandel, Hj. af Kongensgade og Ø. Stationsvej

Verner Balslev er oprindelig begyndt som Farve- og Tapethandler i Svendborg. Efter fra 1912 at have været i Lære i Haderslev og efter at have aftjent sin Værnepligt, kom han til Svendborg som Kommis for 7 Aar senere sammen med sin Broder at begynde Forretning i den smilende Sundby med det rige Opland. Denne Forretning har imidlertid været drevet af Broderen alene siden den 17. September 1926, da Verner Balslev flyttede sine Teltpæle til Odense. Begyndelsen var meget beskeden. I Dag kender alle Forretningen, hvis Eksistens bl. a. forkyndes gennem den kæmpemæssige Gavlreklame paa Ejendommen, hvor den har tilhuse. Man kan danne sig

et lille Begreb om Forretningens rige Udvikling gennem de forholdsvis faa Aar, den har eksisteret, naar det oplyses, at den nu har en betydelig Omsætning og daglig beskæftiger 4 Mand. Forretningens Specialiteter er Malervarer og Tapeter, men desuden føres en Mængde Artikler, som har Tilknytning hertil.

Verner Balslev er født den 17. Oktober 1898 i Højby ved Odense som Søn af Malermester Vilh. Balslev. Han er i sin Fritid en meget ivrig Dueven og er bl. a. Medlem af Brevdueforeningen „Fyen".

„DET RØDE HUS"
ALF H. STECHER
ODENSE

Alf H. Stecher

Købmand Alf H. Stecher startede sin Forretning i Nørregade 83 den 20. April 1921. — Starten gik over Forventning godt, og i 1924 maatte den ærværdige gamle Ejendom, som har over hundrede Aar paa sin Ryg, underkastes Ombygning og Udvidelse af Stechers Lokaler. Forretningen beskæftiger fire Mand, og megen Herre-Ekvipering udgaar derfra. Specialiteten er Arbejdstøj.

Alf Harry Stecher er født i København den 23. Oktober 1894. Han blev udlært som Manufakturist i 1913 hos V. Kjødt i Nykøbing F.

GARTNERIET HAUGELYST
ODENSE

Gartneriet Haugelyst er af Areal et af de største i Odenses Omegn. Ialt er elleve Tdr. Land under gartnerisk Kultur. — Gartneriet oprettedes i Aaret 1903 som mindre Handelsgartneri for Salg af Urter og Havesager paa Odense Torv. Det ejedes dengang af Gartner H. C. Henningsen. I 1926 købtes det af Svigersønnen Gartner Chr. Sørensen, der straks udvidede Rammerne ganske betydeligt ved Opførelsen af Drivhuse og Installation af et Varmeanlæg. Flere Udvidelser har fundet Sted gennem Aarene. I 1932 byggedes saaledes et Blomsterhus i to Blokke og et Tomathus i fem Blokke, hvorved Varmeanlægget omforandredes til et moderne Dampanlæg med Lavtrykskedel og en 33 Alen høj Skorsten. Drivhusene dækker nu ialt et Areal af 4000 Kvadratalen, og desuden haves hundrede Mistbænke, forsynede med Varmerør til Undervarme. Alle Bygninger blev udvidede eller ombyggede i 1926—27.

Chr. Sørensen

Gartner Sørensen dyrker med Forkærlighed Blomster, han tiltrækker og opelsker dem selv — baade Hortensia, Callaer til Afskæring, Bregner, Alpevioler og Chrysanthemums. Videre avles Tomater, Meloner, Træfrugt og Bærfrugt, ialt 4 Tdr. Land, hvoraf 2 Tdr. Land er Nyplantning af Æbletræer 1933, og der haves 2 Tdr. Land med Jordbær, 1 Td. Land med Porrer og 2 Tdr. Land med Blomkaal, ligesom andre Arter af Kaal dyrkes. Et sandt Eldorado af Blomster, Grøntsager og lækre Frugter er Chr. Sørensens 11 Tdr. Land.

Gartneriet Haugelyst

Handelsgartner Chr. Sørensen er født den 17. Januar 1900 paa Ejbygavl ved Jullerup. Hans Kærlighed til Blomster og Gartnerivirksomhed gjorde i sin Tid, at han købte Gartneriet, og først derefter begyndte han paa ved Selvstudium at uddanne sig som Gartner. Han studerede Faget paa forskellige Gartnerier paa Fyen, samt ved Besøg paa de førende Gartnerier ved København og andre Steder i Landet, ligesom han ved Rejser i Tyskland og Holland har taget Lære af forskellige Ting, som han nu mestrer fuldt ud.

ODENSE OSTERI

Odense Osteri ved Niels Hansen, Kongensgade 31, har et kendt Navn indenfor sin Branche. — Dets Indehaver, Købmand Niels Hansen, blev i sin Tid uddannet som Mejerist og tog efter endt Læretid til Finland, hvor han opholdt sig i fem Aar og bl. a. havde Stilling som Mejeriforpagter. I 1898 var han vendt hjem og byggede dette Aar Kerteminde Mejeri, som han drev i syv Aar. Her grundlagdes

Niels Hansen

hans Fabrikation af Rygeost som den første Rygeostfabrik i Danmark. I 1905 solgtes Mejeriet, og Niels Hansen anlagde i Stedet en Forretning med Ost, men fortsatte med Fabrikationen af Rygeost. Denne Fabrikation

Odense Osteri

flyttedes Aaret efter til Marslev, og i 1907 solgtes Forretningen i Kerteminde. I 1908 etableredes Ostefabrikationen i Holsedore i Odense, og Firmaet fik sit nuværende Navn, Odense Osteri. I 1909 gik Hansen i Kompagni med Ostehandler P. Heide, Hjallese, og dette Kompagniskab varede i syv Aar. Forretningen flyttedes til Dronningensgade 2 E, og her fik den Navnet De forenede fyenske Osterier. I 1916 begyndte Niels Hansen imidlertid Forretning for sig selv i Kongensgade 31 under det tidligere Firmanavn, og her optog han Fabrikation saavel af Rygeost som Klosterost, ligesom han aabnede en Detailforretning med alle Slags Ost. I 1932 lod han Osteriet ombygge, saaledes at det nu er en stor og moderne Forretning, i hvilken ogsaa Fabrikation af Salater er optaget under Fru Hansens Ledelse. Flødeost og Knapost laves ligeledes, og Handelen foregaar baade en gros og en detail, ligesom der handles med alle Slags Konserves. I de senere Aar fabrikeres — som særligt Speciale — Ost i Æsker.

Odense Osteri beskæftiger for Tiden seks—otte Mand, og til Udbringning af Varerne haves baade Hestekøretøj og Automobil.

Osteriets Indehaver, Niels Hansen, er født den 13. April 1869 i Kerteminde. Til en Begyndelse lærte han Landbrug, men blev senere Mejerist paa langelandske Mejerier.

HERMAN JØRGENSEN
GARTNERI EN GROS
ANDERUP PR. ODENSE

Gartner Herman Jørgensen er ud af en af Nordfyens ældste Gartnerslægter, formedelst hans Familie paa Fædrenes Side ogsaa i Fortiden saa langt tilbage, som man kan huske, har drevet Gartneri. Hans Bedstefader, Jens Jørgensen, etablerede sig i 1860 som Gartner i Anderup, og Jens Jørgensens Virksomhed gik i Arv til hans Søn, Adolf Jørgensen, Herman Jørgensens Fader. Denne døde i 1933, og Gartneriet drives nu af en Broder til Herman Jørgensen, Alex Jørgensen. En anden Broder er Gartner Adolf Jørgensen, Lumby, en tredie er Gartner Vald. Jørgensen, Stige Mark, en fjerde er Gartner Emanuel Jørgensen i Snedstrup, en Svoger er Gartner Vilh. Mortensen, Anderup Hestehave, og en anden Svoger er Gartner Karl Bonde i Marslev.

Herman Jørgensens Gartneri er startet den 17. April 1919 af Indehaveren under smaa Forhold, hovedsagelig som Frilandsgartneri. Men Jørgensen vilde ikke være Askepot i Familien, og derfor tog han fat med sejg Energi, saaledes at det ene Drivhus større end det andet rejste sig paa hans Grund i de følgende Aar. Allerede i 1920 byggede han tre Huse og anskaffede en Del Mistbænke, og alene i Vinteren 1928—29 lod han opføre 4000 Kvadratalen Hus og Aaret efter en tilsvarende Blok. Han har nu ialt 12—13,000 Kvadratalen Drivhus med stort Varmtvandsanlæg. — Hans samlede Areal er fem Tønder Land. Som Beboelse har han en gammel og smuk Bygning, vistnok opført i 1735. I sit Brød har Jørgensen fire—fem Mand, og som Specialitet dyrker han Tomater, der sælges gennem Salgsforeningen

Herman Jørgensen

i Odense. Paa Friland dyrkes alm. Gemyser, Jordbær o. s. v., og for fire Aar siden paabegyndtes et større Eksperiment med Callaer, hvoraf nu haves 10,000 Stk. i Kultur.

Gartner Herman Jørgensen er født i 1894 paa Anderup Mark og er uddannet hos Faderen samt paa københavnske Gartnerier og paa Dæhnfeldts Forsøgsgartneri i Odense m. fl. Steder.

ODENSE THEATER

Odense Theater er Danmarks ældste faste Provinsscene, idet der allerede i 1795 paa privat Initiativ blev bygget et Theater i Odense. Det skete paa Sortebrødretorv. Theatrets Drift kunde dog ikke betale sig, og i 1824 blev det stillet til Tvangsauktion. Byens Raadsmedlemmer besluttede da at købe Ejendommen i den Hensigt at søge den overdraget gældfrit til Kommunen. Det kostede Raadsmedlemmerne 1000 Rigsdaler, der blev fremskaffet ved Udstedelse af Aktier, og d'Herrer nedsatte et Udvalg til at lede Theatrets Drift. Ordningen blev ved-

varende, og de skiftende Raadsmedlemmer ledede Theatrets, eller rettere Ejendommens, Økonomi gennem næsten hundrede Aar.

Den 15. April 1913 meddelte Indenrigsministeriet Samtykke til, at et Areal af Kongens Have ud mod Jernbanegade blev stillet til Raadighed for et Konsortium, bestaaende af fem Odenseborgere, der havde sat sig til Opgave at skaffe Byen et nyt Theater imod, at Kommunen anbragte et Beløb, stort 112,500 Kr., som tredie Prioritet i den nye Ejendom. De fem Borgere var Etatsraad J. L.

Christensen, Redaktør M. C. H. Dreyer, Grosserer Chr. Dæhnfeldt, Konsul Chr. Hennings og Grosserer Henrik Nielsen.

Grundstenen til Odense ny Theater blev nedlagt den 5. Juli 1914, og den første Forestilling blev givet den 9. Oktober s. A.; det var H. C. Andersens „Ole Lukøje". Den minderige gamle, men stærkt forfaldne Scene paa Sortebrødretorv var ikke mere . . . Scene; Krigsperioden satte ind, og i en Aarrække maatte den afgive Bolig for husvilde Familier; i 1927—28 blev den nedrevet. Men dens Fundament er stadig afmærket paa det gamle Torv, som netop i de nærmest kommende Aaringer staar foran en større Omkalfatring, der dog formentlig ikke vil røre ved den omtalte Afmærkning.

Odense Theater ejes stadig af et Aktieselskab, som nu bestaar af Redaktør M. C. H. Dreyer, Konsul Hennings (Formand), Rektor H. St. Holbeck, Overretssagfører V. Krarup, Konsul Axel Nielsen og to af Byraadet valgte Medlemmer, i Øjeblikket Borgmester H. C. Petersen og Forretningsfører Christoffer Hansen, der repræsenterer Kommunens Interesser og sammen med de øvrige Herrer udgør Bestyrelsen. Theatret udlejes hvert Aar til en Direktør, som driver det for egen Regning med Forpligtelse til at give mindst 240 Forestillinger, fordelt paa 14 à 16 forskellige Skuespil og besat og iscenesat paa kunstnerisk forsvarlig Vis. Theatret modtager hver Sæson et mindre, kommunalt Tilskud, men har ikke Statstilskud. Derimod har det i en Aarrække af Lehnsgreve Ahlefeldt Laurvig til Grevskabet Langeland, men bosiddende paa Lundsgaard ved Kerteminde, faaet et aarligt Tilskud paa 12,500 Kr., væsentligst beregnet som Tilskud til Opførelse af Klassikerforestillinger, eller andre Forestillinger, der ikke kan afbalancere sig selv økonomisk. Greven har ligeledes stiftet et Legat, der hvert Aar til en eller to Skuespillere ved Theatret yder et Beløb paa ialt 2000 Kr. som Rejsestipendium. For en Forening, „Den fynske Skolescene", giver Odense Theater hver Sæson en lang Række Eftermiddagsforestillinger for Børn fra det meste af Fyen og til en billig Enhedspris.

I Odense Theaters Skuespillerfoyer er ophængt Billeder af de toogtyve Theaterdirektører, som i længere eller kortere Perioder har ledet dette Kunstens Tempel. Det første i Rækken forestiller Baron Wedel-Jarlsberg, det foreløbig sidste viser Poul Gregaards kendte Træk. Gregaard, der nu er Direktør paa Folketheatret i København, ledede Odense Theater i seks Aar.

Odense Theater, saavel det gamle som det ny, har i Tidens Løb haft stor kulturel Betydning for By og Landsdel. Theatrets Opgave er at være et Landsdelstheater, og denne Opgave stræber de skiftende kunstneriske Ledelser samt den mere permanente Ejendomsledelse til enhver Tid at efterkomme.

Den nuværende Leder, Direktør Thorvald Larsen, der har været Chef paa Theatret i seks—syv Sæsoner, har hidindtil høstet megen Anerkendelse i saa Henseende, ja, har endog ikke veget tilbage for at søge Odense Theater gjort til et førende litterært Theater i Danmark, idet han jævnligt byder paa Urpremièrer for Danmark saavel paa udenlandske som paa danske dramatiske Arbejder. Fra Sæsonen 1932—33 vil saaledes hans Opførelse af Axel Juels „Knud Lavard" staa i frisk Erindring. Den københavnske Presses fornemste Kritikere overværer og anmelder nu gerne saadanne Premièrer paa Odense Theater.

Thorvald Larsen er født den 17. December 1892 i København og foretog sin første Rejse som Theaterdirektør i de danske Provinser i 1921. Seks Aar senere blev han Chef paa Odense Theater, hvor han rundt regnet beskæftiger halvtreds Personer, hvoraf de tyve er Skuespillere.

Nævnes bør det formentlig til Slut, at Odense Theaters Bestyrelse for nogle Aar siden, ved Hjælp af opsparet Overskud gennem Aarene, skænkede Odense Kommune H. C. Andersens Barndomshjem i Munkemøllestræde, efter først at have købt dette af en privat Borger. Barndomshjemmet blev ført tilbage til den Skikkelse, det havde i Andersens Barndomstid, væsentligst ved Hjælp af det opbevarede oprindelige Materiale. Det kostede Theaterbestyrelsen ialt ca. 80,000 Kr.

P. SIMONSEN & CO.
SKIBSPROVIANTERING — ODENSE

Et af de kendte, gamle Odense-Firmaer er P. Simonsen & Co., Skibsprovianteringsforretning, Nørrebro 77.

Firmaet grundlagdes i 1878 i Nr. 75 i Kælderen, men voksede sig efterhaanden saa stort og stærkt, at det blev nødvendigt i 1883 at flytte ind i større Ejendom. Den 16. April 1892 overtoges Firmaet af H. Lauritzen og J. Anderskov, som i Fællesskab arbejdede Virksomheden fremad, indtil Anderskov i 1923 udtraadte. Siden den Tid har Lauritzen været Eneindehaver.

Gennem Aarene 1898 til 1910 virkede P. Simonsen & Co. ogsaa som Rederi og ejede flere Sejlskibe. Iøvrigt befatter man sig med alt henhørende under Kolonialhandel og Skibsproviantering, og Firmaet er Repræsentant for Vacuum Oil Co. Firmaet beskæftiger ialt seks Personer.

Herman Lauritzen

Svend Lauritzen

Købmand Herman Lauritzen er født den 26. Juni 1868 i Marstal som Søn af Skibsfører H. Lauritzen og Hustru Eline, f. Hansen. Han fik sin første handelsmæssige Uddannelse hos P. Simonsen og tog siden videre Uddannelse i København. Lauritzen er stærkt politisk interesseret og har haft enkelte Tillidshverv indenfor Odense konservative Vælgerforening.

Fra 1. Maj 1933 er Sønnen, Svend Lauritzen, indtraadt i Firmaet som Prokurist.

Svend Lauritzen er født den 7. Februar 1908 i Odense og har taget Realeksamen, ligesom han har søgt Handelsskolen. Sin Uddannelse har han faaet i Odense og senere har han opholdt sig nogle Aar i Udlandet bl. a. England.

EDMUND JENSEN
HANDELSGARTNERI
NISTED PR. ODENSE

Handelsgartner Edmund Jensen har det rigtige Gartnerblod i sine Aarer, Søn af en af de kendte og anerkendte fyenske Gartnerslægter. Hans Fader, Gartner Niels Jensen i Stige, har saaledes gennem enogtredive Aar drevet et stort Gartneri, og en Broder, Haakon Jensen, har ligeledes en større Virksomhed i Stige.

Edmund Jensens Gartneri er oprettet i Aarene 1930—1931 paa et Areal af syv Tdr. Land. Der byggedes straks fem store Drivhuse, ialt overdækkende godt 4000 Kvadratalen, med Varmeanlæg og indlagt Vand i samtlige Huse. I 1932 opførtes atter en Drivhusblok, saaledes at det glasdækkede Areal nu er paa 5000 Kvadratalen. Hovedbygningen er en meget gammel og smuk Bygning, restaureret og ombygget i 1931.

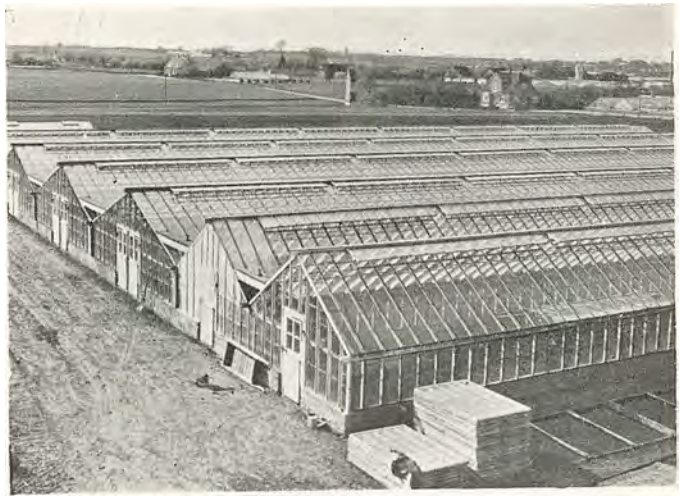

Edmund Jensens Handelsgartneri

I Gartneriet er fire Mand beskæftiget, der dyrkes fortrinsvis Tomater, Crysanthemums, Blomkaal, Asparges og Jordbær, de tre sidstnævnte Kulturer paa Friland. Alle Produkterne sælges gennem Gartnernes Salgsforening. Avlen fra ca. en Td. Land med Frugttræer gaar samme Vej, og hele Virksomheden er i stærk Fremgang, dygtigt ledet af den unge Indehaver.

Handelsgartner Edmund Jensen

Handelsgartner Edmund Jensen er født den 14. December 1904 i Stige og er uddannet hos Faderen, ligesom han hos Jens Hedelund i Stige har faaet videre Uddannelse som Blomstergartner.

KNUD M. LARSEN
GARTNERI EN GROS
KULTUR AF ROSER
ANDERUP PR. ODENSE

Et Drivhusflor af Roser og en Frugtplantage paa tolv Tdr. Land — — det er, hvad der karakteriserer Knud M. Larsens Gartneri i Anderup.

Det var Gartner Ole Larsen, der i Aaret 1900 anlagde Gartneriet, uden Drivhuse, men med Mistbænke og med Torvehandel for Øje. Det gik godt fremad med Virksomheden, og i 1913 byggedes det første Drivhus — med indlagt Varme og beregnet for Tomater. Efterhaanden opførtes flere Drivhuse, og Produktionen blev specialiseret saa stærkt, at den næsten udelukkende bestod i Tomater. Markedet for denne Vare blev jo bedre og bedre. I 1927 overtog Sønnen, K. M. Larsen, Virksomheden og byggede straks tre store Drivhuse, der i 1929—30 blev efterfulgt af endnu en Blok paa ca. 9000 Kvadratalen og fremdeles med Tomater som det altoverskyggende Speciale. Der er i Aarenes Løb udgaaet mægtige Ladninger af Tomater fra Larsens Gartneri. Og alligevel var det klogt, at han lod sine store Drivhuse opføre efter en Model, der kan anvendes ogsaa til andre Kulturer. Thi Udbudet af Tomater synes tilsidst at blive større end Efterspørgslen, i hvert Fald en Overgang, og da det samtidig viste sig, at Jorden i Drivhusene kunde blive træt af den samme Kultur, den samme Afgrøde hvert Aar, saaledes at der gik Sygdom i Afgrøden, slog Knud M. Larsen resolut om og gav sig til at forsøge med Rosenkulturer. Forsøgene lykkedes over al Forventning. Den, der har set de yppige og vidunderskønne Floraer af langstilkede og farvestraalende Roser i uoverskuelig Mængde rundt om i Drivhusenes mægtige Haller, vil forstaa, at dette Gartneri nu — under Tag — næsten udelukkende holder sig til Roserne. Ligeledes vil man forstaa, at Roserne kan afsættes saavel i København som gennem Salgsforeningen i Odense.

Knud M. Larsen

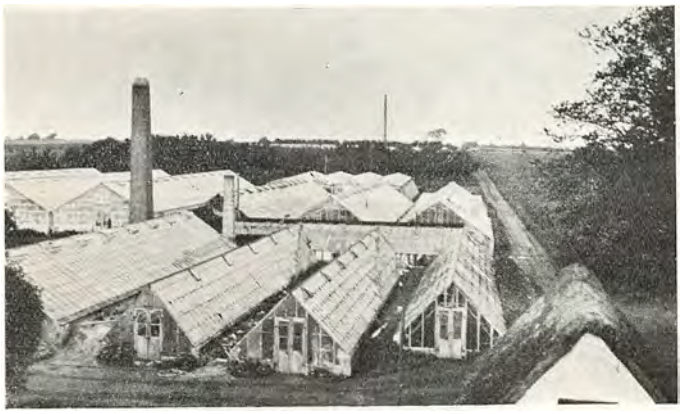

Knud M. Larsens Gartneri

Gartneriets samlede Areal er seksten Tdr. Land, Drivhusarealet 14,000 Kvadratalen. Der dyrkes ogsaa noget Snitgrønt samt Vin og Meloner. Paa Friland avles Jordbær, og desuden haves Frugtplantagen med fine Træfrugter, Stikkelsbær o. s. v.

Handelsgartner Knud Marius Larsen er født den 19. September 1893 i Anderup og har lært Gartneriet, herunder Avl af Blomkaalsfrø, hos forskellige af Egnens Gartnere samt i Emdrup. Larsen er Medlem af Tilsynsraadet for Gartnernes Salgsforening.

GARTNERIET „AABO"
ODENSE

Gartneriet „Aabo", tidligere Mjødkroen, Nyborg Landevej, Odense, er grundlagt i Aaret 1878 af Gartner Rasmus Larsen, der overtog en Ejendom paa otte Tdr. Land efter en Onkel og paabegyndte et Frilandsgartneri med Dyrkning af Grøntsager til Salg paa Odense Torv. Larsen drev Landbrug ved Siden af Gartneriet, og da han ikke var bange for at udvise Flid og Energi, kunde han efterhaanden tage mere Jord ind. Omkring Aaret 1900 raadede han over ca. 16 Tdr. Land.

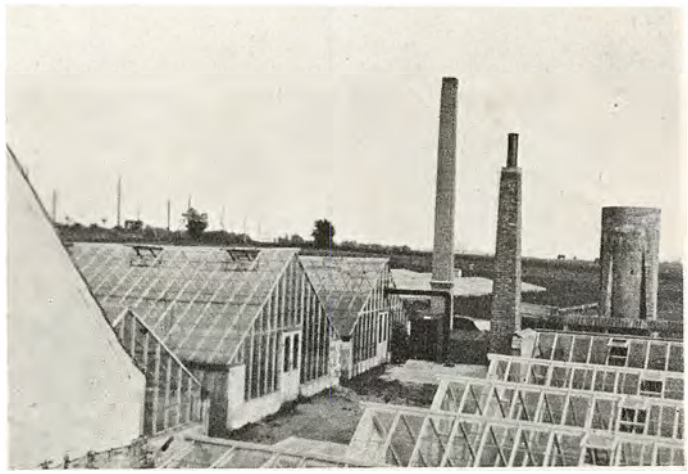

Gartneriet „Aabo"

Fra første Færd havde Larsen anskaffet en Del Mistbænke, og i 1908 byggedes de første Drivhuse — smaa Agurkehuse. Flere Drivhuse byggedes efterhaanden.

Et af Gartneriet „Aabo"s Drivhuse

Gartner Larsen blev en gammel Mand, men arbejdede lige til sin Død i 1931 — i en Alder af firsindstyve Aar — med sit Gartneri. Hans Søn, Gartner Lars Peter Skov Larsen, blev hans Efterfølger og har udvidet Virksomheden med Opførelse af syv Drivhuse, hvoraf Halvdelen er opført med Varmeanlæg. Vandet faas fra Lindved Aa. Det oppumpes med Centrifugalpumpe, og seks Tdr. Land kan vandes med Pistonledning. Gartneriet har Kulturer af Meloner,Tomater, Agurker og Chrysanthemums. Paa Friland haves halvanden Td. Land med Jordbær, en Td. Land med Porrer og Peberrod, tre Tdr. Land med Blomkaal samt andre Kulturer og en halv Td. Land med Frugt. — L. P. Skov Larsen er født den 19. April 1897 i Aasum Sogn og fik sin første Uddannelse hos Faderen og senere hos P. Madsen, Stige, Th. Suhr, Lille Kastrupgaard, Amagervej, N. J. Brandt, Brøndshøj, København. Larsen har været Medlem af Bestyrelsen for Odense Handelsgartnerforening og Medlem af Bestyrelsen for Odense en gros Torv.

VESTERBROS JERN- OG METALSTØBERI
ODENSE

I 1919 overtog Jernstøber Axel Birn den gamle Bolbro Smedie, der ejedes af Smedemester Mortensen, Store Glasvej 1. Bygningerne, som stammede fra forrige Aarhundrede, blev Aaret efter ombyggede af Birn og er siden til Stadighed blevet moderniseret efter deres nuværende Formaal. Axel Birn fabrikerer Maskingods til ethvert Formaal og har endvidere i 1931 oprettet en Afdeling for Metalstøberi, navnlig Bronce-Bøsninger og Aluminiums-Støbegods. Forretningen beskæftiger nu omkring ved femten Personer.

Interiør fra Støberiet

Fabrikant Birn er født i Holstebro den 2. November 1882. Han er Medlem af Jern- og Metalindustriens Sammenslutning.

HANS CHR. HANSEN
HANDELSGARTNERI — GRØNNEGYDEN ANDERUP PR. ODENSE

Odenseegnens gammelkendte og ansete Gartnerslægter skyder stadig nye og friske Skud, Sønnerne følger i Fædrenes Spor, bliver ved Gartneriet, som er en sund, glæderig Levevej, og Kredsen af Gartnerier omkring det stadigt voksende Odense bliver større og større. Som Perler i Rad og Række ligger de mange Gartnerhjem, hvis Blomsterkulturer spreder Vellugt viden om, og hvis spiselige Produktion i en rigt flydende Strøm finder Vej ud til tusind Hjem, ikke alene i Odense, men langt omkring i Landet og udover dets Grænser.

Hans Chr. Hansen

Handelsgartner H. C. Hansen i Grønnegyden er Søn af Gartner Rs. Hansen i Stige, tidligere Grønnegyden. Og han har fire Brødre, der alle er Gartnere, nemlig Carl Hansen, Grønnegyden, Knud Hansen, Stige, Frode Hansen, Stige, og Vald. Hansen, Lumbygaard. Det er Carl Hansen, der har beholdt det gamle Hjem i Grønnegyden. Det blev grundlagt af hans Fader i 1886,

Hans Chr. Hansens Handelsgartneri

Jorden til den her afbildede Ejendom paa 5 Tdr. Land blev købt ind til i 1894. Aar 1924 blev den udskilt og overdraget til H. C. Hansen, som straks — i 1925 — udvidede det glasdækkede Areal paa tre smaa Drivhuse med et Hus paa 600 Kvadratalen. Samme Aar byggedes

Interiør fra Drivhusene

Skorsten og Varmtvandsanlæg og senere endnu to Drivhuse paa ialt 1200 Kvadratalen; Hovedbygningen er opført af H. C. Hansen i smuk Stil i 1924. I 1931—32 byggedes endnu et stort Drivhus, spændende over 2000 Kvadratalen; det er hundrede Meter langt og er et af Fyens længste Drivhuse. Det er et Koldhus til Blomkaal og Tomater. Gartneriets Jordareal er paa fem Tdr. Land. Det beskæftiger fire Personer, og dets Specialiteter er Blomkaal, Tomater og Agurker samt paa Friland Selleri og Porrer.

Handelsgartner Hans Chr. Hansen er født den 24. April 1888 og har lært Faget hos Faderen, hos hvem han, efter et Aars Ophold i København, var ansat som Medhjælper i ti Aar.

M. P. HANSEN
MØBEL- OG LIGKISTEMAGASIN SAMT MASKINSNEDKERI SØNDERSØ PR. ODENSE

M. P. Hansens Møbelsnedkeri og Maskinsnedkeri i i Søndersø har udført en Del Inventar til Fyns Forsamlingshus i Odense og andre gode Forbindelser, f. Eks. Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, der jævnlig aftager Leverancer hos Snedkermester Hansen. Saaledes har han til Andelsskolen i Staurby leveret 366 Stole og har i 1933 under Arbejde til Fællesforeningens Trikotagefabrik i København en Leverance paa 120 Stk., samt lignende Partier til Arbejderskolen i Esbjerg. Desuden haves ogsaa Forbindelser i Mejerikredse. I 1931 opførte Firmaet Søndersø Andelsmejeri, saavel selve Mejeriet som Bestyrerbolig, hvor M. P. Hansen udførte alt Snedkerarbejde.

Snedkermester M. P. Hansen

Forretningen er grundlagt i Aaret 1906 af den nuværende Indehaver som Møbelsnedkeri og Møbelmagasin, Værksted og Beboelse blev opført samme Aar. Senere er udvidet ved Anskaffelse af Baandsav, Høvlemaskine, Fræser og Boremaskine. I 1909 indlagdes elektrisk Kraft. En Afdeling for Ligkister findes, hvoraf en Del haves paa Lager, samt en Automobil til Transport over hele Landet.

Snedkermester M. P. Hansen er født den 17. Marts 1880 i Ørritslev og fik sin første Uddannelse hos Møbelsnedker Jacobsen i Særslev. Senere havde han Ansættelse hos odenseanske Mestre, bl. a. hos I. C. Jørgensen, samt hos Saabye i Tranekjær, hvorved han fik Lejlighed til i seks Maaneder at udføre Arbejder paa Tranekjær Slot. Teoretisk Uddannelse har han faaet paa Teknisk Skole i Odense og Teknologisk Institut i København.

KARL N. DAMSTED
PLANTESKOLE — SØHUS PR. ODENSE

Planteskoleejer Karl N. Damsted har fra Barnsben gaaet i en god Skole, fagmæssigt set. Damsted er Søn af den kendte Planteskoleejer Knud Damsted, „Pomosa", Søhus, og er oplært og uddannet hos Faderen. Senere har han taget videre Uddannelse i Horsens og København samt som Anlægsgartner i Hellerup og desuden ved Ophold paa Aarslev Havebrugsskole, saaledes at det med Rette kan siges, at han stod fuldt rustet, da han i 1923 købte et Areal paa fem Tdr. Land, opførte en Hovedbygning med tilhørende mindre Lade og begyndte Planteskole for egen Regning. — I Løbet af nogle Aar havde Karl N. Damsted gjort sin Planteskoles Navn kendt blandt Kunder og Fagfæller. I 1930 lejede han et Areal paa syv Tdr. Land til Udvidelse af Skolen. I 1931 lod han en større Bygning med Pakkerum og Elevværelser opføre. Han beskæftiger nu fem faste og to løse Arbejdere og har

Karl N. Damsted

Damsteds Planteskole

store Kulturer i Roser og Frugttræer, alle Slags Sirbuske, Stauder og stedsegrønne Buske. Damsted er Leverandør til kendte odenseanske Anlægsgartnere.

Karl N. Damsted er født den 16. Februar 1898 i Daugstrup.

CENTRAL MØBEL MAGASINET
ODENSE

At have et stort og velassorteret Lager i sin Branche er maaske nok de moderne Møbelmagasiners største Styrke. Et saadant Lager har Central Møbelmagasinet, Jernbanegade 18, Odense, der findes altid halvtredsindstyve Møblementer i dette Firmas Lager- og Udstillingslokaler. — Central Møbelmagasinet blev startet i 1927 af Snedkermester P. Hansen, en ung og fremadstræbende Mand, der til en Begyndelse havde Lokaler i Vindegade 34. I 1930 købte Snedkermester Hansen Ejendommen Jernbanegade 18, det tidligere „Lille Grand" og lod den fuldstændig ombygge og indrette med moderne og lyse Forretnings- og Udstillingslokaler til eget Brug samt iøvrigt til Privatbeboelser. Samtidig lejedes Vindegade 8, hvor der i begge Etager indrettedes Lagerlokaler og Værksteder, saaledes at Firmaet blev i Stand til at fabrikere og sælge alle Arter Møbler. Det kan i denne Forbindelse noteres, at Udstillingslokalerne i Jernbanegade 18 er saa smukke og de der udstillede Møbler i Reglen saa særprægede, at de tiltrækker Publikums Opmærksomhed. Dette kan da ogsaa mærkes paa Firmaets Omsætning, der er i stærk Stigning. I Øjeblikket beskæftiger Virksomheden seks Personer, fast ansatte.

Snedkermester Peder Hansen er født den 2. Marts 1899 i Odense og er udlært ved Faget hos afdøde Snedkermester Laurits Larsen, Odense. Peder Hansen har ogsaa taget Kursus paa Teknisk Skole; senere har han faaet videre Uddannelse i forskellige andre Snedkerier.

GARTNERIET AULSKOVHUS
AASUM PR. ODENSE

Gartneriet Aulskovhus i Aasum er grundlagt i 1850 af Gartner Chr. Jørgensen som Frilandsgartneri og 1896 overtaget af Gartner Chr. Hansen. Gartneriet var da paa halvfjerde Td. Land og drevet udelukkende som Frilandsgartneri. Først i 1906 opførtes det første Drivhus; det næste byggedes i 1911. Drivhusene opvarmedes dengang ved Hjælp af Røgkanaler. Der anlagdes ogsaa Mistbænke, og i 1915 opførtes et efter Datidens Forhold stort Drivhus, et Tomathus paa ca. 500 Kvadratalen. Aaret efter gik man saa smaat over til Varme fra et

Gartner Herman Hansen

Kedelanlæg, idet en lille Kedel installeredes, i 1919 kom der endnu en Kedel. Aaret 1920 byggedes to større Drivhuse, hvert paa 500 Kvadratalen. Det var høje Tomathuse, og samtidig anskaffedes flere Mistbænke, saaledes at det samlede Antal blev 250 Stk. Det samlede Drivhusareal var ca. 2000 Kvadratalen.

I 1932 overdrog Chr. Hansen Gartneriet til sin Søn, den nuværende Ejer, som har omlagt Driften til Special-Kulturer, saasom Agurker, Meloner, Blomkaal, Chrysanthemums og Callaer. Paa Friland dyrkes Blomkaal, Jordbær, Porrer, Selleri og Peberrod.

Gartner Herman Hansen er født den 10. Oktober 1908 og er uddannet hos Faderen.

GARTNERIET SEJERSKOV
HJALLESE PR. ODENSE

Gartner Carl Madsen købte i 1929 i Hjallese en Ejendom paa en Td. Land og anlagde et Frilandsgartneri. Han fik dog hurtigt Trang til Udvidelse og Fremdrift og byggede i 1931 to Drivhuse af mindre Format samt anskaffede en hel Del Mistbænke. I 1932 lod han desuden opføre fire store Drivhuse paa tilsammen 3400 Kvadratalen, og i Husene indlagdes Varme fra et Kedelanlæg med to Kedler med tilsammen 35 Kvadratmeters Hedeflade. — Det ses saaledes, at Gartneriet er i god Fremgang og Udvikling. Dets Specialer er Meloner, Tomater, Agurker samt aarligt 4000 Callaer og 12000 Chrysanthemums. Desuden beskæftiger Gartner Madsen sig med noget ganske nyt, noget aldrig

Carl Madsen

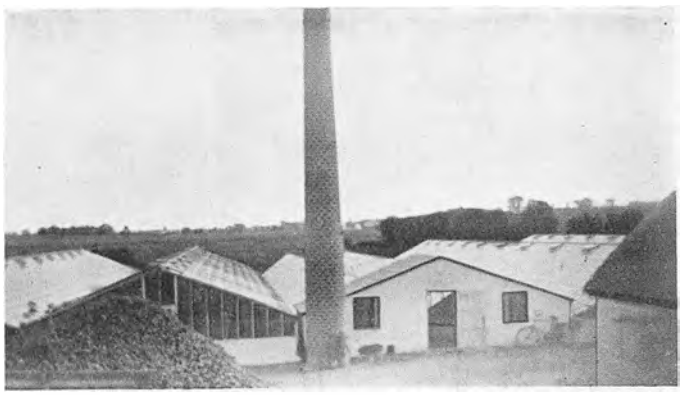
Gartneriet Sejerskov

før forsøgt, nemlig Asparges i Drivhuse. — Carl Madsen er født den 12. Juni 1900 i Haarby. Han har en alsidig Uddannelse som Gartner, har været paa Aarslev Havebrugsskole, gjort Studier paa Forsøgsgartneriet Hunderup og har været Bestyrer hos Gartner Christoffersen i Horsens i halvandet Aar.

AXEL LARSEN
BØRNEKONFEKTION
ODENSE

En af de smukkeste, mest stilfulde og moderne Forretninger paa det hyggelige gamle Strøg i Odense er Axel Larsens Børnekonfektionsforretning, der ikke blot i Odense, men ogsaa i Provinsen hører til en af de førende Forretninger paa sit Omraade.

Købmand Axel Larsen

Forretningen blev grundlagt 1900 i Vestergade 43 under uhyre beskedne Forhold. Driftskapitalen kunde endda meget nemt overses, og kun med Myreflid og Sparsommelighed lykkedes det Axel Larsen at komme godt i Gang. — Efterhaanden som Aarene gik, blev Anstrengelserne belønnet. Allerede i 1912 var Forretningen vokset saa meget, at den maatte flyttes til større Lokaler i Vestergade 53, og otte Aar senere, i 1920, erhvervede Købmand Larsen sig den store Ejendom, i hvilken Lokalerne nogle Aar senere blev udvidet og moderniseret. Enhver Moder og ethvert Barn i Odense kender Forretningens interessante Udstillingsvinduer, foran hvilke man saa ofte har beundret de mange smukke Børneklæder. Det var lidt af en Spekulation i sin Tid at begynde Forretning paa et saa specielt Omraade som dette, men Spekulationen var nøje gennemtænkt, og Forretningen har i Aarenes Løb vokset sig saa stor, at den nu beskæftiger godt en halv Snes Personer.

Købmand Axel Larsen er født den 1. Marts 1874 i Odense. Han er udlært som Manufakturist i Nyborg og har senere været Kommis hos Magasin du Nord i Aalborg og Vejle.

Sønnen, Axel Tvede Larsen, der ogsaa er ansat i Forretningen, er født den 24. Maj 1904 i Odense. Han er uddannet indenfor Faget dels her i Landet, dels i England, Frankrig og Tyskland.

CARL PETERSEN ODENSE
DØRGREBS- OG METALVAREFABRIK

De færreste tænker vist over, hver Gang de aabner en Dør, at der ogsaa findes en Industri, som udelukkende beskæftiger sig med Fremstilling af Dørgreb. Paa dette Omraade findes saaledes i Odense en forholdsvis ny, men alligevel ret anselig Virksomhed, nemlig Carl Petersens Dørgrebs- og Metalvarefabrik. Den er grundlagt i 1928 paa Skibhusvej 16. I 1929 flyttedes den til Bangs Boder, hvor Fabrikant Petersen samtidig overtog Ernst P. Madsens Metalvarefabrik. Ogsaa her blev Forholdene imidlertid hurtigt for smaa, og i 1933 rykkede man ind i større, mere moderne og velindrettede Fabrikslokaler, som blev ombygget udelukkende med dette Formaal for Øje og er beliggende Vindegade 20.

Fabrikant Carl Petersen

Fabrikens Specialer er, foruden Dørgreb, tillige Bygningsbeslag en gros og Bank-Inventar. — Blandt de store Arbejder, Firmaet har udført, maa nævnes, at man har monteret Døgnboxfaçaden i Fyens Landmandsbank, og udført Kassererskrank og forskelligt Arbejde samt Levering af Dørgreb til Fyens Disconto Kasse ved den store Ombygning i 1932—33, ligesom man ogsaa har udført store Arbejder til Nationalbankens Filial i Odense, Assens Bank og Odense Telegrafstation.

Fabrikant Petersen er født den 18. Oktober 1895 i Odense og har faaet en omfattende Uddannelse indenfor Faget, baade i Odense og København.

EMIL MOLAND
AKTIESELSKAB - ODENSE

Den 15. April 1930 oprettede Kolding-Firmaet Emil Moland A/S en Filial i Odense for Salg af Glas, Spejlglas og Møbelglas samt Lager og Sliberi.

Filialen har Lokaler i St. Jørgensgade 44. Den beskæftiger tre Personer og ledes af Forretningsfører F. Nørup.

F. Nørup, født den 15. Februar 1878 i Nørup ved Vejle, er handelsuddannet og har været ansat hos J. A. Alstrup, Aarhus, i 10 Aar og hos M. J. Meyer, København, ialt 25 Aar indenfor Glasbranchen.

NIELS PETERSEN
KORN OG FODERSTOFFER ODENSE

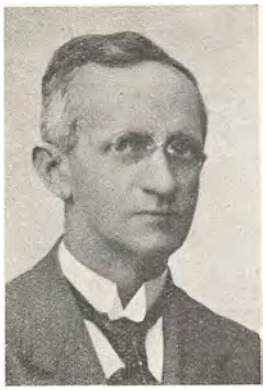

Grosserer Niels Petersen

Da Odense i 1760—70 var en lille, omend driftig Handelsby, skærmet af stærke Byporte, grundlagdes en Kolonial- og Kornhandel, der gennem de forløbne næsten to Aarhundreder har været paa mange forskellige Hænder. Firmaet kan føres helt tilbage til 1764. Hvem der er dets Grundlægger, vides ikke med Bestemthed. De sidste Indehavere af Forretningen er Bondo Nisted, Fogt, Fritz Küster og Hans Ravn. Da Niels Petersen i 1902 overtog Forretningen, arbejdedes der videre i Overgade 60. Der blev drevet dels Kolonialhandel, dels Handel med Korn og Foderstoffer, og medens Grosserer Petersen i 1915 har skilt sig af med Købmandsforretningen,

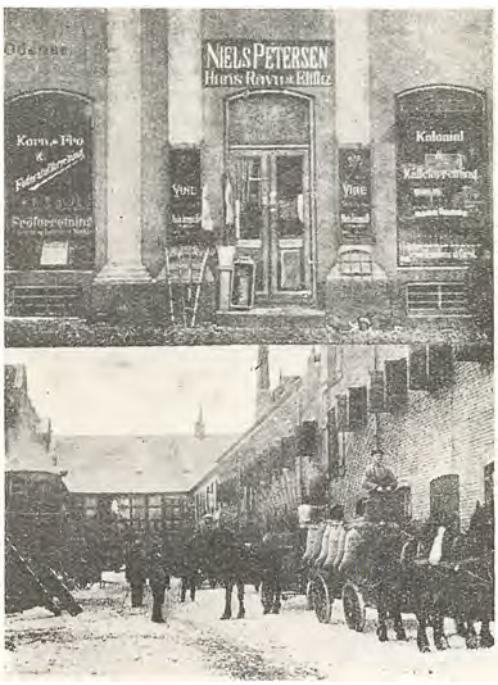

driver han stadig en omfattende Handel med Korn, Markfrø, Foderstoffer, Kunstgødning og Hønsefoder.

Grosserer Petersen er født den 12. Oktober 1875 i Kolding og er uddannet indenfor en gros Kolonialbranchen.

LEO H. NIELSENS GARTNERI
LINDVED PR. HJALLESE VED ODENSE

Et af Odenseegnens smukkest beliggende Gartnerier er Leo H. Nielsens Gartneri i Lindved. Gartneriet blev oprettet i Aaret 1930 ved Køb af ti Tdr. Land af Herregaarden Lindvedgaards Jorder og er dejligt beliggende i Skovbrynet. Efter Overtagelsen opførtes straks to store, moderne Tomathuse, engelske Standardhuse paa 70 × 28, samt to Agurkehuse paa 6½ × 58 Kvadratalen. Samtidig byggedes en tyve Alen høj Skorsten med tilhørende Fyrhus, Fyrgrav og fire Kedler, tilsammen med en Varmeflade paa 43 m². Kedlerne kan arbejde hver for sig eller i Samling. I 1930 opførtes ligeledes et større Hus til Pakkerum, Garage, Stald og Elevværelser samt et stort Redskabshus. Vandet til denne ret store Bedrift faas fra Lindved Aa og ledes i Rørledninger til Brønd og Fyrgrav. Seks Tdr. Land kan vandes med Perfonledninger. I 1931 byggedes — som Kronen paa Værket — en stor, smuk Villa til Beboelse.

Gartneriets Specialiteter er Tomater, Agurker, Meloner samt Chrysanthemums som Efterkultur. Paa Friland dyrkes Jordbær, Blomkaal, Purrer, Asparges, Selleri og tyve Tusinde Chrysanthemums.

Gartner Leo H. Nielsen er født den 5. April 1901 paa Frederiksberg som Søn af Direktør J. C. Nielsen, Lindved. Nielsen er uddannet baade som Gartner og som Landmand og har bl. a. taget Kursus paa Lyngby Landbrugsskole og været Forvalter paa store Herregaarde.

GLOIRE
VULKANISERINGSANSTALT - ODENSE

Hans Christensen Krogh

Paa Albanitorv 5 aabnede A/S „Gloire" den 1. September 1916 en Vulkaniseringsanstalt. — „Gloire" var stiftet allerede i 1907 af Købmand Christen Christensen Krogh, der døde i 1927. Man fabrikerede dengang Gummi-Cement til Skotøjsindustrien og konkurrerede dygtigt med tyske Fabriker.

„Gloire", der stadig bor Albanitorv 5, har som Speciale Fabrikation af Slidbaner paa Autogummi samt Gummi til Vridemaskiner og Reparation af Gummifodtøj og Transportbaand. Men ved Siden heraf føres et komplet Lager af Autogummi, Gummistøvler samt Gummidrivremme.

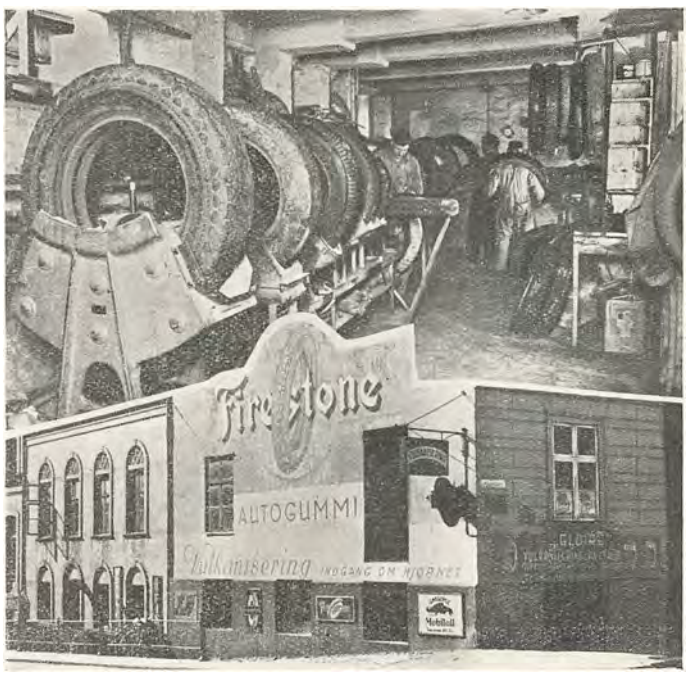

Den nuværende Indehaver, Hans Christensen Krogh, er Søn af Grundlæggeren og er født den 24. September 1900. — Han er uddannet Automekaniker.

JOHS. MUNKS GARTNERI
HJALLESE PR. ODENSE

Johs. Munks Gartneri ved Ny Lindvedvej i Hjallese er grundlagt i Aaret 1932 ved Køb af to Tdr. Land Jord og Opførelse af to Tomathuse i Blok paa ca. 800 Kvadratalen. Der indlagdes naturligvis Varme i Husene, og Kedelanlæget er saa stort, at det kan præstere Opvarmning af ca. 7000 Kvadratalen, saa der er Rum for store Udvidelser snarest muligt. Den tilhørende Skorsten er tyve Alen høj. I det hele taget er Gartneriet noget af det mest moderne og tidssvarende, man kan tænke sig. Hele Arealet, saavel Friland som Huse, kan vandes med Perfonledning med opvarmet Vand, og Drivhusene er byggede saaledes, at Staalrender opsamler Regnvandet, som saa udnyttes i Gartneriet, hvor det mest tiltrænges.

Der dyrkes hos Johs. Munk store Mængder af Tomater og desuden aarligt 8000 Stk. Chrysanthemums. Paa Friland dyrkes Jordbær samt alle „Gemyser", saasom Porrer, Selleri, Løg m. v.

Johs. Munk er født den 10. November 1905 i Odense som Søn af Frugthandler H. Munk. Han er uddannet som Gartner hos Olav Madsen i Stige og Johs. Jensen, Kanalvej.

KNUD HANSEN
HANDELSGARTNERI
STIGE PR. ODENSE

Gartner Knud Hansen

Handelsgartner Knud Hansen har lagt sit Gartneri an paa Pionerarbejde, forsaavidt som han netop i 1933 er ved at projektere to store Drivhuse for Nellikekulturer. Opmærksomme Iagttagere blandt Blomsterelskere vil have bemærket, at der i det sidste Aarstid her i Landet er ved at fremkomme nye Arter og Farver i Nelliker. Det er vore dygtige Gartnere, der begynder at hefte deres Opmærksomhed ved denne duftrige Blomst; tidligere har de ikke rigtig turdet binde an med den i Stordrift. Men nu er der altsaa her og der en Gartner, som er ved at specialisere sig paa Nellikedyrkning, og Knud Hansen i Stige er en af dem. — Hans Gartneri er udskilt fra Faderens Virksomhed i 1931, og dets Hovedbygning blev opført samme Aar. Arealet udgør seks—syv Tdr. Land og der blev straks bygget en „Tomatblok" paa fem Drivhuse, tilsammen 4500 Kvadratalen. Varmen til Husene faas fra Stige Varmecentral. Der beskæftiges fire Personer. Paa Friland dyrkes tre Tdr. Land med Kaal, Halvdelen med Blomkaal og Halvdelen med Vinterkaal, samt en Td. Land med Asparges og en Td. Land med Peberrod.

Knud Hansens Gartneri

Handelsgartner Knud Hansen er født den 2. Februar 1904 i Grønnegyden og er uddannet hos sin Fader, Handelsgartner Rs. Hansen, som i 1917 flyttede til Stige og anlagde Gartneri dér.

JØRGEN POULSENS GARTNERI
STIGE MARK PR. ODENSE

Jørgen Poulsen har i de Aar, der er gaaet, siden han i 1890 anlagde sit Gartneri paa Stige Mark, foretaget mange Udvidelser og sidder nu med en velkendt og velrenomeret Bedrift, vokset frem af smaa Forhold og startet uden Midler. Ejendommen, fire Tdr. Land, overtog Jørgen Poulsen efter sin Plejefader, og til en Begyndelse drev han Frilandsgartneri paa et mindre Stykke Jord,

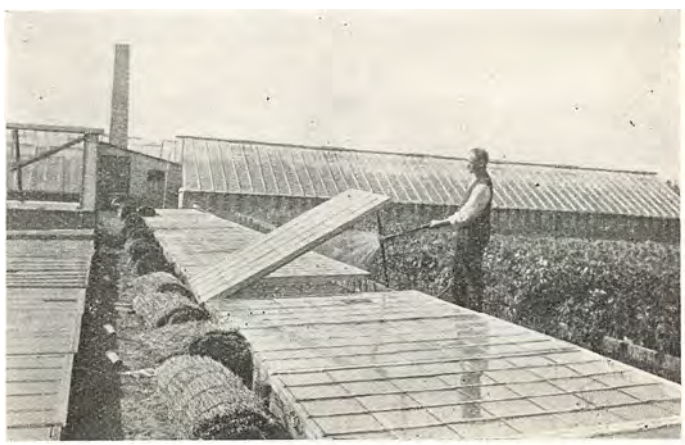

Landbrug paa Resten. Men jævnt og støt gik det fremad, Mistbænke anskaffedes, og større og større Rammer antog Bedriften ogsaa udadtil.

Aar 1900 tilkøbte Poulsen et Areal paa tolv Tdr. Land, hvoraf dog en Del solgtes paany. I 1918 købtes godt otte Tdr. Land, og Ejendommens samlede Areal er herefter atten Tdr. Land. I 1919 byggedes det første Drivhus, 420 Kvadratalen stort, og siden er flere Huse byggede, saaledes at det samlede Areal under Tag i Dag er 2800 Kvadratalen. Desuden raades over hundrede Vinduer, hvorunder drives Radiser, Gulerødder og tidlige Kartofler med Meloner som Efterkultur. Gartneriet er tilsluttet Stige Varmecentral. Dets Specialiteter er Tomater, Agurker, Blomkaal og Meloner. Paa Friland dyrkes Blomkaal, Jordbær, Rabarber samt almindelige Gemyser. For et Aarstid siden indmeldte Jørgen Poulsen sig i Gartnernes Salgsforening, og dette har medført en stærkere Specialisering af hans Virksomhed.

Gartner Jørgen Poulsen er født den 28. Juli 1868 i Lumby Sogn. Ogsaa hans Plejefader drev lidt Gartneri, og hos ham fik Sønnen den første Uddannelse. I 1887 ansattes han hos Jens Jørgensen i Stige, Datidens største Torvehandlende i Odense. Paa sin Egn har han i Tidens Løb været betroet en Del Tillidshverv, for Tiden er han Formand for Stige Pumpelag og er desuden Repræsentant for Løsøre-Brandkassen.

ODENSE CEMENTRØR- OG TAGSTENSFABRIK

Fabrikant J. F. Borgstrøm

Odense Cementrør- og Tagstensfabrik er en ret betydelig og kendt Virksomhed, der fremstiller alt i Cementvarer, saasom Rør, Brønde, Fliser, Tagsten, kunstig Sandsten og Terrazzo. Fabriken er bekendt for sit gode Arbejde, og dens Omsætning er saa stor, at den kan beskæftige otte—ti Mand i fast Arbejde.

Det var et Aktieselskab, der i Aaret 1900 startede Fabriken. — Aktionærerne var Grosserer Knud Andersen, Grosserer L. E. Schnakenburg, Arkitekt F. E. Andersen, Murermester R. Hansen, Grosserer J. E. Lange og Teglværksejer N. Rasmussen, Grosserer Schnakenburg var Selskabets Formand, og dette Firma var Indehaver af Odense Cementrør- og Tagstensfabrik indtil 1924, da Forretningen med tilhørende Bygninger overtoges af Firmaet Wilh. R. Maegaard. Under Grosserer Thorbjørn Muus' Ledelse fortsattes Virksomheden indtil 1928, da den overtoges af nuværende Indehaver, Fabrikant J. F. Borgstrøm. Grund og Bygninger tilhører dog vedblivende Konsul Muus. Bygningerne er opførte i 1899.

Fabrikant Jens Frederik Borgstrøm er født den 11. Marts 1897 i Gundelev Sogn og er udlært som Murer. Med Initiativ og Dygtighed arbejder han nu i Cementvarebranchen og har i det forløbne korte Aaremaal siden Overtagelsen skabt sig en solid Position i Fabrikens Kundekreds.

Odense Cementrør- og Tagstensfabrik

J. C. JØRGENSENS MØBELFABRIKER
ODENSE

Mellem de odenseanske Virksomheder, der har forstaaet at skabe sig et Navn ikke alene indenfor vort Lands egne Grænser, men ogsaa at hævde sig i Konkurrencen med Udlandet, maa i første Række nævnes Aktieselskabet I. C. Jørgensens Møbelfabriker.

Fra en meget beskeden Start er dette landskendte Snedkerfirma stadig ført frem efter de samme gode Traditioner som fra første Begyndelse, hvor Snedkermester, nu administrerende Direktør, I. C. Jørgensen i 1897 begyndte ene Mand med et Par Lærlinge, og nu i 1933 er Virksomheden blandt de største indenfor Branchen i vort Land, med Filialer i København og Aalborg.

Virksomheden spænder over alt lige fra Fremstillingen af Møbler til Hjemmenes fuldstændige Montering, idet Udsalget Vestergade 2 efter moderne Mønster paatager sig alt lige fra Lægningen af et første Klasses Parketgulv til Levering af Gulvtæpper, Gardiner, Lysekroner og Lampetter til Kunstgenstande, og saaledes at Firmaets Arkitekt, Oest Larsen, staar til Disposition for Kunderne med personligt prægede Udkast til Møblerne samt Vejledning og Raad ved Hjemmenes harmoniske Farveafstemning.

Disse store Fremskridt og gode Resultater er kun opnaaet ved at forene de gode, gamle Haandværkertraditioner med alle Nutidens industrielle Opfindelser. Fabriken ejer idag store, lyse Snedker- og Billedskærerværksteder, et første Klasses Maskinværksted med danske Træbearbejdningsmaskiner og Thrige-Motorer, hygiejnisk, pertentligt rent Møbelpolsterværksted og tip-top-moderne Sprøjteanlæg for Behandling med Nitrocelluloselakker.

Virksomheden staar derfor fuldt rustet til sit Speciale: de fine, gode, velforarbejdede Møbler, men kan ogsaa til enhver Tid udføre selv de største Monteringer indenfor Stats- og kommunale Virksomheder, hvilket følgende i Tidens Løb udførte Monteringsarbejder vidner om:

Bispebjerg Hospital, Statsfængslet i Nyborg, Frederiksberg Alderdomshjem, Amtssygehuset i Gentofte, Husassistenternes Fagskole, Frimurerlogen i København, Odense Raadhus og Domhus, K. F. U. M. og K. F. U. K. i Odense, Den nye Forsamlingsbygning, Domus medica, København, o. m. a. Det kongelige Teaters nye Tilbygning har Firmaet monteret, yderligere et Bevis for Firmaets ansete Renomé overalt i Landet.

Naar I. C. Jørgensens Møbelfabriker har vundet Tilfredshed og Tillid hos sine Kunder, er dette selvfølgelig ikke opnaaet uden et stort maalbevidst Arbejde, hvor Princippet „Det bedste er ikke for godt" stadig har været ført igennem ved aldrig at gaa paa Akkord med Kvalitetsarbejdet, men hellere sig Nej til en Forretning, naar denne var betinget af, at Arbejdet skulde ned i et Plan, der ikke var fuldt ud forsvarligt.

At Møblerne er forarbejdet af første Klasses Materialer, og at Forarbejdningen er paalidelig, er naturligvis af den største Betydning og sparer for mange Udgifter og Ærgrelser i Aarenes Løb.

I. C. Jørgensens Møbelfabriker

— — —

Det er slet ikke saa lige en Sag at købe Møbler, som man tror.

SVEND LARSENS GARTNERI
EN GROS — NÆSBYHOVED BROBY PR. ODENSE

Gartner Svend Larsen

Svend Larsens Gartneri i Næsbyhoved Broby har en særlig interessant Specialitet i Formering af Begonier. Iøvrigt dyrkes i Drivhus væsentligst Snitgrønt, Begonia, Chrysanthemums, Cyklamen, Gloxinia, Agurker og Tomater. Paa Friland er Hovedkulturerne Jordbær, Blomkaal og Chrysanthemums.

Gartneriet er anlagt i 1929, og der blev straks opført 2000 Kvadratalen Drivhus, fem Huse i

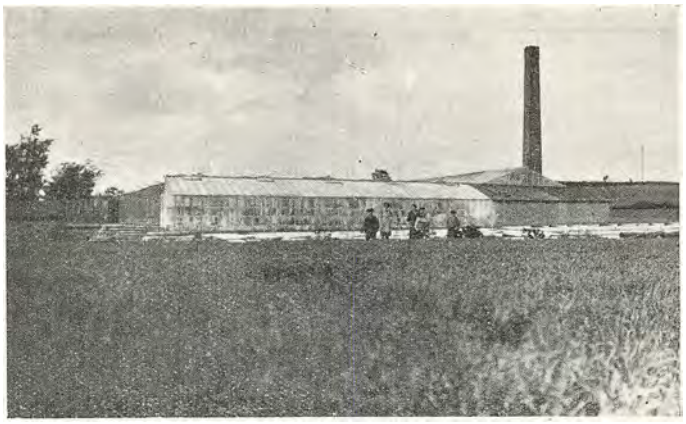

Svend Larsens Gartneri

Blok. Det er Tomathuse efter hollandsk Mønster og med indlagt Varme. I 1930 byggedes et stort Hus, ca. 1000 Kvadratalen, efter amerikansk Mønster, beregnet for saavel Tomater som Blomster. Varmeanlægget har to Kedler paa tilsammen ca. 47 Kvadratmeter Hedeflade. Det samlede Drivhusareal er nu ca. 3400 Kvadratalen, og desuden haves halvandet Hundrede Mistbænke. Det kneb med at faa Vand til Gartneriet, man maatte foretage artesisk Boring i indtil 60 Meters Dybde, før Vandet kom. Det oppumpes automatisk, og hele Arealet kan vandes med Pistonledning. Der beskæftiges fem Personer. — Gartner Svend Larsen er født den 25. Oktober 1903 i Stige som Søn af Gartner Lars Larsen og er uddannet hos Faderen samt hos andre af Egnens Gartnere. Larsen har ogsaa andre Interesser end Gartneriet. Flere Gange har han taget Delingsførerkursus paa Ollerup Gymnastikhøjskole og er Leder af Allesø Gymnastikhold.

VIGGO CLAUSEN
GARTNERI EN GROS SØNDERSØ PR. ODENSE

Det var i Aaret 1925, at Gartner Viggo Clausen købte en Ejendom i Søndersø med et Tilliggende af en halv Td. Land og paa denne Ejendoms velegnede Jord oprettede et Gartneri. Drivhuse blev opførte efterhaanden, det første i 1926, det andet i 1928 o. s. fr. Det samlede

Fra Cyklamen-Kulturen

Drivhusareal er nu 2400 Kvadratalen, og af Jordareal haves foruden den første halve Td. Land ca. halvfjerde Td. Land, der er forpagtet fra Dallund Slot; heraf er

Gartneriet

en Td. Land gammel Frugtplantage. I 1933 har Clausen yderligere købt en Ejendom paa to Tdr. Land. Gartneriet har et særligt Speciale i Blomster- og Frugtkurve og har oprettet en særlig Afdeling for Kurvefabrikation. Hele Produktionen aftages af Grosserer Kirkegaard Nielsen, Odense. Hovedkulturerne er iøvrigt Roser, Cyklamen, Pelargonier, Drivhus-Jordbær og Tomater. Paa Friland dyrkes Blomkaal, Jordbær og Peberrod samt en Del Træfrugt.

Handelsgartner Viggo Clausen er født den 20. Juni 1902 i Grønnegyden, Søhus, og er uddannet hos Faderen, Peder Clausen. Videre Uddannelse har han faaet bl. a. hos Laur. Th. Larsen, Grønnegyden, Søhus.

SKYDEBJERG MASKINFABRIK
SKYDEBJERG PR. AARUP

Smedemester Lauritz Kristensen oprettede Skydebjerg Maskinfabrik omkring ved Aarhundredskiftet og drev den støt fremad indtil Aaret 1918, da den overtoges af den nuværende Indehaver, Karl Kristensen Banke. Fabriken beskæftiger en halv Snes Personer, og der er det bemærkelsesværdige ved den, at det for en stor Dels Vedkommende er Maskiner af egen Opfindelse, den fabrikerer. Der fremstilles Landbrugsmaskiner, specielt Roe-Tørvadskere med Skær, Hakkelsemaskiner, Havrevalser og Radrensere. — Gennem en længere Aarrække er de forskellige Konstruktioner og Nyopfindelser blevet grundigt afprøvede og forbedrede gradvis, indtil allerfineste Kvalitet og Form er opnaaet. Der er stor Afsætning paa de specielle Artikler.

Fabrikant K. Banke

Fabrikant Banke er født den 10. Marts 1893 i Vester Hæsinge. Sit Lærested havde han hos sin Forgænger, Laur. Kristensen. De fabrikerede Redskaber er K. Bankes egne Konstruktioner, og han er derved i Stand til stadig at udvide sin Omsætning. Er særlig Specialist i Udboring af Petroleumsmotorer og Reparationer af samme.

BRDR. LARSEN
FUGLEBJERGLUND — BELLINGE

Hvis man indenfor dansk Gartneri vil se rigtig Stordrift under moderne, næsten fabriksmæssige Former, da skal man aflægge Brødrene Larsen i Bellinge et Besøg. Der ser man, efter danske Forhold, Stordrift over det hele.

Gartneriet er grundlagt i Aaret 1885 af Gartner Mads Larsen, der anlagde Frilandsgartneri og Bænkekulturer med Salg paa Odense Torv for Øje, men under temmelig beskedne Forhold. Der var jævn Fremgang i Bedriften, en Mængde Frugttræer plantedes, og Mistbænkenes Antal forøgedes, eftersom Aarene gik. Mads Larsen var en Mand af ældre Tiders Skole, ikke bange for at tage fat

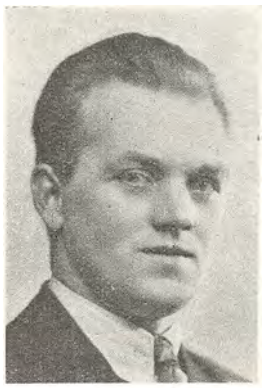

Otto Larsen

Johs. Larsen

og med Driftighed og Besindighed parret i fornuftigt Forhold til hinanden.

Efterhaanden var Mads Larsens to Sønner voksede til, og i Aaret 1912 vendte den ene af dem, Johannes Larsen, hjem efter en Uddannelsesperiode paa forskellige Gartnerier. Han raadede Faderen til Opførelse af nogle Drivhuse til Hjælp for Efterkommelsen af nye Tiders Krav, og der blev samme Aar opført to saadanne Huse, beregnet for Tomater og Agurker. Den ændrede Driftsform slog an, og Drivhusarealet udvidedes i de følgende Aar ikke saa lidt. Det var dog først omkring Aaret 1920, da Sønnerne overtog Virksomhedens daglige Ledelse, at der kom rigtig Fart i Udviklingen henimod Stordrift. Særlig i Aarene 1926, 1927 og 1929 byggedes der Drivhuse paa Kraft, og den foreløbigt sidste store Udvidelse fandt Sted i 1930, da der opførtes en Blok paa c. 10,000 Kvadratalen. I Dag raader Brødrene Larsens Gartneri over et samlet Drivhusareal paa ca. 24,000 Kvadratalen samt over ca. 5000 Kvadratalen Mistbænk. Af Gartneriets samlede Tilliggende er de syv Tdr. Land, godt og vel, Ejendom, medens otte Tdr. Land haves i Forpagtning og et lignende Areal paa Lejemaal.

Aar 1930 opførtes et stort Dampanlæg, der i Forbindelse med ni andre Fyr forsyner samtlige Bygninger med

Varme og tillige afgiver Varme til et stort Nabogartneri. Vanding af Drivhuskulturerne foregaar fra eget elektrisk Vandværk, ligesom Jorden i Drivhusene bliver løsnet ved Hjælp af Damp fra Varmecentralen. Som sagt, en hypermoderne, næsten fabriksmæssig Driftsmetode, skabt gennem tre Menneskers Arbejde og Indsigt, sat i System efter Nutidens mest rentable Teorier. I Gartneriet er beskæftiget en Snes Personer, og der drives Kulturer af mange Slags: Tomater, Meloner, Agurker, Begonier — i Aar 15,000 Stk. Cyklamen, Chrysanthemums,

Brdr. Larsens Gartneri

Julestjerner, Bregner og Levkøjer samt Blomsterløg til Imødegaaelse af Importen fra Holland. Som Bænkekulturer avles Gulerødder, Radiser, Meloner og Spirer af Cyklamen og Chrysanthemums. Paa Friland dyrkes forskellige Slags Kaal, navnlig Blomkaal, tidlige Kartofler, Jordbær og Porrer samt Karotter. Det er de to Brødres Ære og Glæde, at Bedriften i bogstavelig Forstand blomstrer saa rigt.

Gartner Otto Larsen er født den 5. Maj 1897 i Bellinge og blev oplært hos Faderen. Han har, selvom Bedriften og Arbejdet i den samt videre Uddannelse i Faget har lagt Beslag paa hans Tid, dog ogsaa set Stunder til at dygtiggøre sig i anden Retning. Han er saaledes Elev fra Ollerup Gymnastikhøjskole 1920—21 og er Leder af Gymnastiken i Fangel Friskole. Larsen er Medlem af Bestyrelsen for Odense og Omegns Planteavlsforening.

Gartner Johannes Larsen er født den 17. Juni 1889 i Bellinge og er uddannet hos sin Fader. Han er Medlem af Bestyrelsen i Gartnernes Salgsforening i Odense, Landets første Auktionshal i Gartnerbranchen, og samtlige Produkter fra Brdr. Larsens Gartneri sælges gennem Salgsforeningen.

S. KNUDSENS PLANTESKOLE
BLOMMENSLYST PR. HOLMSTRUP

S. Knudsens Planteskole i Blommenslyst er en Virksomhed i stærk Fremgang. I 1930 forpagtede Knudsen et Areal paa fem Tdr. Land af Blommenslyst Møllegaards Jorder og anlagde der Planteskolen. Men han havde langt større Planer, og han arbejdede flittigt et Par Aar paa deres Gennemførelse. I 1933 har han i Sinde at købe hele Møllegaardens Areal, ialt tyve Tdr. Land, og nu er det hans Hensigt efterhaanden at udvide Planteskolen til at omfatte hele sit Tilliggende. Han har allerede saa meget at bestille og saa god Afsætning, at han er i Stand til at give Beskæftigelse til fem—seks Personer. Skolens Hovedkulturer er Frugttræer, Roser, Sirbuske, Frugtbuske, Stauder og Stenhøjsplanter, saa der er altsaa noget for enhver Smag, ja, faktisk alt til Haveanlæg. Saadanne udføres da ogsaa paa Bestilling.

Planteskoleejer Svend Knudsen er født den 17. Februar 1907 i Svendborg og er uddannet paa Knud Damsteds Planteskole i Søhus, ligesom han ogsaa har taget Uddannelse som alm. Gartner og haft Ansættelse i Carl Damsteds Planteskole ved Odense i fem Aar.

GARTNERIET LINDDAL
BELDRINGE

Gartneriet Linddal pr. Beldringe er grundlagt i Aaret 1905 af Gartner Ole Hansen og blev anlagt som Frilandsgartneri. Det varede dog ikke mere end et Par Aar, før man opførte de første Drivhuse, omend i mindre Format. I Foraaret 1925 fandt den første store Udvidelse Sted, idet der byggedes fem Drivhuse, tilsammen dækkende et Areal paa 5000 Kvadratalen. I 1929 blev ny Varmecentral installeret, omfattende fire Kedler med tilsammen firsindstyve Kvadratalen Hedeflade. Det samlede Jordareal er 3½ Td. Land, det samlede Drivhusareal 7000 Kvadratalen. — Hele Jordarealet kan vandes med Pistonledning. Gartneriet beskæftiger fire—fem Personer, og dets Hovedkulturer er Tomater og Agurker samt Chrysanthemums. Af Frilandskulturerne kommer Blomkaalen i første Række.

Johs. Gildberg Hansen

Handelsgartner Johannes Gildberg Hansen, født den 4. November 1900, overtog Gartneriet i 1929 efter sin Fader, hos hvem han er uddannet, ligesom han var Medindehaver i nogle Aar, før han blev Eneindehaver.

KNUD PEDERSENS GARTNERI
BELLINGE

I Aaret 1930 købte Gartner Knud Pedersen i Bellinge en Ejendom paa tre Tdr. Land og anlagde her sit Gartneri. Allerede i 1931 opførtes i Blok tolv Drivhuse paa tilsammen ca. 3200 Kvadratalen. Det var Huse til Tomatdyrkning, og der indlagdes straks Varme, opførtes Skorsten og installeredes to Kedler. I 1932 byggedes yderligere seks Huse paa ialt 1600 Kvadratalen, dels til Tomater, dels til Agurker. Der maatte saa installeres to Kedler mere. Tiden kræver Tempo, og Tempo har der altsaa været i Gartneriets Anlæggelse. Det er der ogsaa i Driften. Gartneriet er kendt for sine usædvanlig tidlige Tomater. Der fremelskes ogsaa Bregner, som plantes efter Tomaterne, og Begonier.

Knud Pedersen

Knud Pedersens Gartneri

Gartner Knud Pedersen er født den 1. Februar 1894 i Bellinge og er Søn af Gartner og Hestehandler J. Petersen. Sin Uddannelse har han faaet dels i København og dels i Bellinge.

FREDERIK ANDERSEN
MØBELSNEDKERI
FALSLED PR. STENSGAARD

Snedkermester Fr. Andersen

Frederik Andersens Møbelsnedkeri i Falsled er en ganske ny Virksomhed, som dog allerede er ved at vinde sig et Navn og en god Omsætning. Snedkeriets Bygninger er opførte i 1930 af Tømrer Jørgensen, men Jørgensen drev kun Virksomheden i et Aarstid. I 1931 overtog Faaborg Tømmerhandel Værkstedet, som derefter solgtes til Snedkermester Frederik Andersen. Fr. Andersen har i 1933 paabegyndt en Fabrikation af Stole i alle Stilarter samt Smaamøbler. Der beskæftiges allerede nu seks Personer, medens Andersen ved Overtagelsen og i den nærmest følgende Tid passede Værkstedet ved egen Hjælp. Salget af de fremstillede Arbejder foregaar ved Rejsende til Møbelhandlerne. — Snedkermester Fr. Andersen er født den 11. December 1891 i Falsled og er udlært som Bygningstømrer. Senere har han i mange Aar haft Stilling som Værkfører, bl. a. paa Ry Mølles Fabriker og Øresø Fabrik ved Svebølle. Før Overtagelsen af Møbelsnedkeriet havde han ligeledes i nogen Tid Stilling paa Falsled Stole- og Møbelfabrik.

RYGAARD SAVVÆRK
ANTON PEDERSEN — RYGAARD

Rygaard Savværk blev grundlagt i Aaret 1896 paa sin nuværende Plads, men havde dog allerede dengang bestaaet i mange Aar. Indehaver var i 1896 Savværksejer L. P. Larsen. Han døde i 1919, og Savværket blev da solgt til Købmand Hansen, Lundeborg, som var dets Ejer indtil 1930, da Anton Pedersen overtog det. Den nuværende Savværksejer beskæftiger sig hovedsagelig med Fabrikation af Smør-Emballage, og Salget heraf foregaar for Eksportens Vedkommende gennem Sammenslutningens Fælleskontor i København, medens Salget til Hjemmemarkedet foregaar direkte. Der beskæftiges i hans Tjeneste fra femten—fyrretyve Mand. Savværkets Bygninger er siden 1930 udvidet med et moderne Tørreanlæg, det første af sin Art her i Landet. De Materialer, der skal tørres, stables ikke som tidligere i Stabler; Tørringen foregaar paa Vogne, ca. to Hundrede Transportvogne, der bevæger sig over en Sporlængde paa tilsammen to Kilometer.

Savværksejer Anton Pedersen

Savværksejer Anton Pedersen er født den 28. Februar 1883 i Malling. Han kom i Bødkerlære i 1897, men gik i 1903 over til Savværksarbejdet, idet dog maa tilføjes,

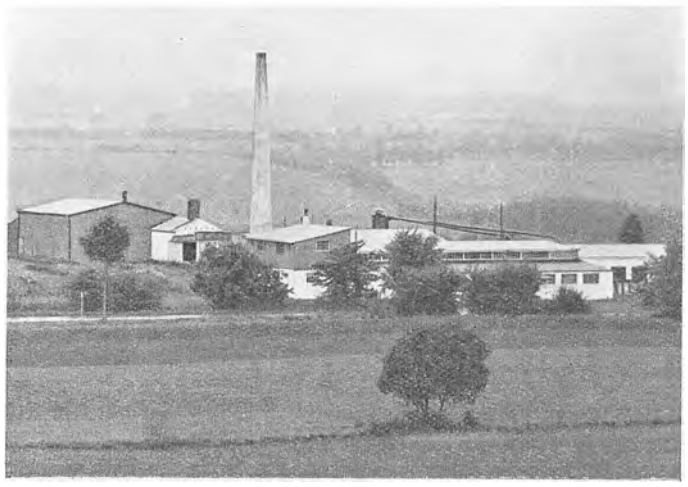

Rygaard Savværk

at der ogsaa i hans Læreplads blev opskaaret Drittelmateriale, saaledes at han har Kendskab til Faget fra Grunden af. Fra 1905 var Anton Pedersen Værkfører paa kendte Savværker, og i 1909 etablerede han sig i Glamsbjerg, hvor han i 1913 lagde Grunden til det nuværende Glamsbjerg Savværk. I 1920 blev han Leder paa Holmsminde Savværk i Kolding.

Anton Pedersen er Formand for Bestyrelsen for Stavfabrikernes Fælleskontor og har været Medlem af samme Bestyrelse siden Sammenslutningens Start.

VINDMOTORFABRIKEN „LYKKEGAARD" FERRITSLEV PR. ULLERSLEV

I over en Menneskealder har dette Firma arbejdet paa at fremstille en Vindmotor, der kunde tilfredsstille ethvert Krav i Retning af Ydeevne, Driftssikkerhed og Holdbarhed. Firmaet har i dette Arbejde dels bygget paa de Undersøgelser, Professor Poul la Cour har foretaget paa Statens Forsøgsmølle i Askov, og dels udnyttet sine egne gennem disse Aarrækkers praktiske Arbejde indvundne Erfaringer.

Efter at have gjort Forsøg med de betydeligste Konstruktioner, der hidtil har været fremme, saavel med runde Typer — saakaldte Vindroser — som med Vingetyper med faste og drejelige Sejlflader samt med strømlinieformede Vinger, har Firmaet nu i en firevinget Klapsejltype fundet den Konstruktion, der giver den største Kraftydelse til mindste Anlægssum og størst Driftssikkerhed og Holdbarhed i Forbindelse med mindst muligt Tilsyn, Pasning og Vedligeholdelse.

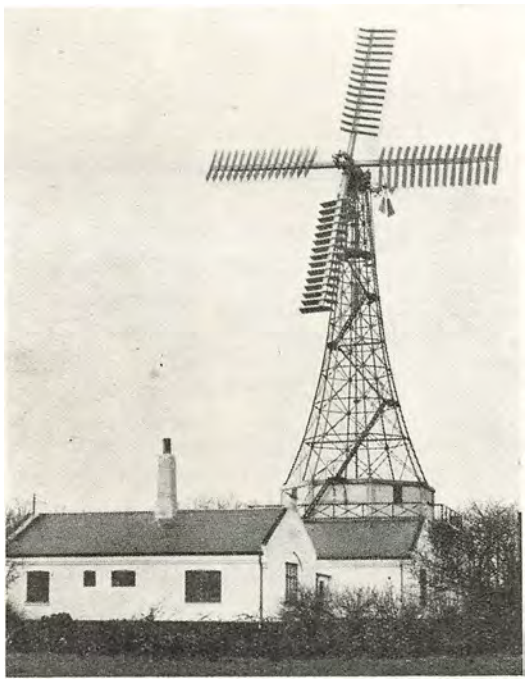

Statens Forsøgsmølle, Askov

Denne Vindmotortype — saakaldt Mammut — bygges nu i Størrelser fra fire til halvtreds HK. Denne største Type kan ved Udnyttelse af alle Aarets Blæsetimer med danske Vindforhold fremstille 70,000 HKT. aarligt.

Det er dog ikke alene i Kraftydelse og Driftssikkerhed, disse Vindmotorer indtager en Førerstilling, men som de eneste store Vindmotorer, der har Tandhjulene indbygget i lukkede Oliekasser og alle betydelige Lejer udført som Kugle- og Rullelejer, er de jo bygget med en Levetid for Øje, der praktisk talt gør Anskaffelsen til den sidste store Udgift.

Vind-Elektricitetsværk i Chisimaio — italiensk Somalie

Det er da ogsaa utvivlsomt denne enestaaende Bygning, Fabriken kan takke for, at Købere til disse Vindmotorer har fundet Vej til Fabriken fra Jordens fjerneste Egne.

I de syv Aar, Fabriken nu har eksporteret, har den allerede bygget Vindmotorer i Vestindien, Frankrig, Letland, Polen, England, Sovjet, Spanien og Somalie, italiensk Østafrika.

Overalt, hvor Vinden er til Stede i rigt Maal, vil der kunne findes Anvendelse for disse Vindkraftanlæg, der hovedsagelig bliver benyttet til Vanding, Afvanding og til Fremstilling af Elektricitet, men som iøvrigt kan anvendes til ethvert Formaal. Fabriken paatager sig Levering af komplette Elektricitetsværker og Pumpeanlæg i Forbindelse med Vindkraftanlægene.

Firmaet er grundlagt i 1883 af Fabrikant Niels Hansen som Maskinbyggeri; Fabrikation af Vindmotorer optoges syv Aar senere. Til en Begyndelse fremstilledes Vindfanget i „Rose", men i 1902—03 omforandredes Modellen til firevinget Motor. Aar 1922 overtog Niels Hansens to Sønner, Brødrene Lykkegaard, Forretningen og drev den i Kompagni indtil 1932, da Hans Lykkegaard overtog den for egen Regning. Motorerne sælges under Mærket „Mammut" og „Aurora", og der gaar, som nævnt, adskillige „Mammut"er rundt under Sydens Sol, bærende det danske Firmanavn med Ære i det Fremmede. Selv i franske og italienske Kolonier findes Vindmotorer fra Ferritslev. Formentlig er Fabriken her den, der fremstiller de største Vindmotorer, som laves her i Landet overhovedet.

Fabriksbygningerne er opførte af Grundlæggeren, Niels Hansen, og udvidede efter Behov. Arbejdsstyrken varierer fra seksten til tyve Personer.

Fabrikant Hans Lykkegaard er født den 3. Marts 1895 i Ferritslev. Han er oplært i den Forretning, hvis Indehaver han nu er, samtidig med at han tog Kursus paa Teknisk Skole. I Tidens Løb har Lykkegaard foretaget adskillige Rejser for Opstilling af Vindmotorer saavel til Frankrig som til Afrika.

CARL SØRENSENS STELFABRIK
STENSTRUP

I Aaret 1928 paabegyndte Carl Sørensen i Stenstrup en Fabrikation af Stel til Chesterfield-Møbler, og dette Speciale slog saa godt an, at Sørensen igennem Aarene

ogsaa kom ind paa en Fremstilling af Dagligstuer og kombinerede Herreværelser samt ligeledes enkelte Herreværelser. Produktionen sælges til Møbelhandlere, Sadelmagere og Tapetserere gennem egne Repræsentanter, der berejser hele Danmark, og Omsætningen er stadig stigende. Der beskæftiges fra syv til femten Mand, efter som Sæsonen skifter.

Fabriken er, da det ikke er mere end fem Aar, siden den blev bygget, forsynet med de nyeste og mest fuldkomne Maskiner, bl. a. eget Dampbøjeri for Træ, saa den er absolut konkurrencedygtig. I 1933 er paabegyndt større Udvidelse af Værkstederne, der ved Starten omfattede ca. 200 Kvadratalen; nu kommer de til at omfatte ca. 650 Kvadratalen.

Et Speciale er moderne bøjede Armstole og Ottomaner samt tilsvarende Borde, udførte i Nøddetræ og Mahogni.

Fabrikant Carl Sørensen er født den 19. Juni 1905 i Stenstrup Sogn.

H. P. JENSEN
HANDELSGARTNERI — KNARREBORG

H. P. Jensen

H. P. Jensens Gartneri i Knarreborg er anlagt i Aaret 1926, da Jensen købte tre Tdr. Land og lod opføre et Par Drivhuse samt indrettede Varmeanlæg. Det gik godt fremad med Foretagendet, og i 1927 opførtes atter et Drivhus, ligesom der anlagdes udstrakte Mistbænke, ialt 150 Vinduer. I 1929 foretoges yderligere Udvidelse, idet der byggedes et Drivhus til Overvintring af Pelargonier, og i 1931 tilkøbtes en Ejendom, hvori indrettedes Butik og Beboelse. Gartneriet beskæftiger nu fem Personer. Dets Specialer er Snitgrønt, Formering af Pelargonier, Begonier og Bregner m. m. I 1932 fik Gartneriet Salgsforeningens Ærespræmie ved Udstillingen i Fyns Forsamlingshus. Paa Friland dyrkes Jordbær, Hindbær og ca. 25,000 Blomsterløg aarligt. Ved Drivning af Blomsterløg opnaaedes særligt fine Resultater i 1932. Samme Aar optoges Gartner Chr. Jørgensen som Kompagnon. Jørgensen er Specialist i Formering af Blomster.

Kultur og Snitgrønt

Gartner Hans Peter Jensen er født den 16. April 1897 i Knarreborg. Han uddannedes som Landmand og har været Forvalter paa Tiselholt og Ødstedgaard. Men Gartneriet har altid haft hans Interesse, og ved Selvstudier fik han efterhaanden Erfaringer nok til at grundlægge en Forretning.

Gartner Carl Chr. Jørgensen er født den 16. Oktober 1907 i Knarreborg. Sin Uddannelse har han faaet i Stige, Næstved og København. Desuden har han taget Kursus paa Københavns og Næstveds tekniske Skoler og Kursus i Bogføring paa Frederiksberg.

SLUKEFTER SAVVÆRK
KORUP

Omkring Aaret 1907 anlagdes ved Slukefter en Savmølle, som i 1922 blev overtaget af Tømrermester A. Hansen. Ved Overtagelsen forefandtes kun den gamle Mølle og næsten ingen Maskiner. Den nye Ejer tog imidlertid fat med stor Energi, og saavel hvad Bygninger som Maskiner angaar, indtager hans Virksomhed nu en pæn Stilling indenfor sin Branche.

Edmund Jensen

Straks efter Overtagelsen tog

Tømrermester Hansen fat paa at omdanne Savmøllen til et rigtigt Savværk og drev samtidig Bygningstømrerforretning. Tømreriet har han dog senere lagt paa Hylden, da Savværket optager al hans Tid. En Del af Fabrikationen bestaar nu i Emballage af forskellig Slags, og desuden drives Tilskæring og Oparbejdning af Møbeltræ. Sidstnævnte Vare er hovedsageligt eksporteret til England. Ved Siden heraf tilskæres vedblivende en Del Bygningstømmer. Han beskæftiger fra fem—tolv Mand.

Savværksejer Alfred Hansen er født den 16. Juni 1896 i Brenderup Sogn og er oplært som Bygningstømrer. Han er Vurderingsmand for Landbygningernes Brandforsikring.

EGON ANDERSENS GARTNERI
LETTEBÆK

Egon Andersens Gartneri blev grundlagt i Aaret 1901 af den nuværende Indehavers Fader, L. Chr. Andersen. Det anlagdes som Frilandsgartneri med Blomsterkulturer

L. Chr. Andersen

Egon Andersen

og med Salg en gros til de odenseanske Gartnere og Blomsterhandlere for Øje. Gartneriet havde dengang kun Mistbænke til 85 Vinduer, men allerede i 1903 opførtes det første Drivhus, og op gennem Aarene har der fremdeles fundet Udvidelser Sted. Nu haves ca. 2000 Kvadratalen Drivhus og ca. 3500 Kvadratalen Mistbænk. Det samlede Areal er halvtredie Td. Land. Gartneriet har eget Varmeanlæg med tre Kedler, opførte henholdsvis i 1917 og 1921 og efterhaanden udvidede. Der beskæftiges fire—fem Mand. Som Speciale dyrkes Tomater og Agurker samt Cyklamen, Chrysanthemums, Hortensia og andre Blomster. Paa Friland og i Bænke dyrkes adskillige andre lækre og smukke Produkter.

Egon Andersens Gartneri

Handelsgartner Egon Andersen er født den 8. Oktober 1902 i Lettebæk og blev udlært hos Faderen, hvorefter han havde Plads hos odenseanske Firmaer og tog Kursus paa Havebrugshøjskolen. I 1932 overtog han Faderens Virksomhed.

VILLESTOFTE MØLLE
VILLESTOFTE

Villestofte Mølle i dens nuværende Skikkelse, den saakaldte Galge Mølle, er opført Aar 1850, dog laa tidligere paa samme Plads en gammel Mølle, som nedbrændte. Grundlæggerens Navn kender man ikke saa nøje; men Møllen har gennem Aarene været paa forskellige Hænder, idet den dog stadig har haft godt at bestille. Egnens Beboere har gennem Slægtled trofast kørt deres Korn til Formaling, og selv nu i denne saakaldte moderne Tid, hvor saa mange har tekniske Hjælpemidler, kan Villestofte Mølle finde Beskæftigelse til et Par Møllersvende. I Aaret 1927 overtog den nuværende Indehaver Møllen efter Mølleejer Jens Jensen. I Aaret 1931 installeredes en ny Motor. Møllen beskæftiger sig ogsaa nu med Formaling af Skraa, og desuden føres Handel med Foderstoffer. — Møller H. P. Knudsen-Begborg er født den 1. September 1866 og var Mejerimand og Landmand, indtil han købte Villestofte Mølle.

Møller Knudsen-Begborg

P. PEDERSEN
TRÆVAREFABRIKEN „CARLSHOLM"
KØLSTRUP

Fabrikant P. Pedersen

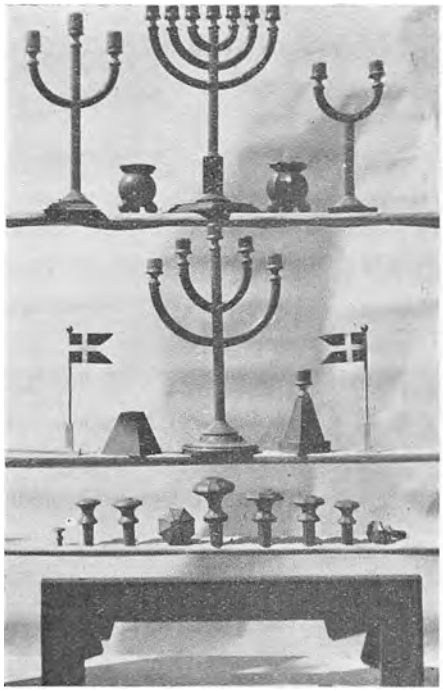

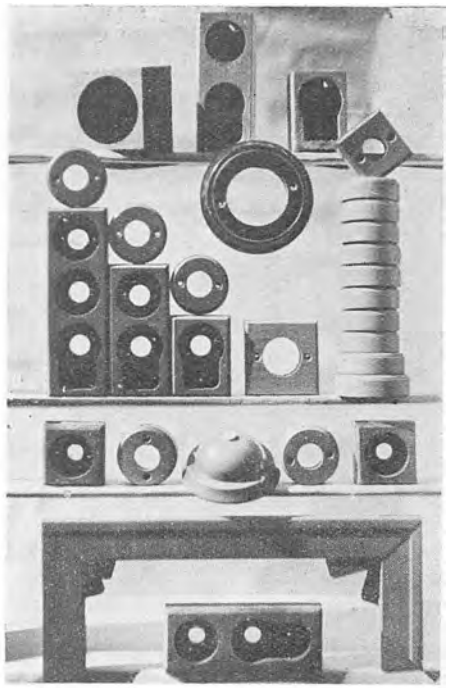

Fabrikationsprøver fra Trævarefabriken „Carlsholm"

P. Pedersen, der har tilbragt Størstedelen af sin Ungdom i København og Udlandet, bosatte sig i Aaret 1919 ved Kølstrup Station for at drive Malerforretning, men da det hurtigt viste sig, at Forholdene hertil ikke var gode, optog han allerede Aaret efter Fabrikation af enkelte Specialartikler i Træ; denne Fabrikation trængte hurtig Malervirksomheden helt ud, og det lykkedes Pedersen ved Forbindelse med førende en gros Firmaer at se sine Artikler forhandlet over hele Landet.

Produktionen omfatter nu: Trævarer til Elektricitetsbranchen, Trælysestager, Skuffeknapper, Penselskafter og i særlig Grad Blændrammer og smaa Lister samt iøvrigt alle kehlede og fræsede Træartikler.

Salget foregaar kun til Grossister.

Fabriksbygningerne, der overtoges i 1919 i omtrent samme Skikkelse, som de har i Dag, var den Gang nye, men opført til andet Brug, hvorfor nogen Ombygning var nødvendig, og mindre Udvidelser er foretaget siden, men en Udvidelse til ca. det dobbelte er nær forestaaende, idet der let kan skaffes Arbejde til mere end de seks Personer, hvortil der nu er Plads.

Fabrikant P. Pedersen er født den 4. September 1878 i Rybjerg i Jylland. Han er uddannet i Malerfaget, men greb i rette Øjeblik Chancen i Trævarebranchen, og at han greb rigtig, bevises af den blomstrende Forretning, han i Dag er Indehaver af.

A. MOGENSEN
RYSLINGE TRÆVAREFABRIK
RYSLINGE

Paa Ryslinge Trævarefabrik fabrikeres Træskeer i Masseproduktion, og Omsætningen er stadig stigende. Desuden fabrikeres Børster af alle Arter, Kageruller og i det hele taget alle Trævarer, som bruges i Husholdningen. Der beskæftiges hermed tyve—tredive Personer.

Fabriken er grundlagt i Aaret 1919 som Børstefabrik. I 1929 optoges den øvrige Fabrikation. Salget foregaar gennem Repræsentanter, der besøger saavel Grossister som Detailhandlere. Endvidere er der i den sidste Tid tilrettelagt en Eksport til Udlandet, bl. a. England, Norge og flere andre Lande.

Fabrikant Mogensen har selv ladet Fabriksbygningerne opføre. I 1925 byggedes den grundmurede Hovedbygning med Værksted og Kontor. I 1929 tilbyggedes et nyt, stort Værksted, og iøvrigt er der Aar for Aar sket Udvidelser, saaledes at Fabriksbygningerne i Dag dækker et Areal af ca. 650 Kvadratmeter. Yderligere Udvidelser er i Gang.

Fabrikant Alfred Mogensen er født den 13. September 1889 i Landskrona. Han er en selfmade Mand uden speciel Uddannelse. I det smaa begyndte han at trække Børster og fik efterhaanden et saadant Haandelag derpaa, at han fandt det raadeligt at forsøge sig med større Drift. Det skyldes udelukkende Fabrikantens eget Arbejde og Initiativ, at Virksomheden er blevet oparbejdet til dens nuværende Størrelse. Mogensen er Formand for Haandværker- og Industriforeningen i Ryslinge.

JØRGEN AAGAARDS SØNNER
FLEMLØSE

Købmandsforretningen, som nu indehaves af Jørgen Aagaards Sønner i Flemløse, er grundlagt i Aaret 1888 af Købmand Jørgen Aagaard, født 1858 i Tommerup. Aagaard begyndte med Kolonialhandel i mindre Stil, men efter faa Aars Forløb var Forretningen saa godt i Sving, at den kunde udvides til ogsaa at omfatte Foderstoffer, Brændsel og Trælast. Ved Aarhundredskiftet var Købmanden nødt til at foretage en betydelig Udvidelse af sin Lagerplads m. m., hvorfor han købte Flemløse For-

samlingshus og indrettede sine Lagre der. I 1912 byggede han nye Pakhuse til Korn og Foderstoffer samt Byg=ningsmaterialer, Støbegods og Isenkram — en stor og

omfattende Købmandshandel havde arbejdet sig frem i Lyset.

I 1925 døde Jørgen Aagaard, og Forretningen overgik til hans to Sønner, Carl og Richard Aagaard. Den be=skæftiger nu syv Personer og omfatter alt, hvad en større Landhandel bør omfatte, ogsaa f. Eks. to saa vidt for=skellige Ting som Markfrø og Manufaktur.

Købmand Carl Aagaard er født den 22. November 1899 og er oplært hos sin Fader, ligesom han har fre=kventeret Den fyenske Handelsdagskole i Odense. Køb=mand Richard Aagaard er født den 17. Januar 1898 og blev sat til Bogen, tog Studentereksamen, men vendte saa hjem til Købmandshandelen, der havde hans Hjerte.

Afdøde Købmand Jørgen Aagaard var i to Perioder Kasserer i Sogneraadet.

SKAMBY VOGN- OG TRÆVAREFABIK
N. EILERSEN
SKAMBY

At Haandværkets og Industriens Foregangsmænd un=dertiden kan vokse op i stort Format sammen med deres Virksomheder midt ude paa Landet, har vi her i Danmark mange Eksempler paa. — Et af disse Eksempler udgøres af Fa=brikant N. Eilersen i Forening med hans Virksomhed, Skamby Vogn= og Trævarefabrik.

Niels Eilersen

Fabriken er grundlagt i Aaret 1900 af N. Eilersen, der tidligere gennem fire Aar havde haft Ka=retmagerforretning i Skamby. Fabriken i Skamby anlagdes og=saa nærmest paa Vognfabrika=tion, men fra Aaret 1923 optoges desuden Fabrikation af Karosse=rier til Automobiler og Omnibusser. — Men det er nu hverken Vogn= eller Karosserifabrikationen, der har gjort Skamby Vogn= og Trævarefabrik kendt over det ganske Land og blandt Specialister i det store Udland, det er noget ganske andet.

I 1902 paabegyndte Eilersen en Fabrikation — som den første i Danmark — af dampbøjet Træ, Gigstænger, Fløje, Stolebøjler, Hjulbøjler, i de sidste Aar tillige Arm=læn og lignende til Lænestole. Denne Gren af Virksom=heden tog stærk Fart, der kom et Utal af Forespørgsler fra Ind= og Udland, og f. Eks. i Aaret 1918 var Firmaets Omsætning ved Salg af bøjede Trævarer alene ca. 250,000 Kr. I Krigs= og Efterkrigsaarene eksporteredes store Mængder af dampbøjede Trævarer til Norge og Sverige, ligesom Fabriken har eksporteret ret store Mængder af Soldrammer til England. Hvad Indlandets Forsyning an=gaar, da besøger Fabrikanten personlig sine Forbindelser hele Danmark over tre Gange aarligt. Den livligt blom=strende Virksomhed beskæftiger i Aaret 1933 toogtyve Personer — foruden fem—seks ekstra Sadelmagere og Malere.

Niels Eilersen er født den 18. Februar 1872 i Nørre Sandager og er uddannet som Karetmager. I 1895 etab=lerede han sig som Karetmager i Brobyværk og i 1896 i Stensby.

SALGSKONTOR FOR FYENSKE AVLSDYR
RINGE

Hans P. Larsen

Den 1. April 1928 oprettede da=værende Sekretær for Danske Opdrætteres Salgsforening, Hans Peder Larsen, i Ringe Salgskon=toret for fyenske Avlsdyr. Kon=toret har tilhuse i egen Ejendom. Dets Opgave er Salg af gode Avls= og Brugsdyr, derunder gode Tyre til Kvægavlsforenin=ger og Private, men i særlig Grad Levering af hele Besætnin=ger, fri for Tuberkulose. Konto=ret kan altsaa gennem Aarene faa meget stor Betydning for Kvægavlens Fremme og Rentabilitet. — Hans Peder Larsen er født den 28. Januar 1895 i Brangstrup. Han har frekventeret Frederiksborg og Askov Højskoler og har i nogle Aar virket som Kontrolassistent. Larsen er For=mand for Ringe Sogns Venstrevælgerforening og Besty=relsesmedlem i Ringe Haandværker= og Industriforening.

KONRAD BUHLS MASKINFABRIK
RINGE

Fabrikant Konrad Buhl er en Pioner paa sit specielle Omraade. I adskillige Aar eksperimenterede han idelig med det Maal for Øje at faa systematiseret en Fabrika=tion af Syreskabe med Thermostater, enestaaende i deres Art, og for fire Aar siden lykkedes det Fabrikanten

at naa dette Maal. — Nu eksporterer han sine Thermostater til Norge og Sverige og til Afrika og venter, naar Valutaforholdene og Verdenskrisen iøvrigt bedres, at kunne opnaa en næsten ubegrænset Eksport Verden over.

Selve Maskinfabriken i Ringe startede Buhl i 1916. I 1923 installeredes den i egen Ejendom og den beskæftiger ti Mand. — Fabriken er anlagt paa Fabrikation af Mejerimaskiner i det hele taget. Konrad Buhl er født den 6. Juni 1883 i Skanderup Sogn. Han kom i Maskinlære i Vejen og tog senere Maskinisteksamen i København. En Tid var han Værkfører ved Danske Mejeriers Maskinfabrik i Odense. Fabrikanten er Starter af Forhandlerforeningen for Mejerimaskinfabrikanter og i nogle Aar Formand for denne; desuden sidder han i Bestyrelsen for Ringe Elektricitetsværk.

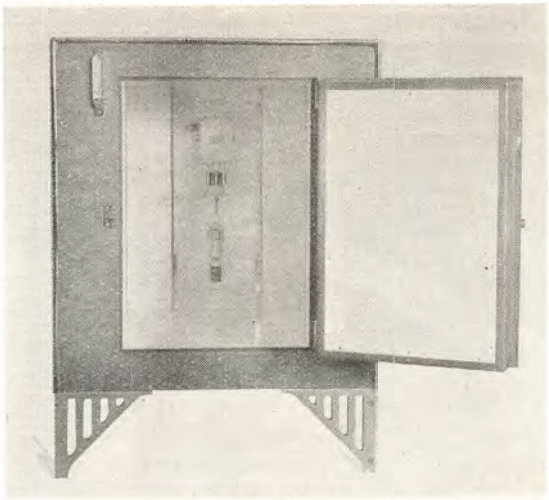

Syreskab

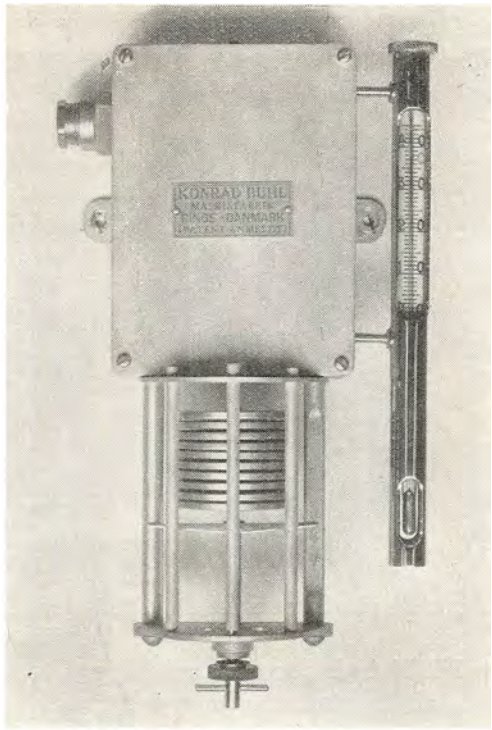

Thermostat

DANSKE OPDRÆTTERES ANDELS SALGSFORENING
RINGE

Som Navnet viser, er det et Andelsselskab, der her er Tale om. Dette er oprettet 1919 efter Henstilling af Konsulent Frydenlund, Nykøbing Falster, og Gaardejer Chr. Hansen, Dyrelund pr. Ringe. Sidstnævnte blev valgt som Formand og har virket som saadan hele Tiden.

Sekretær S. Jørgensen

Selskabets Formaal er Salg og Eksport af Avlsdyr af rød dansk Malkerace, baade i Ind- og Udlandet. Der eksporteres til Rusland, Estland, Letland, Litauen, Czekoslovakiet og Grækenland, samt til Sydamerika og Kina.

S. Jørgensen har siden 1. Juni 1928 været ansat som Sekretær og Leder af Danske Opdrætteres Andels Salgsforening. Sekretær Jørgensen er født den 24. September 1888 i Høgsholdt, Hover Sogn, Vejle Amt, som Søn af Grdr. Knud Jørgensen. Indtil 1915 virkede S. Jørgensen ved Landbruget, men fik saa, efter at have gennemgaaet et Kursus paa Korinth Landbrugsskole, Ansættelse som Kontrolassistent i Ringe. Efter fire Aars Forløb oprettede S. Jørgensen Fyens Salgskontor for Avlsdyr, og ledede dette, indtil han fik overdraget Stillingen som Sekretær og Leder af Danske Opdrætteres Andels Salgsforening.

H. M. HANSEN — MANUFAKTUR
KVÆRNDRUP

Manufakturhandler H. M. Hansen købte i 1888 Frandsen og Ørsnæs' Forretning i Kværndrup; han havde allerede fra Oktober 1885 været Bestyrer af denne. — H. M. Hansen ledede Forretningen til sin Død, den 8. December 1923, hvorefter hans Søn, E. Hasle Hansen, overtog Firmaet. Forretningen har efter Landforhold en betydelig Omsætning, der er tre Ekspedienter i Butiken — foruden Indehaveren selv.

Einar H. Hansen

Einar Hasle Hansen er født d. 28. Januar 1899 i Kværndrup og har lært Manufakturfaget hos Thor Callesen i Rudkøbing. En Tid var han ansat hos Crome & Goldschmidt. —Einar H. Hansen er Tillidsmand for Fyens Landmandsbank.

ERIK R. CHRISTENSEN
KOLONIALFORRETNING — KVÆRNDRUP

Erik R. Christensens Kolonialforretning i Kværndrup er startet 1864 af Købmand Niels Christensen, en Slægtning til den nuværende Indehaver. I 1875 overtog Erik R. Christensens Fader, Christen Christensen, Forretningen, som han i 1908 udlejede til Sønnen. I 1916 overtog denne Forretningen for egen Regning, og da Faderen døde i 1924, overtog han ligeledes den Ejendom, der huser denne.

Erik R. Christensen

Christen Christensen overtog i sin Tid en Forretning, der ikke var særlig indbringende; men han fik den indpustet ny Aande, og i Aarenes Løb har man gentagne Gange maattet udvide. — I 1932 foretoges en større Modernisering. — I sin Tid handledes der mest med Grovvarer, nu omsættes der mest Kolonialvarer.

Erik R. Christensen er født 1882 i Kværndrup. — Han stod i Handelslære hos H. O. Hansen, Svendborg.

Erik R. Christensens Købmandsgaard

H. A. ANDERSENS GARTNERI
STENLØSE PR. SCT. CLEMENS

H. A. Andersens Gartneri i Stenløse er anlagt i Aaret 1919. Andersen købte i Aaret 1916 et Hus i Stenløse By med 2600 Kvadratalen Jord, og hertil flyttede hans Forældre fra Stenløse Kalkværk.

I 1919 vendte Andersen hjem efter endt Uddannelse, og samme Aar udvidedes Ejendommen ved Køb af yderligere 2900 Kvadratalen. I de første Aar blev Gartneriet drevet udelukkende som Frilandsgartneri, men siden er Virksomheden betydeligt udvidet.

I 1921 opførtes de to første Drivhuse med indlagt Varme, og en Del Varmebænke anskaffedes, ligesom der installeredes elektrisk Lys og Kraft med Pumpeanlæg.

I 1926—27 opførtes atter to Drivhuse med delvis Varme, det ene specielt beregnet til Dyrkning af Tomater.

I 1932 fandt en større Udvidelse Sted, idet der opførtes fem Drivhuse i Blok paa ca. 750 Kvadratalen. Samtidig installeredes Varmeanlæg med to Kedler og Dampskorsten. Kedlerne kan arbejde sammen eller hver for

N. P. Andersen

H. A. Andersen

sig efter Behag, og for at opnaa en effektiv Udnyttelse af Varmen, er Reguleringshaner anvendt i udstrakt Grad.

Samme Aar udvidedes Bedriften yderligere ved Køb af et Hus med 5100 Kvadratalen Jord, beliggende i Stenløse By. Huset udlejedes, men Hovedparten af Jorden, ca. 4000 Kvadratalen, benyttes som Opland for Gartneriet.

Gartneriet beskæftiger tre Mand og efter sidste Udvidelse en Del løs Hjælp. Dets Hovedkulturer er de mest gangbare Blomsterplanter som Cyklamen, Primula og Begonier etc. samt Chrysanthemums og Tomater. Endvidere Udplantningsplanter og Blomsterløg.

Handelsgartner H. A. Andersen er født i 1895 ved Stenløse Kalkværk og er uddannet som Gartner, dels i Gartnerier, dels i kendte Planteskoler.

Siden 1926 har han som Medarbejder haft sin Broder, N. P. Andersen, der er født ved Stenløse Kalkværk i 1891. N. P. Andersen er ligeledes uddannet ved Faget, idet han bl. a. i 1910—11 besøgte Faarevejle Højskole som Elev ved et fem Maaneders Have- og Landbrugskursus, hvorefter han i ca. halvandet Aar var ansat som Elev i det til Skolen hørende Gartneri. Derefter tog han Præliminæreksamen i den Hensigt at læse til Havebrugskandidat, men maatte af økonomiske Grunde opgive Studierne og gik i en Aarrække Kontorvejen, dels her-

H. A. Andersens Gartneri

hjemme og dels i Udlandet. Han har taget Handelsskoleeksamen i Odense og Afgangseksamen i Tysk og Engelsk i København. Efter et Ophold i Amerika har

han siden 1926 hjulpet sin Broder i Gartneriet, hvor han i de senere Aar har forestaaet den handelsmæssige Side af Forretningen samt de udenfor Gartneriet forefaldende Arbejder, saasom Anlægning, Beskæring og Sprøjtning m. m.

Lige siden Starten i 1919 har de to Brødres gamle Fader ydet en værdifuld Indsats ved Arbejdets Udførelse, og han er endnu, sine firs Aar til Trods, en god Hjælp i Bedriften.

JENS OLSENS GARTNERI
HØJBY

Gartner Jens Olsen

Gartner Jens Olsen købte i 1930 i Højby seks Tdr. Land Jord med paastaaende Beboelseshus og paabegyndte straks Opførelsen af tre Drivhuse paa tilsammen 1780 Kvadratalen. Der anlagdes samtidig en Kedel med 23 Kvadratmeter Fyrflade, og der byggedes Skorsten samt Bygning til Pakkerum, Elevværelser og Vandværk til Vanding af hele Arealet med Perfonledning.

Jens Olsen beskæftiger sig med Forkærlighed med Tomater, Agurker, Chrysanthemums og Callaer. Paa Friland dyrker han Blomkaal, Gulerødder, Jordbær og Chrysanthemums. Gartneriet har han lært hos Gartnerne Lausen i Bellinge og Axel Andersen i Hjallese. Han er født den 20. September 1906.

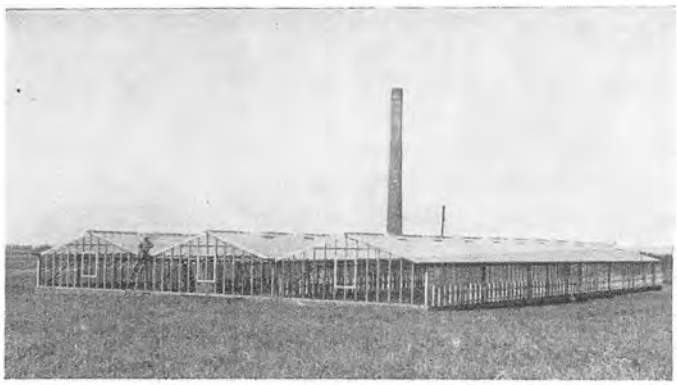

Jens Olsens Gartneri

KIRKEBY SAVVÆRK
KIRKEBY

Kirkeby Savværk ved Kirkeby Station ejes af Greve Ahlefeldt Laurvig Lehn, Hvidkilde. Savværket drives under Hvidkilde Skovdistrikt og ledes af Driftsbestyrer, Forstassistent Abell. Værket er oprettet i 1897 af Savskærer Niels Larsen, og indlagt under Skovdistriktet i 1909. I 1931 blev Værket ombygget, rationaliseret og der blev opført Lagerbygninger, og det er nu indrettet til Lagerskæring af Naaletræ og Løvtræ. Det har alle Betingelser for en god Produktion, da det ligger midt i Hvidkilde Skovdistrikt og ogsaa kan faa og allerede har god Tilgang fra det øvrige skovrige Sydfyen. Værket har i de senere Aar øget sin Produktion betydeligt og fastholder sit Renomé for god Kvalitet. Det var her i Landet overhovedet det første Savværk, som skar Tømmer af dansk Naaletræ paa Lager i større Stil. Savværkets Produktion er af Naaletræ: Tømmer, Brædder, Lægter m. v., af Løvtræ: Planker og Firkant samt Sveller. Salget er for en stor Del en gros til Tømmerhandlere i Byerne. Der er i de sidste Aar oparbejdet en Eksport af dansk Bøg til England. Værket beskæftiger ca. 20 Mand. — Driftsbestyrer Abell overtog Ledelsen i 1931. Han er født den 15. Oktober 1899 og blev Student fra Metropolitanskolen i 1917, Forstkandidat i 1923, Assistent ved Landbohøjskolen 1923—26, Forstassistent paa Hvidkilde Skovdistrikt i 1926, hvilken Stilling han fremdeles beklæder samtidig med Ledelsen af Savværket. Han er Medlem af Bestyrelsen for Sammenslutningen af Savværker i Fyens Stift.

Driftsbestyrer Abell

INTERESSENTSKABET
ANDERSEN & SØNNER
INGENIØR- OG MASKINFORRETNING
NØRRE AABY

For et Par Menneskealdre siden boede der i Vejlby Sogn paa Fyen en Træskomand ved Navn Anders Larsen. Han havde en stor Familie at forsørge — syv Børn, — saa baade han og hans Hustru maatte tage godt fat for at holde sig Nøden fra Døren. Det yngste af Børnene, Rasmus Andersen, fødtes den 15. Marts 1867, og Rasmus kom i Lighed med sine Søskende ud at tjene, da han var i Konfirmationsalderen. Han vilde imidlertid hellere være Haandværker, og tre Aar senere lykkedes det ham at komme i Lære hos en ældre Broder, der var Smedemester i Nakskov. Han blev udlært, aftjente sin Værnepligt og arbejdede i nogle Aar som Svend. I Mellemtiden var hans Fader blevet ældre, og for at være ham til Støtte tog Sønnen hjem til Vejlby, hvor der blev bygget en lille Smedie til ham, og hvor han sled ihærdigt i det. Senere lykkedes det ham dog at komme en Tur ud i den vide Verden, hvilket han længe havde ønsket, og paa denne Rejse saa han mange store Værksteder og lagde Mærke til, hvor snildt og praktisk de var indrettede. I Tyskland saa han desuden, hvorledes Cyklen var ved at vinde Terræn, og da han i 1890 vendte hjem, nedsatte han sig som Smed i Nørre Aaby. Her skabte han i den følgende Menneskealder den store Virksomhed, der hedder Dansk Cykleværk „Grand", og som er en af Landets allerstørste i sin Branche.

Det er imidlertid ikke Cykleværkets Historie, der her i korte Træk skal optegnes; thi Andersen havde adskillige andre Jern i Ilden. Næst efter Cyklen er det vel nok Elektriciteten, der har gjort hans Navn kendt Landet over. Allerede i 1897 indlagde Andersen elektrisk Lys og Kraft i sine Værksteder, og i 1905 var hans Elektricitetsværk saa stort, at det kunde forsyne baade Nr. Aaby og omliggende Landsbyer. Aaret efter indlagde han elektrisk Lys og Kraft i Ejby og Glamsbjerg og lidt senere tillige i Marslev. Nu var han altsaa anerkendt Installatør og Elektrotekniker, og i de følgende Aar anlagde han efterhaanden omkring ved hundrede Elektricitetsværker. Det er denne Del af R. Andersens store vidtforgrenede Virke, der i Dag hedder I/S Ingeniør- og Maskinforretningen „Grand", Nørre Aaby. Forretningen ejer Nørre Aaby og Røjlegaards Elektricitetsværker og har i Forpagtning en Række andre Værker, ligesom man driver A/S Nordvestfyens Elektricitetsværker med dets Centraler i Glamsbjerg, Bred, Gadsbølle, Tommerup og Killerup.

A. E. Andersen

I 1928 blev Foretagendet omdannet til et Interessentskab, og efter R. Andersens Død i April 1930 er Indehaverne af dette Enkefru Marie Andersen, Ingeniør Johs. A. Andersen og Ingeniør, cand. polyt. A. E. Andersen.

Det store Firmas Opgave er altsaa Drift af en Række Elektricitetsværker samt Elektricitetsanlæg, saavel Lav- som Højspændingsanlæg m. m. Men ved Siden heraf driver man Fabrikation af Radioapparater og Akkumulatorer, og i 1931 udvidedes Virksomheden yderligere ved Oprettelse af en Centralvarmeafdeling. Forretningen trives saa vel, at man i Aar har oprettet Lager og Kontor i København, Løngangsstræde 23, for Radio; denne Afdeling ledes af Forretningsfører Zimmermann. Videre har man en Filial i Tørring, oprettet i 1918; den ledes af Overmontør Mathiasen. I Centralvarmeafdelingen er ansat Special-Ingeniører.

Ingeniør- og Maskinforretningen „Grand"s vidtforgrenede Virksomhed administreres nu af Ingeniør, cand. polyt. A. E. Andersen og Prokurist, Ingeniør, cand. polyt. V. J. Bundgaard. Andersen er født i Nørre Aaby den 25. April 1899, Bundgaard i Bjerregrav den 22. Juli samme Aar.

Ingeniør Andersen kom i Maskinlære i 1914 og tog i 1924 Elektroingeniøreksamen paa Polyteknisk Læreanstalt. Samme Aar ansattes han som Ingeniør hos R. Andersen, og i 1928 blev han Medindehaver. A. E. Andersen er Repræsentant for Odense og Svendborg Amter for Kreditforeningen for industrielle Virksomheder og Formand for A/S Nr. Aaby Iltfabrik.

V. J. Bundgaard tog Eksamen som Elektroingeniør i 1923 og havde derefter Ansættelse ved De forenede Jernstøberier i Næstved og København. Siden 1926 har han virket hos R. Andersen & Sønner. Han er Medlem af Bestyrelsen for Dansk Cykleværk „Grand".

I Maskinforretningens Værksteder i Nr. Aaby staar endnu den murede Esse, hvormed R. Andersen lagde Grunden til sine Fabriker.

AKTIESELSKABET DANSK CYKLEVÆRK „GRAND" NR. AABY

Naar man rejser i Udlandet paa sit Fag, gælder det om at bruge sine Øjne og sin Forstand; det gjorde Smedesvend Rasmus Anton Andersen, da han i 1888—89 opholdt sig i Tyskland, hvor han arbejdede i Ottingers Knivsmedie i Altona.

Direktør Jorgen Hammer

Han saa her de første Cykler af nyere Model og bed Mærke i dem. Da han i 1890 vendte hjem, oprettede han i sit Hjem paa Kustrup Mark et primitivt Cykleværksted, det vil sige, han lavede ogsaa Knive, Økser o. l. Ting, som han solgte direkte til private. For sit Værktøj fik han Medaille ved Udstillingen i Middelfart samme Aar.

Saa købte Andersen Byggegrund i Nr. Aaby og fortsatte med at lave Værktøj og — Cykler; hans Cyklefabrik var den første i Danmark, og hans Cykle, „Fremad", tilkendtes ved Udstillingen i Aarup 1892 Sølvmedaille.

Nu gik det rask fremad. I 1899 købte Rs. Andersen Oxbøl & Stougaards Cyklefabrik i Børkop og overdrog Ledelsen af denne til sin Broder, I. P. Andersen. I Børkop lavedes Stel til Fabriken i Nr. Aaby; men i 1907 solgtes Børkop-Fabriken. — Andersen havde allerede omkring Aar 1900 indgaaet Interessefællesskab med Smith & Co. i Odense, men Samarbejdet ophørte samtidig med Børkop-Fabrikens Salg. I 1910 paabegyndtes Opførelsen af de nuværende Fabriksbygninger i Nr. Aaby; de er flere Gange udvidede.

Dansk Cykleværk „Grand" omdannedes i 1929 til Aktieselskab og Fabrikens Ledelse overtoges af Direktør Jørgen Hammer, født 1884 som Søn af Holmens Materialforvalter A. F. Hammer. Direktør J. Hammer har altid været beskæftiget i Cyklebranchen og lærte sit Fag hos det ansete Cyklegrossistfirma Chr. Achen, København. Efter udstaaet Læretid har han haft Ansættelse i flere af

Landets største Cyklefirmaer, sidst som Prokurist i et Firma i Odense.

Dansk Cykleværk „Grand" staar ubestridt som den største deciderede Cyklefabrik i Danmark.

Der fabrikeres foruden Cyklestel tillige Fælge, Skærme, Styr, Sadelpinde, Forgafler, Kædeskærme til Herre- og Damecykler, og der er fornylig optaget Fabrikation af Oliebadskasser til Cykler, som tidligere har været indført fra Tyskland og England.

Dansk Cykleværk „Grand" er i stadig Udvikling og der arbejdes energisk, saaledes at Produktionen og Beskæftigelsen er i stadig og stor Stigning.

Formand for det nuværende Aktieselskab er Direktør Haustrup, Odense. I Bestyrelsen sidder Konsul J. Skyum og Købmand Chr. Breum, Odense, samt Ingeniørerne Joh. Andersen og V. Bundgaard, Nr. Aaby.

RUGEMASKINFABRIKEN „JYLLAND"
I. BETZERS EFTF., SIGURD LARSEN NR. AABY

Den første danske Rugemaskine er fremstillet i Løgten paa I. Betzers Fabrik. — Fabriken er grundlagt i 1908 og kunde den 25. Februar 1933 fejre 25 Aars Jubilæum. Det var Betzer, der oprettede Fabriken og selv konstruerede og fremstillede den første Maskine. I Tidens Løb har hans Modeller paa dette Omraade vundet stor Anerkendelse.

Fabrikant Sigurd Larsen

Den 1. Juli 1933 overtoges Virksomheden af den nuværende Indehaver, Sigurd Larsen, der straks gav sig i Lag med en Ombygning i Overensstemmelse med den maskinelle Teknik, der i Aaret 1933 staar til Raadighed. Fabriken beskæftiger sig udelukkende med Samling og Salg af Rugemaskiner og kunstige Kyllingmødre, og der beskæftiges hermed otte Personer.

Fabrikant Sigurd Larsen er født den 4. December 1901 i Nr. Aaby og har faaet sin Uddannelse i den Virksomhed, hvis Chef han nu er.

NØRRE AABY ILTFABRIK
AKTIESELSKAB — NR. AABY

Nordisk Automobil Co. er oprettet i 1922 paa Initiativ af nu afdøde Fabrikant R. Andersen.

Maskinanlægene er i 1927 udvidet betydeligt, idet der er installeret dobbelt Rectifikationsapparat.

J. A. Andersen

I 1928 ændredes Navnet til Nørre Aaby Iltfabrik A/S.

I 1930 blev Ingeniør J. A. Andersen Direktør for Selskabet.

Fabriken, der udelukkende giver sig af med Iltfremstilling, beskæftiger fem Mand, og Salget er siden 1922 steget med 50 pCt.

Direktør J. A. Andersen, født den 3. Juli 1898 i Nr. Aaby, har staaet i Lære 5 Aar (heraf 1 Aars Kontoruddannelse) hos R. Andersen, Nr. Aaby, og har faaet Uddannelse paa Odense Maskinbygnings Teknikum med Afgangseksamen 1921. Dernæst har J. A. Andersen været ansat paa „Grand", først ved Ingeniør- & Maskinforretningen, senere ved Cyklefabriken.

Fra 1928 har Direktør Andersen været Medindehaver af Firmaet R. Andersen & Sønner og er Medlem af Bestyrelsen for Dansk Iltcentral og Dansk Cykleværk „Grand" A/S.

R. IBSEN & SØNNER
NR. AABY

A/S R. Ibsen & Sønner, Nr. Aaby, er et Familie-Selskab, der nu ledes af R. Ibsens Sønner, Karl, Peder og Jul.

Firmaet blev grundlagt allerede i 1895 af Møller Rasmus Christian Ibsen. Ibsen var oprindelig Møllersvend og forpagtede i 1895 Viby Mølle, som han drev i nitten Aar, og fra 1906 drev han tillige det til Møllen værende Landbrug, hvorefter han i Nr. Aaby oprettede en Korn- og Foderstofforretning, som han drev samtidig med Mølleriet. Rasmus Ibsen begyndte ganske uden Kapital, og kun ved energisk og flittig Stræben lykkedes det ham at arbejde sig frem. Sønnerne maatte fra Barnsben arbejde med i Møllen, saa de har faaet en grundig praktisk Uddannelse. Aar for Aar steg Omsætningen takket være Faderens Dygtighed — en Dygtighed og en Energi, som Sønnerne forresten har taget i Arv. De arbejder selv med overalt, og Forretningen, der i Tidens Løb er undergaaet store Udvidelser, gaar stadig fremad. Der er ikke, trods de daarlige Tider, Tale om nogen Tilbagegang. Afdelingen for det rent købmandsmæssige ledes af handelsuddannet Prokurist.

Den 1. April 1929 overtog R. Ibsen & Sønner den store Købmandsforretning, Thidemann & Nielsen, Nr. Aaby. Denne Forretning, som fra Begyndelsen kun bestod af et Kornpakhus, der i 1866 byggedes af Købmand P. H. Møller i Middelfart, overtoges af Jørgen Jensen,

som senere i en Aarrække drev Nr. Aaby Gæstgivergaard. 1877 blev Forretningen solgt til K. Thidemann, Middelfart, med Købmand Nielsen som Bestyrer. Nielsen blev senere optaget i Firmaet, som derefter blev drevet under Firmanavnet Thidemann & Nielsen. Denne Forretning havde en stor Omsætning i Kolonial, Kul, Isenkram, Støbegods, Korn, Foderstoffer og Trælast, og dens Overtagelse betød en ny, stor Udvidelse af det Ibsen'ske Firma.

Karl Ibsen

Peder Ibsen

Jul Ibsen

Prokurist Alfred Jørgensen

R. Ibsen & Sønners Hovedbygning er opført 1873. Baade Butik og Mølleri har gentagne Gange været underkastet Ombygninger. Der beskæftiges ti Personer.

Den merkantile Leder af den store Forretning er Prokurist Alfr. Jørgensen, født den 10. Juni 1889 i Svendborg. Jørgensen stod i Lære hos Chr. Madsen i Svendborg. Omkring 1927 ansattes han hos Thidemann & Nielsen som Bestyrer og fulgte altsaa med ved Overtagelsen. I Mellemtiden har han hos førende Firmaer høstet Erfaringer saavel i Kolonial- som i Korn-, Foderstof-, Isenkram-, Jern-, Støbegods- og Trælastbranchen.

Karl Vilhelm Ibsen er født den 24. August 1888 i Ejby, hans Broder Peder Ibsen er født den 26. September 1891 og Broderen Jul den 24. December 1893, begge ligeledes i Ejby. De optoges alle tre i Firmaet i 1929.

Købmand R. Ibsen døde i 1930, og Sønnerne ærer hans Minde ved at vandre i hans Fodspor under Løftningen af den Arv, de har modtaget.

A/S R. Ibsen & Sønners Købmandsgaard

RASMUS MADSENS GARTNERI
BLANGSTED PR. ODENSE

Siden Aaret 1929 er i Nærheden af Forsøgsstationen Blangstedgaard fremvokset et betydeligt Frilandsgartneri tilhørende Gartner Rasmus Madsen. Frilandsgartneriet drives i stor Stil over et Areal paa elleve Tdr. Land, og ved Siden heraf har Rasmus Madsen en Frugtplantage paa to Tdr. Land og et Drivhusareal paa over en halv Td. Land, altsammen fremelsket i Løbet af faa Aar.

Gartner R. Madsen

I 1929 købte Gartner Madsen et Areal paa fjorten Tdr. Land og paabegyndte straks Opførelsen af to store Drivhuse i Blok, ialt 2100 Kvadratalen. Samtidig lod han opføre Hovedbygning og en Bygning til Pakkerum, Elevværelser og Garage. I 1930 byggedes 3000 Kvadratalen Drivhus, og igen i 1931 opførtes nogle Huse, saaledes at det samlede Drivhusareal blev paa ca. 7000 Kvadratalen. Samtlige Huse benyttes som Koldhuse til Dyrkning af Meloner. Desuden raades over 600 Mistbænke til Drivning af Gulerødder og Blomkaal som Forkulturer og derefter Meloner. Næsten samtlige fjorten Tdr. Land kan vandes med Pistonledning, og Vandet faas fra Gartneriets egen Brøndboring, forsynet med to Centrifugalpumper.

R. Madsens Gartneri

Rasmus Madsens Gartneri beskæftiger syv Mand, og dets Produktion er ret omfattende. I 1932 avledes saaledes 50,000 Halvkilo Meloner og 70—80,000 Blomkaalsplanter, ligesom der dyrkedes to Tdr. Land med Jordbær og høstedes store Mængder af Peberrod og Grøntsager af enhver Art. Ved et Besøg paa Gartneriet kan man hurtigt overbevise sig om, at det er en Virksomhed i Fremdrift, dygtigt og tidssvarende ledet.

Gartner Rasmus Madsen er født den 16. Juli 1898 i Aasum, hvor han hos sin Fader blev oplært ved Faget. Derefter en Tid hos Gartner Christensen i Vigerslev.

KERTEMINDE

KERTEMINDE er en af Lykkens Sol begunstiget lille Plet, en idyllisk By med røde Tage og maleriske Fiskerhuse, et søgt Badested med den dejligste Badestrand, som tænkes kan, i Bunden af Kerteminde Fjord. Kertemindes Omegn er saare skøn, hvadenten man vælger sig det egentlige fyenske Agerland med Strand og Skov i Krans om gyldne Agre, eller man tager ud paa Hindsholms bakkede Kyster, hvor Udsigten er milevid, og sagnrige Minder findes. Et herligt Sted at leve og at dø.

Den 7. December 1413 gav Erik af Pommern Kerteminde Privilegier som Købstad; men Byen i sig selv er meget ældre end som saa. Den var i 1413 ikke nær saa køn som nu. Husene var meget lave og lerklinede, Størsteparten af dem havde kun een Dør, delt i to Halvdøre, saaledes at man kunde lukke den underste Halvdel op uden at røre den øverste, og omvendt. Gulvene var lerstampede, og Vinduerne var smaa og skindindfattede. Af Rum var der i Reglen kun to, en Forstue og en Opholds- og Sovestue med faste Træbænke langs Væggene; disse Bænke var tillige Sovesteder. Nu om Dage er Kertemindeborgerne jo lidt bedre vant.

Kerteminde havde en stor Opgangsperiode i Aarene fra ca. 1535 til 1659 — en gylden Tid med stort Fiskeri, udgaaende fra en fortrinlig Havn, hvorover der tillige gik en stor Udførsel af Korn og Kreaturer, idet de odenseanske Købmænd havde en Række Lagre og Kornmagasiner i Kerteminde. Men i 1659 blev Byen besat af Svenskerne og bombarderet af den hollandske Flaade, som skulde jage Svenskerne bort. Kerteminde blev da næsten ødelagt, og der gik et Hundrede Aar, før den for Alvor begyndte at rejse sig igen.

Anno 1933 har Kerteminde en udmærket Havn med stor Bolværksplads og værende atten Fod dyb. Desuden raades over en særlig Fiskerihavn, og Kertemindesild og Kerteminde Fiskekonserves har Ry vidt om Lande, tildels ogsaa i Udlandet. Hertil kan føjes, at Byens Handels- og Haandværkerstand i enhver Henseende forstaar at følge med i Udviklingen, saaledes at den smukke lille Købstads Næringsliv efter Forholdene blomstrer rigt.

Indbyggerantallet er i 1933 ca. 3200.

ELIAS B. MUUS
KERTEMINDE

Familien Muus hører til vore ældste, mest kendte og mest udbredte Handelsfamilier. Allerede i Slutningen af det 17. Aarhundrede finder man Lars Muus, der var født i 1678, som Købmand og Skipper i Kerteminde. Han døde i 1742. Hans ældste Søn, Aage Muus, der var født i Juli 1722, var ligeledes Købmand og senere Konsumtionsbetjent i Kerteminde. Han døde 1770 i Odense. Som man vil se, gaar Slægtens Handelsahner langt tilbage, men det er dog først med Elias Bendz Muus, den nuværende Forretnings Historie begynder. Elias B. Muus var Søn af ovenomtalte Aage Muus. Hans Fader var Etatsraad, første Toldinspektør Hans Muus i København. Elias Bendz Muus var født 16. Marts 1805 og nedsatte sig i 1829, kun 24 Aar gammel, som Købmand i Kerteminde. Han fik efterhaanden oparbejdet en meget stor Kornforretning, dels fordi England fik en liberalere Toldlov, hvorved Udførsel til dette Land blev muliggjort, men navnlig fordi Elias B. Muus skaffede Muligheder for en Stor-Eksport ved at opkøbe den bedste Sæd til sin Forretning og samtidigt sørgede for Sædens tilbørlige Rensning. Det var ganske ukendt paa denne Tid og medførte et mægtigt Opsving for Forretningen, idet denne nu saa sig i Stand til at skaffe Sæden godt betalt. Fra Fyen helt ned mod Odense søgte Landmændene da ind til Kerteminde med deres Korn, og dette medførte, at Elias B. Muus i 1841 af Grevskabet Roepstorff købte den gamle Adelsgaard ved Frederiksbroen i Odense Syd for Odense Aa. „Sukkergaarden" blev den kaldt, fordi her for faa Aar siden var drevet Sukkerraffinaderi. Her oprettede Elias B. Muus da sin Odenseforretning, nedrev den gamle Hovedbygning, der erstattedes af den nuværende, og omdannede Gaardens Længer til Kornmagasiner og Korntørring. Kun kort Tid efter erhvervede han en Ejendom i Bogense, den „Gyllingske Gaard", og drev ligeledes Forretning her under Ledelse af A. Detlefsen, der senere døde som Bankdirektør i Odense, medens Forretningen fortsattes af G. V. Larsen. Endelig oprettede Elias B. Muus et Firma i København, B. Muus & Co., for at han derfra kunde varetage sine fyenske Forretningers Tarv. I Odense fik Martin Prøvensen Ledelsen af Forretningen, i Kerteminde dennes Broder, E. A. Prøvensen. Elias B. Muus døde først i 1893. Der var imidlertid nu vokset en ny Generation op, Elias B. Muus's Sønner, Laur. B. Muus og Oscar B. Muus. Laurits Kristian August Brun Muus var født 9. November 1837 i Kerteminde. Han søgte efter sin Læretid yderligere Uddannelse i Hamburg og Leith og vendte i 1865 tilbage til sin Faders Forretning i Odense. Den 26. September 1866 indtraadte han i Odense-Forretningen, og da Martin Prøvensen i 1875 blev Direktør for Handelsbankens Odense-Filial, blev han Chef for Elias B. Muus. Da E. A. Prøvensen i 1895 afgik ved Døden, gik Kerteminde-Forretningen fuldstændig ind under Odense-Forretningen og ledes nu derfra. Det kan nævnes, at det første Silo- og Elevatorpakhus, der opførtes her i Landet, byggedes af Firmaet Elias B. Muus ved Odense Havn i 1884. Laur. B. Muus har været virksom ved en Række store Foretagender. Vi skal her saaledes nævne Odense Dampmølle og Dalum Papirfabrik. Da denne senere overgik til „De forenede Papirfabriker", blev Muus Medlem af Bestyrelsen herfor.

Laur. B. Muus blev i 1868 svensk-norsk Vicekonsul. I 1880 blev han Konsul for Nederlandene og i 1893 for Storbritannien. Han har været Værge for Frue Kirke i Odense siden 1893 og Æresmedlem af Kerteminde Handelsforening. Oscar B. Muus, der var født 24. November 1847 i Odense, blev i 1879 Associé i begge Firmaer.

I Firmaet B. Muus & Co. var fra 1857 til sin Død i 1909 Etatsraad G. A. B. Nagel Medindehaver. De to Brødre, Laur. B. Muus og Oscar B. Muus, drev Forretningerne i Odense og København sammen. Forretningen i Kerteminde overgik i Aaret 1909 til et Familie-Aktieselskab, for hvilket Laur. B. Muus var Formand i Bestyrelsen. I 1910 optoges i Forretningen i Odense og København Laur. B. Muus's to Sønner, Kai B. Muus, født 10. Februar 1877, og Ove B. Muus, født 20. Juli 1883, begge i Odense. Førstnævnte er Medlem af Bestyrelsen for A/S Elias B. Muus, Kerteminde, og Erik Rasmussen & Co. A/S, Saksköbing. Sidstnævnte har siden 1912 været Medlem af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for Korn og Foderstoffer. Oscar B. Muus har ved Siden af Forretningen i særlig Grad beskæftiget sig med offentlig Virksomhed. Han var saaledes Medlem af Grosserer-Societetets Komité fra 1889—1910, Borgerrepræsentant i København fra 1889 til 1895, Medlem af Havneraadet fra 1890—1910, Formand for Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for Kornhandelen og for Foderstofhandelen fra 1904—10, Medlem af Bankkomitéen af 1908, og endelig var han Handelsminister i Ministeriet Berntsen fra 1910—13. Han havde desuden Sæde i en Række Foreningsbestyrelser, saaledes i Nationaløkonomisk Forening og i Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse, ligesom i dansk Selskab for international Søret.

Af den tidligere Ministers Sønner er Elias B. Muus Indehaver af Firmaet Andersen og Muus i København, medens en anden Søn, Thorbjørn Muus, er Indehaver af det kendte Odense-Firma Wilh. R. Maegaard, der driver Forretning i Sukkergaarden i Odense.

Saaledes er i korte Rids Handelsslægten Muus's Historie. At skrive deres Firmaers Historie vil være at skrive dansk Kornhandels Historie i det sidste Aarhundrede.

EMIL JENSENS ENKE
GULDSMEDEFORRETNING
KERTEMINDE

Fru Bertha Jensen

Den Guldsmedeforretning, som indehaves af Emil Jensens Enke i Kerteminde, er i sin Tid grundlagt af Guldsmed Klakhe, der startede Forretningen i Langegade 41 og senere flyttede til Langegade 14. Firmaets nuværende Ejendom, Langegade 29, er bygget af Guldsmed Emil Jensen i 1905. Det er nu toogtyve Aar, siden Emil Jensen døde, og Forretningen har i disse toogtyve Aar været ledet af hans Enke, Guldsmed Fru Bertha Jensen, der har faaet en fast og solid Kundekreds, som skatter hende for hendes reelle og dygtige Forretningsgang, parret med aldrig svigtende Pligttroskab og Redebonhed overfor Kundernes Ønsker. Tidligt og silde kan Bertha Jensen træffes i sin Butik, Aar ud og Aar ind, og stadig Fremgang har hun i Aarenes Løb haft den Glæde at notere.

Fru Bertha Jensen er ud af gammel Kertemindeslægt, idet hun er Datter af afdøde Redaktør Vergmann, der gennem niogtredive Aar var Ejer og Redaktør af Kerteminde Avis.

ADOLF NIELSEN
KERTEMINDE BAADEBYGGERI
KERTEMINDE

Adolf Nielsen

Kerteminde Baadebyggeri er grundlagt i Aaret 1918 af den nuværende Indehaver, Adolf Nielsen.

Baadebyggeriet beskæftiger sig hovedsagelig med Fiskekuttere og Motorbaade, og der er af disse i Aarenes Løb bygget ikke saa faa.

I Aaret 1921 er der foretaget en større Ombygning og Udvidelse af Baadebyggeriet, og dette beskæftiger i Dag seks Mand — foruden Indehaveren.

Adolf Nielsen, som med stor Dygtighed har ledet sit Baadebyggeri siden Starten, er født den 26. Juli 1893 i Kerteminde.

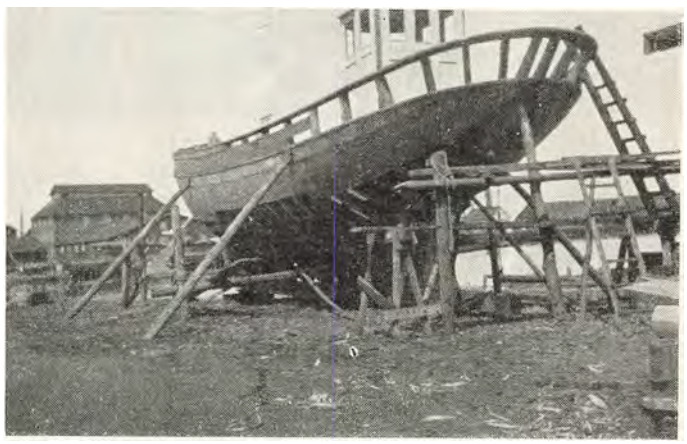

Fra Kerteminde Baadebyggeri

CHR. HANSEN & CO.
KONSERVESFABRIKEN „555"
KERTEMINDE

Selv i en lille By som Kerteminde kan der opvokse Firmaer, som faar Verdensry. Derpaa er Chr. Hansen & Co.s Konservesfabrik et afgørende Bevis.

Da Chr. Hansen og hans Broder Vilhelm Hansen i 1916 startede deres Virksomhed, var der ikke mange, som troede paa, at den kunde gennemføres. Svensk og norsk Hermetik regnedes almindeligvis blandt Købmænd som det eneste sælgelige, og havde Brødrene ikke været i Besiddelse af en grundfæstet Optimisme og en ukuelig Energi, vilde det næppe være gaaet. Men det var de, og det gik. I 1916 beskæftigede Fabriken fem Personer; nu giver den Arbejde til ca. femogtredive. Og Kerteminde-Konserves er kendt over det ganske Land, ja, langt ud over Landets Grænser. Selv i det fjerne Østen spiser man Gaffelbidder „555", takket være store Leverancer gennem Ø. K., og der gaar sjælden en Dag, uden at der indløber Forespørgsler saa fra denne, saa fra hin Kant af den store Verden. Fabriken har da ogsaa høstet officiel Anerkendelse for sine Produkter. I 1932 erhvervede den Guldmedaille og Diplomer. Samme Aar optog den med afgjort Held Konservering af Sardiner (Brislinger), hvilket Sverige og Norge indtil da havde været ene om. Smaasilden opkøbes paa Island, og af en førende svensk Fabrik har Chr. Hansen købt Recepten for denne Konservering. Sardinsalget har allerede langt oversteget Forventningerne.

Chr. Hansen

Konservesfabriken „555"

I 1929 udtraadte Vilh. Hansen af Firmaet, og Chr. Hansen er nu Eneindehaver. — Skønt han har en stor Virksomhed at passe, har han dog faaet Tid til efter sine Medborgeres Ønske at paatage sig adskillige Tillidshverv, bl. a. er han Bestyrelsesmedlem i Kerteminde Handelsforening og i Foreningen af Fiskekonservesfabriker i Danmark. Desuden er han Medlem af Repræsentantskabet for Kerteminde Bank.

— — —

Fabriken „555" er gentagne Gange blevet udvidet. — I 1932 har den af Kerteminde By købt to Tdr. Land, hvorpaa med Tiden agtes opført et helt nyt Fabriksanlæg.

V. BØTTERN & CO.
KERTEMINDE

Endnu findes rundt om i Provinsen store Handelshuse, grundlagt i forrige Aarhundrede af Storkøbmænd, der med egne Fartøjer befor Verdenshavene og hentede deres Varer hjem. Et af disse ansete gamle Købmandsfirmaer er V. Bøttern & Co. i Kerteminde. — Forretningen, der ligger til Grund for Firmaet, blev etableret i 1845 af Købmand P. Storm. Ved dennes Død i 1858 overtoges Forretningen af Købmand J. A. Larsen, der senere udvidede den til at omfatte Trælast, samt et efter Datidens Forhold ret stort Skibsbyggeri og Rederi.

Købmand V. Bøttern

Den 1. September 1895 blev Korn-, Foderstof- og Kulforretningen overtaget af afdøde Konsul V. Bøttern som Filial af dennes Forretning i Nyborg.

Den 1. Juli 1899 gik den nuværende Indehaver i Kompagni med Konsul V. Bøttern om Forretningen og udvidede den til ogsaa at omfatte Handel med Trælast og Bygningsartikler, for endelig i 1904 at overtage Forretningen som Eneindehaver.

I 1930 udskiltes Trælastforretningen, den kom sammen med A/S Elias B. Muus's Trælastafdeling til at danne et nyt Aktieselskab: Kerteminde Trælastforretning, af hvis Bestyrelse Købmand Bøttern er Medlem. Samme Aar blev Sønnen Eric Bøttern optaget som Parthaver og Prokurist i Forretningen.

Firmaets Bogholder og Repræsentant Carl E. Feder har været ansat siden 1896.

Købmandsgaardens Hovedbygning mod Langegade med Kontor, Butik og Beboelse er opført i 1883, da den oprindelige Hovedbygning, bygget i Aaret 1602, blev revet ned. Kornmagasinet, der er ført op i tre Etager og et Loft, er opført omkring 1880. I 1925 opførtes et nyt to-Etages Foderstofpakhus som Sidebygning i Gaarden, og i Aarenes Løb er de gamle Stalde mod Strandgade ombygget til Pakhus, ligesom der ved Kulpladsen er opført et stort aabent Hus til Oplag af Kokes.

Eksteriør fra Købmandsgaarden

Forretningen, som nu beskæftiger ti—femten Mand, omfatter Import af og Handel med Foderstoffer, Korn, Kul, Kokes, Briketter og Cement. Firmaet har i en Aarrække tilvirket Foderblanding til Kreaturfoder paa egne Maskiner og har desuden i de senere Aar, efter egen Recept, fremstillet Svinefoderblanding til Opfodring af Slagterisvin. Den vigtigste Eksportartikel er Maltbyg.

Købmand Victor Julius Alexius Leonhardt Bøttern er født den 16. Juli 1866 i Faaborg. Efter som tjenstgørende Løjtnant at have frekventeret Officersskolen paa Frederiksberg, fik V. Bøttern Ansættelse paa D. F. D. S.s Kontorer, dels i København, dels i England, og var senere fra 1891—1899 Bestyrer af Otto Mønsteds Liverpool-Afdeling.

Købmand Bøttern har været Medlem af Ligningskommissionen og af Byraadet som dets Næstformand, og han er nu Medlem af Søretten.

KERTEMINDE JERNSTØBERI

H. B. & SVEND HEINEKE — KERTEMINDE

Da Julius Nielsen den 14. November 1847 anlagde Jernstøberiet i Kerteminde, var dets Virksomhed meget begrænset, nærmest af ren lokal Karakter, medens det nu — et lille Hundrede Aar efter — indtager en fremskudt Stilling blandt Landets Støberier.

Fabrikant, Dr. polit. Svend Heineke

Fra 1875—94 var Jernstøberiet underlagt Firmaet M. P. Allerup i Odense, som solgte det til Murermester Martin Hansen, København. Denne lod det i 1899 overgaa til Aktieselskab.

Efter flere Direktørskifter kom Fabrikant H. B. Heineke i 1906 i Besiddelse af Aktiemajoriteten og førte Jernstøberiet videre med Bestyrere, indtil han i 1912 selv overtog Stillingen som administrerende Direktør. Aaret efter blev Fabrikanten tillige Formand for Selskabets Bestyrelse, og i 1918 købte han Resten af Aktierne.

H. B. Heineke er Søn af den kendte Jernstøber H. Heineke, som i 1881 grundlagde Jernstøberiet „Godthaab" paa Godthaabsvejen i København, og var, da han havde været knyttet til denne Virksomhed som Medindehaver, i Besiddelse af gode merkantile og praktiske Forudsætninger for at føre Kerteminde Jernstøberi frem i første Række.

I 1920 rejste Fabrikant Heineke til København efter at have overdraget Direktør Pedersen Ledelsen, som i 1923 overdroges til Ingeniør Reinholdt Jensen.

I 1927 blev Fabrikant Heinekes Søn, Dr. polit. Svend Heineke, optaget i Virksomheden, samtidig med at han overtog Halvdelen af Aktierne. Reinholdt Jensen vedblev at være Direktør for Foretagendet, indtil 1932, da Fabrikant, Dr. Svend Heineke overtog Ledelsen.

Samme Aar overtoges Anker Heegaards Modeller til Kakkelovne og Bygningsstøbegods. Dette betød en stor Forøgelse af Produktionen og nødvendiggjorde Opførelsen af de nye Fabriksbygninger paa Odense Landevej. De gamle indrettedes til Støberi og Modellokale.

Kerteminde Jernstøberi leverer Kakkelovne og Bygningsstøbegods af enhver Art, men har tillige optaget Forarbejdelsen af Kvalitetsstøbegods — specielt Cylinderstøbegods — en Fabrikation, man venter sig meget af.

Disse Udvidelser paa Fabrikationens Omraade har naturligvis ogsaa haft Antagelse af forøget Arbejdskraft

Det gamle Støberi

til Følge. Der var, da Fabrikant, Dr. Svend Heineke i 1927 indtraadte i Virksomheden ca. tredive Mand i Arbejde, medens der nu er beskæftiget ca. det dobbelte Antal.

Dr. polit. Svend Heineke, født den 16. Oktober 1906 i København, er dimitteret som Student fra Metropolitanskolen. Fabrikanten har derefter studeret Nationaløkonomi og Bedriftsøkonomi i København og i Udlandet, fem Aar i Tyskland, hvor han studerede ved Kölns Universitet. I 1929 erhvervede han Doktorgraden paa en Afhandling om Finansieringen af den danske Industri. Dr. Heineke opholdt sig derefter et Aar i England for at studere Varmeteknik. Forøvrigt har han paa kortere Tid praktisk talt berejst hele Europa.

Det nye Støberi

Fabrikant, Dr. Heineke er Formand for den lokale Arbejdsgiverforening og Medlem af den engelske Varmeingeniørforening.

Direktør Knud Sihm

Aktieselskabet Dansk Frøkultur i Kerteminde

AKTIESELSKABET DANSK FRØKULTUR KERTEMINDE

A/S Dansk Frøkultur har sin Oprindelse fra det over hundrede Aar gamle Kertemindefirma, Elias B. Muus. I 1915 udskiltes „Frøkulturen" som et Aktieselskab, hvis Virksomhed hovedsagelig er baseret paa kontraktmæssig Frøavl med Landmændene. Frøet bliver for Størstedelens Vedkommende eksporteret, og Eksporten sker til mange Lande Verden over: Tyskland, Frankrig, Italien, England, Czekoslovakiet, U. S. A. og Australien. Detailsalget af Frø foregaar derimod stadig gennem A/S Elias B. Muus.

Firmaet administreres af Direktør Knud Sihm, tidligere Indehaver af Frøkontoret i Jyderup. Som Landbrugskandidat har Direktøren nøje Tilknytning til det arbejdende Landbrug og har ved Siden heraf en grundig merkantil Uddannelse. — Han er født den 12. April 1900 i København.

Aktieselskabets Formand er Konsul Th. Muus, Odense. Medlemmer af Bestyrelsen er Grosserer K. Stallknecht og Grosserer J. Meyer, København, samt Direktør R. V. Hansen, Kerteminde.

OVE BISGAARD MANUFAKTUR KERTEMINDE

Firmanavnet Ove Bisgaard er temmelig nyt i Kerteminde, kun saa gammelt som fra 1922. Men Traditionerne, som Bisgaard havde at grundlægge og bygge videre paa, er gamle og hæderkronede.

Kertemindefirmaet Th. Delcomyn blev grundlagt allerede i 1810 af Købmand Moses Lemle, hvis Slægt var af jødisk Oprindelse, og som tilhørte den gamle, støtte, solide og retskafne Købmandstype, den Type, der igennem Generationer var et Særpræg for Danmarks Købstæder, den Type, hvis prægtige gamle Købmandsgaarde med de store Stuer og de skønne Pakhuse endnu den Dag i Dag dominerer adskillige Gader i mange af Landets Byer. I 1851 blev Firmaet overtaget af Th. Delcomyn og Rademacher, og da denne sidste faa Aar efter døde, fortsatte Th. Delcomyn alene Virksomheden.

Th. Delcomyn var Odenseaner af Fødsel; han kom til Verden den 13. Februar 1820. Under hans virksomme Hænder og med hans klare Forstand som Ledetraad voksede Kertemindefirmaet sig stort og stærkt, og samtidig fik Delcomyn Tid til at varetage en Række Tillidsposter. Han blev Byraadsmedlem, var Medstifter af Sparekassen for Kerteminde og Omegn og af Kerteminde Bank, og var disse to Institutioners Direktør til sin Død den 31. Marts 1910.

Allerede i 1890 havde Sønnen, Th. Delcomyn jun., overtaget Manufakturfirmaet, og han blev sin Faders Efterfølger som Direktør i Sparekassen, ligesom han blev Formand for Bankraadet i Kerteminde Bank. I det hele taget fulgte han sin Faders Traditioner, og solidt og støt arbejdede han i en Aarrække det gamle Firma fremad gennem Udvidelser og stedse større Kundekreds. Men

Afdøde Ove Bisgaard

Hans Hansen

saa kom Verdenskrigen, og Tiderne blev andre og haardere end før. Det var ikke alle de gamle, de solide, der forstod disse Tider med deres Krack og deres himmelraabende Usikkerhed. Der kom ogsaa Krack til Kerteminde; Banken kom ud i svære Storme, og Th. Delcomyn jun. maatte som Bankraadets Formand realisere sine Værdier for at hjælpe til med at afbøde nogle af Krackets værste Følger. Hans private Forretning, der en Overgang ogsaa havde kunnet præstere en betydelig En gros Handel, var i Stagnation som Følge af Indehaverens Kamp for Tilværelsen andre Steder, men ogsaa den maatte sælges. Den overtoges i 1922 af Købmand Ove Bisgaard.

Ove Bisgaard havde tidligere drevet Forretning i Ejby og i Hesselager og var begge Steder kendt som en ualmindelig driftig Købmand. Under hans Ledelse blomstrede da ogsaa det gamle Kertemindefirma op paany, grundet paa den nye Chefs eminente Dygtighed og hans Kontakt med de nye Tider i Forbindelse med reelle Forretningsprincipper. Firmaet beskæftiger nu tolv Personer.

Men Ove Bisgaard fik ikke Lov at høste Lønnen for sit Genrejsningsarbejde, han døde i Foraaret 1929, og han overlevedes et Par Aars Tid af Th. Delcomyn jun., der naturligvis med Glæde saa det gamle Firmas nye Blomstringstid, bygget paa de retskafne Købmandstraditioner, som han kendte fra Barnsben af. Forretningen er stadig i fuld Gang, ledet dygtigt og paalideligt af dens Bestyrer, Hans Hansen.

Hans Hansen er født den 6. August 1902 i Sønderborg og har været ansat hos Bisgaard siden 1923. Han lærte Manufakturhandelen hos Helmer & Jørgensen i Sønderborg og har altsaa mere end eet Navn at holde i Ære.

AKTIESELSKABET KERTEMINDE TRÆLASTHANDEL KERTEMINDE

er oprettet 1930 ved Sammenslutning af Firmaet V. Bøttern & Co. og A/S Elias B. Muus' Trælastafdeling. Trælasthandelen omfattede oprindelig kun Muus's Tømmerplads, men senere har der flere Gange været foretaget Udvidelser, Opførelse af Skure o. s. v.

E. Schriver

I Firmaets Bestyrelse sidder tre Medlemmer: Formand: Fabrikant Knud Svendsen, Odense, Grosserer V. Bøttern og Direktør H. Schriver, Kerteminde. — Prokurist i Firmaet er E. Schriver, der er født den 20. April 1900 og er Søn af Direktør H. Schriver.

E. Schriver har lært Handel hos Baagøe & Riber i Svendborg og har senere, efter aftjent Værnepligt, været ansat hos Wilh. R. Maegaard i Odense.

Efter tre Aars Ophold i Amerika, hvor han havde Stilling paa forskellige Savmøller, vendte han i 1927 atter tilbage til Kerteminde, hvor han fik Ansættelse som Forvalter hos A/S Elias B. Muus, og forblev der indtil 1930.

Kerteminde Trælasthandel

JULIUS B. ERICHSEN KERTEMINDE

Bødkeriet er etableret 1802 af den nuværende Ejers Oldefader, Bødkermester Morten Erichsen, der døde 1824. Dennes Søn lede de Forretningen fra 1824—72, da den blev overtaget af Chr. Erichsen, som var Indehaver fra 1872—1902. — Oprindelig blev Bødkeriet grundlagt paa Hjørnet af Præstegade og Bødkerstræde, men i 1899, da den nuværende Bødkermester Jul. B. Erichsen for Størstedelen havde Ledelsen

Jul. B. Erichsen

Ejendommen i 1802

Ejendommen i 1933

i sin Haand, flyttede Virksomheden til Præstegade 22-24. De to gamle Ejendomme er i 1927 bygget fuldstændig om og slaaet sammen til en større.

I Bødkeriet, som sikkert er et af Landets ældste, har Jul. B. Erichsen optaget sine Sønner, Chr. Alex Erichsen, født 13. Oktober 1900, og Arne Erichsen, født 5. November 1906. Bødkermester Erichsen er født den 29. Marts 1876 i Kerteminde, og har lært Bødkeriet hos sin Fader. Han blev 1927 Formand for Kerteminde Haandværker- og Industriforening, kom i Bestyrelsen 1914 og blev valgt til Næstformand 1927. Siden 1922 har Jul. B. Erichsen været Medlem af Bestyrelsen for Banken for Kerteminde og Omegn.

TØMRERMESTER ALFRED SØRENSEN KERTEMINDE

Tømrermester Alfred Sørensen, der siden 1909 har haft selvstændig Virksomhed i Kerteminde, fik en grundig Uddannelse i sin Ungdom, idet han dygtiggjorde sig i sit Fag baade i Ind- og Udland. Ved hans Samvittighedsfuldhed og Soliditet er hans Forretning derfor gennem Aarene blevet baade anset og anerkendt.

Alfred Sørensen

Virksomheden blev egentlig grundlagt af Alfred Sørensens Fader, Tømrermester Søren Chr. Sørensen, der indflyttede fra Kjølstrup. I Kjølstrup er Alfred Sørensen født den 20. August 1882. Men han er naturligvis Kerteminder med Liv og Sjæl, og han indtager en fremskudt Stilling i Byens offentlige Liv. Bl. a. er han Formand for Teknisk Skoles Bestyrelse og Medlem af Haandværker- og Industriforeningens Bestyrelse. Desuden er Sørensen Repræsentant for Fyens Stifts Kreditforening.

Som Tømrermester har Alfred Sørensen medvirket ved Opførelsen af Raadhuset i Kerteminde; han beskæftiger til Tider op til tyve Mand.

KLÆDESKOFABRIKEN „NONNEBO" LANGESKOV

I Aaret 1918 begyndte A. Sørensen i Sct. Jørgensgade i Odense en Fabrikation af Klædesko under meget beskedne Forhold, men allerede Aaret efter flyttede han til Langeskov, hvor han købte den Ejendom, han endnu er Ejer af. I den ret rummelige Bagbygning tilpassedes Forholdene for Virksomheden, der snart skulde vise sig at gaa særdeles godt. Regelmæssigt hvert Aar siden er nemlig Bygningerne blevet for smaa, saa Ombygninger har været nødvendige, og ligeledes en stadig Anskaffelse af nye, moderne Maskiner. I Foraaret 1933 foretoges igen en større Udvidelse, og Fabrikationen omlagdes samtidig til ogsaa at omfatte Læderfodtøj og en ny Slags Klædesko, ikke alene til Hjemmeforbrug, men ogsaa med fremtidig Eksport for Øje.

Fabrikant A. Sørensen og Hustru

Å. Sørensen har sammen med sin Hustru begyndt uden nogen Kapital, og begge har de hele Tiden selv energisk taget Del i Virksomheden. De har saaledes sig selv at takke for, at Omsætningen er steget jævnt Aar for Aar til det nuværende store Omfang, og at de blandt deres Kunder kan tælle nogle af de største og mest ansete Firmaer, bl. a. Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger.

Fabrikant Sørensen er Søn af Væver A. Sørensen, Rueskov pr. Marslev, og er født den 19. November 1887.

Klædeskofabriken „Nonnebo"

AKTIESELSKABET LANGESKOV TRÆSKOFABRIK LANGESKOV

Virksomheden er grundlagt i Maj 1905 af Klodsemager Chr. Christensen. Efter at Fabriken var brændt i 1913, opførtes den paany, men under meget større Forhold.

I 1918 købte A/S De forenede Træskofabriker Virksomheden, som siden har været underkastet en større

Ombygning, samtidig med at de mest moderne Maskiner blev installeret, kort sagt, det hele blev lagt an paa moderne Stordrift; der beskæftiges femogtyve Mand ved Fabrikationen, et stort Antal, naar man tager i Betragtning, at der udelukkende fremstilles Træsko.

Bogholder Chr. Back

Lige siden 1918, men især i det første Par Aar, da der eksporteredes en Del Træsko til Tyskland, har Forretningen været i stor Fremgang, til Tider saa stærk, at man har kunnet sælge mere, end der kunde fremstilles.

Virksomhedens Direktør er Jens Christian Svendsen, hvis dygtige Ledelse har bevirket den stadig voksende Omsætning. — Han er Søn af Købmand Svend Jensen i Hjørring, hvor han er født 1858. Oprindelig er han uddannet som Haandværker, men har senere været Handelsrejsende, indtil han i 1918 blev Direktør for Langeskov Træskofabrik.

En betydelig Stilling inden for Virksomheden indtager ogsaa Bogholderen, Chr. Back, som er født 1905, Søn af Direktør Back. Han har taget Præliminæreksamen og

Fabriken i Langeskov

dernæst udstaaet sin Læretid hos en Købmand i Stenlille, hvorefter han har taget Eksamen paa Købmandsskolen i København. Han har desuden haft Stilling hos Qvade & Co., Sakskøbing, og Sofus Jørgensen, Nysted.

LANGESKOV SENGEFABRIK
LANGESKOV

Langeskov Sengefabrik er grundlagt af Fabrikant Einer Pedersen i Aaret 1928. Der begyndtes straks med Fabrikation af specielle Barnesenge og Feltsenge samt Kommoder m. m. I 1933 optoges ogsaa Fabrikation af Staalrørssenge og Toiletborde af Staalrør, saavel malede som forniklede i moderne Stilarter. Bl. a. fremstilles den mønsterbeskyttede Seng, „Casalla", der er fremstillet af Staalrør, men med poleret Hovedgærde af Træ og poleret Fodende, en ren Lækkerbidsken for Nutidssmagen. Toiletborde af samme Mærke fremstilles ogsaa som Speciale. Salget foregaar ved egen Repræsentant, der hovedsagelig besøger Manufakturhandlere i hele Danmark.

Langeskov Sengefabrik er en Virksomhed i god Fremdrift. Fabriksbygningerne lejedes i 1928, men erhvervedes

Langeskov Sengefabrik

som Ejendom i 1931. Bygninger og Lager dækker et Areal af ca. 1300 Kvadratmeter. Maskinerne, der bruges ved Fabrikationen, er naturligvis nye og fuldt moderne. Der beskæftiges fra seks—ti Mand.

Fabrikant Einer Otto Emanuel Pedersen er født den 7. August 1896 i Odense. Oprindeligt lærte han Handelen, men havde mere Lyst til at gaa Kunstnervejen som Maler og Keramiker. Som saadan slog han sig igennem indtil 1928, da han blev Næringsdrivende i Langeskov.

Interiør fra Maskinsnedkeriet

BRDR. RASMUSSEN
MASKINFABRIK — RYNKEBY ST.

Det var under smaa og meget primitive Forhold, Jakob Rasmussen i 1894 begyndte sin Virksomhed som Maskinbygger i Rynkeby, men med stor Energi og Arbejdsomhed gik Virksomheden støt frem, saa den efterhaanden gav Arbejde til seks—syv Mand.

Paa Grund af svigtende Helbred afstod han 1. Maj 1909 Virksomheden til sine Sønner, Hans Jørgen og

R. Th. Rasmussen, som siden har drevet den i Fællesskab. 1. Maj 1934 kan Fabriken altsaa fejre 25 Aarsdagen under de nuværende Indehaveres Ledelse, om alt gaar vel,

Fabrikant Hans J. Rasmussen

Fabrikant R. Th. Rasmussen

og samtidig er det fyrretyve Aar siden Virksomhedens Grundlæggelse.

Med den Udvikling, Maskinerne i Landbrugets Tjeneste har haft i den Aarrække, er Virksomheden stadig

Brdr. Rasmussens Maskinfabrik

vokset, saa der har maattet ombygges og udvides mange Gange og anskaffes ny Værktøjsmaskiner for i nogen Maade at tilfredsstille de Krav, som Udviklingen har fordret.

Fabriken er nu moderne indrettet med Ovenlys, Centralvarme og gode Værktøjsmaskiner til saavel Træ- som Jernarbejde. Bygningerne dækker over et Areal af ca. 1200 Kvadratmeter.

Paa Fabriken bygges nu selvrensende Tærskeværker i flere Størrelser passende for saavel mindre som større Landbrug, Halmpressere, Kværne m. m. m. Ligeledes er der et stort Reparationsværksted for Landbrugsmaskiner. Fabriken beskæftiger nu ti—femten Mand.

Fabrikant Hans J. Rasmussen, født den 5. Oktober 1879 i Rynkeby, er Leder af Fabrikens Snedkeriafdeling. Maskinværkstedet ledes af Fabrikant R. Th. Rasmussen, der er født den 22. April 1882 i Rynkeby.

TOMMERUP RADRENSER- OG VÆRKTØJSFABRIK
TOMMERUP

Tommerup Radrenser- og Værktøjsfabrik er en Virksomhed, der fra det smaa har vokset sig op i det større. Fabrikens Indehaver, N. Christensen, begyndte den 1. November 1911 som almindelig Grovsmed i Stegsted ved Odense. I 1914 flyttede han til Staaby og den 1. August 1919 til Tommerup. Hans Speciale var Fabrikation af Radrensere, men iøvrigt virkede han som almindelig Landsbysmed. Det var dog ikke i Længden den dygtige Mand nok, og i Aaret 1920 paabegyndte han en Fabrikation af Værktøj. Den slog vældigt an, og Tommerup Radrenser- og Værktøjsfabrik beskæftiger nu otteogtyve Personer. Der fabrikeres Radrensere af Stegsted-Mærket samt desuden store Mængder af Grebe, Skovle, Forke, Spader, Roehakker, Skuffejern, Haveriver, Haandkultivatorer samt Roeskærere, Roeraspere og galvaniseret Traadfletning m. m. — Fabrikant N. Christensen er født d. 14. August 1883 i Jellinge. Hans Indsats for dansk Arbejde er, som man vil se, ikke ringe.

N. Christensen

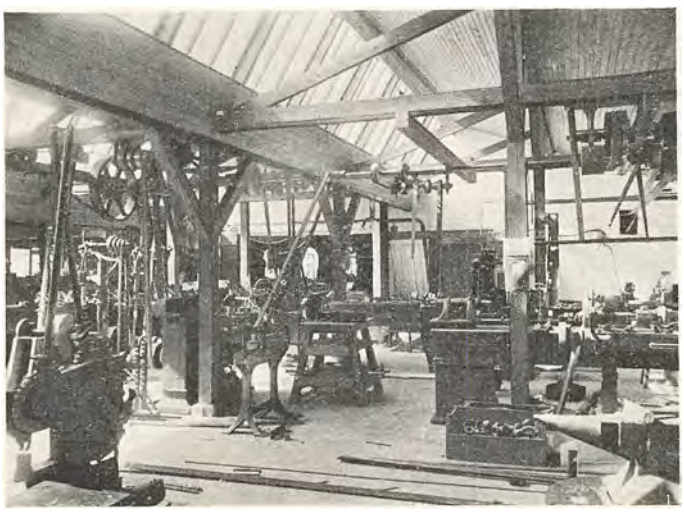

Interiør fra Fabriken

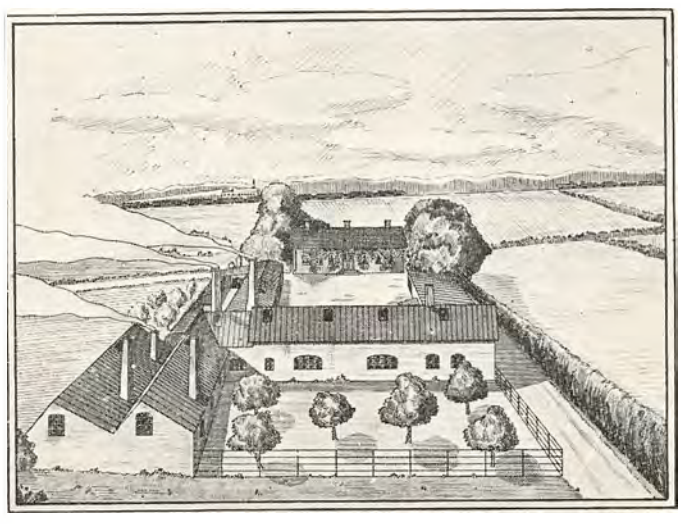

Tommerup Radrenser- og Værktøjsfabrik

TOMMERUP TRAADVÆVERI
TOMMERUP

Tommerup Traadvæveri er en Virksomhed, der er vokset frem af Initiativ og Lyst til at vinde nye Felter for dansk Arbejde. Væveriet er grundlagt for en Aarrække siden af Harald Busch, og det overtoges i 1922 af den nuværende Indehaver, A. Iskow. Formentlig er det Nordisk Kabel- og Traadfabrikers Tilstedeværelse i Middelfart, der har givet Anledning til Etableringen, idet Traaden, Raamaterialet, jo let kan føres til Tommerup direkte fra dette nære Fabrikationssted. Der bruges i hvert Fald 4—500 Tons dansk Traad aarligt.

Fabrikant A. Iskow

I Sæsonen beskæftiger Tommerup Traadvæveri indtil seksten Personer. Der fremstilles Traadfletning af galvaniseret Traad i alle Størrelser til Hegn og Monierarbejder. Desuden haves et stort Lager af Grus- og Stenharper.

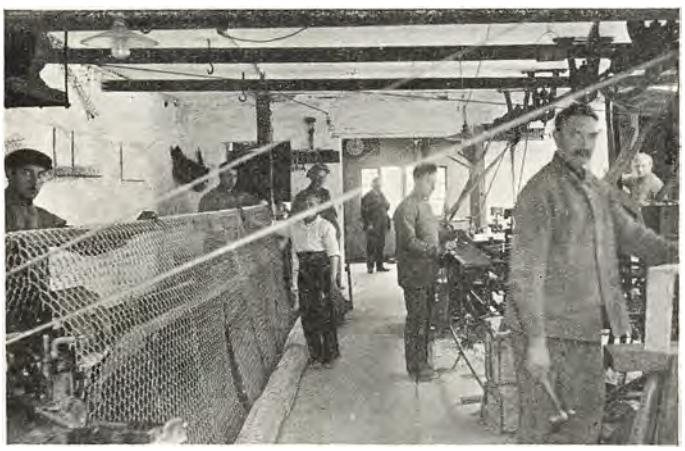

Tommerup Traadvæveri

Fabrikant Iskow, der oprindeligt er uddannet som Landmand, er født den 22. Oktober 1877 i Vonsild.

BOLTINGE STOLEFABRIK
BOLTINGE PR. ESPE

Fabrikant Kr. Pedersen overtog i Aaret 1912 ved Boltinge pr. Espe den Grund, hvorpaa Boltinge Stolefabrik nu ligger. Grunden var egentlig bebygget, men Bygningerne var fuldstændig nedbrændte. Nu blev de rejste paany og indrettet som et mindre Savværk. I 1916 udvidedes Bedriften med den Gren, der skulde faa saa uendelig stor Betydning for Virksomhedens fremtidige Trivsel og Landsomdømme. Der optoges Fabrikation af Stole i alle Arter, og i 1925 gik Fabrikant Pedersen et Skridt videre endnu, idet han paabegyndte en større Fabrikation af Havemøbler. Saavel med Stolene som med Havemøblerne blev det en uomtvistelig Sukces, saaledes af Fabriken i Boltinge nu anses for at være den største i sin Art paa Fyen, ja, antagelig i hele Landet. Det kan i saa Henseende anføres, at der i 1932 hos Kr. Pedersen fabrikeredes ca. 41,000 Stole. I 1916 var Fabrikationen kun paa ca. 50 Stole pr. Uge, saa enhver vil hurtigt kunne sætte sig ind i den rige Udvikling, der under

Boltinge Stolefabrik

en dygtig Ledelse har fundet Sted i den lille fyenske Bys storindustrielle Anlæg. Fra Fabriken har været drevet en mindre Eksport til Norge og England.

I 1920 nedbrændte alle Fabriksbygningerne; kun Beboelseshuset blev staaende. Og de nye Bygninger, som opførtes efter Branden, har allerede paa et senere Tidspunkt maattet gennemgaa en Udvidelse til næsten dobbelt Størrelse, og for Tiden er en to-Etagers Bygning paa 14 × 42 Kvadratalen under Opførelse. Hvad angaar Fabrikens Produktion i de sidste Aaringer, saa forfærdiges der Stole i alle Størrelser, medens Havemøbler stadig er det andet Speciale. Produktionen leveres for Størstedelens Vedkommende til enkelte større Aftagere, dog foreligger ogsaa et betydeligt Salg til Møbelhandlere over hele Landet. Ialt beskæftiges paa Fabriken ca. fyrretyve Personer.

Fabrikant Kristen Pedersen er født den 25. Oktober 1883 i Findinge nær Boltinge. Han har altsaa faaet den Glæde her i Livet at kunne vise sin Fødeegn, at han duer til noget. I sin Ungdom blev Pedersen udlært som Tømrer og Snedker, og det var et Tilfælde, der førte den driftige og fremsynede Haandværker ind paa Stolefabrikationen.

Kr. Pedersen er Sogneraadsmedlem og Formand for den stedlige Tyendekommission.

ESPE MØBELFABRIK
ESPE

Espe Møbelfabrik har sin Oprindelse i Odense. — Her begyndte Fabrikens Indehaver, G. V. Hansen, i 1911 paa Astrupvej, i en Kælder og under meget smaa Forhold, men i egen Ejendom, et Møbelværksted. Efter gentagne Udvidelser stod han allerede i 1914 med en Møbelfabrik med tredive Mand i Arbejde og med eget Savværk. — Men i 1918 solgte Hansen Fabriken og flyttede til Dronningens-

Fabrikant G. V. Hansen

Den gamle Fabrik

gade 38, hvor han solgte Møbler en gros. — Snart begyndte han dog igen paa Fabrikation, og i 1925 solgte han Ejendommen i Dronningensgade og flyttede sin Fabrik til Espe. I Espe kom der straks atten Mand i Arbejde. — I 1930 tilkøbtes Espe Savværk, og desuden har Firmaet indrettet et Billedskærer- og Tapetsererværksted i Odense.

Fabrikant G. V. Hansen nedlagde i 1932 Sceptret paa Fabriken og overdrog dette til sin Søn, Einar O. Hansen.

Den nye Fabrik

Seniorchefen har dog ingenlunde lagt op, han har startet en Møbelmesse i Søndergade 1 i Odense, hvor han har købt Ejendom og indrettet fuldt moderne Lokaler. — Fabriken i Espe beskæftiger for Tiden fireogtyve Personer. Dens Specialitet er Soveværelser i poleret Birketræ.

Direktør Einar O. Hansen er født den 3. Januar 1905 i Odense. Han er uddannet paa Faderens Fabrik og har udvidet sine Kundskaber under Arbejde i Frankrig.

BRENDEAA SAVVÆRK
GELSTED

Brendeaa Savværk er oprettet i Aaret 1922 af Savværksejer Carl Ernst Petersson. Til at begynde med drev Grundlæggeren udelukkende Savværk, men kom efterhaanden ind paa en omfattende Tømmerhandel samt Handel med Bygningsartikler. I Sommeren 1933 leveredes f. Eks. ca. 2000 Kubikfod Tømmer til Lillebæltsbroen, og desuden haves en større Leverance til Kolding Svineslagteri. Der sælges i det hele taget fra Brendeaa Savværk en Masse Tømmer til flere Tømmerhandlere paa Fyen, Lægter, Brædder i ru Tilstand, Bjælker, kehlede Lister, Bygningsbeslag, Pandeplader og Krydsfiner. Endvidere føres Lager af Tagpap, Træmaling, Cement og Kalk, og der beskæftiges ialt en halv Snes Mand. Dir. Petersson arbejdede det første Aar efter Starten i et lille Skur, han selv havde opført i 1922. Men allerede i 1924 var han saa vidt, at den første Udvidelse foretoges, og siden har han Aar for Aar kunnet udvide Savværket. I Dag

Direktør Carl Petersson

Brendeaa Savværk

er det bebyggede Areal saa stort som ca. 1000 Kvadratmeter — et fuldgyldigt Bevis paa Fremdriften i Forretningen.

Direktør Carl Petersson er født den 22. November 1881 i Almindsryd i Sverige og er i sin Ungdom uddannet som Tømrer.

Brendeaa Savværk

AKTIESELSKABET
STOKKE- OG TRÆVAREFABRIKEN „LUNGHØJ" — GELSTED

Allerede i Aaret 1866 grundlagdes denne Virksomhed i Lunghøj ved Gelsted. Fra en ringe Begyndelse voksede den sig efterhaanden stor, navnlig i Piskebranchen, og var i mange Aar den førende i Skandinavien indenfor

denne specielle Branche. Efterhaanden som Bilerne blev almindelige, var der naturligvis ikke saa megen Anvendelse for Piske, og allerede i Halvfemserne havde man optaget Fabrikationen af andre Artikler, navnlig Spadserestokke, og denne Gren af Virksomheden har nu vokset sig saa stor, at Fabriken kan betegnes som den ydedygtigste saavel i kvalitativ som kvantitativ Henseende i Skandinavien.

Efter Grundlæggerens Død led Fabriken meget under den usunde udenlandske „Dumping-Konkurrence", saa det i 1933 blev nødvendigt at rekonstruere Selskabet. Forholdene synes nu at have væsentlig forandret sig til det bedre, og alt tegner til, at Fabriken atter gaar en lys Fremtid i Møde.

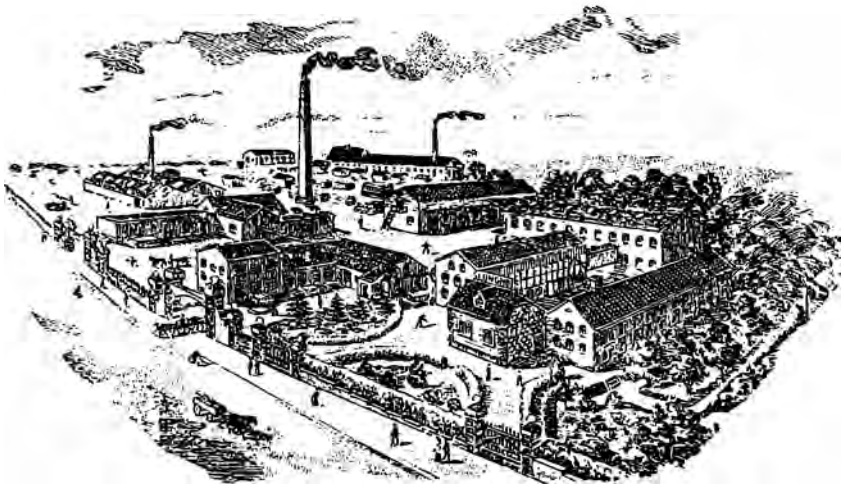

A/S Stokke- og Trævarefabriken „Lunghøj"

Foruden Fabrikation af Stokke har man ogsaa optaget Produktion af alt Slags Trælegetøj, Nyttegenstande af Træ, Legetøj af pressede Materialer, imit. Krølhaar af imprægnerede Plantefibre, der er fortrinligt egnede til Polstring af Møbler og Madrasser etc.

Arbejdsstyrken er for Tiden ca. tyve Mand, men man forventer dette Tal øget støt og sikkert, idet Varerne finder en stigende Udbredelse efterhaanden som de bliver kendt af Forbrugerne.

Selskabets Ledere er H. C. Hansen og J. E. Poulsen, der begge har modtaget solid Købmandsuddannelse saavel i Danmark som under aarelange Ophold i Udlandet.

Det kan bemærkes, at Forfatteren Morten Korch i sin Bog „Palle Jarmer" har henlagt Handlingen til den gamle Fabrik, ligesom Forholdene ogsaa har været behandlet i andre litterære Arbejder.

S. LARSENS STELFABRIK
GELSTED

Aktieselskabet S. Larsens Stelfabrik i Gelsted er grundlagt af Fabrikant S. Larsen, som omkring Aaret 1923 begyndte med Fremstilling af Chaiselongue- og Divanstel. Senere gik han dog mere og mere over til Fabrikation af Blind-Træstel samt Chesterfieldsborde og andre Smaamøbler og endvidere Møbler i gammel Stil. Nu fabrikeres ogsaa Møbler i moderne Stil. Fra Udstillingen i Leipzig i 1931 hjemførtes Tegninger til den moderne Stil, og S. Larsens Fabrik var her i Landet en af de første, der kom paa Markedet med denne Genre. I 1933 er Fabriken desuden begyndt paa Fremstilling af specielle Funkis-Spisestuer i alle Træsorter; disse Stuer fremstilles ogsaa som kombineret Stue, og Salget foregaar over hele Landet til Sadelmagere og Møbelhandlere, idet Stuerne sælges baade i nøgent Træ og i færdigbehandlet Tilstand. Firma S. Larsens Stelfabrik beskæftiger nu fra 22 til 32 Mand. — I Aarenes Løb er Fabriksbygningerne mere end fordoblede i Omfang, ligesom der stadig er anskaffet nye og mere sindrige Maskiner. I Aar er saaledes hele den moderne Møbelafdeling tilbygget. Der arbejdes overalt, ogsaa i Tørrestue, ved Limovne o. s. v. med Damp, hvorved Brandfaren formindskes til et Minimum.

Den nuværende Leder af Virksomheden er Fabrikant S. Larsens Søn, Direktør Albert Larsen, født den 25. December 1902 i København og oplært hos Faderen i Snedkeri og Møbelfabrikation. Sammen med sin Fader har Direktør Larsen ledet Fabriken i Gelsted indtil 1933, da han ansattes som administrerende Direktør. Aktieselskabet er et Familieselskab, og S. Larsen er dettes Formand.

ALEXANDERSENS BØRSTETRÆSFABRIK
ASPERUP MARK PR. NØRRE AABY

Den nuværende Indehavers Fader, Fabrikant Alexandersen, grundlagde Børstefabriken i Asperup i Aaret 1903, det vil sige, dengang lagdes Fabriken i Ejby, og der fabrikeredes saavel Børster som Børstetræer. I 1909 flyttedes Virksomheden til sin nuværende Plads, og i 1919 specialiseredes den til udelukkende Fabrikation af Børstetræer. Til samme Tid optoges den nuværende Indehaver som Kompag-

Fabrikant Valdemar Alexandersen

Interiør fra Børstetræsfabriken

non i Firmaet. Faderen døde i 1930. — Fabriken er en fuldt ud moderne indrettet Virksomhed med elektrisk Drivkraft, Baandsave, Fræser, to Børstetræs-Boremaskiner samt Slibemaskine med Støvsuger. Endvidere bruges en Maskine, som nok er af dansk Fabrikat, men alligevel enestaaende i sin Art i Danmark, nemlig en speciel Facondrejemaskine. Til Fabriken hører Tørrestue med Centralvarme. Der beskæftiges fire Personer. Specialiteten er finere Børstetræer.

Fabrikant Valdemar Alexandersen er født den 23. Januar 1897 i Drammen i Norge og er uddannet hos Faderen. Videre Uddannelse har han faaet i Odense og Esbjerg.

KONTROLHØNSERIET NØDDEBO
SKALLEBØLLE PR. TOMMERUP

Hønseriet Nøddebo i Skallebølle er oprettet i 1931 i Marts Maaned ved Køb af en Ejendom paa halvanden Td. Land med tilhørende Bebo-else. Der begyndtes med 300 Høns, og der haves allerede nu et Tusinde Dyr — 500 Høns og 500 Tillægskyllinger, der er indkøbte paa andre Kontrolhønserier. Det første Hønsehus, som byggedes, var 250 Kvadratalen stort, det næste var paa 425 Kvadratalen med fast Tag. — Endvidere er bygget et mindre Kyllingehus. I alle Husene findes elektrisk Lys. Det ene store Hus benyttes til Kyllinger, det andet til ældre Høns, skiftevis. Æg-produktionen er stor. I 1932 produceredes 65,000, i 1933 formentlig 100,000 Æg.

S. Aage Juul-Jensen

Hønseriets Indehaver er tidligere Gaardbestyrer og Forvalter Svend Aage Juul-Jensen, Søn af Proprietær A. Jensen, Taaruplunde, og født den 27. August 1904. Juul-Jensen har faaet en meget alsidig og grundig Uddannelse indenfor Landbruget. Bl. a. har han været ved Landvæsenet i Finland, har været Gaardbestyrer paa Næstvedegnen og Forvalter paa Klingstrup Hovedgaard samt hjemme hos Faderen. Desuden har han taget Kursus paa Høng Højskole og paa Korinth Landbrugsskole samt paa Espergærde Kontrolhønseri.

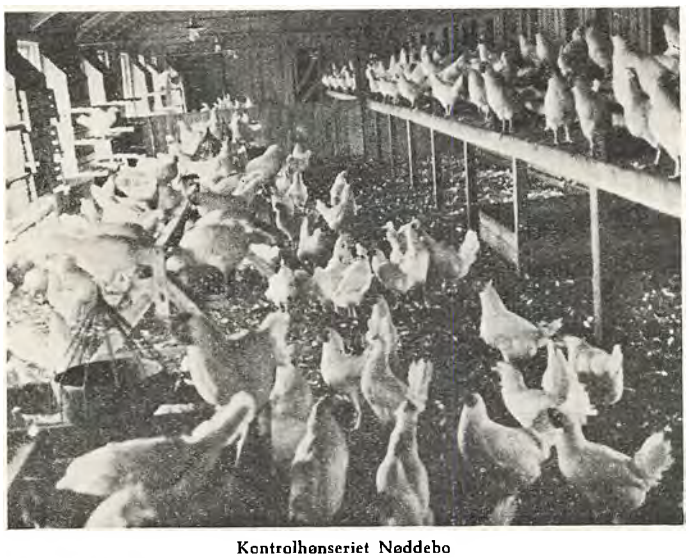

Kontrolhønseriet Nøddebo

HANS CHRISTENSENS GARTNERI
REFSVINDINGE

Hans Christensens Gartneri i Refsvindinge er anlagt i Aaret 1926 paa et Areal af en Hektar. Det første Tomathus byggedes straks efter Starten, og i 1928 byggedes et Hus til Agurker samt et til Tomater. Desuden installeredes et Varmeanlæg. Det samlede Drivhusareal er nu ca. 500 Kvadratmeter, og desuden raades over firsindstyve Mistbænke. Hovedkulturerne er Tomater, Agurker, Blomkaal og spiseligt Peber. Ved Siden heraf dyrkes forskellige andre spiselige Urter og Grøntsager, og der er tre Personer beskæftigede i Gartneriet, som stadig er i jævn og god Fremgang.

Gartner Hans Christensen

Gartner Hans Christensen er født den 31. Oktober 1900 i Refsvindinge Sogn. Sin Læreplads havde han hos Peder Pedersen i Søllinge, og videre Uddannelse fik han i Roskilde og Odense, hvorefter han tog Kursus paa Aarslev Havebrugsskole og havde Arbejde paa Sjælland og paa Bornholm, saaledes at han havde sikret sig en alsidig Uddannelse, før han tog fat for egen Regning.

Hans Christensens Gartneri

KORINTH MASKINFABRIK

Fabrikant V. Scherning startede i 1915 i Korinth et Værksted for Reparation af Maskiner og fik hurtigt en fast og solid Kundekreds, saaledes at han blev i Stand til lidt efter lidt at udvide sin Bedrift. Og Udvidelsen blev efterhaanden saa betydningsfuld, at Schjerning en

skønne Dag fandt sig selv som veritabel Fabrikant af Tilbehør til Maskinanlæg i Træindustrien, ligesom det ikke varede særligt længe, før han optog Fabrikation af Vaskerianlæg i fuld Udstrækning. Ja, saaledes grundlagdes altsaa Korinth Maskinfabrik, som i Dag beskæftiger ti Mand til Stadighed. De Bygninger, hvori Schjerning startede i 1915, var nye, men Værkstedet var ikke stort. I 1918 byggedes den store Værkstedsbygning, som dog allerede i 1922 maatte udvides betydeligt. Nye Udvidelser er i 1933 under Forberedelse, da Virksomheden er i stadig og solid Fremgang. Et Projekt for egen Kraftstation foreligger ligeledes. Det bør her tilføjes, at Fabriken ogsaa har et Speciale i Cylinderudslibning.

Fabrikant V. Schjerning

Fabrikant Valdemar Carl Henrik Emil Schjerning er født den 19. Oktober 1884 i Tommerup. Han blev udlært som Maskinarbejder i Fyenske Landmænds Maskinfabrik i Allerup og Ørbæk, besøgte

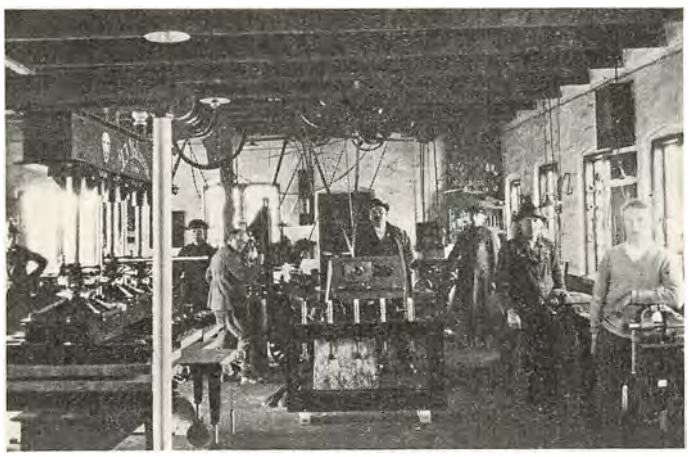

Interior fra Korinth Maskinfabrik

Maskinistskolen i København og kom derefter i 1910 til Rederiet A. P. Møller, hvor han gjorde Tjeneste i fire Aar. Schjerning er Formand for Bestyrelsen for Korinth Vandværk.

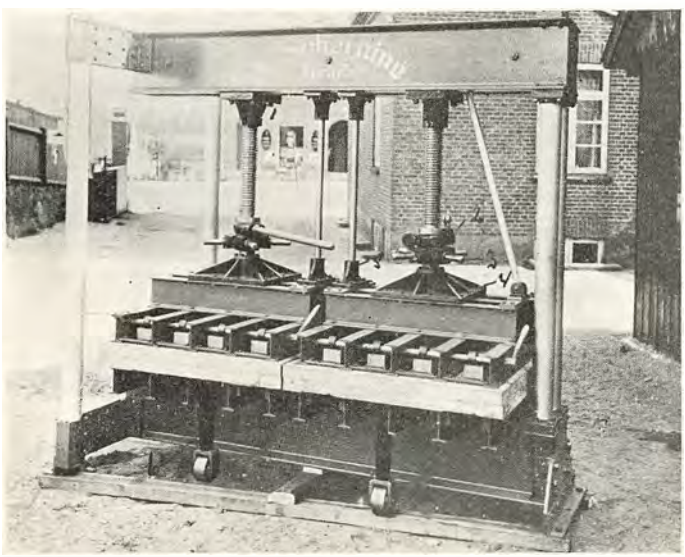

Finérpresse fabrikeret paa Korinth Maskinfabrik

JENS JENSENS RAMMEFABRIK
HESSELAGER

Det var i Aaret 1910, at Fabrikant Jens Jensen begyndte som almindelig Snedker i Hesselager. Han fik efterhaanden godt at bestille, og i 1917 udvidede han Bedriften til at omfatte Fabrikation af polerede Fotografirammer. En Overgang fremstilledes mest Spaanrammer og derefter optoges et tredie Speciale, nemlig Fabrikation af Osteæsker. Omkring 1928 paabegyndtes endelig Fremstilling af Isskeer og Ispinde, og denne Vare fik snart erobret sig saa stort et Marked, at den om Sommeren udgør Hovedproduktionen hos Jens Jensen. Vinteren er nærmest optaget af Æskefabrikation, selvom der ogsaa stadig fremstilles runde og ovale Spaanrammer.

Jens Jensen

Det er lykkedes Fabrikanten at finde saa godt et Marked for sine anerkendte Fabrikata, at han kan sælge hele sin Produktion uden Falbydelse af nogen Art — hverken ved Hjælp af Rejsende eller paa anden Maade. I sine nuværende Lokaler og med de forhaandenværende Maskiner kan han beskæftige op til otte Personer, og der ligger Planer parate til en større Udvidelse af Bygningerne samt af Maskinernes Kapacitet. De anvendte Maskiner er forøvrigt for Størstepartens Vedkommende fremstillede af Jensen selv. Fabriksbygningerne er op-

Jens Jensens Rammefabrik

førte i Aaret 1913, men i 1932 udvidede til dobbelt Størrelse. — Fabrikant Jens Jensen er født den 11. Juni 1885 i Oure.

OURE HØNSEFODERFABRIK
LAUR. HOVMAND

Hønse- og Kyllingefoderet „Min Blanding" er kendt og meget brugt overalt i Landet. Navnet er godt, og det samme har Foderet Ord for at være. Det fabrikeres i

Oure i Sydfyen. Fabriken er grundlagt i 1924 af Laurits Hovmand, under smaa Forhold, men med en fornuftig Ledelse, saaledes at den siden Starten hele Tiden har haft god Fremgang. Der fremstilles som Specialitet et særligt Hønse- og Kyllingefoder under Betegnelsen „Min Blanding", og dette Foder sælges saavel paa Fyen som i Jylland og paa Sjælland.

Laurits Hovmand

Fabrikens nuværende Bygninger er opførte i 1926, og Lagerpladsen er siden da flere Gange udvidet. Der sælges saavel en gros som i Detailhandel, idet Laur. Hovmands Rejsende besøger baade Forretninger og Private, eftersom nu Forholdene de forskellige Steder i Landet kræver det.

Laurits Hovmand er født den 12. Marts 1891 i Dannemare paa Lolland. Han blev uddannet som Landmand, men gik senere over i Foderstofhandelen.

Oure Hønsefoderfabrik

MESINGE MØBELFABRIK

H. J. LARSEN — MESINGE

Hans Jørgen Larsen

Det var i Aaret 1907, at Snedkermester H. J. Larsen købte et Beboelseshus med tilhørende lille Snedkerværksted ved Mesinge Station. I Værkstedet fandtes ingen Maskiner, men Larsen tog energisk fat paa at faa sin nye Bedrift bragt i tidssvarende Stand. I Tiden fra 1907 til 1933 har han udvidet adskillige Gange, saaledes at Bygningerne nu er fire Gange saa store som ved Overtagelsen. I Aaret 1931 blev Fabriken hjemsøgt af Ildsvaade, men blev atter istandsat og yderligere moderniseret. I Aaret 1912 paabegyndte Snedkermester Larsen en Fabrikation af Stole. Produktionen solgte han i Odense, og Omsætningen steg med raske Skridt. I 1914

Mesinge Møbelfabrik

installeredes Savværksmaskiner, som dog kun drives i Vinterhalvaaret. I 1925 optoges ogsaa Fabrikation af hele Møblementer, men i 1927 opgaves denne Gren af Virksomheden, og for Tiden laves der kun enkelte hele Møblementer. Derimod er Stolefabrikationen stadig Specialiteten; der fabrikeres navnlig Spisestuestole, og Kapaciteten er ca. 6000 Stole aarligt. Salget foregaar kun direkte til Snedkere og Møbelhandlere over hele Landet og ved Hjælp af et Par Repræsentanter. Stolene fremstilles i flere forskellige Stilarter i Bøg og Eg. Bygningsarbejder udføres ogsaa. Der beskæftiges fem—seks Mand under normale Forhold.

Møbelfabrikant Hans Jørgen Larsen er født den 20. December 1881 i Brendekilde og er udlært som Møbelsnedker, ligesom han har taget Kursus paa Teknologisk Institut.

FARSTRUP SAVVÆRK OG STOLEFABRIK

Theodor Nielsen

Farstrup Savværk og Stolefabrik ved Th. Nielsen er grundlagt af den nuværende Indehaver i Aaret 1910 som almindeligt Savværk. I 1918 var det først, at Stolefabrikationen begyndte, ledsaget af Fabrikation af Smaamøbler. Og i 1932 optoges samtidig Forfærdigelse af hele Møblementer, Herreværelser og Opholdsstuer (i Funkisstil) i Eg, Bøg og Birk — færdigbehandlet.

Farstrup Savværk og Stolefabrik er i det hele taget en Virksomhed, der har set en solid og gennemgribende Udvikling, eftersom Tiden er gaaet. I 1910 begyndte Nielsen sit Arbejde i et lille Beboelseshus og mindre Savværksbygning, ikke mere end 220 Kvadratalen stort. I 1914 foretoges den første Udvidelse af Savværket, som dog brændte i 1918. I Foraaret 1918 opførtes det nuværende Savværk. Savværkets første Dampanlæg var paa 10 HK. I 1916 installeredes en femten Hestes Maskine og en tyve

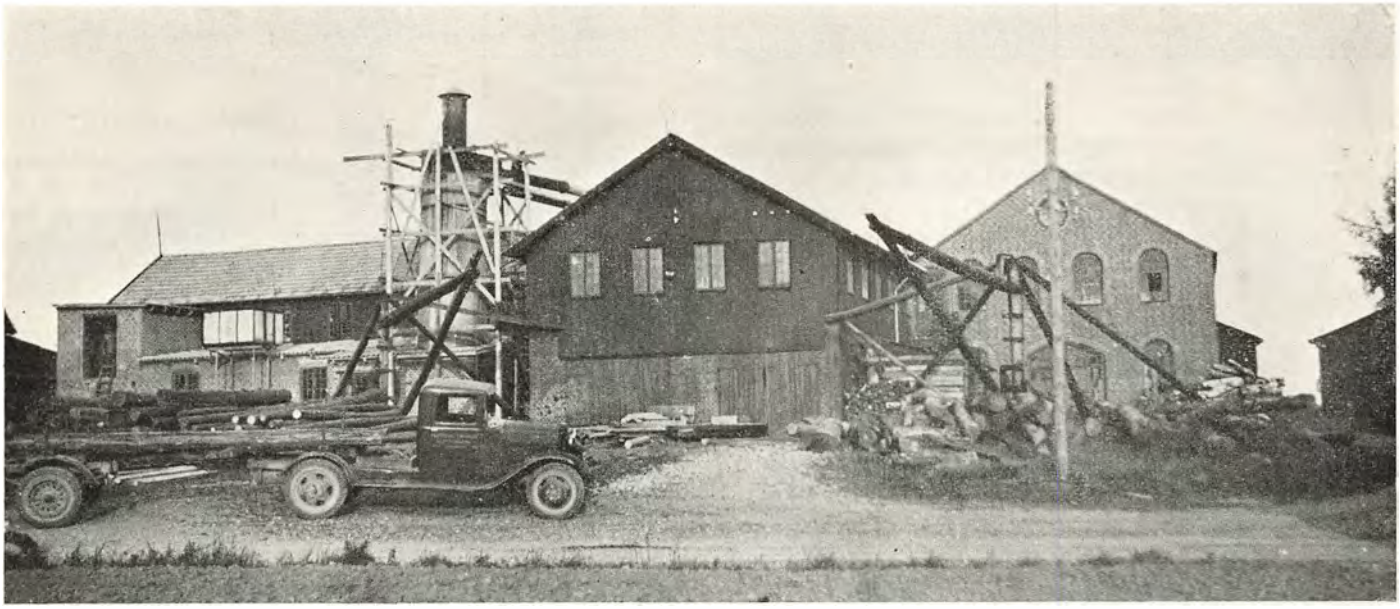

Farstrup Savværk og Stolefabrik

Hestes Kedel; nu er Dampmaskinen paa firsindstyve HK., Kedlen ligeledes paa 80. I 1926 foretoges en stor Udvidelse, saavel ved Anskaffelse af nye Maskiner som ved Ombygninger, og i 1930 maatte man til det igen. Det fuldt moderne Værk omspænder nu med sine Fabriksbygninger et Areal paa 2600 Kvadratalen. I disse Bygninger er ca. halvtreds Personer beskæftigede, og saa udføres endda en Del af Specialarbejdet ude, hvorved beskæftiges yderligere Mandskab.

Salget af Fabrikens Produktion foregaar gennem Repræsentanter, som besøger Møbelhandlere og Snedkere hele Landet over; ialt haves ca. ni Hundrede Aftagere samt ved Siden heraf noget Salg til Island og Færøerne og nu og da Eksport til Norge. Da Stolefabrikationen i 1918 paabegyndtes, var den aarlige Fabrikation ca. 1200 Stole; i 1932 forfærdigedes ca. 20,000 enkelte Stykker Møbler. Træets Bøjning foregaar i Damp. Produktionen omfatter nu Stole i alle Stilarter, Pynteborde og Rygeborde i gammel og moderne Stil samt en Del hele Møblementer.

Fabrikant Theodor Nielsen er født den 15. Oktober 1881 i Nørre Næraa Sogn og er udlært som Bygningstømrer. Paa Savværket fremstillede han i de første Aar hovedsagelig Bygningstømmer, hvorefter Virksomheden saa efterhaanden udviklede sig til sit nuværende høje Stade. Fabrikant Nielsen er en kendt og velset Mand paa Fyen. Han sidder i Bestyrelsen for Foreningen af Savværker og Maskinsnedkerier paa Fyen, og i to Perioder har han været Medlem af det stedlige Sogneraad.

VESTER SKERNINGE TRÆVAREFABRIK

At Ispinde i vore Dage er en Vare, der fremstilles i Massefabrikation er noget, enhver kan tænke sig til, naar man en varm Sommerdag ser Folk forsamlet ved Stranden eller til Møder og Festligheder. Der spises „Ispinde" netop i Massevis. Men at selv Pinden — den, hvorom Iscremen er frossen — ogsaa kan lægges til Basis for en hel Fabrikationsgren, lyder straks lidt mærkeligere. Det kan den imidlertid godt . . . saa mangfoldig som den skal bruges. Den fremstilles ovenikøbet her i Landet til Eksport — bl. a. i Vester Skerninge.

Vester Skerninge Trævarefabrik er startet i 1931 af Firmaet H. Sørensen og G. Larsen, og Formaalet var Fabrikation af alle Slags Trævarer til Husholdningsbrug. I Begyndelsen af 1933 udtraadte H. Sørensen af Firmaet, og G. Larsen er herefter Eneindehaver. Larsen har netop paabegyndt en Fabrikation af runde Ispinde, egnede for Eksport, og Fremstillingen foregaar paa saa teknisk og snild en Maade, som tænkes kan, idet de allernyeste Maskiner netop er anskaffede. Iøvrigt produceres af Træskeer ca. 100,000 pr. Aar, og Hovedaftager er Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. En Specialitet er ogsaa Fabrikation af Kødhamre.

Fabrikant Gustav Larsen

Trævarefabrikens Bygninger er opførte for en Del Aar tilbage og er overtagne af Fabrikant Larsen i deres nuværende Skikkelse. Der beskæftiges syv—otte Mand.

Fabrikant Gustav Larsen er født den 25. Oktober 1895 paa Brahetrolleborg og lærte oprindeligt Landvæsenet. I sin Fritid syslede han dog altid med Fremstilling af Skeer som Husflid og ved Hjælp af primitive Redskaber, og dette blev Anledningen til Fabrikens Start. Fra Starten og til Dato har Firmaet stedse haft Fremgang.

J. LARSEN & SØN
MØBELSNEDKERI
SVANNINGE PR. MILLINGE

Snedkermester J. Larsen startede i Aaret 1893 et Snedkerværksted i Svanninge. Larsen var ene Mand paa Værkstedet og arbejdede som almindelig Landsbysnedker. Han var energisk og dygtig og tog fat paa alt, hvad der kunde forefalde indenfor Faget. Fremgangen i Omsætningen, Arbejdsfortjenesten, var da ogsaa meget god.

Det almindelige, uspecialiserede Snedkeri tilfredsstillede dog ikke i Længden den driftige Mand, som nok mente, at der maatte være større Chancer at indhente. Og foruden at passe en stor Detailvirksomhed, med Fremstilling af finere Møbler saasom Mahogni, Empire med Indlægning, havde Larsen begyndt at fremstille Møbler til Forhandling. Efter at H. J. Larsen jun. i 1925 var indtraadt i Firmaet som Kompagnon, begyndte man at specialisere sig som Fabrikanter af Stole, deriblandt Stole med flettede Sæder, de saakaldte Simestole. Senere supplerede Firmaet denne Fabrikation med en Fremstilling af polerede Møbler, og nu, i Aaret 1933, raader Firmaet over en stor og anerkendt Virksomhed, der beskæftiger nitten Mand. H. J. Larsen er nu Forretningens Indehaver. De ret omfattende Værkstedsbygninger er nyopførte i Aaret 1930 af H. J. Larsen og er indrettede specielt for Fremstilling af Møbler til Forhandling, navnlig Soveværelser og Stole.

Fabrikant H. J. Larsen er født den 4. Juni 1895 i Svanninge og er oplært ved Faget i Odense og København.

Fabrikens Arbejdere

Larsen, der leder Møbelsnedkeriet videre paa Hævdelsen af de gode Traditioner fra Faderens Tid, er Medlem af Bestyrelsen for Midtfyens Snedkermesterforening.

PLOV- OG MASKINFABRIKEN „ALLERUP" — NR. BROBY

„Allerup-Ploven" er kendt af de fleste Landmænd. I de senere Aar er det oven i Købet lykkedes at forbedre den tidligere Model en Del. — Fabrikens nuværende Indehaver, C. N. Thorslund, har konstrueret en ny og bedre Plovfod, som han har faaet patenteret. Plovfoden er beregnet paa at gøre Ploven lettere i Jorden samtidig med, at dens Styrke bliver større, saa der er aabenbart slaaet to Fluer med eet Smæk.

Fabrikant C. N. Thorslund

Plovfabriken er grundlagt for en Aarrække siden af Fabrikant Ditlev Petersen og havde til en Begyndelse Bopæl i Allerup — deraf Plovens Navn. Omkring Aar 1910 flyttedes Fabriken til Nr. Broby Station — til de nuværende Bygninger, som dog i den mellemliggende Tid er betydeligt udvidede. Den 20. Juni 1932 købtes Virksomheden af C. N. Thorslund, der straks gik i Gang med de Eksperimenter, som synes at have faaet et saare heldigt Forløb.

Plov- og Maskinfabriken „Allerup"

„Allerup-Ploven" er kendt udover Landets Grænser, tidligere eksporteredes ikke saa faa af den til Rusland og Randstaterne. Ved Fabrikationen kan i Øjeblikket beskæftiges op til toogtyve Personer, og man beskæftiger sig ikke alene med Ploven, men ogsaa med Reparation af andre Landbrugsmaskiner samt med Salg af Reservedele til saadanne: Harver, Tromler, Kværne og Kultivatorer m. m.

Fabrikant Carl Nielsen Thorslund er født den 5. Marts 1898 i Vester Hæsinge Sogn og blev udlært som Grovsmed. Sin Uddannelse paa Landbrugsmaskinernes Omraade har han faaet hos Ditlev Petersen.

J. L. BÆKS TRÆVAREFABRIK
JORDLØSE

J. L. Bæks Trævarefabrik i Jordløse fremstiller alle mulige Trævarer indenfor Husholdningsbranchen samt drejede Masseartikler. Der haves dog ogsaa Specialer, Kødhamre med forniklet Beslag samt Agurkehøvle hører til Specialerne. Desuden har Fabrikant Bæk fremstillet en specielt formet „Malerpind", som paa Grund af netop denne specielle Form foretrækkes af Malere til Udrø-

ring af Farve; denne Artikel er lovbeskyttet. Blæksugere fremstilles ogsaa.

Det var i Aaret 1921, at J. L. Bæk begyndte med, som Husflidsarbejde, at snitte Skeer. Han kom saa ind paa den Tanke, at han lige saa godt kunde forsøge en Masseproduktion, og i 1925 fik han bygget en Fabriksbygning, ligesom Maskiner blev anskaffede. Personalet var til at begynde med ikke stort, kun een Mand foruden Fabrikanten selv. Men da det hurtigt viste sig, at Salget langt oversteg Produktionen, blev der foretaget den ene Udvidelse efter den anden. Der er nu ti Mand i Arbejde, og flere kan ikke tages ind, før Lokalerne bliver udvidede paany. Fabriksbygningerne er Bæks Ejendom. Varesalget foregaar kun til Grossister og besørges af Fabrikens Agenturfirma.

Fabrikant J. L. Bæk

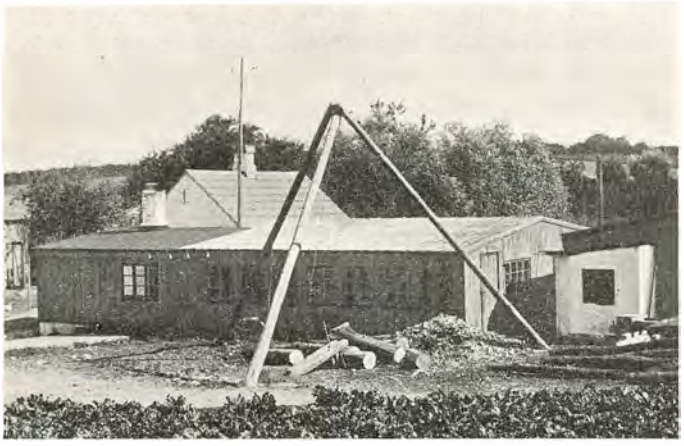

J. L. Bæks Trævarefabrik

Fabrikant Jens Laurits Bæk er født den 27. April 1900 i Haarby Sogn. Fra Barnsben har han lært Landvæsen, men fulgte omsider sin Lyst til at arbejde i Trævareindustrien, hvilket han ganske sikkert aldrig har fortrudt.

PETER NIELSEN
CYKLEHANDEL — KØLSTRUP

Cyklehandler P. Nielsen

I den gamle Smedie i Kølstrup startede Cyklehandler Peter Nielsen i 1904 en Forretning, der efterhaanden voksede sig stor, eftersom Cyklen fik mere og mere Indpas her i Landet. — Forretningen blev flyttet op til Kølstrup Station, hvor den nu har tilhuse i store og moderne Lokaler. Herfra forhandles nu de meget kendte „Opal" Cykler, oprindeligt udledet af Navnet „Opel", som var det Mærke,

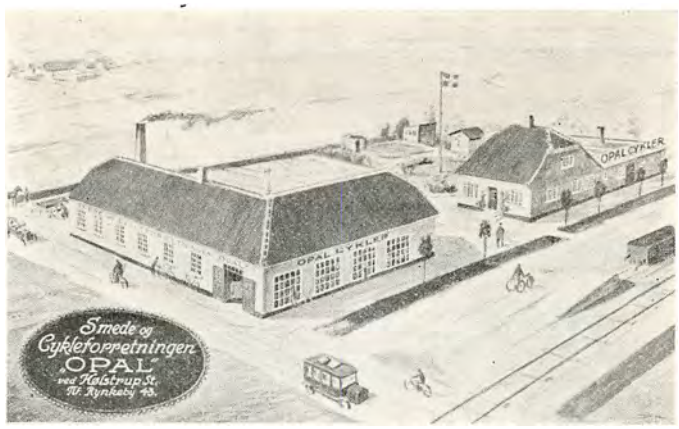

Peter Nielsen i sin Tid startede med. Bygningerne her er opførte i 1913 af Peter Nielsen, i hvis Forretning tre Personer er beskæftigede.

Ved Siden af Cyklerne føres ogsaa Seletøjsbeslag, ligesom der fabrikeres holdbare og billige Gravgelændere — af Smedejern i mange smukke Mønstre og med Aftagere i vid Omkreds. En Del Havemøbler er ogsaa i Aarenes Løb forfærdigede.

Cyklehandler Peter Nielsen er født den 1. Januar 1879 i Kølstrup og fik sin første Uddannelse hos Faderen som Smed. Fortsat Uddannelse fik han paa Skydebjerg Maskinfabrik og paa forskellige Cykleværksteder. Paa sin Hjemegn, hvor han nu i en Aarrække har drevet selvstændig Næring, er Nielsen en kendt og skattet Personlighed. Han er Formand for den stedlige Venstrevælgerforening, i Bestyrelsen for Kølstrup og Kertinges Gadebelysning, som han i sin Tid var med at starte, Revisor i den statsanerkendte Sygekasse samt Statens Tilsynsmand med Landbrugsmaskiner.

GARTNERIET „GRANLY"
MARSLEV PR. ODENSE

Gartneriet „Granly" ved Marslev er anlagt i Aaret 1828 af Gartner Knud Madsen, som her købte en Ejendom paa fem Tdr. Land og straks lod opføre fem Drivhuse i Blok, ialt 1700 Kvadratalen, som det første Aar blev drevet som Koldhuse. Aaret efter byggedes atter en Blok paa to store Huse, samtidig med, at der indlagdes Varme i dem alle. Varmen tages fra 2 Varmtvandskedler paa 21½ Kvadratmeter Varmeflade. I 1931 byggedes syv Koldhuse i Blok. Det samlede Drivhusareal er i 1933 ca. 7000 Kvadratalen, og desuden haves 500 Mistbænke (anskaffet i Aarene 1928—33), som bruges til Gulerødder og Blomkaal og senere til Melon-Kultur.

Gartner Knud Madsen

Vand til Gartneriet tages fra en Aa i Nærheden og føres gennem en Rørledning paa en Kilometers Længde, og hele Arealet kan vandes med Pistonledning.

Gartneriets Specialkulturer er Meloner, Agurker og Chrysanthemums samt paa Friland Jordbær og Blom=

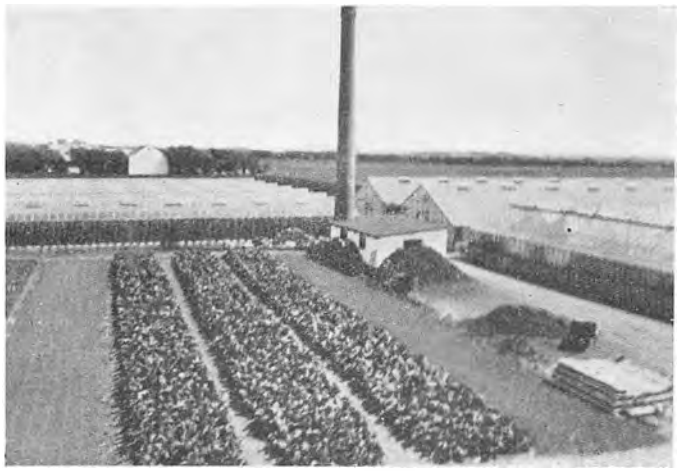

Gartneriet „Granly"

kaal. — Handelsgartner Knud Madsen er født den 21. September 1894 i Aasum Sogn som Søn af Gartner Chr. Madsen, Aasum, og er uddannet hos Faderen samt hos Gartner N. J. Brandt i Brønshøj.

INTERESSENTSKABET STRANDHOLT
STIGE PR. ODENSE

Interessentskabet Strandholt er et helt nyt Foretagende, traadt ud i Livet 1933, men et Foretagende, lagt an paa Stordrift og med den nødvendige Kapital i Ryggen.

Interessentskabet, hvis Medlemmer er Grosserer Carl Madsen, Odense, Slagtermester Gjerløv Hansen, Marslev, og Driftsleder Jensen, Strandholt, købte i Begyndelsen af 1933 den store Gaard Strandholt ved Stige af Pro=prietær Hesseldal og Fyens Landmandsbank. Gaardens Areal er paa 270 Tdr. Land.

Det er Hensigten paa Strandholt at fremelske specielle Kulturer af særlig fremragende Kvalitet. Ved Overtagel=sen var seksten Tdr. Land tilplantet med Asparges, og siden Overtagelsen er Aspargesmarken udvidet med fire Tdr. Land. Men den skal yderligere udvides, saaledes at der kan blive dyrket saa mange Asparges, som der over=hovedet kan afsættes. Paa særlig dertil egnet Jord haves desuden et Kartoffelareal paa tyve Tdr. Land, hvorpaa fremelskes en særlig god og fast Kartoffel, der finder mægtig Afsætning i de første Sommermaaneder, og som derfor er ret indbringende. Tre Tdr. Land er beplantet med Peberrod, Resten af Gaardens Tilliggende, ca. 220 Tdr. Land, drives for Tiden som Landbrug. Den sam=lede Bedrift giver Beskæftigelse til ti—tyve Personer efter Aarstiderne.

Hvad Aspargeskulturerne angaar, da er der i Aar fore=taget Stikning, det vil sige Høst, paa fem Tdr. Land, saa det er jo da en Del, der kan komme frem af den lækre Spise. I 1934 kan der yderligere stikkes paa seks Tdr. Land, i 1935 ydermere paa fem Tdr. Land, og i 1936 er samtlige tyve Tdr. Land Asparges klar til Høst.

Driftsleder Jens Vilhelm Jensen, hvis Opgave det bli=ver at faa denne fornemt specialiserede Stordrift til at forrente sig og give Overskud, er født den 25. Juni 1882 paa Nordskovlund i Kølstrup og er uddannet som Landmand. Teoretisk Uddannelse har han faaet paa

Et Udsnit af de store Aspargesbede

Særslev Højskole og Dalum Landbrugsskole. Jensen er ogsaa kendt med Gartneriet, i tre Aar har han bestyret en Gaard for Gartner Suhr, Allégaarden pr. Kastrup, Amager, og paa Gaarden fandtes bl. a. en Frugtplantage paa 25 Tdr. Land.

SVENDBORG

SVENDBORG er Paradiset — Paradiset ved det skønne Svendborgsund, en af det danske Landskabs allerskønneste Perler. Villa paa Villa ligger lunt i Skoven langs Sundet, hver for sig en Fæstning at se til, et Eldorado at bebo, et Eldorado af Blomster, Frugttræer, af Sol og Dufte og Fugles Kvidren. Mon de Mennesker, som bor der, ikke er lykkelige . . . .?

Selve Byen ligger dels paa en Høj, dels paa de Bakkeskraaninger, som omgiver denne Høj, og adskillige af dens Gader er ret stejle og krogede; det giver Charme. Svendborg er Odenses største Konkurrent paa Fyen, stærkt præget af levende merkantilt Røre saavel som af Turisters stedse stigende Strøm. Den har Navigationsskole og Skibsværfter og mange andre store Bedrifter. Nævnes kan det, at i 1887 var der ved Svendborg Toldsted hjemmehørende 484 Baade under fire Tons og 244 Fartøjer over fire Tons, deriblandt 9 Dampskibe. Dette vil sige, at Svendborg dengang havde Landets største Flaade næst efter København, og det kan tilføjes, at ogsaa i vore Dage er der en betydelig Skibsfart gennem Svendborgsund.

I gamle Dage hed Byen Svineborg, hvilket kommer af de Marsvinsjagter, som blev drevet i Svendborgsund. I det trettende Aarhundrede var det en meget betydelig By. Aar 1236 fik den sit Graabrødrekloster, af hvilket den sidste Rest blev nedrevet i 1828. Ofte hærgedes Byen gennem Tiderne af Krige og Fejder, bl. a. i Marsk Stigs Tid, under Christian den Tredies Fejder, da Kongen selv lod Byen afbrænde, og under de store Svenskekrige. Men altid var Svendborgs Livskraft saa stor, dens Borgere saa sejge af Vilje, saa dygtige af Initiativ og Handlekraft, at den igen formaaede at rejse sig. Den blomstrer nu stærkere end nogensinde før.

Indbyggerantallet er i 1933 ialt 17,450.

L. J. BAAGØE
SVENDBORG

I Møllergade i Svendborg boede i Aarene ca. 1800 til 1867 den dygtige og ansete Købmand H. J. Baagøe, som

Chefskontoret

drev en stor, blandet Købmandshandel, omfattende saavel Korn og Trælast som Butikshandel, Brændevinsbrænderi og Landbrug samt Skibsrederi.

H. J. Baagøe var runden af en kraftig Slægt — selv havde han femten Børn. Den ældste blandt disse var Sønnen Laurits Jørgen Baagøe, født 18. Juni 1808, og det var ham, der grundlagde Firmaet L. J. Baagøe, medens en af hans Brødre, Jens Peter Baagøe, fortsatte den fædrene Forretning, nu Firmaet Baagøe & Riber.

Den tolvte Marts 1833 købte L. J. Baagøe ved Auktion afdøde Købmand Aarsleffs Ejendom i Gerritsgade for et Bud paa 4400 Rdl. Denne store Købmandsgaard laa dengang udenfor Bygrænsen, hvilket betød, at L. J. Baagøe frit kunde købe Landmændenes Korn, uden at dette skulde ind gennem Byporten, ved hvilken der krævedes Told. Den 23. September 1833 løste Baagøe Borgerskab som Købmand og Brændevinsbrænder, og paa samme Sted, hvor han etablerede sig, har Firmaet L. J. Baagøe nu drevet Handel i hundrede Aar.

Firmaets Start var meget beskeden. Den 24. September var Omsætningen kun paa ti Rdl. . . . men det var ogsaa Egeskov Markedsdag, som endnu Aar 1933 er en stille Dag for de Svendborg Købmænd. Imidlertid kom der snart mere Gang i Handelen, det nye Firmas Gaard fyldtes af Landboernes Vogne, og der omsattes saavel Klædevarer som Kolonial og Isenkram samt Brændevin, Malt og Korn. L. J. Baagøe var en dygtig Købmand og en retlinet Karakter, en Foregangsmand i sin Branche. Det kan saaledes nævnes, at han betalte Kornet ikke alene efter Maal, men ogsaa efter Kvalitet, hvilket vandt ham mange

Hovedbygningen mod Gerritsgade efter Ombygningen

Venner blandt Bønderne. Hans ridende Stafetter hentede nu og da i Hamborg den sidste Kornnotering, og denne Foranstaltning har sikkert betalt sig godt. Berømte var ogsaa de solide Klædevarer, han handlede med, i mange Aar talte man paa Sydfyen om „Lars Boves Bovsetøj", der saa sandelig kunde holde at slide paa — som Kisteklæder maaske gennem halvtreds Aar. Et fornemt Spe-

Parti fra Gaarden i Gerritsgade

ciale var Liberier til Kuske og Tjenere, en Vare, der forsynedes med særligt prægede Greve- og Baronknapper. Næsten alle Byens og Oplandets Skrædere og Væver var Kunder i Forretningen. Denne voksede sig stedse større, og i 1852 byggede Baagøe derfor den høje Bygning mod Gerritsgade — den, som nu er Forretningens Hovedsæde.

I 1869 blev L. J. Baagøes Søn, Christian Baagøe, optaget som Medindehaver af Faderens Virksomhed, og i 1874 — ved Seniorchefens Død — blev Chr. Baagøe Eneindehaver. Han havde faaet en førsteklasses Uddannelse som Manufakturhandler, men glemte dog ikke at passe de andre Grene af den omfattende Virksomhed, f. Eks. kan det nævnes, at han i en Aarrække solgte over 5000 Fade Petroleum aarligt. Efterhaanden som Markedet specialiseredes rundt omkring, forlod Chr. Baagøe helt Klædevarerne og fandt sig en ny Specialitet i Kaffe; i 1899 lod han det første store Sirocco-Brænderi installere i den gamle Købmandsgaard; men ogsaa før den Tid havde der været brændt Kaffe hos L. J. Baagøe hver eneste Dag. Til en Begyndelse toges Kaffen hjem fra Hamborg og Amsterdam, men fra Midten af Halvfemserne foregik al Kaffehandel direkte fra Produktionslandene, og efterhaanden blev Kaffen Firmaets Hovedartikel, saaledes som den er det den Dag i Dag. Christian Baagøe var i enhver Henseende Foregangs- og Storhandelsmand.

Chr. Baagøes eneste Søn døde, kun halvandet Aar gl., i 1872, men hans Søstersøn Ejnar (Søn af Læge Angelo Petersen og Hustru Emilie Baagøe) var fra Barnsben daglig Gæst i Købmandsgaarden. Efter Præliminæreksamen i 1889 kom han i Lære hos N. M. & F. Plum i Assens, og i 1902 optoges han som Kompagnon i sin Onkels Firma, idet han samtidig fik Tilladelse til at føre Familienavnet Baagøe. De to Mænd arbejdede sammen indtil Chr. Baagøes Død i 1928, og de arbejdede godt sammen, førende Firmaet mere og mere over til Handel en gros med direkte Import af alle Kolonialvarer. Butikshandelen nedlagdes helt i 1919. I 1923 installeredes atter et stort nyt Kaffebrænderi.

L. J. Baagøe udvider forøvrigt til Stadighed! Hvad selve den gamle Købmandsgaard angaar, kan enkelte af Bygningerne føres helt tilbage til 1833. Hovedejendommen er som nævnt bygget i 1852, Kaffepakhuset i Valdemarsgade i 1885 og Pakhuset i Gerritsgade i 1898. I 1929 fandt en større Ombygning af Hovedejendommen Sted, og i 1932 indrettedes Garageanlæg i Valdemarsgade — et Anlæg, der blev sammenbygget med det Pakhus, hvori Kaffen blandes og store Saltpartier oplagres. I Gerritsgade, hvor før Butiken fandtes, er nu det hyggelige Hovedkontor og Chefskontor, hvor der Dagen lang modtages Telegrammer og Tilbud fra hele Verden, og hvor der afgives mange store Ordrer i Kaffe, Mel, Salt, Sukker, Kolonial og Vin. Her smages der paa Varerne, og de bedste Kvaliteter udsøges. Fra Vinduerne i Chefskontoret overser man hele Gaarden med Kaffebrænderier, Pakhuse, den kemiske Afdeling (for Krydderipakning etc.) og Vinkældere, som strækker sig under hele Huset. Ejendommen er forsynet med praktiske Telefonsystemer, moderne Belysning, Centralvarme, brandfri Rum og Skabe, de nyeste Kontormaskiner, elektrisk Trykkemaskine etc. Paa 1. Sal over Ekspeditionen er indrettet Lokaler til Chokoladeafdelingen, og paa 1. Sal i Kontorbygningens nordre Fløj findes Lokaler for „Liba" Husholdningsartikler, hvis stigende Omsætning i de kendte Libamærker af Krydderier, Essenser og kemiske Artikler kræver mere og mere Plads. Mærket „Liba" er dannet af Firmanavnets første fire Bogstaver og benyttes en Del paa de Hovedartikler, der føres.

Forinden Chr. Baagøes Død i 1928 træffer vi et nyt Ansigt i Forretningen, nemlig Ejnar Baagøes ældste Søn,

L. J. Baagøes Kontor i Rudkøbing

Svend Baagøe, som kom i Lære hos Faderen i 1920. Senere gennemgik han Købmandsskolen i København og opholdt sig derefter et Par Aar i Kansas City og i Kalifornien, hvor han arbejdede paa og yderligere studerede Melmøller og Frugtpakkerier. Svend Baagøe vendte hjem i 1927 via Panama og Cuba, og paa sin 25-Aars Fødsels-

dag i 1929 blev han Medindehaver af det hæderkronede gamle Firma, der nok er gammelt, men dog stadig lige ungt og livskraftigt. En anden Søn, Mogens Baagøe, har udstaaet sin fire Aars Læretid hos Faderen og opholder sig nu paa Købmandsskolen i København.

Efter at have drevet Forretning paa Langeland i henved hundrede Aar etablerede L. J. Baagøe i 1929 en Filial i Rudkøbing. I Marstal og Ærøskøbing har Firmaet haft faste Agenter i et Par Menneskealdre, og disse Agenturer har udvist gode Resultater og stadig Fremgang i Omsætningen. Hovedforretningen i Svendborg beskæftiger for Tiden op imod tredive Personer, Filialen i Rudkøbing tre Personer.

Firmaets nuværende Seniorchef, Købmand Ejnar Baagøe, er født den 24. April 1873 i Svendborg. Efter udstaaet Læretid i Assens tog han Undervisning paa Grüners Handelsakademi og aftjente senere sin Værnepligt ved Livgarden, hvorfra han afgik som Løjtnant. Hans Navn er nu kendt og anset viden om. Købmand Baagøe var Medlem af Bestyrelsen for Svendborg Handelsforening 1915—17, for Øxnebjerg Dampmølle 1921—27, siden 1928 er han Medlem af Bestyrelsen for Sydfyenske Dampskibsselskab og siden 1925 af Repræsentantskabet for Svendborg Bank. Endvidere er han Formand for Nævningeudvalget og Medlem af Bestyrelsen for det Baagøeske Familielegat samt for Stiftelsen „Kvindely". Desuden kan det nævnes, at Købmanden i sin Tid var Medstifter af og Chef for Svendborg Rekylkorps, og at han er kendt som en stor Filatelist.

Købmand Svend Baagøe er født den 12. Juni 1904 i Svendborg og har i enhver Henseende dygtiggjort sig til at løfte Arven i fjerde Generation med Ære.

AKTIESELSKABET SVENDBORG SKIBSVÆRFT SVENDBORG

Selve Aktieselskabet Svendborg Skibsværft blev først stiftet i 1916 ved en Sammenslutning mellem A/S Carl Axelsens Jernstøberi og Maskinfabrik og Ring Andersens Staalskibsværft. — Men disse to Firmaers Historie er jo til Gengæld af anselig Alder.

Direktør Fisker Andersen

I 1838 grundlagde Gørtler Bruun fra Odense et Jernstøberi i Svendborg — forøvrigt Numer to i Rækken af Provinsens Jernstøberier —, og dette blev Oprindelsen til Carl Axelsens Jernstøberi og Maskinfabrik. Købmand J. Krøyer var en Tid interesseret i Virksomheden, der saa en Gang i Fyrrerne overtoges af Jernstøber J. P. Axelsen. Efter hans Død førte Sønnen, Carl Axelsen, Virksomheden videre; han moderniserede Støberiet, tog Dampen i sin Tjeneste og gjorde Skibsarbejde til sit Speciale. Ved Siden heraf fabrikerede han Landbrugsmaskiner og anlagde først i Halvfemserne en Del Andelsmejerier paa Fyen. — I 1899 lod han Firmaet overgaa til et Aktieselskab under Direktør Freiesleben, senere Direktør A. C. Alsing. I 1904 anlagdes en Flydedok, og denne har senere opnaaet at præstere over 100

Svendborg Skibsværft

Dækninger pr. Aar, deriblandt ogsaa en Del til Udlandet. I 1908 tiltraadte Ingeniør V. F. Møller som Direktør og lod foretage store Udvidelser og Forbedringer, saaledes at Værftet nu kunde paatage sig enhver Skibsreparation. Dets Speciale er iøvrigt Dæks-Hjælpe-Maskiner, herunder Motorspil, samt Skibs- og Entreprenørpumper og en patenteret Stævnrørs-Pakdaase til Skrueaksler.

Familien Ring Andersen, som siden 1867 har drevet et betydeligt Træskibsbyggeri i Svendborg, paabegyndte i 1907 ogsaa Bygningen af Jernskibe. En yngre Broder, Jens Fisker Andersen, ledede denne Gren af den landskendte Virksomhed, og han gjorde dette saaledes, at hans Afdeling jævnt og roligt voksede sig stor. I 1924 hjemsøgtes Jernskibsværftet af en større Brand, men det blev hurtigt genopbygget og nymonteret. Fisker Andersen er nu Aktieselskabets administrerende Direktør.

IVAR L. FOLDAGERS EFTF. MANUFAKTUR — SVENDBORG

Den 1. Marts 1890 begyndte Manufakturhandler Ivar L. Foldager ved Flid og Arbejdsomhed en Forretning i

Iver L. Foldager

J. Foldager Larsen

Svendborg. Han havde Heldet med sig, og Forretningen prentede sig Aar for Aar stærkere i det købende Publikums Bevidsthed. For Tiden beskæftiger den tretten Personer. Allerede faa Aar efter Starten og 1913 samt i 1927

maatte Lokalerne, der er Firmaets Ejendom, underkastes større Udvidelser. Ejendommen ligger paa Hjørnet af Gerritsgade og Møllergade, og de store Udstillingsvinduer er stærkt søgte af Kunder fra Land og By.

I 1927 overtoges Forretningen af J. Foldager Larsen, der er født den 24. December 1891 i Ørre Sogn i Ringkøbing Amt som Søn af Gaardejer Chr. Larsen. Foldager Larsen forstaar paa udmærket Maade at bygge videre paa Forgængerens gode Traditioner.

Forretningens Specialer er Manufaktur, Trikotage, Damekonfektion og Kjoler samt Tæpper, Gardiner og Sengeudstyr.

AKTIESELSKABET ARBEJDERNES FÆLLESBAGERI SVENDBORG

Ligesom det var Tilfældet flere andre Steder i Landet i Slutningen af 80'erne, bl. a. i Odense, opstod Tanken om at oprette et Arbejderbageri ogsaa i Svendborg. Det var her, som andre Steder, den store Prisstigning paa Brød, der gav Anledning til Tankens Fremkomst. Det i Rusland nedlagte Forbud mod Udførsel af Rug blev af Bagerne benyttet som Paaskud og Aarsag til den store Prisstigning, der paa sine Steder endog gik over 100 pCt.

Albert Jensen

Det var Formanden for De samvirk. Fagforeninger, Drejer J. A. Hansen, der først fremsatte Tanken i Svendborg, og den 6. September 1891 indkaldtes til konstituerende Generalforsamling, der valgte følgende Bestyrelse: Smed N. P. C. Bjerregaard (Formand), Drejer J. A. Hansen, Snedker Niels Møller, Smed J. Riel, Cigarmager V. Clausen, Detaillist P. A. Lindgaard og Rebslager Groth.

I Drejer Hansens Ejendom, Bagergade 33, indrettedes et Bageri, og den 17. Marts 1892 fandt den første Bagning Sted. Saa omsider satte Bagerne Brødpriserne ned, men Arbejdernes Fællesbageri fulgte saa nogenlunde med, og efter et Aars Virksomhed kunde det diktere Priserne paa saavel Rug- som Franskbrød.

Da Ejendommen, hvori Bageriet var installeret, i 1896 gik over paa en Prioritetshaver, Overretssagf. J. Knudsens Hænder, og denne tilbød at overlade Selskabet Ejendommen for 7500 Kr., tog man mod Tilbudet. Efterhaanden som Bageriet gik frem, og den ene Udvidelse efter den anden maatte foretages, indsaa Bestyrelsen, at Ejendommens Grund med Tiden vilde blive for lille, og man spekulerede da paa, saa snart en gunstig Lejlighed gaves, at købe en af Naboejendommene. Der gik dog adskillige Aar, før dette lykkedes, og først i 1906 skred man til Handling og købte Ejendommen Bagergade 35 af Enkefru Carstensen for 6400 Kr. Store, tidssvarende Nyanskaffelser blev gjort, og Bageriet blev et Mønsterbageri. I 1915—16 foretoges en større Ombygning og Udvidelse, saaledes at man ogsaa fik Plads til eget Mølleri og en nyoprettet Brugsforening (Kolonialforretning). Allerede i 1911 var man blevet enig om, at de tre kooperative Foretagender, Arbejdernes Fællesbageri, Arbejdernes Forbrugsforening og Arbejdernes Mælkeforsyning, i store Træk skulde ledes af een Fællesbestyrelse,

A/S Arbejdernes Fællesbageri

og som Forretningsfører for dette antoges Albert Jensen, der den Dag i Dag leder alle ovennævnte Forretninger.

Han er født den 19. Juni 1869 i Sindal i Vendsyssel som Søn af Sognefoged Chr. Jensen. Han var fra 1902—29 Byraadsmedlem og er nu tingvalgt Landstingsmand.

Selskabets nuværende Bestyrelse bestaar af Lærer J. P. Kristensen (Formand), Byraadsmedlemmerne F. Nicolaisen, Ferd. Jensen og Kristoffer Hansen, samt Smed H. P. Larsen, Vandværksbestyrer Nielsen og Bødker P. E. Hansen. Formanden er Viceinspektør og har siddet i Byraadet 1909—13.

Aktiekapitalen i de første Aar var 2750 Kr., fordelt paa 351 Aktionærer, og udgør nu 2000 Kr. paa 267 Aktionærer. Bageriets Formue ved sidste Regnskabsaars Slutning var 105,000 Kr.

H. J. KRØYERS ENKE
SVENDBORG

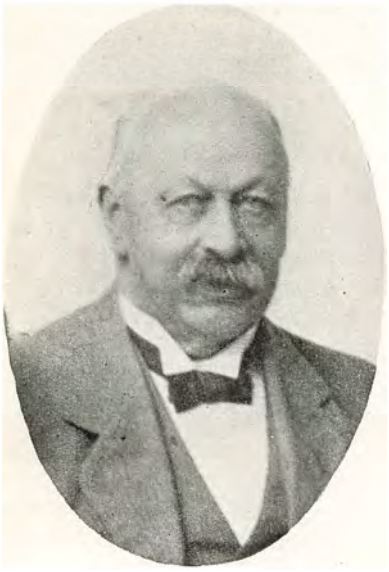

Købmand H. J. Krøyer

Forretningens Facade

Købmand Cl. J. Krøyer

Gomme Krøyer, velmeriteret Købmand og Skipper, nedsatte sig i 1767, den 3. Marts, i Svendborg. Selv fo'r han efter Datidens Skik som Regel paa Havet, medens Mutter passede Geschæften derhjemme. Det vil sige, Krøyer og hans Hustru tjente sig imidlertid op, og Gomme „lagde Søen paa Hylden", han lod andre Søgutter føre sine Skibe og tog sig selv af Butiken og det tilhørende Landbrug. Han døde i 1813, 71 Aar gl., efter at have drevet Forretning i 46 Aar. Sønnen Hans Jacob Krøyer overtog det store og solide Firma, og det er hans Navn, det endnu bærer. Da han døde i 1842, fortsatte hans Enke Forretningen, og hun ledede den saa godt, at hun i 1848, da hendes Søn, Claus Jacob Krøyer, fyldte 25 Aar, kunde overdrage den til ham med en rolig Samvittighed.

Prokurist Preben Kruse

Efter Claus Krøyer gik Firmaet i 1893 i Arv til næste Generation, Hans Jacob Krøyer, født 1854. Han døde saa sent som i 1931, saa de fire Generationer har holdt Navnet i Ære i mere end 150 Aar. I denne Forbindelse er det ikke uden Interesse at nævne, at „H. J. Krøyers Enke" i over hundrede Aar har været i Samhandel med andre gamle Firmaer, som Slægt efter Slægt har været Kunder.

Forretningen har altid været en saakaldt blandet Købmandsforretning, men er dog nu samtidig en førende Specialforretning for Haandværkere, der arbejder i Træ og indenfor Byggefagene. I 1907 delte Købmand Krøyer forøvrigt sin Virksomhed i tre Afdelinger. — Der er Trælastafdelingen, som driver Import af Tømmer og Bygningsmateriel, og som har eget Savværk. I en stor Ovenlyshal findes Isenkramafdelingen, indrettet efter amerikansk Mønster og omfattende Bygningsartikler, Værktøj og Køkkenudstyr. Endelig var der Kolonialafdelingen, som imidlertid i 1929 blev nedlagt.

Ved Købmand Krøyers Død i 1931 overgik Firmaet til Døtrene Elisabeth Krøyer, København (gift Schlichtkrull), og Inga Krøyer, gift med Overretssagfører Kruse, Svendborg. Det ledes nu af sidstnævntes Søn, P. Kruse.

Elisabeth Schlichtkrull, f. Krøyer

Fru Inga Kruse, f. Krøyer

Det gamle Pakhus

RING ANDERSENS SKIBSVÆRFT
SVENDBORG

Paa Frederiksøen ved Svendborg grundlagde Skibsbygger Jørgen Ring Andersen i 1867 et Skibsværft, som aabnedes den 15. Marts, og Værftet kaldtes Frederiksøens Træskibsværft.

Grundlæggeren Ring Andersen

Værftet antog hurtigt betydeligt større Dimensioner, end det havde ved Anlæggelsen, og det har til Tider beskæftiget over hundrede Mand. I Øjeblikket beskæftiger det halvtreds Mand. Der er i Aarenes Løb paa Ring Andersens Værft bygget ialt 155 Skibe af forskellige Typer og Størrelser, bl. a. Fiskefartøjer. — Værftet raader over to Patentbeddinger, Savværk, Skibssmedie og Snedkeri. Da Grundlæggeren døde i 1901, fortsattes Virksomheden af hans Søn, Johannes Ring Andersen, den nuværende Indehaver. Tredie Generation, Jørgen Ring Andersen, født den 25. April 1914, følger i Fædrenes Fodspor, han er udlært Skibsbygger.

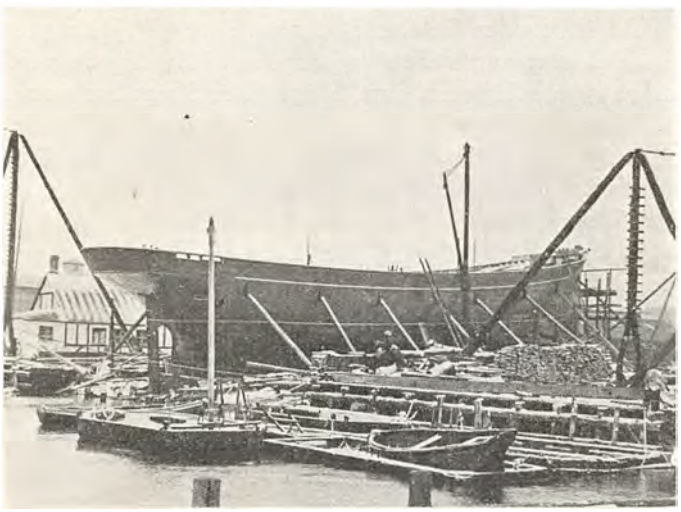

Ring Andersens Skibsværft

Johannes Ring Andersen er født den 26. Marts 1879.

M. HANSEN
TRÆVAREFABRIKEN VIRKELYST
SVENDBORG

Paa Sct. Jørgensvej 13 i Svendborg startede Snedkermester Marius Hansen i 1898 en Trævarefabrik. Fabriken har egen Ejendom, der blev udvidet med en Tilbygning 1899 og i 1910. Dens Specialitet er Bygningssnedkeri og Fabrikation af Trævarer til Isenkramhandelen, og Kundekredsen er spredt over det meste af Fyen og Langeland. Der arbejdes med fuldt moderne Maskiner.

Marius Hansen er født den 22. Juni 1862 i Juelsminde, hvor han ogsaa lærte sit Fag. I sit Firma har han i 1929 optaget sin Søn, Joh. Carl Hansen, der har lært hos Johs. Petersen i Svendborg, og som desuden har opholdt sig i Amerika, hvor han fik videre Uddannelse i Bygningssnedkeriet. Han er født den 12. Marts 1899.

Marius Hansen

Joh. Hansen

Marius Hansen har været Snedkermester paa Svendborg Teater fra 1892 til Dato og var Viceoldermand i Svendborg Snedkerlaug i Aarene 1918—24. Han opholdt sig forøvrigt i Svendborg i sin Tid i nogle Aar, før han fik „Foden under eget Bord"; han arbejdede da hos Snedkermester J. C. Hansen, men indrettede allerede i 1894 et Snedkerværksted i Kælderen i sin Ejendom.

SKIBSVÆRFTET I GL. HESTEHAUGE
SVENDBORG

I Gl. Hestehauge i Svendborg har der været Skibsværft i over halvandet Hundrede Aar. — Omkring 1870 overtoges Værksted og Beboelse af Theobald Weber, som udlejede det til Mester Hans Poulsen, hos hvem den senere Indehaver, Sophus Weber, kom i Lære. — Der byggedes dengang Træskibe af mindre Format. Senere overtoges Værftet af Sophus Weber, der til Dato har bygget henimod 300 Fartøjer, udelukkende Træskibe, lige fra tremastede Skonnerter til ganske smaa Baade. Arbejdet er nu udelukkende baseret paa hurtiggaaende Baade, Lyst- og Lastfartøjer med og uden Motor samt alle Typer af Motorbaade. Der bygges ogsaa Criss craft Baade, af hvilke der gerne haves nogle paa Lager. Videre har Værftet Opbevaringsplads for ca. 50 Fartøjer.

Sophus Weber

Af specielle Ting kan nævnes, at Direktør Sophus Weber har opfundet en bevægelig Bedding, for hvilken han har høstet megen Anerkendelse. Iøvrigt bygges der ofte til Udlandet, til næsten alle Lande i Europa.

Direktør Sophus Weber er født den 21. Juli 1859 i København. Han er ivrig Sejlsportsmand, kendt paa Europas Regattaer, og han ligger inde med Rekorden

paa trekantet Bane for Sejlskibe (Kuttere). Af Tillidshverv har han i Aarenes Løb haft flere. Han er Direktør i Kryolit-Mineselskabet.

En af hans mest betroede Medarbejdere er Formand Carl Nielsen, der i 1901 kom i Skibstømrerlære i Gl. Hestehauge, og som altsaa er avanceret til en meget betroet Stilling. Carl Nielsen er født den 30. Januar 1887 i Svendborg.

Som Medleder af Værftet har Direktør Weber sin Søn, Ingeniør Theobald Weber, der kom ind i Firmaet kort efter Krigen, og som en Tid var ansat ved et stort Skibsværft i Amerika.

Som et Kuriosum kan nævnes, at Direktør Weber nu har bygget et Udsigtstaarn ved det skønne Svendborgsund. Taarnet er rejst ved Direktørens Privatbolig nær Christiansminde.

P. ANDERSENS SKRÆDERFORRETNING
SVENDBORG

P. Andersen

P. Andersens Skræderforretning, Taarnbygningen i Svendborg, startedes i 1896 af den nuværende Indehaver. Det skete i en Ejendom i Jernbanegade. I 1910 flyttedes til Taarnbygningen. — Skrædermester Andersen, der gennem Aarene flittigt har passet sit Arbejde, er af Fødsel Møenbo. — Han fødtes den 30. September 1868 i Stege. — Skræderiet lærte han hos en Skrædermester i Bisinge. I en Aarrække var han ansat hos københavnske Firmaer og hos R. Christensen i Svendborg.

H. C. STAUGAARD
CIGAR- OG TOBAKSHANDEL
SVENDBORG

Cigar- og Tobakshandler H. C. Staugaard i Svendborg fik i sin Ungdom Uddannelse som Skibsfører og virkede en Del Aar som saadan. Træt af at pløje Søen nedsatte han sig imidlertid i Aaret 1917 paa Thurø som Skibs- og Provianteringshandler. I 1921 flyttede han til Svendborg og overtog sin nuværende Forretning.

Denne er grundlagt i 1914 af Købmand Holgersen og startedes i Jernbanegade 34. Her skabtes efterhaanden en større Kundekreds, saaledes at det i 1930 blev nødvendigt for Staugaard at flytte sit Skilt til det kendte Hjørne af Jernbanegade og Brogade, maaske Byens mest trafikerede Punkt, hvor Forretningens smukke og stilfulde Lokaler nu vækker almindelig Opmærksomhed, ligesom en større og kræsen Kundekreds flokker sig om Firmaets Udstilling af alle mulige højt skattede Cigar- og Tobaksmærker.

Cigarhandler Hans Chr. Staugaard er født den 13. December 1883 som Søn af Styrmand Hans Chr. Staugaard,

H. C. Staugaards Forretning, i Døren H. C. Staugaard

Marstal. I Svendborg har han gjort sit Navn kendt og afholdt. Han er Næstformand i Marineforeningen og Formand i Tobakshandlerforeningen i Svendborg. I Aarene 1917—33 var Staugaard desuden Medlem af Bestyrelsen for Skibsførerforeningen af 1874 i København. I 1928 blev han Medlem af Odd Fellow Ordenen.

GARTNERIET HØJTOFTE
RYSLINGE

Gartneriet Højtofte i Ryslinge er oprettet i Aaret 1919 af Gartner Hans Rosenlund, som gennem Aarene siden har foretaget en Række Udvidelser. Det samlede Areal er nu otte Tdr. Land, og der raades over ca. 1600 Kvadratmeter Drivhus samt en Del Drivbænke. Der beskæftiges syv Personer, og de Kulturer, man fornemmeligst arbej-

Gartneriet „Højtofte", Ryslinge

der med, er Potteplanter, Fuglerede-Bregner, Cyklamen, Begonia, Hortensia og St. Paulia. Gartneriets Hovedbygning er bygget 1811 af fhv. Folketingsmand Lars Frederiksen.

Gartner Hans Rosenlund er født den 30. August 1888 i Ryslinge, men lærte Gartneri i Odense og København. Videre Uddannelse fik han bl. a. i Gøteborg og London, ligesom han har taget Eksamen som Havebrugskandidat. Rosenlund har i Tidens Løb gjort et dygtigt Arbejde til Gavn for sin Stand; han er saaledes Medlem af Bestyrelsen for Gartnerforeningen for Svendborg og Omegn. Politisk interesseret er han ogsaa, han er Formand for Den konservative Forening i Ryslinge.

GARTNERGAARDEN
AASUM PR. ODENSE

Det var i Aaret 1866, at Gartner C. Madsen købte en Ejendom udenfor Aasums Bygrænse og her paa et Areal af syv Tdr. Land anlagde et Frilandsgartneri i mindre Stil og med Torvehandel for Øje. Omkring 1878 udvidedes Arealet med ca. seks Tdr. Land. C. Madsen blev imidlertid kun 54 Aar gammel, da han døde i 1889, og hans tre Sønner bestyrede i Fællesskab Gartneriet for Moderen indtil 1891, da den ældste Søn, M. Chr. Madsen, giftede sig og samtidig fik Virksomheden overdraget. Madsen drev Forretningen videre indenfor de af Faderen angivne Rammer, men udvidede dog en Del — ved Plantning af Frugttræer paa et Areal af en Td. Land og ved Anskaffelse af en Mængde Mistbænke. I 1919 paabegyndte han Opførelsen af nogle mindre Drivhuse, men lagde dog stadig Hovedvægten paa Frilandsgartneriet og Mistbænkkulturerne. I December 1931 overdrog han Gartneriet til sin Søn, Thorvald Madsen.

Gartner Th. Madsen

Th. Madsen har siden Overtagelsen foretaget adskillige Udvidelser af Driften. Saavel i 1931 som i 1932 har han ladet opføre en Række Drivhuse, væsentligst Koldhuse, saaledes at der nu raades over ialt ca. 5500 Kvadratalen Drivhus, heraf 1000 Kvadratalen med indlagt Varme. Af Mistbænke haves 500 Stk.

Der er syv Mand i Arbejde paa Gartnergaarden. Hovedkulturerne er Meloner og Agurker, af Meloner ca. 40,000 Halvkilo aarligt. Paa Friland dyrkes fortrinsvis Blomkaal — paa fem Tdr. Land ca. 50,000 Stk. — Jordbær, Peberrod, Kartofler, Asier, Rhabarber og Træfrugt.

Handelsgartner Thorvald Madsen er født den 21. November 1901 i Aasum og er uddannet hos Faderen, ligesom han har været ansat hos en Broder paa Kragsbjerg Mark.

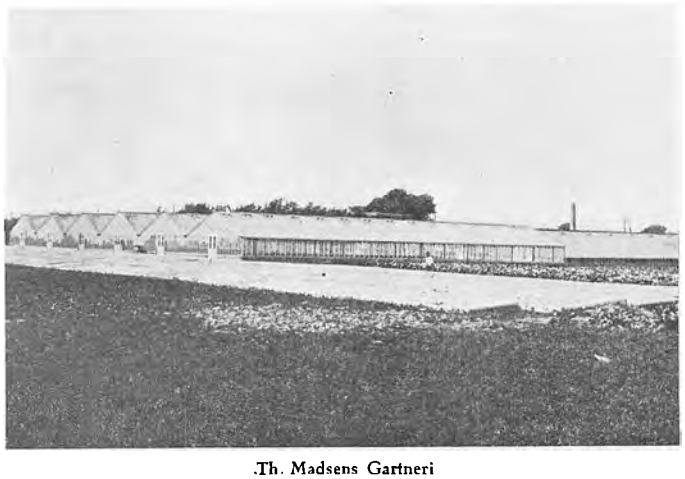

Th. Madsens Gartneri

NIELS P. K. JENSENS GARTNERI
GRØNNEGYDEN PR. SØHUS

Niels Jensens Gartneri er blandt fyenske Gartnerier et af de største med Hensyn til det Areal, der er overdækket af Drivhuse. Ialt har Jensen ca. 8000 Kvadratalen under Tag. Drivhusene er opførte i Aarene 1925—32 og er saaledes fuldt paa Højde med deres Tid.

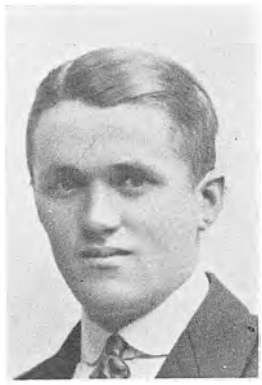

Gartner Niels Jensen

Det begyndte i 1925, da Niels Jensen købte en Ejendom i Grønnegyden, ca. fem Tdr. Land, og straks lod opføre et Tomathus paa 500 Kvadratalen. I 1927 opførtes et Agurkehus, og derefter gik det Slag i Slag. I 1929 opførtes f. Eks. Tomathuse i Blok paa ialt 2000 Kvadratalen, og i 1931—32 byggedes fire store Tomathuse i Blok paa ialt ca. 4000 Kvadratalen. Det er vel unødvendigt at tilføje, at Husene er forsynede med Varmtvandsanlæg, der raader over fire store Kedler og en mægtig Skorsten samt artesiske Brønde, der kan forsyne Virksomheden med de nødvendige Mængder Vand. Hovedbygningen er meget gammel, men nyligt ombygget helt igennem. Gartneriet beskæftiger til Stadighed fem—seks Mand. Dets Specialiteter er Tomater og Agurker samt Frilandskulturerne Peberrod, Kartofler, Porrer og Gulerødder. — Gartner Niels Jensen er født den 29. Juni 1898 i Strandby som Søn af Gartner Peder Jensen, Lumby Mark. Sin første Uddannelse fik han hos Faderen. I 1922 etablerede han sig som Gartner og Landmand i Hjallese, men solgte i 1925 Ejendommen der og flyttede til Grønnegyden.

Niels Jensens Gartneri

BOGENSE

NAVNET BOGENSE skal betyde *Bøgenes Næs*, og de fleste Historikere mener, at Navnet har denne Oprindelse. Sagnet siger ogsaa, at Byen er opkaldt efter Odins Søn Bo; men dette kan naturligvis ikke bevises.

Det antages, at Bogense har faaet sine Købstadrettigheder i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede; i hvert Fald blev Privilegierne stadfæstede af Erik Menved i 1288.

Bogense var i ældre Tider en betydelig By, som strakte sig helt ud i den nuværende Strand, hvor en Grund, der kommer frem ved Lavvande, stadig kaldes Tovegade. Mod Syd naaede Byen til Harritslev og Tofte — den havde tre Kirkesogne og ikke mindre end syv Kirker. En særlig Blomstringstid havde den i det femtende og Begyndelsen af det sekstende Aarhundrede; men 1665 nedbrændte Bogense næsten totalt — mange Mennesker indebrændte, og senere kom Pesten, saa Byen rejste sig kun langsomt igen. Den naaede aldrig sin tidligere Størrelse.

Imidlertid er den lille nordfyenske Købstad ogsaa i vore Dage en driftig og rask By, venligt smilende den fremmede imøde med Idyl paa Idyl. Dens Havn er god, og ved Kajerne ligger store Tømmerpladser og Kulgaarde samt andre industrielle Virksomheder. Mange Turister besøger Bogense, og store Drømme drømmes om at gøre den landfast med Æbelø, der ligger skøn og uberørt i Havet umiddelbart nær Byen. Et Badested af vidunderlig Natur tænker man at faa oprettet her, saafremt alle interesserede Parter kan enes derom.

Bogense har 2550 Indbyggere.

SVEND ANDERSENS BILLARDFABRIK
BOGENSE

De fleste tænker sig vel egentlig, at Billarder, der er saa dyre at anskaffe, umiddelbart er noget, der laves i Udlandet — det kan vi da ikke lave herhjemme — — Jo, saamænd kan vi saa.

Fabrikant S. H. Andersen

I Bogense er i Tidens Løb fremstillet en Mængde Billarder.

Bogense Billardfabrik blev grundlagt i 1897 af Fabrikant A. M. Andersen og fik Lokaler i Algade. I 1907 flyttede Fabriken ind i Algade 66, hvor der tidligere havde været Uhrmagerforretning, og her har man siden kunnet finde den. Fabriken arbejder den Dag i Dag med fuld Kapacitet. I 1925 blev den hærget af en større Brand, og der blev efter Branden opført en Fabriksbygning paa ca. 700 Kvadratmeter i to Etager og en stor Ejendom til Gaden med Butik og Udstillingslokaler. For Tiden beskæftiges ti Personer, og der laves saavel Billarder som Billardtilbehør, foruden at der drives en betydelig Snedkerforretning. Billarderne sælges direkte til Restauratører og Private.

Fabrikant Svend Holger Andersen er født den 18. Maj 1898 i Bogense. Svend Andersen er uddannet hos sin Fader og har overtaget Virksomheden efter denne. Han har Konstruktøreksamen fra Odense tekniske Skole og har en Tid været ansat hos Møbelfabrikant I. C. Jørgensen i Odense. Andersen fortsætter nu de gode Traditioner fra Faderens Tid.

V. NIELSEN
CIGAR- OG TOBAKSFABRIK
BOGENSE

V. Nielsens Cigar- og Tobaksfabrik i Bogense er grundlagt i Aaret 1907 af Fabrikant V. Nielsen. Fabriken havde først Lokaler i Algade 64, men i December Maaned Aaret efter købte dens Indehaver Ejendommen Algade 58, som han lod nedrive, og i dens Sted blev opført den Ejendom, der, foruden til Tobaksfabriken, ogsaa afgiver Lokaler for Bogense Bank m. fl. Selve Fabriksbygningen lagdes i Gaarden, medens Nielsen i Forbygningen lod indrette Butik og Lager. Nu var Virksomheden paa Højde med sin Samtid, og den har i Aarene siden da tilvirket Mængder af Røgelse, flere kendte Cigarmærker, der har fundet et stort Salg en gros. Cigar- og Tobakshandel en detail føres ogsaa, og desuden føres Vinhandel. Fabriken har til Tider beskæftiget op til ti—tolv Personer.

Fabrikant V. Nielsen

Fabrikant V. Nielsen har mange Tillidshverv. Han er Medlem af Bogense Byraad siden 1914, Medlem af Repræsentantskabet for Bogense Bank siden 1923, Formand for Værgeraadet siden 1917, Medlem af dette siden 1915, og han er tillige Medlem af Repræsentantskabet for Nordvestfyenske Jernbane og af Forligskommissionen i Bogense. Endelig bør nævnes, at Fabrikanten er en meget brugt Kraft i Byraadets forskellige Udvalg, f. Eks. er han Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget og er Formand for flere Udvalg, samt Medlem af Bogense Skolekommission.

Fabrikant Nielsen er født den 19. Oktober 1883 i Jelstrup, Hjørring Amt, og er uddannet i sin Branche hos Ernst Petersen i Hjørring, og har senere arbejdet hos Færch, Holstebro, og Tørring, Odense.

CHR. PEDERSEN
PLANTESKOLE
BOGENSE

Som Udviklingen undertiden kan forme sig, Trin for Trin, saaledes har Udviklingen formet sig for Chr. Pedersens Planteskole i Bogense.

I Aaret 1906 købte Gartner Chr. Pedersen et Jordareal paa fire Tdr. Land og anlagde paa dette Areal et blandet Handelsgartneri. Men efterhaanden som Virksomheden kom rigtig i Skub, udviklede den sig mere og mere til Planteskole og Gartneri en gros. Og dette var aabenbart den rette Vej for Chr. Pedersen at vandre. I 1914 udvidede han sit Areal ved Køb af seks Tdr. Land og i 1916 ved Køb af halvtredie Td. Land. I 1920 lejede han yderligere halvtredie Td. Land, og i 1933 tillagde han ved Køb sammen med sin Søn ti Tdr. Land, saaledes at hans samlede Areal i Dag er ca. 22 Tdr. Land.

Af Drivhuse har Gartneriet flere, ialt ca. 3000 Kvadratalen. I 1929 opførtes en Blok paa fire Drivhuse, 2400 Kvadratalen, med indlagt Varme fra to Kedler med 25 Kvadratmeter Hedeflade. I Foraaret 1932 opførtes et Agurkehus paa 3—400 Kvadratalen. Gartneriet beskæftiger for Tiden otte Personer. Fra Planteskolen sælges Roser og Frugttræer, og af Drivhuskulturer maa i første Række nævnes Tomater og Agurker. Virksomheden er nu saa stor og giver sin Leder saa meget Arbejde, at Chr. Pedersen i 1933 har fundet det paa sin Plads at optage sin Søn, Erik Finding Pedersen, som Kompagnon.

Handelsgartner og Planteskoleejer Chr. Pedersen er født den 26. Marts 1883 i Hallund, Hjørring Amt og er uddannet ved Forstvæsenet i Nordjylland samt hos Forstkandidat Maribo, Fredericia. Senere har han været

Chr. Pedersen foran et af Drivhusene

ansat paa Øxenbjerg Planteskole ved Svendborg og paa Struer Planteskole. Pedersen er Medlem af Bestyrelsen for Bogense Strandanlæg og af Repræsentantskabet for Nordfyns Handels- og Landbobank.

Fra Chr. Pedersens Planteskole

RASMUS ISAKSENS VAREHUS
VED HOLGER PEDERSEN
BOGENSE

Det var i Aaret 1908, at Købmand Rasmus Isaksen, nu Vestergade 70, Odense, købte Ejendommen Adelgade Nr. 90 i Bogense og lod den ombygge til en efter Datidens Forhold moderne og stor Forretningsbygning. Ejendommen havde tidligere tilhørt Kæmner Laursen. Købmand Isaksens Forretning grundlagdes oprindelig i Adelgade 94, hvor den havde haft Lokaler helt fra 1897, men først efter Flytningen og den deraf følgende Udvidelse kom der en større Fremdrift i den, Kundekredsen vok-

sede stadig, og Firmanavnet blev kendt over det meste af Fyen.

I 1920 overtog Købmand Holger Pedersen Virksomheden i Bogense, og Isaksen flyttede til Odense, hvor han vedblivende driver Forretning. Holger Pedersen har forstaaet yderligere at grundfæste det Ry, som Forgængeren havde skabt, og saa stor en Omsætning har han nu, at hans Personale tæller ikke mindre end ti Personer. I 1931 viste det sig nødvendigt for vedblivende Fremgangs Skyld at foretage en stor Ombygning og Modernisering af Ejendommen, der iøvrigt er meget gammel, og den er karakteristisk for ældre Tiders Byggeri i Bogense. Lokalerne er nu indrettede i saa nøje Kontakt med Nutidens Fordringer som overhovedet muligt.

Firmaet handler med alt indenfor Branchen Damekonfektion, herunder ogsaa Lingeri og Skotøj, samt de tilsvarende Varer i Herreekvipering og er altsaa et efter Provinsforhold ret omfattende Varehus.

Købmand Jens Holger Pedersen er født den 18. Februar 1894 i Skive. Han er en kendt og indflydelsesrig Borger i sin By, Formand for Handelsstandsforeningen og Bestyrelsesmedlem i Nordfyens Handels- og Landbobank.

BRDR. N. & KR. PETERSEN
AKTIESELSKAB
BOGENSE

Brødrene N. & Kr. Petersens Automobil-, Cykle- & Installationsforretning i Bogense er grundlagt i Aaret 1894 af Brødrene Niels og Kristian Petersen i Nr. Esterbølle som Cyklefabrik.

I 1896 flyttedes Fabriken til Bogense, og her kom den hurtigt ud for en fremadskridende Udvikling, saaledes at Brødrene allerede i Aaret 1898 købte en større Ejendom Adelgade 73, hvor Virksomheden forøvrigt stadig har til Huse.

Omkring Aarhundredskiftet etablerede Firmaet en Afdeling i Middelfart, som Kristian Petersen overtog, saaledes at Niels Petersen fortsatte som Eneindehaver af Virksomheden i Bogense.

I 1912 da Bogense By blev forsynet med Elektricitetsværk, optog Firmaet Installation af elektrisk Lys og Kraft, idet Fabriken selv i længere Tid havde haft eget Elektricitetsværk og endogsaa var Leverandør af Strøm til Bogense Hotel.

Da Automobilerne begyndte at vinde frem, tog Niels Petersen Forhandling af disse op. Denne Gren af Virksomheden viste sig hurtigt at blive den væsentligste, hvorfor Fabriken, efter Branden i Maj 1921, blev genopført i sin nuværende Skikkelse, hovedsagelig baseret paa Salg og Reparationer af Automobiler og Tractorer, men saavel Cykle- som Installationsforretningen blev alligevel bibeholdt.

Under N. Petersens Ledelse førtes Virksomheden stadig fremad, og ved hans Død i 1931, den 4. Maj, overgik den til et Aktieselskab med Ingeniør A. Westergaard og Petersen jun. som Forretningsførere og Jens Ove Petersen som Værkfører samt Fabrikant H. St. Petersen, Assens, som Bestyrelsens Formand. Firmaet beskæftiger nu toogtyve Personer, og dens Hovedvirksomhed er Salg og Reparation af Automobiler og Tractorer.

Hvad Bygningskomplekset angaar, da er større Udvidelser sket ved Køb af tilstødende Ejendomme ud til Sct. Annagade. Disse Ejendomme har man ladet nedrive, og det nye Udstillingslokale samt Værksted er opført paa disse Grunde.

Forretningsfører A. Westergaard er født den 20. Februar 1903 i Frøslev paa Mors og tog Eksamen som Maskinbygningsingeniør E. M. I. Aar 1925.

Forretningsfører Carl Christian Petersen, Søn af N. Petersen, er født den 11. Juni 1908 i Bogense og er handelsuddannet.

Værkfører Ove Petersen, Søn af Niels Petersen, er født den 19. Maj 1910 i Bogense og er uddannet som Mekaniker.

CHR. ANDERSEN
GARVERI OG PRODUKTHANDEL
BOGENSE

Chr. Andersens Garveri i Bogense er almindeligt bekendt for sine fornemme Kvaliteter i barkgarvede Faareskind og Pelsskind af Lam og Faar. En særlig Specialitet har Garveriet i Fabrikation af Piskeskind, de fine Skind, der bruges til Overtræk paa Piskeskafter og til Fletning af Piskesnerter. Firmaet har gentagne Gange udstillet saadanne Produkter paa Købestævnet i Fredericia og har her høstet megen Anerkendelse.

Garvermester Chr. Andersen

Chr. Andersens Garveri og Produkthandel er grundlagt i 1890 af den nuværende Indehavers Fader i nogle Bygninger paa Bogense Torv og er siden 1921 overflyttet til dette Garveri, som er opført omkring Aar 1850, men som blev omforandrede til Formaalet, og som gentagne Gange siden da er underkastet Udvidelser og Forbedringer, saaledes at de den Dag i Dag staar indrettede efter de bedste Møn-

Garveriets Gaard

stre for et Specialgarveri. I Bygningerne er installeret de allernyeste og snildest arbejdende Maskiner, som i enhver Henseende tilfredsstiller Nutidens Fordringer.

I sin Tid, da Virksomheden startedes, arbejdede dens Grundlægger ene Mand paa Værkstedet. Men da han ikke alene havde en kraftig Arm, men ogsaa en kløgtig Pande, varede det ikke længe, før der kom adskillige Par travle Hænder i Funktion. Umiddelbart før Verdenskrigens Udbrud var Arbejdsstyrken paa ikke mindre end ca. tredive Mand; Afsætningsforholdene var gode, og de gode Tider bragte Velstand til Huse. Men Krigen, som vendte op og ned paa alt, bragte ogsaa Forstyrrelse til Garver Andersen. Navnlig Efterkrigstidens forvirrede Forhold slog næsten Grunden bort under hans møjsommeligt oparbejdede Position, og det var først den nuværende Indehaver, som traadte til i 1929, hvem det lykkedes at faa Forretningen saaledes specialiseret, at den igen kom ind i smult Vande. Nu arbejdes der paa fuld Kraft med tre—fire Mand paa Værkstedet, og Arbejdsstyrken er stigende efter Aarstider og Omsætning. Ved Siden af Garveriet drives Opkøb af Huder og Skind.

Garvermester Chr. Andersen er født den 14. Juni 1898 i Bogense og er uddannet som Handskemager og Garver. Andersen har en alsidig praktisk Uddannelse, idet han har arbejdet baade i Tyskland og i Norge, ligesom han har haft Stilling flere Steder her i Landet, før han overtog Garveriet i Bogense.

ASSENS

ASSENS er en af Danmarks ældste Købstæder, nævnt allerede i Kong Valdemars Jordebog Aar 1231. Aarstallet for dens Privilegiers Tilblivelse kendes ikke, da Svenskerne i 1658 bortførte Byens Arkiv. Byen havde gennem mange Aar stor Betydning som Overfartssted til Sønderjylland, og igen i vore Dage, efter Genforeningen, er der etableret Færgefart Assens—Aarøsund.

I 1535 blev Assens stormet og plyndret af Johan Rantzau, og dens Ringmure og Porttaarne blev nedrevne, formentlig dog kun delvis, idet et nyt Fæstningsanlæg byggedes i 1628 paa Basis af det gamle. Senere er dog hele Befæstningen helt forsvunden.

En Blomstringstid havde Assens efter Grevefejdens Ulykker, og det synes, som om Byen i det sekstende Aarhundrede har været lige ved at overflyve Nyborg. Atter i det nittende Aarhundrede blomstrede Handelslivet frodigt i den lille venlige By, hvis Navn blev gjort berømt som Fødested for Søhelten Peder Willemoes. Hans Statue staar ved Jernbanestationen. Ogsaa i vore Dage er Assens en driftig By med en energisk og dygtig Haandværker- og Handelsstand. Havnen, Byens Pulsaare, er syv Meter dyb.

Indbyggertallet i 1933 er ca. 4850.

J. L. LARSENS BRYGGERI
ASSENS

J. L. Larsens Bryggeri i Assens er grundlagt i Aaret 1813 af Brygger E. Palludan og overtoges i 1851 af Brygger J. F. Lauritzen, der dog allerede i 1855 solgte til Jørgen Larsen. I hans Eje var Bryggeriet saa til 1864, da han afgik ved Døden. Hans Enke fortsatte Bedriften med en Søn, Lauritz Larsen, som Bestyrer indtil 1882, da L. Larsen købte Virksomheden. Den nuværende Indehaver, J. L. Larsen, traadte til i 1930. Bryggeriets Bygninger er opførte 1840 og udgør en interessant gammel Ejendom. Det er udelukkende Hvidtøl, Brygger Larsen fremstiller, og han har en ret stor Omsætning i denne Vare.

J. L. Larsen

Brygger J. L. Larsen er født den 23. December 1891 i Assens og har faaet sin Uddannelse hos Faderen. I hans Forretning er beskæftiget to Personer, og selv ofrer han al sin Tid paa dens Trivsel.

J. ERNST'S SØLVVAREFABRIK
ASSENS

J. Ernst's Sølvvarefabrik i Assens er en landskendt Virksomhed, den fremstiller især Sølv-Kuvertartikler, Skeer, Gafler og Knive, saavel i de almindelige Mønstre som efter kunstneriske Tegninger, mange skønne Ting.

Firmaet er grundlagt af Fabrikant J. Ernst i 1890 paa samme Sted, hvor Virksomheden endnu findes, nemlig Østergade 57. Bygningerne er opførte i 1888 og 1890 af Fabrikant J. Ernst. I

Fabrikant F. Ernst

1915 blev Forretningen udvidet, og Ejendommen Nygade 1 blev inddraget under denne. Paa Grunden mod Nygade blev opført en ny, stor Fabriksbygning i Tilslutning til de ældre Bygninger. I det omfattende Fabrikskompleks beskæftiges nu ca. et halvt Hundrede Personer, og de nyeste og mest moderne Maskiner benyttes i Fabrikationen.

I København har Firmaet i mange Aar haft en særlig Afdeling med Kontorer og Lager i Silkegade 13.

Den nuværende Indehaver og Leder, Fabrikant F. Ernst, er født den 30. Juli 1892 i Assens. Fabrikanten, der har overtaget Virksomheden efter sin Fader i Aaret 1924, er uddannet først paa Fabriken i Assens, derefter paa en Sølvvarefabrik i København og senere paa Fag- og Kunstskoler i Tyskland.

PLUMS HANDELS-AKTIESELSKAB
ASSENS

Købm. Thorvald S. B. Plum

Firmaet Plums Handels-Aktieselskab blev dannet i Aaret 1922 ved Overtagelse af Firmaet N. M. & F. Plums Afdelinger for Trælast, Bygningsmaterialer, Jern, Rør og Sanitetsvarer m. m.

Selskabets Direktør er Medindehaver af Firmaet N. M. & F. Plum, Købmand Thorvald S. B. Plum.

— — —

Firmaet driver Forretning dels en gros og dels en detail.

Plums Handels-Aktieselskabs Ejendom

VESTFYENS KULIMPORT
ASSENS

Købmand S. Fentz

Firmaet Vestfyens Kulimport blev dannet i Aaret 1914 ved en af Firmaet N. M. & F. Plum foretaget Sammenslutning af dettes Kul-Afdeling og Købmand Chr. Jørgensens Kulforretning. Ved Chr. Jørgensens Udtræden af Firmaet i 1923 indtraadte Købmand i Assens Severin Fentz i hans Sted. Firmaet indehaves nu og ledes af Firmaet N. M. & F. Plum ved dettes ene Indehaver Købmand Thorvald S. B. Plum og af Købmand Severin Fentz. Firmaet driver Forretning dels en gros og dels en detail.

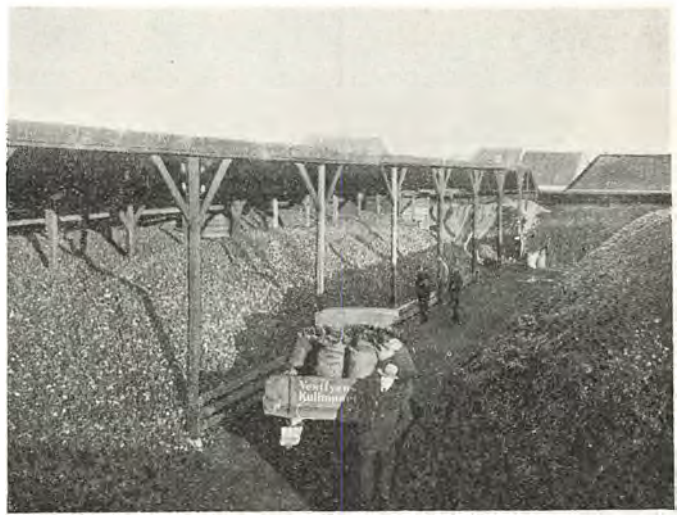

Fra Firmaets Kullager

GARTNERIET HØJVANG
ASSENS

Gartner Mads Lawsen grundlagde i Assens i Aaret 1896 Gartneriet Skovly og var dets Indehaver indtil

Hans Lawsen

Lavst K. Lawsen

Efteraaret 1923, da han solgte det og paa sin nuværende Plads købte et Areal paa halvtredie Td. Land; Arealet var den Gang en Kornmark.

Først byggede Lawsen en Villa, Staldlænge og Vandværk samt Materialskur og to Drivhuse. Og i de kommende Aar byggedes der kraftigt videre, baade Drivhuse og Mistbænke, saaledes at der nu raades over elleve Drivhuse og 250 Bænke. I 1931 tilkøbte Lawsen en mindre Landejendom, halvtredie Td. Land, der nu er udlagt som Frilandsgartneri. Ialt beskæftiger han nu syv Personer. — I 1920 aabnede Gartner Lawsen inde i Assens By et Udsalg, som han endnu driver. I 1932 overtog hans to Sønner, Hans og Lavst Lawsen Gartneriet. Gartneriet ledes som blandet Handelsgartneri, og dets Specialiteter er Blomster, Frugt og Grøntsager.

Gartner Hans Lawsen er født i 1903 i Assens. Han har lært Gartneriet hos Faderen, har taget Kursus paa Vilvorde Havebrugsskole og Holmstrup Planteskole

Gartneriet „Højvang"

og har været paa Studierejser i Frankrig og Belgien. Gartner Lavst Lawsen er født i Assens i 1909. Ogsaa han har lært hos sin Fader og derefter haft Ansættelse paa Mors, i Bellinge og i Kappendrup, ligesom han har taget Kursus paa Vilvorde.

ASSENS STOKKEFABRIK
ASSENS

At der her fra Landet ogsaa eksporteres Stokke, er maaske ikke almindeligt bekendt. Det gør der imidlertid. Eksporten foregaar bl. a. fra Assens Stokkefabrik.

Fabrikant N. Christiansen

Denne Fabrik startedes i 1921 af N. Christiansen. Han begyndte meget smaat og havde vel næppe tænkt sig, at hans Virksomhed skulde udvikle sig, som den har gjort. Det varede dog ikke længe, før den flittige Mand, der ikke havde anden Hjælp at stole paa end sin egen, kunde konstatere saa stor en Fremgang, at han fandt det raadeligst at antage fremmed Hjælp. Til Tider har han haft tolv Personer i Arbejde med Fabrikation af Stokke, og hans Salg udstrækker sig til hele Danmark samt ogsaa til Udlandet.

Indtil 1930 var N. Christiansen Eneindehaver af Fabriken. Han fik den saa omdannet til et Aktieselskab, som dog igen ophævedes i 1931, da Stokkemager H.

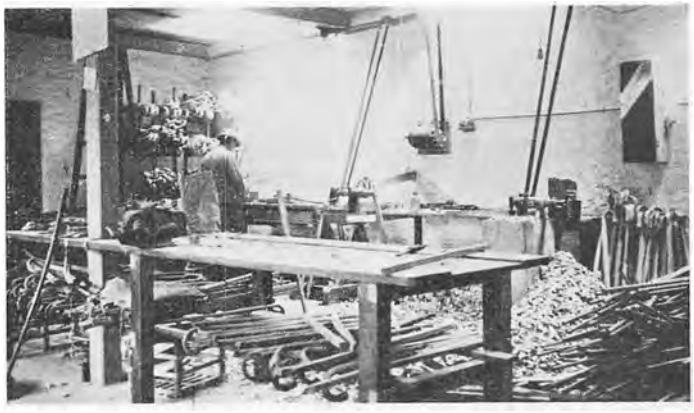

Assens Stokkefabrik

Jensen blev optaget som Kompagnon. I Øjeblikket beskæftiger Assens Stokkefabrik syv—otte Personer.

Fabrikant N. Christiansen er født den 17. Juli 1897 i Aborre. Han er uddannet som Stokkemager.

ASSENS TOBAKSFABRIK
ASSENS

I en ærværdig gammel Ejendom, opført 1795, har Assens Tobaksfabriks Administration til Huse. Selve Fabriken er startet i 1864 af Fabrikant Georg Gundersen, som begyndte med to tomme Hænder, men med en stærk Villie, og som selv drev sin Fabrik lige til 1914, da han med Sindsro kunde lukke sine Øjne og overlade Virksomheden til sin Søn, Alex. Gundersen. Denne tog fat med friske Kræfter og har siden da haft Held til at drive Firmaet ret stærkt frem. Assens Tobaksfabriks Fabrikata sælges over hele Danmark, og Fabrikens Omsætning er siden 1914 steget til mere end det dobbelte.

Det siger sig selv, at Fabriken adskillige Gange i Aarenes Løb har været underkastet store Udvidelser. Den sidste Udvidelse er sket i 1933, baade af Fabriks- og Lagerbygning. Fabriken beskæftiger 40—50 Personer. Dens Fabrikata er Røgtobak og Skraatobak, og dens Specialitet er Tobaks-Konfekt.

Fabrikant Alex. Gundersen er født den 4. Maj 1872 i Assens og blev oplært indenfor Branchen. I otte Aar opholdt han sig i Udlandet. Gundersen er Medlem af Assens Sparekasses Bestyrelse.

AGGERSUND KRIDTVÆRK
ASSENS

Direktør Frederik Plum

Aktieselskabet Aggersund Kridtværk, Assens, er oprettet i Aaret 1910 og senere købt af Direktør Kay Plum. Fabriken ligger ved Limfjorden, tre Kilometer fra Løgstør, og har egen Anløbsbro. I 1930—31 blev der foretaget omfattende Udvidelser og Ombygninger, og i 1932 overgik Selskabets Ledelse til Frederik Plum.

Aggersund Kridtværks Produktion bestaar i Gødningskalk, Raakalk og pulveriseret Kalk samt Foderkridt. Tillige raader Værket over ret omfattende Stenlejer. Den gennemsnitlige aarlige Beskæftigelsesgrad er ti Personer.

Aggersund Kridtværk

Direktør Frederik Plum er født den 10. Februar 1896 og er oplært ved Handelen i Assens. Udvidet og alsidig Uddannelse har han senere faaet i København og England.

Aggersund Kridtværks Produkter er kendte over det ganske Land.

ASSENS AUTOLAKERERI OG DUCOANSTALT

Chr. L. Ernst

Malermester Chr. L. Ernst startede i 1904 i Assens et Lakereri og Malerværksted. Han beskæftigede sig dels med Møbelarbejde, dels med Vognlakereri, men der var ikke til at begynde med meget Arbejde at faa. Ernst gav imidlertid ikke op, og allerede efter faa Aars Forløb var hans Forretning godt i Sving — saa godt, at der maatte betydelige Udvidelser til. Nu om Dage befatter Chr. L. Ernst sig ogsaa med Lakering af Automobiler efter de nyeste og mest moderne Principper, den saakaldte Ducolakering, der ogsaa anvendes til Møbler. Han assisteres nu i Forretningen af sin Søn, der er oplært hos Faderen. Iøvrigt beskæftiges der til Stadighed fem—syv Personer, deraf nogle med almindeligt Malerarbejde.

Den Ejendom, hvori Virksomheden har Lokaler, er vistnok over hundrede Aar gammel. Den ejes af Chr. L. Ernst, og han har flere Gange maattet udvide den.

Malermester Chr. L. Ernst er født den 22. November 1880 i Assens.

HANS LAUSEN
KORN OG FODERSTOFFER
KUL OG KOKS IMPORT
ASSENS

Landbogaarden i Assens er en i vide Kredse kendt og anset Forretning, grundlagt i Aarene omkring 1870 og nu i Købmand Hans Lausens Eje, undtagen Kolonialforretningen og Bygninger dertil hørende, der ejes af Gorm Hansen.

Pakhuset ved Havnen

Landbogaarden havde i de første Aaringer efter Starten forskellige Indehavere — fra 1896—1906 var det Købmand Justesen. Hans Efterfølger blev Købmand Sophus Madsen, som i 1915 solgte Forretningen til Køb-

Firmaets Kulplads

mand J. C. Christensen, der i 1921 efterfulgtes af den nuværende Indehaver.

De fleste Fyenboer kender Landbogaarden, i hvilken Kontorer, Kornmagasin, Kulpladser samt Renseri for Frø og Sædekorn er beliggende. Men den omfattende Virksomhed har ogsaa nogle Afdelinger beliggende ved Assens Havn, bl. a. et stort Pakhus med Mølleri og Renseri, moderne indrettet med Elevator o. l. Bygningerne er delvis nyopførte. Pakhuset ved Havnen har en Lager-Kapacitet af ca. 1500 Tons, det er opført i 1930, beregnet paa Lagring af Korn, Kunstgødning etc.

Hans Lausens Firma har, i Forhold til Byens Størrelse, en meget stor Omsætning. Firmaet betaler saaledes i Arbejdsløn aarligt ca. 50,000 Kr., og desuden haves en Del løst ansatte Folk. Forretningens Specialiteter er stadig Korn og Foderstoffer, Kunstgødning, Frø, Sædekorn og Kul. Der importeres betydelige Kvanta af Korn og Foderstoffer samt Kul og Koks, ligesom der haves en omfattende Eksport af dansk Maltbyg. Forretningen raader over syv Lastbiler og to Person-Rejsevogne, saa man vil alene heraf se, at det er en Virksomhed, der — dygtigt ledet — tilfører sin By betydelige Fordele. Firmaet har desuden Filial i Ebberup under Navn af Ebberup Korn- og Foderstofforretning, og her beskæftiges fire Mand.

Chefen paa Landbogaarden, den driftige og velkendte Købmand Hans Lausen, er født i 1896 i Øster Hæsinge. Han var saaledes ikke mere end femogtyve Aar, da han overtog den Forretning, der ogsaa var hans Læreplads, og til hvilken han havde faaet stor Kærlighed fra sin Ungdom. Efter at have udstaaet sin Læretid i Aarene 1910—14 havde Lausen Pladser for videre Uddannelse i Nykøbing F. og i Odense, indtil han vendte tilbage til Assens.

ASSENS ELEKTRICITETSVÆRK
AKTIESELSKAB — ASSENS

Elektricitetsværket i Assens er grundlagt i Aaret 1910 som Aktieselskab paa Grundlag af en Koncession, givet til Aktiebolaget Skandinaviska Elektricitetsværk i Stockholm. Det lokale Selskabs Stiftere var dels fra Assens, dels fra Sverige.

Værket blev rejst paa et Tidspunkt, da Elektriciteten for Alvor var ved at erobre Landet, og en Række Smaaværker var under Opsejling ogsaa paa Assens-Egnen. Ved et energisk Agitationsarbejde lykkedes det imidlertid at samle hele Egnens Tilslutning om Værket i Assens, og de forskellige projekterede Smaaværker blev opgivne, eller de blev tilsluttede den nye og større Kraftcentral. Denne fik saaledes en noget udvidet Kapacitet, hvilket kom den tilgode i den daglige Drift.

Assens Elektricitetsværks Bygninger er opførte i 1910, men er som Følge af den stigende Tilslutning af Abonnenter og Forbrugere af Strøm udvidet flere Gange i de senere Aar. Under en dygtig og fremsynet Ledelse har Værket vokset sig saa stort, at det nu raader over et 112 Kilometer langt Højspændingsnet og 210 Kilometer Lavspændingsledninger. Nettet fordeler sig paa tresindstyve Transformatorstationer og er tilsluttet 4100 Maalere med ca. 49,000 Lampesteder og omkring ved 7000 Hestes Kraft i Motorer. Det vil med andre Ord sige, at hele Assens By og dens Omegn i en ret vid Kreds er tilsluttet Værket.

At dette kom frelst gennem Krigsaarenes mange Skær, kan det ogsaa takke sin dygtige Ledelse for. Der var mange Vanskeligheder, og Vanskelighederne var baade store og besværlige for denne private Central. En skønne Dag stod man saaledes og kunde ikke fremskaffe Olie til Værkets Drift . . . der kom ingen Olie til Landet. Resolut blev der da opstillet en Dampmaskine, og ved dens Hjælp blev Driften opretholdt. Efter Krigens Slutning kom Assensværket saa i Forbindelse med det kommunale Højspændingsværk i Odense, og hos dette aftages vedblivende en Del Strøm.

Den nuværende Bestyrelse for A/S Assens Elektricitetsværk bestaar af Admiral V. Jøhnke, København, som Formand, Direktør Beierholm, Assens, som Næstformand, Direktør J. Lindstrøm, Stockholm, Borgmester M. P. Sørensen, Assens, og Byraadsmedlem H. A. Rasmussen, Assens. Administrerende Direktør er Bankdirektør A. C. M. Beierholm. Ved Centralen i Assens er beskæftiget seks Personer foruden otte Maalerkontrollører og Inkassatorer samt to Mand paa Kontoret. Desuden beskæftiges en Del Folk i løst Arbejde.

ASSENS BANK
ASSENS

Bankdirektør A. Beierholm

Aar 1896, i Slutningen af Februar, blev fem gode Assensborgere, nemlig Dr. K. M. Lind, Jernstøber A. Mikkelsen, Kreaturhandler A. Lund og Købmand Chr. Olsen samt Isenkræmmer N. Th. Jepsen, enige om at forsøge startet en stedlig Bank paa Grundlag af, at hver af disse fem Borgere tegnede sig for et Aktiebeløb paa 5000 Kr. I Aarene forud havde der gentagne Gange været gjort Forsøg

paa at faa rejst en Bank i Assens; men det var ikke blevet til Virkelighed, endskønt Byen netop i disse Aaringer var blevet forøget med flere store industrielle Virk-

Hvor Banken bor

somheder. Det var saa meget mere besværligt at undvære Banken, som man skulde helt til Odense for at faa Bankforretninger udførte overhovedet. Naar hertil ydermere kom, at Landbrugets ændrede Driftsmaade og Haandværkets mere forretningsmæssige Indstilling, udviklende sig meget hurtigt, i høj Grad syntes at have Brug for et let tilgængeligt Pengeinstitut, maatte de fem Borgere formene, at Banken nu burde og skulde komme. De søgte derfor at tegne Aktier ogsaa hos andre Interesserede, og det lykkedes helt godt. Da de var kommet saa vidt, at de kunde indkalde til konstituerende Generalforsamling den 17. April 1896, havde de allerede tegnet 60,000 Kr. af de 100,000 Kr., hvortil Aktiekapitalens Størrelse var sat.

De resterende 40,000 Kr. blev udbudt til offentlig Tegning, og da Generalforsamlingsdagen indgik, var der ialt tegnet 82,000 Kr. Paa Generalforsamlingen forelagdes straks et Forslag til Love for Banken, og saavel Bankens Oprettelse som Lovudkastet blev vedtaget. Til Bestyrelse valgtes enstemmigt de fem Indbydere, og til Revisorer valgtes Herredsfuldmægtig Mencke og Købmand Ludv. Bergh. Bestyrelsen valgte Dr. Lind til Formand. Den 1. Oktober samme Aar begyndte Banken sin Virksomhed — i lejede Lokaler hos Firmaet N. M. & F. Plum i Kindhestegade 1 og med Bankassistent V. Steen, tidligere Vejle Bank, som Bogholder. Til Hovedstadsforbindelse valgtes Landmandsbanken.

Det varede ikke længe, før det gik op for Publikum, at den lokale Bank var praktisk at arbejde med i den daglige Omsætning, og Banken voksede derfor støt opad og fremad, selvom Arbejdsfeltet jo maatte være begrænset som Følge af Byens Størrelse og det ikke særligt store Opland. Selvfølgelig var der ikke meget at bestille lige straks, i hvert Fald ikke set med Nutidens Øjne. Posterne i Kassebogen fyldte den første Maaned ikke mere, end de nu fylder paa en travl Dag, og Omsætningen for hele første Regnskabsperiode, femten Maaneder, var ikke saa stor som en enkelt Maaneds Omsætning i f. Eks. 1921, Bankens Jubilæumsaar. Det var jo en ny Virksomhed, som skulde indarbejdes, og mange var end ikke helt klar over, hvad en Bank egentlig var for noget. Bogholderen og et ungt Menneske, assisteret af det jourhavende Bestyrelsesmedlem, kunde dengang klare hele Arbejdet med Bogholderi, Ekspedition og Kassearbejde. I Dag ser det jo noget anderledes ud . . . i Dag beskæftiger Banken i Assens alene et Personale paa ti Personer.

I Løbet af nogle Aar var den daglige Omsætning dog vokset saa meget, at Lokalerne i Kindhestegade blev for smaa. I Oktober 1906 flyttedes Banken til Købmand Th. Plums Ejendom, Østergade 42, hvor den endnu har tilhuse, men hvor Lokalerne ret forud for 25 Aars Jubilæet blev underkastet store Udvidelser, forsynet med moderne, brandfri Hvælvinger o. s. v.

Bankens Aktiekapital udvidedes i 1904 til 200,000 Kr. og, foranlediget ved den voksende Omsætning samt de stigende Indlaansmidler, i 1919 til 500,000 Kr. Denne sidste Udvidelse var altsaa paa 300,000 Kr., som blev flere Gange overtegnet. Men Virksomhedens Udvikling havde ogsaa været baade rig og solid: Omsætningen, Kassebogens ene Side, var det første Aar paa ca. 6,8 Mill. Kroner — i 1932 var den paa 72 Mill. Kroner, men i Krigstiden var den selvfølgelig højere.

Den 5. Januar 1906 oprettede Assens Bank en Filial i Glamsbjerg, men efter Overenskomst med Glamsbjerg og Omegns Bank blev denne Filial i 1912 nedlagt. Den 4. Marts 1927 blev Glamsbjerg-Banken overtaget som Filial, da Glamsbjerg og Omegns Bank saa sig nødsaget til at likvidere. I 1913 startedes en Filial i Haarby, og denne Filial lever og virker stadig. I Glamsbjerg beskæftiges daglig tre Mand, i Haarby to Mand.

Det er givet, at Assens Bank i Tidens Løb har haft og stadig har en overordentlig stor Betydning for Byen og Oplandet som Følge af Næringslivets Blomstring og Sundhed. De Mænd, der har staaet i Spidsen, har til enhver Tid forstaaet at navigere den rette Vej. Da Bogholder V. Steen i 1905 fratraadte sin Stilling som Følge af Overgang til anden Virksomhed, efterfulgtes han af daværende Kasserer i Grenaa Handels- og Landbrugsbank, A. Beierholm, som tidligere havde haft Ansættelse i Assensbanken. Det er Beierholms Fortjeneste at have arbejdet Bankens Anseelse stadig opad og ved sin administrative Dygtighed at sætte Kronen paa Værket i den rige og solide Udvikling. I 1917 indvalgtes han i Bankens Bestyrelse, og den 6. Marts 1919 udnævntes han til administrerende Direktør.

Den 18. December 1910 døde Selskabets hidtidige Formand, Dr. Lind, og Jernstøber, Direktør Mikkelsen blev hans Efterfølger paa Formandspladsen, som han beklædte lige til sin Død den 17. August 1933.

Efter Direktør Mikkelsens Død bestaar Bestyrelsen af: Dommerfuldmægtig A. Mencke, Formand, Materialist A. Poulsen, Næstformand, Købmand Hans Storm, Dyrlæge J. Rabøl, alle af Assens, og Sognefoged A. Nielsen, Sandager.

Den afdøde Formand, Direktør A. Mikkelsen, var født den 16. August 1855 i Odense som Søn af Toldofficiant V. Mikkelsen. Direktøren blev oprindeligt oplært som Klejnsmed og blev senere Værkfører paa Fabriken „Scandia" i Randers og derefter hos Jernstøber H. Rasmussen i Odense, hvis Datter han ægtede. I

Aarene 1882—1904 var han Indehaver af Assens Jernstøberi og Maskinfabrik og har ved Siden heraf helt fra 1896 været Medleder af Banken — sammen med den administrerende Direktør, en overordentlig Kraft for denne. I fire Aar, 1929—33, var han Borgmester i Assens; i Byraadet har han siddet helt fra 1888, og i 1912—18 var han Medlem af Landstinget, valgt af Venstre. I det Hele taget var Direktør Mikkelsen en højt skattet Personlighed, Formand for Assens Handelsstandsforening, Overligningskommissær, Næstformand i Direktionen for Fyns kommunale Telefonselskab, Medlem af Telefonkommissionen m. v. Hans Minde vil længe blive æret i den By, der gennem saa mange Aar saa hans Virke.

Den nuværende Formand, Dommerfuldm. A. Mencke, er født i Nyborg den 29. September 1863. Efter at have taget juridisk Embedseksamen var han Fuldmægtig i Jylland og kom for ca. 40 Aar siden til Assens som Dommerfuldmægtig. Ved Bankens Start valgtes han til Revisor, hvilken Stilling han beholdt, indtil han den 6. Marts 1919 blev valgt som Næstformand i Bestyrelsen og Repræsentantskabet og den 9. September 1933 som Formand.

Bankdirektør A. Beierholm er født den 30. Juli 1882 i Assens, Søn af Købmand H. M. Beierholm. Efter at have taget Præliminæreksamen blev han ansat i Assens Bank den 17. Februar 1899, og fra 1. Marts 1903 blev han ansat som Kasserer i Grenaa Handels- og Landbrugsbank; hvor han virkede, indtil han den 1. Februar 1905 fik Pladsen som Bogholder i Assens Bank. Den 31. Marts 1917 indvalgtes han i Direktionen og blev administrerende Direktør den 6. Marts 1919. Siden 1910 har Direktør Beierholm været Forretningsfører for A/S Assens Elektricitetsværk, i hvis Bestyrelse han indvalgtes den 23. Juli 1917. Den 23. August 1919 valgtes han til Viceformand og i Maj 1931 til administrerende Direktør for Selskabet. Direktør Beierholm er Revisor i Bryggeriet Vestfyen, i Sømandsforeningen, i Amtsbiblioteket og i Konservativ Vælgerforening, ligesom han er Formand for „Assens borgerlige Skyttelaug af 1747", Medlem af Bestyrelsen for Lokalforeningen for Assens og Omegn under „Foreningen til Kræftens Bekæmpelse", Formand for Tropsraadet for 1. Assens Trop af „Det danske Spejderkorps" og Medlem af Assens Byraad.

DYRHAUGE JENSEN
ASSENS

Firmaet Dyrhauge Jensen er grundlagt i Aaret 1884 i Larsbjørnsstræde 21, København, og begyndte som Klejnsmederi og mekanisk Værksted. F. Eks. fabrikeredes her nogle af de første Cykler i Danmark. I 1885 flyttedes til Vesterbro, hvor et Smede- og Maskinværksted indrettedes under Firmanavnet Dyrhauge Jensen & Musfelt. Her fabrikeredes ogsaa større Ting, saaledes afleveredes i 1888 et Tærskeværk. Aaret efter flyttedes Forretningen til Assens og fik Lokaler i Strandgade. Den solgtes i 1905, og samme Aar købte Fabrikanten Dyrhaugegaard, som han ejede indtil 1915, da han købte Mikkelsens Jernstøberi i Assens. I 1916 flyttedes Virksomheden til Østergade 24, som omforandredes og indrettedes til Værksteder og Butiker. Her føres som Specialer Cykler og Gummi, Radio og Grammofon. Der beskæftiges tre Personer.

Dyrhauge Jensen er født den 16. Februar 1861 i Nykøbing Sj. I Assens har han i Aarenes Løb været Indehaver af forskellige Tillidshverv. Saaledes er han Medstifter af og tidligere Formand for Fyens Cykleindustriforening. I sin Tid var han Maskinsynsmand i Assens og Skuemester ved Smede- og Maskinprøven.

En Søn, født den 21. September 1909 i København og udlært hos Faderen i Assens, er nu optaget i Firmaet.

H. BANG
ASSENS

Firmaet H. Bang i Assens har aabenbart det største Salg af Kakkelovne og Komfurer i Assens og Omegn. Firmaet har Udsalg fra Hess' Fabriker i Middelfart og Vejle, og desuden haves en stor Omsætning i Bygningsstøbegods.

Firmaet er grundlagt i 1915 af Købmand H. Bang, der startede sin Forretning i en lille Butik, Østergade 62. Allerede i 1916 blev Ejendommen ombygget og udvidet, og da det stadig gik fremad med Forretningen, købte Bang i 1918 Ejendommen Østergade 53, som indrettedes til Lagerrum. I 1933 er projekteret en ny Ombygning til Udvidelse af Butiks- og Udstillingslokaler. Der beskæftiges ialt fire Personer.

Købmand H. Bang er født den 24. Oktober 1886 i Assens og er oplært ved Kolonialhandelen i Landbogaarden i Assens. Senere uddannede han sig videre i Odense og hos Engelbrecht Hilligsøe & Co. i Helsingør, hvor han som Repræsentant besøgte Badehoteller og store Pensionater langs Strandvejen lige fra København til Gilleleje. Købmand Bang er en kendt og anset Mand i sin By; i otte Aar har han været Medlem af Assens Ligningskommission.

CARL HANSENS GARTNERI
ASSENS

Af Præstegaardsjorden i Assens købte Handelsgartner Frederik Nielsen i 1908 et Par Tønder Land, som han udlagde til Gartneri. Dette solgte han i 1922 til den nuværende Ejer, Gartner Carl Hansen.

Ved Overtagelsen hørte der til Gartneriet otte Drivhuse. Carl Hansen har ladet flere Huse opføre, saaledes at han nu har 13 Drivhuse ialt, hvilket igen vil sige, at han har 10—12,000 Kvadratalen under Glas. Det største Drivhus er 72 Alen langt og 24 Alen bredt. Desuden haves 100 Mistbænke. Gartneriet er anlagt som Blomstergartneri med afskaarne Blomster som Speciale, navnlig Nelliker og Levkøjer. Der leveres hver Dag et Læs Blomster til Gartnernes Auktionshal i Odense. Endvidere dyrkes Blomkaal og Meloner. I Jernbanegade i Assens haves et Udsalg, hvorfra sælges Grønt, Frugt og Blomster. Der har været god Fremgang i Bedriften gennem Aarene. I 1922 beskæftigedes tre Personer; nu er der Arbejde for ti.

Gartner Carl Hansen er født i 1885 i Tved. Sit Fag lærte han hos Victor Petersen i Svendborg og var senere ansat bl. a. paa Valdemar Slot, Clausholm Slot, Søholt Slot og Frederiksdal. Desuden har han været Privatgartner hos Moresco i København og var i 1903—05 paa Studierejse i Holland, Belgien og Tyskland. Carl Hansens Søn, Harris Lindegaard Hansen, er nu udlært og ansat i Faderens Gartneri.

LAUR. CHR. LARSEN
HANDELSGARTNERI
ALLESØ PR. ODENSE

Gartner Laur. Chr. Larsen

Det var i Aaret 1923, at Gartner L. Chr. Larsen i Allesø købte en Ejendom paa 22 Tdr. Land med paastaaende Avlsbygninger. Samme Aar lod han paa Arealet bygge nogle Drivhuse, og i Aarene 1923—31 er ialt opført ca. 10,000 Kvadratalen, heraf i 1929—30 alene 6000 Kvadratalen specielle Tomathuse. Nu er Driften senere lagt om til Vin og Snitgrønt og skal videre omlægges til Avl af Roser som fornemste Speciale. Der haves eget Kedelanlæg med ialt 73 Kvadratmeters Hedeflade. Ca. fem Tdr. Land af Gartneriets Areal kan vandes med Pistonledning. Forøvrigt er femten Tdr. Land af Arealet udlagt som Frugtplantage, de fjorten Tdr. Land er beplantet fornylig. Der er plantet ialt ca. 4000 Frugttræer.

Laur. Chr. Larsens Gartneri

L. C. Larsens Gartneri beskæftiger ni Personer, og foruden Vin og Snitgrønt avles som Hovedkultur Blomkaal og Jordbær.

Handelsgartner Laurits Chr. Larsen er født den 6. Januar 1896 i Anderup, som Søn af Gartner Ole Larsen, og er uddannet hos Faderen.

KONRAD JENSEN
HANDELSGARTNERI
BOERSKOV PR. ODENSE

I 1922 købte Gartner Konrad Jensen en Ejendom i Boerskov, ca. fire Tdr. Land med paastaaende Bygninger. Samme Aar byggede han sit første Drivhus, et Koldhus paa 700 Kvadratalen til Tomater; Basis var Salg paa Odense Torv. Efterhaanden anlagdes desuden omkring ved et Hundrede Mistbænke, og senere gik det Slag i Slag med Opførelse af Drivhuse. I 1928 byggedes bl. a. fire store Huse paa

Gartner H. K. Jensen

H. K. Jensens Gartneri

tilsammen 2700 Kvadratalen samt et femte Hus paa 400 Kvadratalen. I 1933 staar Konrad Jensen som Ejer af en længere Række Drivhuse, ialt et overdækket Areal paa ca. 7000 Kvadratalen. Varme er indlagt fra tre store Kedler og en mindre Kedel. Dampskorsten er opført i 1928. Der beskæftiges fire Personer.

Gartneriets Hovedkulturer er Tomater, Meloner og Chrysanthemums samt paa Friland Blomkaal, Jordbær, Peberrod og Porrer.

Handelsgartner Hans Konrad Jensen er født den 10. Januar 1894 paa Stige Mark. Han blev oplært i sit Fag hos Peder Madsen i Stige, men har desuden taget videre Uddannelse i København.

JENS A. JENSEN
GARTNERI — STIGE PR. ODENSE

Gartner Jens A. Jensen oprettede sit Gartneri i Stige i 1908 ved Køb af en Ejendom paa ca. fire Tdr. Land og drev til en Begyndelse Frilandsgartneri med Salg paa Odense Torv for Øje. Men det fyenske Gartneri kom efterhaanden ind i en rivende Udvikling, og selvom Jens A. Jensen tog mere og mere Jord ind til sit Gartneri, maatte han alligevel i 1928 gaa med over i denne Udvikling at specialisere sig. Han opførte da sit første Drivhus, et Agurkehus. I 1930 opførtes to Drivhuse paa tilsammen 840 Kvadratalen — til Tomater. Og i 1931 byggedes yderligere tre Tomathuse i Blok paa 1700 Kvadratalen, hvorefter Jensen nu raader over ialt 3000 Kvadratalen Drivhus. Til Drivhusene hører et stort Varmeanlæg med to Kedler og et elektrisk Pumpeværk.

Gartneriets Specialiteter er Tomater og Agurker samt Meloner og som Frilandskulturer Asparges, Jordbær, Blomkaal, Porrer og Chrysanthemums.

Jens Anton Jensen er født den 18. Januar 1882 i Lumby Sogn. Sin Læretid udstod han hos Peder Madsen, Stige, og har senere bl. a. været Bestyrer hos den kendte Sogneraadsformand i Taarup.

HARRY POULSEN
GARTNERI EN GROS
STIGE PR. ODENSE

Harry Poulsen

I den Krans af villende Ungdom, der fylker sig rundt i Kredsen af „odenseanske" Gartnerier, indtager Harry Poulsen en fremtrædende Plads. Han er født i 1903, men har paa at drive Gartneri et Tag, som var han viis efter mange Aars Erfaring og slidsomt Arbejde. Men vant til at tage fat er Harry Poulsen jo ogsaa, og hans Arbejdsglæde i Forbindelse med en særlig udpræget Ordenssans giver ham Held til at fremme Produktionen i sit Gartneri det mest mulige.

Poulsens Gartneri i Stige er grundlagt 1931, Poulsen købte ca. fire Tdr. Land Jord, og derefter solgtes der

ca. 7000 Kvadratalen, hvorpaa der opførtes den omtalte „Stige Dampcentral". Poulsen opførte to lange Drivhuse i Blok, som dækker 3840 Kvadratalen, det bemærkes, at denne Blok er et Hundrede og tres Alen lang, de længste Drivhuse i Danmark. Endvidere opførtes der to mindre Huse, dækkende et Areal paa 700 Kvadratalen. I Gartneriet er nu for Tiden beskæftiget fire Personer. Som Specialitet dyrkes for Tiden Tomater, Agurker og Frilandsgartneri.

Det bemærkes, at hele Gartner Poulsens Anlæg opvarmes ved Damp fra Stige Dampcentral.

Handelsgartner Harry Poulsen er født den 4. August 1903 i Stige og er oplært hos sin Fader, Gartner Jørgen Poulsen. Videre Uddannelse har han faaet bl. a. paa Høje Bøge Planteskole.

GARTNERIET BIRKEBJERG
STIGE PR. ODENSE

Gartneriet Birkebjerg i Stige, den odenseanske Gartnerby ved Odense Kanal og Fjord, er oprettet i 1917 af Gartner Rasmus Hansen, som købte Ejendommen paa fjorten Tdr. Land. Han drev samtidig sit tidligere Gartneri i Grønnegyden, grundlagt i 1886. Gartneriet Birkebjerg er fra første Færd drevet som Frilandsgartneri og blev efter et Par Aars Forløb udvidet med syv Tdr. Land, som dog igen udskiltes og overlodes til en Søn, Knud Hansen.

I Aaret 1924 byggede Rs. Hansen et Drivhus paa 400 Kvadratalen, og derefter byggedes Aar for Aar flere Drivhuse, indtil der nu haves tretten ialt. Efterhaanden indlagdes Varme fra Stige Dampcentral. I 1932 overdro-

ges Gartneriet til den nuværende Indehaver, Frode Hansen, Søn af Grundlæggeren. Dets Speciale er Tomater, Agurker og Meloner samt paa Friland Blomkaal, Hvidkaal, Rosenkaal, Rødkaal og Kartofler. Et mindre Areal dyrkes med Træfrugt.

Gartneriet Birkebjerg

Handelsgartner Frode Hansen er født den 25. Juni 1899 i Grønnegyden og er udlært hos sin Fader, hvor han derefter i elleve Aar har været Medhjælper, idet han dog i en Mellemtid tog videre Uddannelse i København.

OLAV MADSEN
HANDELSGARTNERI
STIGE PR. ODENSE

Det Gartneri, der nu ejes af Olav Madsen, har altid været et Foregangsgartneri — et Mønster for sin Samtid, i Form og Drift forud for de fleste andre Gartnerier.

Det er grundlagt af Olav Madsens Bedstefader ca. 1870 som Frilandsgartneri. Det første Drivhus blev opført af Olav Madsens Fader, H. P. Madsen, i Aaret 1895, det var et Agurkehus paa 35 × 6 Alen. I 1904—05 byggede H. P. Madsen et Tomathus, stort 60 × 10 Alen, det første paa Odenseegnen, et Særsyn for sin Samtid; det er nu ombygget til Garage, Pakkehus o. s. v. Efterhaanden opførtes flere og flere Drivhuse, bl. a. i 1912 Egnens første store Hus, dækkende 1200 Kvadratalen; det er senere ombygget og moderniseret. Det samlede Drivhusareal var i 1922, da Olav Madsen overtog Gartneriet i Forpagtning, ikke mindre end op mod 4000 Kvadratalen; i seks Huse dyrkedes Agurker og Tomater.

Men den nye Indehaver lod det ikke blive ved det. I 1929 lod han opføre en Tomatblok paa 9000 Kvadratalen og i 1930 en Blok paa 1100 Kvadratalen til Tomater og Meloner. Desuden har han ombygget de ældre Huse, bl. a. det store Hus fra 1912, og forsynet dem med Undervandingsanlæg. I 1929—30 installeredes fire store Kedler, og Dampskorsten blev bygget. Dette Anlæg bruges dog ikke mere, da Tilslutning har fundet Sted til Stige Dampcentral. Gartneriets samlede Areal er syv Tdr. Land; under Glas haves ca. 14,000 Kvadratalen. Der beskæftiges seks Personer, og Hovedkulturerne er Tomater, Meloner og Agurker. Paa Friland dyrkes fortrinsvis Blomkaal, Jordbær og Porrer samt — som For- og Efterkulturer — Chrysanthemums.

Gartner Olav Madsen er født den 2. Februar 1898 i Stige og er uddannet hos Faderen, hvis Traditioner han holder i Hævd. En Tid havde han Plads hos Gartner Brandt, København, en af H. P. Madsens Elever fra 1901.

HAAKON JENSEN
HANDELSGARTNERI
STIGE PR. ODENSE

Dette er en Virksomhed i rivende Udvikling.

Haakon Jensens Handelsgartneri i Stige er oprettet i 1927, da Gartner Jensen forpagtede fire Tdr. Land, hvorpaa han anlagde Frilandsgartneri, inklusive halvtreds Mistbænke, med Avl af Kaal, Kartofler, Asparges og Jordbær. I 1929 var han allerede saa godt i Gang, at han kunde købe det forpagtede Jordstykke og opføre fire Drivhuse, ialt 3600 Kvadratalen, til Tomater samt endvidere halvandet Hundrede Mistbænke. Samtidig indlagdes Varme fra to Kedler med tilhørende Dampskorsten og artesisk Vandboring. I 1930 byggedes fire nye Huse, omfattende andre 3600 Kvadratalen, og to nye Kedler installeredes til Hjælp for de to først anskaffede. Endelig opførtes i 1931—32 fem store Huse, tilsammen 4800 Kvadratalen, i ensartet Stil, og Tilslutning til Varmecentralen i Stige etableredes. Foruden Drivhusene er der i 1931 bygget en stor Ladebygning til Arbejdshus, Pakkerum, Garage, Elevværelser m. v. Det eneste, Haakon Jensen ikke har faaet Tid til at bygge, er et Beboelseshus; han har derfor lejet en Bygning til Beboelse af sin Fader, Gartner Niels Jensen, idet Faderen for sit Vedkommende har bygget sig en stor Villa.

Som man vil se: En Virksomhed i rivende Udvikling. Der beskæftiges seks Mand, og Specialkulturerne er Tomater, Radiser og Vinter-Gemyser. Paa Friland dyrkes først og fremmest Jordbær, Blomkaal, Porrer og Rabarber, ligesom der haves ca. 7000 Kvadratalen beplantet med Asparges.

Handelsgartner Haakon Jensen er født den 2. Marts 1903 i Stige og er uddannet hos Faderen. Senere havde han et Aarstid en Stilling i Norge, paa Oxningbrug i Lysaker, hvor der var store Kulturer af Nelliker, Roser, Tomater, Agurker og Chrysanthemums. I 1925—26 opholdt Haakon Jensen sig paa Rønshoved Højskole ved Flensborg Fjord.

P. HEDELUND MADSEN
GRØNNEGYDEN — ANDERUP PR. SØHUS

P. Hedelund Madsens Gartneri i Grønnegyden er et af de mest moderne Gartnerier, Odenseegnen kan opvise. Det er anlagt i 1926 ved Køb af en Ejendom paa

fem—seks Tdr. Land og samtidig Opførelse af tre Drivhuse, ialt paa 2000 Kvadratalen, med tilhørende Fyrgrav og Varmeanlæg. I 1927 opførtes seks Drivhuse i Blok

P. Hedelund Madsens Gartneri

til tidlige Tomater; Husene byggedes efter hollandsk Mønster med Forbindelseshuse, og de kan præstere to Hold Tomater pr. Aar.

Aar efter Aar er Gartneriet blevet udvidet mere og mere. Saaledes byggedes i 1930 seks Huse i Blok paa høje Trempler, ca. 5500 Kvadratalen, uden Varmeanlæg for de fire Huses Vedkommende; disse Huse benyttes til Jordbær som Forkultur og derefter til Meloner. Ialt haves nu ca. 14,000 Kvadratalen Drivhuse og to Hundrede Mistbænke. Hele Arealet kan vandes med Pistonledning. Der beskæftiges syv—ti Mand.

Der haves mange fine Kulturer i P. Hedelund Madsens Gartneri, baade Tomater og Meloner, Champignons og Asparges samt Ærter og tidlige Jordbær. Videre dyrkes Gulerødder, delvis i Koldhus, Kørvel og Spinat samt Levkøjer, Lathyrus m. m. De to sidstnævnte Kulturer dyrkes efter Tomater. I det Hele taget er der System og intensiv Drift i videste Forstand i denne Virksomhed. Træfrugt avles ogsaa; ca. 300 Frugttræer er plantede i 1933.

Handelsgartner Peder Hedelund Madsen er født den 6. Oktober 1902 i Stige og er uddannet hos Brdr. Hedelund, hos Peder Madsen i Stige samt derefter paa nogle Gartnerier i København.

CHR. JENSENS GARTNERI
LILLE UBBERUD PR. HOLMSTRUP

I Lille Ubberud købte Gartner Chr. Jensen i 1931 ca. to Tdr. Land for ved intensiv Drift at udnytte Jorden med Gartneri. Der fandtes Beboelseshus paa Jorden, og der blev straks opført seks Drivhuse paa tilsammen 4000 Kvadratalen. Det var til Dyrkning af Agurker og Tomater. Samtidig byggedes Skorsten og Varmegrav med to Kedler og der gravedes Brønde, som forsynedes med Centrifugalpumpe. Der er Vand indlagt i samtlige Huse. Karakteristisk er det for Chr. Jensens Gartneri, at det allerede har dansk Rekord for Agurker; det fik det ved sin første Leverance i 1931—32. Iøvrigt dyrkes Chrysanthemums, Begonia og Julestjerne samt Frilandskulturerne Jordbær, Løg og Peberrod.

Gartner Chr. Jensen

Gartner Chr. Jensen er født den 7. Marts 1908 paa Lumby Mark som Søn af Gartner P. Jensen. Sin første Uddannelse fik han i Stige og i Ravnebjerg og var derefter i et Par Aar Lagerforvalter hos Gartnernes Salgsforening i Odense fra dens Start.

MIDDELFART

MIDDELFART er en af Landets ældste Byer. Allerede paa Harald Blaatands Tid hed Bæltet i dens Nærhed Mæthælfarsund — det viser Optegnelser fra Aar 875; men Byen var dengang kun et ringe Fiskerleje. Interessant er det imidlertid i vore Dage, hvor Færgeselskaberne ved Lillebælt spinder Guld i uanede Bunker, at konstatere, at der ogsaa i 875 var Færgefart over Mæthælfarsund. Endnu interessantere bliver det, naar man faar oplyst, at der dengang — som nu — var Færgefart paa tre Steder, det var ved Middelfart—Snoghøj, ved Strib—Frederiksodde og ved Fønsskov. Og Færgefarten har naturligvis, under skiftende Former, holdt sig konstant gennem de mange Aarhundreder. Trafiken fra Jylland til Fyn og omvendt har altid været stor. For første Gang skal Færgefarten i 1935 lægge bi — naar Lillebæltsbroen er færdig. Et mærkeligt Under er sket — og fuldbragt.

Middelfart har ofte været plaget haardt af Vendere og Sørøvere samt af alskens Pak, der kom ad Kongevejen fra Nyborg og gjorde Rast ved Kongebroen, før de drog over Bæltet. I 1287 blev Byen afbrændt af Erik Glippings Mordere i Fællesskab med den norske Kong Erik Præstehader, som dog to Aar senere paa Hindsgaul Slot sluttede Fred med Kong Erik Menved. Ogsaa senere har flere Brande hærget Byen, den største i 1791. Fra den tidlige Middelalder og helt op til vore Dage har Middelfart været berømt for sine Marsvinsjagter; men nu hører det til Sjældenhederne at se store Marsvinsstimer i vore Farvande.

Hvad Nutidens Middelfart iøvrigt angaar, kan det konstateres, at Byen nu gennem et længere Aaremaal har været i stadig Fremgang. Dens Fiskeri, Industri, dens Haandværk og Handel blomstrer livligt, og hertil kommer, at Lillebæltsbroens Bygning har gjort den til et meget søgt Udflugtssted, der hver eneste Søndag Aaret rundt er overfyldt af danske og udenlandske Turister og Foreningsudflugter. Skøn er Udsigten fra Broens halvfærdige Kørebane, og imponerende skønt er der ved Fænø og Hindsgaul Slot — det Slot, der i de senere Aar er blevet internationalt berømt som Samlingssted for Foreningen »Norden«s mange forskellige Stævner.

Indbyggertallet er i 1933 ca. 7675.

H. C. GREVE & SØN
SKOTØJSFORRETNING OG LÆDERHANDEL — MIDDELFART

Marius Greves Skotøjsforretning og Læderhandel laa oprindelig i en gammel Ejendom, Brogade 3. Her grundlagde i Napoleonstiden, altsaa for over hundrede Aar siden, en Polak en Skomagerforretning.

Marius Greve

Grundlæggerens Søn, der var født 1811, antog det danske Slægtsnavn Greve og dermed Firmanavnet H. C. Greve. Skomageriet fortsattes og samtidig anlagdes et efter Tidens Forhold betydeligt Garveri.

I 1877 indtraadte Sønnen Fr. Greve i Forretningen, hvorefter Firmanavnet blev H. C. Greve & Søn. — Ved den 90-aarige Garver H. C. Greves Død i 1901 blev Fr. Greve Eneindehaver. — Denne var forøvrigt en i mange Henseender ejendommelig Personlighed, som forenede sit Forretningstalent med Flid og Sparsommelighed og derhos var Jævnheden selv i al sin Færd. Paa Grund af sin Dygtighed indvalgtes Fr. Greve allerede i 1888 i Middelfart Byraad.

Fr. Greve døde 1911, hvorefter hans Søn, Marius Greve, blev Eneindehaver af Firmaet. I 1916 ombyggedes og indrettedes den gamle Slægtsejendom i Brogade til en moderne Skotøjs- og Læderhandel.

Paa Grund af ændrede Garvemetoder og de fleste Steder Overgang til fabriksmæssig Produktion var Garveriet allerede i 1908 nedlagt af Fr. Greve.

Gennem tre Generationer havde Familien Greve drevet Forretning med Garveri, Salg af Læder, Huder og

H. C. Greve & Søns Forretningsejendom

Skind. — I den samme Butik i den gamle Ejendom havde den tjent en anselig Formue sammen.

Da Algade imidlertid var blevet Byens egentlige Forretningsstrøg, hvorfra Brogade laa ret afsides, overtog Marius Greve den 1. Januar 1924 Carl Hansen Dalls Skotøjsforretning, Algade 42 (etabl. 1892) og flyttede sin Forretning hertil.

Siden Marius Greves Død 4. Februar 1926 har Forretningen været drevet af Fru Mathilde Greve, stadig ledet efter de gamle solide Grundsætninger og Slægtstraditioner.

ALBERT N. HANSEN
MIDDELFART

Malermester Albert N. Hansen grundlagde sin Forretning den 18. December 1903 i Algade 39, Middelfart.

Herfra flyttedes Forretningen i 1918 til Nr. 51 i samme Gade. Et Par Aar efter maatte Albert N. Hansen tænke paa at udvide, og da derfor i 1921 Naboejendommen Nr. 53 blev udbudt til Salg, købte Malermester Hansen den. En Sammenbygning af de to Ejendomme fandt Sted i 1924. Aaret efter opførtes mod Havnegade nye Lagerbygninger, hvor der installeredes et moderne Farve-Riveri.

Albert N. Hansen driver Fabrikation af olierevne Farver, strygefærdige Oliefarver og Kit. Foruden disse Fabrikata forhandles der — baade en gros og en detail — andre Malervarer, Tapeter, Linoleum, Voksdug, Tæpper m. m.

Albert N. Hansen, født den 21. Maj 1878 i Middelfart, er Formand for Kontroludvalget i Middelfart Spare- og Laanekasse.

Handelsvirksomheden ledes af Sønnen, Prokurist Johs. Hansen, født den 5. Marts 1904 i Middelfart og uddannet ved Handelen i Odense.

V. SPØER
FABRIKEN „URANIA"
MIDDELFART

Firmaet V. Spøer, Fabriken „Urania", Middelfart, er grundlagt af Fabrikant V. Spøer i August 1914 som Fabrik for Entreprenør- og Jernbanemateriel. V. Spøer drev Firmaet indtil sin Død i Juni 1929, da hans Søn, Palle Spøer, overtog det og samtidig optog Fabrikation af Materiel til Teglværker. Virksomhedens Vækst i Aarenes Løb illustreres bedst ved at nævne, at ved Grundlæggelsen forefandtes kun et Værksted med Træbearbejdningsmaskiner, stort ca. 250 Kvadratmeter, hvorimod man i 1917 var naaet saa langt, at der kunde bygges eget Smedeværksted, som senere er udvidet fire Gange. I Aar er bygget et helt nyt Maskinværksted paa 300 m², og desuden er Grundarealet udvidet. Virksomhedens samlede Grundareal udgør nu ca. 11,000 m². Beskæftigelsesgraden varierer fra fem til femogtyve Mand.

Fabrikant Palle Spøer er født den 14. December 1902 i Sorø. Han blev efter Konfirmationen sat i Tømrerlære, men rejste siden til Amerika, hvor han arbejdede ved Faget i 3½ Aar. I 1923 indtraadte han i Faderens Forretning.

VIGGO JENSENS HANDELSGARTNERI
BLOMMENSLYST PR. HOLMSTRUP

Viggo Jensens Gartneri er ikke ret gammelt — det er anlagt i Aaret 1931 ved Køb af en Ejendom paa tre Tdr. Land. Men skønt Gartneriet saaledes er et af de yngre i Landet, hører det dog ikke til de mindste. Viggo Jensen lod straks efter Overtagelsen en Drivhusblok opføre, stor 14,000 Kvadratalen, fordelt i en lang Række Tomathuse. Desuden byggedes en Blok Agurkehuse, men kun paa 500 Kvadratalen; Tomaterne er altsaa indtil videre Hovedkulturen. — Paa Friland dyrkes fortrinsvis Jordbær, Kartofler, Rosenkaal, Porrer, Gulerødder og Rødbeder. Der beskæftiges to Medhjælpere i Gartneriet, som er forsynet med Fyrrum og tyve Alen høj Skorsten. Vandforsyningen til Varmeanlæg og Vanding oppumpes automatisk fra et Kar i Nærheden.

Gartner Viggo Jensen

Handelsgartner Viggo Jensen er født d. 2. Marts 1907 paa Lumby Mark som Søn af Gartner Peder Jensen. Han er oplært hos Faderen og desuden hos sin Broder, Urban Jensen, Villestofte. Endvidere har han i fire Aar været ansat hos Gartner Ludvig Hansen i Stige.

BRØDRENE PEDERSEN
BELLINGE

L. P. Pedersen

Svend Pedersen

At Gartneri kan drives i Stordrift ogsaa i Danmark, faar man at se flere Steder paa Odenseegnen, men navnlig i Bellinge. Her ligger Brdr. Pedersens Handelsgart-

neri, og dette er, med Hensyn til Størrelsen af glasdækket Areal, et af Landets største og mest rationelt drevne Gartnerier.

Det var i Aaret 1888, at Gartner Jens Pedersen startede et Frilandsgartneri, hvis Produkter han vilde sælge

Brødrene Pedersens Gartneri

paa Odense Torv. Arealet var ca. tolv Tdr. Land, og indenfor denne Ramme udvidede Jens Pedersen lidt efter lidt sin Bedrift. I Aaret 1910 overtog Sønnerne, Svend, Lars og Knud Gartneriet, som de har drevet videre i Fællesskab indtil 1930, da Knud startede egen Virksomhed. — Straks efter Overtagelsen i 1910 begyndte Brødrene at modernisere baade her og der, og i 1913 havde de ialt faaet fire Drivhuse bygget. Men saa kom Verdenskrigen med sine mange Indkaldelser til Hæren og Brødrene Pedersen maatte med den ene Gang efter den anden. Det gav lidt Stilstand i Bedriften, men i 1919 byggedes paany nogle Drivhuse, og nu gik det Slag i Slag gennem den følgende halve Snes Aar; f. Eks. byggedes i 1930—31 ikke mindre end 18,000 Kvadratalen Drivhus, 26 Huse i Blok. Ialt udgør Drivhusomraadet i Dag ca. 35,000 Kvadratalen, og det er meget interessant at faa Lov til at kaste et Blik ind i de mægtige Haller, der ingen Grænser synes at have; men det er endnu morsommere at faa en af Gartnerne til at løbe den igennem med sig; Luften derinde var tung, varm og fugtig, og der dufter gennemtrængende af kraftige, gærende Planter, grødefuld Jord og her og der et myldrende Blomsterflor. Brdr. Pedersen har i Sandhed Grund til at glæde sig over, hvad de her har skabt.

Tilberedning af Jorden i Drivhusene foregaar ved Gravning og Fræsning. Hvert femte Aar fornyes eller koges Jorden med Damp. En Del af Husene har indlagt Varme fra syv Kedler med eget Dampanlæg, medens Resten har fælles Varmecentral med Brdr. Larsens Nabogartneri. De store Vandmængder, der skal bruges, tages fra Odense Aa gennem en Rørledning, der er over en Kilometer lang, og ved Hjælp af en Centrifugalpumpe. Arbejdsstyrken er ca. tyve Mand. Specialiteterne, der dyrkes, er Tomater, Meloner og Agurker, Chrysanthemums, Begonier, Bregner og som Forkultur i Drivhuse tidlige Kartofler. Paa Friland avles Blomkaal og Jordbær, og der haves en Td. Land med Chrysanthemums til Indflytning i Drivhusene.

Driftsleder er Gartner Svend Pedersen, født den 29. December 1893 i Bellinge og oplært hos Faderen, ligesom han har taget videre Uddannelse i København. — Lars P. Pedersen er født den 14. August 1887, han har faaet sin Uddannelse i Stige og paa Langeland.

EINAR MADSENS GARTNERI
LETTEBÆK

Einar Madsens Gartneri i Lettebæk er anlagt i 1925 af Gartner Jacobsen, der i 1931 overdrog det til den nuværende Indehaver. Der fandtes ved Overdragelsen ialt 100 Kvadratalen Drivhuse, og Madsen lod straks indlægge Varme i samtlige Huse. I 1932 opførte han yderligere tre Huse, nemlig to store Tomathuse paa tilsammen ca. 4000 Kvadratalen, og et Blomsterhus. Han har nu ca. 6000 Kvadratalen under Glas — foruden 150 Mistbænke. Det samlede Jordareal, Gartneriet raader over, er fem Tdr. Land, der faar Vandtilførsel fra egen Brønd med elektrisk Pumpe.

Gartneriets Specialer er Tomater, Agurker, Hortensia, Cyklamen og Bregner samt Udplantningsplanter fra Mistbænk.

Gartner Einar Madsen er født den 18. Februar 1896 i Svendborg som Søn af nu afdøde Gartner N. Madsen. Sin Uddannelse har han faaet bl. a. hos Valeur & Søfeldt i Odense samt derefter navnlig i Udlandet, Holland, Tyskland og Schweiz. I otte Aar opholdt Madsen sig i Amerika som Farmer og Anlægsgartner.

HANS FR. CHRISTENSEN
HANDELSGARTNERI
LUMBY PR. BELDRINGE

Gartner H. F. Christensen købte i 1912, den 1. April, i Beldringe en Ejendom paa fire Tdr. Land. Paa denne Ejendoms Jorder anlagde han et Frilandsgartneri med et mindre Antal Mistbænke, men anvendte dog en Del

Et af Melon-Drivhusene

af Jorden til almindeligt Landbrug. Det blev dog Gartneriet, der blev Hovederhvervet; flere og flere Mistbænke anskaffedes, og i 1916 opførtes det første Drivhus — med løse Vinduer og Røgkanal. Senere kom der adskillige Udvidelser. I 1931 byggedes to store Tomathuse, tilsammen 1920 Kvadratalen, og i 1933 staar man foran en Udvidelse af samme Størrelse. Det samlede Drivhusareal er da ca. 4500 Kvadratalen. Det opvarmes fra to Kedler med ialt ca. 35 Kvadratmeter Hedeflade.

H. F. Christensens Gartneri beskæftiger fire Personer. Hovedkulturerne er Tomater, Cyklamen og Hortensia. Paa Friland drives hovedsageligt Blomkaal, der overvintres i ca. 10,000 Eksemplarer, Porrer og Selleri samt ca. 6000 Stk. Peberrod.

Handelsgartner Hans Fr. Christensen er født den 21. September 1882 i Korsør, hvor han fik sin første Uddannelse i Matthiassens Planteskole.

MARTIN JENSENS GARTNERI
LUMBY MARK PR. BELDRINGE

Gartner Martin Jensen

Martin Jensens Gartneri paa Lumby Mark er en Virksomhed i rig Udvikling. Det startedes d. 1. Oktober 1930 gennem Køb af et Husmandsbrug paa fem Tdr. Land, og der byggedes straks seks Huse, fem til Tomater og et til Agurker, ialt 3750 Kvadratalen. Varmtvandsanlæg blev installeret, men blev ikke meget brugt, da Gartneriet allerede to Aar senere tilsluttedes Varmecentralen i Stige. I 1931—32 opførtes en Blok Tomathuse, seks ialt, paa tilsammen 6700 Kvadratalen. I alle Husene er indlagt Vand og Varme. Gartneriets Hovedbygning blev fuldstændig ombygget et Aarstid efter Overtagelsen. Der beskæftiges nu fem Mand hos Martin Jensen. Maa vi have Lov at tilføje, at Martin Jensens Fader er Gartner P. Jensen, Lumby Mark, og at Martin har seks Brødre, der alle vandrer i Faderens Fodspor og nu sidder i Gartnerier rundt omkring paa Odense-Egnen; de seks er Urban Jensen, Villestofte, Axel Jensen, Haarby, Niels Jensen, Grønnegyden, Carl Jensen, Stige, Viggo Jensen, Blommenslyst, og Chr. Jensen, Lille Ubberud. Det maa være en stolt Tur for Peder Jensen at tage rundt til sine syv Sønner en Foraarsdag, naar Gartnerierne staar i fuld Grøde.

Martin Jensens Gartneri

Martin Jensens Specialiteter er Tomater og Agurker samt paa Friland Peberrod, Blomkaal og Rosenkaal.

Martin Jensen er født den 15. Juni 1905 og er uddannet hos Faderen. I et Aarstid var han Gartner paa Dalum Landbrugsskole.

PEDER JENSENS HANDELSGARTNERI
LUMBY MARK PR. BELDRINGE

Gartner Peder Jensen oprettede sit første Gartneri i Aaret 1894 i Grønnegyden; det var et Frilandsgartneri med Torvehandel for Øje. Dette Gartneri solgte Jensen dog faa Aar efter Starten og købte i Stedet en Landejendom ved Tommerup. I 1906 blev Jensen atter Gartner, idet han købte en Ejendom paa fem Tdr. Land paa Lumby Mark og anlagde Frilandsgartneri der. Han drev det som saadant indtil 1919, da han lod opføre et Tomathus, og senere er adskilligt flere Drivhuse byggede. Jordarealet er ogsaa udvidet, det skete i 1922, da fem Tdr. Land tilkøbtes. I 1929 nedbrødes de gamle Drivhuse, som blev erstattede med større og mere moderne Glashaller. En Tilbygning til Beboelseshuset opførtes, og desuden byggedes Redskabshus, Garage o. s. v. Drivhusene omspænder nu ialt ca. 5000 Kvadratalen. Der beskæftiges seks Personer.

Gartner Peder Jensen

Peder Jensens Hovedkulturer er Tomater og Agurker samt paa Friland Jordbær, Asparges, Blomkaal og Peberrod. I Mistbænke dyrkes Meloner.

Handelsgartner Peder Jensen er født den 22. August 1872 i Thorning ved Viborg og er uddannet ved Landbruget. I 1893 blev han imidlertid ansat hos Rasmus Hansen, Grønnegyden, og lærte Gartneriet. Paa Egnen her har Peder Jensen i Aarenes Løb nydt stor Tillid. I mange Aar var han Formand for Stige Husmandsforening og er Medlem af Lumby Skolekommission. Da Dampcentralen i Stige anlagdes for at forsyne Egnens Gartnere med Vand og Varme, valgtes Peder Jensen til Formand for dens Bestyrelse, og han beklæder stadig denne Stilling.

ROSENDAHL PEDERSEN
HANDELSGARTNERI
ANDERUP PR. SØHUS

At producere 50,000 Julestjerner i Løbet af et Aar er ikke enhver givet, ikke engang enhver Gartner. Handelsgartner Rosendahl Pedersen i Anderup har imidlertid i 1932 fremelsket 15,000 af denne i de senere Aar saa yndede Blomst, og det ser ud til, at han i 1933 naar op paa de 50,000 Stk. Blomsterne drives paa Friland.

Rosendahl Pedersens Gartneri er anlagt i 1927 ved Køb af tre Tdr. Land og Opførelse af syv Drivhuse, dækkende 3000 Kvadratalen. I Drivhusene anlagdes Kulturer af Agurker og Tomater. I 1930 byggedes fire Huse i Blok paa tilsammen 3300 Kvadratalen. Allerede det første Aar installeredes et stort Varmeanlæg, beregnet paa at kunne tage et Par Udvidelser, og foretoges artesisk Brøndboring, paamonteret elektrisk Pumpe og Vandfilter. Vandrør er indlagt i alle Drivhusene.

I Gartneriet beskæftiges fire—fem Mand, og som Specialer dyrkes Tomater, Agurker, Meloner og Callaer. Paa Friland har man altsaa de mange Julestjerner samt desuden en anden Foregangskultur, nemlig Nelliker, i ca. 6000 Eksemplarer udpriklede i Aar. Chrysanthemums, Jordbær og Blomkaal dyrkes ogsaa.

Handelsgartner Helge Rosendahl Pedersen er født den 6. December 1903 i Them ved Silkeborg, men har faaet sin Uddannelse hos Jens Hedelund i Stige. Senere har han været ansat hos kgl. Hof-Blomsterhandler Egely, København, samt hos Faderen, Gartner Jens Pedersen, Hjallese.

FAABORG

FAABORG er Malernes By, Kunstens By, Rosernes By, de mange Restauranters og Stamkaféers By — en skøn Idyl ved Faaborg Fjord ret overfor det søgte Udflugtssted Dyreborg og den stolte, men noget tilbagetrukkent levende Ø Bjørnø. Bag Faaborg, paa Landsiden, hæver sig de fynske Alper i næsten alvorsfuld Majestæt, set paa Afstand, men fulde af Smil og Idyl og skønne, vide Udsigter — ved nærmere Bekendtskab. Svanninge Bakker er vidt berømte.

I Slutningen af det nittende Aarhundrede havde Faaborg en stor Handelsflaade og raader endnu over et Par Skibsværfter samt iøvrigt en Række industrielle Virksomheder af forskellig Art. Engang var Byen befæstet, og i Middelalderen laa der indenfor dens Porte et Helligaandskloster. Ofte led Byen under betydelige Ildsvaader eller Pest, der kom med Fremmede sydfra. Nu om Dage er det en sund og rolig By, som dog paa flere Maader mærker et Pust fra den store Verden. I saa Henseende kan nævnes Færgefarten Faaborg—Mommark, der navnlig benyttes af Bilister, og det mondæne, kommunalt anlagte Udflugtssted paa Klinten i Bakkernes Læ, selv højt hævet over den friske Strandbred. Disse to Faktorer alene fører en Strøm af Gæster gennem Faaborg.

Faaborg fik sine første Privilegier af Kong Abel Aar 1251. Som Helhed har Byen nu 4927 Indbyggere.

AKTIESELSKABET „FIONA"
FAABORG

Ikke blot enhver Fyenbo, der er en god Lokalpatriot, men mange Landet over, ja, selv ud over Landets Grænser, kender „Fiona"s Tapeter og de mange andre Produkter i den Branche, som den kendte Faaborg-Virksomhed producerer.

Tapetfabriken startedes i 1893 af nu afdøde Fabrikant P. L. Brønner i et forhenværende Jernstøberi, hvor Virksomheden endnu ligger. Der blev i de nærmest følgende Aar jævnlig foretaget Ombygninger og mindre Tilbygninger; men først i 1907 fandt en meget stor Udvidelse Sted, og derefter fulgte i 1911—16—17 endnu større Udvidelser. I 1921 erhvervedes en Del af Bryggeriet „Sydfyen"s Ejendom, og her installeredes den første Fabrik i Danmark for Fremstilling af Tørklister. Samtidig optoges Fabrikationen af Dextrin i større Omfang end hidtil.

Firmaet, der fabrikerer Tapet, Farve, Lak og vegetabilsk Lim, har et saa udbredt Salg af sine Produkter, at det har været nødvendigt at oprette Filialer i København og Odense. Desuden eksporterer man baade til England og Norge.

Firmaet blev 1896 omdannet til Aktieselskab. Direktør for dette er nu P. L. Brønners Søn, H. L. Brønner, og Medlemmer af Bestyrelsen er Fru C. Brønner og A. Lundsgaard.

Hother Lorenz Brønner er født den 12. Februar 1900 i Faaborg.

R. MØLLERS SKIBSVÆRFT
FAABORG

I Aaret 1868 grundlagdes et Skibsværft i Faaborg. Det var Skibsbygmester R. H. Møller, der oprettede det. — Grundlæggeren var født i Troense paa Taasinge i 1845, og man kan vel egentlig sige, at Oprindelsen til Værftet i Faaborg er lagt paa Taasinge. Der har nemlig Møllers Forfædre drevet Skibsværft i mange Aar, helt fra 1763, saa R. H. Møller havde i hvert Fald gode Traditioner at bygge paa, da han flyttede sin Virksomhed til Faaborg. Han holdt stedse disse Traditioner smukt i Hævd, saaledes at Værftet med Aarene fik et meget fint Navn indenfor dansk Skibsfart.

Omkring 1908 blev Rasmus Hansen Møllers Søn, R. Møller, optaget i Firmaet, i 1911 blev han Medleder og i 1922 overtog han Bedriften for egen Regning. — I R. Møllers Tid har flere Udvidelser fundet Sted. — I 1911 anlagdes en ny Bedding, ligesom der oprettedes et Savværk. Fra 1908 har Møller haft nær Forbindelse med det danske Fyrvæsen, til hvilket han har bygget flere Skibe, saaledes at Fyrskibe efterhaanden var blevet Faaborg-Værftets Speciale. En bedre Anbefaling for Produktionen kan vel næppe tænkes. Naturligvis bygges ogsaa Træskibe til Private, og Reparationer foretages. Der beskæftiges ca. femten Personer.

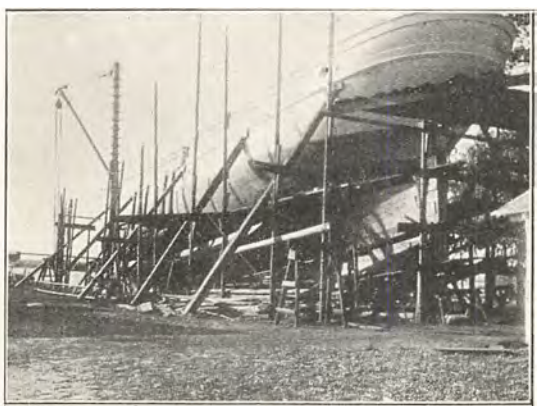

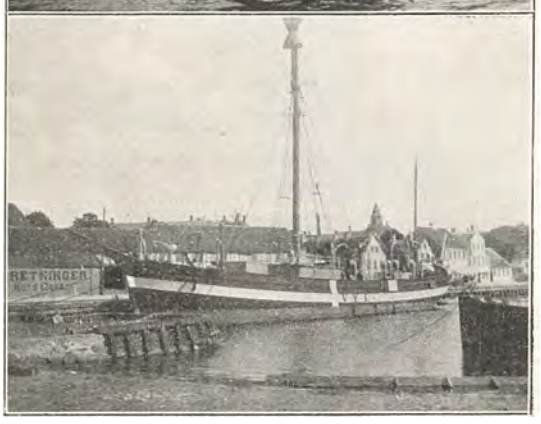

Skibsbygger R. Møller er født den 2. Oktober 1879 i Faaborg. Sin første Lærdom ved Faget fik han paa Skibsbyggeriet i Faaborg, hvorefter han gennemgik en alsidig Uddannelse andre Steder. R. Møller, hvis Navn er kendt og skattet i vide Kredse, er Medlem af Sydfyenske Dampskibsselskabs Bestyrelse, Spare- og Laanekassens Bestyrelse i Faaborg og Bryggeriet Sydfyens Bestyrelse.

Billederne viser forskellige Skibstyper udførte paa R. Møllers Skibsværft

SKIBS- OG BAADEBYGGERIET
FAABORG

En Mængde Lystkuttere, ialt op mod et Hundrede Stykker, er i Tidens Løb udgaaet fra Skibs- og Baadebyggeriet i Faaborg.

Virksomheden grundlagdes oprindeligt ovre paa Dyreborg af Skibsbygger R. Andersen i Aaret 1902, men blev i 1907 flyttet til Faaborg, hvor den siden har udviklet sig og skabt sig et godt Navn blandt Sejlsportens Folk. I 1924 overdroges Baadebyggeriet til den nuværende Indehaver, C. Andersen. I sin Tid byggedes mest Joller og Pramme, men senere toges fat paa Fiskekuttere, bl. a. Kuttere til Nordsøfiskeriet og en Baad paa halvtreds Tons til Islandsfiskeri. En Række tidssvarende Fiskefartøjer til Østersøen er ogsaa løbet af Stabelen hos C. Andersen, og desuden er der bygget Handelskvaser, som nu gaar paa Norge og Holland og bærer det danske Firmamærke viden om. Til Grønlandsk Handel er bygget Slæbebaade, og endvidere er bygget en Galease paa 50 Tons og en Lastbaad paa 80 Tons, forsynet med Motor fra Burmeister & Wain; denne Baad er nu hjemmehørende i Rudkøbing. Fiskekuttere og Lystkuttere er dog stadig Værftets Specialitet. Der beskæftiges ti Personer.

Skibsbygger C. Andersen er født den 31. August 1895 i Føns Sogn og er uddannet indenfor Faget, bl. a. gennem en Aarrække paa Odense Staalskibsværft samt hos Weber i Svendborg. Skønt Andersen ofrer næsten al sin Tid paa sin Forretnings Tarv, har han dog ogsaa faaet Stunder til at røgte forskellige Tillidshverv i Aarenes Løb; bl. a. har han været Medlem af Bestyrelsen for Odense Sejlklub.

LAURITZ TH. LARSEN
GARTNERI — KULTUR AF ROSER
GRØNNEGYDEN — SØHUS

At Lauritz Th. Larsen er en Foregangsmand paa Gartneriets Omraade, ved enhver, der kender lidt til Branchen. Hans Rosenkulturer er, saa unge de end monne være, vidt bekendte, og hans Forsøg med Ananas, en helt ny Avl her i Landet, er saa langt fremme og ser saa vellykkede ud, at Lauritz Larsen allerede ser den Dag nærme sig, hvor Ananasen slaar Roserne af Marken.

Gartner Laur. Th. Larsen

Lauritz Th. Larsens Gartneri er grundlagt i Aaret 1921 — omlagt fra almindeligt Landbrug — med Torvehandel for Øje. Men Tiderne var i Udvikling, navnlig ogsaa for Gartnerstanden, og Udviklingen tog Fart. Det første Drivhus blev bygget kort efter Starten, og det næste kom Aaret efter. Senere blev der gentagne Gange udvidet, bl. a. i 1927, da der overbyggedes 10,000 Kvadratalen, og i 1928—29, da der rejstes ikke mindre end 18,000 Kvadratalen Drivhus og installeredes et stort Højtryks-Dampanlæg, det første Højtryksanlæg i danske Gartnerier. Dampanlægget forsyner ikke alene Larsens egne Drivhuse med Vand og Varme, men leverer ogsaa disse for et Gartneri uvurderlige Goder til hans to Brødre, hvis Gartnerier ligger i Nærheden. Ialt leveres Varme til et Drivhusareal, der dækker over fire Tdr. Land, og Varmeledningerne strækker sig ½ Kilometer bort.

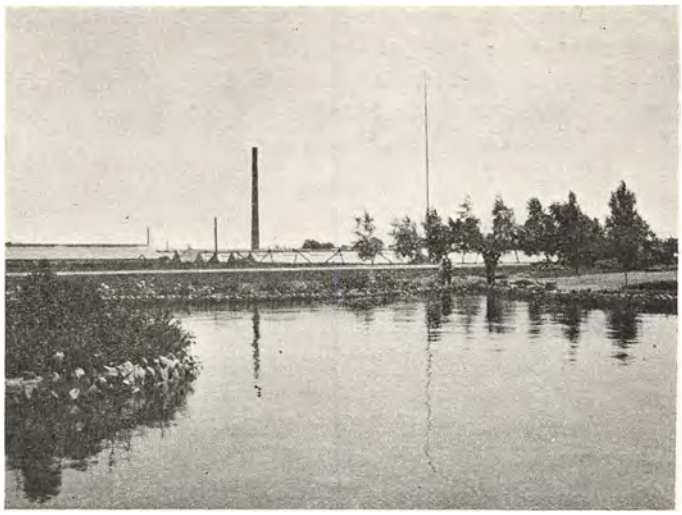

Gartner L. Th. Larsen er gaaet systematisk frem med Driften af sin Virksomhed lige fra den Dag, han begyndte paa Gartneriet, først dyrkede han Blomkaal paa Friland og fik deraf et godt Udbytte, takket være et udmærket Vandingsanlæg. Ved Siden heraf anlagde han i Drivhusene Tomatproduktion og udvidede stadig denne indtil 1930, da han lagde helt om til Drivning af Roser. I Dag har han et af Odenseegnens største Rosengartnerier. Der er 34,000 Kvadratalen under Glas. Selve Jordarealet udgør elleve Tdr. Land. Der beskæftiges tyve—femogtyve Personer.

Lauritz Larsens Roser dyrkes for Størstepartens Vedkommende til Afskæring, og intet Steds ser man et Rosenflor som her — eller saa rigt og myldrende. Men nu er det altsaa, at Ananasen rykker frem, og saa maa maaske Roserne vige bort til andre „Græsgange". Der er ogsaa en anden Kultur, der rykker frem derude i Grønnegyden; men det sker paa Friland. Paa to Hektarer dyrker Larsen Blomsterløg til Afløsning af den hollandske Import; det gaar ligeledes udmærket, og en tredie og fjerde Kultur er under Opmarch, nemlig Palmer, der tidligere importeredes fra Belgien, og Champignons, der kom fra Frankrig. Som sagt, et Foregangsgartneri, ledet af en dristig og dygtig Mand, som allerede har overvundet megen Tvivl og Fagfællers frit udtalte Skepsis.

Lauritz Th. Larsen er født den 24. Januar 1896 i Grønnegyden og er uddannet paa forskellige af Odenseegnens Gartnerier, ligesom han har gjort Studierejser til England, Tyskland, Holland og Belgien, alle Rejserne dog først efter Etableringen i 1921. En Række Tillidshverv faar Larsen ogsaa Tid til at varetage. Han er saaledes Medlem af Bestyrelsen for Gartnernes Salgsforening i Odense, Medlem af Almindelig Dansk Gartnerforenings tekniske Udvalg, Medlem af Bestyrelsen for

Odense Handelsgartnerforening og for Stige Gartnerforening. Hvad den nu saa betydningsfulde Salgsforening angaar, var det maaske, næst Planteskoleejer H. Jensen, Odense, Laur. Th. Larsen, der var Sjælen i dens Start; Foreningen begyndte for snart fem Aar siden med 34 Medlemmer — nu har den 600.

Opfinder er Gartner Larsen ogsaa, indenfor sin Branche og rent teknisk set; han har udtaget Patent paa en automatisk Drejer til Pistonledning.

AXEL ANDERSEN
HANDELSGARTNERI — HJALLESE

De danske Gartnere drager i disse Aar stadig nye Kulturer ind i deres Virksomhed. Det er, som om Tropernes eller Middelhavslandenes svulmende Flora forplanter sig til det kolde Nord, selv om denne varme- og vædeelskende Flora naturligvis heroppe maa holde sig helt eller delvis under Tag, — Glastag, der selv kan ophedes og mangfoldiggøre vor blege Sols undergørende Straaler. I Hjallese er man nu begyndt at dyrke Ananas, en her i Landet enestaaende Beskæftigelse. Det sker i Axel Andersens Gartneri; de første Planter sattes i Kultur den 29. Juli 1932, de var hentede paa Hawaii, og de synes at udvikle sig i en heldig og frugtbringende Retning.

Gartner Axel Andersen

Axel Andersens Gartneri er anlagt i Aaret 1922 ved Køb af en Ejendom paa 29 Tdr. Land. Straks samme Efteraar opførtes fire mindre Drivhuse, to til Agurker og to til Tomater, og alle med indlagt Varme. I 1930 opførtes en Blok paa seks Huse til Tomater, med Chrysanthemums som Efterkultur. Det samlede Drivhusareal er i 1933 10,000 Kvadratalen, som forsynes med Varme fra seks Kedler med en samlet Hedeflade af 101 Kvadratmeter. Der haves eget automatisk Pumpeanlæg, som kan overrisle ti Tdr. Land ved Hjælp af en Pistonledning. — I Drivhusene bringes Jorden i Kultur ved Hjælp af Motorfræser.

I Axel Andersens Gartneri er beskæftiget seks Mand foruden to Mand til Landbrugsarbejde. Som Specialer dyrkes Tomater, Chrysanthemums og Meloner. I Agurkehusene dyrkes om Vinteren Champignons. Paa Friland drives 30—50,000 Stk. Blomkaal aarligt. I Samarbejde med Gartner L. Th. Larsen i Grønnegyden dyrker Axel Andersen ogsaa Blomsterløg, paabegyndt i Efteraaret 1931 paa Friland. Løg-Aflæggere indkøbes i Holland, og der avles med Held Tulipaner, Narcisser, Crocus og Hyacinther, svarende i Kvalitet fuldtud til de hollandske Løg. — Handelsgartner Axel Andersen er født den 5. Oktober 1897 i Biskorup og er uddannet hos Faderen, Gartner Jørgen Andersen, Selleberg. Sin Uddannelse har han senere forøget paa alsidigt Grundlag, dels ved praktisk Arbejde i Gartnerier, dels ved Ophold paa Vallekilde Højskole, dels ved Kursus paa Teknisk Skole i Odense, samt ved Studierejser i Tyskland. Sin Værnepligt aftjente Andersen ved Ingeniørtropperne, hvorfra han afgik som Korporal.

Axel Andersen er Formand for Bestyrelsen i Hjallese Forsamlingshus og for Hjallese Jagtforening.

VIGGO HANSENS GARTNERI
VILLESTOFTE

Gartner Viggo Hansen købte i 1923 i Villestofte en mindre Ejendom og indrettede paa dens Jord et Frilandsgartneri. Dette solgte han i 1927 og købte derefter en anden Ejendom i Villestofte paa fem Tdr. Land og byggede straks ved Overtagelsen et Drivhus paa 280 Kvadratmeter; Huset indrettedes til Tomater. I 1928 anskaffedes 70 Mistbænke, og i 1929 opførtes et Drivhus Magen til det første. Endelig byggedes i 1930 to Tomathuse i Blok paa 560 Kvadratmeter og et Agurkehus paa ca. 100 Kvadratmeter. Samtidig installeredes et Varmtvandsanlæg og byggedes en 24 Alen høj Skorsten.

Der arbejdes hos Viggo Hansen navnlig med Agurker, Tomater, Chrysanthemums, Begonier og paa Friland med Jordbær, Blomkaal, Porrer, Selleri, Gulerødder og Peberrod.

Gartner Viggo Hansen er født den 26. September 1900 i Seden.

URBAN JENSENS GARTNERI
VILLESTOFTE PR. KORUP

Urban Jensens Gartneri er oprettet den 1. Januar 1927 ved Køb af en gammel Landejendom med paastaaende Bygninger. Der byggedes straks to Drivhuse paa 900 Kvadratalen og med tilhørende Varmeanlæg. I 1929 opførtes to smaa og to store Drivhuse, de sidstnævnte i Blok, 4300 Kvadratalen ialt. Tillige byggedes Skorsten og et stort nyt Varmtvandsanlæg. De tilhørende Brønde er tredive Alen dybe med en yderligere Boring paa ni Alen.

Gartner Urban Jensen

Urban Jensen dyrker fornemmeligst Tomater, Agurker og Meloner, men er i Aaret 1933 ved at omlægge Driften til i højere Grad at omfatte Levkøjer, Julestjerner, Cyklamen og Roser. Paa Friland dyrker han Jordbær og almindelige Gemyser. — Gartner Urban Jensen er født den 23. September 1899 i Haarby, Søn af Gartner P. Jensen, Lumby Mark. Sin Uddannelse har han faaet i Stige, Svendborg og København og har desuden hos Chr. Olsen i Odense været ansat som Assistent ved Forsøgsmarken og Frøafdelingen.

KNUD SCHOUS GARTNERI
TRELLEBJERG PR. MARSLEV

Knud Schous Gartneri er anlagt i 1928 ved Køb af en Ejendom paa tre Tdr. Land. Det anlagdes som Frilandsgartneri, og paa dette lægges Hovedvægten stadig. I 1929 opførtes dog et Par Drivhuse med indlagt Varme og Vand. Schou dyrker fortrinsvis Jordbær, Rosenkaal og Porrer samt som Drivhuskulturer Tomater og Agurker.

Gartner Knud Schou er født den 7. April 1903 i Rønne. Han er uddannet som Gartner baade herhjemme og i Udlandet.

AAGE CLAUSENS GARTNERI
NYBORG LANDEVEJ — MARSLEV

Aage Clausens Gartneri er et Led i den Kæde af nye Gartnerier, der som Følge af de senere Aars mægtige Udvikling paa dette Felt af Næringslivet er skudt op uden om Odense By. Paa dette Felt har der vist sig store Chancer for driftige og energiske unge Mænd, og Aage Clausen er en af dem, der har forstaaet at tage Chancen op, da den bød sig til.

Gartneriet er startet i 1931 ved Køb af en Ejendom paa tre Tdr. Land ved Nyborg Landevej, nær Marslev, og der opførtes straks fire store Drivhuse i Blok, tilsammen 4000 Kvadratalen. Samtidig installeredes to Kedler med en Hedeflade paa tilsammen 35½ Kvadratmeter og opførtes en 28 Alen høj Skorsten. Gartner Clausens Specialiteter er Tomater med Radiser som Efterkultur. Paa Friland dyrkes Jordbær, Blomkaal og Peberrod.

Gartner Aage Clausen

Aage Clausen er født den 12. Marts 1905 i Lumby som Søn af Gartner P. Clausen, Grønnegyden, og har lært Gartnerfaget hos Faderen.

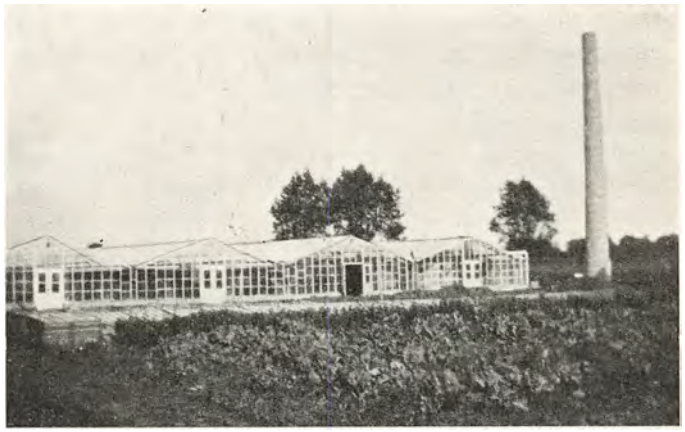

Aage Clausens Gartneri

NYBORG

NYBORG var indtil 1867 en Fæstning, hegnet af Skanser og kranset af Volde. Den er en velbygget By med brede og lige Gader og med en initiativrig og dygtig Handelsstand.

I Middelalderen var Nyborg, hvis Kirke er grundlagt 1388, en af Danmarks anseligste Stæder; i Nyborg holdtes Danehof, og Kong Christiern den Anden fødtes paa Nyborg Slot i 1481. Slottet blev, paa nær den endnu staaende Fløj — som er fredet — og et Taarn nedrevet af Kong Frederik den Fjerde og Materialerne anvendte til Bygningen af Odense Slot. En lang Tid havde Slottet i Nyborg været en af Landets vigtigste Borge, og interessant er det endnu at færdes i de en Gang »moderne« Kongesale og Dronningegemakker med deres Alkover og deres næsten nutidssvarende Toiletteforhold. Minder taler fra hver en Krog.

Byen skal være anlagt i Aarene omkring 1170 af den vendiske Prins Knud, Valdemar den Stores Søstersøn, efter hvem Navnet Knudshoved stammer. Anno 1933 har Nyborg sin meget store Betydning som Overfartssted for Statsbanernes Forbindelse over Storebælt, og de store og elegante Passager- og Vognfærger, der »befolker« dens Havn, kan kun vække udelt Beundring. En Færge, der udelukkende besørger Biltransport, er imellem dem. Et andet Plus for Havnen og Byen er de mægtige Petroleums- og Benzin- samt Brændselsolielagre, som findes paa Avernakke tæt udenfor det almindelige Sejlløb, og hvorfra alle Dele af Landet forsynes. Nyborg Badestrand og Badestedet »Skærven«, kommunalt anlagt, er ved Sommertid meget søgt, navnlig af Odense-anerne, som om Søndagen i titusindtallig Skare boltrer sig i Bølgerne.

Nyborg med Forstæder havde i 1933 ca. 10,800 Indbyggere.

AAGE JØRGENSENS GARTNERI
NYBORG

Aage Jørgensens Gartneri i Nyborg er grundlagt i Aaret 1924 af Gartner Michael Nielsen, som i 1929 overdrog det til Gartner Simonsen. Denne solgte i 1932 Gartneriet til den nuværende Indehaver, som straks tog fat paa at forbedre det i forskellig Retning, bl. a. ved at sætte dets Avl i bedre Kultur.

Gartneriet drives som blandet Handelsgartneri med et Drivhusareal paa ca. 1000 m² og med tresindstyve Mistbænke. Der er budgetteret Anskaffelse af yderligere hundrede Mistbænke til Foraaret, idet Gartner Jørgensen er Specialist i Formeringskulturer. Iøvrigt er han Medlem af Gartnernes Salgsforening i Odense. I hans Virksomhed er fire Personer beskæftigede. Bygningerne er opførte efterhaanden af Michael Nielsen.

Handelsgartner Aa. Jørgensen er født den 23. Januar 1906 i Svanninge og har lært Faget i Gartneriet Virkelyst ved Faaborg, ligesom han har taget videre Uddannelse andre Steder.

H. P. PETERSENS BAADEBYGGERI — NYBORG

Det er en næsten historisk Virksomhed, Baadebygger H. P. Petersen er Indehaver af, et af de ældste Baadebyggerier i Landet. Det er grundlagt i 1793 af en Baadebygger Hansen. H. P. Petersens nærmeste Forgænger hed Rasmus Hansen, og i hans Tid byggedes bl. a. Isbaade til Statsbanerne med Station i Knudshoved . . . det var de Baade, som stod deres Prøve i Isvinteren 1928—29; desuden byggede Rs. Hansen en Række af de saakaldte Seltsbaade. — I Aaret 1922 overtoges Baadebyggeriet af H. P. Petersen, som siden da har ført det gamle Værft videre paa værdig Maade. Han har bl. a. bygget en Del Baade til Passagertrafiken paa Odense Aa samt et betydeligt Antal Lystfartøjer og Fiskerbaade, ialt ca. halvfjerdsindstyve Fartøjer. — Hele Sommeren igennem er der travlt paa Baadebyggeriet, og naar Vinteren nærmer sig, og Lystbaadene lægges op, da kan et halvt Hundrede af dem faa Vinterhi i Petersens store Baadehjelm, som er opført til samme Brug i 1930. Petersen har haft Held med sig i sine Bestræbelser for at faa Helaarsdrift indført i sin Virksomhed. Sæsonen i hans Branche er i sig selv saa kort, at

Baadebygger Petersen

En af Baadene leveret til Passagertrafiken paa Odense Aa.

mange Baadeværfter har ondt ved at faa den udnyttet i tilstrækkelig Grad. Derfor lægges der her an paa Reparation og Oppudsning af Lystbaade, saasnart Julen er overstaaet.

I 1922 blev Værftets nuværende Bygninger opførte, og det kan noteres, at under H. P. Petersens Ledelse er det gamle — og dog nye — Værft gaaet ind i en sund og rolig Udvikling. Specialitet er nu Lystbaade, saavel med Sejl som med Motor.

Baadebygger Petersen er født den 8. Oktober 1881 i Nyborg, hvor han ogsaa har lært sit Fag. Han er en af Afholdsbevægelsens Forgrundsfigurer, idet han gennem en Aarrække har siddet i Bestyrelsen for Nordisk Good Templar Orden i Nyborg.

„IMPORT" — G. JENSEN NYBORG

Firmaet „Import" i Nyborg er startet i 1914 med det Formaal at drive Handel med Frugt, Blomster og Grøntsager. I 1928 blev Firmaet overtaget af Gartner G. Jensen, som ved Siden af Butikshandelen driver en betydelig en gros Handel med Frugt og Grøntsager til Forsendelse over hele Landet. Hans Forretning beskæftiger fire—fem Personer.

G. Jensen

Købm. G. Jensen lærte Gartneriet i sin Tid i Næstved og Viborg, tog videre Uddannelse i Lund Planteskole ved Horsens, arbejdede senere som Medhjælper paa Sydsjællands Planteskole, Runddelen ved Præstø og Aksel Stenbecks Planteskole i Vejstrup, samt i Tyskland og Schweitz, hvor han var ansat henholdsvis hos G. Framm, Elmshorn ved Hamborg, og Hass i Wiesbaden. I 1915 blev Jensen ansat som Undergartner paa Lilliendal hos Greve Knuth, senere hos samme Ejer paa Valnæs (Falster), hvor Jensen omlagde Parken. Derefter havde han Stilling paa andre større Godser, i to Aar paa Lykkesholm samt et halvt Aar paa Steensgaard paa Langeland og endelig i halvfjerde Aar paa Holckenhavn, hvor han det sidste Aarstid var Forpagter af Haven. Derefter blev han Bestyrer af Grosserer Laurits Nielsens Gartneri „Noatun" ved Nyborg, tolv Tdr. Land stort; her var Jensen i fire Aar indtil 1928.

Frugthandler Jensen er siden 1930 Formand for Gartnerforeningen for Nyborg og Omegn. Han er født den 13. Maj 1889 i Jordløse paa Sjælland.

G. Jensens Forretning

A. M. PEDERSENS KAFFERISTERI — NYBORG

Det er en gammel og kendt Forretning, der nu indehaves af A. M. Pedersen. Den stiftedes i Aaret 1859 af Købmand Kjellerup, og foruden Kaffeforretningen drev Kjellerup ogsaa Kolonialforretning. — Efter hans Død en Del Aar senere giftede hans Enke sig med Købmand P. M. Bruun, og denne førte Forretningen videre helt til 1914, da han solgte til Kaffebrænder Quist, som igen i 1915 afhændede Firmaet til Købmand Tølbøll. Den nuværende Indehaver, Købmand A. M. Pedersen, købte Kafferisteriet i 1917 af J. B. Tølbøll. Siden den Tid har der været stor Fremgang i Omsætningen. Risteriet blev ombygget i 1926, da den forøgede Omsætning gjorde dette nødvendigt, og

Købmand A. M. Pedersen

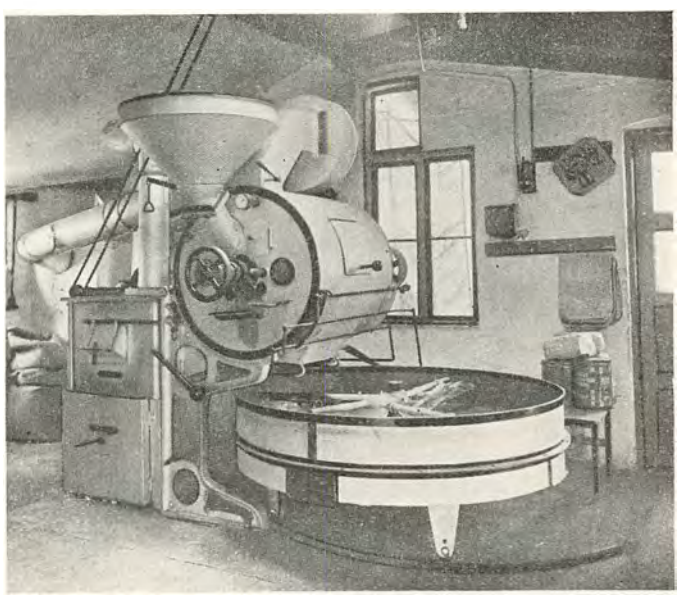

Interior fra Kaffebrænderiet

gennem Aarene er der flere Gange skiftet Maskiner, da de ældre Maskiner stadig viste sig for smaa. De nuværende Maskiner kan brænde 180 Kilo raa Kaffe i Timen. I Sommeren 1933 er opført et stort Pakhus til Kaffelager.

A. M. Pedersens Kafferisteri beskæftiger til daglig fem—seks Mand. Ved Siden af Kaffeforretningen drives Handel en gros med Bisquits, Chokolade og Sukkervarer. — Købmand A. M. Pedersen er født den 29. Marts 1874 i Nyborg.

AKTIESELSKABET
DYREHAVENS BAADEBYGGERI
NYBORG

Blandt Provinsens mange Baadebyggerier er A/S Dyrehavens Baadebyggeri i Nyborg vel nok et af dem, der længst har været i samme Slægts Eje. Det grundlagdes i 1863 af Frits Nørregaard, og det ledes nu af Grundlæggerens Sønnesøn, Baadebygger H. C. Nørregaard. — Frits Nørregaard var født i Troense og kom i Lære paa Webers Skibsværft i Svendborg, hvor han arbejdede med Kahytsarbejde. Omkring 1857—58 tog han til Nyborg, hvor han fik Arbejde hos Skibstømrer Petersen. Senere tog han fat for egen Regning, og som en Begyndelse leverede han to Robaade til Baron Holck til Holckenhavn. Derefter byggede han forskellige Sejlbaade, saavel til Fiskeri som til Stenfiskeri og Lystsejlads. Bl. a. byggede han en Stenfiskerbaad, der var med til Kapsejlads i København, og han fik efterhaanden et anset Navn som Baadebygger.

H. C. Nørregaard

Frits Nørregaards Søn, Frederik Nørregaard, overtog i Aaret 1883 Virksomheden efter sin Fader. Frederik Nørregaard havde lært sit Fag hos Skibsbygger Petersen, Nyborg. Han byggede bl. a. to Fiskerbaade til

Fra Dyrehavens Baadebyggeri

Fiskeri paa Island og drev iøvrigt Forretningen videre i det af Faderen givne Spor. I 1912 overtoges den af den nuværende Leder, Baadebygger H. C. Nørregaard, som i 1923 lod den omdanne til et Aktieselskab.

A/S Dyrehavens Baadebyggeri kan med sit udmærkede tekniske Apparat paatage sig Bygning af Lystsejlere og Fiskerbaade og kan i Kraft af de mange Aars nedarvede Erfaring garantere en sagkyndig Betjening ogsaa med Hensyn til Reparationer. Paa den store Plads, der tilhører Selskabet, findes Ophalerbeddinger og en Vognbedding fra 1932, beregnet for store Fiskerbaade. Desuden raades over et omfattende Savværk, der ogsaa paatager sig almindeligt Savskærerarbejde. I H. C. Nørregaards Tid er der bl. a. bygget femten Fiskekuttere paa 15—30 Tons til Vesterhavsfiskeri, en tremastet Skonnert paa hundrede Tons til Rederiet Hans Petersen, Marstal. I de senere Aar er der bygget forskellige Baade til Kerteminde og en 32 Fods Baad til Slipshavn. Som Specialer nævnes Robaade, Sejlbaade til Lystsejlads og Motorbaade til Fiskeri og Stenfiskeri. Der beskæftiges daglig fem—seks Mand.

Baadebygger H. C. Nørregaard er født 9. Oktbr. 1886.

HANS JENSEN
PAPIR EN GROS — NYBORG

Firmaet Hans Jensen, Papir en gros og Posefabrikation, Nyborg, er oprettet i Aaret 1914 i Nørregade 1 under mindre Forhold. Forretningen samlede sig dog snart en større Kundekreds, og paa Grund af Pladsmangel blev Virksomheden flyttet til Nørregade 17, hvor Hans Jensen i 1917 købte Ejendom. Flytningen foregik i 1918, og i Ejendommens Mellembygning indrettedes en stærkt udvidet Lagerplads.

Afdøde Grosserer Hans Jensen

I 1926 døde Grosserer Hans Jensen, og Forretningen førtes videre af hans Enke, Fru Henriette Jensen. Den beskæftiger i Øjeblikket fjorten Personer, og Specialet er stadig Papir en gros med Lager fra De forenede Papirfabriker samt med direkte Import af de udenlandske Kvaliteter. Et særligt Speciale haves i Emballage til Mejerierne. Selv fabrikerer Firmaet Poser og Papirvarer og har fornylig optaget en Fabrikation af Pergament-Lampeskærme samt forskellige Tegneblokke og Tegne-

Firmaet Hans Jensens Ejendom

materialer for Børn. Fru Henriette Jensen kan saaledes glæde sig over at se sin Forretning i stadig Fremdrift.

Afdøde Grosserer Hans Jensen var født den 3. Maj 1874 i Aarhus og blev oplært ved Boghandelen. I en Aarrække var han Forretningsfører hos C. Schønemann indtil Enkens Giftermaal. Han var iøvrigt en velset og skattet Borger, en Tid Medlem af Ligningskommissionen og af Borger- og Haandværkerforeningens Bestyrelse samt Formand for „Dansk Arbejde"s Nyborg-Afdeling.

A. J. OESTERBY
GARVERI — NYBORG

Oesterbys Garveri i Nyborg har ældgamle Traditioner at se tilbage paa, gode og velrenommerede Traditioner, der gennem Aarene er holdt i Hævd, og som vedblivende er Rettesnoren for den landskendte Virksomhed.

Et garvet og et ugarvet Hajskind

Aarstallet for Garveriets Grundlæggelse kan ikke bestemt fastslaas. Granskninger paa Arkiver og i Biblioteker saavel i Odense som i Nyborg synes at godtgøre, at der engang i Tidernes Morgen er begaaet en Fejl i Panteprotokollen, hvilket har bevirket store Vanskeligheder for Opridsningen af Firmaets og de første Ejeres Historie. Saa meget kan dog siges, at den første Ejer var Feldbereder Peter Sørensen, som i 1782 drev Garveriet. Senere blev det ført videre af hans Enke; Aarstallet for Peter Sørensens Død kendes ikke. — Derimod vides det, at hans Søn, Brinkmann Sørensen, blev Arvtager den 20. Juni 1822. Efter ham fulgte en Avlsforvalter Sørensen, som udlejede Virksomheden til Garver N. J. Lund. I 1872 købtes Ejendommen af Garver Brünning, som den 30. November 1880 videresolgte den til Smed Andreas Østerbye. Denne drev dog ikke selv Garveriet, men havde det udlejet til Garver Adolf Hansen. I November 1888 overtoges Firmaet af Garver A. J. Oesterby; dets Hovedproduktion bestod dengang i Tøffel- og Sa-

Garver Oesterbys Ejendom

delmagerlæder, og med disse Produkter som Hovedbasis fortsatte Oesterby Driften indtil 1912. I Mellemtiden havde han paabegyndt Forsøg med Garvning af grønlandske Hajskind, og i 1912 lykkedes disse Forsøg saa godt, at Hajskindene blev et særligt fint Speciale, kendt for deres gode Kvalitet og store Holdbarhed. A. J. Oesterby blev saaledes en Banebryder paa dette Felt. Skindene anvendes til Bogbind, Tasker, Porteføljer og andre lækre Sager; i de senere Aar anvendes de ogsaa i Skotøjsindustrien. Garveriet har haft en aarlig Produktion af 1500 Stk. garvede Hajskind, og denne fornemme Vare har naturligvis yderligere grundfæstet dets gode Ry Landet over. Handel med Raavarer drives sideløbende med Garveriet.

Den kendte Nyborgenser, Garver A. J. Oesterby, er født den 20. Januar 1867 i Paris og er uddannet i Faget i Tyskland, Frankrig og København. Med aldrig svigtende Interesse har han gennem de mange Aar passet sin Bedrift med det Formaal for Øje stedse at hæve Produktionens Kvalitet. Siden 1928 har han haft en god Hjælper i sin Søn, Max André Oesterby, som da indtraadte som Kompagnon i Faderens Firma.

NYBORG CEMENTVAREFABRIK
NYBORG

Nyborg Cementvarefabrik er oprindelig grundlagt i Ringe i Aaret 1909, men flyttedes allerede i 1914 til Nyborg, hvor Fabriken er anlagt paa Christianslundsvej ved Villa „Sorgenfri". Grundlæggeren er Fabrikant H. Ross.

Fabrikant Roos

I Ringe begyndtes i det smaa, og Fabrikationen bestod væsentligst i Tromleblokke. Men i Nyborg udvidedes Fabriken til at omfatte alt indenfor Cementvareindustrien, specielt Terrazzo-Arbejder og Linotol-Arbejder. Navnlig Terrazzo'en har Fabrikantens Kærlighed, og hans Produktion i denne Branche er i høj Kurs ikke alene paa Fyen, men ogsaa paa Sjælland. Videre arbejdes med Kunststøbning, Granit- og Sandstensarbejder samt Gibsstuk. Tromleblokke sælges stadig over hele Landet.

I 1918 købte Fabrikant Ross, som for Tiden beskæftiger seks Personer, Ejendommen paa Christianslundsvej. Han er født den 15. Marts 1883 i Hundstrup og fik

i sin Ungdom Uddannelse som Murer. Ross er Medlem af Bestyrelsen for Foreningen af Cementvarefabrikanter paa Fyen.

A. HAUGAARD
HANDELSGARTNERI — NYBORG

Det er mere end halvtredsindstyve Aar siden, at det Gartneri, som nu ejes af Gartner A. Haugaard, grundlagdes. Den sidste Indehaver før Haugaards Tid var P. Toft, som drev Forretning her i omkring ved tredive Aar. I 1919 overdrog han det til Haugaard. Gartneriet

Eksteriører fra A. Haugaards Handelsgartneri

har et samlet Drivhusareal paa ca. 1300 Kvadratalen, fordelt i syv Huse, hvoraf de tre er opførte af Toft, de fire af Haugaard. Det samlede Tilliggende udgør to Tdr. Land, og Driften former sig næsten udelukkende som Blomstergartneri. Hovedkulturerne er Hortensia og Meloner. Der beskæftiges fem Personer, og Haugaard har haft Held til at faa Omsætningen sat betydeligt i Vejret.

Handelsgartner A. Haugaard er født den 7. September 1887 i Grønbæk ved Silkeborg. Han kom i Gartnerlære i Silkeborg og har videreuddannet sig ved Ophold paa Guldborghave Planteskole, Hørsholm Planteskole samt i Tyskland.

HAARBY SAVVÆRK OG MASKINSNEDKERI
HAARBY

Haarby Savværk og Maskinsnedkeri er Specialist i Inventar til Fjerkræslagterier. Dets Indehaver, Fabrikant C. M. Madsen, har monteret samtlige Fjerkræslagterier i Danmark, og paa hans Fabrik fremstilles Mængder af Standard-Inventar til den nævnte Branche.

Fabrikant C. M. Madsen

Fabriken er grundlagt i Midten af Halvfemserne af Snedkermester Niels Petersen. I 1919 købtes den af Fabrikant Madsen i Kompagni med Snedkermester William Axelsen. Den 1. April 1924 overtoges Virksomheden under nuværende Firmanavn med Fabrikant Madsen som Eneindehaver. — Aaret efter grundlagde Fabrikanten ogsaa Haarby Cementvarefabrik, som drives særskilt. Der begyndtes her med een Mand i Arbejde og udelukkende med Haandkraft. I 1929 skete en større Udvidelse, og Maskiner installeredes. Ved Siden af disse to Virksomheder har Madsen en udstrakt Forretning som Bygmester, f. Eks. projekterede og byggede han i 1924 Jordløse Mejeri, i 1932 Gaarden Agernæs ved Helnæs, Gaarden Søbo paa Taasinge, Haarby Elektricitetsværk, Haarby Mølle m. fl.

Da Fabrikant Madsen overtog Firmaet, blev Fabriken udvidet til dobbelt Størrelse, idet den forøgedes med en Etage. Ligeledes byggedes den nuværende Butiks- og Hovedbygning. Senere byggedes store Lagerbygninger samt Garager, og i Efteraaret 1933 foregaar en Udvidelse paa ca. 250 Kvadratmeter, saaledes at Værkstedsbygningerne ialt kommer til at omfatte ca. 500 Kvadratmeter — mod 125 Kvadratmeter i 1924. Der beskæftiges nu ialt tredive Personer, og Produktionen bestaar i Butiksmontering, bl. a. Standardvarer til F. D. B. og altsaa lignende Varer til Fjerkræslagterier. — Men naturligvis drives ogsaa moderne Maskinsnedkeri til Udførelse af alt andet Branchen henhørende.

Fabrikant Carl Marius Madsen er født den 30. August 1897 i Haarby, hvor han ogsaa blev udlært som Tømrer. Efter udstaaet Læretid havde han Arbejde forskellige andre Steder i Landet, men etablerede sig allerede som 22-aarig i Haarby, ihukommende, at hvor Ungdommen er, der er Fremtiden . . . hvilket hans Gerning jo ogsaa

har bevist. Og trods sin store Optagethed i Forretningen har Madsen dog faaet Stunder til at varetage forskellige Tillidshverv, som af hans Medborgere er lagt paa hans Skuldre. Han er Medstifter af den stedlige Haandværkerforening og Kasserer siden 1920. Videre er han Leder af Teknisk Skole i Haarby, Kasserer for det borgerlige Skyttelaug, i Bestyrelsen for Haarby-Foreningen og Husflidsforeningen og desuden Vurderingsmand for Landbygningernes alm. Brandforsikring.

HAARBY FJERKRÆSLAGTERI OG FJERKRÆFEDERI
HAARBY

Det er ikke alene Andels-Fjerkræslagterierne, der i disse Fjerkræets oprindende Guldtider har meget at bestille. De forlængst oprettede og gennem Aarene drevne private Fjerkræslagterier kan udmærket godt tage Konkurrencen op med de nyanlagte Andelsforetagender.

Haarby Fjerkræslagteri og Fjerkræfederi er det første af sin Art i Danmark og har nu en Omsætning paa 700,000 Kr. aarligt. Det slagtede Fjerkræ eksporteres til England, Tyskland, Schweiz og Frankrig . . . eller sælges til fyenske Forretninger og Restauranter . . . eller Fjerkræet sendes efter Fedningen i levende Tilstand til København og slagtes paa Filialen dér; den Vej gaar alene ca. 2500 Dyr ugentlig, og Firmaet har sit eget store Udsalg i Hovedstaden.

Slagteriet er anlagt i Aaret 1921 af O. Vanddam, til en Begyndelse i Vester Hæsinge, men fra 1926 under større Former i Haarby, hvor Vanddam selv har ladet de fornødne Bygninger opføre. Han har nu ca. tredive Personer i sit Brød.

Direktør O. Vanddam er født den 18. September 1899 i Vester Hæsinge og har fra sin første Ungdom interesseret sig levende for Fjerkræavlen og dens Rentabilitet. Kun toogtyve Aar gammel startede han sin egen Virksomhed og har altsaa haft baade Evner og Held til at faa noget ud af sit Initiativ.

GARTNERIET TJØRNEHØJ
HAARBY

Da Gartner Axel Jensen i Aaret 1930 overtog Gartneriet Tjørnehøj i Haarby, var dette ikke saa lidt forfaldent. Gartneriet er grundlagt i 1895 af en Gartner Jensen, som drev det indtil 1909, da det kom i Handelen og jævnligt skiftede Ejer. Jensens Efterfølger var Gartner Kruuse, som i 1914 solgte til Peter Hedegaard, og endnu et Par Gange var der Ejerskifte, før den nuværende Indehaver kom til. Han har faaet meget udrettet siden Overtagelsen, utallige Forbedringer, som har skabt en rentabel Forretning. Der er bygget fem Drivhuse, som er 50 Alen lange og 14 Alen brede, samt et mindre Drivhus. Varme er indlagt overalt, Brønd er gravet og Vand installeret. Ligeledes er der støbt Karme til hundrede Mistbænke og bygget Materialhus, Fyrgrav og Skorsten. Det samlede Areal er paa 2½ Td. Land. En stor Frugtplantage er blevet ryddet og Jorden tillagt Gartneriet.

Ialt haves nu ni fuldt moderne Drivhuse, som forsynes med Vand fra elektrisk Pumpe. Gartneriet er anlagt specielt som Køkkengartneri, og Axel Jensen har ladet indrette Butik saavel ved selve Gartneriet som i Haarby By. I Butikerne forhandles Frugt, Grøntsager og Blomster. Som Specialitet drives Tomater og Agurker, og Varer leveres til Salgshallen i Odense.

Handelsgartner Axel Jensen er født den 19. December 1901 i Frøbjerg og har lært Gartneri i Stige, Svendborg og paa Møen samt hos sin Fader, Peter Jensen, Handelsgartneriet Birkelund i Stige.

HØNSERIET „SKOVLUND"
KNARREBORG

Hønseriet „Skovlund" er oprettet den 1. Januar 1924 ved Køb af en lille Landejendom, fem Tdr. Land stor. Der begyndtes med en Hønsebestand paa 140 Høns; i Aar haves 750 Æglæggere, og næste Aar ventes Bestanden at være vokset til ca. 1200 Stk. I 1924 opførtes tre smaa Hønsehuse à 80 Kvadratalen, og Aar efter Aar er nye Huse opførte. I 1933 byggedes saaledes et Hus i to Etager og med 600 Kvadratalen Gulvflade. Ialt haves nu ti Hønsehuse, deriblandt et specielt Kyllingehus med indlagt Centralvarme og ca. 600 Kvadratalen stort; det er beregnet til at være Opholdsstue for 5000 Kyllinger.

Til Udrugning benyttes femten Rugemaskiner af forskelligt Fabrikat og til 250 Æg pr. Stk. I samtlige Huse er indlagt elektrisk Lys og Trykvand. Hønseriet er smukt beliggende tæt op til stor Bøgeskov paa Vestsiden af Ejendommen, og der er tillige plantet flere Hundrede Frugttræer og Buske, som foruden at være pyntelige giver gode Læforhold for Dyrene, saa man kan godt sige, at baade Høns og Kyllinger i enhver Retning har

Parti af Æglægningshusene paa Hønseriet „Skovlund"

det komfortabelt. Ved deres Pasning beskæftiges to Personer foruden Ejeren.

Med Hensyn til Produktionen kan nævnes, at Salget af daggamle Kyllinger andrager aarligt 2500 Stk., Salget af Hønekyllinger ca. 1000 Stk. og Salget af Slagtekyllinger 5—6000 Stk., der udruges om Efteraaret, saa For-

aaret kan byde paa tidlig Kyllingesteg, ja, saagar Vinteren med. Af Æg sælges aarligt 75,000 Stk.

Hønseriejer Thorvald Hansen er født den 26. Februar 1886 i Fangel og har i seksten Aar opholdt sig i Amerika, hvor han virkede som Elektriker, i hvilken Branche han er oplært.

FALSLED
STOLE- OG MØBELFABRIK
FALSLED PR. STENSGAARD

Det fyenske Land betegnes gerne som et rigt Land. Meget kunde tyde paa, at Betegnelsen i hvert Fald ikke under normale Forhold er helt forkert, og at den selv under Krisetider som de nuværende bringer „noget om Snakken". I hvert Fald findes der i de fyenske Smaabyer, Landsbyer og Stationsbyer — for altsaa i denne Forbindelse at gaa helt udenom de større Centrer — saa mange større industrielle Virksomheder i fuldt Sving, at det egentlig maa forbause den, der faar Øjet op herfor. En af disse Virksomheder er Falsled Stole- og Møbelfabrik.

Fra gammel Tid fandtes i Falsled et mindre Snedkerværksted, som omkring Aaret 1920 ejedes af Snedkermester V. Nielsen. Nielsen var ude efter en Chance, og han fandt den i Paabegyndelsen af en Fabrikation af Stole. Det var dog først efter, at Nielsen i 1925 havde solgt Virksomheden til Fabrikant H. L. Hansen, at der kom rigtig Fart i Foretagendet. Det drives nu som Møbelforretning med Seriefremstilling af Møbler og med Stole som Speciale. Og der er saa god Fremdrift at notere, at der i Dag kan beskæftiges tyve Mand ialt. Hele Landet bliver berejst af Firmaets Repræsentant, men der sælges kun til Møbelhandlere. Fabrikationen pr. Aar er ca. 20,000 enkelte Stykker, og Fabrikanten noterer med Stolthed, at hans Virksomhed nu er den største paa Pladsen.

Ved Overtagelsen i 1925 havdes til Disposition kun nogle mindre Bygninger. I 1928 byggedes det egentlige Snedkerværksted, som dog allerede i 1930 viste sig at være for lille; i dobbelt Størrelse rejste sig derfor de nuværende Fabrikslokaler.

Fabrikant Hans Lunde Hansen er født den 18. August 1903 i Flemløse. I Turup blev han udlært som Snedker og fik derefter Ansættelse som Svend hos V. Nielsen, hvis Virksomhed han altsaa købte i 1925.

AFDELING B

NYKØBING FALSTER

LOLLAND-FALSTERS HOVEDSTAD kan Nykøbing vel kaldes. I hvert Fald er det den største By i Stiftet. — Byen ligger smukt ved Guldborgsund. Den forbindes med Lolland med to Svingbroer. — I Kong Volmers Tid hed Byen Nykoping, og dens Historie gaar aabenbart saa langt tilbage som til sidste Halvdel af det tolvte Aarhundrede. Dengang anlagdes paa Stranden her en Borg som et Led i Kæden mod Venderne, og om denne Borg grupperede Byen sig. Den samme Borg er gentagne Gange op gennem Aarhundrederne blevet ombygget, og Landets Konger har drevet Jagter herfra. Marsk Stig lod Slottet afbrænde, men det opførtes igen. Desværre blev det i Aaret 1767 solgt til Nedbrydning — der var ikke mere Brug for dets Bastioner, og Stenene fra dets tykke Mure anvendtes paa Omegnens Herregaarde.

I Middelalderen var Nykøbing Falster en betydende By, og i det sekstende Aarhundrede tog den et betydeligt Opsving. Nu om Dage er Byen kendt som en livlig og driftig Handelsby, hvis energiske og dygtige Købmandsstand nyder Anseelse Landet over, og hvis gode Forbindelser saavel med Landets Hovedstad som med det sydlige Udland giver den et Fortrin fremfor de fleste andre Byer.

Nykøbing med Forstæder har i 1933 omtrent 16,000 Indbyggere.

SUKKERFABRIKEN „NYKØBING"

De gamle i vor Tid mindes endnu de Dage, da Staten havde en betydelig Indtægt i Skat paa Sukker, der indførtes fra Udlandet, og da fremsynede Mænd fik Øjnene op for, af hvilken Betydning det vilde være, om vi selv kunde dyrke Sukkerroer og dække vort Forbrug. Forbyde Dyrkningen af Sukkerroer herhjemme kunde man ikke, og der var derfor ikke andet at gøre, end at indføre Toldafgift for den indenlandske Sukkerindustri. Forslaget herom fremlagdes paa Rigsdagen i 1872. Aaret efter byggedes Landets to første Sukkerfabriker, den ene ved Odense, den anden („Lolland") ved Holeby, og i 1884—1885 byggedes endnu en stor Fabrik „Nykøbing" ved Nykøbing paa Falster, men selv om denne sidste ikke var med i den allerførste Oprindelse til den danske Sukkerindustri, har den alligevel haft sin store Betydning.

Sukkerfabrikens Stifter Gehejmekonferensraad E. Tesdorpf, Ourupgaard

Fabrikens Skaber er Geheimekonferensraad E. Tesdorpf. Han syslede allerede i Begyndelsen af Halvtredserne med Tanker om Dannelsen af en hjemlig Sukkerindustri, og han var faktisk den første, der forsøgte at overbevise den danske Stats ledende Mænd om den ny Industris Betydning, ikke blot for Landbruget, men for det ganske Land, og dog var han ikke, da det omsider lykkedes at faa Bugt med Vanskelighederne, med i Starten af de første Fabriker; men de var heller ikke efter hans Hoved. Han syntes bl. a. ikke, at Landmændene fik nok for deres Roer, og han vilde have dem til at oprette Fabriker under Andelsform. Først i 1884—85 kronedes hans Anstrengelser med Bygningen af „Nykøbing", hvis Anlægssum beløb sig til ikke mindre end 1,800,888 Kr. Forinden var der sket det, at Fabriken ved Odense og „Lolland" var overgaaet til Aktieselskabet De danske Sukkerfabriker. — „Lolland" var dog i Likvidation, saaledes at Sukkerfabrikerne kun købte Materialet. — Men De danske Sukkerfabriker vilde have „Nykøbing" med i Ringen, og da det ikke lykkedes, indledede de en ret haard Konkurrence med Opførelsen af endnu en Fabrik ved Nykøbing F. De trak dog det korteste Straa, og det endte med, at de maatte overdrage „Nykøbing" Roearealerne.

Kammerherre Fr. Tesdorpf, Formand for det nuværende Repræsentantskab

Direktør Jakob E. Tommerup

„Nykøbing" gik ikke godt det første Aar. Fabriken gav Underskud, ca. 91,000 Kr., et efter Datidens Forhold betydeligt Beløb. Grunden laa i Sukkerprisens store Nedgang. De nærmest følgende Aar var derfor heller ikke lette, og det gik op og ned; men — takket være Landmændenes store Tillid til Tesdorpf og dennes Energi, lykkedes det at holde Virksomheden oven Vande, til Situationen bedredes. — Imidlertid afgik Geheimekonferensraad Tesdorpf ved Døden i 1889, og De danske Sukkerfabriker var der straks med Tilbud om at overtage Fabriken, men Repræsentantskabet med Kammerherre F. Tesdorpf, som nyvalgt Formand, gav Fabrikerne et blankt Afslag. Tværtimod overtog Andelsfabriken visse Roearealer, som De danske Sukkerfabriker havde tegnet paa Nordfalster.

Trods megen Modgang maatte „Nykøbing" udvide allerede i 1890. Omkostningerne hertil beløb sig til ca. ¼ Mill. Kr. Siden Starten er der ialt anvendt mere end 2½ Mill. Kr. til Udvidelser og Moderniseringer, og Fabrikens bogførte Værdi er i Dag ca. 3 Mill. Kr.

„Nykøbing" havde, som saa mange andre danske Virksomheder, under Verdenskrigen en Række Opgangsaar, i hvilke Fabriken klarede sig glimrende. Omsætningen var stadig stigende. Priserne forhøjedes, uden at Salget

Sukkerfabriken i Nykøbing

led derunder, og Udbyttet til Andelshaverne laa til Tider omkring ikke færre end 50 pCt. — I Regnskabsaarene 1918—21 var Fabriken underlagt Statens Ledelse, og saavel Roe- som Sukkerpris var den uvedkommende, og da den atter blev løst fra dette Baand, indtraadte man, for at have friere Hænder, som Parthaver i Københavns Sukkerraffinaderi med en Andel paa 1/3 af hele Aktiekapitalen, som er 900,000 Kr. Samtidig hermed fremkom der Planer om at omdanne Fabriken, saa den helt og fuldt blev, hvad dens Skaber oprindelig havde tænkt sig: en ren Andelsfabrik. Det lykkedes dog først efter mangehaande Besværligheder at finde en Form, hvorunder det blev muliggjort, at Landmænd, der dyrkede Roer paa Kontrakt, kunde ombytte denne med Andele i Fabriken.

Fabriken, der Aaret rundt har 80 Mand fast knyttet til sig, beskæftiger i Kampagnen ca. 500 Mand, saa man forstaar, af hvor stor Betydning dens Trivsel er, og i hvor høj Grad den præger Livet i en By, som Nykøbing F. Der foretages stadig Ombygninger og Nyinstallationer, saaledes fornylig af en stor Kran til Losning af Roer, ligesom der er anlagt Spor til Sukkerroelagrene.

Det økonomiske Grundlag for Fabriken udgøres af 7000 Aktier eller Andele med Forpligtelse til at dyrke 1 Td. Land Roer for hver Andel; men foruden Andele oprettes der Kontrakter, saaledes at der i 1933 bliver omkring 9200 Tdr. Land Roer. I 1931 varede Kampagnen 9 Uger, og i 1932 13 Uger, hvilket er den største Kampagne i Fabrikens Historie. Den samlede Produktion af Roer blev det Aar 200,000 Dobbeltcentner større end det tidligere Maksimalaar.

Navnet Tesdorpf har været uløseligt knyttet til Fabriken siden dens Start. Ikke blot har Fader og Søn været Medlem af Repræsentantskabet siden Begyndelsen i 1884—85, Kammerherre Tesdorpf som Formand efter Faderens Død i 1889, men Hofjægermester A. Tesdorpf har fungeret som landbrugskyndig Direktør indtil 1925. Foruden ham bestod den første Direktion af en merkantil Direktør, Eggers, og en teknisk Direktør, Zahrtmann. Sidstnævnte afgik 1. Juli 1887 og afløstes af cand. polyt. Engelhard, der afgik 1. Juli 1891 og afløstes af Direktør Chr. Møllerop. Eggers afgik ved Døden i 1899 og afløstes af F. Chr. Sidenius. Ved dennes Død i 1902 tiltraadte som merkantil Direktør Otto Søtoft. Indtil 1925 havde der været tre Direktører til at lede Virksomheden, men d. 1. November 1925 blev Jakob Emil Tommerup, født 1880 paa Sejrø, Enedirektør. Direktør Tommerup er uddannet i Købmandsfaget og har tidligere i en Snes Aar drevet selvstændig blandet Forretning i Nysted. Han er bl. a. Medlem af Bestyrelsen for Lolland-Falsters Industri- og Landbrugsbank og for Dampmøllen i Nykøbing paa Falster.

AKTIESELSKABET
NYKØBING FALSTERS BRYGHUS

Det kendte Bryggeri Nykøbing Falsters Bryghus blev grundlagt i 1866 af de afdøde Købmænd Nobel og Bogø, oprindelig kun tænkt som et lokalt Hvidtølsbryggeri.

Bryggeriet har altid beflittet sig paa at holde sig paa Højde med Udviklingen. Der er flere Gange foretaget ganske betydelige Forbedringer saavel paa Bygningernes som paa Maskinernes Omraade, saaledes at det nu teknisk set staar som et af Landets bedste Bryggerier.

Dette Forhold har ogsaa givet rent praktiske Resultater. Øllets Kvalitet er steget, og Bryggeriets Ølsorter

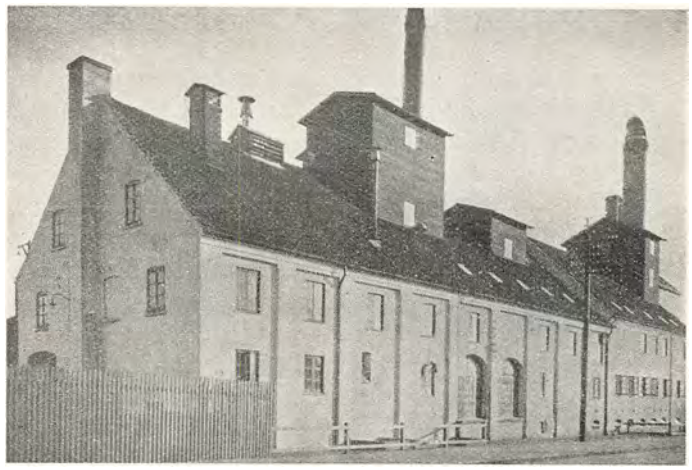

Bryghuset set fra Stubbekøbingvej

har vundet stor Udbredelse paa Lolland-Falster. Det saakaldte Hvidtøl, det overgærede skattefri Øl, fik en smuk Stilling i Markedet efter at det omkring 1904 var blevet underkastet andre Tilvirkningsmetoder, saaledes at det blev et lige saa rent og holdbart Produkt som Bajerskøllet. For dette sidstes Vedkommende har Bryggeriet skabt en Række udmærkede Specialtyper: den

Bryghuset set fra Nørrebros Runddel

saakaldte „Blaa", efter Etikettens Hovedfarve, det er Nykøbing Export Beer, Klasse A, samt den ikke mindre berømte „Paaskebajer", Klasse B. Lagerøllet og Pilsnerøllet udmærker sig ligesom Bryggeriets øvrige Ølsorter

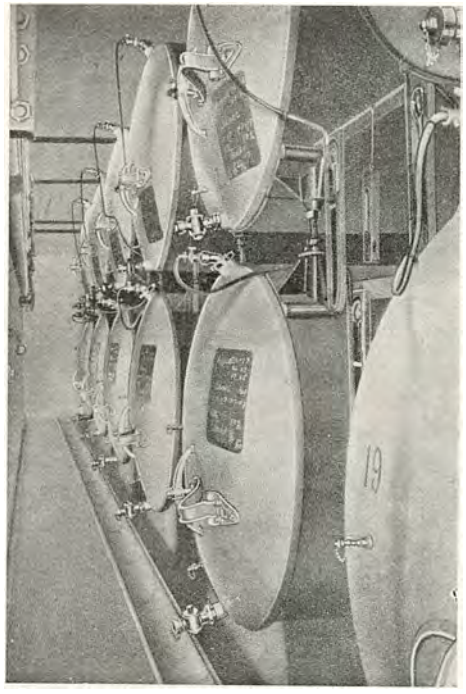

Lagerbeholdere af Staal, indvendig glasemaillerede

ved en sjælden Renhed i Smagen, saaledes at disse Ølsorter er overordentlig letdrikkelige. Om alle Nykøbing Falsters Bryghus' Ølsorter gælder det, at Holdbarheden næsten er ubegrænset, og at Bryggeriet ofte præsenteres for Flasker Øl af dets Produktion, som er baade eet og flere Aar gamle i Handelen. Heraf maa man dog ikke mene, at Øl altid bør gemmes, idet alt Øl, ligegyldigt fra hvilket Bryggeri det stammer, jo naturligvis er bedst inden for rimelig Tid og helst bør nydes passende tempereret og bør opbevares saaledes, at det ikke paavirkes af Frost eller Solens Lys.

I Aaret 1900 beskæftigede Bryggeriet ca. 40 Personer, medens man nu i 1933 er oppe paa et Antal af 90.

Foruden Øl fremstiller Bryggeriet Mineralvand, deriblandt den fortrinlige „Chabeso".

Nykøbing Falsters Bryghus har siden 1900 været ledet af Brygger H. A. Synnestvedt.

JULIUS BERNTH
HERRESKRÆDERI OG KONFEKTION

Den hæderkronede, gamle Forretning, der nu har Købmand L. Bernth som Indehaver, er vel nok Byens største og førende i sin Branche.

Forretningen grundlagdes den 24. November 1874 af Købmand Julius Bernth som Herreekviperingsforretning i mindre Stil. Der gives endnu Billeder af det lange lave Hus med Klædninger hængende udenfor paa Trappegelænderet. Allerede i 1875 oprettede Bernth imidlertid eget Skræderi med seks Mand i Beskæftigelse, saa man vil forstaa, at der allerede dengang var god Gang i Forretningen. Da Ejendommen brændte i 1886, blev Bernths Lokaler da ogsaa genrejste i betydelig udvidet Form.

Julius Bernth døde i 1898, og Broderen, Thorvald Bernth, som i flere Aar havde været Prokurist i Firmaet, indtraadte som Leder og havde Stilling som saadan til sin Død i 1909. Han blev da efterfulgt af Jul. Bernths Sønner, Axel og Lars Bernth, hvem det lykkedes i 1916 at faa Forretningen yderligere udvidet, saaledes at der i Skræderiet f. Eks. blev Plads til ikke mindre end femogtredive Mand i Arbejde. — I 1927 udtraadte Axel Bernth af Firmaet, der nu har L. Bernth som Eneindehaver. Bernth har stadig udvidet sin Kundekreds, indtil han i Dag staar med Stiftets største Skræderi — med en Arbejdsstyrke paa 35 Mand. Firmaet har Lokaler i Langgade 32.

Købmand L. Bernth

Lars Peder Julius Bernth er født den 7. Marts 1882 i Nykøbing F. Han er tildels uddannet i Udlandet. I 1905

Forretningen i 1874

blev han ansat i Faderens Forretning. L. Bernth er Medlem af Handelsstandsforeningens Bestyrelse og af Sparekassens Tilsynsraad.

DAMPMØLLEN I NYKØBING PAA FALSTER
AKTIESELSKAB

Dampmøllen i Nykøbing paa Falster er en af Landets største. Den er grundlagt den 15. Marts 1856 af afdøde Købmand, Justitsraad Frisenette. Frisenette drev den som en mindre Forretning uden nogen særlig stor Omsætning. I 1882 blev Møllen overdraget til Grosserer Evald Thielsen (en Søn af Købmand N. C. E. Thielsen, der en Overgang var Møllens Ejer) og Direktør M. N. Bay, og nu kom der mere Fart i Virksomheden. To Aar senere blev Møllen ombygget og indrettet efter Datidens Krav.

Imidlertid udnævntes Thielsen til Direktør for Københavns Frihavn og solgte sin Andel i Møllen til Damp-

møller Bay, der saaledes blev Eneindehaver. I 1906 lod han Møllen overgaa til et Aktieselskab. Bay var vedblivende Direktør for Virksomheden, idet han dog i 1911

Dampmøllen i Nykøbing paa Falster set fra Havnen

fik A. V. Jochimsen som Meddirektør. I 1916 trak Bay sig tilbage.

I 1923—24 gennemgik Dampmøllen en ny og gennemgribende Modernisering, og i 1930 opførtes en moderne Silobygning til 1800 Tons Korn. Møllen maler sine 600 Tdr. i Døgnet. Den giver Arbejde til en Snes Mand i Mølleriet og seks Mand paa Kontoret.

I 1931 fratraadte ogsaa Direktør Jochimsen, og Ledelsen overgik til Direktør H. V. Hintze, der er født i København den 17. September 1902. Hintze har faaet sin Uddannelse inden for Korn- og Mølleribranchen og har bl. a. i halvtredie Aar studeret sit Fag i U. S. A. og Canada.

K. SIDENIUS

Naar man kaster Blikket tilbage paa denne Virksomheds Trivsel gennem Aarene, saa er det næsten som at gøre et Tilbageblik paa Nykøbing Handelslivs Historie gennem de sidste 150—200 Aar. — Ikke blot ligger Forretningens Oprindelse saa langt tilbage, men den har gennem de to Sekler formaaet i stadigt stigende Grad at præge det merkantile Liv i den falsterske Hovedstad. Man regner den 11. December 1800 som Forretningens Stiftelsesdag, men selve Købmandsgaardens Historie kan man følge helt tilbage til 1762, da Gaarden tilhørte Betmesteren ved Nykøbing Slot, Jens Nielsen Palle. Købmandsforretningen blev antagelig paabegyndt her omkring Midten af det 18. Aarhundrede, men først i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede kom den i Slægten Sidenius' Eje. Grundlæggeren, Chr. Sidenius, der er født 1766, var Søn af Provst Isak Sidenius i Nr. Vedby og Nr. Alslev. Da Chr. Sidenius døde i 1825, købte hans Søn, Isak, der senere blev Stadthauptmann, Gaarden, og han, der døde 1852, købte i 1828 det gamle Pakhus, som ligger lige overfor Gaarden og er opført i 1750 af Købmand Eduard Hincheldey. — I 1844 solgtes Forretningen til Købmand Chr. Dresler, som i 1860 byggede det nuværende Forhus, men derfor kom Forretningen ikke ud af Slægten, idet Slægterne Dresler og Sidenius staar hinanden meget nær, og i 1870 kom paany en Sidenius ind i Firmaet, først som Medindehaver og fra 1876 som Eneindehaver. Han døde i 1902, efter i 1899 at have overdraget Forretningen til sin Søn, V. Sidenius, der i 1930 overdrog Forretningen til dens nuværende Indehaver, K. Sidenius. — Navnlig under de to sidste Sidenius'er er Forretningen blomstret vældigt i Vejret. Der er bygget nyt Jernlager, nye Pladser og Pakhuse for Trælast og installeret Maskiner til Behandling af Træ og andre Varer, og da Byen omkring 1930 udvidede Havnen, benyttede Sidenius Lejligheden til at skaffe sig direkte Havneplads for Indlosning af Træ og Kul.

K. Sidenius

V. Sidenius er Direktør i Nykøbing Sparekasse, men omfatter dog stadig sin gamle Forretning med stor Interesse. K. Sidenius, der, ligesom de øvrige Medlemmer af den ansete gamle Købmandsslægt, hører til Spidserne indenfor det falsterske Forretningsliv, har siden 1932 været svensk Vicekonsul.

LOLLAND-FALSTERS INDUSTRI- OG LANDBRUGSBANK AKTIESELSKAB

Tanken om at oprette en selvstændig Bank i Nykøbing stammer, mærkeligt nok, fra Bornholm. Ovre i Rønne sad en yngre Bankbestyrer M. Seidel, der ikke kunde begribe, at man i en By som Nykøbing kunde klare sig med Filialer af de københavnske Banker. Det var i April Maaned 1907, at Seidel uden videre tog til Nykøbing for at se, om man ikke der skulde have Brug baade for ham og for en Bank.

Købmand Gustav Møller
Formand for Bestyrelsen

Det eneste Menneske, Seidel kendte i Nykøbing, var Boghandler V. Kristoffersen. Ham forelagde han sine Planer. Han var kommen til Byen for at starte en Bank. Han kunde ogsaa ude fra skaffe Kapitalen, hvis det var nødvendigt. Kristoffersen mente dog, det var heldigst at bruge lokal Kapital, og efter forskellige forudgaaende Konferencer blev der den 20. April 1907 holdt et forberedende Møde desangaaende. Tilstede ved Mødet var d'Herrer M. Seidel, V. Kristoffersen, Direktør Yding, Proprietær Jes Lange, Lundby Møllegaard, Gdr. P. Toxværd, Marrebæk, og Gdr. P. C. Schmidt, Thoreby. Det næste Møde om Sagen holdtes allerede den 27. April, og da var der fyrretyve

Deltagere. Dette Møde holdtes om Formiddagen paa Hotel „Dania", og om Eftermiddagen samme Dag holdtes konstituerende Generalforsamling i „Lolland-Falsters Industri- og Landbrugsbank". — Aktiekapitalen fastsattes til 250,000 Kr., hvoraf der allerede var tegnet de 65,000. Til administrerende Direktør valgtes M. Seidel, og til Meddirektører valgtes Købmand Chr. Jacobsen, Nykøbing, og Proprietær Jes Lange, Lundby Møllegaard. Desuden valgtes et Repræsentantskab paa tolv Medlemmer. — Gaardejer L. Belling, Borregaard, valgtes til Formand for Repræsentantskabet.

Bankdirektør P. N. Damm

Banken fik Lokaler hos Købmand Vilh. Sidenius i Slotsgade. Den 12. Juni begyndte den sin Virksomhed. De tre Direktører var mødte i god Tid, og da Klokken var 9, bemærkede Købmand Jacobsen: „Skal vi saa i Guds Navn lukke Banken op!" Og det gjorde man.

Bankens Kassebog for den første Dag viser, at der foruden en Del Indbetalinger af Aktiebeløb var en Omsætning paa 30,604 Kr. Det var jo ikke nogen svimlende Omsætning, navnlig naar det tages i Betragtning, at den normale Omsætning pr. Dag femogtyve Aar senere ligger paa mellem ¾ og 1 Million Kr.

Det gik imidlertid hurtigt fremad med den nye Bank, der navnlig fra Landboernes Side fik stor Tilslutning. Byboerne var mere reserverede — de var for de flestes Vedkommende stærkt inde med Den danske Landmandsbanks Afdeling i Nykøbing, hvis Leder, Bestyrer P. Petersen, udøvede en mægtig Indflydelse paa Næringslivet der i Byen. Den stedlige Bank gjorde da sine Fremstød paa Landet. Allerede den 13. August 1907 vedtoges det at oprette Filialer i Nr. Alslev og Gedser, og lidt senere paa Aaret, den 18. September, blev det enstemmigt vedtaget ogsaa at gøre Fremstød i Nabobyerne, hvorefter oprettedes en Filial i Sakskøbing.

Lolland-Falsters Industri- og Landbrugsbank

I Aaret 1911 fremkom der Forslag om, at Banken skulde rykke ind i egen Ejendom. Man købte Grosserer Lars Hansens Ejendom, „Palæet", paa Hjørnet af Torvet og Færgestræde, og de nye Lokaler, der indrettedes her, toges i Brug den 20. Februar 1912. Bankens Omsætning var nu ca. 100 Mill. Kr. om Aaret. Og de følgende Aar viste stedse Fremgang. Der aabnedes nu ogsaa Filial i Stubbekøbing, dette skete d. 4. Oktober 1912.

Industri- og Landbrugsbanken har nu en Aktiekapital paa 1 Million Kr., og i 1926 overtog den Laane- og Diskontobanken, der maatte standse sine Betalinger. Ogsaa Industri- og Landbrugsbanken mærkede naturligvis Efterkrigstidens Dønninger og de følgende daarlige Tider, men har dog formaaet at ride dem af. I Aaret 1918, de gyldne Tider, var dens Omsætning oppe paa over 508 Millioner Kr. I det sorte Aar 1931 var Omsætningen paa 272,864,697 Kr.

Direktør M. Seidel fratraadte sin Stilling den 1. April 1917 og efterfulgtes af Direktør P. N. Damm, tidligere ansat i Andelsbanken. Siden 1. Januar 1930 har Damm været Enedirektør. Banken har nu ogsaa Filialer i Nysted og Horbelev. Den har i de gyldne Tider vokset sig saa sund og stærk, at den har Kræfter til at modstaa de daarlige Tiders onde Anslag.

Formanden for Bankens Bestyrelse er siden 1920 Købmand Gustav Møller. Møller er den eneste, der har haft Sæde i Bankens Ledelse lige siden dens Start, da han valgtes til Medlem af Repræsentantskabet.

Administrerende Direktør er P. N. Damm.

NYKØBING FALSTERS BYGNINGS-MATERIALFORRETNING

Grunden til den store Teglværksdrift og Cementvareforretning lagdes i Aarene omkr. 1840, da Murermester H. A. Jensen, hvis Navn endnu huskes af mange Bysbørn, oprettede et Kalkbrænderi paa Nørrebro i Nykøbing. Senere udvidede Murermester Jensen sin Virksomhed til ogsaa at omfatte Teglbrænderi. Ca. 1880 indtraadte hans Sønner, C. Aarslev Jensen og Arkitekt H. A. Jensen, i Ledelsen af Teglværket, som de nogle Aar senere overtog for egen Regning og drev sammen med Hanemose Teglværk. Først mange Aar senere blev det af praktiske Grunde ordnet saaledes, at de to Kompagnoner ledede hver sit Teglværk, og H. A. Jensen drog da ud til Hanemose. — Ved Siden af Driften af Teglværket i Nykøbing har Aarslev Jensen sat en aldrig svigtende Energi ind paa at faa skabt en ret anselig Fabrikation af Cementvarer. Det kneb en Del med at faa denne Fabrikation gjort rentabel; men siden Aaret 1913 har Cementvarefabriken været i stadig Udvikling. Den er nu et stort Led af Bedriften. Det var forresten ogsaa i 1913, at Aarslev Jensen begyndte sin nu saa kendte Forretning med Bygningsmaterialer. Omsætningen i den heldigt kombinerede Virksomhed steg fra det nævnte Aar hurtigt, og baade Bygninger og Ma-

C. Aarslev Jensen

skiner maatte jævnligt udvides eller fornyes. Idag beskæftiger Virksomheden ca. 35 Mand.

I 1932 trak H. A. Jensen sig ud af Forretningen, saaledes at Aarslev Jensen nu er Eneindehaver. Han er født den 30. November 1859 i Nykøbing.

FOLKEBANKEN I NYKØBING F. AKTIESELSKAB

Et forholdsvis nyt lolland-falstersk Pengeinstitut, der nyder almindelig Anseelse langt ud over Lolland-Falsters Grænser, og som siden sin Start i 1925 har været i stadig Vækst, er Folkebanken i Nykøbing F. Egentlig er Banken lidt ældre, idet den faktisk oprettedes som en Fortsættelse af Den danske Andelsbanks Filial, som i 1925 havde eksisteret i de samme Lokaler i 5 Aar.

Direktør Blegvad-Jensen

Som det bedste Bevis paa Bankens Vækst i de faa Aar, den har eksisteret, kan nævnes, at medens Direktør N. Blegvad-Jensen ved Starten havde et Personale paa 3 Mand, saa beskæftiger Banken i Dag 9 Mand, og samtidig er Aktiekapitalen, der til at begynde med var 200,000 Kr., i 1929 udvidet til 400,000 Kr., ligesom man i Dag ligger med Reserver, der beløber sig til 142,000 Kr.

P. SAMSON — MANUFAKTUR

Købmand P. Samson nedsatte sig den 1. Marts 1907 i Frisegade 20 i Nykøbing som Manufakturhandler. Samson nedstammede fra en af Byens gamle Købmandsslægter og havde faaet sin Uddannelse i Nykøbing og i det landskendte Firma, Th. Springborg, Aalborg. Forretningen slog godt an, men da P. Samson var svag af Helbred, fik han kun i faa Aar Lov til at nyde Frugten af sit Arbejde. Han døde i Sommeren 1910.

Forretningen overtoges derefter af Broderen, den nuværende Indehaver, A. Samson, som kort Tid forinden var kommen hjem efter et femaarigt Ophold paa de dansk-vestindiske Øer, hvor han havde været ansat i Danish Export Trading Co., Sct. Thomas, og, da dette Selskab ophørte, hos Firmaet Moses & Søn, G. Melchior, Christianssted paa Sct. Croix.

P. Samsons Forretning har været i stadig Fremgang siden Starten. Da A. Samson overtog den, beskæftigede den 3—4 Personer; nu er der 12—14 Personer i dens Brød. I 1920 maatte der en Udvidelse af Lokalerne til, og i 1928 flyttede Samson Virksomheden til Jernbanegade 24 til store, moderne Lokaler i Stuen og paa 1. Sal.

A. Samson er født den 8. Marts 1880 i Nykøbing F. og har faaet en alsidig Handelsuddannelse. Han sidder i Bestyrelsen for Handelsstandsforeningen i Nykøbing og er Formand for Sparekassens Tilsynsraad.

LOLLAND-FALSTERS FRØHANDEL

Lolland-Falsters Frøhandel blev oprettet i 1918 paa Initiativ af Proprietær D. L. Jespersen, Annalyst ved Nysted, Proprietær M. Petersen, Eskelund, og Direktør L. Hansen-Nygaard, som stadig er Foretagendets Leder.

L. Hansen-Nygaard

Til at begynde med forhandlede det nye Firma nærmest Frøavlscentret Pajbjergs Produkter, men gik senere over til selv at drive Markfrøavl, hvilket viste sig særdeles rentabelt. Der er i de senere Aar oparbejdet en ret stor Eksport af Firmaets Frøsorter, samtidig med at det hjemlige Salg stadig er steget. Virksomhedens Arbejdsstyrke kan variere noget, fra 6 til 15 Mand.

Direktør L. Hansen-Nygaard er født i Kauslunde ved Middelfart den 12. Juli 1891. Han blev uddannet som Landbrugskandidat og blev derefter ansat i Frøavlscentret Pajbjerg. Desuden har han foretaget Studierejser til England og Tyskland. I 1921 blev han Chef for Lolland-Falsters Frøhandel.

L. Hansen-Nygaard er Formand for Dansk Frøhandlerforening.

P. W. SUHR & CO. SENGE- OG MADRASFABRIK

Skønt Firmaet P. W. Suhr & Co. er en af Nykøbing Falsters største Virksomheder, er det dog ogsaa en af de yngste. Det er nemlig ikke længere siden end i 1924, at P. W. Suhr, under beskedne Former, startede sin Senge- og Madrasfabrik. Men Suhr tog fat med Styrke og Energi, og da han havde et indgaaende Kendskab saavel til Fabrikation som til en Række Købere udover Landet, fik han hurtigt sin Fabrik drevet frem til at være en af de største indenfor sin Branche her i Danmark.

Afdøde P. W. Suhr

Suhrs Produktion er velkendt. — Fabriken fremstiller Spiralsenge og alle Sorter af Spiral-, Kæde- og Fjedermadrasser samt stoppede Madrasser i enhver Udførelse. Endvidere fabrikeres de praktiske Pufsenge, Divaner — baade enkelte og dobbelte — og de almindeligt kendte

fikse Barnesenge, der er Firmaets Specialitet, og som fremstilles baade i Træ og i Bambus. Ved Siden heraf har Firmaet Eneforhandling af den amerikanske patenterede Madras „Dux" med det særligt moderne Fjederindlæg, en Madras, som efterhaanden anvendes særdeles meget, bl. a. til Montering af Hoteller, Passagerbaade og Sygehuse, da den er baade hygiejnisk og bekvem.

Fru Wibecke Suhr

Naturligvis er Fabriken forsynet med Nutidens mest moderne Maskiner og tekniske Hjælpemidler af enhver Art.

I Efteraaret 1929 døde den Mand, som paa saa kort et Aaremaal havde skabt den store Virksomhed. P. W. Suhr blev kun 44 Aar gammel. Hans Enke, Fru Wibecke Suhr, der fortsatte som Direktør, leder Fabriken saa godt, at den stadig kan glæde sig ved en voksende Kundekreds' Tillid. Fabriken giver nu Arbejde til over et halvt Hundrede Mand.

Aktieselskabet, der ejer Virksomheden, har Fru Wibecke Suhr til Formand, og i Bestyrelsen sidder Konsul T. G. Krøyer, Nakskov, og Bankdirektør H. A. Reimer, Nykøbing F.

N. MARCUSSEN & CO.

Firmaet N. Marcussen & Co. er Indehaver af en af de ældste Manufakturforretninger i Nykøbing. Forretningen er grundlagt af Købmand C. W. Kronmann for et Par Menneskealdre siden i Frisegade 28, og Grundlæggeren anlagde den som Manufaktur- og Sengeudstyrsforretning.

Købmand L. Bruun

Den 1. Marts 1892 overtog Købmand N. Marcussen Firmaet, som dengang havde et Personale paa 2 Mand. Siden er Forretningen roligt og støt gaaet fremad Aar for Aar og giver i Dag Beskæftigelse til 7 Personer. Ved Købmand L. Bruuns Indtræden i Firmaet den 1. Juni 1928 ændredes Firmanavnet til N. Marcussen & Co., og dette Navn har man holdt fast ved, ogsaa efter at N. Marcussen er afgaaet ved Døden — det skete den 13. September 1931. L. Bruun blev saa Eneindehaver. Den 1. Juli 1932 flyttedes Forretningen til nye og moderne Lokaler i Stiftstidendes Ejendom, Østergade 20, paa Byens Hovedstrøg, og fører der alt i Manufaktur, Sengeudstyr, Trikotage og Damekonfektion.

Laurids Bruun, født den 15. Oktober 1889 i Frederikshavn, har lært Manufakturbranchen i Frederikshavn, men har forøvrigt faaet en meget grundig og alsidig Uddannelse ogsaa andre Steder i Landet, ikke mindst i Nykøbing under Købmand Marcussens dygtige Ledelse af den Forretning, hvortil Bruun kom den 1. April 1912 som Kommis, og hvori han nu er Chef.

VILH. LUNDQVIST GØRTLERI OG METALSTØBERI

Fredag den 8. Februar 1933 var det et Hundrede og fjorten Aar, siden Fabrikant Vilh. Lundqvist's velkendte Forretning i Jernbanegade i Nykøbing blev grundlagt. Dette fremgaar af følgende Dokument, som foreligger i Faksimile, men som vi her gengiver:

> Giørtlersvend Isach Lundqvist, fød Mariestad i Sverig, har lært Giørtlerprofessionen i Stocholm, har arbejdet i bemeldte Profession i København i 12 Aar, i hvilken Tiid han har staaet ved det borgerlige Artilleri, hvorover han fremlagte Beviis.
>
> Da intet var til Hinder for Borgerskabs Erhvervelse, blev samme udstædt og aflagde Comparenten den befalede Eed, samt underskrev Protocollen til Bekræftelse. Skattekræverpengene blev bestemt til 2 Rbd. Sølv, der tiligemed Gebyhr bliver at erlægge naar paafordres.
>
> Isach Lundqvist.
>
> Det passerede blev derefter sluttet og med Underskrivt bekræftet. Fog.
>
> Som Vitterligs Viidner
>
> Høyer. Jacobsen.

Faksimilen er hentet fra Nykøbing Falsters Raadstueprotokol af 8. Februar 1819, og den viser, at Borgerskab som Gørtlermester blev udstedt til V. Lundqvist's Farfader, som i ca. tyve Aar havde Værksted paa Gl. Kirkegaard i Nr. 1 i den Ejendom, der nu om Dage tilhører Smedemester Jens Hansen. I Aaret 1840 købtes Ejendommen Nr. 5 paa Gl. Kirkegaard, i det gamle Skøde „Nr. 9—1 i denne Byes Østergades Rode", og her fortsattes Forretningen indtil 1898, da den nuværende Indehaver paa Grund af Pladsmangel erhvervede Ejendommen Jernbanegade 37, hvor Forretningen nu har tilhuse.

Grundlæggeren døde Aar 1838, og Virksomheden fortsattes af hans Enke, Eva Charlotte, født Sandberg, indtil V. Lundqvist's Fader, der havde deltaget i Krigen 1848—50, kunde overtage Værkstedet, og derefter arbejdede han troligt og dygtigt i sit Fag i samfulde fireogtyve Aar.

Sønnen, V. Lundqvist, blev uddannet som Gørtler og Metalstøber og gik derefter paa

Vandring i Danmark og Tyskland paa Faget i flere Aar. Det skulde man jo dengang. I 1889 vendte han hjem som Hjælp og Støtte for sin snart 70-aarige Fader, fik Borgerskab i 1894 og overtog derefter Forretningen for egen Regning. Samtidig gav han sig til at moderniserе Gørtleriet og har i Aarenes Løb udvidet det betydeligt, saaledes at det nu omfatter baade Gørtleri og Metalstøberi af forskellige Arter. Naturligvis fik han hurtigt installeret tidssvarende Maskiner og Værktøj, saaledes at Driften forenkledes med Udviklingen.

Vilh. Lundqvist kan stadig glæde sig over en jævn og støt Fremgang i sin Virksomhed. Hans Gørtlerarbejde har Ry viden om, bl. a. har han udført mange Arbejder for Statsbanerne, Privatbaner og De danske Sukkerfabriker. Flere Gange har hans Arbejder erhvervet ham Medaljer, saaledes i 1895 i Nykøbing og i 1898 i Nakskov.

EGGERT PEDERSENS PLANTESKOLE
FREDERIKSLYST

Planteskolen i Frederikslyst er grundlagt i Aaret 1910 af Planteskoleejer Eggert Pedersen. Den omfattede da 7½ Td. Land, og Ejeren havde kun een Mand til Hjælp i Arbejdet, og det var endda midlertidig Arbejdskraft.

Eggert Pedersen

Saaledes gik det første Aarstid. Men var der meget at gøre, saa var der ogsaa Fremgang, og det oprindelige Stykke Jord blev efterhaanden for lille. I 1927 tillagdes Naboejendommen, hvorved Arealet udvidedes til 20 Tdr. Land. Senere købtes endnu 8 Tdr. Land, og i 1930—31 opførtes en Drivhus-Blok, omfattende 4000 Kvadratalen. Til Drivhusene hører et stort Varmeanlæg med over 1½ km 3 Tommers Rør. Der er udelukkende benyttet danske Kedler, ligesom hele det øvrige Anlæg i saa udstrakt Grad som muligt er dansk Arbejde. Nu beskæftiger Eggert Pedersens Planteskole omkring ved 24 Personer. Den beskæftiger sig med alle Sorter Træplanter: Frugttræer, Roser, Allétræer, stedsegrønne Træer o. s. v. samt desuden alle Slags Buske og Slyngplanter. Alene af Roser forædles aarligt ca. 90,000 Stk. og af Frugttræer mere end 30,000 Stk. Der eksporteres ikke ringe Mængder, navnlig til de skandinaviske Lande, hvortil der især udføres Frugt- og Allétræer samt Roser og Sirbuske.

Planteskoleejer Eggert Pedersen driver ogsaa Gartneri, og som hans Planteskole er den største i Stiftet, saaledes hører ogsaa Gartneriet til de førende. Eggert Pedersen er født den 9. December 1882 i Østofte Sogn paa Lolland. Sin Læretid udstod han i Nakskov, og efter et Ophold i Jylland rejste han i fire Aar i Udlandet, Tyskland, Schweiz, Frankrig, Holland, Belgien og Sverige. Hans Planteskole er tilkendt ikke mindre end femten Medaljer og Æresdiplomer fra Ind- og Udland.

Eggert Pedersens Planteskole

Eggert Pedersen har fra Aaret 1922 været Formand for Alm. dansk Gartnerforenings Kreds for Falster og er Næstformand og Kasserer i Gartnernes Salgsforening, Nykøbing Falster.

L. NIELSENS BØDKERI OG TRÆSKÆRERI

I Aaret 1875 indrettede Bødkermester Lars Nielsen sig et Værksted i Nykøbing. Han arbejdede i dette Værksted indtil sin Død i 1926, og han havde den Glæde at se, hvor rigt Virksomheden voksede udover sin Oprindelse.

Afdøde Lars Nielsen

Til en Begyndelse havde Nielsen kun een Mand paa Værkstedet. Men da man naaede et Stykke ind i Firserne, fik han anskaffet mekanisk Kraft, hvilket gav Virksomheden et godt Skub fremad. Der produceredes ret store Mængder af Emballage og andet Arbejde, og gennem den næste Menneskealder havde Forretningen vokset sig saa stor, at den i 1927 kunde købe Fuglsang Savværk. Derved blev man i Stand til, foruden Drittelmateriale, at levere

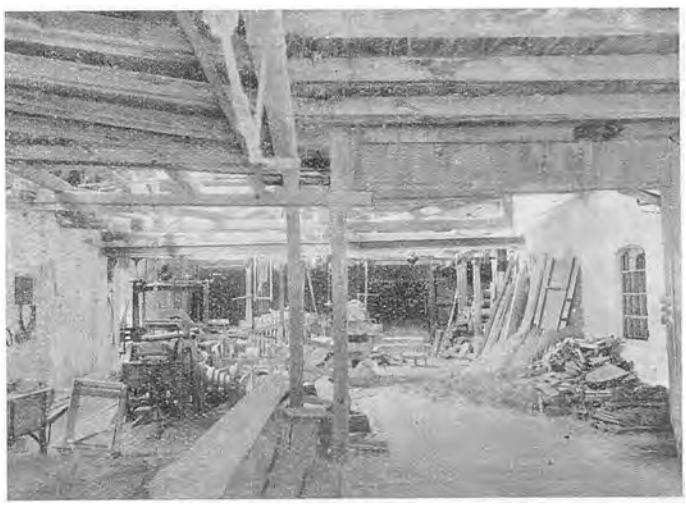

Interiør fra Skæreriet

almindeligt Savværksarbejde. Med Forarbejdning heraf er nu 45 Personer i Arbejde. Ogsaa i anden Henseende har Forretningen flere Gange set Udvidelser, saaledes efter en Brand i 1899, da samtlige Bygninger blev opførte i stærkt udvidet Skikkelse.

I 1917 blev Firmaet omdannet til et Interessentskab, hvis Indehavere var L. Nielsen, Frk. E. Nielsen, J. L. Nielsen, Kr. R. Christensen og N. P. Nielsen. Frk. E. Nielsen, der er født den 7. Februar 1876 i Nykøbing, er uddannet som Kontorist. De tre andre nuværende Indehavere har alle Uddannelse som Bødkere.

J. L. Nielsen er født den 18. August 1877 i Nykøbing og har faaet sin første Uddannelse i Næstved. Kr. R. Christensen er født den 4. Februar 1880 i Menstrup. N. P. Nielsen er født i Nykøbing F. den 28. Januar 1885. Ogsaa han er uddannet i Næstved.

F. KRYGER
KORN OG FODERSTOFFER

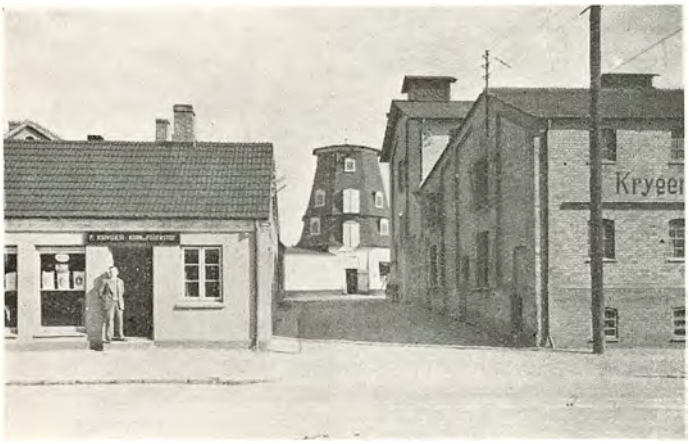

F. Krygers Mølle og Pakhuse

Firmaet F. Krygers Korn- og Foderstofforretning i Nykøbing er en ret gammel Forretning, der i Aarenes Løb er undergaaet en ganske interessant Udvikling. Forretningen er oprindelig grundlagt i Midten af forrige Aarhundrede af en anset gammel Nykøbing-Købmand Vilh. Møller, og han overdrog den i 1887 til Bager J. Kryger, der fortsatte den som baade Bageri, Mølleri, Korn- og Foderstofforretning. Da J. Krygers Søn, Frederik Kryger, den 21. November 1903 overtog Forretningen, havde han allerede i nogle Aar været ansat i den, men saasnart han fik Styret, anlagde han en noget anden Kurs for Forretningen, idet Købmand F. Kryger udelukkende handlede med Korn, Foderstoffer og Mel, baade en gros og en detail. Ogsaa i Forretningens Ydre skete der Ændringer, idet Købmand F. Kryger efter Overtagelsen opførte flere Bygninger, bl. a. et Kornmagasin. Firmaet, der nu importerer oversøiske Varer i ret store Mængder, beskæftiger ca. 10 Personer.

F. Kryger

Købmand F. Kryger er selv Nykøbingenser, født den 5. August 1867. Han var fra 1925—29 Byraadsmedlem, har været Havneudvalgsmedlem i 8 Aar, er Suppleant i Folkebanken i Nykøbing og Bestyrelsesmedlem i Lolland-Falster Kulkompagni.

E. C. SCHULTZ
KOLONIALFORRETNING

I en af Nykøbing Falsters gamle, interessante Ejendomme grundlagdes i 1896 den nu saa kendte Schultz'ske Kolonialforretning. Det var Faderen til den nuværende Indehaver, der grundlagde Forretningen, men han døde allerede i 1898.

Der blev saa ansat Bestyrer, og selvom denne skiftedes nogle Gange, lykkedes det dog at holde Forretningen oven Vande, indtil Sønnen, E. C. Schultz, i 1909 var gammel nok til at overtage den. Det var dog først efter Verdenskrigens Ophør, at der kom rigtig Gang i Foretagendet. Omsætningen er i de sidste 10—15 Aar mangedoblet og er, paa Trods af de herskende Krisetider, stadig stigende.

E. C. Schultz er selv Ejer af den halvandet Hundrede Aar gamle Ejendom, hvori hans Forretning findes i Østergade. Han vaager over Ejendommens Patina, men har dog i Løbet af de sidste 10 Aar tre Gange maattet udvide Butikslokalerne.

Købmand Schultz er født den 18. Marts 1886 i Nykøbing og har faaet købmandsmæssig Uddannelse.

KINO-TEATRET

Blandt de Biografteatre, der har været med siden Filmens gyldne Tid for Alvor begyndte, er Kino-Teatret i Nykøbing, der er Byens største og mest moderne Teater og bygget i 1915 af dets nuværende Indehaver, Direktør A. Herskind. Adskillige Hundredtusinder af Gæster fra By og Omegn er i Aarenes Løb — naar de to Neonstriber fra Teatrets hypermoderne Funkisfaçade om Af-

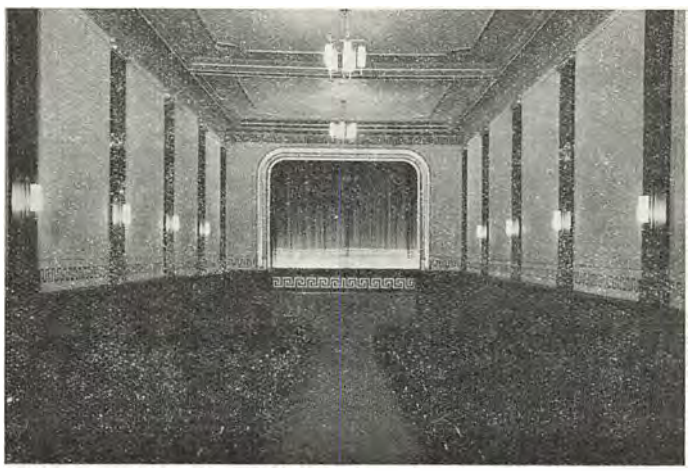

tenen kaster deres røde Lys over Østergade — blevet lokket indenfor i det smukke og hyggelige Teater, og det er vist de færreste, der er gaaet skuffet derfra. — Mange er de Films, der i Aarenes Løb er blevet rullet henover Teatrets Billedflade, og deriblandt har været mange virkelige Storfilms af betydelig kunstnerisk Standard, Films som Dickens-Filmene og de pragtfulde svenske Films, der er gaaet deres Sejrsgang Jorden over. Derfor er der heller ingen Tvivl om, at Direktør Herskind

ogsaa i Fremtiden vil være sig sit kunstneriske Ansvar bevidst og altid kun byde sit Publikum de bedste af de Films, der er fremme paa Markedet.

Oprindelig havde Direktør Herskind — et Par Aar før han byggede Kino-Teatret — erhvervet sig „Biograf-Teatret", der havde tilhuse paa Torvet, hvor nu Folkebanken residerer; men Lokalerne her var mindre heldige til Teaterdrift, og derfor tog Direktør Herskind den heldige Beslutning at skaffe Byen et helt nyt, moderne og fuldt ud tidssvarende Teater.

GULDSMED H. C. MATTHIASEN NYKØBING FALSTER

Guldsmed H. C. Mathiasen

At ogsaa en Guldsmed i bogstavelig Forstand kan være sin egen Lykkes Smed, har Guldsmed H. Chr. Matthiasen i Nykøbing bevist. Matthiasen begyndte i 1902 i en meget lille Butik den Forretning, hvis fornemme Udstillingsvinduer i Dag er en Fryd for Øjet. Han maatte selv besørge det meste af Arbejdet baade paa Værkstedet og i Butiken. Nu er hans Forretning en af de mest kendte i Byen og

giver Beskæftigelse til seks—otte Personer. Guldsmed Matthiasen beskæftiger sig med Forarbejdning og Salg af alt indenfor sin Branche. Haandciselerede Skeer er hans Specialitet.

H. Chr. Matthiasen er født den 18. Juli 1876 i Thisted. Han stod i Guldsmedelære i Odense, hvor han fik Sølvmedalje for sit Svendestykke. Senere tog han fortsat Uddannelse baade herhjemme og i Udlandet, Norge, Frankrig og Tyskland.

NYKØBING FALSTER MØBELFABRIK

Fabrikant Chr. Christensen

Det var den 1. Oktober 1916, at Snedkermester Chr. Christensen greb Chancen og i Slotsgade 13-15 etablerede et Snedkerværksted. De første tre Aar gav han sig udelukkende af med Bygningsarbejder, og til en Begyndelse havde han kun en Lærling til Hjælp. Men i 1919 paabegyndte Christensen en Fabrikation af Møbler, og fra nu af kom der ordentlig Skub i Sagerne. Pladsmæssige og tekniske Udvidelser maatte til den ene Gang efter den anden, og i 1929 lejede Christensen yderligere Lokaler i Ryesgade 34.

Under normale Forhold giver hans Fabrik nu Arbejde til halvfjerdsindstyve Mand. — I Slotsgade foretages Tilberedning og Forarbejdning af Træet, og i Ryesgade er der Samlerværksted og Polérafdeling samt Forsendelsesafdeling. Fabriken leverer især Spisestuer og Soveværelser og er i sin nuværende Skikkelse i Stand til at præstere en udstrakt Eksport.

Fabrikant Chr. Christensen er født den 6. November 1885 i Store Granløse pr. Holbæk. Han var i sin Tid

ansat hos A/S „Silvan" i København som Maskinsnedker i fire Aar og drev desuden i fem Aar Vognmandsvirksomhed i København. I 1916 overtog han Ledelsen af Snedkerværkstedet i Slotsgade og købte det i 1918.

Fabrikant Christensen er Voldgiftsmand for Mesterforeningen.

TEGLVÆRKERNES SALGSKONTOR FOR LOLLAND-FALSTER

Teglværkernes Salgskontor for Lolland-Falster er oprettet den 1. Januar 1932 af følgende Teglværker:

P. Wolfsberg Larsen

A/S Grængegaardens Teglværk, Grænge, Nykøbing Teglværk ved C. Aarslev Jensen, Nykøbing, Helgenæs Teglværk, Nakskov Teglværk ved J. P. Petersen, Idalund Teglværk pr. Sakskøbing (Lehnsgreve H. Haugwitz Hardenberg Reventlow), Klokkemose Teglværk ved J. Rasmussen, Kettinge, Taaderup Teglværk pr. Tingsted (J. Schwærter), Eged Teglværk pr. Karleby (H. Petersen) samt A/S De forenede Teglværker i Egernsund.

Kontoret, der har Lokaler Voldgade 2, administrerer de nævnte Teglværkers Salg og Indkrævning, Fordeling af Ordrer m. v. Kontoret ledes af Forretningsfører P. Wolfsberg Larsen, født den 6. April 1908 i Sdr. Hygum. Wolfsberg Larsen er uddannet i Bygningsmaterialebranchen og var fra 1930—32 Bogholder hos A/S De forenede Teglværker i Egernsund.

HANDELSGARTNER F. ANDERSEN VILLA „ROSA"

Gartneriet Villa „Rosa" svarer til sit Navn. Det er almindelig bekendt for sine skønne og duftende Roser.

Gartneriet blev oprettet i 1834 af Fru Helene Andersen, som drev det sammen med sine Børn. I Efteraaret 1868 overgik det til Sønnen F. A. Andersen, og denne udvidede det efterhaanden fra ½ til fem Tdr. Land, ligesom han ved Siden af Gartneriet oparbejdede en Frøforretning. Det gik udmærket med Virksomheden, og en Menneskealder senere aabnedes i Skolegade et Detailudsalg, „Semperflorens", under Ledelse af tredie Generation, F. A. Andersens Søn, F. Andersen. Foruden at være bekendt for sit Rosen-Speciale, har Gartneriet ogsaa et godt Navn blandt Vindrue-Specialister. F. Andersen har gentagne Gange indhøstet Medailler og Diplomer for disse Specialiteter og har ligeledes høstet megen Anerkendelse for sine forskellige Frøkulturer.

Gartneriets oprindelige Ejendom var i sin Tid i Digteren Schaldemoses Besiddelse. Men Schaldemose flyttede til København, og i 1876 blev hans Hus nedrevet og den nuværende Ejendom, Villa „Rosa", opført. I Tidens Løb, medens Byen udviklede sig, er der solgt en Del Byggegrunde fra Gartneriets Jord.

Gartner F. A. Andersen er født den 1. Juni 1842 i Nykøbing. Han blev uddannet som Gartner hos Det kgl. Haveselskab i København. Andersen er en kendt Mand i sin By, hvis Historie han har skildret i en lille Bog, „Nykøbing Falster fra gamle Dage".

F. Andersen jun. er født den 6. Maj 1878 i Nykøbing og er uddannet hos sin Fader. I en Del Aar opholdt han sig i Udlandet, Tyskland, England, Schweiz og Holland samt i Dansk Vestindien, hvor han i over fire Aar virkede som Plantør sammen med en Broder. Broderen groede fast paa de fjerne Øer, medens F. Andersen i 1907 vendte hjem.

MØBELEKSPORTEN

Firmaet Møbeleksporten i Nykøbing er etableret i Marts Maaned 1911 af Fabrikant Johs. Andersen. Andersen begyndte sin Løbebane i Vig ved Nykøbing paa Sjælland som Snedkermester og fik efterhaanden Virksomheden dér arbejdet op til at beskæftige syv—otte Mand. I 1918 solgte han imidlertid sin sjællandske Forretning og flyttede til Nykøbing Falster, hvor han overtog Fabrikant Olles tidligere Forretning. Nu er han Indehaver af sin egen moderne og praktisk indrettede Fabriksbygning, opført i 1924, og beskæftiger for Tiden omkring ved fyrretyve Mand. Hans Speciale er Spisestuer i alle Træsorter. — Fabrikant Johs. Andersen er født den 17. Oktober 1887 i Merløse Sogn ved Holbæk og har taget Uddannelse som Snedker flere Steder her i Landet, foruden at han har taget Kursus paa tekniske Skoler. Andersen er Formand for Møbelfabrikantforeningen for Lolland-Falster.

Fabrikant J. Andersen

OBELITZ' INSTALLATIONS-FORRETNING

Den gamle pommerske Adelsslægt Obelitz har været kendt her i Landet i mere end tre Hundrede Aar. Nogle Medlemmer af Slægten bosatte sig i Danmark og har her fostret en Række kendte Personligheder, Godsejere, Søofficerer og Jurister. I Nykøbing bor nu I. B. B. Obelitz. Han er aabenbart af sin Slægt den første, der har givet sig af med at være Elektrotekniker.

I. B. B. Obelitz blev født den 3. December 1883 og fik i Daaben Navnet Johannes Brede Balthazar von Obelitz.

Da han voksede til, viste det sig snart, at han ønskede at bryde med Slægtens Traditioner og blive Haandværker. Han kastede derfor von'et ud af sit Navn og kom i Lære hos Kemp & Lauritzen, rejste til Udlandet og tog Elektroingeniøreksamen i Mittweida, vendte hjem i 1907 for at tage statsautoriseret Installatøreksamen og bosatte sig straks efter i Nykøbing Falster.

I. B. B. Obelitz

Der i Byen var der dengang store Chancer for en rask Mand. Obelitz var kun godt 23 Aar gl., men fik alligevel, i Forbindelse med Kemp & Lauritzen, overdraget Installationen af hele Byens elektriske Ledningsnet, som netop i de Aar skulde anlægges. Derved fik han Overopsyn med 25 Installatører og ligesaa mange Arbejdsmænd. Allerede i 1908 havde Obelitz, i Kompagni med J. B. Bruun & Søn, Filialer baade i Nakskov og Vordingborg. Og Aaret efter igen overtog han alle Forretningerne for egen Regning, hvorved han fik 130 Montører i sit Brød.

I Aarenes Løb har Obelitz anlagt en Række store elektriske Landcentraler, bl. a. i Dannemare, Græshave, Horslunde, Lundby, Kjøng, Sjællands Odde, Dame, Gedser og Moseby, og har desuden som en Slags Speciale foretaget Installationer paa en Del af vore kendte Herresæder.

DANSKE ANDELSSLAGTERIERS EKSPORTFABRIKER „DANA"

Danske Andelsslagteriers Eksportfabriker „Dana", i Nykøbing, er oprettet af de lolland-falsterske Slagterier og betyder i sig selv Virkeliggørelsen af en Plan, som de danske Andelsslagterier gennem flere Aar har beskæftiget sig med, nemlig at faa startet nogle Fabriker, som kunde give Slagteriernes Produkter en saadan Tilberedning, at de kunde eksporteres som færdige Varer, lige til at sætte paa Bordet, det gælder baade Kød, Pølser, Skinker og Konserves af mange Slags. For disse Varer skulde der kunne oparbejdes nye Markeder i Lande, der hidtil var lukkede for det danske Flæsk. Og hvad dette i disse vanskelige Aar, hvor Eksporten paa alle Omraader har Vanskeligheder, vil sige, kan sikkert enhver forstaa.

Eksportfabriken „Dana" startedes i Oktober 1931, tildels paa et forsøgsmæssigt Grundlag, men ogsaa for virkelig at efterkomme Efterspørgselen fra fjerne Pladser, hvortil de danske Produkters Ry var naaet. Fabriken er, ligesom alle andre danske Slagterier og Fødevarefabriker, underkastet Veterinærtilsyn og Statskontrol og er i Stand til at variere sin Produktion i en saadan Grad, at de forskellige Markeders specielle Fordringer til enhver Tid kan efterkommes. Det kan herhos noteres, at alle de Daaser, Fabriken bruger til Emballage, paa Indersiden er saaledes præparerede, at de forkastelige sorte Pletter, som i modsat Fald let fremkommer paa konserveret Kød, fuldstændig bliver borte.

Fabrikens Leder er Direktør Einer Rasmussen, født den 26. April 1893 i København. Direktør Rasmussen har faaet handelsmæssig Uddannelse i U. S. A., Canada, Sydamerika og paa forskellige europæiske Handelspladser. Han har saaledes ualmindelig gode Forudsætninger for at føre denne nye Gren af dansk Eksports Fremstød ud i Livet paa heldig Vis. „Dana" beskæftiger allerede nu en Arbejdsstyrke paa 30—70 Mand.

Formand for Selskabet, der ejer Fabrikerne, er Gaardejer Ludvig Hermansen, Marrebæk pr. Væggerløse.

HØJBROENS MONUMENTINDUSTRI

Højbroens Monumentindustri blev grundlagt i Aaret 1870 af Monumentmager Frederik Jensen. Forretningen havde dengang tilhuse i Jernbanegade 36, hvor en Broder til den nuværende Indehaver endnu driver et Stenhuggeri en gros. Frederik Jensen drev sin Virksomhed indtil 1904, da den overtoges af hans Søn, Hans Christian Jensen. I 1918 traadte den nuværende Ejer, Sønnesønnen J. Spjellerup-Jensen, til.

J. Spjellerup-Jensen

Ejendommen i Jernbanegade er opført i 1890, da Jernbanegade iøvrigt kun var et Engdrag. I 1929 flyttede Monumentindustrien til sit nuværende Domicil ved den gamle Voldgrav. Den arbejder stadig sammen med Huggeriet i Jernbanegade, og de to Virksomheder beskæftiger tilsammen ialt ti Mand. Den grovere Forarbejdning sker i Jernbanegade, den finere Afpudsning i Højbroens Monumentindustri.

Fabrikant J. Spjellerup-Jensen, der er født den 28. Juni 1891 i Nykøbing, er oprindelig udlært som Maler, men kom senere i Stenhuggerlære hos Faderen og Broderen.

Højbroens Monumentindustri

I flere Aar har han rejst og arbejdet i Udlandet. I tre Aar var Spjellerup-Jensen Formand for Haandværkerarbejdet paa Kuranstalten Hald. Han er Kasserer for „Dansk Arbejde" i Nykøbing og Assistent ved Byens Brandvæsen.

BIOGRAF-TEATRET

I Aaret 1913 overtog tidligere Assistent i Post- og Telegrafvæsenet A.W. Dabelsteen. Biograf-Teatret i Nykøbing. Biograf-Teatret er naturligvis ikke Nykøbings eneste Filmsteater, Navnet er blot et Firmanavn, der populært bliver til „Bio". Og alle Falstringer kender „Bio"s flotte Façade, saaledes som den nu ser ud, efter at store Udvidelser har fundet Sted i 1918 og 1923. Forøvrigt blev „Bio" aabnet allerede den 5. September 1908, men naturligvis som et af de mere gammeldags Biografteatre, end man nu om Dage kender dem.

Direktør A. W. Dabelsteen

Direktør Dabelsteen er født den 26. Januar 1888 i København og var fra 1907—13 ansat i Postvæsenet. Men i Filmsvirksomheden kom han paa sin rette Hylde. Dabelsteen er Indehaver af en Del Tillidshverv. Han er Formand for Lolland-Falsters Mo-

torforening. Medlem af Det danske Spejderkorps Korpsraad, Kasserer i Nykøbing Tropsraad og i Bestyrelsen for „Den personlige Friheds Værn", Nykøbing Falster Afdeling.

KNUD SKAFTE BAGERI OG KONDITORI

Knud Skafte

Enhver, der har været i Nykøbing, kender Knud Skaftes Bageri og Konditori, hvor Nykøbingenserne drikker Formiddags- eller Eftermiddagskaffe, medens udenbys Gæster interesseret studerer Vægdekorationerne, der er lidt af en Seværdighed, og som viser Episoder fra Svenskekrigen.

Oprindelsen til Skaftes Virksomhed er ikke at finde i Nykøbing, men i København, hvor Skafte i 1924 paabegyndte en mindre Forretning, som dog allerede efter et Aars Forløb flyttedes til Nykøbing Falster, hvor den er ualmindelig smagfuldt, hyggeligt og

Interior fra Konditoriet

smukt indrettet i den ejendommelige, gamle Ejendom paa Hjørnet af Lilletorv og Raadhusstræde.

Forretningen, der baade omfatter Bageri og Konditori med Servering af Kaffe, The og Spirituosa, har i Løbet af de faa Aar, den har eksisteret, vokset sig saa stor, at den nu giver Arbejde til 14 Personer. Dens populære Indehaver, Knud Skafte, er født i Søllested 21. Maj 1896.

KAJ CHRISTOFFERSEN GARTNERIET „SOLSIKKEN"

Fredag Aften den 25. Marts 1927 døde Medlem af Alm. dansk Gartnerforenings Hovedbestyrelse Johan Christoffersen, Nykøbing Falster. — Om Christoffersen blev der skrevet, at han var en meget alsidig og kundskabsrig Gartner, der var stærkt interesseret i Gartnerforeningens Arbejde og i Standens Anliggender i det hele taget.

Kaj Christoffersen

Johan Christoffersen var født den 21. Oktober 1874 i Nykøbing som Søn af Bagermester Christoffersen. Ved 25-Aars Alderen, i Aaret 1900, paabegyndte han den Gartnerforretning, som han ved sin dygtige Hustrus Hjælp fik oparbejdet til at være en betydelig og solid Forretning. Gartneriet blev drevet som Frilandsgartneri paa et Areal af 3½ Td. Land, og samtidig aabnede Christoffersen et Udsalg i Østergade 29. I 1928, kort efter, at Sønnen Kaj Christoffersen havde overtaget Styret i Gartneriet efter sin Fader, opførtes nogle Drivhuse, og den 1. Marts 1930 overtog Kaj Christoffersen ogsaa Forretningen i Østergade. Ejendommen, der er opført i 1660, saavidt man kan skønne, er alene af den Grund en Seværdighed.

Ligesom Johan Christoffersen var en anset Borger i sin By og oppebar adskillige Tillidshverv indenfor sin Stand, saaledes har Sønnen dygtiggjort sig til at blive ham en værdig Efterfølger. Kaj Christoffersen er født den 16. September 1902 i Nykøbing og kom i 1916 i Lære i Faderens Forretning. Senere gennemgik han et 11-Maaneders Eksamenskursus paa Vilvorde Havebrugsskole, hvor han tog 1. Karakter og erhvervede sig Stephan Nyelands Jubilæumslegat. Han rejste saa til Frankrig og tog Plads hos Handelsgartner Roierr i Versailles og siden hos Handelsgartner E. Redont i Reims samt hos A. O. Truffau i Versailles. Derfra tog han til England til et af Verdens største Nellikegartnerier, C. G. Engelmann, Saffron Wolden, i et Aar, og derfra til I. P. Hartmann i Gent i Belgien. Endelig var Christoffersen paa en Studierejse til Holland og vendte i 1925 hjem til Danmark, belæsset med Viden og Erfaringer, og indtraadte i Faderens For-

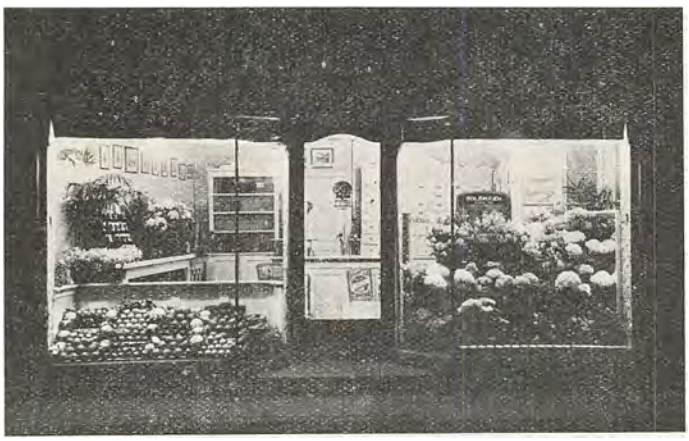

Forretningen i Østergade

retning. Han er nu Leder for Alm. dansk Gartnerforenings Aftenundervisning paa Teknisk Skole i Nykøbing.

Gartneriet „Solsikken"s Speciale er Nelliker, Blomkaal, Tomater, Hortensia og ellers alm. Gartnerivirksomhed.

J. A. ROHDAN
UHRMAGER- OG OPTIKERFORRETNING

I Juni 1921 begyndte Uhrmager J. A. Rohdan en Uhr- og Optikerforretning i Østergade i Nykøbing. Det lyk-

Afdøde J. A. Rohdan

Chr. Holm

kedes ham i Løbet af faa Aar at oparbejde en efter Provinsforhold betydelig Omsætning, og i særlig Grad havde Tilpasning af Briller og Optikerafdelingen iøvrigt hans Interesse.

Rohdan døde i Juni 1932, kendt og agtet for sin ihærdige Stræben og sin Redelighed — de to Dyder, der havde gjort hans Forretning kendt i vide Kredse.

Enkefru Rohdan, som fra første Begyndelse assisterede sin Mand i det daglige Arbejde, fører hans Virksomhed videre, assisteret af Uhrmager Chr. Holm, som kender baade Forretningen og Kundekredsen, da han er uddannet af J. A. Rohdan.

Rohdan var født i Øster Ulsted den 3. Juli 1894, han blev altsaa bortrevet i en ung Alder. Fru Emma Rohdan er født i Snesere Sogn den 25. Januar 1900.

H. CHR. OLAFSEN

En af de Forretninger, der har været med til at sætte sit Præg paa det livlige merkantile Liv i Nykøbing, er

M. Olafsen

H. Chr. Olafsen

H. Chr. Olafsens Herreskræderi, der tillige er en af de ældste Forretninger indenfor Faget paa Falster, idet den er grundlagt allerede i 1863 af Hans Chr. Olafsen, Bedstefader til den nuværende Indehaver. Olafsen etablerede sig i en gammel Ejendom i Østergade, hvor forøvrigt nu „Lolland-Falsters Stiftstidende" har Domicil. Derefter købte han en Ejendom Nr. 21 i Østergade, hvor nu Boghandler C. Larsen har Forretning. Den gamle Skræ-

dermester, der var meget afholdt og stærkt interesseret i mange forskellige Spørgsmaal, blev ved sit 50 Aars Borgerjubilæum i 1913 udnævnt til Æresmedlem af Haandværker- og Industriforeningen. To Aar senere afgik han ved Døden, 78 Aar gammel.

Sønnen, Magnus Olafsen, overtog Forretningen i 1905, og han flyttede den i 1914 til Østergade 16 i egen Ejendom. I 1926 overgik Forretningen til tredie Generation, H. Chr. Olafsen, der i 1929 flyttede til Jernbanegade 37, hvor Forretningen siden har haft tilhuse. H. Chr. Olafsen er født den 5. Oktober 1900 og er udgaaet fra Skræderlaugets Fagskole i København med Sølvmedaille i 1920. Han er, som de fleste Forretningsmænd af vor Tid, en ivrig Sportsmand, Roer og Gymnast, og han er Nykøbing Falster Roklubs Repræsentant i Dansk Gymnastikforbund.

FRIDTHJOF POULSEN DAMEHATTE

Skønt Fridthjof Poulsens Specialforretning i Damehatte hører til en af de yngste Virksomheder indenfor Forretningsverdenen i Falsters Hovedstad, idet den er oprettet i 1929, er den alligevel i Løbet af de forholdsvis faa Aar, der er gaaet siden Grundlæggelsen, kommet frem i første Række paa sit specielle Omraade.

Fridthjof Poulsen

Forretningen beskæftiger 9 Personer, og den er til enhver Tid saa velunderrettet om, hvad der sker i Verdensmodecentrerne, at den nemt konkurrerer med de fleste andre Provinsforretninger i samme Branche.

Specialforretningens Indehaver, Fridthjof Poulsen, er Københavner, født den 23. Marts 1901. Han har faaet sin første Uddannelse hos Middelboe Outzen i Nykøbing Falster, har været et Aarstid i Berlin og har gennem en Aarrække været ansat i M. R. Jørgensens Kontantforretning i Esbjerg.

Fridthjof Poulsens Modeforretning

HOLGER JØRGENSENS FARVERI

I Tider, der økonomisk set er trange, maa de fleste Mennesker være sparsommelige med deres Garderobe, og derfor bliver der, i stærkere Grad end i gode Tider,

Brug for Virksomheder, der beskæftiger sig med Tøjrensning og Farvning af Garderobe for private.

Den 20. April 1926 aabnede Farver Holger Jørgensen i Langgade 27 i Nykøbing et Værksted for Farveri og kemisk Tøjrensning. Virksomheden er gaaet godt, og allerede i 1928 blev der tillagt den en Del nye Lokaler, og i 1932 aabnedes i Forhuset et smukt Butikslokale, medens hele Bagbygningen efterhaanden indrettedes til Værksteder.

Hans Holger Jørgensen er født den 25. Juli 1894 i Nykøbing. Han lærte sit Fag hos Farver M. Møller, samme-steds, og har desuden i tre Aar arbejdet paa store Renserier i Tyskland. I Aarene 1915—26 var han ansat hos Firmaet Charles Petersen i Nykøbing, deraf de fire Aar som Mester i Farveriet.

HANDELSGARTNER CARL JUUL

Det er i Aar netop fyrretyve Aar siden, en ung Gartner ved Navn Andreas Chr. Juul etablerede sig som Gartner i Nykøbing Falster. — Nu er A. C. Juul død og Sønnen, Carl Juul, Indehaver af Forretningen, som fra to Drivhuse er vokset til fem Drivhuse med 2 Tdr. Land, hvor man fortrinsvis dyrker Blomster og Tomater.

Forretningens nøjagtige Data er følgende: Grundlagt 1893 af A. C. Juul, overtaget 1930 af Sønnen, Carl Juul, der da allerede siden 1918 havde drevet Frugt- og Blomsterforretningen Jernbanegade 42. Handelsgartner C. Juul er født den 28. Februar 1893 og har faaet sin Uddannelse som Blomstergartner hos Schmidt, Peter Bangs-

vej 72, København, Eriksen, Tesdorpfsvej, København, og Chr. Olsen, Odense. — Han er tillige Medlem af Bestyrelsen for den lokale Gartnerforening og af Bestyrelsen for Den alm. danske Gartnerforenings Falster-Kreds.

A. C. Juuls Enke har endnu Forretningen paa Grønsundvej 9.

GULDSMED SV. AAGE NIELSEN

Grunden til Sv. Aage Nielsens Guldsmede- og Juveler-forretning blev lagt i 1924.

Indehaveren har i de forløbne Aar arbejdet Forretningen op fra Ubemærkethed til Anerkendelse fra Kun-

dekredsen og inden for Branchen. Forretningen har den Fordel at have egen Guld- og Sølvsmedie.

Guldsmed Sv. Aage Nielsen er født den 13. April 1904 i Nykøbing Falster.

HELGE JØRGENSEN GARTNERIET „AALYKKE"

Helge Jørgensen

Gartneriet „Aalykke" er oprettet i 1912 af Julius Holmberg.

Den 1. Februar 1925 blev det overtaget af Gartner Ove Hansen, som har givet Gartneriet dets nuværende Skikkelse. Det bestaar af 2 Drivhuse med 150 Bænke og 2 Tdr. Land Frilandsgartneri, hvor der dyrkes Potteplanter, Hortensia, Cyclamen, Chrysanthemum, Blomkaal og Meloner. Helge Jørgensen, Gartneriets nuværende Indehaver, er født 8. September 1910 i Vig i Odsherred. H. Jørgensen er udlært som Gartner paa „Aalykke" hos den tidligere Ejer, Ove Hansen, kom

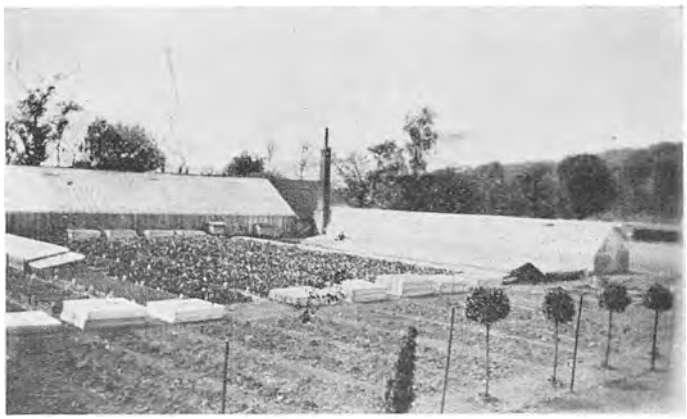

Gartneriet „Aalykke"

dernæst paa „Vilvorde" Havebrugshøjskole og arbejdede efter endt Kursus atter nogle Aar hos Ove Hansen, indtil Overtagelsen fandt Sted den 1. Januar 1933.

KØBMAND TH. RASMUSSEN KRAGHAVE

Den 7. Maj 1904 oprettede Købmand Carl Juhl, Nykøbing, en Filial i Kraghave. Efter 4 Aars Forløb blev den overtaget af den nuværende Indehaver, Th. Rasmussen, som i den forløbne Tid har været Bestyrer. Der begyndtes med een Lærling. Siden blev der antaget en Kommis, og nu arbejder der ialt 6 Personer i Forretningen, som efterhaanden er udvidet saaledes, at foruden de almindelige Kolonialvarer handles der nu med Kul, Korn og Foderstoffer og iøvrigt alt til blandet Landhandel hørende. Omsætningen er siden Købet steget til det tidobbelte, idet den dengang var 30,000 Kr., medens den senere en Tid var naaet helt op paa 300,000 Kr.

Købmand Th. Rasmussen

Saavel Butik som Ejendom var meget lille, da Th. Rasmussen overtog Firmaet, og den første Udvidelse foretoges i 1908, medens der i 1929 blev bygget yderligere en Magasinbygning og sat en Etage paa Forhuset.

Ejendommen i Kraghave

Th. Rasmussen er født 1882 i Tingsted Sogn. Han kom i Lære i Bandholm, hvor han ogsaa har været Kommis. Førend Købmand Rasmussen blev Bestyrer af Filialen i Kraghave, var han ansat hos Købmand P. Petersen, Nøbbet, Horslunde, og to Aar hos Niels Rasmussen i Nykøbing Falster.

JENS ANDERSENS MANUFAKTUR- OG KONFEKTIONSFORRETNING

I Aaret 1887, den 17. Marts, etablerede Købmand Jens Andersen sig som Trikotagehandler i Langgade 8 i Nykøbing. Det gik saa godt for ham med Handelen, at han allerede i 1892 kunde flytte til bedre Pladsforhold i Langgade 12, hvor han straks udvidede Forretningen med en Afdeling for Konfektion. Det gik stadig fremad, og snart købte Andersen Ejendommen, hvori han boede, og senere ogsaa Nabo-Ejendommen, Nr. 10. — Samtidig udvidede han med en Afdeling for Senge og Sengeudstyr. Dette sidste skete i 1918. Og nu i 1933 har Jens Andersen yderligere købt Ejendommen Langgade 14; der skal atter udvides og moderniseres. Firmaet har fjorten—tyve Personer i sit Brød, eftersom Sæsonerne skifter.

Jens Andersen

Den 19. Marts 1931 indtraadte Sønnen, A. Nørregaard Andersen, som Medindehaver af Firmaet.

Købmand Jens Andersen er født den 6. Juli 1861 i Herning og blev uddannet ved Handelen. I flere Aar af sin Ungdom opholdt han sig i Norge som Rejsende. Forretningen i Nykøbing overtog han forøvrigt efter en Broder, der havde oprettet den en halv Snes Aar tidligere. Jens Andersen er Æresmedlem i Haandværker- og Industriforeningen.

CARL JENSENS KONDITORI OG CAFE

Afdøde Bagermester Carl Jensen

Er Nykøbing Falster end nok saa moderne og driftig en Fremskridtsby — den ejer dog adskillige aarhundredgamle, sagnskønne Ejendomme. I en saadan Ejendom, paa Torvet, etablerede Bagermester Carl Jensen sig den 1. Juni 1918, idet han købte en mindre Forretning, som havde Husrum der. Carl Jensens Konditori og Cafe er nu blandt de førende og beskæftiger 12—14 Mand.

Carl Jensens Konditori

Desværre døde Carl Jensen i 1930, den 29. Januar, midt i sit Arbejde. Hans Arv løftes nu af hans Hustru, Fru Thyra E. Jensen, der leder Forretningen dygtigt og godt, og som ogsaa, medens Manden levede, deltog i dens Førelse.

Fru Thyra Jensen er født den 24. Februar 1884 i Vejle.

EJEGOD MØLLE PR. NYKØBING

Edvard Bockmann

Ejegod Mølle har sit Navn efter Gaarden Ejegod, hvis Ejere den altid har tilhørt. I mange Aar har Møllens Vinger drejet rundt og rundt og malet Korn til Bønderne og Mel til Byens Bagere. Formentlig er Møllen i sin første Skikkelse bygget i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede, og gennem Tiderne har Travlheden hersket omkring den. I en Aarrække var den bortforpagtet, men da de nye Tider med deres mange tekniske Hjælpemidler tonede frem, gled Møllen atter tilbage i Ejerens Varetægt. Byens Bagere faar malet paa de mo-

Ejegod Mølle

derne Dampmøller, men ikke desto mindre staar Ejegod Mølle endnu paa Vagt for Gaarden og lader sine Vinger dreje rundt for dens Behov. Den staar der som et Symbol paa de gamle Traditioner.

For Tiden ejes Mølle og Gaard af Proprietær Edvard Bøckmann, født den 7. August 1850 paa Ny Kirstineberg. Bøckmann har overtaget Møllen efter sin Fader.

HANDELSGARTNERIET „HORTULANIA" KRAGHAVE

Hans Mortensen

Gartneriet anlagdes af Gartner Johansen 1927 og omfatter 1 Td. Land, hvorpaa er bygget 4 ret store Drivhuse. I 1932 overtoges det af den nuværende Indehaver, Hans Mortensen, der driver det som blandet Handelsgartneri med Tomater, Agurker og Meloner som Speciale. — Gartner Mortensen er Medlem af Salgsforeningen i Nykøbing Falster, hvortil Gartneriets Frembringelser hovedsagelig leveres. Hans Mortensen, som er født den 15. April 1897 i Nykøbing, har faaet sin Uddannelse i forskellige af Landets store Gartnerier, ligesom han i 3 Aar har besøgt den tekniske Skole i Nykøbing.

J. B. BRUUN & SØN MASKINFABRIK

En gammel, landskendt Fabrik for Maskiner til Træindustrien er J. B. Bruun & Søn A/S, Nykøbing F., Fabriken „Bruunshaab", der oprettedes i 1844 som et Jernstøberi med kongeligt Privilegium. Senere oprettedes en Maskinvirksomhed i Tilslutning til Støberiet, og da Fabrikens Ledelse viste sig at have en heldig Haand til Løsning af de stillede Opgaver, varede det ikke længe, før ogsaa denne Del af Virksomheden fik Fart i Udviklingen.

Men som det stedse gik fremad til større anlagt Drift, saaledes gik det ogsaa fremad til Specialisering af Fabrikationen. Det blev Træbearbejdningsmaskiner, der kom til at dominere, og det lykkedes Fabrikant Bruun ved Flid og Snille at konstruere i nye Modeller en Række Maskiner til Brug for Savværker og andre træindustrielle Virksomheder — Maskiner, som viste sig fuldt konkurrencedygtige saavel i Ydeevne som i Kvalitet og Pris. Hidtil havde det nærmest været udenlandske Fabrikata, der paa dette Felt havde udfyldt Markedet her i Landet, men nu blev det efterhaanden anderledes. Et stort og betydningsfuldt Fremstød for dansk Arbejde var gjort. Fra J. B. Bruun & Søn leveres nu praktisk talt enhver Maskine, der skal bruges indenfor Træindustrien, saavel til Savværker som til Stavfabriker, Træskofabriker, Hælefabriker o. l., og der beskæftiges over 60 Mand paa Fabriken „Bruunshaab". Et Udvalg af de Varer, der leveres, kan lyde helt interessant: Kløv-Baandsav, Bloksav, Blok-Baandsav, Baandsav, Fremføringsapparat, Parallelstyr, Fileklemme, Baandsav-Filemaskine, Rundsavaksler, Afkortningssav, Cylindersav, Stavhøvlemaskine, Kantstrygemaskine, Krøsemaskine, Rundboremaskine, Bundrundskæremaskine, Afkortesav, Afrettemaskine, Tykkelseshøvlemaskine, Kehlemaskine, Stemmemaskine, Fræsemaskine, Tappeapparat, Langhulsboremaskine, Pudsemaskine, Tapmaskine, Smergelslibemaskine, Træuldsmaskine, Træuldspresse, Kapsav, Cupiermaskine, Hulemaskine, Hæleboremaskine og Slibemaskine. Naturligvis maa en Fabrik, der skal fremstille saa mange og saa svære Maskiner, være forsynet med den nyeste og mest moderne Montering, som tænkes kan. At Fabriken nu om Dage ogsaa har en Afdeling for Centralvarme, kan kun yderligere bidrage til at forøge Respekten om den Virksomhed, der her er skabt og opretholdt. Det store Fabrikskompleks omfatter nu to Hovedbygninger og to Fabriksbygninger, altsammen egen Ejendom.

J. B. Bruun & Søn er nu et Aktieselskab, og Fabrikant K. B. Bruun, Søn af Grundlæggeren J. B. Bruun, er Selskabets Direktør. Fabrikant Bruun er Justitsministeriets Sagkyndige for Motorsager og beklæder tillige Stillingen som Direktør i Byens Sparekasse. Fabriken har eget Kontor i København.

O. CLAUSEN SKRÆDERETABLISSEMENT

Skrædermester O. Clausen

Claudius Oliver Clausen etablerede sig den 16. April 1919 paa Nørrebro i Nykøbing.

Senere rejste Skrædermesteren til Nysted, hvor han havde Forretning til 1929, da han atter flyttede til Nykøbing. Her lejedes Lokaler i Slotsgade 14, hvor Forretningen stadig har til Huse.

O. Clausen, der er født 1886 paa Femø, har efter Læretiden arbejdet i København og i flere af Landets ansete Skræderfirmaer, bl. a. hos Julius Bernth og M. Olafsen.

V. CORFITZEN HANDELSGARTNERI OG BLOMSTERHANDEL

To smaa Drivhuse byggedes straks i 1888, da J. B. Sidenius grundlagde det Gartneri paa Vesterskovvej, som nu ejes af Gartner V. Corfitzen. Gartneriet blev gennem de første Aaringer drevet i mindre Stil, men aabnede

dog i 1901 sit eget Blomsterudsalg, Langgade 24. I 1904 overdrog Sidenius Forretningen og Gartneriet til den nuværende Ejer, som hurtigst muligt tog fat paa Gennemførelsen af en Række Udvidelser, og han har gradvis fortsat med disse helt op til 1931, da han med Stolthed kunde tage sit Drivhus Nr. 12 i Brug. De fleste af Drivhusene er specielt beregnet paa Blomsterkulturer — særligt afskaarne Roser, og i det Hele taget er Bedriften væsentligst anlagt paa Fremdrivning af Blomster af alle Slags. Der beskæftiges ialt ca. tolv Personer.

Handelsgartner V. Corfitzen er en Mand, der nyder sine Medborgeres Agtelse og sine Standsfællers Tillid. Han er Formand for Gartnernes Salgsforening. Corfitzen er født den 24. September 1880 i Fræer i Aalborg Amt og blev i sin Ungdom uddannet som Gartner.

CARL NIELSEN HERREEKVIPERING

Medens man i „gamle Dage" — ihvertfald i Provinsen — købte sit Tøj, sine Skjorter og sine Slips hos den stedlige Manufakturhandler, saa ser det nutildags helt

anderledes ud. Dirrende Telegraftraade meddeler med visse Mellemrum Bulletiner om, hvad Prinsen af Wales eller denne og hin Filmsskuespiller nu har paa. — Der er paa Herrebeklædningens Omraade blevet en meget speciel og stor Branche, som har baaret Frugt i Form af en lang Række Herreekviperingsforretninger i Provins og Hovedstad, der er mindst lige saa velforsynede som lignende Forretninger i Udlandet. En af de store Provins-Herreekviperingshandlere, der har været med i det meste af denne Udvikling, er Carl Nielsen i Nykøbing Falster. — I 1905 etablerede han sig som Herreekviperingshandler i Frisegade. Han havde dengang kun en Lærling som Medhjælp, men det viste sig hurtigt, at han havde fat i den rigtige Ende, og Forretningen er nu saa stor, at den beskæftiger syv Mand foruden Nielsen selv. Selvfølgelig er Forholdene i Frisegade ogsaa forlængst blevet for smaa. I 1923 købte Nielsen Ejendommen Langgade 29, hvor Bechs Tobaksfabrik havde tilhuse, og samtidig blev der foretaget en fuldstændig Ombygning efter moderne Principper. Et Par Aar senere blev 2. Etage ogsaa taget i Brug, og — fraregnet Privatlejligheden — optager Forretningen nu hele Ejendommen.

Carl Nielsen har ikke uden Grund et vældigt godt Tag i Nykøbingenserne og Folk fra Oplandet. Han er nemlig selv Falstring, født den 20. Februar 1877 i Tingsted Kommune.

J. HÜLSENS VIN-IMPORT

Den, der hører Firmanavnet J. Hülsen nævne, vil maaske i samme Moment faa i sine Tanker nogle dejlige Likører, som han vel ikke har smagt endnu, men om hvilke han har hørt, at de skal komme, samt at de skal smage som de fineste franske og hollandske Sorter. Disse Likører fremstilles af Firmaet J. Hülsens Vin-Import i Nykøbing. Deres Fremstilling er begyndt i Sommeren 1933, og der fabrikeres fire forskellige Sorter under Fællesnavnet „L. E. F.". Man venter i faglige Kredse, at disse Likører skal betyde en ny Landvinding for dansk Arbejde.

Werner Hülsen

J. Hülsens Vin-Import saa sin første Oprindelse i den Forretning, som Købmand J. Hülsen etablerede i 1888 i Nykøbing. Hülsen førte foruden sit Vinlager ogsaa Lager af Kolonial en gros og var endvidere Indehaver af Carlsberg Øldepot, medens Vinfirmaet i sin nuværende Skikkelse grundlagdes i 1899 i Vinkælderen i Konsul Froms gamle Ejendom i Frisegade. Saadanne Vinkældere kendes jo ogsaa fra andre Byer, og der er en egen solid Hygge og nedarvet Patina over dem. I Reglen har de ogsaa et fast Stampublikum, selvom en gros Handelen naturligvis for Vinhandleren er det vigtigste.

I Aaret 1919 overtog Grosserer Werner Hülsen Firmaet efter sin Fader og købte i 1922 en nyopført Ejendom, Kongensgade 16, hvortil han saa flyttede sin Forretning. Salget foregaar baade i Detailhandel og som en gros Handel, og under de nye og moderne Forhold har Firmaet draget nye Kundekredse ind under sit Domæne.

Grosserer Werner Hülsen er født den 23. November 1889 i Nykøbing.

H. JEPPESEN BAGERI OG KONDITORI

En af de Forretninger, man først bemærker paa Jernbanegade i Nykøbing, er absolut H. Jeppesens smukke Bageri og Konditori, hvis dejlige Udstilling af friske Kager og Wienerbrød er noget udover det almindelige.

Jeppesen overtog Forretningen i Oktober 1928, og siden da er Forretningen gaaet saa stærkt frem, at der nu er elleve Personer i Arbejde for at dække det daglige Behov. — Naar der i Nykøbing og Omegn gaar Ry af Konditor Jeppesens Frembringelser, har det bl. a. sin naturlige Aarsag heri, at han er uddannet som Bager og Konditor i en af Landets fineste Forretninger indenfor Faget, nemlig Richardt paa Vesterbro i København. — Han er født den 8. August 1895 i Skelby.

JOHS. AAEN

Blandt de mange udmærkede Manufakturforretninger i Nykøbing indtager Johs. Aaen ikke blot en Førerstilling, men ogsaa en Særstilling, idet Forretningen blev grundlagt i 1889 af en af de første kvindelige Manufakturhandlere her i Landet, Margrete Andersen, der under ganske ekstraordinære Omstændigheder fik Borgerskab til at drive blandet Manufakturforretning i Ejendommen Jernbanegade 23 i Nykøbing, og det gik saa godt, at Frk. Andersen 8 Aar senere selv kunde bygge Ejendom ved Siden af sin gamle Forretning og flytte den ind under nye og bedre Forhold. Da hun i 1925 afstod Forretningen til Købmand Johs. Aaen, lod han den ombygge, saaledes at ogsaa Ejendommens 1. og 2. Etage blev taget i Brug og saaledes, at Forretningen ikke blot blev betydeligt udvidet, men

Købmand Johs. Aaen

ogsaa blev up to date i enhver Retning. Forretningen, der nu beskæftiger tyve Personer, er navnlig baseret som Udstyrsforretning med egen Systue og med specielle Afdelinger for blandet Manufaktur, Kjoler og Konfektion etc.

Købmand Aaen er Vendelbo, og han ejer i fuldt Maal Vendelboens sejge Energi og jævne og retlinede Karakter. Han er født den 8. September 1892 i Frederikshavn og har faaet hele sin Uddannelse indenfor Manufakturbranchen. I tre Aar var han Direktør for A/S Dansk Manufakturimport i København og har ikke mindst derigennem gjort sig kendt og anset indenfor den danske Manufakturhandlerstand.

T. C. CHRISTOFFERSENS EFTF.

Et lille, beskedent Smedeværksted blev oprettet den 3. Oktober 1877 af T. C. Christoffersen. Det var saa smaat, at hans Hustru maatte arbejde med paa Værkstedet den første Tid; men da der først var kommet Gang i Foretagendet, gik det gradvis frem. Der kunde jævnlig foretages Udvidelser og Anskaffelse af bedre Maskiner.

Smedemester Torben Møller

I 1912 er den største Udvidelse foretaget. Maskinanlæget blev kompletteret og en ny stor Smedie tilbygget med Plads til 30 Mand. Samme Aar indtraadte Torben Møller i Virksomheden, af hvilken han var Medindehaver til 1921, da han overtog Forretningen for egen Regning.

Der udføres alt mekanisk Arbejde, undtagen Hestebeslag og Automobilreparationer, saavel Skibs- og Bygningsarbejder som Varmeanlæg. 15 Mand er i Arbejde.

Torben Møller, født 30. December 1883 i København, er Søn af Smedemester Møller, hos hvem han fik Uddannelse som Grovsmed. Den tekniske Uddannelse har Møller erhvervet sig paa Teknisk Skole og Teknologisk Institut. Han har senere taget Eksamen som Vand- og Gasmester og har endelig ogsaa faaet Uddannelse hos T. C. Christoffersen, som er hans Svigerfader. Det skal nævnes, at Møller i 1902 blev prisbelønnet for sit Svendestykke.

I Nykøbing er Smedemester Møller Næstformand i Smedemesterforeningen og Medlem af Ligningskommissionen.

SVEND TEILMANN
JERNBANEGADES MATERIAL- OG FARVEHANDEL

En egen blandet Duft af Farver og andre Varer, som man kun finder den i en af de faa virkelige Materialhandeler, der findes i Provinsen, slaar En i Møde, naar man træder ind i Svend Teilmanns Materialhandel paa Jernbanegade i Nykøbing. Her forhandles ogsaa alt, lige fra Farver og kosmetiske Artikler til Frugttræssprøjter. Forretningen er grundlagt i 1903 og havde oprindelig tilhuse i samme Gade Nr. 29; men i 1911 købte Svend Teilmann Ejendommen paa den modsatte Side af Gaden, Nr. 28, og flyttede Forretningen hertil, hvilket betød en stor Udvidelse af den, idet man nu har samlet baade Forretningslokaler, Kontor og Lagerrum.

Svend Teilmann

Under Navnet Fabrikken „Tranen" udvidede Teilmann i 1931 Fabrikationen af kosmetiske og tekniske

Artikler og begyndte samtidig en Grossistvirksomhed, der strakte sig over Sjælland, Lolland-Falster og Møen, men som nu — grundet paa Valutarestriktionerne — egentlig kun er rigtig igang paa selve Lolland-Falster, hvor man da ogsaa overalt kender Teilmanns fikse Trane-Varemærke. Denne Del af Forretningen ledes af Sønnen, C. A. Teilmann. I 1931 paabegyndtes ogsaa Pakning af Gifte til Sprøjtning af Frugttræer. En Del af Materialerne til disse Varer importerer Firmaet direkte.

Grosserer Svend Teilmann er født den 17. Juli 1881 i Haldagerlille pr. Fuglebjerg og er uddannet indenfor Handelen. Han har ogsaa paa andre Omraader været sin By en god Borger, idet han bl. a. sidder i Bestyrelsen for Nykøbing Falster Hjælpekasse.

FORSIKRINGSSELSKABET DANSK BYGNINGS ASSURANCE

Ovennævnte Forsikringsselskab stiftedes den 20. November 1929 paa Initiativ af lolland-falsterske Bygmestre med det Formaal at tegne Forsikringer mod Husbukke og Hussvamp.

Direktør H. Damgaard

Den 1. April 1930 oprettede Selskabet tillige en Afdeling for Udryddelse af førnævnte Skadedyr, og raader til dette Øjemed over 4 Maskinanlæg. I Løbet af 3 Aar har Selskabet foretaget Udryddelse af Husbukke her i Landet paa Ejendomme til en Værdi af 25 Mill. Kroner. Selskabet har selv Tilsyn med de forsikrede Ejendomme og foretager alle Fornyelser af beskadigede Bygningsdele. Dansk Bygnings Assurance tegner Forsikringer overalt i Danmark og har i Øjeblikket en indtegnet Forsikringssum paa ca. 200 Mill. Kroner.

Selskabets administrerende Direktør er H. Damgaard, dets Formand Murermester Evald Andersen, der samtidig er kontrollerende Direktør. Medarbejderstaben er ret betydelig, idet Kontoret beskæftiger 5 Personer, Akkvisitionen 32 og Udryddelsesafdelingen 20. Hans Damgaard er født den 11. December 1884 i Sdr. Kirkeby Sogn og er oprindelig uddannet som Tømrer. Efter at have opholdt sig paa forskellige Skoler etablerede han sig som Tømrermester i 1910 i Tingsted. Direktør Damgaard har fra 1914 været Formand og Forretningsfører for Byggefagenes Mesterforening paa Falster og Østlolland, har fra 1918 haft samme Stilling indenfor Bygnings-haandværker-Foreningen for Lolland-Falster og har fra 1920 været Medlem af Bestyrelsen for Fællesrepræsentationen for Dansk Haandværk og Industri. 1926 blev H. Damgaard Branddirektør i Østifternes Brandforsikring, en Stilling han stadig besidder. Da Forsikringsselskabet Dansk Bygnings Assurance blev oprettet med Hjemsted i Nykøbing, blev H. Damgaard ansat som administrerende Direktør. Af andre Tillidshverv kan nævnes: Næstformand i de samvirkende Industri- og Haandværkerforeninger i Maribo fra 1928 og Vurderingsmand i Østifternes Husmandskreditforening fra 1919.

JERNBANEGADES UR- OG OPTIKFORRETNING

Den 17. December 1901 overtog Gunnar Christiansen Christoffersens Urforretning, Jernbanegade 22.

Gunnar Christiansen

Forretningen, som den Gang var meget uanselig og lille, lykkedes det Christiansen ved Flid og Dygtighed gennem Aarene at oparbejde til et indtage en god Position blandt Byens Forretninger i Branchen.

I Nr. 22 havde Forretningen til Huse til 1914, da den flyttede ind i Naboejendommen, Nr. 20, hvor der var langt bedre Forhold at arbejde under. I 1930 maatte Forretningen atter flytte, denne Gang paa

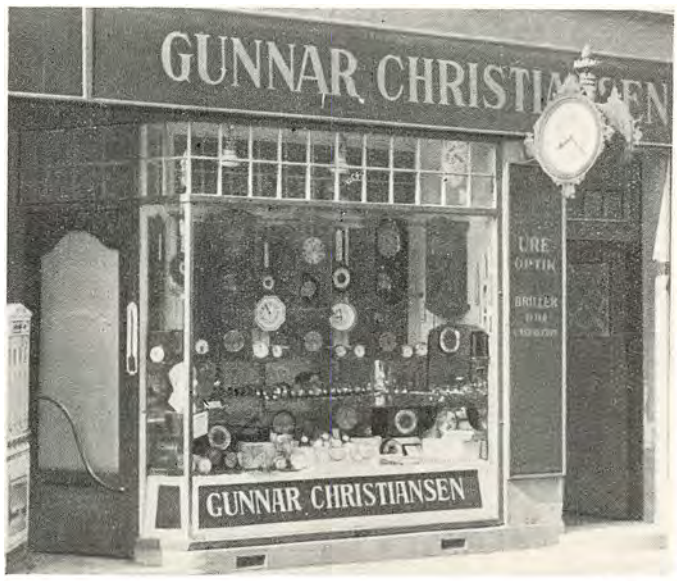

Grund af Ejerskifte, og har nu til Huse i Nr. 40 i samme Gade.

Uhrmager Christiansen sælger og reparerer Uhre og optiske Artikler og beskæftiger i sin Forretning 2—3 Mand.

Gunnar Christiansen er født i Østofte Sogn paa Lolland den 13. Oktober 1875, har staaet i Lære i Maribo hos den bekendte Uhrmager Pingel, derefter haft Ansættelse i Datidens største Forretning i Provinsen (A. Madsen, Randers) og flere Steder i København og Provinsen. Christiansen er Bestyrelsesmedlem i Lolland-Falsters Uhrmagerforening.

KRAGHAVE MØLLE
PR. NYKØBING

er opført 1865 af Møllebygger Hans Jørgen Hansen som Vindmølle. — Paa den Tid var Mølleriet nærmest baseret paa en Art Byttehandel med Landmændene. Mølleren var selv Tolder og tog pr. Tønde 25 Øre og 3 Pund Korn. Ved denne Pris maa man tage i Betragtning, hvor smaa Kværnene dengang var. Byttehandelen var den fremherskende, indtil man omkring Aar 1900 gik over til en anden Form for Udveksling: Mellemhandelen.

Møller Hans Otto Petersen

Møllen gik over paa flere forskellige Hænder, indtil Møller Lars Chr. Petersen i 1886 blev Indehaver af den. Han solgte i Halvfemserne 12 Tdr. Land Agermark fra Møllens Jord.

Ved Møller Petersens Død 1920 overtog Sønnen, Knud Petersen, Møllen, som han drev til 1926, da hans Broder, den nuværende Ejer Hans Otto Petersen, købte den af ham.

Aaret efter lod Møller Petersen Vingerne tage af, samtidig med, at der blev installeret Elektromotorer.

Til Møllen hører et Bageri, som paabegyndtes i Halvfemserne af L. Chr. Petersen, og desuden drives der en betydelig Handel med Korn og Foderstoffer.

I Møllen og Bageriet er beskæftiget 3 Mand.

Hans Otto Petersen er født den 12. December 1887 i Kraghave og har faaet sin Uddannelse som Møller og Bager hos Faderen.

Møller Petersen sidder i Bestyrelsen for Kraghave Brugsforening.

A. PRÆSTEGAARD

Købmand A. Præstegaard overtog den 14. April 1914 i Nykøbing den Forretning, hvoraf han stadig er Indehaver, og som har Lokaler i Hjørnebutiken, Jernbanegade 26. Forretningen var tidligere drevet af Købmand H. P. Olsen. Den omfattede ved Overtagelsen Glas, Porcelæn, Køkkenudstyr, Legetøj, Tobak og Vin, Tapet

A. Præstegaards Ejendom 1883

og Linoleum. Købmand Olsen beholdt Afdelingen for Tobak og Vin og indrettede sig i en mindre Butik ved Siden af Hjørnebutiken, medens Købmand Præstegaard fortsatte med Porcelæn, Glas, Køkkenudstyr og Legetøj. Hans Virksomhed har siden Overtagelsen holdt en jævn og støt Fremgang, baaret af redelige Forretningsprincipper, og den beskæftiger i Dag fire Personer.

I Efteraaret 1918 købte Præstegaard Ejendommen af Købmand Olsen, og da Naboejendommen, hvori der var Teknisk Skole, blev ledig i 1929, købte han ogsaa denne, idet den tidligere havde været en Del af Nr. 26, hele Komplekset opført i 1883, men delt omkring Aar 1900. For at kunne gennemføre et ret betydeligt Projekt, dannedes nu et Interessentskab med tre Indehavere, hvoraf Præstegaard naturligvis var den ene. Og dette Interessentskab fuldførte Ombygningen i 1930, saaledes at Forretningen i den stærkt udvidede og smukt moderniserede Hjørnebutik nu præsenterer en særlig smuk Udstilling

Ejendommen i 1933

af sine Specialer: Glas, Porcelæn, Køkkenudstyr og Lædervarer. Hele Ejendommen fra 1883 er atter samlet.

Købmand A. Præstegaard er født den 24. Februar 1888 i Klejdrup og er uddannet i Isenkrambranchen.

J. P. JENSEN & SØN SKRÆDERETABLISSEMENT

Vil man i Nykøbing have det rette Snit paa sit Tøj, saa er Skræderfirmaet J. P. Jensen & Søn i Jernbanegade 4 en af de første Forretninger, man tænker paa at henvende sig til.

Forretningen er grundlagt 1. Marts 1902 af J. P. Jensen og dennes Svoger, P. Plambøch. Denne sidste var dog kun med i Forretningen i et Par Aar, hvorefter han trak sig ud af den og fuldt og helt overlod den til Jensen,

der i Aarenes Løb fik en anselig Forretning med en solid Kundekreds, der navnlig her lærte at værdsætte den Akkuratesse og høje Standard i Kvaliteten, som altid var J. P. Jensens stærke Side.

Sønnen, Charles P. Jensen, der var indtraadt i Firmaet og overtog dette efter Faderens Død, har fulgt de gode gamle Traditioner og har derfor formaaet at beholde den store Kundekreds, saaledes at han nu kan beskæftige syv Mand.

Charles P. Jensen, der er født den 22. Marts 1903 i Nykøbing, har faaet en meget fin Uddannelse som Skræder, idet han ikke blot har lært sit Haandværk hos Faderen, men ogsaa har været i Frankrig.

HANS HENRICHSEN & CO. AKTIESELSKAB

Firmaet Hans Henrichsen & Co., Nykøbing Falster, er grundlagt i Aaret 1868 af Købmand I. S. Gram, der oprindelig var Skibsfører, men som snart blev en Foregangsmand indenfor Handelen. Gram beskæftigede sig særligt med Handel med Korn og Foderstoffer samt Kunstgødning, og han var den første, der importerede Solsikkekager, det senere saa stærkt eftertragtede Kraftfoder for Malkekøer, her til Landet.

I Aaret 1900 overtoges Forretningen af Købmand Hans Henrichsen, som førte den videre under Navnet I. S. Grams Efterflg. Købmand Henrichsen gik efterhaanden mere og mere over til Bygningsmaterialbranchen og udbyggede denne Forretning saaledes, at Firmaet i Løbet af faa Aar blev absolut førende indenfor dette Omraade og kendt over hele Lolland og Falster. Allerede i 1901 blev Nykøbing Cementvarefabrik knyttet til Virksomheden og kom til at spille en betydelig Rolle. I 1909 optoges Handelen med Kakkelovne, Komfurer og Centralvarme, hvilken Afdeling nu har vokset sig stor indenfor Firmaets Rammer.

I 1918 optog Købmand Hans Henrichsen Prokurist Henrik Kæstel i Firmaet som Kompagnon, og Firmanavnet forandredes til Hans Henrichsen & Co. Endelig omdannedes Forretningen i 1931 til et Aktieselskab med H. Kæstel som Direktør og Hans Henrichsen som Selskabets Formand. Købmand Henrichsen afgik ved Døden den 2. Januar 1933.

Hans Henrichsen & Co. beskæftiger for Tiden tyve Personer fast ansatte samt en Del Arbejdere ved Losning og Lastning. Firmaet beskæftiger sig hovedsageligt med Handel med Bygningsmaterialer, men forhandler ogsaa Markbanemateriel og flere andre Specialiteter. En betydelig Afdeling er Salget af Bygningsstøbegods og Installation af Centralvarme og Sanitetsgods. Firmaet ejer Nykøbing Falster Cementvarefabrik, hvor der fremstilles Tagsten, Cementrør og Brønde, Façadearbejder i kunstige Stenarter samt Stukarbejder. Firmaet har egne Bygninger. Kontorbygningen, Brogade 12, er opført i 1909, Magasinbygningen i 1912 og Tagstensfabriken i 1916.

Direktør Henrik Kæstel er født i Svanninge den 13. Januar 1887 og har lært Korn-, Kolonial- og Foderstofhandelen i Nakskov hos Julius Tarp. Derefter var han i nogle Aar ansat som Bogholder paa en Konservesfabrik i Hamborg og kom ind i Firmaet I. S. Grams Efterflg. i 1909. Direktør Kæstel er tysk Konsul og er Formand for Foreningen af Arbejdsgivere i Nykøbing Falster.

Selskabets Formand er nu Direktør A. V. Jochimsen, Dampmøllen i Nykøbing Falster.

AKTIESELSKABET ARBEJDERNES FÆLLESBAGERI

Arbejdernes Fællesbageri i Nykøbing er grundlagt i Aaret 1920 af Arbejdernes Fællesorganisation, og samme Aar valgtes Landstingsmand, Borgmester H. P. Jensen til Formand. Bageriet, som hører til et af Landets mest moderne indrettede, bager saavel Rug- som Sigtebrød, samt alt indenfor Konditori, og er siden Starten i 1920 gaaet stærkt frem. Her skal saaledes nævnes, at Salget af Rugbrød under Navnet

Formand S. S. Jensen

„Saga" fra 1929 og til 1933 er gaaet frem fra et ugentligt Salg af 600 til 1600 og beskæftiger nu femten Personer.

I 1930 valgtes Cigarmager S. S. Jensen til Formand for Bestyrelsen, som desuden bestaar af: Smed J. Hansen, Arbejdsmand P. Jespersen, Savskærer A. Larsen, Tømrer E. Olsen, Arbejdsmand Chr. Andersen og Mælkehandler Julius Hansen.

Cigarmager S. S. Hansen er født 1873 i Vejle og beklæder ikke saa faa Tillidshverv, bl. a. Næstformand i Byraadet, Formand for Fattigudvalget og for Gasværksudvalget, Formand for Arbejdernes Fællesorganisation, Formand for Tobaksarbejderne o. a.

CHARLES W. PETERSEN M. MØLLERS EFTF.

Charles W. Petersen

Firmaet Charles W. Petersen (M. Møllers Eftfl.) i Nykøbing hører til en af Landets ældste Virksomheder indenfor Tekstilbranchen. — Fabriken, som er beliggende i Slotsgade 41-43, er grundlagt af Farver Boserup i Aaret 1852. Denne overdrog i 1859 Virksomheden til N. I. Mailand. — I Aaret 1864 overtoges Virksomheden af Fabrikant M. K. Møller, som

Fabriken i Slotsgade

i Løbet af faa Aar udvidede den med Stamperi og Haandvæveri, for nogle Aar efter at indføre mekanisk Væveri, og leverede nu Klædevarer, Uldtæpper, Rejsetæpper etc. til Grossister og offentlige Institutioner. I Aaret 1900 anlagdes yderligere kemisk Tøjrensning og Garderobefarveri. Den 1. Januar 1913 overtoges Virksomheden af nuværende Indehaver, Fabrikant Charles W. Petersen. Udlært hos Firmaet M. K. Brandts Klædefabrik i Odense, udvidede han sine Kundskaber paa Klædefabrikationens Omraade ved Studier paa forskellige udenlandske Tekstilskoler og ved ledende Stillinger i forskellige Virksomheder i Udlandet i ca. ti Aar.

I Aaret 1920 udvidedes Spinderiet med moderne Maskiner og det kemiske Renseri og Farveri blev moderniseret, og er gentagne Gange forbedret, saa at det nu er fuldt paa Højde med de moderne københavnske Renserier og Garderobefarverier.

Tekstilfabrikationen er ca. 50,000 kg Trikotage-Garn aarlig, som leveres til Trikotagefabriker Landet over.

Denne Gren af Virksomheden beskæftiger ca. femten Mand og har et Kraftforbrug af ca. 54 HK. fordelt paa 6 Elektromotorer. Det kemiske Renseri og Farveri beskæftiger ca. otte Mand.

En af Lagerbygningerne

BEKLÆDNINGSMAGASINET BRISTOL

Beklædningsmagasinet Bristol i Nykøbing ejes af Grosserer H. C. Andersen, Torvegade 47, København. Andersen ledede personligt Forretningen indtil Efteraaret 1930, da han flyttede til København. Hans Nykøbing-Afdeling ledes nu af Bestyrer Poul Jensen.

Forretningen har en ret anselig Kundekreds, og den kendte Butik i Jernbanegade i Banegaardens umiddelbare Nærhed er søgt af mange Mennesker fra Land og By. Der beskæftiges fem Personer.

Bestyrer Poul Jensen, som med Dygtighed leder sin Afdeling af Grosserer Andersens Firma, er født den 24. November 1903 i Slagelse og er uddannet ved Manufak=

tur og Herreekvipering. Siden 1922 har han været ansat i H. C. Andersens Firma som Ekspedient, dels i Nak=skov, dels i Holbæk og Nykøbing Falster.

KNUD IBSEN

Knud Ibsen

Da Knud Ibsen i 1907 overtog Forretningen i Frisegade 2 efter H. P. Jørgensen, som havde grundlagt den i 1852, var den allerede en efter Datiden ret an=selig Forretning, men ogsaa efter at Knud Ibsen har overtaget den, er den vokset stærkt og er nu en af Byens førende Forretninger.

Urmager Ibsen er siden flyttet fra Frisegade til egen Ejendom i Langgade 26, som senere — i 1918 — er blevet moderniseret.

Knud Ibsen, som nu beskæf=tiger 4 Personer i Butik og paa Værksted, har Salg og Reparation af Ure og Cronometre; men den største Om=sætning ligger alligevel i Optikartikler. — Urmager Knud Ibsen, født d. 22. Marts 1886 i Holbæk, er uddannet som Urmager og Optiker i København og i flere af Landets større Byer.

NAKSKOV

NAKSKOV KØBSTAD strækker sin Historie helt tilbage til Valdemarernes Tid. Den findes nævnt i Valdemar Sejrs Jordebog som Købstad, tidligere var den et Fiskerleje. — I 1510 blev Nakskov plyndret og brændt af Lybeckerne, i 1539 fik Borgerne Tilladelse til at befæste Byen og under Kong Christian IV blev Fæstningsværkerne forbedrede. — I 1658 blev Byen overgivet til Svenskerne, men Aaret efter udholdt den i elleve Uger en voldsom Belejring. Fra gammel Tid har Nakskov haft en ret anselig Skibsfart, og dens Borgere har til de fleste Tider vist en pris=værdig Foretagsomhed og et Udsyn, som lod deres Skibe gaa i Fart paa fjerne Lande.

I vore Dage har Nakskov en god og sikker Havn, en Række højt ansete Handelshuse og andre store Virksomheder, bl. a. en af Europas største Sukkerfabriker. Desuden er Byen kendt for Lystskoven »Svingelen«, der er et meget søgt Forlystelsessted.

Skibsbyggeriet florerer ogsaa endnu i vore Dage i Nakskov, og de Nakskov Fiskere er ikke bange for at tage en Tørn paa Søen, naar den skummer vred.

Nakskov Købstad, uden Forstæder, er Stiftets største; den har i 1933 14742 Indbyggere. Med Forstæder bliver Indbyggertallet 14835.

DEN LOLLANDSKE LANDBOSTANDS SPAREKASSE

Den lollandske Landbostands Sparekasse er stiftet den 26. November 1870. Det var Gaardejerne N. Eriksen, Taars, G. Hansen, Holeby, Mads Rasmussen, Klønge, R. Sørensen, Karleby, samt Skolelærer H. Skotte, Højs=marke, der tog Initiativet til Starten og dannede det for=beredende Udvalg. Medlemmer af Sparekassens første Bestyrelse var G. Hansen, R. Sørensen og Mads Rasmus=sen samt Gaardejerne J. Pedersen, Branderslev, og H. Rasmussen, Suderballe. Kassens første Sparer var Ung=karl Jens Peder Hansen, født i Hoby, med et Indskud paa 100 Rdl. Paa den første Kontordag udstedtes to Spa=rekassebøger, og i Løbet af December Maaned blev ialt udstedt 37 Bøger med et samlet Indskud af 12,470 Rigs=daler 48 Skilling.

Udviklingen for Sparekassen gik i de første Aar lang=somt fremad, og i 1887 var den inde i en Krise, som dog blev afværget ved Hjælp fra Banker i Nakskov, Maribo og Nykøbing Falster. De følgende Regnskabsaar viste atter Ro om Foretagendet, og Sparernes Indskud vok=sede jævnt og stadigt. I 1903 var man oppe paa 5432 Sparekonti, og fra 1904 tog Udviklingen en stærkere Fart. I 1905 var Sparernes Tilgodehavender oppe paa 3 Millioner, i 1912 paa 6,7 Millioner og i 1919 paa 12 Mil=lioner. Det var gode Aar for Landbruget, Pengestrømmen

havde bredt sig, og i Jubilæumsaaret 1920 staar Sparekassen med en Indlaansmasse paa over 13 Millioner Kr. og en Kundekreds, der optog 9402 Sparekonti. Reservefonden var paa 607,350 Kr. 09 Øre. Til lokale Formaal var udlaant noget over ti Millioner Kr., saa det kunde vel nok med Rette siges, at Kassen havde stor Betydning for Egnens Befolkning.

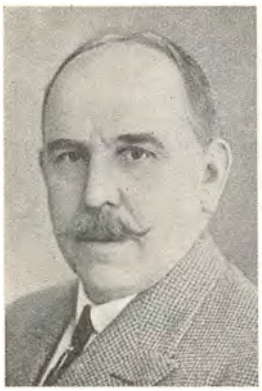

Direktør A. R. Paulsen

Sparekassens første Kontor fandtes i Bager Holms Gaard i Fruegade. To Aar efter Starten flyttede man til det nuværende Fruegade 5, og i 1874 lejedes Lokaler i Søndergade 35 paa 1. Sal. Disse Lokaler blev benyttet indtil 1885, da Ejendommen blev købt og Kontorerne flyttet ned i Stueetagen; her boede man saa de næste 25 Aar. I 1908 købtes Ejendommen Søndergade 22, hvor store og smukke Lokaler indrettedes og toges i Brug den 26. Maj 1909.

I mange Aar udførtes Sparekassens Kontorforretninger af Bestyrelsen. I 1878 ansattes dog en Bogholder. Ved 50-Aars Jubilæet kunde anføres, at Direktør C. Frederiksen kunde se tilbage paa en 34-aarig Virksomhed i Kassens Interesse. Han var Medlem af Kontroludvalget 1886—92, 1888—92 tillige Revisor. I 1893 valgtes han ind i Bestyrelsen, og den 9. April 1904 blev han dennes Formand og virkede som saadan til sin Død i 1924.

Da Sparekassens Virksomhed stadig øgedes, saaledes at dens Lokaler i Søndergade 22 viste sig at være for smaa, vedtog Direktionen at se sig om efter en anden Ejendom, og man fandt en saadan, idet Julius Tarps Købmandsgaard paa Hjørnet af Søndergade og Nygade var at faa. Købet af Tarps Ejendom vedtoges den 6. December 1928. De gamle Bygninger blev nedrevet og nye Bygninger opført. Grundstenen nedlagdes 23. August 1929. Kontorerne i den nye Ejendom toges i Brug den 9. September 1930.

I 1925 aabnede Sparekassen Filial i Maribo. Sparekassen beskæftiger i Hovedsædet og Filial et Personale paa 12 Personer.

Sparekassens Indlaanskapital er den 31. Marts 1933 29,643,007 Kr. 67 Øre paa 21286 Sparekonti og de samlede Reservefonds 2,149,216 Kr. 17 Øre.

Sparekassens nuværende adm. Direktør, A. R. Paulsen, tiltraadte den 1. Oktober 1924. Paulsen er født den 16. Oktober 1879 i Kappel. Han er uddannet baade ved Landbruget og ved Handelen. Han er Medlem af Bestyrelsen for De danske Sparekassers Fællesrepræsentation og Formand for Bestyrelsen for Centralforeningen for Østifternes Sparekasser.

CASPER ANDREA'S EFTF. HALFDAN RASMUSSEN

Mæglerfirmaet Casper Andréa's Eftfl. i Nakskov har i mange Aar været et af Provinsens førende Mæglerfirmaer. Det er Agent for Det forenede Dampskibsselskab, Det østasiatiske Kompagni, C. K. Hansen, København, Sydfyenske Dampskibsselskab, Svendborg, og Em. Z. Svitzers Bjergnings-Entreprise København, saa man forstaar, at der er Liv og Travlhed i Firmaets Kontorer.

Halfdan Rasmussen

Det ansete Firma blev grundlagt i 1874 af Kaptajn Casper Andréa, som drev det indtil 1895, da han overdrog det til sin Svigersøn, Skibsmægler Harald E. Rasmussen, som førte Forretningen videre under det Navn, den endnu bærer. I 1920 optoges den nuværende Indehaver, Skibsmægler Halfdan Rasmussen som Kompagnon. Halfdan Rasmussen havde allerede i flere Aar fungeret som Fuldmægtig, han blev ansat i Forretningen i 1912 og fik i 1918 Bestalling som edsv. Skibs- og Varemægler. I 1924 døde Harald E. Ras-

Mæglerfirmaet Casper Andréa's Eftf. i Nakskov

mussen, kun 55 Aar gl., og siden har Halfdan Rasmussen været — og er fremdeles — Eneindehaver. Halfdan Rasmussen er født den 12. November 1892 i Korsør, hvor han hos P. Jørgensen & Co. lærte Mæglervirksomhed. Rasmussen er Medlem af Nakskov Byraad og Raadets Næstformand samt Medlem af dets Kasse- og Regnskabsudvalg samt Havneudvalget. Videre er han Medlem af Bestyrelsen for A/S Kragenæs Havn, for A/S Nakskov Arbejderboliger og for Haandværker- og Industriforeningen i Nakskov. Desuden er han Næstformand i Foreningen af Arbejdsgivere i Nakskov og Omegn og er tysk Konsul for Vest- og Midtlolland.

LUND & STOLTZE MØLLER
ENTREPRENØRER

Entreprenør Niels Lund og Landinspektør A. Stoltze Møller er i Forening Indehavere af Entreprenørfirmaet Lund & Stoltze Møller, der særlig har specialiseret sig indenfor Vejbygningsomraadet.

I Tilknytning til Vejbygningsarbejder som Anlæg af Veje, Overtjæring og Asfaltarbejder fremstiller Lund & Stoltze Møller Vejbygningsmaterialer og driver Handelsvirksomhed med disse gennem det af dem anlagte Saksköbing Stenværk, der leverer Bundsten, Singels, Nøddesingels, Ærtesten m. v. over hele Stiftet.

Lund & Stoltze Møller er Eneforhandlere for Lolland-Falster af Skærver og Brosten fra Hammerens Granitværk og udlejer Damp- og Motortromler samt Entreprenør-Materialer.

Arbejdsstyrken varierer fra tyve til hundrede Mand.

Niels Lund er født i Nakskov 1884, A. Stoltze Møller i Vaabensted 1895.

JENS KRØYER
KOLONIAL OG ISENKRAM

Oprindelsen til Firmaet T. G. Krøyer er af gammel Dato, helt fra 1843; i dette Aar grundlagde Tønnes Georg Krøyer under meget smaa Forhold en Købmandsforretning i Nakskov. T. G. Krøyer var en dygtig og driftig Handelsmand, og foruden sin Butiksforretning drev han en Kommissionsforretning for Broderen Christian Krøyer, som var Indehaver af en betydelig Kornforretning. Efter Broderens Død i Begyndelsen af Treserne begyndte T. G. Krøyer at købe Korn ind for egen Regning og nedlagde samtidig Brænderiet, der hørte til Ejendommen i Nygade. Hans før saa beskedne Købmandsforretning blev efterhaanden en af Byens største. — T. G. Krøyer døde i 1892, 75 Aar gammel. Men allerede tre Aar før hans Død havde Sønnen, Holger Christian Krøyer, overtaget det vidtomspændende Firma, der nu drev Forretning med Korn, Foderstoffer, Kul, Kunstgødning, Kolonial og Hørkram. I Aarene 1892 og 98 ombyggedes Firmaets Ejendomme fuldstændigt, saa Handelen yderligere kunde udvides. I 1909 optoges H. C. Krøyers Søn, T. G. Krøyer, i Firmaet, og senere optoges ogsaa den anden Søn, Jens Krøyer. Da deres Fader i 1922 døde, blev de to Sønner Indehavere af det store og kendte Firma. De førte det videre uforandret indtil 1930, da Butiksforretningen — Kolonial, Hørkram, Isenkram etc. — blev udskilt som selvstændig Forretning, hvis Indehaver blev Købmand Jens Krøyer, medens Forretningen med Korn, Foderstoffer, Kul, Kunstgødning etc. blev sammenknyttet med Firmaet Aug. Freuchen & Co. A/S til et Selskab med Firmanavn Aug. Freuchen & Co., T. G. Krøyer A/S, i hvilket Selskab Købmand T. G. Krøyer samtidig indtraadte som Meddirektør.

Jens Krøyer

Jens Krøyers Forretningsejendom

Jens Krøyer er født den 1. Marts 1891 i Nakskov og har siden 1929 været Vicekonsul for Letland.

NAKSKOV DAMPMØLLE
AKTIESELSKAB

I Midten af det nittende Aarhundrede ejede den Nakskov Skipper Chr. Sove to af de gamle Stubmøller, der endnu var tilbage i Nakskov, og som oprindelig var byggede lige uden for Byen. Det var jo imidlertid ikke mere moderne med Stubmøller, og Skipperen opførte da, i 1855, en Dampmølle, Søndergades Dampmølle kaldet, men som senere fik Navnet Soves Dampmølle, fordi Folk gerne kaldte den saaledes. I 1858 byggedes der Bageri ved Møllen. I 1868, da Christian Sove døde, kunde man for hans Dampmølles Vedkommende notere en Virksomhed i god Fremgang. Hans Søn, Kaptajn P. L. Sove, lod i Firserne Bageri og Mølle ombygge, og i 1899 lod han den overgaa til et Aktieselskab under Navnet

„Soves Dampmølle og Bageri". Senere er Møllen naturligvis gentagne Gange blevet moderniseret, og den har til enhver Tid staaet i Række med de førende Møller her i Landet. Dens Produkter er landskendte og optager fuldtud Konkurrencen med det amerikanske Mel. Nakskov Dampmølle A/S, som den nu hedder, og som beskæftiger ca. 30 Mand, tilvirker ogsaa Byggryn og Havregryn. Havregrynsmøllen er opført 1918, og Mærket „Vita" er yndet af Tusinder.

Aktieselskabets Bestyrelse bestaar nu af Forpagter P. Musse, Sæbyholm, som Formand, Direktør Henriksen, Nakskov, Konditor P. Hermansen, Nakskov, Godsejer C. Olsen, Vintersborg og Godsejer J. P. H. Hansen, Knuthenlund.

Selskabets administrerende Direktør, H. P. Hansen, er født den 17. Oktober 1887 i Maribo. Han var fra 1903—1909 ansat paa Maribo Dampmølle og fra 1909—14 paa Dampmøllen i Nykøbing Falster. I de følgende Aar virkede han forskellige Steder i Korn- og Foderstofbranchen, indtil han den 1. Juli 1926 blev Direktør for Nakskov Dampmølle.

AUG. FREUCHEN & CO. T. G. KRØYER

Firmaet Aug. Freuchen & Co., T. G. Krøyer A/S i Nakskov er stiftet den 1. Januar 1931 ved en Sammenslutning af Firmaerne Aug. Freuchen & Co. og T. G. Krøyers Korn-, Foderstof- og Gødningsforretning.

Aug. Freuchen & Co. er grundlagt i Aaret 1850 af Aug. Freuchen som Filial af Agent Benzons Forretning i Stubbekøbing. Formaalet var en Købmandsforretning, særlig med Opkøb af Korn for Øje. Ved Flid og Dygtighed fik Freuchen Handelen drevet frem til et ret omfattende Stade, og det varede ikke længe, før Benzon overdrog den til ham, saaledes at han kunde fortsætte for egen Regning. Det gjorde han med afgjort Held, og i 1882 var Firmaet saa stort, at Butikshandelens Bestyrer, Købmand H. P. Jensen, fik denne overdraget, medens Freuchen selv fortsatte med Eksport- og Importforretningen m. v. I 1886 trak han sig helt tilbage fra den anselige Virksomhed, og hans Svigersøn, Købmand Chr. Berg, traadte i hans Sted, skabende Firmanavnet Aug. Freuchen & Co. Trælastforretningen blev samtidig udskilt og ført videre af Freuchens Søn, Elius Freuchen. Sønnen døde dog allerede i 1891, og nogle Aar senere blev Trælasthandelen bortforpagtet til en mangeaarig Medarbejder hos Berg, Philipp Brorson.

Chr. Berg udvidede den Anseelse, hans Firma havde nydt i Freuchens Tid og oparbejdede sig bl. a. et Speciale i Eksport af Maltbyg. I 1904 tvang hans vaklende Helbred ham dog bort fra Ledelsen, og Firmaet overgik til et Aktieselskab med Berg som Formand i Bestyrelsen, men med hans fleraarige Medarbejdere, C. Henriksen og Aug. Jacobsen, som administrerende Direktører. De to Herrer har i Aarene siden da holdt den hæderkronede gamle Købmandsfane højt i Ære og gjort deres Firma til et af Provinsens betydeligste.

Tønnes Georg Krøyer var kun seksogtyve Aar, da han den 23. Oktober 1843 i Nygade i Nakskov under meget beskedne Forhold grundlagde en blandet Købmandsforretning; Nygade var dengang en Udkant af Byen. Men Krøyer var en Mand med en stærk Vilje, en uopslidelig Arbejdskraft og efterhaanden med et solidt Indblik i Købmandslivets Betingelser, saaledes som de dengang formede sig. Han drev ogsaa Kornforretning for sin Broder, Christian Krøyer, dog kun i Kommission, for Christian Krøyer havde selv en betydelig Forretning i Nakskov. Han døde imidlertid i Begyndelsen af Treserne, og efter hans Død begyndte T. G. Krøyer at købe Korn ind for egen Regning, nedlagde det til Købmandshandelen hørende Brænderi og ombyggede Ejendommen. Efterhaanden blev hans lille, beskedne Forretning en af Byens betydeligste. I en Alder af 75 Aar døde han i 1892, altsaa Aaret før hans Firmas 50-Aars Jubilæum. Firmaet var dog allerede i 1889 overtaget af Sønnen, Holger Christian Krøyer. Det blev Sønnens Ære at fordoble Omsætningen, og i 1909 indtraadte tredie Generation, Tønnes Georg Krøyer jun., i Firmaet som Prokurist. Ogsaa han arbejdede med Iver paa stedse at holde Købmandsgaarden paa Højde med Udviklingen, men dog tillige at bevare Duften fra Gamle Krøyers Tid over den hele Købmandsfærd.

Det var altsaa i 1931, at de to Firmaer saa deres Fordel ved en Sammenslutning som den anførte, under Ledelse af d'Herrer C. Henriksen, Aug. Jacobsen og T. G. Krøyer, der nu er finsk Vicekonsul. Firmaet beskæftiger saaledes sammensluttet et fast Personale paa 25—30 Personer og har Filialer i Horslunde, Nøbbet, Gloslunde, Kastager, Torrig og Rødby.

Direktør Henriksen blev ansat i Firmaet Aug. Freuchen allerede i 1887, Direktør Jacobsen i samme Firma i 1899.

Direktør, Konsul T. G. Krøyer er født den 28. August 1886 i Nakskov. Krøyer er Formand for Nakskov Handelsstandsforening og for Arbejdsgiverforeningen for Nakskov og Omegn.

H. CHR. HUUS

Firmaet H. Chr. Huus i Nakskov er grundlagt allerede i Aaret 1802 af Købmand J. N. Huus, der drev Købmandsforretning og Malteri. Forretningen findes endnu paa samme Sted som ved Grundlæggelsen — i den kendte, gamle Gaard paa Torvet. Façaden er noget nær den samme, præget af Aarenes Patina, men bagtil er foretaget store Udvidelser. Pakhuse har rejst sig, det ene efter det andet i Aarenes Løb.

Købmand Hans Friis

J. N. Huus drev Forretningen til sin Død i 1833. Hans Enke opretholdt baade Firmaet og Traditionerne, og i 1844 overdroges det hele til Sønnen, H. Chr. Huus. Den unge Huus havde i København faaet en alsidig Uddannelse, og han var fuld af Initiativ og Virkelyst. Han skabte sig stadig nye Kunder, saaledes

H. Chr. Huus' Ejendom

at det i 1853 blev nødvendigt at ombygge Forhuset saa meget, at der efter Datidens Forhold skabtes en ret imponerende Forretningsejendom. H. Chr. Huus døde i 1877, og hans Søn, Johannes Huus, bestyrede Forretningen for sin Moder indtil 1889, da han selv overtog den. Under hans Ledelse trivedes det gamle Firma yderligere vel, og der oparbejdedes ved Siden af Købmandshandelen en ret betydelig Grossistforretning. Johs. Huus ledede Virksomheden indtil 1916, da han overdrog den til sin mangeaarige Medarbejder, Købmand H. Friis, som den Dag i Dag beskæftiger 18—20 Personer, og hvis Speciale er Kolonial en gros og en detail samt Kaffebrænderi. Købmand Hans Friis er født paa „Vilhelmshøj" i Søllested den 24. November 1878. Han lærte Handelen hos Købmand Lund i Aalborg, tidligere skattet Medarbejder i den Huus'eske Forretning. I 1924 udnævntes Friis til svensk Vicekonsul, og iøvrigt er han Indehaver af en Række Tillidshverv. Konsulen sidder i Bestyrelsen for Nakskov Handelsstandsforening og i Direktionen for Lollands Spare- og Laanebank.

AKTIESELSKABET
ARBEJDERNES FÆLLESBAGERI

A/S Arbejdernes Fællesbageri i Nakskov er oprettet den 19. April 1898 som en Sammenslutning af Forbrugere, der gennem Samvirke ved fælles Indkøb og Tilvirkning vilde søge at høste den Avance, som ellers tilfaldt Privatdriften. Bageriets Love fastslog, at man vilde søge at fremstille Brødet saa godt og saa billigt som muligt. Og denne Opgave er gennem Aarene fastholdt som Bageriets fornemste, og i dets Jubilæumsskrift fra 1923 noteres, at som Følge deraf har faa Byer i Landet Aar for Aar haft saa billige Brødpriser som Nakskov.

Direktør August Svendsen

Formand Ludvig Kragh

Tanken om Oprettelse af et Fællesbageri opstod allerede i Begyndelsen af Halvfemserne, men det lykkedes altsaa først i 1898 efter gentagne Drøftelser og en Række økonomiske Vanskeligheder at naa til Starten. Man købte Bagermester Sauers Ejendom, ombyggede og forbedrede den og bagte den 19. April det første Brød. Som Bestyrer blev ansat Bagermester Petersen, Rudkøbing, der snart maatte antage flere Medhjælpere for at klare Omsætningen. Den 17. Januar 1904 kunde Generalforsamlingen vedtage at udbetale et Udbytte paa 10 pCt.

Efterhaanden krævede Virksomhedens Størrelse et større Regnskab og en kyndig økonomisk Ledelse. I 1908 ansattes daværende Kasserer Rasmus Olsen som Bestyrer og Forretningsfører. Under hans Ledelse er Selskabet gaaet støt og sikkert fremad og blev til et Mønster af sin Art. Da Rs. Olsen i 1923 fratraadte, blev den 1. Juni August Svendsen ansat som Direktør og leder stadig Virksomheden, som nu har en Arbejdsstyrke paa 14—15 Mand.

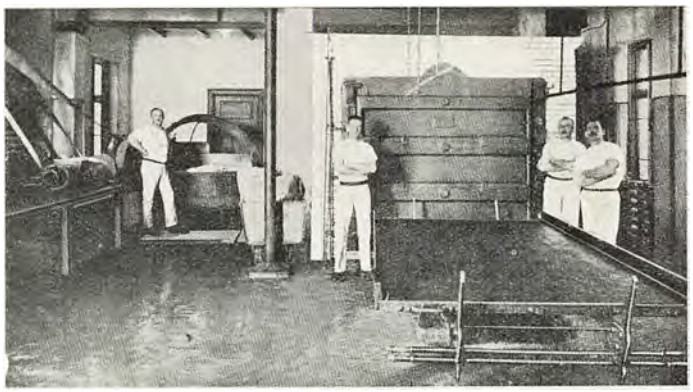

Interior fra Bageriet

August Svendsen er født den 21. September 1876 i Nakskov. Han er oprindeligt uddannet som Typograf og har haft Stilling som saadan hos Vestlollands Avis og Nakskov Social-Demokrat, sidstnævnte Sted i 23 Aar. Han blev i 1921 valgt ind i Byraadet, er Formand for Forsørgelsesvæsenet og Bestyrelsesmedlem i „Dansk Arbejde"s lokale Afdeling.

Formand for Fællesbageriets Bestyrelse er for Tiden Ekspedient I. L. A. Kragh, der er født den 4. Oktober 1872 i Ullerslev og er uddannet som Typograf. Han arbejdede paa Nakskov Tidende indtil 1906 og er ansat ved Nakskov Social-Demokrat, hvor han har været Faktor fra 1914—29. Kragh har siddet i Byraadet i 15 Aar, været Formand for Typografernes Forbund i Nakskov i 25 Aar og Medlem af Fællesbageriets Bestyrelse siden 1918. I Bestyrelsen for Bageriet sidder iøvrigt Købmand H. Chr. Hansen, Snedker Chr. Rasmussen, Maskinassistent Emil Henriksen og Sekretær Marius Nielsen, Købmand Chr. Petersen Skytte og Købmand P. L. Hansen.

Arbejdernes Fællesbageri bager Rugbrød, Halvsigtebrød, Sigtebrød og Franskbrød. Dets Produktion sælges til Købmænd og Bagere og til Landbefolkningen.

P. HERMANSEN KONDITORI OG BAGERI

Den 22. April 1933 var det tresindstyve Aar siden Bagermester Joh. F. Hermansen oprettede et Bageri i Nakskov. Hermansen havde faaet en omhyggelig Uddannelse, og han mente nok, han kunde klare en selvstændig Virksomhed. Det kunde han ogsaa. Hans Bageri blev lagt i Fruegade, og han fik det hurtigt drevet op til et betydeligt Omfang, saaledes at han allerede i 1875 kunde købe Købmand Dideriksens tidligere Købmandsgaard i Søndergade og bygge Bageri der. Forretningens Udvikling fortsattes paa en rolig og solid Maade, og da Fællesbageriet nogle Aar senere opstod med en systematisk Grovbrødsfabrikation, lagde Hermansen sin Virksomhed om til ogsaa at omfatte Konditori. I 1896 nedrev han den gamle Købmandsgaard og opførte Firmaets nuværende Ejendom.

P. Hermansen

Den nuværende Indehaver, Konditor P. Hermansen, var i mange Aar sin Faders Medhjælper, og man optog efterhaanden under hans Ledelse en særlig Specialitet, nemlig Fabrikation af Rugkiks. Af denne Vare oparbejdedes en betydelig Omsætning baade her i Landet og i Udlandet, og i 1906 fik Firmaet Guldmedalje ved Bageri- & Konditori-Udstillingen i København. I 1910 hjembragtes Sølvmedalje fra Kogekunstudstillingen i København. P. Hermansen overtog i 1911 Virksomheden for egen Regning. Han har paa den smukkeste Maade bygget videre paa Traditionerne fra Faderens Tid. Gamle Hermansen døde forøvrigt Dagen før sin 50-Aars Jubilæumsdag i 1923. Hvis han endnu havde levet, vilde han have haft den Glæde at se, at hans gamle Virksomhed i Dag beskæftiger femten Personer.

P. Hermansen er født i Nakskov den 21. September 1876. Han kom i Lære hos sin Fader og uddannede sig videre i København og i Norge. Han er en anset Mand i sin By. Han er Formand for Haandværker- og Industriforeningen og Medlem af A/S Nakskov Dampmølles Bestyrelse. Desuden er Hermansen Tilsynsførende ved Nakskov Kloster og har flere andre Tillidshverv.

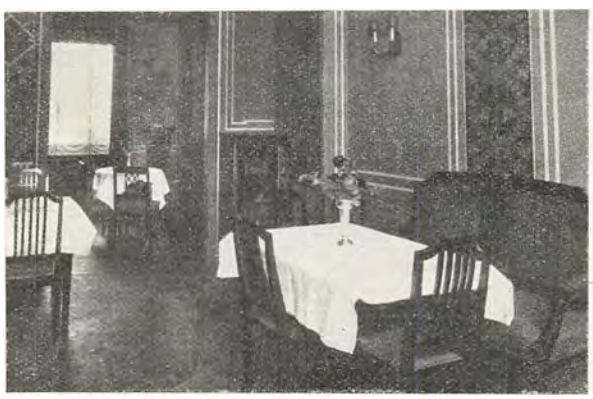

Interior fra Cafeen

POUL DREWSEN ISENKRAM

Poul Drewsens Isenkramforretning, Nytorv 10 i Nakskov, startedes i 1905 af Isenkræmmer Alfred Steffensen. Den overtoges den 1. Maj 1923 af den nuværende Indehaver. I de første fire—fem Aar boede Poul Drewsen til Leje, men saa købte han Ejendommen, som er beliggende paa Byens mest trafikerede Hjørne. Som Ejer af Bygningen kunde Drewsen lettere faa denne moderniseret, og han har da ogsaa stadig udvidet sin Forretning, saaledes at denne paa 10-Aarsdagen for Overtagelsen, den 1. Maj 1933, kunde notere god Fremgang. Ejendommen er forøvrigt ret ny, idet den er opført 1912; den indeholder tre Butiker og fem Lejligheder. — Forretningens Handel omfatter Isenkram, Bygningsartikler, Køkkenudstyr, Sports- og Jagtartikler samt Barnevogne.

Poul Drewsen

Poul Drewsen er født den 2. Maj 1884 i Nakskov. Han er oplært i den gammelkendte Isenkramforretning, som dengang ejedes af „Gamle Sophus Larsen", og som ligger paa Søndergade i Nakskov. Drewsen er Indehaver af en Række Tillidshverv. Han er Kasserer i Lolland-Falsters Isenkræmmerforening og Bestyrelsesmedlem i Oplysningsforeningen for Handel og Haandværk. Desuden har han i flere Aar siddet i Bestyrelsen for Selskabet De danske Forsvarsbrødre, Nakskov Afdeling.

MARTIN OVESEN MANUFAKTURFORRETNING

I den gamle Søren Petersen'ske Købmandsgaard i Nakskov oprettede Købmand Martin Ovesen i 1910 en Manufakturhandel, der til en Begyndelse beskæftigede tre Personer. I 1916 købte Ovesen tre tilhørende Ejendom-

me, hvilket muliggjorde en større Udvidelse af Forretningslokalerne. Disse er dog blevet udvidede flere Gange senere, sidste Gang i 1931—32, og de optager nu hele Stueetagen i alle Ejendommene samt 1. Sal i den ene, ligesom der er indbygget Kawner-Façade. — Gennem Aarene er i det hele taget Forretningen stadig gaaet jævnt og støt fremad, og der beskæftiges nu ikke mindre end 16 Ekspedienter. Dens Specialer er Damekonfektion, Udstyr og Lingeri for Damer.

Martin Ovesen

Martin Ovesen er født den 12. Novbr. 1885 i Hygum Sogn ved Lemvig. Handelen lærte han hos Johan Smith, Lemvig, og var senere ansat hos Th. Springborg i Aalborg. Foruden at passe sin betydelige Forretning i Nakskov faar Martin Ovesen ogsaa Tid til at virke som Landmand; han har to store Gaarde, hvoraf den ene, „Søgaard", ligger paa Lolland og er paa ca. 100 Tdr. Ld.

Ogsaa en Række Tillidshverv er lagt paa den travle Mands Skuldre. Han er bl. a. Formand for „Dansk Arbejde"s Nakskov Afdeling. Han sidder i Bestyrelsen for Dansk Provins-Manufakturhandlerforening og er Formand for den lokale Forening. Han er Næstformand i Den konservative Vælgerforening, i Bestyrelsen for Haandværker- og Industriforeningen og Næstformand i

Repræsentantskabet for Lollands Handels- og Landbrugsbank og konservativt Byraadsmedlem fra 1924—29. — En dygtig og initiativrig Mand, der i fuldt Maal nyder sine Medborgeres Agtelse og Tillid.

KINO-TEATRET

Den 18. Marts 1931 døde Nakskov Kino-Teaters Grundlægger, Direktør R. P. Adrian, ca. 70 Aar gammel.

Direktør Adrian kom til Nakskov allerede i 1888 og nedsatte sig som Fotograf. I flere Aar drev han sit Atelier i Søndergade 30, men flyttede saa hen i Nr. 53, hvor hans Forretning efterhaanden fik et saa betydeligt Omfang, at den blev den største fotografiske Forretning i Stiftet. Direktør Adrian var i det hele taget en selfmade Mand, han var en musikalsk Begavelse, og Musikdirektør i Byen i sine yngre Aar. Hans Yndlingsinstrument var Cello, og han ofrede megen Tid paa Musikstudier i København, samtidig med, at han i velgørende Øjemed deltog i mange Koncerter. Aldrig befandt Adrian sig bedre, end naar han sad midt i et Kammermusik-Ensemble, og tog alle Beethovens Trioer efter Tur; herigennem skabtes hele Hjemmets store Musikglæde. Ogsaa Filmen havde hans Interesse. I 1913 overtog han „Ørnebiografen" i Hotel Danias Ejendom paa Nytorv og denne Virksomhed optog ham saa stærkt, at han anskaffede sig et Optagelsesapparat, og selv optog flere lokale Film, der blev forevist i hans Teater for et begejstret Publikum. Paa dette Tidspunkt solgte Adrian sin fotografiske Forretning. Senere købte han to Ejendomme i Nygade og opførte paa deres Plads en ny og tidssvarende Bygning, som han ejede til sin Død, og hvor han indrettede Lokaler for sit nye Filmsteater, Kino-Teatret. I Aaret 1918 kunde han med Stolthed notere, at han var Indehaver af Stiftets største Filmsteater. Og inden sin Død naaede han at faa sit Teater indrettet som moderne Tale- og Tonefilmsteater.

Afdøde Direktør Adrian

Teatret ejes nu af Enkefru M. St. Adrian og ledes af Grundlæggerens Datter, Frk. S. Adrian. Frk. Adrian er født i Nakskov den 14. September 1893. Hun er egentlig uddannet som Frisørinde og etablerede allerede i 1919 sin egen Salon i Faderens Ejendom. Denne Salon drives nu af en Søster, da Frk. S. Adrian efter Faderens Død helt maa hellige sig Filmen. Hun sidder dog stadig i Bestyrelsen for Frisørforeningen for Lolland-Falster.

L. C. NIELSEN

Firmaet L. C. Nielsen, Nakskov, etableredes i 1927 af den nuværende Indehaver, statsautoriseret Skibsmægler L. C. Nielsen. Firmaet beskæftiger sig hovedsagelig med Klarering og Befragtning, Spedition, Kontrolforretning og Assurance.

L. C. Nielsen er Ekspeditør for den ugentlige Dampskibsforbindelse Nakskov—Kiel—Hamburg og vice versa. Denne Forbindelse besørger bl. a. Transporten af Landbrugsprodukter etc. fra Vestlolland til Tyskland,

ligesom den overvejende Del af Stykgodsforsendelserne over tyske Havne til Vestlolland besørges af denne Rute.

I Forbindelse med de forskellige Dampskibsruter paa kontinentale Havne besørger Firmaet Vareforsendelser paa Gennemgangskonossement til og fra alle europæiske og oversøiske Pladser. Firmaet, der har Kontor i Havnegade 27, er endvidere Agent for C. Clausens Dampskibsrederi, Haderslev, Hamburg—Amerikalinien, Hamborg, og De private Assurandeurer, Ltd., København, samt Lloyds i London.

Statsautoriseret Skibs- og Varemægler L. C. Nielsen er født i Aalborg den 19. Januar 1894. Han er udlært i Skibsmæglerfirmaet Rechnitzer, Thomsen & Co., Aalborg. I Maj 1922 tog han Skibsmægler-Eksamen i København. Sin Bestalling som Skibs- og Varemægler erhvervede L. C. Nielsen den 15. Oktober 1927.

GARTNERIET RØDBYVEJ

Gartnerne H. Christensen og V. Hansen overtog i 1915 Johs. Christensens Gartneri og tilhørende Butikshandel i Nakskov. Gartneriet var dengang ikke ret stort, der var kun fire mindre Drivhuse. De to nye Indehavere tog imidlertid fat med unge Kræfter, og de sparede ikke sig selv. Resultatet udeblev da heller ikke. Nu er deres Gartneri et af Byens største — med otte ret store Drivhuse.

Gartneriet er Firmaets Ejendom. Men til dette hører — i lejede Lokaler — to Forretninger, en i Østergade og en paa Torvet. Der omsættes for ikke ringe Beløb mellem Aar og Dag i disse to Forretninger, navnlig er Forretningen i Østergade førende i sin Branche, formentlig Byens største. Firmaet beskæftiger i Reglen tolv Personer, og det handler med alt indenfor Branchen: Grøntsager, Frugt og Blomster. I Gartneriet lægger man sær-

H. Christensen

V. Hansen

lig an paa tidligt drevne Grøntsager: Tomater, Agurker, Jordbær, Blomkaal samt Drivning af Chrysanthemums og Blomsterløg.

Gartner V. Hansen er født den 16. Marts 1888 i Nakskov og har lært Gartneriet paa Sæbyholm og i Odense. Han er Repræsentant for Hovedforeningen for Gartnerforeninger, Lollands Kreds. Gartner H. Christensen er født den 6. September 1891 i Nr. Jernløse og er uddannet som Gartner i Svendborg og Køge. Christensen er Kasserer for Gartnerforeningen for Nakskov og Omegn.

GARTNERIET „FLORA"

Harald Skov

Gartner Harald Skov købte i Aaret 1919 af Nakskov Kommune et Areal, hvorpaa han kunde oprette et Gartneri. Han byggede Drivhuse og Beboelseshus og ledede i de følgende Aar sit Gartneri saa godt, at han i 1928 kunde købe et mindre Gartneri, hvis Areal stødte til hans, og lægge det til sit eget. I de saaledes sammensluttede Virksomheder beskæftiger Harald Skov nu undertiden op til fem Personer og producerer og sælger alle Slags Gartnerivarer, dog navnlig Blomster og Frugt.

Gartneriet „Flora"

Harald Skov er født den 18. Oktober 1881 i Aas ved Horsens. Han er uddannet som Gartner paa flere fyenske Herregaarde.

NAKSKOV AUTOMOBIL-BØRS

Nakskov Automobil-Børs har Eneforhandling af Ford-Automobiler for Nakskov, dens Indehaver er Automobilforhandler Axel Olsen.

Axel Olsen begyndte i 1906 en ret lille Virksomhed med Cykler, Baadmotorer og Kleinsmederi. Det gik hurtigt fremad for den stræbsomme Mand, og allerede Aaret efter Starten tog han ogsaa Motorvognen ind under sit Domæne. I 1919 var han naaet saa vidt, at han kunde blive Fordfabrikernes Repræsentant, og det siger sig selv, at det stadig er gaaet fremad siden. Nu beskæftiger Virksomheden til Stadighed mellem syv og tolv Personer og har Lokaler i egne Ejendomme. I 1907 byggede han sit første Værksted, og i 1908 samt 1919 har han foretaget store Udvidelser. Butiken blev desuden moderniseret i Aarene 1923 og 1926. Der haves et omfattende Salg af Fordvogne, Ford-Reservedele, Gummi, Benzin og Olie.

Axel Olsen er født den 30. Juli 1877 i København og fik i sin Ungdom Uddannelse hos Fabrikant Røssel som Smed og Maskinarbejder og lavede 1895 Svendestykke, som blev tilkendt Sølvmedaille.

J. A. JØRGENSEN
KLÆDE, MANUFAKTUR OG SENGEUDSTYR

Det Firma, der bærer J. A. Jørgensens Navn, er ikke saa lidt over hundrede Aar gammelt. Det stiftedes den 9. Juli 1814 som Klædehandel med Farveri.

Thomas Peder Wulffeldt

Carl Wulffeldt

Johannes August Jørgensen

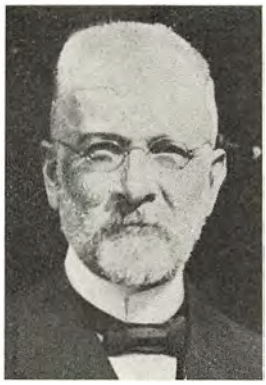

Th. Jørgensen

Grundlæggeren var Købmand Thomas Peder Wulffeldt, Søn af Organist Peder Wulffeldt i Næstved. Firmaet gik i Arv til Sønnen Carl Wulffeldt; den yngre Søn, Frederik Wulffeldt, overtog Farveriet, som senere nedlagdes.

1847 blev Johannes Augustus Jørgensen ansat som Handelsfuldmægtig. 19. Juli 1852 købte han Forretningen, 1855 Købmandsgaarden, som blev bevaret i Familien, idet J. A. Jørgensen 1854 havde ægtet en Datter af T. P. Wulffeldt.

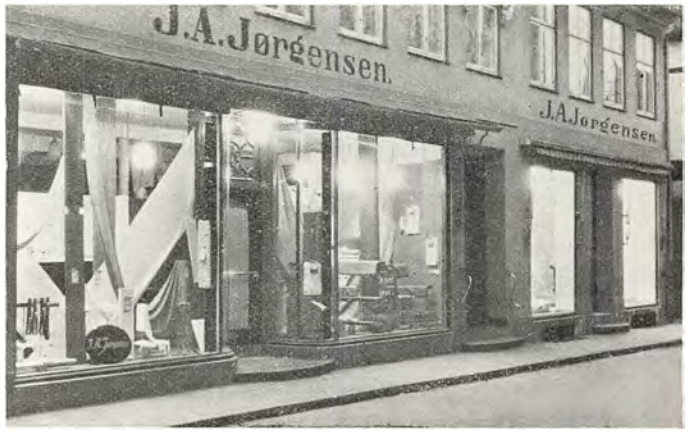

Købmand J. A. Jørgensen drev Forretningen, der paa den Tid omfattede en stor en gros Handel i Klædevarer, lige til sin Død 1905. Han var født 1828 i Stavreby Præstegaard, Jungshoved Sogn ved Præstø, som Søn af Pastor Johannes Daniel Jørgensen, og lærte Handelen hos Konsul Staal i Vordingborg.

Efter J. A. Jørgensens Død overgik Forretningen til hans Søn, Købmand Theodor Carl Christian Jørgensen, født 1855, død 1915. Han var oplært hos Firmaets første Kommis, senere Købmand Th. Sønderberg i Nakskov.

Hans Enke, Fru Edele Jørgensen, Datter af afdøde Grosserer Christian Meyer og Hustru, født Sommer (Firmaet Meyer & Sommer, København), lod Forretningen ombygge til dens nuværende Form. 1925 oprettedes en Afdeling for Herre- og Dameskræderi.

Forretningen ledes af en Bestyrer. 1915—24 havde Bestyrer O. Olsen Ledelsen. Han var oplært hos Hilligsøe Køedt & Co. og blev ansat i Firmaet i 1902. Efter hans Død rykkede Bestyrer A. Graversen ind. Han er oplært hos William Strand i Horsens.

Forretningens Speciale er Klædevarer, Manufaktur, Sengeudstyr og desuden Skræderi.

H. S. HANSEN
VOGNFABRIK OG AUTOMOBIL-FORRETNING

H. S. Hansens Vognfabrik og Automobilforretning i Nakskov er vokset sig frem af en beskeden Begyndelse. H. S. Hansen etablerede sig i Aaret 1900 med en lille Virksomhed som Grovsmed og passede troligt denne gennem en længere Aarrække. Men efterhaanden dæmrede der noget op i Smedemesteren om, at han vel kunde naa videre end som saa, og derfor begyndte han i 1920 at handle med Automo-

Vognfabrikant H. S. Hansen

Interiør fra H. S. Hansens Vognfabrik

biler, omendskønt han ikke af den Grund forsømte sin Smedie. Det var ved Virksomhedens Udvidelse til ogsaa at omfatte Bilerne nødvendigt at faa større Lokaler at raade over, og Hansen købte derfor i 1920 den Ejendom, hvortil han var flyttet ved Udvidelsen; den ligger Svingelsvej 17, medens den gamle Smedie laa i Reventlowsgade. I Firmaet er nu fire af Smedemesterens Børn beskæftigede, nemlig paa Kontoret en Datter, paa det mekaniske Værksted to Sønner og paa Grovsmedeværkstedet en Søn. I sin Helhed beskæftiger Virksomheden ni—tolv Mand, og den er autoriseret Forhandler for General Motors.

H. S. Hansen er født den 29. Maj 1873 i Taars Sogn. Han er udlært som Grovsmed og senere indenfor Handelen i Cykle- og Automobilbranchen.

CAFE OG KONDITORI PRIOR VEJLEGADE

Det kendte Konditori Prior i Vejlegade i Nakskov tilhører Konditor Joh. Skjødt. Skjødt begyndte i sin Tid selvstændig Virksomhed i Hillerød, hvor han i 1904 startede en Forretning i sin Branche. Forretningen trivedes vel. I 1909 flyttede han til Asminderød og i 1911 til Nakskov, hvor han etablerede sin nuværende Forretning og ledede denne indtil 1919, da han lagde Konditoriet

Interiør fra Bageriet

og Bageriet paa Hylden og overtog Hotel Bellevue i Ringsted.

I 1925 maatte han imidlertid igen overtage Bageriet i Nakskov, og han har i Aarene siden da stadig set sin Virksomhed i Udvikling og beskæftiger nu otte Per-

soner. Bageriet fremstiller alt indenfor Branchen, og i Konditoriet serveres naturligvis, foruden Kagerne, Kaffe, The og Spiritus.

Joh. Skjødt er født d. 21. Oktober 1881 i Nørre Snede.

CHR. STEFFENSEN HERREEKVIPERING

Chr. Steffensen hed den Borgermand, der i 1881 slog sit Skilt op over Døren i Fruegade 8. Det skete den 29. August, og Skiltet fortalte, at her kunde man købe den bedste Herre-Ekvipering. — I samme Slægts Eje og i samme Gade har Forretningen, der er Nakskovs ældste i sin Branche, virket siden. Den har udviklet sig støt og roligt, og Kriser eller onde Tider har ikke forstyrret dens Ligevægt. En god Hjælp havde Chr. Steffensen i sin Hustru, der djærvt og myndigt passede Butiken, og som i det hele taget var godt lidt af alle.

J. P. Steffensen

Det var ikke dengang alminde-ligt, at man uden videre kunde gaa ind i en Forretning og købe sig en Klædning, som var færdig med det samme. Man var vant til at væve sit Tøj derhjemme eller gaa til Væveren med sit Garn, og der var Aar imellem, at man bestilte et Stykke Tøj vævet til sig selv. Men nu kom altsaa Industrien med den færdige Ekvipering. Det

var i disse Brydningsaar, Chr. Steffensen løste Borgerskab, og ved Klogskab og Retskaffenhed fik han sig snart en stor Kundekreds. Der gik toogfyrretyve Aar i stadig Udvikling . . . i samme Hus og i samme Stue. Og der var Tilfredshed ude som inde, hos Købere som hos Sælger.

I 1923 døde Chr. Steffensen, og hans Nevø, J. P. Steffensen, overtog den gamle Forretning. J. P. Steffensen er født den 11. Juni 1898 i Horslunde og uddannet hos Carl A. Rasmussen i Nakskov. Senere „viste han sit Flag" i Tyskland, Amerika, Kina og Siam, hvor han arbejdede i A/S Nordisk Fjerfabriks Tjeneste. Men i Længden kom han til at trænge til det danske Klima, og kort efter Onkelens Død vendte han hjem til Nakskov, hvor det lykkedes ham at fortsætte Chr. Steffensens hæderfulde Traditioner. Forretningen er vokset betydeligt ved hans Energi, men det gamle Hus i Fruegade holdes stadig i Ære i sin oprindelige Skikkelse.

Carl Lumbye er født den 1. September 1894 i Holstebro og er udlært i sin Branche hos Ole Sørensen & Co. i Kolding. Senere tog han fortsat Uddannelse i Amerika i et Par Aar. Købmand Lumbye er Medlem af Nakskov Byraad.

CARL LUMBYE LANDBRUGSMASKINER

Købmand Carl Lumbye, Nakskov, overtog sit Firma den 1. Januar 1922 efter A/S Jens Thorsen. Dets Speciale er Landbrugsmaskiner af enhver Art samt Tilbehør til Landbrugsmaskiner. Firmaet handler med de fleste Smede paa Lolland-Falster, og til dets Handelsvirksomhed er knyttet et fuldt moderne Reparationsværksted. I de Aar, Carl Lumbye har været Indehaver, har der været Fremdrift og Fremgang overalt i Forretningen, saaledes at den i Dag staar som den største og den førende indenfor sin Branche. Rundt omkring hos de lolland-falsterske Landmænd ser man overalt Carl Lumbyes Redskaber og Maskiner, og hans Mærke har Ord for at være et Kvalitetsmærke. Firmaet har Kontor, Lager og Værksted Ø. Boulevard 8.

Carl Lumbye

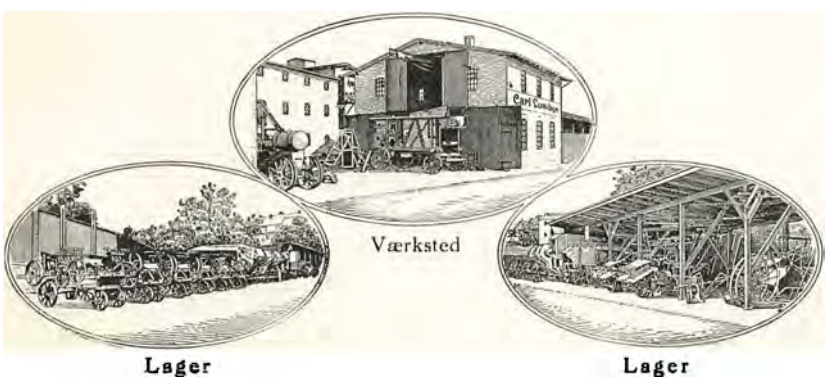

H. ALFRED JØRGENSEN MØBELSNEDKERI

Snedkermester H. A. Jørgensen, Nakskov, er ud af gammel Snedkerfamilie, saa han har Traditioner fra sine Fædres Tid at bygge paa. Selv begyndte han dog paa ganske bar Bund, det var i 1905, og det lykkedes ham først i 1910 at faa sin nuværende Forretning startet. Det gik smaat til at begynde med; men i Løbet af faa Aar kom der Gang i Foretagendet, og nu har Jørgensen en Omsætning, der kan maale sig med de fleste andre i hans Branche i Nakskov.

H. Alfred Jørgensen

Han har egen Ejendom, et Bygningsværk, der er mere end halvandet Hundrede Aar gammelt, men som i 1910 blev underkastet den nødvendige Ombygning. Til daglig beskæftiges i hans Forretning seks—syv Mand.

Snedkermester H. Alfred Jørgensen er født den 14. Oktober 1874 i Nakskov og er uddannet hos sin Fader; denne havde Værksted paa Gaasetorvet. Videre Uddannelse har Jørgensen taget i Norge, Tyskland og Frankrig, idet han har opholdt sig i disse Lande for at dygtiggøre sig til at starte Forretning. En Række Tillidshverv hviler nu paa hans Skuldre. I otte Aar har han været Medlem af Nakskov Byraad. Desuden er H. A. Jørgensen Formand for Snedkermesterforeningen, for Nakskov Grundejerforening, for den stedlige

Arbejdsgiverforening og for Byens tekniske Skole. En indflydelsesrig Mand, der har været sin egen Lykkes Snedker (!).

Hans Forretning befatter sig saavel med Salg af alle Slags Møbler som med Fabrikation af saadanne.

OLE JENSENS STENHUGGERI

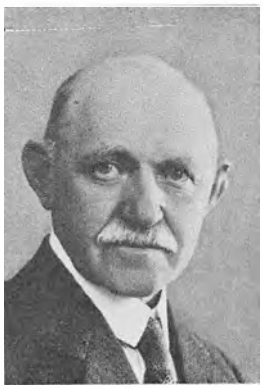

Ole Jensen

Stenhugger Ole Jensen overtog i 1918 i Nakskov et meget beskedent Stenhuggeri og søgte at drive det frem til en større Virksomhed. I Dag er det tre—fire Gange saa stort som dengang.

Ole Jensen var i de første Aar kun Bestyrer af Firmaet, men i 1922 købte han dette. Hans energiske Arbejde har altsaa i Tidens Løb baaret Frugt i sig selv i mere end en Retning. Stenhuggeriet har egen Ejendom. Det udfører Bygningsarbejder, hugger Gravstene og Monumenter og beskæftiger sig desuden med Butiksmontering, f. Eks. Beklædning med Marmor.

Ole Jensens Stenhuggeri

Ole Jensen er født den 9. Marts 1878 i Holsted paa Sjælland.

PEDER PEDERSENS EFTF.
MANUFAKTUR OG TRIKOTAGE

Den Forretning, der nu bærer Firmanavnet Peder Pedersens Eftfl., Nakskov, er grundlagt i Aaret 1882 af Købmand Peder Pedersen, som nu har Fabrik i København. Forretningen startedes som Trikotageforretning og fik Lokaler i Søndergade 16. Peder Pedersen begyndte paa delvis bar Bund og havde ingen fremmed Hjælp, hvorimod hans Hustru assisterede ham i Butiken. Det gik imidlertid støt opad med Omsætningen, og Virksomheden var ret betydelig, da Pedersen i 1908 solgte den til Købmand Christoffersen, tidligere København. Christoffersen gennemførte betydelige Udvidelser og oprettede en Afdeling for Manufakturvarer. I 1912

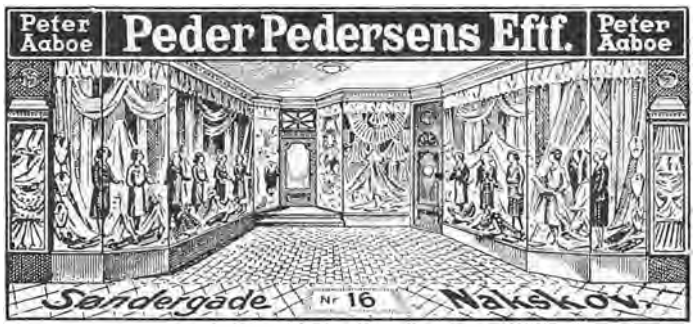

lod han Façaden ombygge, og Omsætningen gik stadig fremad.

I 1918 solgtes Forretningen til Købmand Peter Aaboe, der allerede tidligere, gennem ca. tretten Aar, havde drevet Forretning i Nakskov. Aaboe har ligesom Christoffersen foretaget adskillige Forandringer til det bedre; Tiden kræver stadig nye Forhold, nye Virkemidler. I 1921 lod han Gaarden overbygge, og i 1923 byggedes ny Façade. Bygningen er egen Ejendom. Forretningens Specialer er stadig Trikotage og Manufaktur, og der beskæftiges nu seks Personer.

Købmand Peter Aaboe er født den 5. November 1872 i Silkeborg, hvor han lærte Handelen i Crome & Goldschmidts Udsalg. Senere havde han Ansættelse bl. a. i Magasin du Nord i København og hos et Par andre landskendte Firmaer, indtil han startede Forretning i Nakskov.

P. G. SCHMIDT
GULDSMED OG GRAVØR

Guldsmed P. G. Schmidt i Nakskov er kendt i videre Kredse for det interessante Speciale, Guldsmeden udøver som Gravør, nemlig Gravering af Ejendomme og andre Motiver paa Pokaler og Plader af forskellig Slags. Han har i Tidens Løb i saa Henseende lavet mange særdeles smukke Arbejder. — Guldsmed Schmidt startede sin Forretning i Aaret 1916, ret beskedent, kun ved Hjælp af en Ekspeditrice i Butiken. Nu beskæftiger han fire—fem Personer, saa det vil forstaas, at han har evnet at arbejde med Flid og Forretningssans. Hans Omsætning af Guld- og Sølvvarer er paa Højde med Omsætningen i i de fleste andre Guldsmedeforretninger i Provinsen.

P. G. Schmidt er født 20. Marts 1890 i Fredericia. Før han fik selvstændig Virksomhed, arbejdede han i nogle Aar hos Rasmus Jensen, Horsens, og Kyster i Kolding.

JENS RASMUSSEN
BAGERI OG KONDITORI

Den 10. November 1920 begyndte Bagermester Rasmussen en ganske lille Bagerforretning i Hjørring, hvorfra han i 1927 rejste til Nakskov og etablerede sig den 21. April. Forretningen var ogsaa her i Begyndelsen ret ubetydelig, men har i Aarenes Løb erhvervet sig en god Kundekreds og beskæftiger fem Personer.

Jens Rasmussen, født den 12. November 1890 i Silkeborg, er Formand for den upolitiske Radioklub.

MARIBO

MARIBO er Midtlollands Perle. Byen ligger smukt ved Maribo Sø, hvis Holme og skovbevoksede Skrænter giver Egnen en særegen, undertiden lidt vemodig, men ellers yppigt smilende Skønhed.

Det var Mariebo Kloster, der i svundne Tider fik en By til at vokse op her midt i det frodige lollandske Agerland. Og det var Dronning Margrethe, der skænkede Grimstrup Slot til Birgittinerordenen, saaledes at den paa Slottet kunde grunde sit Kloster. Dette blev dog ikke til noget før efter Dronningens Død, og da blev selve Klosteret opført paa en bestemt Plads nær Kirkebyen Skæmyng. Paa denne Plads brændte der nemlig hver Nat en klar Ildslue, og dette toges som et Tegn paa, at Jomfru Maria ønskede en Bolig her. Det blev Erik af Pommerns Sag at faa Klosteret indviet, og han lod Munke og Nonner fra Vadstena komme hertil for at anlægge Klosterlivet. Klosteret blev et af Danmarks betydeligste, og Byen stod længe i et vist Afhængighedsforhold til det. I 1621, efter at Reformationen havde vendt op og ned paa mange Ting, blev Klosteret ophævet, og dets Gods overgik til Kronen. Dets Bygninger er forsvundne undtagen Kirken, der er Byens Sognekirke.

I 1596 nedbrændte Maribo By, men rejstes atter. I vore Dage har Byen en dygtig Haandværkerstand og en Købmandsstand, der driver Storhandel i flere Tilfælde, end man efter Byens Størrelse skulde tro, og hvis Navne derfor er kendte og ansete Landet over. Indbyggertallet for Byen som Helhed er i 1933 ca. 4900.

BRYGGERIET „THOR"

er grundlagt i 1895 af Chr. Jørgensen. Før Bryggeriet var færdigbygget, brændte det, men blev straks genopbygget i større Stil.

Om Chr. Jørgensen kan oplyses, at han i Begyndelsen af 70'erne havde grundlagt Køge Bryggeri, som i 1882 overgik til et Aktieselskab med Chr. Jørgensen som Direktør indtil 1885. Fra dette Aar og indtil Bryggeriet „Thor" blev grundlagt, var Brygger Jørgensen Forpagter af Lorentz's gamle Bryggeri i Maribo, som derefter blev solgt til Brygger F. G. Nielsen, der endnu stadig er Indehaver.

Axel Jørgensen

Efter Chr. Jørgensens Død i Aaret 1906 gik Bryggeriet i Arv til Sønnen, den nuværende Indehaver Axel Jørgensen, som drev det videre i Forbindelse med Carlsberg Depot. Sidstnævnte opgav A. Jørgensen dog i 1929, for at hellige Bryggeriet sin hele Interesse. Dette blev udvidet og forsynet med de mest moderne Maskiner, Køleanlæg, Tanks, Filtreringsapparater og iøvrigt alt, hvad der henhører til et moderne Bryggeri. I Forbindelse med Bryggeriet drives endvidere et Malteri med en Kapacitet paa 2000 Tønder. Efter Ombygningen og Moderniseringen er Omsætningen gaaet op til det dobbelte, og der beskæftiges nu en Arbejdsstyrke paa seksten Personer.

Øllet — lyst og mørkt Hvidtøl — sælges over hele Lolland, hvor der er udlagt flere Depoter.

Axel Jørgensen er født den 24. Maj 1882 i Køge. — Efter at have taget Præliminæreksamen i Aaret 1898, gik A. Jørgensen i Tømrerlærer. Arbejdede efter Læretiden som Svend i København og besøgte samtidig Teknisk Skole, frekventerede dernæst flere Dagskoler og lærte Tegning hos forskellige Arkitekter; men ved Faderens Død overtog han Bryggeriet i Maribo, efterat han var blevet uddannet i Branchen paa Frederiksens Bryggeri i Roskilde og Aktie-Bryggeriet i Køge.

Forøvrigt er Bryggeriejer Jørgensen alt andet end ensidig. A. Jørgensen driver samtidig Arkitekt-Virksomhed, og han har i flere Aar arbejdet som Konduktør for Arkitekt Glahn paa store Arbejder. Axel Jørgensen har bygget Herregaardene Engestofte, Lungholm og flere andre store Landbrugsbygninger, og for Kammerherre Tesdorpf, Ourupgaard, en Stald, der er bekendt for sin kolossale Størrelse. Endvidere har han opført mange mindre Bøndergaarde. Ligeledes er han Mester for Discontobanken og Teatret i Maribo samt forskellige Alderdomshjem og har i mange Aar haft alt Arbejde for Banerne: Stationsbygninger og Remiser m. m. Af hans andre Arbejder kan nævnes: Ombygningen af Maribo Dampmølle, Opførelsen af Silopakhusene og Frimurerstiftelsen „Dagmarhus" i Nykøbing.

Bryggeriejer Jørgensen har i Aarene siden 1910 berejst mange Lande i Europa, bl. a. Rusland, Finland, England, Schweiz og Italien.

Et Hjørne af Bryggeriet „Thor"

Af hans Tillidshverv kan nævnes: Formand for Lolland Falsters Bryggerforening, Næstformand i Haandværker- og Industriforeningen, Medlem af Bestyrelsen for Disconto- og Laanebanken og for Musikforeningen i Maribo. Axel Jørgensen har tidligere været Bestyrelsesmedlem i forskellige Sportsforeninger og har selv taget Idrætsmærket i Guld.

FREDERIK SKAANING
KOLONIAL, KORN OG FODERSTOFFER

I gamle Dage laa der paa den Plads, hvor nu Frederik Skaanings store Købmandshandel har rejst sit omfattende Bygningskompleks, en mægtig Kæmpe, den gamle Vestre Mølle. Møllen kunde ses viden om. Ved dens Side laa et ganske lille Hus, et saakaldt Møllehus med Udsalg af Melle- riprodukter. — I 1897 begyndte Frederik Skaaning sin Mel-, Korn- og Foderstofforretning som Lejer paa denne Plads.

Frederik Skaaning

Kæmpen forsvandt i 1903; den (Møllen) blev da nedrevet men forgik ikke af den Grund. Ude paa Landet, mellem Maribo og Nakskov, blev den rejst paany, og der passer Kæmpen stadig sin Dont, befriet for Byens Kravl omkring sig. I 1909 købte Frederik Skaaning den tilbageblevne Del af Ejendommen af Maribo Dampmølle, byggede samme Aar nye Magasiner og Rejstestald og anlagde et Grovmølleri og Kageknuseri, som blev drevet ved Hjælp af en Sugegasmotor. Denne Motor drev samtidig en Dynamo, saaledes at Forretningen kunde faa elektrisk Lys fra eget Elektricitetsværk, nogle Aar inden Kommunen opførte sit Elektricitetsværk. Et Beboelseshus var tidligere opført.

Med disse Anlæg var Begyndelsen for Alvor gjort til Udformning i Praksis af den nuværende Købmandsgaard. Forretningen voksede sig større og større, ledet som den blev med Klogskab og Myndighed.

I 1912 blev et nyt Magasin til Gaden bygget, forsynet med Elevator og Renseri. Det gamle Beboelseshus, opført 1898, samt det lille Møllehus blev nedrevet i 1913, og paa dets Plads byggedes den store Hovedbygning med Butiken i Fortsættelse af det nye Magasin. I de følgende Aar er der ud til Gaarden opført flere nye Bygninger, saaledes at der i Dag er bebygget et større samlet Areal — en Udvikling og en Fremdrift, der er til at faa Forstand af.

Da Frederik Skaaning i 1897 startede sin Forretning, var han alene om at passe den; nu beskæftiger han en halv Snes Personer, og undertiden har der været flere. I en Del Aar drev Købmand Skaaning ogsaa en omfattende Vildthandel; nu er hans Brancher Kolonial, Korn, Foderstoffer, Brændsel, Markfrø og Kunstgødning.

Frederik Skaaning er født d. 28. August 1870 i Krønge.

GRØNLUND KØLLE
HANDELSGARTNERI

At bo i Maribo og alligevel faa afsat Jordbær, fra et Areal paa fire Tdr. Land, paa Københavns Torv . . . det synes umiddelbart at være noget af et Kunststykke. Men det kan altsaa i vore Dage lade sig praktisere — det kan Handelsgartner Grønlund Kølle bevidne.

Grønlund Kølle

Det var i Oktober 1927, at Grønlund Kølle overtog en Parcel paa ti Tdr. Land af Maribo Ladegaards Udstykning, og paa denne Parcel anlagde han sit Gartneri. Han anlagde det straks med Jordbær, Blomkaal og Porrer som Specialiteter, men driver iøvrigt blandet Handelsgartneri. Tre Drivhuse, projekterede af Teknologisk Institut i mest moderne og tidssvarende Stil og Indretning, byggedes straks efter Starten. Gartneriets Produkter afsættes henholdsvis i Maribo og Nakskov, dels en gros, dels en detail paa Torvet i de to Byer. Herfra undtages dog altsaa Jordbærrene, som er beregnet paa Københavnerne. Grønlund Kølle har fire Tdr. Land med Jordbær, tidlige Sorter, der afsættes paa Københavns Torv, og som netop paa Grund af deres tidlige Fremkomst giver en god Indtægt hjem til Maribo. Foruden Jordbærrene drives ogsaa Blomkaalen i Stordrift; der avles ca. 100,000 Blomkaalshoveder aarligt — fem Hold à 20,000 Stk. Gartneriet beskæftiger syv Mand.

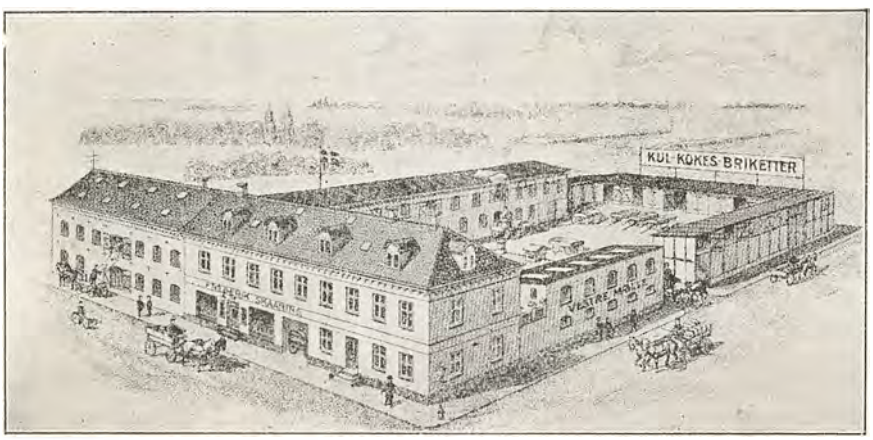

Handelsgartner Grønlund Kølle er født den 25. Juni 1897 i Bandholm. Som ganske ung kom han i Gartnerlære og har bl. a. haft Pladser i Jylland og paa Fyen. Paa Andersens Planteskole i Fangel var han i to Aar og var derefter med til at plante Frejlev Frugtplantage. Senere fik han Stilling i Guldborghave Planteskole, og i 1929 nedsatte han sig som selvstændig Gartner i Bandholm — paa forpagtet Jord under Knuthenborg. Her indrettede Grønlund Kølle et Gartneri med Drivhuse o. s. v. til Vurdering 38,000 Kr. —

Men efter otte Aars Forpagtningstid opsagdes Forpagtningen fra Godsets Side, og Greve Knuth overtog Gartneriet for en Sum, som laa langt under Anskaffelsesværdien.

Grønlund Kølles Handelsgartneri

Grønlund Kølle er i det hele taget en arbejdsivrig Mand med et sikkert Blik for, hvor Chancerne er at finde. Han er Medstifter af Gartnernes Salgsforening for Lolland-Falster.

„KONKURRENTEN"
RICHARD BECK

Enhver Borger og ethvert Barn, samt Landboere i mange Mils Omkreds, som i Aarenes Løb har skullet købe Beklædningsgenstande, vil have aflagt Besøg samme Sted i Maribo, nemlig hos „Konkurrenten", der har alt i Manufakturvarer, Herrekonfektion og Fodtøj.

„Konkurrenten" er grundlagt i 1902 af en Mand ved Navn Nicolaisen og har i Aarenes Løb været paa flere forskellige Hænder. — Forretningen overtoges 1912 af Grosserer Holger Nicolaisen, der i 1916 overdrog den til Knud Rasmussen og Rich. Beck i Kompagni, og siden 1919 har sidstnævnte for egen Regning drevet den omfattende Forretning, der nu beskæftiger seksten Personer.

Richard Beck er født den 25. Juli 1887 i Storehedinge. Han var Soldat fra 1905—06, og efter et Aars Ophold i Tyskland arbejdede han en længere Aarrække — kun afbrudt af et 2-aarigt Ophold i Amerika — hos J. P. Nielsen i Slagelse, indtil han overtog „Konkurrenten". Han er desuden Formand i Maribo Roklub, og har gjort et stort Arbejde for Rosportens Fremme, ligesom han ogsaa indenfor sin Branche har været virksom, bl. a. som Formand for Maribo Manufakturhandlerforening og for Lolland-Falster Tekstil Union.

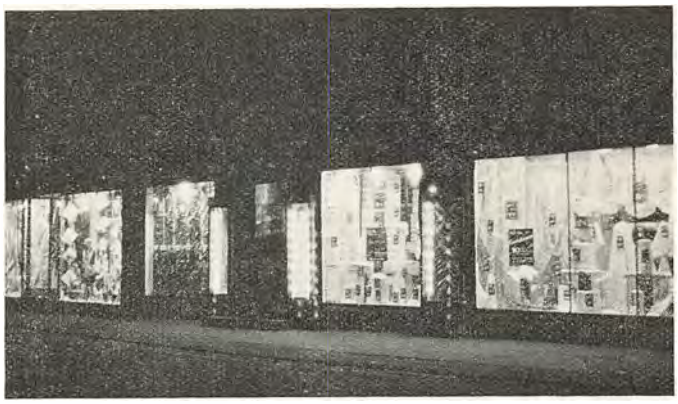

Richard Bechs Forretning om Aftenen

KAI MAAGENSEN
REGNSKABS- OG REVISIONSKONTOR

At en Revisor, aut. regnskabskyndig Tillidsmand, ogsaa kan have mere eller mindre at bestille, maa være indlysende for de fleste; Kai Maagensen har navnlig mere.

Kai Maagensen

Revisor Maagensen startede sit Firma den 1. Marts 1915 i et mindre Lokale i Jernbanegade i Maribo. Men hans Klientel har stadig været voksende, og han har tre Gange maattet udvide sine Lokaler. Sidste Udvidelse skete i 1924, da det nu anselige Revisionsfirma flyttede til egen Ejendom, Østergade 52. Der beskæftiges nu seks Personer. Man beskæftiger sig med Revision, Statusopgørelser, Anlæg og Føring af alt Bogholderi og har som Specialitet Landbrugsregnskaber. Maagensen er nemlig Landbrugskandidat. Bogholderi og Revision har han lært hos Professor, Dr. Howard i Leipzig.

Revisor Kai Maagensen er født den 5. Juni 1888. Han staar for mange Virksomheder som statsautoriseret, regnskabskyndig Tillidsmand.

DISKONTO- OG LAANEBANKEN

Diskonto- og Laanebanken i Maribo er stiftet den 11. September 1854, og gennem de siden da forløbne Snese Aar er Banken blevet knyttet nær sammen med By og Opland; Betingelserne for Bankens Trivsel og for Byens Opkomst har i mange Tilfælde været fælles. Gode og

daarlige Tider vekslede for Handel, Haandværk, Industri og Landbrug, og intet Sted mærkedes det vel stærkere eller hurtigere end indenfor Bankens Mure. Men gik det end op eller ned, saa kunde det altid siges, at det gensidige Tillidsforhold, der er Grundstenen for en sund Vekselvirkning, blev aldrig svækket.

Hvem der først fik den Tanke at oprette et bankmæssigt Pengeinstitut i Maribo, er noget vanskeligt at sige; meget taler for, at Købmand Knud Bredenberg Sidenius var Sjælen i Foretagendet. Savnet af et saadant Pengeinstitut var blevet følelig omkring 1850, da navnlig Handelen havde taget mere Fart end tidligere, og Købmændene paa Lolland-Falster var nødsaget til at skaffe sig den fornødne Kredit enten hos de store tyske Bankhuse eller hos Grossisterne i København. Af Pengeinstituter fandtes i Stiftet kun Nykøbing Sparekasse, stiftet 1828, og Sparekassen i Nakskov, stiftet 1842. Og kun den sidstnævnte var af og til, naar Midlerne tillod det, at formaa til at diskontere en Veksel.

Direktør R. C. Hansen

I Sommeren 1854 tog Tankerne om Oprettelse af en Diskontobank i Maribo fastere Form, og i Juli Maaned var Lehnsgreve F. M. Knuth, Knuthenborg, Prokurator G. Aagaard, Binnitze, Købmændene C. H. Lorenz og Knud Sidenius, begge af Maribo, samlede for at drøfte Tanken. Fra dette Møde udsendtes en Henvendelse til betydende Mænd af alle Stænder. Svarene indgik, men kun langsomt, og nyt Møde blev derfor ikke afholdt før den 11. September.

Til dette Møde var en Del af de Indbudte, og det ledes af Greve Knuth. Det viste sig straks, at der var Stemning for Bankens Oprettelse, og der forelagdes et Udkast til Love for denne. Udkastet blev med nogle Ændringer vedtaget, og Bankens Formaal blev „at lette Pengeomsætningerne til Handelens, Agerdyrkningens og Industriens Fremme, at opspare, forøge og frugtbargøre mindre saavel som større Summer". Der skulde tegnes Aktier i en Grundkapital, som skulde være paa 150,000 Rdl.; men Banken skulde dog begynde sin Virksomhed, naar der var tegnet 50,000 Rdl. Der tegnedes straks 16,600 Rdl., og offentlig Indbydelse til Aktietegning udstedtes. Den 29. November samme Aar holdtes Møde til Valg af Bestyrelse.

Paa dette Møde foretoges Valg af tyve Repræsentanter. Greve Knuth blev Formand for Repræsentantskabet, og dette valgte til Medlemmer af Bankens Direktion Prokurator G. Aagaard, Købmand Knud Sidenius, Købmand H. C. Krøyer, Købmand C. H. Lorenz og Godsejer H. Meincke. Købmand Sidenius valgtes til Bankens Bogholder. Banken aabnede sine Døre den 8. December 1854 — med Lokaler i Købmand Sidenius' Gaard i Vestergade, „Indgang i Porten til højre". Kontoret var Købmandens Stue, som dog lidt efter lidt indrettedes mere kontormæssigt. Det eneste synlige Minde herom er et brandfrit Rum, som stadig findes i Ejendommen.

Aar 1855 ultimo Marts var der diskonteret ialt 243 Veksler til et Beløb af 185,866 Rdl. Desuden var der ydet nogle Laan, og Nettofortjenesten var de første fire Maaneder 823,37 Rdl. Altsaa en meget beskeden Begyndelse.

Allerede i 1856 led Banken det smertelige Tab, at Knud Sidenius afgik ved Døden. I hans Sted indvalgtes i Direktionen Købmand P. Suhr.

Efterhaanden kom der Ønsker frem om, at Banken skulde have sit eget Hus, og i 1860 købtes Matr. Nr. 265, og paa denne Grund opførtes en Bankbygning til ialt godt og vel 7000 Rdl. I 1862 forandredes Bankens Love derhen, at der skulde ansættes en administrerende Direktør, og hertil valgtes Købmand Lorenz.

Gennem de kommende Aaringer vekslede Uvejr og Krise med Fred og Fremgang, navnlig Tidsrummet 1880—1914 gav gode Kaar og stigende Omsætning. Men det var dog først i Krigsaarene efter 1914, at den rigtig store Fremgang kom. I Aaret 1910 var Bankens Balance paa 2,042,331 Kr., i 1918 paa 5,351,121 Kr. og i 1927 paa 8,447,027 Kr. Som det ses, er Fremgangen fortsat ogsaa udover Krigs- og Efterkrigsaarene. Aktiekapitalen var i 1928 paa 500,000 Kr. Aar 1927 flyttede Banken til en nyopført, moderne Bankbygning, Vestergade 6, midt i Byens Hjerte.

Bankdirektør Lorenz havde Ledelsen af de daglige Forretninger indtil 1883, da han afløstes af Sagfører Erik Kjær, hvis Regeringstid varede helt til 1922. Repræsentantskabsformændene har skiftet adskillige Gange i Tidens Løb. I 1918 valgtes Dommer Bay til Formand og afløstes i 1922 af Overretssagfører Karl Kjær, Søn af afdøde Bankdirektør Kjær. Direktøren døde den 26. December 1921.

Umiddelbart efter Direktør Kjærs Død konstituerede Bestyrelsen Bankens Bogholder, R. C. Hansen, som Direktør, og Aaret efter fik han fast Ansættelse som saadan.

Direktør R. C. Hansen er født den 26. Marts 1895 i Næsbyhoved-Broby paa Fyen og har Real- og Handelseksamen. I 1911—15 var han ansat i A/S Otto Mønsted, i 1916—18 i Handelsbankens Odense-Afdeling. I 1918 ansattes han som Kasserer i Diskonto- og Laanebanken i Maribo, og samme Aar avancerede han til Bogholder. Bankens Bestyrelse vidner, at Direktør Hansen er det solide, gamle Pengeinstitut en dygtig Leder.

Diskonto- og Laanebanken har Afdelingskontorer paa Fejø, Femø, i Kældernæs, i Holeby og i Søllested.

B. PEDERSENS HANDELSGARTNERI

Det var Gartner H. P. Pedersen, den nuværende Indehavers Fader, der i 1892 grundlagde det Handelsgartneri, som nu drives af Gartner B. Pedersen, Maribo. H. Pedersen var Ejer og Leder indtil 1918, da Sønnen traadte til som Kompagnon, og ved Faderens Død 11. November 1922 overtog B. Pedersen Gartneriet i Forpagtning fra 1. Januar 1923 at regne.

H. Pedersen

Bertel Pedersen

I 1892 omfattede Gartneriet kun en halv Td. Land, og af Drivhuse var der foreløbig ingen. Igennem Aarene er det imidlertid gaaet jævnt og sikkert fremad, der er bygget seks store Drivhuse, og selve Jordarealet er udvidet til to Tdr. Land, paa hvilke der drives almindeligt blandet Handelsgartneri, det meste dog med Blomster. Ved

Siden heraf haves en ret stor Dekorations- og Kranseforretning, hvortil en stor Del af Gartneriets Blomsterkulturer medgaar. Endelig bør nævnes, at Gartner Pedersen er meget søgt til Kirkepyntning, samt at han ogsaa har en ret stor Forretning som Anlægsgartner.

Handelsgartner Bertel Pedersen er født den 22. Oktober 1890 i Maribo, hvor han fik sin første Uddannelse hos Faderen. Senere søgte han videre Uddannelse rundt omkring i Landet og var en Tid Undergartner paa Ourupgaard ved Nykøbing Falster.

TH. KØLLE
MAGLEMER SAVSKÆRERI
MAGLEMER PR. MARIBO

Savværksejer Thorkild Kølle i Maglemer har i Løbet af et ringe Aaremaal skabt sig en stor og levedygtig Virksomhed — og skabt den ved egne Hænders Hjælp.

I Aaret 1925 begyndte Kølle sin første selvstændige Virksomhed, en Tømmerforretning, i Maglemer. Han begyndte uden Kapital og uden fremmed Hjælp i nogen Retning. Hans eneste Hjælp var hans egen Flid og Dygtighed. Men det viste sig snart at være nok.

Savværksejer Th. Kølle

Allerede i 1927 var Th. Kølle saa vidt, at han kunde meddele en undrende Samtid, at han nu var Savværksejer. Det gik til paa den Maade, at han selv opbyggede sit Savskæreri fra Grunden af og selv installerede et fuldt moderne Maskinanlæg. I 1933 har han elleve Mand i Arbejde paa Savværket.

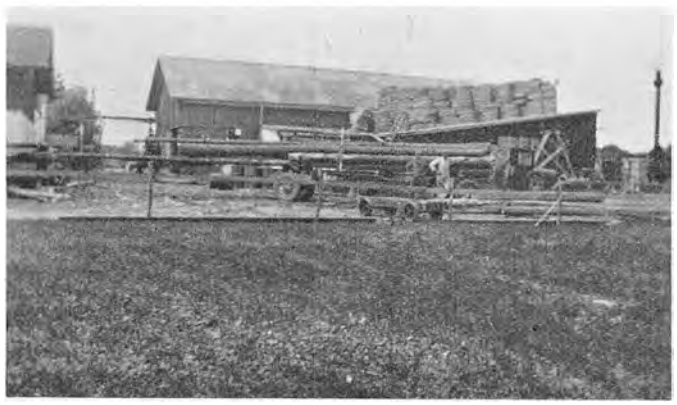

Et Hjørne af Savskæreriet

Maglemer Savskæreri er specielt beregnet paa Opskæring af alle Arter Træ og har bl. a. skaaret Sveller til De danske Statsbaner og leveret en Del Egetræ til Nykøbing Havn. Ligeledes foretager Savværket en Del Opskæring af Egetræ til Vognbygning og der arbejdes med Opskæring af Bøgetræ, beregnet til Eksport for egen Regning til England. Men Egetræet er det egentlige Speciale,

Et lille Udkig over Lagerbeholdningen

og en Del af det leveres som Møbeltræ til Omegnens Snedkere.

Manden for den hele blomstrende Bedrift, Savværksejer Th. Kølle, er født den 21. November 1899 i Bandholm og kom som Dreng ud at tjene paa Landet. Efter et Aars Forløb lykkedes det ham dog at komme i Tømrerlære, og i sin Læretid var han med til at bygge Herregaarden Søholt, der opførtes af Henrik Hansen i Maribo. Derved lærte han meget. Saa var han Soldat i tre Aar og havde senere Plads som Svend hos forskellige Mestre, bl. a. hos den Mester, som opførte Maribo Dampmølles store Silopakhus; det var ogsaa et godt Uddannelsessted, hvor rige Erfaringer høstedes.

VESTERBROS MASKINFABRIK

Christian Petersen forpagtede fra 1915—1917 Steen Andersens Værksted i Maribo.

I 1919 blev den nuværende Ejendom, der er ca. 35 Aar gammel, købt og indrettet til Værksted og Forretning. Fabriken fremstiller specielt Landbrugsmaskiner og Mejeriartikler og foretager alle Slags Reparationer. Fabrikant Petersen og en Søn, der er uddannet i Maskinbranchen, rejser ud for Firmaet og besøger Landmændene. Ialt beskæftiger Virksomheden fem Mand.

Chr. Petersen, født den 30. Oktober 1883 i Skibet Sogn ved Vejle, er udlært i Maskinbranchen i 1902 og har arbejdet ved Faget siden, bl. a. 7 Aar som Værkfører hos Steen Andersen, 6½ Aar ved Højbygaard som Mestersvend og 1 Aar paa Lærestedet.

SCHRØDER & NIELSENS EFTF.
TAPET- OG FARVEHANDEL

Schrøder & Nielsens Eftf., Maribo, er et Firma, hvis Navn repræsenterer en af de danske Provinsers kendte og ansete Specialforretninger.

Forretningen blev grundlagt af Købmand Jens Nielsen og Kaptajn Lauritz Schrøder i 1868 og fik Lokaler i Kaptajnens smukke og statelige Ejendom paa Byens Torv. Den blev startet som Cigar-, Tobaks- og Papirforretning en gros samt som Material-, Farve- og Tapethandel.

Theodor Jensen

Der blev snart stor Omsætning, og Forretningens Kundekreds strakte sig viden om. I 1883 udtraadte Kaptajn Schrøder af Firmaet og i 1890 optoges Købmand Chr. Petersen som Kompagnon i hans Sted. I 1896 døde Købmand Nielsen, og Chr. Petersen blev da Eneindehaver.

I over en Menneskealder havde Firmaet Oplag for Lolland-Falster af Obels Cigarer og Tobakker, indtil Købmand Petersen afstod det den 1. Maj 1917. Hans Specialer blev efterhaanden Papir og Poser, Sæbe og Olie, Tapet og Farver og alle til Materialhandel hørende Artikler, og i adskillige Varer har Firmaet gennem mange Aar haft Kunder hele Landet over.

For en Del Aar siden overtog Chr. Petersens Søn, N. O. Gemynthe-Petersen, den gamle Forretning og solgte den ikke længe efter til Købmand Ove Schou, som derefter i 1927 lod den gaa videre til den nuværende Ejer, Købmand Th. Jensen. Ejendommen, Torvet 4, er nyopbygget og betydeligt udvidet. Specialerne er nu Tapeter og Farver samt Rullegardiner og Linoleum.

Købmand Theodor Jensen er født den 1. August 1881 i København og er uddannet i sin Branche, dels i København, dels i Provinsen, ligesom han har frekventeret Handelsskolen i København.

HAARED SAVSKÆRERI
HAARED PR. MARIBO

Den 30. Oktober 1882 etablerede Hjulmager Carl Jørgen Christiansen sig i Haared, parat til at fremstille og reparere Hjulene til Landboernes Vogne. Han var Hjulmand som det kaldtes, og han begyndte under meget smaa Forhold, uden fremmed Hjælp. Han arbejdede trofast i sin lille Bedrift fra Morgen til Aften, og efterhaanden kom ogsaa Lønnen for det meget Slid. I 1896 byggedes Sukkerfabriken i Maribo, og saa blev der mere at gøre for Hjulmanden i Retning af Bedriftens Udvidelse. Han fik Leverancer til Sukkerfabriken — af Trævarer, Sveller o. l., og senere fik han desuden en Del Arbejde for Sukkerfabriken i Holeby. I 1902 udvidede han sit Værksted med et Savskæreri, hvor han fik de fornødne Maskiner installerede — Maskiner, som atter gennem Aarene er fornyede eller moderniserede; den gamle Dampmaskine er saaledes afløst af en Dieselmotor, og Savskæreriet har nu to store Lastbiler til Transport af sin Produktion.

Savværksejer Th. Christiansen

I Aaret 1910 fik Christiansen ogsaa Arbejde at levere til Sakskøbing Sukkerfabrik, og han havde nu Beskæftigelse nok til seks Mand. I 1915 overtog Sønnen, Th. Christiansen, Virksomheden og driver denne i samme Spor som Faderen; han er nu Leverandør til de fleste af Sukkerfabrikerne. Men gamle Hjulmand Christiansen er stadig i Aktivitet paa Savskæreriet; hans høje Alder har ikke lagt nogen Dæmper paa hans Arbejdslyst, og det glæder ham at se, at hans Søn nu kan give Brødet til ti Mand i fast Beskæftigelse. Skæreriet beskæftiger sig stadig med Kassefabrikation for Sukkerfabrikerne og

„Trifolium", Opskæring af Bøgetræ for Skovriderne paa Christianssæde Gods og beregnet paa Eksport til England.

Savværksejer Thorvald Christiansen er født den 26. September 1889 i Haared og blev uddannet ved Faget hos sin Fader, ligesom han tog Kursus paa Teknologisk Institut. Christiansen er Medlem af Bestyrelsen for Hillested Sogns Hjælpekasse.

Savskærer C. Christiansen er født den 15. Februar 1858 i Bandholm. Han kom i Hjulmagerlære i Maglemer og lærte siden Karetmageri i Nakskov. Gamle Christiansen har i en Aarrække været Medlem af Hillested Sogneraad, hvor man satte megen Pris paa hans Erfaring og sunde Omdømme.

SVEND JØRGENSEN
HANDELSGARTNERI
MAGLEMER PR. MARIBO

Svend Jørgensens Handelsgartneri i Maglemer er bekendt for sine smukke Blomsterkulturer. Gartneriet har paa forskellige Udstillinger erhvervet Præmier og Diplomer, herunder Dronningens Ærespræmie for Blomster.

Gartneriet er grundlagt i 1898 af Handelsgartner Rasmussen, der købte fire Tdr. Land Jord, hvorpaa han anlagde Avl af almindelige Grøntsager. I 1900 overtoges Bedriften af Gartner Chr. Jørgensen, som fuldstændig omlagde det hele, byggede fem Drivhuse efterhaanden, plantede Frugtplantage og tilkøbte halvtredie Td. Land, saaledes at han kom til at raade over et ret omfattende fuldt moderne Garneri, der f. Eks. er i Stand til at give ca. 20,000 Kilo Frugt om Aaret. Dets Speciale er dog Blomsterne, navnlig Alpevioler og Chrysanthemums.

I 1927 overtoges Virksomheden af Chr. Jørgensens Søn, Svend Jørgensen, der bygger videre paa det Grundlag, som er lagt af Faderen. Dette gælder ogsaa Udsalget i Maribo, oprettet allerede i 1906, og i hvilket alle Gartneriets Produkter forhandles.

Handelsgartner Svend Jørgensen er født d. 3. Maj 1900 i Maglemer og er oplært ved Gartneri. Ved Siden heraf har han deltaget i Gartnerforeningens Kursus og har taget Kursus paa de tekniske Skoler i Maribo og Nykøbing F. gennem fire Aar. Jørgensen er Suppleant i Repræsentantskabet for den danske Gartnerforening.

J. F. SCHIØLER
STENHUGGERI — MONUMENT-INDUSTRI

Sammen med Broderen E. Schiøler begyndte J. F. Schiøler i 1921 Forretningen i Maribo og blev samme Aar Medindehaver af Frederik Møllers Efterfølgers Forretning i Nakskov, som omdannedes til Firmaet Edv. Schiøler & Co. i Nakskov og Maribo. To Aar efter grundlagde J. F. Schiøler paa nuværende Plads i Maribo sin egen Forretning, som i Aarenes Løb er udvidet betydeligt. I 1923 begyndtes der med een Mand, medens der nu beskæftiges seks. Firmaets Kundekreds strækker sig over hele Lolland-Falster, og J. F. Schiøler har det største Luftanlæg i Stiftet, anlagt 1931.

Tidligere Forretninger Edv. Schiøler & Co. i Nakskov og Maribo drives nu af O. Jensen og K. Sørensen.

De store Resultater, der er naaet, navnlig med Opstillings- og Tegningsarbejder, skyldes J. F. Schiøler's indgaaende Kendskab til Kirkegaardsarbejder, erhvervet i København, hvor han har haft Ansættelse i de største Firmaer.

J. F. Schiøler, født 1889 i København, blev udlært som Snedker i Aaret 1909 i Hovedstaden, men forlod, grundet paa forskellige Omstændigheder, denne Branche for at lære Stenhuggerbranchen hos de kendte Københavnerfirmaer E. Nielsen og Schannung.

J. F. Schiøler's Søn, Børge Schiøler, der er uddannet indenfor Faget (Svendestykke i Aaret 1930) i København hos E. Nielsen, varetager den faglige Interesse paa Pladsen.

Den yngste Søn, Axel Schiøler, staar ogsaa i Stenhuggerlære hos Faderen og er snart udlært.

SAKSKØBING

I Aaret 1270 nævnes Sakskøbing som Købstad, betalende visse Afgifter til Kronen; Byen var Møntsted ned gennem Middelalderen. — Kong Christoffer den Anden havde en Tid Bopæl i Sakskøbing; Kongen boede i et Stenhus paa Hjørnet af Brogade og Brostræde, dog ikke det Hus, som ligger der nu.

Sakskøbing har i mange Aar været kendt for sine betydelige Købmandsforretninger, der har losset og ladet over Oreby ved Fjordens Munding. Omkring 1880—90 anlagdes med store Bekostninger en Havn ved selve Byen, hvilket viste sig straks at give ny Fremdrift. Havnen kan befares af middelstore Lastbaade.

Sakskøbing er som Helhed en By i Opvækst. I 1911 havde Købstaden kun 1743 Indbyggere; i 1933 2100 og med Forstæder 3274.

SAKSKØBING DAMPMØLLE

Sakskøbing Dampmølle er grundlagt i Slutningen af det 18. Aarhundrede af Baroniet Oreby, som udlejede det til forskellige Møllere. Møllen blev først drevet som hollandsk Mølle og først senere kom der Bageri til. Under en af disse Møllere brændte Møllen og blev bygget op igen, dog ikke i sin nuværende Skikkelse, hvilket fremgaar af nedenstaaende.

Den sidste af Forpagterne var Møller Blichfeldt, som nu er ansat paa Brødfabriken „Ceres" i København. Efter ham overgik Møllen i 1888 til privat Eje, idet Frk. Møller, som i flere Aar havde været Bogholderske under Blichfeldt, købte Virksomheden og drev den som Handelsbageri og Mølle, indtil hun solgte den til Fritz Rasmussen, der lod den nedrive og ombygge.

I 1924 blev Møllen købt af Bagermester Christiansen, dengang boende Sdr. Boulevard 76 i København.

Aaret efter Overtagelsen byggede Bagermester Christiansen en moderne Brødfabrik i Forbindelse med Møllen. Denne, der giver Beskæftigelse til tolv Personer, bliver drevet ved Gas fra eget Gasværk.

H. Christiansen, der er født den 19. Maj 1879 i Sandberg ved Nakskov, var Bagermester paa Bornholm fra 1903—1909 og havde Brødfabrik i Hørsholm fra 1909—1910 og Bageri i København fra 1910—1924.

„KONKURRENTEN"
K. A. LUND

er etableret i 1899 af Ove Lund. Forretningen blev 1930 overtaget af Sønnen K. A. Lund, der tre Aar før var blevet ansat som Førstemand.

K. A. Lund driver Forretningen videre i samme Spor som Faderen — med Manufaktur- og Trikotagevarer, Konfektion samt Sengeudstyr — og beskæftiger for Tiden tre Medhjælpere.

Kaj Aage Lund, født den 11. April 1903 i Sakskøbing, har faaet Skoleuddannelse paa Realskolen i sin Fødeby og paa Katedralskolen i Nykøbing, Falster, kom i Manufakturlære hos Brdr. Lund i Maribo og var efter Soldatertiden ansat ca. et Aar hos Faderen, dernæst hos Vett & Wessel i Odense og Jägers Udsalg, Østergade, København, hvor han var ansat i ca. to Aar.

PEDER WAADDEGAARD
BEKLÆDNINGS-MAGASIN

I Aaret 1881 etablerede Købmand Jon Iversen sig i Sakskøbing. Forretningen, som da blev drevet under ret beskedne Former som Manufakturforretning, blev efter nogle Aars Forløb overtaget af Købmand Peder Møller, som specialiserede sig i Herrekonfektion. Den næste Ejer, Købmand Lindhardt, havde Forretningen indtil 1911. Fra 1911 førtes den videre af Johs. Nielsen, som i 1925 solgte den til P. Waaddegaard, den nuværende Indehaver. Denne oprettede i 1931 en Filial i Nakskov, men ophævede allerede Aaret efter samme og driver nu kun Forretningen i Sakskøbing.

Peder Waaddegaard

Købmand Waaddegaard bor i lejede Lokaler, der dog er fuldstændig forandrede i Løbet af de faa Aar. Der ombyggedes først i 1925 og senere igen i 1930, saa Forretningen nu er moderne indrettet efter de allerbedste Mønstre.

Omsætningen er, siden P. Waaddegaard overtog Forretningen i 1925, steget til det tredobbelte, og Forretningen, der beskæftiger to Kommiser og en Lærling, er stadigvæk en Specialforretning i Herrekonfektion, Herrelingeri og Hatte.

Peder Waaddegaard — født den 22. December 1894 ved Holstebro — har gennemgaaet 4 Aars Læretid hos Brdr. Andersen i Herning og ligesaa frekventeret den lokale Handelsaftenskole. — Købmand Waaddegaard havde efter endt Læretid Stilling i Silkeborg, Vejle og Aarhus samt et Aar i Tyskland og var Forretningsbestyrer i fem Aar i Holbæk, indtil han købte egen Forretning i Sakskøbing.

ANDELSSELSKABET „TRIO"

er oprettet i Aaret 1929, hvor Andels-Slagterierne i Nykøbing Falster, Nakskov og Maribo enedes om Oprettelsen af en Fabrik til Udnyttelse af det værdifulde Slagteriaffald og Blod ved Tørkonservering.

Grundstensnedlæggelsen til Bygningerne fandt Sted i Januar 1930, og i September samme Aar stod disse færdige. Andelsselskabet „Trio" begyndte at virke som den første og eneste Fabrik af sin Art her i Landet. Dens

Betydning viste sig snart tydeligt i Praksis. Fabrikationen voksede stadig, og „Trio" beskæftiger nu seksten til atten Mand ved Fabrikation, Kontor og Salg.

Der fremstilles Blodmel, Kød- og Benmel, og som Grundstamme en Række specielle Foderstoffer til Svin og Grisesøer, Fjerkræ, Kvæg o. s. v., og desuden fremstilles der Lucernemel og Kløvermel. Disse Produkter sælges ved Rejsende til Forbrugere, og i denne Forbindelse kan nævnes, at Salget i de sidste fire Aar har været stærkt stigende, og Salget allerede i 1932 var fordoblet.

Virksomheden ledes af Chr. Jørgensen. Denne, der er født i Niverød, Karlebo Sogn i Nordsjælland, har taget Eksamen som Landbrugskandidat og har faaet merkantil Uddannelse i Foderstofbranchen.

EJNER LINDGREEN
MANUFAKTUR OG HERREEKVIPERING

Ejner Lindgreens Manufaktur- og Herreekviperingsforretning er grundlagt omkring Aarhundredskiftet af Købmand Julius Rasmussen og med Beliggenhed i Hotel du Nords Ejendom. I 1908 købte Rasmussen Ejendommen lige over for Hotellet, lod den omforandre og modernisere og flyttede derover. Han havde den Glæde, at Virksomheden gik støt fremad. Den 22. Januar 1918 solgte han den og Ejendommen til Ejner Lindgreen, som etablerede Udsalg fra Crome & Goldschmidt, de første Aar som Bestyrer af Udsalget, fra 1926 for egen Regning. I 1920 blev der foretaget en større Udvidelse af Butikslokaler og Forretning, som nu beskæftiger tre Personer, og hvis Specialer er Manufaktur, Herreekvipering og Sengeudstyr. — Købmand Ejner Lindgreen er født den 10. Marts 1891 i Ørslev, Sorø Amt, og udstod sin Læretid i Magasin du Nords Udsalg i Kongens Lyngby. Senere har han været ansat i kendte Forretninger Landet over. Lindgreen er Næstformand og Kasserer i Sakskøbing Handelsstandsforening, Formand for „Dansk Arbejde"s Sakskøbing-Afdeling og Medlem af Bestyrelsen for Byens Turistforening og Grundejerforening. Desuden er han Kommunalrevisor.

Ejner Lindgreen

ALBERT PETERSEN
KONTANTFORRETNING — AKTIESELSKAB

Firmaet er grundlagt i Oktober 1924 af Albert Petersen, som i 1928 lod det indgaa under Aktieselskabsformen paa Grund af den hurtige Udvikling. Forretningen er imidlertid ogsaa i det ydre fulgt med Tiden. Der er foretaget flere Forbedringer, især med Façaden, som er bygget helt om.

Forretningens Varer bestaar af Manufaktur, Herreekvipering, Trikotage og Sengeudstyr og beskæftiger ialt seks Personer.

Albert Petersen, der er født d. 10. Novb. 1890 i Københavns, har lært hos Firmaet C. F. Geismar i Københavns. Var ansat 3½ Aar hos Otto Piper, Københavns, og kom derefter til Roskilde som Første-Kommis hos O. H. Schmeltz Eftf., fra 1914—1924 drev Albert Petersen selvstændig Forretning i Hillerød. I Københavns har Albert Petersen faaet Handelsundervisning paa Købmandsskolen og Fagskolen.

KARL CHRISTENSENS KOLONIALFORRETNING

Vestergade 17, er etableret i 1828 af Købmand A. Lublin, som 1830 overdrog Forretningen til Købmand Jul. Bøttern. I 1891 solgtes Ejendommen til Johs. Christensen, som var Indehaver af Forretningen, indtil Gundorf Hansen 1928 overtog den. — Den nuværende Indehaver, Karl Christensen, overtog Forretningen den 17. April 1932. Købmand Christensen har paa mange Maader moderniseret Lokalerne, især i Bagbygningen. De oprindelige Bygninger er meget gamle og menes opført omkring Aaret 1800.

Karl Christensen

I tidligere Tid havde Forretningen den største Del af Kundekredsen paa Landet, medens Byhandelen nu er overvejende. — Forretningen, der beskæftiger tre Personer, drives som ren Kolonial- og Kaffehandel.

Karl Fr. Christensen, der er født den 17. August 1898 i Løjtofte Sogn, Vestlolland, har staaet i Lære hos Købmand Qvist i Nakskov, hvor han tog Kursus paa Aftenhandelsskolen. Fra Nakskov kom han til Købmand P. Hatten i Maribo og P. Hansen i Sakskøbing. Købmand Christensen var dernæst ansat 6 Aar i Hyldtofte Brugsforening, indtil han overtog Forretningen i Sakskøbing.

JOHS. OVERGAARDS HANDELSGARTNERI

Det Gartneri, som blev oprettet i 1907 af Johs. Overgaard, var ganske ubetydeligt — ingen Drivhuse og intet Udsalg — men er igennem Aarene stadig udvidet, saaledes bl. a. med to Tdr. Land mere Jord. Der er nu ialt tre Tdr. Land med fire Drivhuse, ligesom der i 1910 aabnedes en Butik i Byen, som senere, i 1913, flyttedes til Ejendommen i Brogade.

Johs. Overgaard

Gartneriet, som giver Beskæftigelse til fem Personer, drives som Handelsgartneri og har fra 1930 dyrket Lilliekonvaller som Specialitet.

Johs. Overgaard er født den 26. December 1878 i Skinnerup pr. Thisted. Efter afsluttet Uddannelse paa Beder Havebrugsskole ved Aarhus har Overgaard været ansat paa forskellige Gartnerier i Landet og ca. ½ Aar hos et stort Frøfirma i Tyskland.

Johs. Overgaard er Næstformand i Bestyrelsen for Forsvarsbrødrenes Forening og Repræsentant i Lollands Kredsen for Dansk Gartnerforening.

GULDSMED WERNER KRAGH

Werner Kragh

Guldsmed Werner Kragh anlagde sin Forretning i Sakskøbing i 1931 og aabnede sine Døre den 1. September i egen Ejendom, der er opført i Slutningen af Halvfemserne og forandret i 1931. Kragh har et velassorteret Lager af Uhre i Guld og Sølv samt andre Varer i sin Branche og beskæftiger sig ligeledes med Optik.

Werner Kragh er født den 24. November 1902 paa Fænø, Lillebælts Perle. Han er oplært som Uhrmager og Guldsmed og er en driftig og interesseret Mand, der venter sig meget af sin Virksomhed. Kragh er Kasserer i F. D. F. i Nakskov.

LAURIDS JØRGENSENS KØBMANDSFORRETNING

Laurids Jørgensens Købmandsforretning blev grundlagt i 1907 i Sakskøbing og fik Lokaler paa Hjørnet af Jernbanevej og Søndergade. Stifteren var Købmand Jørgen Nielsen, som begyndte uden Kapital, og som derfor alene ved sin Hustrus Hjælp maatte se at faa Forretningen arbejdet frem til et Levebrød. Det gik ogsaa udmærket, der blev antaget en Lærling, og senere er det gaaet fremad Skridt for Skridt.

Den 1. Oktober 1919 købtes Forretningen af Købmand Laurids Jørgensen, som straks indrettede den mere fikst og moderne, og han beskæftiger nu tre Personer. Han holder sig dog stadig udelukkende til Kolonialhandelen og har et stort Antal Kunder i selve Byen. Den Bygning, hvori Butik og Lager findes, er meget gammel, og oprindeligt har der i den været Snedkerværksted. Det kan dog ingen nu observere. Jørgensen har fuldstændig omforandret Huset, saaledes at det tilfredsstiller Nutidens Krav om Hygiejne og Komfort.

Laurids Jørgensen

Laurids Jørgensen er født den 9. April 1889 i Udstolpe ved Sakskøbing, hvor han blev uddannet hos Købmand Axel Rossing. Jørgensen sidder i Bestyrelsen for Sakskøbing Handelsstandsforening og

i Repræsentantskabet for Provinshandelsstandens Understøttelsesforening. Han har desuden været Formand for den stedlige Skytteforening.

STUBBEKØBING

STUBBEKØBING ligger paa Falsters Nordkyst, lige overfor Bogø. Man mener, den er Falsters ældste By. I 1288 blev den nedbrændt af Marsk Stig. De ældste Privilegier, man kender for Byen, er givet den 1. Maj 1354.

Tidligere strakte Stubbekøbing sig længere mod Syd end nu. Havnen laa helt nede ved Fjorden, som skar sig ind i Landet fra Øst. I det femtende og sekstende Aarhundrede havde Stubbekøbing stor Handel paa England og Holland. Under Svenskekrigen 1658—59 blev Byen igen afbrændt, og Havnen sandede til. Den nuværende Havn er anlagt i det nittende Aarhundrede.

Byens Navn menes at stamme fra Landsbyen Stubberup; iøvrigt er Stub jo et Mandsnavn, Stubbe ligesaa. I 1801 havde Stubbekøbing kun 467 Indbyggere, men en rask og initiativrig Købmandsstand har tilført den nyt Liv og Virke. I 1933 er Indbyggertallet omkring 2145.

TROJEL & HJORTHS EFTF.

Firmaet Trojel & Hjorths Eftf. er Indehaver af en af Stubbekøbings allerældste og gennem Tiderne mest kendte og ansete Forretninger.

Forretningen er grundlagt som Købmandsfirma allerede i 1730. Grundlæggeren var Købmand Chr. Benzon, og gennem adskillige Generationer var Virksomheden i Slægten Benzons Eje.

Christian Benzon var født i 1699 og døde i 1765. Hans Efterfølger i første Led var Niels Benzon, født 1747 og død 1803. Hans Søn, L. J. Benzon, drev Forretningen betydeligt fremad og fik Udnævnelsen som kgl. Agent. Han døde i 1864, men allerede i 1846 havde hans Søn, C. B. Benzon, overtaget den daglige Ledelse af Firmaet. C. B. Benzon døde i 1895, efter at han allerede i 1874 havde ladet Butiksforretningen og i 1882 den øvrige Forretning overgaa til Købmand Th. A. Trojel. Denne optog i 1908 Købmand Ejner Hjorth som Kompagnon, og dermed var Firmanavnet Trojel & Hjorth dannet.

Fra sin første Begyndelse har den Benzonske Forretning, som nu indehaves af et Aktieselskab, administreret af Købmand H. Lauritzen, været drevet som blandet Købmandshandel, og som saadan var dens Navn æret og anset gennem de svundne Aarhundreder. Endnu den Dag i Dag drives Salg indunder blandet Forretning; men ved Siden heraf haves en Specialafdeling for alt under Redskaber, og i enhver Henseende holdes de bedste af de gamle Traditioner højt i Ære.

Formand for Aktieselskabet er Bankbestyrer N. P. Jensen, Stubbekøbing. I Bestyrelsen sidder Biografdirektør Poul Dehn, Stubbekøbing, og Apoteker A. F. Bendix Nielsen, Slagelse.

Direktør, Købmand H. Lauritzen er født d. 13. Januar 1879 i Stubbekøbing og har købmandsmæssig Uddannelse. Direktøren er en kendt og anset Mand i sin By, Medlem af Byraadet og i Bestyrelsen for den stedlige Handelsstandsforening samt for Understøttelsesforeningen for Lolland-Falster Stift.

STUBBEKØBING PLANTESKOLE
GARTNERIET „FLORA"

Under meget trange Kaar anlagde Gartner H. P. Rasmussen Kragh i Aaret 1891 paa en lille lejet Grund i Stubbekøbing et Gartneri. Han havde kun sin egen Arbejdskraft at stole paa, og for at faa det hele til at løbe rundt maatte han ogsaa gaa ud som Anlægsgartner. — Efterhaanden krævede Gartneriet derhjemme dog hele hans Arbejdsevne, og efter halvandet Aars Forløb var han naaet saa vidt, at han kunde købe Grunden i Søndergade, ¾ Td. Land stor, og bygge et Par Drivhuse, efterhaanden som der blev Raad til det. Paa Grunden stod et meget gammelt og daarligt indrettet Hus, men han maatte tage tiltakke med dette indtil 1910, da der var Midler samlet sammen til Opførelse af en Villa og til at indrette Butik i Forbindelse med Beboelsen.

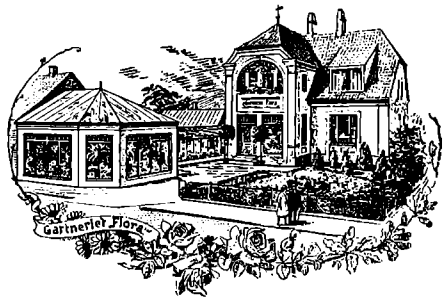

Da de første Drivhuse var byggede, saa det ligesom lidt lysere ud for Gartneren. Virksomheden begyndte at give Renter, med Tiden endog gode Renter, og i 1901 købte Kragh fire Tdr. Land, der snarest muligt blev lagt ud som Gartneri. I 1919 købtes yderligere tretten Tdr. Land, og dette Areal blev udlagt som Planteskole og til Frugtavl. Samtidig byggedes, Aar efter Aar, Drivhus efter Drivhus, saaledes at Drivhusenes Antal i 1933 er tretten. I 1931 købtes en Ejendom i Vestergade 6, og i denne Ejendom indrettedes en stor Blomsterforretning. Rasmussen Kragh beskæftiger nu ialt femten Personer, og i hans Gartneri fremelskes alt, som henhører under Blomsterflora, samt Agurker, Tomater og Meloner. — Varerne sælges fra egne Butiker. Blandt Blomsterne haves Specialer i Roser og Nelliker. I Planteskolen drives Roser og Frugttræer. Desuden haves en Td. Land beplantet med Blommetræer, seks forskellige Sorter, og ca. syv Tdr. Land med Æbler, seks—otte Sorter, samt en Td. Land med Pærer.

I August 1933 købtes en Gaard i Oure ved Stubbekøbing, ca. 50 Tdr. Land, som agtes indlagt til Planteskole og Frugtavl.

Handelsgartner H. P. Rasmussen Kragh er født 1867 i Tingsted og lærte i sin Tid Garneriet i Nykøbing Falster. Da han først havde Foden indenfor den skønne Verden, som en Gartners Liv og Arbejde er, skaffede han sig selv videre Lærdom og Erfaring i rigt Maal, saaledes som det maa kendes paa hans rigt blomstrende Virksomhed. Og hans to Sønner følger pligtskyldigt Faderen i hans Fodspor, den ene af dem passer nu Gartneriet, medens den anden tager sig af Planteskolen. Planteskolens Leder, Palmer Kragh, tog som 21-aarig Havebrugseksamen paa Landbohøjskolen i 1921 og har skaffet sig videre Uddannelse i Udlandet.

ANTHON RASMUSSENS EFTF.

Den kendte Stubbekøbing-Manufakturforretning Anthon Rasmussens Eftf. er startet i 1887 af Anthon Rasmussen, der faktisk har oparbejdet den store Forretning fra ingenting. Han begyndte under meget smaa Forhold i et beskedent Lokale med Petroleumslamper under Loftet, og ingen anede dengang, at Forretningen engang skulde blive en af de førende paa sit Omraade i Stubbekøbing. Efterhaanden, som Forretningen voksede, udvidedes den fra Manufaktur til ogsaa at omfatte decideret Dame- og Herrekonfektion, og man kan i Dag blive ekviperet fra Top til Taa i Forretningen. Efter Anthon Rasmussens Død i 1931 overgik Forretningen til dens

nuværende Indehavere, Johs. Lorenzen og Henrik Schmidt. Lorenzen, der er født den 7. Marts 1906, er udelukkende uddannet i Manufakturfaget i nogle af Landets førende Forretninger, bl. a. hos Jørgen Andersen, Magasin du Nord, Sønderborg, Arthur Hansen i Odense, Middelboe Outzen i Nykøbing F., og J. V. Larsens Eftf. i Næstved. Schmidt, født d. 16. Marts 1907, har faaet sin Uddannelse hos Hans Hansen i Sønderborg, Middelboe Outzen i Nykøbing F. og hos Magasin du Nord i Roskilde.

C. B. CLAUSEN

CIGAR- OG TOBAKSHANDEL

C. B. Clausen

Den 1. April 1913 etableredes C. B. Clausens Cigar- og Tobaksforretning i en meget gammel Ejendom, som tilhørte Gæstgivergaarden Nielsens Minde, og en Ende af den tilligemed en gammel Port købte Clausen 1923, og den blev bygget helt om i 1924 og gjort mere tidssvarende. Der indrettedes to Butiker. Den ene af dem, Parfumeforretningen, solgte Indehaveren i 1932.

I Forretningen forhandles des-

uden Musikinstrumenter, som indtager en betydelig Plads i Aarsomsætningen.

C. B. Clausen, der er født den 27. Januar 1881 i Reersø ved Sakskøbing, er oprindelig uddannet som Murer.

STUBBEKØBING ÆGEKSPORT

AKTIESELSKAB

Egentlig talt har Firmaet Stubbekøbing Ægeksport — ganske vist under andre Former — bestaaet i ca. 50 Aar

1917 overtog det nuværende Aktieselskab Forretningen efter Carl Bayer, som havde købt den for flere Aar siden og havde oparbejdet en ret stor Æghandel.

Hans Jørgensen

Aktieselskabet, som stiftedes med en Kapital paa 15,000 Kr., valgte Jørgen Jørgensen til Bestyrer, og som saadan virkede han til 1919, hvorefter Posten blev overdraget til Søren Sørensen, som varetog Ledelsen til 1. December 1925. — Siden den Tid har Firmaet været ledet af Jørgen Jørgensens Søn Hans Jørgensen. — Stubbekøbing Ægeksport handler udelukkende med Æg, som eksporteres dels direkte til Tyskland, dels over København til England. Omsætningen er saa stor, at der er ca. tyve Mennesker i Arbejde.

Stubbekøbing Ægeksport

Lokalerne har Firmaet lejet hos Nordfalsters Bank; de bestaar af Kontor og Lagerlokale samt en Preserveringskælder med 20 Kummer, hvoraf nogle kan rumme indtil 3500 Snese Æg. Endelig findes der et specielt Emballagerum.

Bestyrer Hans Jørgensen er født den 4. November 1904 i København. Efter endt Læretid i Randers blev han fra November 1924 Bestyrer i Esbjerg.

H. E. BRONEE RASMUSSEN

I 1832 etablerede Købmand Waage Lauritzen sig i Stubbekøbing med en blandet Forretning.

Denne har i flere Generationer været i Slægtens Eje og har hele Tiden haft Domicil i den gamle „Scheels Gaard".

I Oktober 1932 overtog Købmand Bronée Rasmussen den gamle velrenommerede Købmandshandel og lejede hele Ejendommen.

Der handles foruden med Kolonialvarer ogsaa med Kul, Koks, Briketter og Brænde samt en Del Isenkram, tillige handles der med Korn og Foderstoffer.

H. E. Bronée Rasmussen, født 11. November 1907 i Stubbekøbing, er uddannet i Isenkrambranchen og har i syv Aar haft Stilling i Korn- og Foderstofforretning.

SOPHUS JACOBSEN
ESKILDSTRUP

I Aaret 1930 overtog Købmand Sophus Jacobsen Eskildstrup Mejeri, som da blev omdannet til Bryggeri; der brygges Hvidtøl og fremstilles Sodavand, og der beskæftiges seks Personer. — Købmand Jacobsen driver ogsaa Eskildstrup Hotel og Købmandsforretning, som begge blev grundlagte i Aaret 1873 af Gaardmand Rasmus Johnsen. Det var i de Tider, Sydbanen blev anlagt, og Johnsen havde Blikket aabent for, at dette vilde kunne betyde en rentabel Forretning. Efter en Snes Aars Forløb solgte han baade Hotel og Købmandshandel til en Gaardejer Pihl, der igen solgte til Lütken, Frigast & Co. i Nykøbing. Dette Firma udlejede den dobbelte Bedrift til en af sine betroede Folk, Sophus Jacobsen, som havde Lejemaal 1899—1901. Saa skred han til Køb og tog umiddelbart derefter fat paa at ombygge og modernisere sine Virksomheder. Da Læbæltet i 1904 blev ophævet, fik han sit Borgerskab forandret fra Høkerbevilling til Købmandsborgerskab, og efter den Tid drev han Forretningen som blandet Købmandshandel i udvidet Form. Saaledes drives den forøvrigt endnu, idet der handles med saavel Korn, Foderstoffer, Bygningsartikler og Brændsel som Kolonial, Glas, Porcelæn og Isenkram samt Støbegods. En større Udvidelse af Lokaler og Forretning fandt Sted i 1913.

Sophus Jacobsen

Hvad Hotellet angaar, da omfatter det i vore Dage fjorten Værelser, hvoraf de ni er reserveret Hotellets Gæster. Til Hotellet og Købmandsgaarden hører tre Tdr. Land, delvis Have, delvis Anlæg.

Købmand Sophus Jacobsen er født den 2. Oktober 1874 i Tved ved Svendborg. Han lærte Handelen i Nakskov og uddannede sig videre hos kendte Firmaer. I Eskildstrup har Købmand Jacobsen forlængst slaaet sit Navn fast som en god Borger og anset Forretningsmand. I Byens offentlige Liv har han gennem Aarene deltaget med Iver og Forstaaelse. Kloakanlægene, Vandværket og Gadens Fortove skylder saaledes for en Del hans Initiativ deres Tilblivelse, idet han ikke alene har virket stærkt for deres Gennemførelse i Praksis, men ogsaa har været med til direkte at betale dem — gennem større Gaver i saa Henseende. Jacobsen er forøvrigt stor Grundejer i Eskildstrup, har i hvert Fald været. En Overgang ejede han nitten Ejendomme, men har vistnok nu solgt de fleste. I to Perioder har han været Medlem af Sogneraadet.

Sophus Jacobsens to Sønner arbejder nu med i Faderens Virksomhed, den ene i Butiken, den anden i Bryggeriet.

ZONE-REDNINGSKORPSET
ESKILDSTRUP

Før Zone-Redningskorpset under trange Kaar og med smaa Midler paabegyndte sin nu landsomfattende Virksomhed, var det forbeholdt de større Byer at holde Redningsvæsen. Skete der Ulykker langt ude paa Landet, maatte det derfor selvsagt altid vare en Stund, før en Ambulance kunde naa frem. Nogle raske Mænd saa, at Nutidens mægtige Landevejstrafik og med Tidens Tempo in mente var der ikke alene Plads for, men ogsaa Krav paa en større og mere udvidet Ambulance-Dækning Sognene over. Og saaledes blev Zone-Redningskorpset til.

Zone-Redningskorpset startede i Juli Maaned 1925 en Zone-Brandvagt i Eskildstrup paa Falster — den første spæde Begyndelse, som imidlertid viste sig at være en livskraftig og avledygtig Spire. I Løbet af utrolig kort

Tid var hele Lolland-Falster dækket af et solidt og tidssvarende Brandvæsen, bygget paa Redningsprincippet; og allerede Aaret efter paabegyndte man Brandstationernes Udvidelse til Redningsstationer, der var i Stand til at yde alle Arter Redningshjælp — hvad enten det gjaldt om at redde materielle Værdier eller levende Væsener, Dyr eller Mennesker.

Zone-Redningskorpsets Vogne i Eskildstrup

I Begyndelsen mødte Zone-Redningskorpset naturligvis — som enhver ny Bevægelse — en Del Modstand baade her og der. Modstanden blev imidlertid overvundet, og saavel Befolkningen som Myndighederne og

Zone-Redningskorpsets Direktører Johs. Hare og Reinholdt Hansen

Pressen indsaa, at der med dette Korps var ved at opvokse en Virksomhed til Gavn for Samfundet. Der kom fra andre Landsdele Ønsker om ogsaa der at faa indrettet Zone-Stationer, og allerede i 1930 var Sjælland dækket med omkring ved tredive Stationer. I 1931 oprettedes en stor, udvidet Redningsstation i København, og nu fulgte det Slag i Slag med Oprettelse af Stationer i den øvrige Del af Landet, saaledes at Zone-Redningskorpset i Dag staar med et tæt Net af Redningsstationer i de fleste af Landets Egne.

Korpsets Motto er „Første Hjælp er største Hjælp", og under dette Motto har Korpset gennem Aarene vist, at det kunde staa sin Prøve. En af dets vanskeligste Opgaver løstes i Juni Maaned 1930 ved den store Brand i Nykøbing, Falster, ved hvilken Lejlighed Korpsets Brand- og Redningsvæsen udførte et stort Arbejde ved Hjælp af ikke mindre end seks Zone-Sprøjter og derved uomtvisteligt forhindrede, at store Kvarterer af Byen brændte.

Zone-Redningskorpsets hurtige Udvikling, dets stadige Fremskridt og dets lige saa store Forbedring borger for en sikker Fremtid for denne Institution, der ikke alene virker i Samfundets Interesse i videste Grad, men som tillige har skabt Basis for Beskæftigelse til mange Mennesker — en i disse Tider ikke uvæsentlig Kendsgerning.

Korpsets Hjemsted er vedblivende Eskildstrup, hvorfra hele den landsomspændende Virksomhed ledes i Hovedtrækkene. Korpset beskæftiger til Tider, direkte og indirekte, op mod fem Hundrede Mand. Blandt dets Stiftere og Ledere kan nævnes Johannes Hare, Egil Jul, Wibolt og Reinholdt Hansen. Administrerende Direktør er nu Reinholdt Hansen. Direktøren er født den 5. Marts 1889 i Eskildstrup Sogn og har faaet en alsidig Uddannelse i Redningsvirksomhed, en Uddannelse, som gør, at han er i Stand til med lige stor Indsigt at lede saavel den ene som den anden Side af Korpsets forskelligartede Tilværelse. Teknisk Direktør er Johs. Hare, født 2. Maj 1888 i Eskildstrup. Johs. Hare kom oprindelig i Købmandslære og rejste efter endt Uddannelse til Amerika, hvor han opholdt sig i fem Aar og tog Ingeniøreksamen. Efter sin Hjemkomst blev han Meddirektør i Zone-Redningskorpset og har i denne Stilling ydet en uvurderlig Indsats ikke blot i teknisk, men ogsaa i merkantil Henseende.

ESKILDSTRUP BAGERI

Det var en Tysker ved Navn I. V. Fischer, der i 1877 oprettede et Bageri i Eskildstrup. Fischer byggede en mindre Ejendom og indrettede en Del af denne til Bageri. I 1885 var Lokalerne imidlertid blevet for smaa, og der opførtes da en særskilt Bageribygning, hvilket vel nok havde sin Del i, at Forretningens Fremgang yderligere kom i Skub. Ved Fischers Død i 1896 overtoges Bedriften af Bager Hedelund, Rødby, som var dens Ejer indtil 1917. I nogle Aar, 1904—06, var Bageriet udlejet, men ellers drev Hedelund det selv, dog vistnok med meget Tilbagegang i Omsætningen i den følgende Tid. I 1917 kom den nuværende Indehaver, Bagermester Harald Knudsen, til, og han fik igen Omsætningen til at stige, saaledes at han i 1928 var i Stand til at ombygge og nymontere Bageriet, der nu arbejder under fuldtud moderne

Harald Knudsen

Former. Den oprindelige Bageribygning benyttes nu som Garage; der køres med to Vogne i Oplandet med Brød. Iøvrigt bages der under den moderne Drift saavel Rugbrød som Overflødighedshorn, og Omsætningsbarometret stiger vedblivende.

Bagermester Harald Knudsen er født den 1. August 1889 i Utterslev Sogn. Han er oplært i saavel almindeligt Bageri som i Konditori. I Eskildstrup begyndte han med meget smaa Midler, og kun ved at udvise en sjælden

Eskildstrup Bageri

Grad af Flid og dygtig Stræben lykkedes det ham at komme fremad. Han har stadig selv en Haand med overalt i Forretningen.

J. P. PEDERSEN LOLLIKE
MASKINSNEDKERI ESKILDSTRUP

For omkring ved fyrretyve Aar siden begyndte nuværende Fabrikant J. P. Pedersen Lollike i sine Forældres Hus i Eskildstrup en Snedkerforretning. Han fik overladt et lille Rum til Værksted og arbejdede her ufortrødent paa at skabe sig en Fremtid. De snævre Forhold blev ham imidlertid efterhaanden for trange, og i 1896 grundlagde han sit Maskinsnedkeri, idet han købte en Byggegrund i Stationsbyen og her opførte Beboelse, Værksted og Butik.

J. P. Pedersen Lollike

Nu gik det stærkt fremad med Forretningen, og den ene Udvidelse efter den anden maatte til. Der blev sat en Etage paa Ejendommen, og der blev bygget et større Værksted. I 1927 nedbrændte Værkstederne og en Del af Beboelseshuset; men begge Dele rejstes paany og i langt mere moderne Form. Der beskæftiges nu otte Personer, og der fremstilles baade Møbler, Ligkister og Bygningsarbejder. Møblerne, navnlig Spisestuer, sælges for en Del en gros. Rugemaskiner fremstilles ogsaa.

Fabrikant Pedersen Lollike er født den 6. April 1873 i Eskildstrup, hvor han ogsaa har lært Snedkeriet. Han begyndte uden Midler af nogen Art udover sine Kræf-

ter, sin Energi og sin Villie til at komme fremad, og det lykkedes ham at skaffe sig Kunder over hele Landet. En Del Tillidshverv har ogsaa i Tidens Løb været ham betroet, men dem har han nu frasagt sig.

ØNSLEV BRYGGERI
ØNSLEV PR. ESKILDSTRUP

er opført Aar 1880, for umiddelbart efter Opførelsen at nedbrænde.

Samme Aar opførtes det dog paany, og er siden da drevet af forskellige Indehavere, indtil C. Severin i 1899 overtog det.

Brygger Charles Severin

Bryggeriet, som kun fremstiller Hvidtøl, er gennemgaaet ikke saa faa Ombygninger, saaledes sidst i 1906, da Brygger Severin lod foretage en gennemgribende Modernisering. Selve Bryghuset byggedes større og nye Maskiner installeredes. Det staar derfor nu paa Højde med Tidens Udvikling, og dets Frembringelser forhandles af de fleste Købmænd paa Falster.

Brygger Charles Severin er født den 3. Juni 1872 i Nakskov, hvor han i sytten Aar var ansat paa det lokale

Bryggeri. — Gennem Aarene har han beklædt forskellige Tillidshverv og er i Øjeblikket Bestyrelsesmedlem i Lolland-Falsters Hvidtølsbryggerforening, Medlem af Ønslev Menighedsraad og Formand for den lokale Venstreforening.

LEO RASMUSSENS HANDELSGARTNERI
ESKILDSTRUP

er af ret ny Dato. — L. Rasmussen paabegyndte Gartneriet i 1931 ved Køb af halvanden Td. Land Jord, hvor-

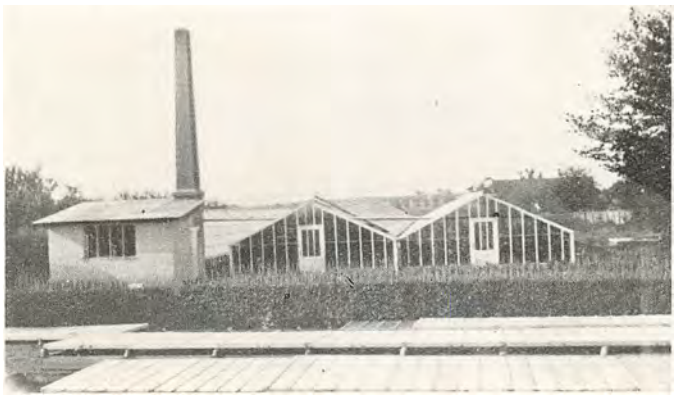

Leo Rasmussens Handelsgartneri

paa byggedes tre store Drivhuse, hver paa 10 × 50 Alen, ligesom en Del Mistbænkevinduer anskaffedes.

Senere er der i Drivhusene indlagt saavel Vand som Varme, og det er lykkedes Rasmussen paa den korte Tid, ikke alene at indrette et fuldt moderne Gartneri, men ogsaa at arbejde dette op til nu at beskæftige fem Medhjælpere.

Leo Rasmusen er Medlem af Gartnernes Salgsforening i Nykøbing, hvortil den største Del af Gartneriets Frembringelser sælges. Desuden har han en ret stor Forretning i Kransebinderi samt Kirkepyntning, ligesom Meloner og Tomater er et Speciale, som han har stor Fornøjelse af.

Leo Rasmussen, som er født den 19. Maj 1905 i Eskildstrup, har faaet sin Uddannelse rundt i Landets forskellige Gartnerier, og han er en initiativrig Mand, der nok skal faa sit Gartneri arbejdet frem i første Række.

Interiør fra et af Drivhusene

SNEDKERMESTER BERNHARD PEDERSEN & SØN
ESKILDSTRUP

Grunden til Bernhard Pedersen & Søns Møbelfabrik blev lagt i 1902, da Bernhard Pedersen etablerede sig som selvstændig Tømrermester. Uden Kapital af nogen Art tog B. Pedersen fat paa at opføre et Værksted, hvor

Bernhard Pedersen og Søn

fire Mand kunde arbejde. Aar for Aar gik Tømrerforretningen gradvis fremad, indtil der i 1913 skete noget ekstraordinært. Bernhard Pedersen anskaffede Maskiner, og Driften blev mere lagt an paa Snedkerarbejde, især inden for Bygningsfaget. I 1917 gik han over til at fabrikere Møbler — hvide Soveværelser.

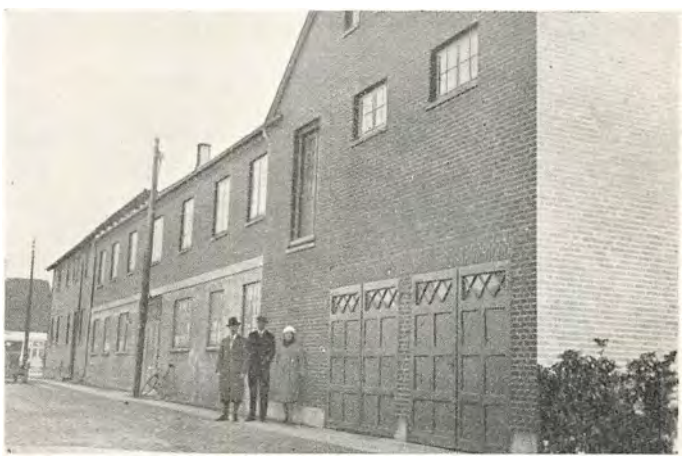

Fabriksbygningen

Den sidste og største Udvidelse fandt Sted i 1932, samme Aar som Bernhard Pedersens Søn begyndte sin Virksomhed i Faderens Lokaler paa 1. Sal.

Foruden Soveværelser fremstilles nu tillige Spisestuer. Fabrikant Pedersen har Salg til Forhandlere over hele Landet — København undtagen — og beskæftiger normalt otteogtyve—tredive Mand.

Bernhard Pedersen, som er født 1881 i Sakskøbing, er uddannet som Tømrer. Fabrikanten er Vurderingsmand for Husmandskreditforeningen.

Fabrikant Pedersen jun., født 1911 i Eskildstrup, har staaet i Lære hos J. Andersen i Nykøbing og M. Nielsen, Odense.

GARTNERIET „BØGELY“
ØNSLEV PR. ESKILDSTRUP

Handelsgartner P. Damgaard, Gartneriet „Bøgely“ i Ønslev, har efterhaanden gjort sit og sit Firmas Navn kendt over det ganske Land. Og det endda for noget smukt: Damgaard har et stort Speciale i Hortensia; han har et særligt Greb paa at gøre denne Blomst kraftig og smuk, og han er Leverandør i Hortensiaer til de fleste førende Forretninger indenfor Blomsterhandelen Landet over. Saa mange Blomster udgaar der mellem Aar og Dag fra „Bøgely“, at en enkelt Bestilling kan dreje sig om Levering af indtil 2000 Stk. Hortensia. Ogsaa i Callaer er Damgaard Specialist, men fremelsker iøvrigt alle Slags Blomster.

P. Damgaard

Han begyndte oprindelig som Gartner i Kraghave. Her købte han i 1898 et Areal paa en Tønde Land og byggede paa dette Areal tre Drivhuse. I 1912 solgtes imidlertid dette Gartneri, og Damgaard flyttede til Ønslev, hvor han købte sin nuværende Ejendom med fire Tdr. Land. I 1922 købtes yderligere to Tdr. Land, og desuden er der paa Gartneriets Grund i Aarenes Løb opført elleve Drivhuse, deriblandt to store Blok-Drivhuse. I 1898 var Gartner P. Damgaard ene Mand i Virksomheden; nu har han Hjælp af ca. ti Personer i fast Arbejde, saa man vil forstaa, at hans Forretning hører til de førende i sin Branche. En stor Del af dens Produkter, Tomater, Meloner og Agurker m. m., sælges gennem Gartnernes Salgsforening i Nykøbing Falster.

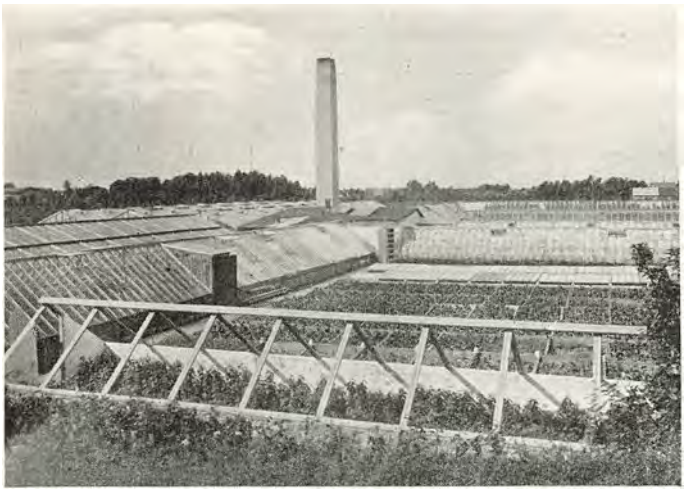

Handelsgartner P. Damgaard er født den 20. Oktober 1868 i Sønder Kirkeby. Efter Konfirmationen kom han i Skomagerlære og har drevet selvstændig Forretning som Skomagermester. Men det huede ikke den initiativrige Mand at sidde ved Læsten, og derfor slog han sig paa Gartneriet, som altid har haft hans Kærlighed.

En Række Tillidshverv har Damgaard røgtet med Hæder i Tidens Løb. I en Aarrække var han Medlem af Sogneraadet, og han har været Formand for Bestyrelsen i Ønslev Sogns Brugsforening samt Formand for Tingsted Sogns Sygekasse, ligeledes i en Aarrække Formand for Gartnerforeningen for Falster og Østlolland og for Ønslev-Eskildstrup Haandværkerforening og Repræsentant for Den almindelige danske Gartnerforenings Falster-Kreds.

PETER ANDERSEN
STOKKEMARKE

Paa Hovedgaden i Stokkemarke ligger en dejlig stor, stilfuld Forretningsejendom, over hvis Port kun staar

Peter Andersen

Jens Andersen

Peter Andersen. Her har bl. a. den vidtkendte Hønsefoderfabrik „Topping“ til Huse. Forretningen, der nu beskæftiger ca. femten Mand, startedes i 1905 af Peter Andersen med kun en Læredreng og en Karl som Medhjælp. Det viste sig hurtigt, at Andersen havde fat i den rigtige Ende, og i Løbet af en halv Snes Aar, i 1912, foretoges den første Udvidelse af Forretningen, der nu er vokset op til en af de betydeligste Landkøbmandsforretninger paa Lolland-Falster. I 1928 indtraadte Peter Andersens Søn, Jens Andersen, i Firmaet som Prokurist og senere som Direktør for „Nafta“ Benzin, for hvilken Firmaet siden 1931 har haft Eneforhandlingen paa Lolland-Falster, der omfatter ialt ca. tredive Anlæg, som man selv har bekostet.

Samtidig med, at Jens Andersen kom ind i Firmaet, paabegyndtes Fabrikationen af Hønsefoderet „Topping", der nu sælges over hele Landet, og hvis Salg hvert Aar er blevet fordoblet. Som Sikkerhed for Kvaliteten og Virkningen af det fortræffelige Hønsefoder driver Fabriken selv et stort Forsøgshønseri med to Hundrede Høns.

Hovednerven i den anselige Bedrift er stadig Peter Andersen, der er født den 6. Marts 1878 i Vester Ulslev, men han har i de senere Aar haft en god Støtte i sin Søn. Andersen sen. har bl. a. været med til at bygge Maribo—Torrig Jernbane og det lokale Elektricitetsværk samt paa mange andre Omraader været meget virksom for sin Egns Trivsel.

STOKKEMARKE BAGERI

Stokkemarke Bageri startedes den 5. September 1903 af Bagermester Frederiksen, der anlagde et mindre Bageri for almindelige Brødsorter. I 1906 overtoges det af Bagermester Jens Johansen, som omforandrede Virksomheden til ogsaa at omfatte Konditori og Afholdscafé. Dette nødvendiggjorde en Ombygning og Opførelse af en større Ejendom i Tilslutning til den oprindelige Bygning. I 1925 overdrog Jens Johansen Bageriet til Bagermester Aage Winther, der siden da paa genemgribende Vis har moderniseret saavel Brødfabriken som Konditoriet og Butiken. Maskiner, der efterkom Tidens Krav, er installerede, og egen Brødbil haves. Der beskæftiges fire Personer, og der bages alt i Konditorvarer og Brød, specielt Rugbrød, Sigtebrød og Franskbrød.

Aage Winther

Stokkemarke Bageri

Bagermester Aage Winther er født den 5. November 1900 i Vindeby Sogn og havde sit første Lærested hos Bagermester Nielsen i Vindeby.

H. J. JØRGENSENS GARTNERI
STOKKEMARKE

Der har alle Dage blandt Gartnere hersket den Tro, at der her i Landet ikke kunde dyrkes Blomsterløg, som var i Stand til at komme i Blomst til Jul. Denne Tro —

eller Mistro — har Gartner Jørgensen i Stokkemarke nu gjort til Skamme. Jørgensen slog sig for en halv Snes Aar siden paa Fremavl af Blomsterløg, og denne Avl er slaaet saa godt an, at den ser ud til i Fremtiden at kunne give et stort Udbytte. Men som et Speciale i Specialiteter har Gartner Jørgensen forsøgt at drive Tulipanen „Brillant Star" frem til Blomstring inden Jul, og det er lykkedes ham saa godt, at denne danske Tulipan nu blomstrer ligesaa tidligt som de hollandske Løg. Endvidere er det lykkedes ham at præparere Hyacinthen l'Innoncence under Glas, saa at den kom flot i Blomst til Jul. Det er naturligt, at Gartneren er stolt af disse Resultater, som er de første i sin Art her i Landet, og som efterhaanden skulde overflødiggøre, i nogenlunde antageligt Foraarsvejr, de hollandske Løg.

H. J. Jørgensens Gartneri er anlagt i Aaret 1899 derved, at Jørgensen købte et lille Hus med Have og halvanden Td. Land Agerjord og med tomme Hænder begyndte sin Virksomhed der. Han avlede Grøntsager, anlagde Mistbænke o. s. v. I Aaret 1900 byggedes et mindre Drivhus og i 1901 endnu et, det sidste var specielt beregnet for Potteplanter. I 1910 udvidedes Drivhusene en Del, og der var nu saa god Gang i Forretningen, at den til Tider kunde beskæftige fire til fem Mand. Nu haves seks Drivhuse og et samlet Areal paa 2½ Td. Land, idet der i 1924 blev tilkøbt en Td. Land. Der drives blandet Handelsgartneri med en god Kranseforretning, og hele Produktionen sælges paa Egnen, fraset

maaske Blomsterløgene, som nok kan ventes at blive en Landsartikel.

Handelsgartner Hans Jørgen Jørgensen er født den 19. April 1870 i Kippinge-Brarup Sogn og har lært sit Fag i Nykøbing Falster. Senere var han ansat i Matthiassens Planteskole i Korsør og var derefter Gartner paa Søllestedgaard i ti Aar. Nogle Tillidshverv har den travle Mand faaet Tid til at røgte, men ofrer dog i Reglen hele sin Tid paa sin Forretning.

GULDBORG SAVVÆRK
GULDBORG

ejes af Baron Rosenørn Lehn og har siden 1. Maj 1911 været ledet af Bestyrer Laurits Larsen, som kom fra Sakskøbing Savværk, hvor han havde været Formand i halvfemte Aar.

Laurits Larsen

Savværket, som er ca. fyrretyve Aar gammelt, har siden nævnte Aar arbejdet med en Styrke paa ti—tolv Mand, der fabrikerer Drittelstaver m. m.

I Bygningerne, der tilhører Savværket, er der installeret moderne Maskinanlæg.

Laurits Larsen — født den 5. November 1876 i Taars paa Lolland — er oprindelig uddannet som Karetmager hos Claus Larsen. — Bestyrer Larsen har i tolv Aar været Medlem af Sogneraadet, er Medlem af Skolekommissionen og sidder i Bestyrelsen for De danske Forsvarsbrødre for Sakskøbing og Omegn.

OTTO NIELSENS
FRUGTPLANTAGER OG PLANTESKOLER GULDBORGHAVE PR. GULDBORG

Otto Nielsen

Otto Nielsens Frugtplantager og Planteskoler „Guldborghave" i Guldborg, Lolland, er viden om berømte. De er grundlagte i 1875 og er udvidede i 1906, og i Løbet af dette Aaremaal, men navnlig siden 1906, da den nuværende Indehaver, Otto Nielsen, overtog dem, er deres Ry og deres Navn stegne op mod Zenith. Det kan saaledes nævnes, at allerede ved den nordiske Havebrugsudstilling i København i 1912 fik Otto Nielsen, Guldborghave, tilkendt en norsk Ærespræmie, Udstillingens store Sølvmedaille i to Tilfælde og Sølvmedaille i fire andre Tilfælde. Og ved den store Frugtudstilling i Tivoli i 1922 fik Guldborghave Udstillingens højeste Pris, Fællesudvalgets Ærespræmie. Ved den femte nordiske Havebrugsudstilling i Gøteborg i 1923 erobredes den store Guldmedaille og Ærespræmie samt den store Sølvmedaille i fem Tilfælde. Og ved Alm. dansk Gartnerforenings Udstilling i København i 1927 toges Guldmedaille i et Tilfælde og Sølvmedaille i fire Tilfælde.

Frugtpakkeriet

Otto Nielsens Planteskolevirksomhed omfatter 25—30 Tdr. Land, hans Frugtplantage halvtreds Tønder Land. Det kan nævnes, at alle Frugttræer, der udgaar fra Planteskolen, er tiltrukne paa svær Lerjord og uden Læ, saaledes at de fra Barnsben er vant til at klare sig i det nordiske Klima. Om Sommeren er der mægtige Rosenudstillinger paa Guldborghave, store Marker med Roser i alle Farver og i fuldt Flor. Disse Udstillinger trækker ofte et meget stort Besøg, baade større Foreninger og Udlændinge besøger Planteskolen, undertiden 12—15,000 Mennesker i Sommerens Løb. Den samlede Virksomhed beskæftiger om Sommeren halvtreds, om Vinteren tyve Mand. Dens Specialitet er Frugt og atter Frugt, Æbler og Pærer samt en Del Blommer. En særlig Nyhed har Nielsen bragt paa Markedet i Guldborgæblet, som paa den store Landsudstilling i Aarhus fik højeste Udmærkelse; det er et ualmindelig smukt og fortræffeligt Æble, det minder om Maglemeræblet, men er større og i sjæl-

Den pakkede Frugt

den Grad frugtbart. Det er Guldborghaves mest rentable Æble.

Plantageejer Otto Nielsen, Manden, der har bragt denne store Virksomhed frem i moderne og, kan man vel sige, videnskabelig Kultur, er født den 2. Januar 1874 i Guldborg og lærte Gartneriet i Nykøbing Falster. Senere søgte han videre Uddannelse i København og andre Steder, men drømte i Stilhed en skøn Drøm om med Tiden at kunne blive Ejer af de skønne Plantager paa Hjemegnen. Dette lykkedes ham altsaa i 1906. Dengang omfattede Plantager og Planteskole tilsammen kun tolv Tdr. Land, nu er der 77 Tdr. Land, og det hele er under Kultur. Man kan ogsaa karakterisere Udviklingen ved at meddele, at i 1912 beskæftigedes der kun fire—fem Mand, nu op til halvtreds Mand. Det er ikke uden Grund, at Otto Nielsen nu er indvalgt i Landbrugsministeriets Udvalg for Gartneri og Havebrug. Det er ejheller uden Grund, at Gartnerne Landet over altid med Interesse lytter efter Otto Nielsens Meninger og giver ham deres Tillidshverv at røgte. Han er bl. a. Medlem af Forretningsudvalget for det nyoprettede Erhvervsraad for Gartneri og Havebrug samt Medstifter af og Næstformand i Foreningen Dansk Frugtavl, som i Løbet af fem Aar har faaet 7000 Medlemmer.

MARCUS MADSEN
GULDBORG

Marcus Madsen

Firmaet, som ligger til Grund for Marcus Madsens Forretning, er grundlagt i 1860 af Købmand Fester og drevet af denne som en stor Kornhandel og almindelig Købmandsforretning.

I 1868 solgtes Forretningen til Rudolf Wett, som var Indehaver til 1904, da den overgik til Firmaet Frits Rasmussen & Co. i Sakskøbing. Firmanavnet skiftede en Overgang, da Quaade, Frits Rasmussen og Faber slog sig sammen til et Aktieselskab, men senere overtog Frits Rasmussen igen Firmaet alene. Marcus Madsen overtog i 1926 Forpagtningen af otteogfyrretyve Tdr. Land samt Forretningen, der nu beskæftiger tre Mand og drives som ren Landkøbmandsforretning. — I 1928 foretoges en Ombygning, under hvilken der tilbyggedes nye Avlsbygninger.

Marcus Madsens Købmandsgaard

Købmand Marcus Madsen er født den 10. Januar 1875 i Rørbæk og er uddannet dels som Landmand og dels i Brugsforeninger. Han har saaledes i en Aarrække været Bestyrer for Guldborg Brugsforening og har i ti Aar haft selvstændig Købmandsforretning med egen Ejendom i Nakskov.

Købmand Madsen har selv arbejdet sig frem uden nogen Kapital i Baghaanden og helliger sig helt og holdent Forretningen.

EDVARD CHRISTENSENS HANDELSGARTNERI
HOLEBY

I Aaret 1913 købte Gartner Edvard Christensen i Holeby et lille Husmandsbrug paa tre Tdr. Land og omlagde dette til Gartneri. Til at begynde med drev han alene Frilandsgartneri; men i 1915 byggede han et mindre Drivhus, i 1920 byggedes endnu to Drivhuse, et større og et mindre, og af Mistbænke var da udlagt ca. 70 Vinduer. Gartneriets Produkter vandt efterhaanden godt Indpas, særlig Udplantningsplanter, og nu udgør Jordarealet syv Tdr. Land, der drives som Gartneri og almindeligt Landbrug; og tillige har Christensen oparbejdet en meget stor Kranseforretning, ligesom han ved given Lejlighed pynter Kirkerne i Omegnen.

Edvard Christensen

Edvard Christensen er født i Engestofte Sogn paa Lolland den 22. April 1876. Foruden i flere Aar at have arbejdet med Gartneri i Praksis, har han i sin Tid søgt videre Uddannelse paa Kærehave Højskole ved Ringsted og paa Fyens Stifts Husmandsskole ved Odense. I nogle Aar sad E. Christensen i Bestyrelsen for Østifternes Haveselskab, Maribo Amt, og var tillige dette Selskabs Gartner. Naar E. Christensen har naaet dette gode Resultat, skyldes det ikke mindst hans stræbsomme Hustru, som gennem Aarene har været ham en god Støtte.

H. CHR. ANDREASEN
HOLEBY

I en af de mest ansete og betydeligste Forretninger paa Holeby-Egnen oplever man det sjældne, at en Bager selv maler det Mel, hvoraf han bager det Brød, som hver

Morgen ligger herligt duftende friskt i Vinduet. Det er H. Chr. Andreasens Mølleri og Bagerforretning i Holeby, der tillige driver en omfattende Handel med Korn og Foderstoffer og daglig beskæftiger en halv Snes Mand. Forretningen er overtaget den 1. Januar 1920 og blev i 1921 og 1932 udvidet og moderniseret, saaledes at det er en af de mest tidssvarende Forretninger paa dette specielle Omraade i Provinsen.

Forretningens Indehavere er Peder Andreasen, der leder Bageriet, og H. J. Andreasen, der leder Mølleriet.

Førstnævnte, der er født den 8. Juni 1898, har faaet en meget fin Uddannelse som Møller og Bager og har bl. a. arbejdet i Buchhorn's Konditori i København. — H. J. Andreasen er født i Holeby den 8. September 1895.

Ingen af dem har offentlige Hverv af nogen Art, men helliger sig begge den stadig blomstrende Virksomhed al deres Tid og Arbejdskraft.

J. HERMANSENS BAGERI
BANDHOLM

J. Hermansens Bageri i Bandholm er startet i 1842 af Bager Lars Jensen Møller, der kun havde sine bare Hænder og sit friske Mod at bygge paa. Lars Møller døde imidlertid allerede i 1849, hvorfor en Broder, Christen Jensen Møller, overtog Bageriet og udvidede dets Bygninger en Del. — Han døde i 1871, men Virksomheden fortsattes af hans Enke, med Sønnen, Lauritz Jensen Møller, som Bestyrer. I 1885 overlod denne Søn sin Plads til en Broder, Jens Jensen Møller, og da Moderen i 1898 døde, blev Jens Møller Indehaver af Forretningen. I 1907 solgte han den til den nuværende Indehaver, J. Hermansen. Et Par Aar forinden var de gamle Bageribygninger nedrevne og nye

J. Hermansen

Bandholm Bageri

og mere moderne Bygninger opførte. Bageriet beskæftiger idag syv Personer. Dets Rugbrød, Sigtebrød og Franskbrød leveres bl. a. til alle større Gaarde i halvanden Mils Omkreds og til Knuthenborg Gods.

Jakob Johan Hermansen er født den 25. April 1882 i Maribo, hvor han lærte sit Fag hos Faderen, Bagermester H. Hermansen. Senere uddannede han sig videre i København og Odense. I 1904 købte Hermansen et mindre Bageri i Vindeby, men flyttede altsaa i 1907 til Bandholm. Han er en flittig og arbejdsom Mand, der helt og holdent helliger sig sin Virksomhed.

CHR. HANSEN
FUGLSE PR. HOLEBY

Naar man i Maribo eller Nykøbing sætter sig til Bords for at delikatere sig med rigtig dejlige, røde Tomater, herlige friske Meloner eller saftige, grønne Agurker i Eddike, kan man være nogenlunde sikker paa, at de stammer fra Chr. Hansens Handelsgartneri i Fuglse pr. Holeby. — Han har ikke alene hver Uge sine Frembringelser paa Torvet i Maribo og Nykøbing, men forsyner ogsaa en Del af Grønthandlerne i de respektive Byer.

Chr. Hansen

Chr. Hansen, der er barnefødt i Fuglse, den 11. November 1891, startede i 1914 eget Gartneri med et Drivhus og en halv Skæppe Land. — Han var dengang alene om det. Idag raader han over fem Tdr. Land og har seks Mand i sit Brød. Naar hans Frembringelser er saa gode, skyldes det, at han opvarmer sine Mistbænke ved Damp, efter et enestaaende, selvopfundet System, som langt overgaar, hvad man hidtil har anvendt, og som Følge deraf kan han sælge alt, hvad han overhovedet kan avle.

Sin første Uddannelse fik Chr. Hansen hos Gartner M. Frederiksen, Abildtorpe pr. Nakskov. Senere har han været en længere Aarrække paa Herskabsgaarden Lungholm pr. Rødby, og han har flere Gange været paa Kursus paa Teknologisk Institut i København.

Ogsaa paa mange andre Omraader har man haft Bud efter hans Evner. Han er saaledes Medlem af Holeby Andels Elektricitetsværks Bestyrelse, ligesom han er Stævningsmand, Brandfoged for Fuglse Sdr. Kreds og Medlem af Fuglse Sogns Menighedsraad.

AKTIESELSKABET
MARIBO TRÆLASTHANDEL
AFDELING BANDHOLM

Aktieselskabet Maribo Trælasthandel er stiftet d. 1. Maj 1875 i Maribo. Selskabets første Direktør var N. Birkedahl. Den 1. Juni 1901 ansattes den nuværende Chef, Hendrik Gluud, som Direktør og har siden med Dyg-

tighed ledet den omfattende Virksomhed, gennem de skiftende Konjunkturer, sikkert og støt.

Selskabets Formaal er at drive Handel med Trælast og alle andre Bygningsartikler. Der haves Filial i Bandholm i Tilslutning til en Kalkovn, hvorfra forhandles Faxe Kalk. Endvidere haves Lagerplads paa Fejø. Virksomheden beskæftiger tolv Mand. Selskabets Formand er Købmand Faber, Maribo. Bygningerne er opførte Aar 1875.

Direktør Hendrik Gluud er født d. 10. November 1880 i Maribo og blev i sin Tid oplært i Kolonial- og Foderstofbranchen.

Maribo Trælasthandels Afdeling i Bandholm ledes af Bestyrer H. Lundgaard-Hansen, født den 11. September 1905 i Næstved og den 1. Juni 1928 ansat i Maribo Trælasthandel som Bogholder ved Kontoret i Maribo. Den 1. Januar 1932 blev han Bestyrer i Bandholm. Lundgaard-Hansen lærte Handelen hos Hans Olsen Birksted i Næstved og har senere taget Kursus paa Højskole. Normalt har han i Bandholm ti—tolv Mand i Arbejde, undertiden kun halvt saa mange. Da Bandholm er Maribos Havneby, gaar al Trælastens Ekspedition gennem Kontoret her.

Lundgaard-Hansen har været Næstformand i Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbunds Maribo-Afdeling.

BANDHOLM SAVVÆRK

Det var Grevskabet Knuthenborg, der i Aaret 1918 oprettede Bandholm Savværk, hvis Basis var Skæring af

Jens Larsen

Normann Larsen

Træ til Bandholm Skibsværft. Savværket kom imidlertid snart til at ligge stille, og da dette havde været Tilfældet i fire Aar, blev det udlejet til Brødrene Larsen, som istandsatte det, byggede Tørrestuer og installerede flere nye Maskiner. De to Brødre tog fat uden fremmed Hjælp og fik deres Savværk beskæftiget med Opskæring af Vogntræ og desuden en Del Egetræ til Statsbanerne. I 1930 gik de efterhaanden i Specialisering med Fabrikationen af Møbelben og Stolearme (med Dampbøjning), som leveres til flere danske Møbelfabriker. Der drives dog ogsaa vedblivende almindeligt Savskæreri, og der beskæftiges fjorten Personer — et anseligt Antal i Forhold til de to Brødres egne Kræfter i 1925.

Savskærer Jens Larsen er født den 20. Marts 1906 i

Haarslev, og hans Broder, Savskærer Normann Larsen, er født sammesteds den 16. April 1908. Deres Fader er Ejer af Haarslev Savværk, og de har begge faaet deres Uddannelse hos ham.

BANDHOLM SKIBSVÆRFT OG MASKINVÆRKSTED

P. C. Clausen

Skibsbygger P. C. Clausen grundlagde i Aaret 1904 et Træskibsbyggeri i Bandholm. Der begyndtes med et mindre Anlæg, men der er sket adskillige Udvidelser siden. I Krigsperioden byggede Bandholm Skibsværft ikke saa faa temmelig store Træskibe, og Arbejdsstyrken var undertiden oppe paa fyrretyve Mand. Ved Starten i 1904 begyndtes med fem Mand, og i 1933 udgør Arbejdsstyrken et noget lignende Antal, idet Værftet nu væsentligst kun er beskæftiget med Reparationer. Der foretages Reparation af Træskibe og Skibsmotorer, og alt Smedearbejde udføres. Værftets Bygninger tilhører Havnen og lejes paa Aaremaal.

Skibsbygger Peder Chr. Clausen er født den 25. Marts 1879 i Utterslev og er uddannet som Træskibsbygger og

Skibstegner. Theoretisk Uddannelse fik han paa Teknisk Skole i Helsingør.

Clausen er Formand for Sundhedskommissionen i Bandholm og er desuden Brandfoged og kommunal Tilsynsmand. I fem Aar har han været Medlem af Sogneraadet og er Medlem af Træskibsbyggerforeningens Bestyrelse. I 1933 er Virksomheden overtaget af Skibsbygger P. Larsen, som forhen i Bandholm har drevet Skibsbyggeri.

NØRRE ALSLEV HANDELSGARTNERI
NØRRE ALSLEV

Indehaveren, Handelsgartner Albert Boding, som er født den 3. April 1889 i Nørre Alslev, fik sin første Uddannelse hos Gartner Andersen, Stubbekøbing, og senere fire Aar som Medhjælper i N. P. Rasmussens Gartneri i Odense. For yderligere at dygtiggøre sig i sit Fag, har han gentagne Gange deltaget i forskellige Gartnerkursus Landet over.

A. Boding

Allerede som 22-aarig nedsatte han sig som selvstændig Gartner i Nørre Alslev By, idet han købte Ejendom med tilhørende Butikslokale og senere paa Grunden byggede et mindre Drivhus.

Omkring Aaret 1913 tilkøbtes, noget uden for Byen, yderligere ca. tre Tdr. Land, hvorpaa det nuværende Gartneri er grundlagt. I de forløbne Aar er der bygget fem ret anselige Drivhuse samt halvandethundrede Mistbænke.

Bodings Interesse samler sig mest om Blomster, specielt Nelliker, som han dyrker i stor Stil, og disse har gjort hans Navn kendt viden om.

At hans Kolleger værdsætter hans Person og Dygtighed, viser, at han er indvalgt som Bestyrelsesmedlem i Lolland-Falsters Gartnerforening og er Falster-Kredsens Repræsentant for Alm. dansk Gartnerforening.

Blomstrende Frugttræer i Nr. Alslevs Handelsgartneri

THOS. THOMPSON & CO.
NØRRE ALSLEV

Firmaet Thos. Thompson & Co., oprettede i 1909—10 en Hovedfilial i Nykøbing F., som blev ledet af Bestyrer Brandrup.

I 1925 flyttedes imidlertid Filialen til Nr. Alslev, hvor der opførtes fuldtud moderne og formaalstjenlige Bygninger. Senere, i 1929, byggedes en toetages Beboelsesejendom til Bestyrer og Formand.

Filialen er nu den eneste i Danmark. Der handles udelukkende med Æg. Disse samles ind paa Lolland og Falster, bliver preserveret, pakket og sendt til Hovedfirmaet i London. Paa denne Maade eksporteres aarlig cirka 4000 Kasser Æg à 54 Snese, deriblandt en Del upreserverede.

Filialen i Nr. Alslev, hvor fire til fem Personer har Beskæftigelse, bestyres af Johannes Schrøder.

THOREBY TRÆVARE- OG MASKINFABRIK THOREBY AUTOVÆRKSTED
BRDR. CLAUSEN
THOREBY PR. FLENTINGE

Thoreby Maskinfabrik er grundlagt 1. Maj 1885 af Niels Clausen. I et gammelt Beboelseshus paabegyndte Clausen sin Virksomhed som Mølle- og Maskinbygger. Han fik god Gang i Bedriften, og nogle Aar senere kunde han udvide den med et Savværk. Til at begynde med havde han maattet klare sig ved egne Kræfters Hjælp; men gennem Aarene er Savværket og Maskinfabriken ombygget i større og større Format, mere og mere Arbejde strømmede ind, og fremmed Hjælp maatte antages i stadig større Udstrækning. I 1890 blev det første Dampanlæg installeret, dette Anlæg er gennem Tiderne omforandret flere Gange, saaledes at det nu er Dampmaskine Nr. 5, der arbejder i Virksomheden. Aar 1900 blev Savværket fuldstændig ombygget og moderniseret, 1905 blev Maskinværkstedsbygningen ombygget og et tidssvarende Maskinanlæg installeret med Specialitet: Fremstilling og Reparation af Landbrugsmaskiner. Dog arbejdedes der ogsaa med Centralvarmeanlæg og Vandledningsarbejder samt med transportable Savværksmaskiner. Og eftersom Livets Udvikling formede sig, toges endnu et Felt ind i Forretningen, nemlig i 1923 et specielt Autoværksted, som findes i særskilte, dertil indrettede Bygninger. I 1925 nedbrændte Autoværkstedet, og der rejstes et nyt i større Format, med Specialmaskiner for Reparation af Automobiler og Traktorer. Desuden tilbyggedes i 1925 en Ejendom paa ca. 300 Kvadratmeter, som bruges til Kontorer, Lager og Monteringshal. Ligeledes byggedes samme Aar et stort, nyt Beboelseshus, saaledes at Virk-

Afdøde Niels Clausen

somhedens samlede Areal nu udgør 6144 Kvadratmeter med ca. Halvdelen under Tag og omspændende ialt 13 Matrikelnumre.

Den samlede Arbejdsstyrke er i 1933 ca. femogtredive Mand, deraf de fjorten i Savværket, hvor der nu specielt arbejdes med Fremstilling af Smørdritler og dansk Byg=ningstræ samt med Opskæring af Skoveffekter. Smør=dritlerne leveres til forskellige af Landets Mejerier.

Det er nu N. Clausens Sønner, Carl og Marius Clau=sen, der er Ejere og Ledere af den virksomt arbejdende Bedrift. Marius Clausen er født den 21. Marts 1892 i Thoreby og specielt uddannet i Trævarebranchen, og Carl Clausen, født den 3. Juni 1886, er specielt uddannet i Jernindustribranchen.

Seniorchefen, Niels Clausen, købte sig allerede i 1914 en lille Gaard, hvor han vilde bo, naar Sønnerne engang skulde overtage det af ham skabte Værk — det Livs=værk, der havde hele hans Interesse, og som han med Stolthed kunde se tilbage paa. I 1919 trak han sig til=bage fra den daglige Ledelse, som han indtil da havde forestaaet med Myndighed, hvorefter de to Sønner blev Eneindehavere. Som man vil se af de foranstaaende Linier, har Sønnerne paa ærefuld Vis udbygget og mo=derniseret deres Fædrenearv. — Niels Clausen har været Medejer af Klokkemose Teglværk.

HANDELSGARTNERIET „THOREBY"
JOHS. JENSEN - THOREBY PR. FLENTINGE

Gartner Johannes Jensen købte i Aaret 1916 i Thoreby et Parcelsted paa fem Tdr. Land og omlagde det til Gart=neri. I Aarenes Løb har han ved Gartneriets Beboelseshus selv bygget fire ret store Drivhuse, ligesom han har anlagt ca. 200 Mistbænke, og det er gaaet godt fremad med Virksomheden i sin Helhed. Det første Aar efter Overtagelsen beskæftigedes der kun en Person som Medhjælp; nu er der ialt fire Mand i Ar=bejde.

Johs. Jensen

Gartneriet „Thoreby" drives som blandet Handelsgartneri og Frugtavlscenter, og ved Siden heraf dyrkes en Del Nelliker. — Mærkeligt nok er der ikke ret mange Gartnere, der dyr=ker denne skønne og duftende Blomst som Speciale, hvorfor det da ogsaa er Jensens Hensigt efterhaanden for en Del at hellige sig Nellikekulturer. Faar han Held med disse, vil det sikkert kunne blive en meget indbrin=gende Forretning.

Handelsgartner Johs. Jensen er født den 2. Juni 1887 i Skottemarke. Gartneriet har han lært paa nogle af vore store Herregaarde, bl. a. Hvidkilde og Holsteinsborg, og i ti Aar var han selvstændig Gartner paa Gl. Kristine=berg. Jensen har i Tidens Løb beklædt en Række Til=

lidshverv, men har nu trukket sig ud af de fleste. Dog er han Medlem af Bestyrelsen for Gartnernes Salgsfor=ening i Nykøbing Falster samt af Bestyrelsen for Gart=nerforeningen for Falsters Kreds.

THOREBY MØLLE OG DAMPBAGERI
THOREBY PR. FLENTINGE

Thoreby Mølle og Bageris Historie gaar egentlig mange Aar tilbage. I Aaret 1867 maatte den gamle Stub=mølle vige Pladsen for en mo=derne hollandsk Vindmølle, saa=ledes at Virksomheden stadig kunde være paa Højde med sin Tid.

G. Friis Hansen

Møllen og Møllegaarden hørte den Gang sammen, men Møllen blev senere solgt fra Gaarden, hvortil der opførtes et Bageri.

I 1914 overtog den nuværende Indehaver, Møller G. Friis Han=sen, Bedriften og har siden da fuldstændig ombygget saavel Mølleriet som Bageriet samt for=synet begge Dele med et fint og tidssvarende Maskineri. Friis Hansen driver nu sin For=retning som blandet Bageri med Vogn til at køre ud med Brød, men uden Butik. Han har fire Personer i Arbejde.

Georg Friis Hansen er født den 6. Maj 1889 i Vester=borg og havde sit første Lærested paa Stokkemarke

Thoreby Mølle og Dampbageri

Mølle og Bageri, hvorhos han senere havde Ansættelse bl. a. paa Marienlyst Dampmølle i Nakskov. Han er Medlem af Bestyrelsen for Lollands Bagermesterforening.

VESTERBORG BRYGGERI
VESTERBORG

Brygger og Maltgører Bernhardt Stryhn grundlagde omkring Aaret 1890 Vesterborg Bryggeri. To Aar senere afgik han ved Døden, og hans Enke maatte da overtage Bedriften, som var kommen helt godt i Gang. Fru Stryhn var Indehaver indtil 1918, da hun overdrog Bryggeriet til Brygger Jens Rasmussen, som i 1921 lod det gaa videre til sin Søn, Aage Rasmussen, den nuværende Indehaver.

Aage Rasmussen

Aage Rasmussen har i de Aar, der er gaaet, siden han fik Ledelsen, foretaget store Forandringer paa Vesterborg Bryggeri. I 1924 byggede han det nyt op fra Grunden, langt større end tidligere og med moderne Montering. Til at begynde med var dog ogsaa det nyopbyggede Bryggeri kun anlagt paa Ankerøl; men i 1928 installeredes det nødvendige Maskineri til Fremstilling af Flaskeøl, ligesom et moderne Køleanlæg blev bygget. Omsætningen er efter disse Moderniseringer stadigt stigende, og der er nu Arbejde nok til seks Personer.

Men ved Siden af at lede Driften af Vesterborg Bryggeri har Brygger Rasmussen haft en anden Kongstanke, nemlig at generhverve for Familien sit Barndomshjem, Bryggeriet „Nøbbet" i Nøbbet. Det var Rasmussens Fader, der for mange Aar siden, efter dets Grundlægger, Gdr. Niels Olsen, overtog Bryggeriet i Nøbbet, og nu,

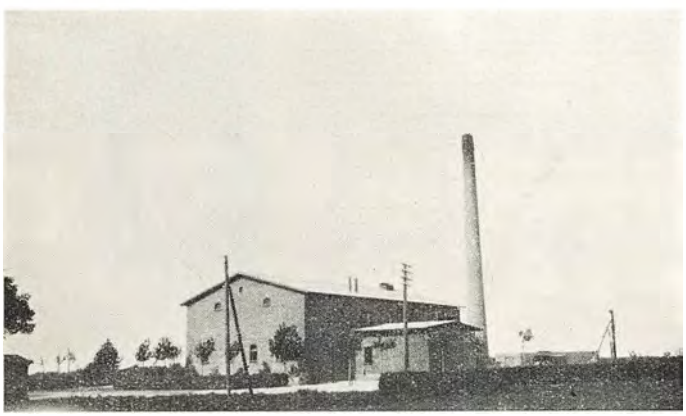

Vesterborg Bryggeri

i 1932, lykkedes det Sønnen at købe det tilbage. Aage Rasmussen har selv faaet sin første Uddannelse i Nøbbet, hvor han fødtes den 21. Juni 1895.

Vesterborg Bryggeri fremstiller udelukkende Hvidtøl. De gamle Bygninger, som købtes, men kasseredes som Bryggerilokaler i 1924, er i 1932 omdannede til Malteri.

VESTERBORG BAGERI
VESTERBORG

Den nuværende Indehavers Fader, Bagermester F. A. Frederiksen, overtog den 1. August 1898 Vesterborg Bageri. Bageriet var da ikke ret stort, ejheller helt moderne. Bagermester Frederiksen fik imidlertid Omsætningen til at svare sig, og i Aarenes Løb har han haft Held til at faa saa god en Forretning oparbejdet, at han har været i Stand til at foretage betydelige Ombygninger og Moderniseringer, saaledes i 1910, da en moderne Udtræksovn installeredes. Bageriet fremstiller alt under Branchen henhørende, ogsaa Rugbrød. Der beskæftigedes i 1933 fire Personer.

F. A. M. Frederiksen

Den 1. Januar 1933 gik Virksomheden over til anden Generation, F. A. M. Frederiksen, der driver Bageriet paa samme gode Maade som hans Fader. Der haves nu eget Automobil til at bringe Brødet rundt.

Vesterborg Bageri

Bagermester F. A. M. Frederiksen er født den 13. Oktober 1899 i Vesterborg og er oplært hos sin Fader, men har desuden taget Kursus hos Bagermester Hoff i Maribo samt paa Teknologisk Institut.

LOLLANDS FRUGTPLANTAGE
AKTIESELSKAB — FREJLEV

Lollands Frugtplantage i Frejlev er her i Landet saa nogenlunde den eneste større, nyere Frugtplantage, drevet uden Statsstøtte, og hvorfra der foreligger Regnskab fra første Begyndelse. Tillige er Virksomheden gennemført uden Støtte af Landbrug, Planteskoledrift eller Mellemkulturer af anden Art, saa den er alene af slige Grunde interessant at stifte Bekendtskab med.

Plantagen er grundlagt i Aaret 1915 af Plantagebestyrer C. Sass-Nielsen, der rundt omkring i Danmark og i Sverige havde gjort Studier med Plantagedrift for Øje. I Efteraaret 1915 havde Sass-Nielsen otte Tusinde Træer tjenlige til Udplantning og søgte sig nu en passende

Ejendom med det nødvendige Areal. Paa Grund af økonomiske Betænkeligheder maatte han imidlertid sælge sine Træer og i Stedet søge oprettet et Aktieselskab til sine Planers Gennemførelse. Samtidig plantede han 60,000 Vildtstammer til Forædling og brugte saa Vinteren til Agitation for sit Formaal. Den 26. Marts 1916 holdtes konstituerende Generalforsamling i Rødby i det projekterede Aktieselskab. Til Bestyrelse valgtes Forpagter Ingemann, Markersdal, og Gaardejerne Viggo Petersen, Landbogaarden, og H. J. Dresen, Skovly. Aktiekapitalen blev sat til 60,000 Kr., fordelt paa fjorten Aktionærer, hovedsagelig lollandske Landmænd. Om Sommeren derefter tog man saa fat paa de mange Stammers Forædling.

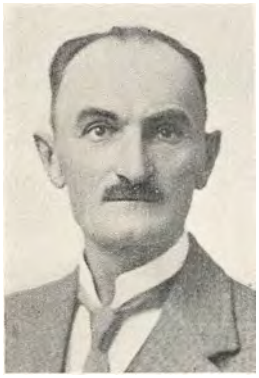

C. Sass-Nielsen

Den 27. November 1916 købte Aktieselskabet af Grdj. A. Schilling, Frejlev, 28½ Hektar af dennes Ejendom. Jorden blev i to Aar, indtil Træerne var tjenlige, drevet som Landbrug. I Efteraaret 1918 begyndte Plantningen, saa man kan maaske sige, at Plantagen først i dette Efteraar fik sin egentlige Grundlæggelse. I 1922 købtes Resten af Schillings Gaard med tilhørende Bygninger, og Aktiekapitalen blev udvidet til 90,000 Kr.

Der var et stort Slid de første Aar med at faa Jorden renset for Sten og iøvrigt bragt i den rigtige Kulturstand, og der var Vanskeligheder siden hen med Uvejr og daarlige, usikre Tider. Men det gik fremad trods alt,

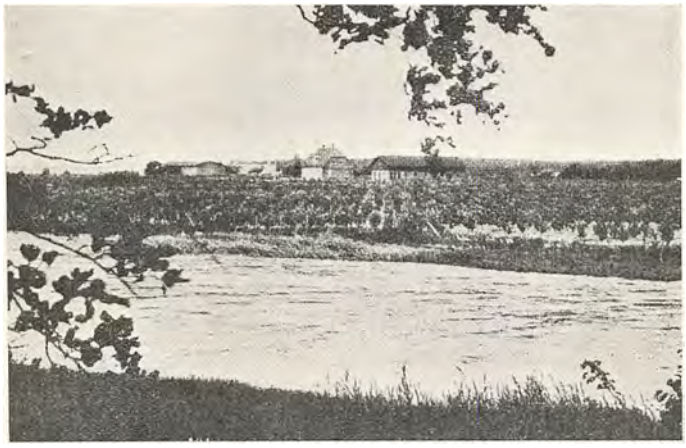

Frejlev Frugtplantage

endda med stærke Skridt. I 1920 solgtes 1300 Kilo Frugt til en Pris af 780 Kr. I 1925 solgtes 325,000 Kilo, der indbragte 116,200 Kr. Det bør her tilføjes, at Prisniveauet er gaaet meget ned i Mellemtiden, fra gennemsnitlig 60 Øre pr. Kilo til 36 Øre. I 1931 var der lidt Stilstand, kun 104,000 Kilo til en samlet Pris af 43,685 Kr.; men saa kom til Gengæld 1932 med 625,000 Kilo, indbringende 254,330 Kr. Prisen var 40,7 Øre pr. Kilo. Ialt er der i Aarene 1920—32 solgt 1,808,800 Kilogram Frugt, som har indbragt tilsammen 774,300 Kr. med en Gennemsnitspris af 42,8 Øre pr. Kilo. Frugten pakkes og sorteres rationelt og sælges i København, for Størstedelens Vedkommende paa Grønttorvet. I Plantagen beskæftiges ialt toogtyve Mand.

Et stort nyt Frugthus, 18×31 Meter, er i 1930 opført ved Gaarden; tidligere havde man Frugtlager i Laden. Et Kølehus er projekteret, og naar det er opført, vil Frugtsæsonen for dansk Frugt kunne udstrækkes til det meste af Aaret. I denne Forbindelse bør tilføjes, at der paa Plantagen drives ivrig Forsøgsvirksomhed, og at Plantagens Produkter adskillige Gange har hjembragt Udstillingspræmier, baade Førstepræmier, Sølvmedailler, Guldmedaille samt Ærespræmier.

I en af de mest smilende og smukkeste Egne af Danmark, omgivet af Skov og Strand, ligger Lollands Frugtplantage, hvis Specialitet er Æbler, og hvis Sorter bl. a. er Belle de Boskoop, Bellefleur de France, Cox Orange, Mølleskov, Faarevejle, Alfristone og Sønderskov samt desuden paa Dværgtræer Ildrød Pigeon, Queen, Lord Suffield og Bodil Neergaard. I denne skønne og kæmpestore Have raader altsaa Plantagens Skaber, Direktør Christen Sass-Nielsen.

Sass-Nielsen er født den 11. April 1878 i Moseby, hvor Faderen var Lærer. Tretten Aar gammel kom han paa Realskole og derfra i Gartnerlære. I 1900 købte han sammen med Højskoleforstander Balle et Gartneri i Rødby og ledede dette i syv Aar, hvorefter han i elleve Aar var dets Eneindehaver og drev det som Planteskole, indtil det lykkedes ham at faa sin Frugtplantage oprettet. Sass-Nielsen er Medlem af Almindelig dansk Gartnerforenings Hovedbestyrelse og af det nyoprettede Erhvervsraad for Gartneri. Desuden har han i to Perioder været Medlem af det stedlige Sogneraad.

Hans Virke taler iøvrigt for sig selv.

OREHOVED MASKINFABRIK
OREHOVED

I 1904 begyndte den nuværende Indehaver R. Sigvardt sin Løbebane som Cykle- og Kleinsmed i Orehoved. Det var smaa Forhold, der arbejdedes under; hele Virksomheden dengang bestod af et lille Værkstedslokale — 5 × 6 Alen. — Senere, omkring 1906, udvidedes dette til 8 × 14 Alen. Paa samme Tidspunkt begyndte Motorcykler at finde Anvendelse i Danmark, og Sigvardt, som i alle Retninger er en Foregangsmand, var derfor en af de første til at anskaffe fornødent Værktøj for Reparation af disse. Det viste sig derfor snart, at Lokalerne blev for smaa, hvorfor Sigvardt i Aaret 1909 lod opføre en Ejendom, hvori der indrettedes Værksteder for Reparation af Automobiler, Motorcykler og Baadmotorer. Paa dette Tidspunkt arbejdede fire Mand i Virksomheden.

R. Sigvardt

I Aaret 1915 omlagdes Virksomheden til Fabriksdrift, idet Fabrikation af Baadmotorer optoges. I 1920 paabegyndtes yderligere Fabrikation af Motorspil, et Fabrikat, som Sigvardt har høstet megen Anerkendelse for, og ikke saa faa Motorspil er gennem Aarene solgt ud over

Orehoved Maskinfabrik

Landets Grænser, deriblandt en stor Del til Tyskland og Holland.

Fabriken blev Aar efter Aar forsynet med de mest moderne Maskiner, og altid har Sigvardt forstaaet at benytte alle tænkelige tekniske Hjælpemidler. I 1926 paabegyndtes Fabrikation af alle Arter Sprøjter til Have- og Markbrug, og samme Aar fabrikeredes den første danske Motorsprøjte.

Virksomheden beskæftiger nu til Stadighed fjorten Arbejdere. — Rasmus Sigvardt er født 26. Februar 1886.

AKTIESELSKABET GRÆNGEGAARDENS TEGLVÆRK

Grængegaardens Teglværk med tilhørende Avlsgaard paa ca. to Hundrede Tdr. Land er i Aaret 1868 grundlagt af Justitsraad Alstrup, daværende Godsinspektør paa Aalholm Gods.

I nogle Aar drev Justitsraad Alstrup Virksomheden ved Bestyrer, hvorefter han overdrog den i Forpagtning til sin Søn, Michael Alstrup, der førte Virksomheden videre, indtil den i April 1898 paa Initiativ af nu afdøde Købmand Carl Thousig, Maribo, blev overdraget til et Aktieselskab, med Domicil i Grænge, og med følgende Bestyrelse: Bankdirektør Reimer, Nakskov (Formand), Chr. Sonne, daværende Forpagter af Knuthenborg Avlsgaard, der begge endnu sidder i Selskabets Bestyrelse, samt de nu afdøde Agent C. A. Qvade, Maribo, Købmand Fritz Rasmussen, Sakskøbing, og Driftsbestyrer E. Nielsen, Højbygaards Sukkerfabrik. Den fuldt indbetalte Aktiekapital androg 130,000 Kr.

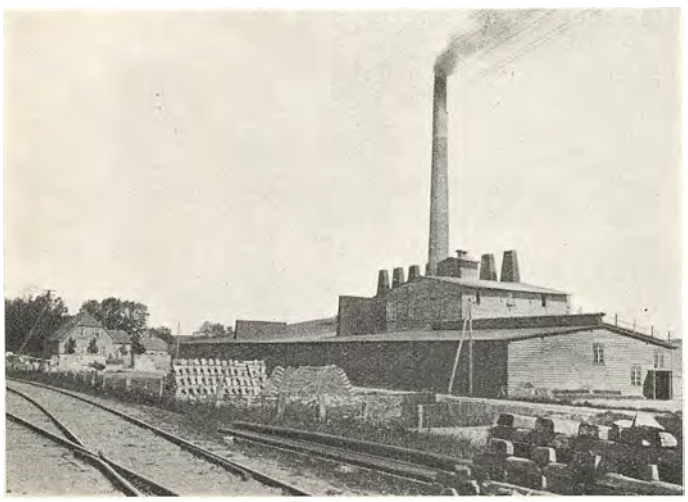

Grængegaardens Teglværk

Den fratrædende Forpagter M. Alstrup fortsatte som Driftsleder for Aktieselskabet indtil 1. Maj 1900, da han fratraadte for at overtage Avlsgaarden Vintersborg ved Nakskov.

Fra den 1. Juni 1900 ansattes den nuværende Driftsleder Otto Føste som Leder af Teglværksvirksomheden, idet Avlsgaarden allerede i Oktober 1899 var bortforpagtet.

Otto Føste er født d. 31. Oktober 1873 paa Berritzgaards Teglværk ved Sakskøbing, hvor hans Fader var Bestyrer. Efter nogle Aars Uddannelse i Teglværksbranchen overtog han ved Faderens Død dennes Stilling, som han indehavde, indtil han ansattes som Driftsleder paa Grængegaardens Teglværk.

Grængegaardens Teglværk

Nogle Tal vil illustrere Teglværkets Fremgang: Ved det første Anlæg androg Produktionen oprindelig ca. 800,000 Stk. Mursten og Drænsrør. Arbejdsstyrken var da ca. fjorten Mand i Sommersæsonen. Gennem Aarene udvidedes til en Aarsproduktion paa ca. 2 Millioner, og Arbejdsstyrken forøgedes forholdsvis. I 1894 blev Værket anlagt paa sin nuværende Plads, umiddelbart ved Grænge Jernbanestation, og blev ved Flytningen forsynet med moderne Ringovn og udvidet til en Kapacitet paa 3½ Mill. Teglvarer. Arbejdsstyrken forøgedes i Sommersæsonen til ca. fyrretyve Personer.

Ved Overgang til Aktieselskab blev der foretaget en Modernisering af Anlæget, baseret paa Helaarsdrift, med moderne Maskinanlæg og Apparater for kunstig Tørring. Produktionen blev udvidet til 6 Mill.

I 1907 blev anlagt Rensningsanlæg for urent Ler og bygget Anlæg for haandstrøgne Sten, hvilken Varesort i Forbindelse med Drænsrør udgør Teglværkets Specialiteter, for hvilke det har en udmærket Efterspørgsel overalt fra Landsdelen.

Udover disse Specialiteter fremstiller Teglværket Flamsten og alle andre almindeligt forekommende Teglvarer.

Teglværket beskæftiger nu ved fuld Drift ca. halvfjerds Personer i Sommersæsonen og ca. tredive Personer i Vintersæsonen.

ØSTLOLLANDS TRANSPORTFORRETNING
GRÆNGE

Det landskendte Speditions- og Tømmerfirma, Østlollands Transportforretning i Grænge, som nu er en meget omfattende Virksomhed, der beskæftiger ca. femogtredive Mand, startedes i 1902 af Jørgen Andersen under meget beskedne Forhold. Jørgen Andersen var dengang Mælkekusk og begyndte sin Vognmandsforretning med et Spand Heste. Med ukuelig Energi oparbejdede han en efter Forholdene anselig lille Forretning, som han ledede med stor Dygtighed, indtil han i 1914 blev ramt af Sygdom, og saa ebbede Kræfterne ud. — I 1916 afgik han ved Døden.

H. Møller Andersen

Derefter tog Sønnen, H. Møller Andersen, Styret og drev sammen med sin Moder under Krigen — takket være Held og Dygtighed — Forretningen godt i Vejret, saaledes at han efterhaanden fik tre Spand Heste i Arbejde. Omkring 1923 anskaffedes en Lastvogn med seks Hjul til Brug ved Skovkørsel med Træstammer, og nu

raader man over elleve store Lastvogne, specielt beregnet til Trælastkørsel. For Eksempel kørtes i 1932 ialt 297,000 Kilometer med en samlet Vægt i Varer paa 27,000 Tons og forbrugtes samme Aar 87,000 Liter Benzin. I 1929 udvidedes Virksomheden til et helt nyt Felt, idet H. Møller Andersen anskaffede sig et transportabelt Savværk, som stadig er paa Rejse til forskellige Skove. I 1931 erhvervedes en stor Grund ved Landevejen mellem Sakskøbing og Nykøbing, og her har Firmaet et stort Savværk og Handel med dansk Tømmer. — Man kan danne sig et Begreb om, hvor stor denne Del af Virksomheden er, naar det oplyses, at der i 1930 blev leveret for 20,000 Kr. Træ til Thyborøn Havn og for 100,000 Kr. Træ til Havnen i Nykøbing Falster.

I 1932 byggedes en ny stor Kalkovn, og Forretningen er i Dag meget alsidig og beskæftiger sig foruden Transport med Salg af alle renvaskede Støbe- og Vejmaterialer fra Trehøje Singelværk, samt saa godt som al Slags Tømmer, Sveller til Statsbanerne m. m.

Sjælen i det store Foretagende, Manden, der holder alle de mange Traade i sin Haand, er H. Møller Andersen, som i fuldt Maal har arvet sin Faders Energi og Dygtighed, uden anden Uddannelse, end den, han har faaet i Almueskolen. — Det er derfor ikke uden Grund, at han i Dag med Stolthed betragter sit betydelige Værk,

der paa sit Omraade hører til de førende her i Landet og endnu rummer rige Udviklingsmuligheder. — Møller Andersen selv er endnu en Mand i sin bedste Alder, født den 5. December 1897 i Radsted.

CHRISTIANSMINDE BAGERI
NØBBET PR. SVINSBJERG

Egentlig er Christiansminde Bageri grundlagt i Aaret 1848; men det hørte da under Pederstrup Gods og laa ikke paa sin nuværende Plads. I 1898 byggede Bagermester Chr. Hansen det Christiansminde Bageri, som nu kendes, og han er stadig dets Indehaver og Leder. Bageriet fremstiller alle Slags Brød, og det har til enhver Tid været saaledes indrettet, at det har kunnet tilfredsstille alle Krav. I 1909 installeredes saaledes en stor

Chr. Hansen

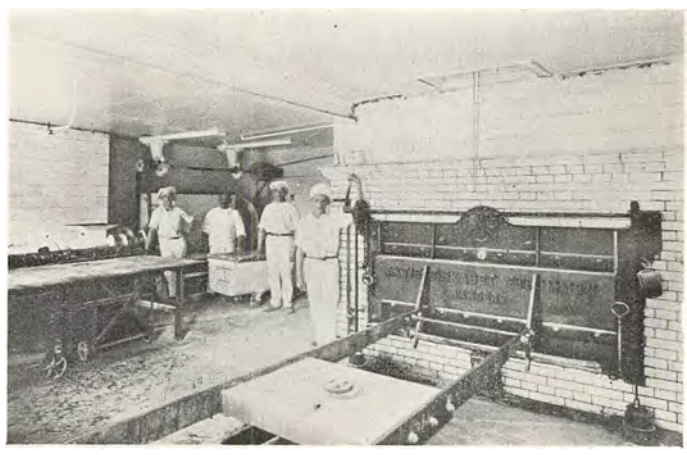

Interiør fra Bageriet

Dampovn, og gentagne Gange har andre Omforandringer og Moderniseringer fundet Sted. Der beskæftiges for Tiden fem Personer.

Bagermester Chr. Hansen er født den 25. November 1871 i Ommel paa Ærø. Han blev uddannet som Bager i Marstal og havde senere Plads hos forskellige Mestre rundt i Landet. Chr. Hansen er Medlem af Bestyrelsen for den stedlige Hjælpekasse.

HORREBY BRØDFABRIK
HORREBY

Horreby Brødfabrik laa i sin Tid midt i Byen, men nedbrændte i 1921 og blev da flyttet til sin nuværende Plads. Her laa tidligere Christian den Fjerdes gamle „Rytter"skole, som nu blev nedrevet for at give Plads for det nye Bageri, som Bagermester Johannes Jensen lod opføre.

P. Petersen Kepp

Johannes Jensen havde arvet Bageriet efter sin Fader og var dets Indehaver gennem tredive Aar. I 1924 solgte han det til Bagermester Peter Petersen Kepp, der i 1931 lod opføre en Bygning, hvori der blev indrettet Konditori og Café samt Brødudsalg. Fabriken beskæftiger nu ialt seks Personer og fremstiller saavel Rugbrød som Fintbrød og alt til Bageri og Konditori henhørende. En meget stor Del af Produktionen sælges en gros, idet der bl. a. leveres Brød til elleve Udsalg i Nykøbing.

En gammel Stubmølle, som i tidligere Tider hørte til Virksomheden, forsvandt ved Branden i 1921.

Bagermester og Konditor P. Petersen Kepp er født den 1. November 1885 i Radsted. Han er oplært ved Faget og var, før han flyttede til Horreby, Bagermester i Keldernæs.

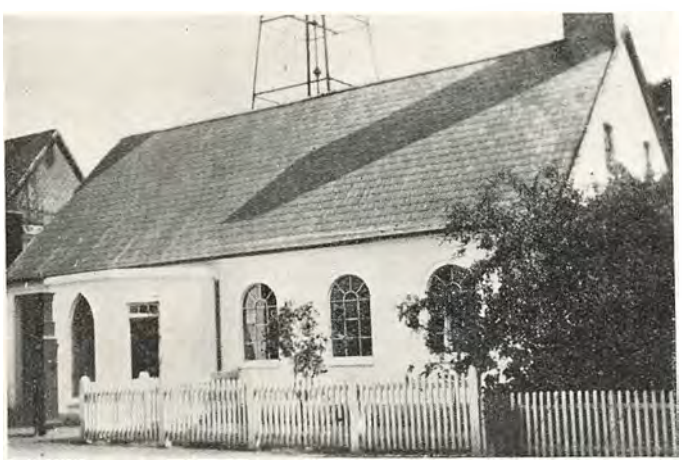

Horreby Brødfabrik

BIRKET HANDELSGARTNERI
BIRKET PR. TORRIG

Birket Handelsgartneri er anlagt i 1901 af Gartner Niels Bonde, omfattende et Areal paa to Tdr. Land. Det anlagdes som Frilandsgartneri og blev drevet af Niels Bonde indtil 1911, da det overtoges af Handelsgartner H. F. Ferdinandsen, som lod opføre tre mindre Drivhuse og iøvrigt var Indehaver indtil 1921.

Ludv. Sørensen

I 1921 overtoges Birket Handelsgartneri af Gartner Ludvig Sørensen, som ejer det endnu den Dag i Dag. Ludvig Sørensen har yderligere bygget to Drivhuse, hvori bl. a. fremelskes Tomat-Kulturer. Nævnes bør det ogsaa, at Ludvig Sørensen har en temmelig stor Forretning med Hensyn til Kransebinderi og Kirkepyntning, og at han med egen Vogn regelmæssig hver Torvedag indtager sit Stade paa Nakskov Torv. Udplantningsplanter føres ogsaa, men Specialiteten er absolut Kransene, der beskæftiger fire Personer.

Birket Handelsgartneri

Handelsgartner Ludvig Sørensen er født den 21. April 1890 i Sæby paa Sjælland og er som Gartner uddannet paa større Herregaarde og hos forskellige Handelsgartnere.

ULLERSLEV BAGERI
ULLERSLEV PR. AUNEDE

Ullerslev Bageri er grundlagt i Aaret 1895 af Bagermester Peder Claudius Jørgensen, som stadig er dets Indehaver og Leder. Jørgensen købte en Byggegrund paa en halv Td. Land og opførte paa denne Grund Bageribygningen, som dog naturligvis, takket være en solid Fremgang i Bedriften, siden da flere Gange har set Omforandringer og Tilbygninger. Dette var saaledes Tilfældet i Aaret 1915, da der installeredes en ny og mere moderne Ovn med Udtræksherd og fast Herd foroven. Den Dag i Dag staar Bageriet, der ogsaa virker som

Konditori, fuldt moderne udrustet i maskinel og teknisk Henseende.

Der beskæftiges i Dag i Ullerslev Bageri og Konditori fire Personer; ved Starten i 1895 havdes kun en Mand til Hjælp i den daglige Drift, og han maatte baade hjælpe til i Bageriet og virke som Kusk ved Udkørsel af Brødet. Nu haves egen Bil og Chauffør, og overalt paa Egnen er Bageriets Produkter godt indarbejdede.

C. Jørgensen

Bagermester Jørgensen er født den 12. Maj 1868 i Utterslev paa Lolland. Han fik sin Uddannelse hos en Bagermester i Vindeby og senere i København og andre Steder. Jørgensen har i otte Aar været Medlem af Sogneraadet, ligesom han i en Aarrække var Formand for Brugsforeningens Bestyrelse. I nogle Aar var han Formand for Bagermestrenes Fællesindkøb for Øerne og er for Tiden Næstformand i Lollands Bagermesterforening og Næstformand i Nakskov Bagermesterforening. Han er saaledes en Mand, der har gjort et stort Arbejde i sine Standsfællers Interesse. Det kan tilføjes, at Jørgensen ogsaa sidder i Bestyrelsen for det stedlige Elektricitetsværk.

Ullerslev Bageri

H. RASMUSSENS KONDITORI
GEDSER

Hans Rasmussen

H. Rasmussens Konditori i Gedser er grundlagt i 1904 af Frk. Margrethe Pedersen. Den nuværende Indehaver blev ansat i Forretningen i 1906 som Svend, og den 1. Maj 1908 overtog han Bageri og Konditori. I de forløbne Aar siden Overtagelsen har Rasmussen drevet sin Virksomhed frem til at blive en Mønsterforretning af mest moderne Art. Hans Bagværk er kendt viden om, og da han ligger saa nær ved den internationale Gedserrute, ligger det ogsaa nær at antage, at hans Firmanavn ogsaa er kendt et godt Stykke ned i Tyskland. I hvert Fald leverer han Mængder af Brød til Færgernes Restauratører og til adskillige Forbindelser i „das grosse Vaterland".

Igennem de mange Aar har Konditor Rasmussen ombygget og moderniseret saavel Bageri som Butik og Restaurationslokaler. I 1927 byggede han saaledes en helt ny Ejendom med Bageriets Indre beklædt med Terrassofliser og med Patentovn installeret. Restaurationen, som i et Tidsrum indtil 1919 havde været nedlagt, blev ombygget i 1931 og smagfuldt indrettet og dekoreret. Der beskæftiges ialt fem Personer.

Bagermester og Konditor Hans Rasmussen er født den 17. Juni 1884 i Nykøbing og er uddannet ved Faget i adskillige Forretninger Landet over. Nogle Tillidshverv har Rasmussen ogsaa faaet Tid til at røgte; bl. a. har han i femten Aar siddet i Gedser Grundejerforenings Bestyrelse og har ligeledes været Medlem af Vandværkets Ledelse.

HORSLUNDE BRYGGERI
HORSLUNDE

Horslunde Bryggeri hører ikke til de mindste Landbryggerier; det har en Aarsproduktion paa ca. 4000 Hektoliter, undertiden mere. — Bryggeriet er startet i 1904 paa en Grund, som senere blev overladt Sukkerfabrikerne til Udvidelse af den stedlige Saftstation. I 1910 opførte Bryggeriets nuværende Indehaver, Brygger H. Hansen, den Bryggeribygning, man nu kender, og denne Bygning er endda i de forløbne tyve—treogtyve Aar blevet omforandret og moderniseret for tilsammen lige saa stort et Beløb, som det i 1910 kostede at bygge den. Den største Udvikling er sket i de senere Aar, efter at Bryggeriet foruden Ankerøllet ogsaa fremstiller Flaskeøl. Dette Øl bliver pasteuriseret, saaledes at det kan holde sig i længere Tid.

Holger Hansen

Flaskeøls-Produktionen krævede Installationen af moderne Køleanlæg, Tanks, Pasteuriseringsanlæg o. s. v., men sligt be-

taler sig i vore Dage. Horslunde Bryggeris Produktion er siden Overtagelsen i 1904 steget til det femdobbelte. Det lille Bryggeri, som Holger Hansen overtog efter Brygger Thomas P. Nielsen, har arbejdet sig godt frem i den Tid, Brygger Hansen har drevet det.

Holger Hansen er ogsaa Indehaver af Tuborgs stedlige Depot samt Depot for De forenede Bryggerier. Han leverer saavel de københavnske som egne Produkter til Købmænd og Restauratører i flere Miles Omkreds. Bryggeriets tre Lastvogne besørger Leveringen, og ialt beskæftiges otte Personer.

Holger Hansen er født den 28. Oktober 1882 i Nakskov, hvor han er oplært ved Faget hos sin Fader, Brygger Peder Hansen. I Horslunde har Hansen gennem en Aarrække nydt Befolkningens Tillid i Form af betroede Hverv. Han har været Formand for Borgerforeningen og Elektricitetsværket og er for Tiden Forligsmand.

Horslunde Bryggeri

BOHN HANSEN
ISENKRAM OG STØBEGODS
RØDBY

Bohn Hansen

Købmand Bohn Hansen, Rødby, grundlagde sin Forretning i 1901, d. 15. Maj, i Østergade 35. I 1907 købte han Ejendommen, og saavel Butiks- som Lagerlokalerne har siden da undergaaet betydelig Udvidelse.

Forretningen, der er den største i sin Branche i Rødby, omfatter alle Artikler af Isenkram, Køkkenudstyr og Støbegods. Bohn Hansen har Eneudsalg af Støbegods fra Hess' Fabriker i Vejle, og desuden er han Justervæsenets Forhandler i Rødby. — Bohn Hansen er født den 27. Maj 1874 paa Bornholm. Hos Chr. Pihl i Rønne fik han sin første handelsmæssige Uddannelse. I Rødby har man forstaaet at værdsætte hans Indsigt i og Interesse for offentlige Forhold. Han er Formand for Byens Handelsstandsforening og Lolland-Falsters Isenkræmmerforening. Han har været Medlem af Ligningskommissionen i flere Perioder og er nu kommunal Revisor. Desuden er Bohn Hansen Kasserer i Haandværker- og Industriforeningen og Formand i Nævninge-Grundliste-Udvalget. Han har været Medlem af Bestyrelsen for Banken for Rødby og Omegn og Formand for Grundejerforeningen. Han er handelskyndig Tillidsmand ved Akkordforhandling i Metal- og Kortevarebranchen og Overligningskommissær for Rødby Købstad.

L. ANDERSEN
RØDBY

Den 1. Januar 1930 overtog L. Andersen Kolonialforretningen i Østergade. — I Forretningen, der beskæftiger tre Personer foruden Købmanden selv, handles der med Kolonialvarer og Brændsel.

Ejendommen er opført i 1902 af Købmand P. Madsen.

Købmand L. Andersen er født den 27. Marts 1894.

Efter endt Læretid hos Firma Carl Hansen i Nakskov, hvor L. Andersen ogsaa fik Ansættelse som Kommis, rejste han i 1912 til Rødby og var her ansat i tre Aar hos Købmand A. Olsen, hvorefter han arbejdede i forskellige af Landets Købmandsforretninger.

L. Andersen er Kasserer for Grundejerforeningen i Rødby.

RØDBY BRYGHUS
RØDBY

Bryggeriet i Rødby blev grundlagt i 1895 paa den nuværende Plads af en Række omliggende Herregaarde og drevet med en Bestyrer i flere Aar, indtil det omkring Aar 1900 overgik paa private Hænder.

I 1921 solgte Brygger Harald Larsen Bryggeriet til Thorkild Johansen, som var Indehaver til 1930, da den nuværende Ejer købte det.

Det oprindelige Bryggeri blev opført i 1896, men i

1931 brændte disse Bygninger, og Bryggeriet blev Aaret efter opført igen, indrettet efter moderne Principper.

Bryggeriet beskæftiger fire Mand. Det har eget Maltgøreri og brygger lyst og mørkt Hvidtøl.

Brygger Hans Kjeldgaard, der er født Aaret 1900 paa Ulriksdal paa Falster, er oprindelig uddannet som Landmand, men har senere lært Bryggeriet forskellige Steder i Landet, bl. a. et Aar paa Rødby Bryghus.

SLEMMINGE MASKINFABRIK
H. A. CLAUSEN — SLEMMINGE

Da H. Clausen i 1904 grundlagde sin Virksomhed i Slemminge, var det baade som Maskinværksted og Savværk. Sidstnævnte nedlagdes imidlertid i Aaret 1909 og Fabrikant Clausen beskæftigede sig derefter udelukkende med Maskiner. Forholdene var smaa, da den selverhvervede Kapital, der startedes for, kun androg 1200 Kr., men der arbejdedes med Flid, Sparsommelighed og Dygtighed, og Virksomheden gik stærkt frem ved Fabrikation af Kværne og Handel med alle Landbrugsmaskiner, saaledes at det stadig har været nødvendigt at udvide og forbedre. Bygninger og Areal er nu fem Gange større end ved Starten. Fabrikationen af Kværne ophørte 1916, hvorefter der udelukkende handledes med Landbrugsmaskiner og Montering af disse, som giver Arbejde til fire Mand. Den aarlige Omsætning er i Øjeblikket smaa 200,000 Kr., men har i Højkonjunkturerne, i Tyverne, været oppe paa over 300,000 Kr. aarlig, og Virksomheden er nu ikke alene gældfri, men ejer en betydelig indtjent Kapital.

H. A. Clausen

Slemminge Maskinfabrik

Henning Andreas Clausen er født den 4. September 1881 i Kettinge ved Nysted og er uddannet halvsjette Aar hos Clausen, Thoreby. Fabrikant Clausen virkede to Aar hos Rasmussen, Kettinge, inden han startede sin nuværende Virksomhed. Den teoretiske Uddannelse har Fabrikant Clausen tilegnet sig paa Teknisk Skole i Nykøbing Falster.

KLOKKEMOSE TEGLVÆRK
PR. KETTINGE ST.

er oprettet i 1912 af Julius Rasmussen og dennes Broder Hans Rasmussen samt Fabrikant Clausen, Thoreby, og blev drevet af disse i Forening indtil Aaret 1915, da J. Rasmussen overtog alle Aktiver og Passiver.

Teglværket var ved Oprettelsen baseret paa en Omsætning af indtil en Million Sten. Det var ved Starten bygget som Højovn, men Forholdene har krævet en Ombygning og Udvidelse af Værket, bl. a. ved Anskaffelse af en Ringovn (1921), og Omsætningen ligger nu paa to Millioner Sten (Kapaciteten er tre Millioner), der hovedsagelig leveres til Oplandet.

Værket, der Aaret rundt beskæftiger gennemsnitlig tyve Mand, fremstiller alt i Mursten, dog særlig røde Façadesten.

Jul. Rasmussen er født den 2. November 1876 paa Klokkemosegaard og fik sin Uddannelse som Landmand paa Gaarden, som i over hundrede Aar har været i Slægtens Eje, men har desuden faaet sin Uddannelse paa Højskole og Landbrugsskole.

J. Rasmussen helliger sig helt og holdent Gaarden, som beskæftiger fem Mand, og Teglværket, der fra Mosen forsynes med en speciel Art Rødler, som ikke findes andre Steder her i Landet, og som derfor har gjort Teglværket bekendt for sine røde Sten overalt i Danmark.

KETTINGE SAVVÆRK
PR. NYKØBING F.

Der, hvor Kettinge Savværk nu ligger, var der indtil 1899 kun den nøgne Mark. Byen bestod kun af en Mølle og en Gaard. Savværkets Grundlægger, H. J. Rasmussen, tog dog trøstigt fat. Han byggede sig et almindeligt Beboelseshus, i hvilket han samtidig indrettede sig et Værksted, hvor han ene Mand kunde faa Plads til at arbejde. Han befattede sig baade med Møllebyggeri, Savskæreri og Bygningssnedkeri, og hans Slid lønnedes saa godt, at han omkring Aaret 1900 kunde anskaffe sig en Dampmaskine til Brug som Drivkraft for Brændeskæring for Bønderne. Da det stadig gik fremad, begyndte Rasmussen tillige at lave smaa Tærskeværker, og saavel hans Bygninger som hans „Stab" af Maskiner voksede sig stadig større. I 1909 byggedes det egentlige Savskæreri efter Model fra Landsudstillingen i Aarhus samme Aar. Da Savskæreriet var rejst, slog Rasmussen sig navnlig paa Fabrikation af Ægkasser og Bygningsartikler. Savværkets største Produktion er nu Frugtkasser og Konserveskasser. Personalet er til Tider oppe paa tyve Mand, og der er vokset en hel By op omkring Kettinge Savværk. I 1932 overtog Sønnen Axel Rasmussen Savværket. — Axel Rasmussen er født 1901 i Kettinge og har lært som Tømrer i Faderens Forretning. Derefter uddannede han sig gennem fire Aar paa forskellige andre Pladser og tog desuden Kursus paa Teknologisk Institut.

JULIUS MADSEN KETTINGE ST.

Firmaet er etableret i 1922 af Julius Madsen, der selv lod Ejendommen opføre, og man har stadig flere Gange maattet udvide, f. Eks. med Magasin og Lagerplads, idet Omsætningen er steget stærkt. Forretningen har nu en Omsætning, der er fire Gange saa stor som i 1922 og beskæftiger fem Mand. Dette skyldes for en stor Del, at Varelageret er mere omfattende end dengang. Nu handles der med Korn- og Foderstoffer, Trælast, Brændsel, Kolonial og Isenkram, medens Forretningen ved Oprettelsen kun var lagt an paa Kolonial.

Købmand Julius Madsen

Julius Andreas Madsen, der er født den 28. December 1885 i Bregninge, har lært Købmandshandelen i fire Aar hos Købmand Th. Sidenius i Nysted, var saa Kommis i halvandet Aar og Uddeler i 15 Aar i Haderslev, hvorefter han begyndte selvstændig.

Købmand Madsen har besiddet forskellige Tillidshverv, bl. a. siddet i Sogneraadet i 4 Aar, men har paa Grund af Forretningens Vækst maattet opgive disse.

R. CHRISTENSEN
HERRIDSLEV PR. NYSTED

Oprindelsen til R. Christensens Smedie og Maskinværksted er den gamle Bysmedie eller Beslagsmedie, som det ogsaa kaldtes, og som er oprettet omkring 1830.

Aaret 1900 overtoges den af Smedemester Johansen, som i 1906 bortforpagtede den til den nuværende Indehaver, som købte den i 1909 og oprettede et Maskinværksted under smaa Forhold. I 1912 opførtes et moderne Stuehus, og i 1924 blev den gamle Smedie nedrevet og et stort, moderne Smede- og Maskinværksted opført forsynet med alle moderne Maskiner til Brug for Reparation af saavel Landbrugsmaskiner som Motorer, og desuden beskæftiger man sig med Centralvarmeanlæg, Rør og Sanitet samt Pumpeanlæg.

Rudolf Christensen, født den 17. Juni 1883 i Ø. Ulslev, har staaet fire Aar i Lære hos Smedemester A. Bauch, Ø. Ulslev, og har derefter arbejdet hos forskellige Grovsmede, samt i tre Aar paa Holeby Maskinfabrik og i ca. et halvt Aar paa Maskinfabrikken „Vulkan", Maribo, hos P. Nordsteen i Hillerød og paa Maribo Sukkerfabrik, hvorefter han overtog Smedien i Herridslev.

Herridslev Smede- og Maskinværksted

Smedemester Christensen er Formand for Bestyrelsen for Herridslev Sogns Elektricitetsværk og Næstformand i Herridslev Brugsforening, desuden har Christensen været Synsmester ved Svendeprøven i Smedemesterforeningen, hvor han har siddet i Bestyrelsen, og har i det hele taget gennem Aarene haft ikke saa faa Tillidshverv, som han dog efterhaanden har maattet skille sig af med, fordi den voksende Virksomhed mere og mere har lagt Beslag paa hans Tid.

HERRIDSLEV STOLEFABRIK

Herridslev Stolefabrik er en ret stor Virksomhed, den beskæftiger omkring ved tolv Personer.

Grundlaget for Fabriken lagdes i 1910 den 1. Januar, idet Snedkermester Emil Larsen da oprettede et Værksted i Herridslev. Da han fik godt at bestille, indlagde Larsen i 1912 elektrisk Drivkraft og begyndte paa Fabrikationen af Stole, samtidig med, at han byggede sig et nyt Værksted. I 1918 solgte han dette og byggede et andet og langt større paa den Grund, han endnu var Ejer af. I 1919 føjede han et Stuehus til og gjorde samtidig Stole- og Bordfabrikation til sit Speciale. Fabrikationen kom godt igang efterhaanden, og Larsen har nu Kunder over hele Danmark. Ind imel-

Emil Larsen

lem arbejder han ogsaa med Bygningssnedkeri. Han har saa meget at bestille, at han i Aar maa udvide sin Fabrik paany. Et særligt Speciale under hans Fabrikation er Spisestuestole.

Emil Larsen er født den 4. Februar 1888 i Herridslev og er udlært hos Snedkermester Hülsen i Sakskøbing. Sin Uddannelse fortsatte han i flere af Danmarks Byer samt i Udlandet. Larsen er Beregningsmester for Landhaandværkerforeningen og har været et meget brugt Medlem indenfor Organisationen af Mesterforeningen paa Landet paa Lolland.

SLØSSE MØLLE OG BAGERI
HENRIK THOMSEN
SLØSSE

Den gamle Mølle i Sløsse er saa gammel, at ingen mere erindrer Møllens Fødselsdag; antagelig har den mere end hundrede Aar at se tilbage paa, og dens store Vingefang har troligt, i Storm som i Blæst og næsten ogsaa i Stille, drejet rundt og rundt og malet Mel til Brød til Egnens Folk og Fæ. Møllen har haft mange Ejere, og de fleste af dem har drevet Bageri ved Siden af Mølleriet. I 1923 overtoges den gamle Mølle med tilhørende Bageri af den nuværende Indehaver, Henrik Thomsen, som fortsatte Forretningen i begge Virksomhedens Grene. Møllen gik endnu dengang ved Vindkraft, naar det behagede Vinden at blæse, og ellers ved Motor. Men det maleriske maatte vige for det mere praktiske. I 1926 omlagdes Mølleriet til elektrisk Drivkraft, og det har siden da undertiden været oppe paa 12,000 Tdr. Korn formalet om Aaret.

Henrik Thomsen

Henrik Thomsen er født den 14. Juli 1889 i Thirsted ved Skørringe. I sin tidligste Ungdom var han Landmand og bl. a. i en halv Snes Aar Bestyrer af Vinhandler Rasmussens Gaard ved Nakskov. Thomsen er Medlem af 100-Mandsforeningens Bestyrelse og har ligeledes siddet i Bestyrelsen for Fugleskydningsselskabet i Nakskov.

H. F. FERDINANDSEN
HANDELSGARTNERI — NØRREBALLE

H. F. Ferdinandsens Handelsgartneri i Nørreballe er anlagt i Aaret 1898 af Gartner Christensen, som begyndte under meget smaa Forhold, men det lykkedes dog ham at faa ret god Gang i Virksomheden. I 1903 solgte han den til Gartner Fr. Rasmussen, som udvidede baade her og der, byggede et mindre Drivhus og lagde en Ende til Beboelseshuset. I 1924 overtoges Gartneriet af den nuværende Indehaver, som yderligere har bygget tre Drivhuse, installeret Varmeanlæg og paa anden Maade moderniseret og udvidet Bedriften. Jordarealet er paa halvanden Td. Land, og der drives blandet Handelsgartneri. Gartner Ferdinandsen har stor Forretning med Blomster og Kranse samt Udplantningsplanter, ligesom han paatager sig Kirkepyntninger.

H. F. Ferdinandsen er født den 15. Juni 1888 i Horslunde Sogn. Som Dreng kom han i Lære i Pederstrup Slotsgartneri og havde efter udstaaet Læretid Plads i København i to Aar. Senere opholdt han sig et halvt Aar paa Aarslev Havebrugsskole, og efter at have været Soldat købte han et Gartneri i Birket og drev dette. Ferdinandsen er Formand for den stedlige 100-Mandsforening og er ansat som Bestyrer af Forsamlingsbygningen i Østofte. 1933 ombyggede H. F. Ferdinandsen Beboelses- og Bagbygningen samt udførte adskillige Forbedringer paa Gartneriet.

NØRREBALLE AUTOTRANSPORTFORRETNING
NØRREBALLE

Overalt paa Lolland-Falster kender man Nørreballe Autotransportforretnings Vogne, og dog er det en forholdsvis ny Virksomhed. Den startedes i 1925 af Conrad Andersen, der begyndte med en enkelt Vogn og 900 Kr. i Lommen, og idag raader over fem Lastvogne og en Privatvogn. — Forretningen er nærmest baseret paa almindelig Vognmandskørsel for større Virksomheder, og de seks Mand, der er knyttet til den, har fuldt op at gøre fra Morgen til Aften Aaret rundt.

Conrad Andersen

Enhver, der har været i Nørreballe, kender Forretningen, til hvilken hører et „Nafta" Benzinanlæg, som anlagdes i 1931. Allerede ved Starten erhvervede Conrad Andersen egne Bygninger, hvortil i 1933 yderligere blev lagt en stor Beboelsesejendom ved Siden af. — Conrad Andersen, der er almindelig kendt som en retlinet og solid Forretningsmand, er født den 12. November 1900 i Holeby.

Nørreballe Autotransportforretning

ANDERSTRUP
MØBEL- OG MASKINSNEDKERI
ANDERSTRUP

Det var i 1874, at Snedkermester Chr. Olsen oprettede et Snedkeri i Anderstrup. Han havde Held med Starten, og i Tidens Løb fik han meget at bestille, saaledes at han gerne kunde beskæftige en ret stor Arbejdsstyrke, indtil tyve Personer. Bl. a. fik han en Del store og faste Leverancer til Holeby Maskinfabrik, som jo har Brug for meget Træarbejde. I 1924 overtoges Virksomheden af Snedkermester Rudolf Larsen.

De gamle Bygninger nedbrændte i 1932, og Larsen benyttede Lejligheden til i de nye, moderne Bygninger, der opførtes, at installere et moderne Maskineri til Fremstilling af alle mulige Varer indenfor Møbel- og Bygningsbranchen, f. Eks. fabrikeres nu en Del finere Møbler i gammel Renæssancestil, og Partier af disse Møbler har været solgte en gros, medens der nu udelukkende sælges i Detailhandel. I 1929 indrettedes eget Maler- og Tapetsererværksted, ligesom eget Billedskæreri haves. Sideløbende hermed paabegyndtes en Fabrikation af transportable Sommerhuse, og af disse haves stor Afsætning. Anderstrup Møbel- og Maskinsnedkeri beskæftiger for Tiden tolv Mand.

Snedkermester Rudolf Larsen er født den 24. Januar 1901 i Slemminge og kom efter Konfirmationen ud at tjene ved Landbruget. Efter et Aars Forløb kom han i Snedkerlære, og ved Siden heraf tog han Kursus paa Teknisk Skole i Sakskøbing gennem fire Aar.

CHR. HANSENS
HANDELSGARTNERI
NR. ØRSLEV

Paa den Grund, hvor Chr. Hansens Gartneri findes i Nørre Ørslev, laa indtil 1918 et Par gamle Bygninger, brøstfældige at se til og trætte af Aarenes Tynge. I samfulde to Hundrede Aar havde disse Huse staaet der . . . nu maatte de af Vejen — en ny Tid rykkede frem over deres hensmuldrende Rester. Det var Chr. Hansen, der havde købt tre Tdr. Land med derpaa staaende Bygninger af Ourupgaards Jorder, og som nu anlagde sit Gartneri. I 1919 byggede han de første to Drivhuse, og han kunde allerede i det første Par Aar give Beskæftigelse til to Mand. I Aarenes Løb er der bygget flere Drivhuse, det sidste, bygget i 1931, af allernyeste og mest moderne Konstruktion, det er 96 Alen langt, 17 Alen bredt. Ialt haves nu tolv Drivhuse, og der er i Gartneriet Arbejde til otte Personer. Specialkulturerne er Blomster, Agurker, Tomater samt Roser og Begonier.

Chr. Hansen

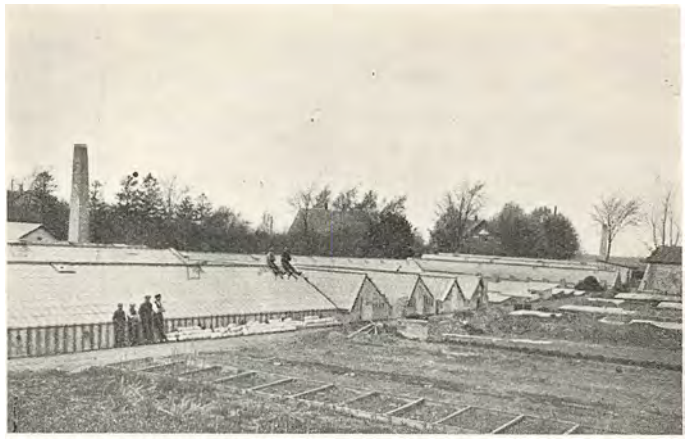

Chr. Hansens Handelsgartneri

Handelsgartner Chr. Hansen er født den 6. Oktober 1880 i Kraghave og lærte Gartneriet paa Gl. Kristinebjerg.

RADSTED MØLLE
RADSTED

Hvor Radsted Mølle nu ligger, har der været Mølle i mange Aar.

For cirka fyrretyve Aar siden brændte den gamle Mølle. En ny blev opført, og denne købtes af Møller Madsen, som tillige indrettede et Bageri, hvis Produkter blev solgt paa Egnen.

I 1932 blev Virksomheden købt af Møller Jørgensen, den nuværende Ejer, som driver den videre i samme Spor. Malingen af Korn er saa godt som ophørt. Der males kun til en Del gamle Kunder og til eget Forbrug.

For en Snes Aar siden er der indlagt Motor i Møllen, som dog endnu drives delvis som Vindmølle. Der er ansat to Personer i Radsted Mølle.

Møller Jørgen Jørgensen, født den 7. Marts 1887 i Fuglse Sogn, er uddannet som Konditor og Bager og har haft Bageri og Konditori i Nr. Alslev fra 1910—15 og i Falkerslev fra 1915—31.

GARTNERIET VILHELMS MINDE
KRAGHAVE PR. NYKØBING FALSTER

Allerede i 1892 oprettede Gartner P. L. V. Larsen sit første Gartneri. Det skete i Orehoved, og Gartneriet anlagdes paa et Areal af tre Tdr. Land. Det blev solgt i 1905, og et nyanlagt Gartneri paa en Td. Land blev solgt i 1913. Larsen flyttede saa til Kraghave, hvor han købte P. Damgaards Gartneri, omfattende en Td. Land med Beboelseshus og et lille Drivhus, som nu er revet ned.

I Aarenes Løb er fire andre Drivhuse opførte, og et Hundrede Mistbænke er anlagte. Der drives blandet Blomstergartneri med en Mængde Bregner og Begonier af egne Kulturer samt Chrysanthemums, Cyklamen, kaldet Alpevioler, og Pelargonier. Ved Siden heraf haves ret store Kulturer med Tomater, Agurker og Meloner. Larsen har nu den Glæde i sin begyndende Alderdom

at kunne overlade Bedriften til sin Søn, Otto Larsen, i god Gang og solidt underbygget. Selv begyndte han paa ganske bar Bund og har derfor nu, da han er 68 Aar gl., trukket sig tilbage fra Ledelsen; det er godt at faa Ryggen rettet og hvile lidt.

Handelsgartner Otto Larsen er født den 2. Marts 1895 i Orehoved. Som ganske ung kom han i Lære hos Gartner N. C. Mortensen i Gurreby, men har forøvrigt faaet en udvidet Uddannelse i Tyskland, hvor han i 1916—1917 var ansat i Berlins største Blomstergartneri, Adolf Kosschl, der raader over et Hundrede Drivhuse og et Areal paa 1500 Tdr. Land under gartnerisk Kultur.

TJENNEMARKE MØLLE
BAGERI OG KØBMANDSHANDEL
TJENNEMARKE PR. SØLLESTED

For mange Aar tilbage laa der i Tjennemarke et gammelt Teglværk, hvis Indehaver var den senere Rigsdagsmand, Christen Blach. Blach var allerede dengang en ivrig Politiker, og i Aaret 1886 skete det, at han ved et politisk Møde kom stærkt op at disputere med Indehaveren af Stokkemarke Mølle, Møller Jørgensen. Disputen endte med, at Blach lovede Jørgensen, at hans Virksomhed nok skulde blive konkurreret ud, og da Blach var en velhavende Mand, tog han forsaavidt sig selv paa Ordet, han nedrev sit Teglværk og rejste paa dets Grund en Mølle med tilhørende Bageri, dog ret primitivt anlagt. Efter Opførelsens Tilendebringelse forpagtede han baade Mølle og Bageri ud til en Møller Søgaard, der efter tre Aars Forløb købte Bageriet for 13,000 Kr. og drev dette videre gennem ti Aar. Saa blev baade Mølle og Bageri solgt til Gaardejer Chr. Sjelde. I 1898 nedbrændte Møllen, som derefter blev opført i mere tidssvarende Stil, og hele Virksomheden blev solgt til Bager H. Christensen, som var dens Indehaver og Leder indtil 1918, da den nuværende Indehaver kom til.

Tjennemarke Mølle og Bageri

Møller Viggo Hannibal Andersen overtog i Aaret 1918 Virksomheden med en meget lille Omsætning og næsten ingen Forretning; den samlede Omsætning var 25,000 Kroner. Men Andersen gav sig ufortrødent til at modernisere baade selve Virksomheden og Forretningsgangen. I 1925 tilbyggedes nye Bygninger for 37,000 Kr., og Forretningen var da naaet til at omfatte ogsaa Korn-, Foderstof- og Købmandshandel. I 1928 paabegyndtes Fabrikation af Hønse- og Kyllingefoderet „Viva", der fik stor Sukces; det første Aar solgtes ca. 550 Sække, og hvert Aar er Omsætningen fordoblet, saaledes at der sidste Aar produceredes og afsattes ca. 5000 Sække. Foderet forhandles overalt paa Lolland-Falster, og der importeres hele Skibsladninger af Korn og Majs, som bruges i Produktionen. Den samlede Virksomheds Omsætning er nu paa ca. 300,000 Kr., og der beskæftiges ti Personer.

Møller og Bagermester, Købmand V. H. Andersen er født den 28. December 1893 i Nakskov. Møller Andersen er vant til at tage fat. Allerede som 8-aarig Dreng maatte han daglig hjælpe sin Fader i Mølleriet paa Ryde Mølle, der ogsaa virkede som Handelsmølle, hvorved han fik Indblik i begge Sider af Virksomheden. Efter at have aftjent sin Værnepligt satte han sig ind i Bageri-virksomhed og etablerede sig derefter, 24½ Aar gl., ved Køb af Tjennemarke Mølle.

En Række Tillidshverv faar Møller Andersen ogsaa Tid til at røgte. Han er saaledes Bestyrelsesmedlem i Haandværker- og Industriforeningen i Stokkemarke Sogn, Medlem af Bestyrelsen for Teknisk Skole og Medlem af Stokkemarke Havneudvalg.

VEJLEBY SAVVÆRK
VEJLEBY PR. ASKHØJ

Vejleby Savværk var oprindelig anlagt som Karetmagerværksted og arbejdede som saadant indtil for faa Aar siden.

Det var Karetmager Svend Svendsen, der i 1875 grundlagde Virksomheden og gav den Beliggenhed i Vejleby Skov. Her arbejdede Svendsen og hans Efterfølgere i femogtyve Aar indtil Aaret 1900, da Forretningen henlagdes til sin nuværende Plads. Svend Svendsen solgte allerede i 1878 sin Forretning til sin Svigersøn, Karetmager N. Hansen, og denne overdrog den i 1900 til sin Søn, M. Hansen. I 1909 overtoges Firmaet af den nuværende Indehaver, Jens Hansen.

Ogsaa Jens Hansen fortsatte med Karetmagervirksomheden, i Aarene 1910—14 med en Arbejdsstyrke paa syv Mand, idet han dengang som Hovedaftager havde Fabrikant Christoffersen i Holeby, der aftog store Mængder af Hjul til Landbrugsmaskiner. I Aaret 1929 blev hele Virksomheden omforandret. To nye Bygninger blev opførte, og Maskiner installeredes, hvorefter Forretningen lagde ud som Savværk. Og dette gav fornyet god Fremgang, i 1929 beskæftigedes tre Mand, i 1933 ikke mindre end fjorten Mand. Savværket fremstiller hovedsagelig Stave til Smørdritler, som afsættes paa Hjemmemarkedet, for Størstepartens Vedkommende til Mejerier rundt om i Landet, men dog mest i Jylland. Og det er Savværksejeren selv, der daglig sætter Værket igang; Jens Hansen har lige siden Overtagelsen altid selv arbejdet med i Værkstedet og er ikke bange for at vise sine Medmennesker, at han kan bestille noget.

Savværksejer Jens Hansen er født den 24. August 1881 i Nebbelunde, hvor han lærte Karetmagerfaget hos sin Fader. Senere arbejdede han i København og paa Wag-

gonfabriken i Maribo samt andre Steder. Savværksejeren har dog ogsaa faaet Tid til at vie det offentlige Liv sin Interesse. I femogtyve Aar har han været Næstformand i Lollands Karetmagerforening, og i seksten Aar har han siddet i Bestyrelsen for Andels-Elektricitetsværket samt et lignende Antal Aar i Bestyrelsen for den kommunale Hjælpekasse — som dens Formand. I syv Aar har han været Medlem af Vejleby og Omegns Brugsforenings Ledelse og er desuden Indehaver af en Række andre Tillidshverv.

BAGERIET „DANNEBROGE"
SØLLESTED

Grundlagt som Mølle i Aaret 1848 af Møller S. Jørgensen, der senere indrettede mindre Bageri.

Indtil 1918 skiftede Bageriet Ejer et Par Gange, for i nævnte Aar at blive overtaget af nuværende Indehaver, Bagermester A. Leonhardtsen, som samme Aar installerede Motor i den gamle Mølle. I Aaret 1928 blev Møllen nedrevet, hvorefter Forretningen fortsattes som Bageri, Konditori og Afholdskafé.

Flere Gange er Bageriet ombygget — sidst i 1931, hvor Ovnen helt ombyggedes og moderniseredes, saaledes at Bageriet nu er fuldt paa Højde med Tidens Udvikling, ligesom der er indrettet de mest smagfulde Restaurationslokaler i Forbindelse med Konditoriet.

A. Leonhardtsen er født 5. April 1885 i Vindeby paa Lolland. Han kom i Lære hos Bagermester Rasmussen, Femø, og har senere arbejdet i forskellige større Bagerier.

Igennem Aarene har Leonhardtsen beklædt forskellige Tillidshverv, og er saaledes i Øjeblikket Medlem af Bestyrelsen for den lokale Haandværkerforening samt Nakskov lokale Bagermesterforening og andre.

MARREBÆK BRYGGERI
MARREBÆK

Marrebæk Mølle og Bryggeri er flere Hundrede Aar gammelt og har gennem Tiderne befæstet sit Ry som Landets største Landbryggeri. I vore Dage brygges der paa Marrebæk ikke alene Hvidtøl, men ogsaa Bajerskøl.

R. Jørgensen

Ved Bryggeriet har, fra Tidernes Morgen omtrent, ligget en Stubmølle. Denne blev dog i 1905 nedrevet, og en hollandsk Mølle blev opført i dens Sted umiddelbart i Forbindelse med Bryggeribygningen; Stubmøllen laa lidt udenfor Byen. Mølle-grunden er gentagne Gange i de sidste Menneskealdre blevet hærget af Ildebrande; saaledes brændte den i 1830, og fra den sprang Ilden over til andre Gaarde, saaledes at en stor Del af Byen brændte.

I 1909 overtoges Mølle og Bryggeri af den nuværende Indehaver, Brygger R. Jørgensen. Jørgensen gik straks i Gang med at modernisere Virksomheden, navnlig Bryggeriet; en ny Bygning til dettes Brug opførtes i 1911. Den 19. November 1911 brændte Mølleribygningen paany; den blev opført igen i udvidet Skikkelse. I

Marrebæk Mølle og Bryggeri

1917 anlagdes automatisk Mølleri for Mel og Gryn, og saa god Afsætning havde Jørgensen fundet for disse Varer, at hans Mølle i nogle Aar kunde gaa i Døgndrift med fire Svende. I 1925 solgtes Virksomheden til Brygger Ebbe; men i 1928 maatte Jørgensen overtage den paany.

For nu stadig at være paa Højde med Tiden og Udviklingen udvidedes Bryggeriets Drift i 1929, saaledes at ogsaa forædlede Ølsorter kunde produceres. Der installeredes Køleanlæg, Aluminiumstank og Aftapningsanlæg for Flaskeøl. I 1931 var der Brand paa Bryggeriet, men Ilden blev dog slukket saa betids, at Driften kunde fortsættes. I 1932 blev endnu en Udvidelse foretaget, idet der anlagdes en Kølekælder mere og et større Køleanlæg med Dampmaskine. Denne Udvidelse bevirkede, at ogsaa Bajerskølfabrikationen kunde optages.

I gamle Dage hørte der ogsaa et Bageri til Marrebæk Mølle, hvilket frasolgtes i 1912.

Møller og Bryggeriejer R. Jørgensen beskæftiger en halv Snes Personer. Han er født den 15. Januar 1879 og er uddannet paa Marrebæk Bryggeri. Han er Medlem af Bryggeriforeningen.

SKØRRINGE BAGERI
SKØRRINGE

Skørringe Bageri er grundlagt i Aaret 1888 af Bagermester Chr. Schelde — som Mølle og Bageri. I samfulde fyrretyve Aar drev Chr. Schelde sin Virksomhed, hvorefter denne i 1928 overgik til Sønnen Frederik J. Schelde.

I 1915 blev Bageriet ombygget og nymonteret; bl. a. installeredes en ny Ovn, for at man stadig kunde være paa Højde med Publikums Krav. I 1927 blev Møllen restaureret, men samtidig blev dens Vinger nedtaget, og nu gaar Mølleriet ved Motorkraft. Virksomheden drives som almindeligt Bageri og Mølleri.

Bagermester Frederik J. Schelde er født den 17. Marts 1899 i Skørringe og er uddannet hos Faderen, samtidig med at han paa Teknologisk Institut har gennemgaaet Bagerkursus.

BAGERMESTER HENRY DOSE
NYSTED

Det er noget over hundrede Aar siden, at det Bageri, som Henry Dose i 1919 overtog i Nysted, er grundlagt. Det var en Bagermester Christoffersen, der oprettede det omkring forrige Aarhundredskifte, og senere ejedes det af en Bagermester Schrøder, som efterfulgtes af sin Søn, Julius Schrøder, der overtog Bageriet i 1905 og var dets Indehaver indtil 1915. Efter Julius Schrøder kom dennes Søn, Bendix Schrøder, som imidlertid allerede i 1919 overdrog Forretningen til Bagermester Henry Dose.

Bageriet, der nu drives under tidssvarende Former, har god Omsætning i Byen og Vogn paa Landet med Brød. I 1930 købte Dose desuden et andet Bageri i Nysted og er nu Ejer og Leder af to selvstændige Bagerier.

Bagermester Henry Dose er født den 4. November 1885 i Sakskøbing, hvor han ogsaa lærte Bageriet. Som Svend har han bl. a. arbejdet tre Aar i København. Dose er Medlem af Nysted Byraad og af Haandværker- og Borgerforeningens Bestyrelse.

ÆRØ

MAN MENER, at Oprindelsen til Navnet Ærø skyldes Mandsnavnet Erri. Første Gang man i Historien finder Øen omtalt, er i Aaret 1043, da Magnus den Gode overvandt Svend Estridsen i en Søkamp under Ærø. Iøvrigt bærer Øen paa en Mængde Oldtidsminder, der vidner om en forholdsvis tæt Befolkning i Stenalderen. Store Mængder af Gravhøje har der været; men de fleste af dem er borte nu.

Ærø har gentagne Gange været udsat for Stormflod, Lybeckernes Indfald og Svenskekongers Landgang, Man vil vide, at Svenskekrigen 1658—59 ødelagde den sidste af Øens store Skove. Ved Stormfloden 1872 blev flere af Øens Dæmninger gennembrudte.

Ærø har med sine to Byer, Ærøskøbing og Marstal, tegnet sit Navn paa Verdenskortet. Ærøskøbing er Købstad, og dens Beliggenhed paa Øens Nordside har gennem Tiderne givet den et sønderjydsk Præg. Mange gæve Søgutter er udgaaet fra den venlige, idylliske lille By. Det er dog navnlig Skipperbyen Marstal, som ligger paa Østkysten, der har givet Ærø sin Berømmelse. I Marstal har en Række Rederier og Skibsbyggerier Hjemsted, og dens Handelsflaade har til Tider været meget stor. Den er det forresten endnu den Dag idag, idet en Mængde Sejlskibe, større og mindre, har hjemme i Marstal, og rundt om paa de store Have er en rigtig Marstallerdreng altid sikker paa at blive respekteret.

Marstal har Navn efter et fyrsteligt Stutteri, der engang laa der i Staden: Mar (Hoppe) Stal (Stald). Først den 26. Februar 1861 fik Marstal Bevilling som Handelsplads.

Ærøskøbing har 1294, Marstal 2171 Indbyggere.

JENS HANSENS KØBMANDSFORRETNING
ÆRØSKØBING

Stifteren P. K. Lauritzen

Jens Hansen

Denne gode, gamle Forretning grundlagdes omkring Aaret 1850 af Købmand P. K. Lauritzen, der nærmest anlagde den paa Kolonialhandel sammen med Trælast og Isenkram. Lauritzen døde i 1894, og ved Auktion solgtes Forretningen til Købmand Lauritz Hansen. Tyve Aar senere, i 1914, traadte den nuværende Indehaver til.

Jens Hansens Speciale er Manufakturvarer, dog har han bibeholdt en Del „Købmandshandel". I 1927 ombyggede han hele Ejendommen, saa Butiken blev moderniseret og gjort betydelig større. Der blev desuden lagt en Etage mere paa Ejendommen. Forretningen beskæftiger for Tiden seks Personer.

Købmand Jens Hansen er født den 6. Oktober 1887 i Rise Sogn paa Ærø. Han kom i Lære hos Købmand I. C. Jensen i Marstal og havde derefter Plads som Kommis i Middelfart og Faaborg. I 1911 startede han selv Forretning i Manufakturbranchen i Ærøskøbing, men købte altsaa i 1914 Lauritz Hansens Forretning.

Jens Hansen er Medlem af Ligningskommissionen og er kommunal Revisor. Desuden er han Delegationsmedlem i Landmandsbankens Ærøskøbing Afdeling og Bestyrelsesmedlem i Handelsstandsforeningen.

BOSERUPS HANDELSGARTNERI
ÆRØSKØBING

I Aaret 1895 paabegyndte Anton Boserup paa et lejet Areal paa en halv Td. Land sit Gartneri i Ærøskøbing. Allerede i 1896 byggede han sit første Drivhus og blev derved Foregangsmand paa sit Omraade. Gennem Aarene er Gartneriet udvidet til ca. halvtredie Td. Land, hvorpaa staar seks Drivhuse. Det sidst byggede Drivhus er ti Alen bredt og 23 Alen langt og er hovedsagelig beregnet til Blomster. I Aaret 1909 tilknyttedes der Gartneriet en Butik. Anton Boserup har som Speciale alt muligt i Blomster og driver iøvrigt sin Virksomhed som et rigtigt Gartneri af den gode gammeldags Slags. — Anton Boserup er født den 12. Maj 1872 i Enslev ved Grenaa. Han blev uddannet som Gartner paa Herresædet Benzon. Senere havde han Beskæftigelse i Nakskov, Odense og Rudkøbing.

Anton Boserup

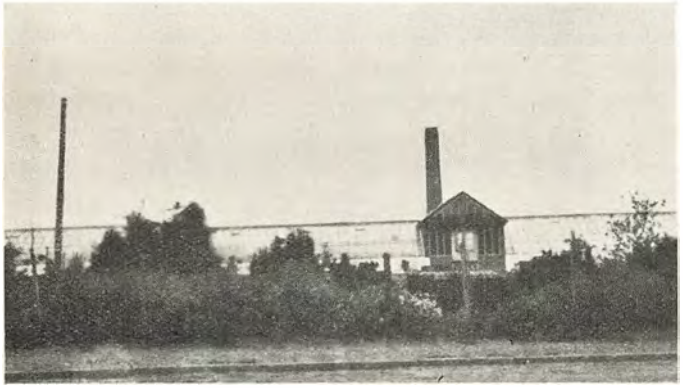

Boserup Handelsgartneri

J. C. OLSENS ENKE
HANDELSGARTNERI
ÆRØSKØBING

J. C. Olsens Enke, Alexandra Olsen, driver nu det Gartneri, som hendes afdøde Mand startede i Aarene omkring 1885 i Ærøskøbing.

J. C. Olsen købte dengang otte Tdr. Land og udlagde dem som Handelsgartneri med Frugtavl og tilstødende lille Landbrug. Efterhaanden tilkøbtes mere Jord, saa det samlede Areal omsider blev paa en og tyve Tdr. Land samt en tilstødende Ejendom, 2½ Td. Land, til Leje. Af disse er nu de tolv beplantede med Frugttræer. Til Gartneriet hører et Butiksudsalg.

Der avles væsentligst Æbler og Pærer, og det har altid været Gartneriets Speciale at faa disse saa fine som muligt. Frugten fra J. C. Olsens Gartneri har et godt Navn og har flere Gange hjembragt Præmier og Diplomer, første Gang ved Udstillingen i København i 1894. Paa fem Tdr. Land drives blandet Handelsgartneri.

Handelsgartner J. C. Olsen døde i 1932, men hans Enke fortsætter Driften af Gartneriet uforandret og har otte Mennesker i sit Brød. Sønnen, Emanuel Olsen, er ansat som Bestyrer.

Emanuel Olsen er født den 1. August 1899 i Ærøskøbing. Han er uddannet i Faderens Gartneri, paa Boller ved Horsens samt i København. Forøvrigt slægter Sønnen Faderen paa i mere end een Retning. J. C. Olsen havde gennem Aarene ikke saa faa Tillidshverv; fra 1925 indtil sin Død var han Medlem af Byraadet, og desuden var han Medlem af Ligningskommissionen. Emanuel Olsen er fra Foraaret 1933 Medlem af Byraadet.

P. CHR. PETERSENS KULHANDEL
ÆRØSKØBING

Det er en forholdsvis ung Forretning, der her er Tale om. P. Chr. Petersen startede sin Virksomhed i Ærøskøbing i Aaret 1928, og han har Lager af al Slags Brændsel: Kul, Koks, Briketter og Brænde. Kort Tid efter Starten overtog han en anden Brændselsforretning med Lagerplads ved Havnen og driver nu begge Virksomheder under eet. Han har tre Mand i Arbejde.

P. Chr. Petersen er født den 11. April 1903 i Ærøskøbing. Han udstod sin Læretid i Isenkramfaget hos Boye Christensen i Marstal og var endvidere en Aarrække ansat hos Isenkræmmer Kauffmann i Svendborg.

CARL PETERSEN
REBSLAGERI
OG BRÆNDSELSFORRETNING
ÆRØSKØBING

Det gamle Rebslageri, som nu drives af Detailhandler Carl Petersen, er grundlagt i Aaret 1850 af den nuværende Indehavers Fader, Rebslager Peder Petersen, som i 1887 overdrog det til Sønnen. Denne virkede direkte i Faderens Fodspor indtil 1904, da han udvidede sin Virksomhed til ogsaa at omfatte Brændselsudsalg, saasom Kul, Koks, Briketter og Brænde. Igennem Aarene er Forretningen udvidet ganske betydeligt, saaledes at Kulpladsen har maattet gøres større og Lagerhusene udvides. Rebslageriet er den Dag i Dag i fuld Virksomhed, og der beskæftiges fire—fem Mand, dels ved Losning, dels ved Rebslagning.

Carl Petersen er født 1862 i Ærøskøbing og lærte som Rebslager hos sin Fader. Han har i en Del Aar siddet i Byens Ligningskommission.

MARGARINEFABRIKEN ALBERTSLYKKE
SØBY PR. ÆRØSKØBING

Margarinefabriken Albertslykke, Søby pr. Ærøskøbing, er grundlagt af Fabrikant L. Christensen for ca. treogtyve Aar siden. I Aaret 1926 overtog den nuværende Indehaver, Fabrikant Jens Pedersen, Virksomheden, som han siden helt og holdent har moderniseret. Nyt og moderne Maskineri er installeret, og Bygningerne er ombyggede til større Fabrikation. Fabrikens Produktion sælges kun en gros; men dens Vogne kører selv Margarinen rundt til Øens Købmænd. Botana-Margarinen har et godt Navn i disse Kredse, og det samme er Tilfældet med S-Margarinen. — Fabrikant Jens Pedersen er født d. 10. August 1881 i Rise Sogn paa Ærø. Oprindelig er han uddannet som Skibsbygger og har været Indehaver af Ærøskøbing Skibsværft, som han imidlertid nedlagde ved Overtagelsen af Margarinefabriken.

Fabrikant Jens Pedersen

Margarinefabriken Albertslykke

SØBY KUL- OG TRÆLAST-HANDEL SØBY PR. ÆRØSKØBING

H. L. Rasmussen

Søby Kul- og Trælasthandel er af ny Dato som selvstændig Forretning. Den var i mange Aar en Afdeling af Købmand Jørgen Thomsens Købmandsforretning, men i 1923 afkøbte den nuværende Indehaver Jørgen Thomsen hans Afdeling for Trælast og Kul og lagde 1. Januar 1924 denne ud som selvstændigt Foretagende. Købmand H. L. Rasmussen var heldig med Starten, og hans Forretning er nu en af de

Søby Kul- og Trælasthandel

største Specialforretninger paa Øen. Søby Kul- og Trælasthandel omfatter Trælast, Kul, Koks, Briketter, Brænde, Panelplader, Cement og alle Slags Bygningsmaterialer. Ved Overtagelsen var de forskellige Sortiments oplagrede paa flere forskellige Steder i Byen; men i 1926 købte Rasmussen en ideelt beliggende Plads ved Havnen og har nu det hele samlet her. Forretningen er i stadig Fremgang.

H. L. Rasmussen er født den 4. Januar 1882 i Søby. Han er uddannet som Skibsfører og er Medlem af Havnekommissionen samt Revisor i Handelsforeningen.

H. C. CHRISTENSENS REDERI
MARSTAL

I 1876, faa Aar før den gamle Skibsbygger og Reder Hans Clausen Christensen døde, startede hans Svigersøn, Mægler H. H. Petersen, et Skibsmæglerfirma der i Byen. Ved den gamle Reders Død blev Svigersønnen Medindehaver af hans Virksomheder, men fortsatte dog med sin Mæglervirksomhed i nært Samarbejde med Rederiet, der lededes af en anden Svigersøn, N. J. Ohlsen. I 1923 døde Skibsreder Ohlsen, og H. H. Petersens Søn, Mægler Alfred Petersen, overtog da hans Stilling. Efter Ohlsens Død udskiltes Rederiet fra H. C. Christensens Skibsværft, der indtil da havde arbejdet i nært Samarbejde med de øvrige Virksomheder, og Værft og Rederi drives nu hver for sig.

Alfred Petersen

Rederiet raader for Tiden over seks Dampskibe og to Motorskibe. Før i Tiden, da Havene i større Grad end nu pløjedes af Sejlskibe med danske Flag i Mastetoppen, var H. C. Christensens Flaade fra Marstal undertiden oppe paa tredive Skibe. Under normale Forhold beskæftiger Rederiet i vore Dage ca. 120 Mand, og der sejles mest i europæisk Fart.

I 1924 døde Mægler H. H. Petersen, og derfor driver Sønnen nu ogsaa Mæglerforretningen. Alfred Petersen var nemlig allerede i 1912 indtraadt i Faderens Mægler-

virksomhed, og er nu Eneindehaver af denne. Sin Uddannelse fik han i sin Tid i Faderens Forretning og gjorde derefter aarelange Studier i Tyskland og England.

Alfred Petersen er født den 14. August 1883. Han er Indehaver af en Del Tillidshverv, bl. a. er han Næstformand i Sø-Assuranceforeningen for Ærø, Bestyrelsesmedlem i Dansk Sejlskibsrederiforening og Medlem af Marstal Landsogns Sogneraad.

H. C. CHRISTENSENS SKIBSVÆRFT
MARSTAL

Forlængst afdøde Skibsreder Hans Clausen Christensen, Marstal, fødtes der i Byen den 13. December 1816. Hans Fader var Matros, Tømrer og Husmand, og Sønnen maatte efter Konfirmationen i Tjeneste hos Bønderne. Senere lykkedes det ham at komme ind hos Købmand Grube i Marstal som Gaardskarl.

Stifteren H. C. Christensen

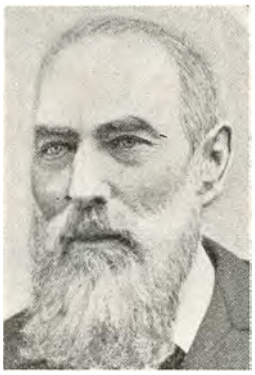

J. O. Christensen

Ledig kunde Hans Christensen aldrig være, end ikke i sin Fritid, og han dyrkede derfor Husflid. Herved tjente han en Del, og en skønne Dag var han saa vidt, at han kunde købe sig en Dæksbaad. Det var et gammelt Skib, og det forliste i 1842 i Flensborg Fjord. Skipperen blev dog reddet, men maatte laane sig frem for at faa en ny Baad, Jagten „Fuglen". Naar „Fuglen" blev for lille, splejsede Christensen simpelthen en Ende til den ved Skibsbyggeres Hjælp, og da han var en driftig Handelsmand, indbragte hans Farter paa Søen, væsentligst mellem Skelskør og Hertugdømmerne, ham efterhaanden en Del Penge. I 1849 lod han paa Marstal Skibsværft sit første egentlige Skib bygge, og i 1870 anlagde han sit eget Værft. Her byggede han i Fremtiden sine Skibe. Han havde undertiden 20—30 Fartøjer i Søen, og han ledede selv den hele Virksomhed. Kontorhold brugte han ikke. Hans Hukommelse var fænomenal, og han vidste til enhver Tid, hvor i Verden hans Skibe netop befandt sig. Kom man først i hans Brød, kom man aldrig mere til at lide Nød, og han var meget elsket af sine Folk. Skønt femten af hans Fartøjer i Aarenes Løb forliste, havde han dem dog sjældent assureret; han byggede blot straks et nyt.

Hans Clausen Christensen døde i 1879, midt i al sin Travlhed. Han havde 300 Mennesker i sit Brød — den fattige Dreng, Matrosens Søn.

Sønnen J. O. Christensen overtog Værftet, medens Svigersønnen N. J. Ohlsen overtog Rederiet. Den anden Søn, Hans Christensen, og Svigersønnen H. H. Petersen, havde selvstændige Virksomheder henholdsvis som Købmand og Mægler, men blev dog Medindehavere af Stamfaderens store Forretninger.

Nu ledes Skibsværftet af H. C. Christensen jun. Christensen er født den 6. August 1883 i Marstal som Søn af J. O. Christensen. Han uddannedes som Ingeniør og kom i 1913 hjem for at omdanne Værftet til et Staalskibsværft. Det var en større Ombygning, der maatte til, men det betalte sig, og i Foraaret 1933 har det nye Værft afleveret sin Nybygning Nr. 45.

Christensen jun.s Fader arbejder stadig, trods sin høje Alder, med paa Værftet; der er Krummer i de gamle Marstal-Kæmper, de vil saa nødigt lægge op. Desuden er indtraadt i Ledelsen H. C. Christensen jun.s Broder, Niels Christensen.

Ingeniør H. C. Christensen sidder i Ledelsen af Sydfyenske Dampskibsselskab og i forskellige andre Organisationer, der er tilknyttet Søen.

MARSTAL KULKOMPAGNI
MARSTAL

I Aaret 1925 opførte N. Hansen og L. Hansen i Marstal en Ejendom, hvori deres nystartede Firma, Marstal Kulkompagni, skulde huses. I Fællesskab drev de Firmaet indtil 1932, da N. Hansen traadte tilbage, hvorefter

Købmand J. Rasmussen

Købmand L. Hansen

Marstal Kulkompagni

den nuværende Medindehaver, J. Rasmussen, indtraadte. Firmaet beskæftiger fire Personer, og dets Handel med Kul og Koks samt Brænde synes at være i god Fremgang.

Købmand L. Hansen er født i Marstal den 2. August 1889. Han etablerede sig oprindelig som Smedemester i Marstal, men fik altsaa Lyst til Handelen.

Købmand J. Rasmussen er født den 2. December 1910. Sin Læretid udstod han i A/S H. C. Christensens Damp- og Sejlskibsrederi i Marstal og fik derefter hurtigt Lyst til at have Foden under eget Bord.

HERMANN C. BOYE & CO.
MARSTAL

Den 1. April 1930 kunde det store og ansete Mæglerfirma, Hermann C. Boye & Co., Marstal, fejre 50-Aarsdagen for dets Grundlæggelse. Firmaet blev oprettet af daværende Kaptajn Hermann C. Boye, og senere, da Forretningen voksede, optoges Kaptajn R. Albertsen som Kompagnon — det var i Aaret 1900.

Erik B. Kromann

Hermann C. Boye var født i 1838, blev en dygtig Sømand og tjente sig op, saa han selv fik Skib at føre. Han var heldig med sine Sejladser, og det samme var Tilfældet, da han startede sin Mæglerforretning. Den voksede stadig, og de to Kompagnoner havde nok at gøre. Samtidig med, at Albertsen indtraadte i Firmaet, ansattes en ny Lærling paa Kontoret, det var Erik B. Kromann, som nu er Indehaver af den vidtomspændende Virksomhed. Kromann, der er født i 1885, blev allerede i 1905 optaget som Deltager i Firmaet og gjorde sig meget hurtigt gældende, idet han særlig lagde an paa Rederivirksomheden. Denne Afdeling har da ogsaa fra smaa og beskedne Kaar under Kromanns dygtige Ledelse arbejdet sig stor og stærk, dens Flaade talte saaledes under Verdenskrigen et halvt Hundrede Skibe.

I 1908 afgik Mægler Boye ved Døden, og omkring 1913—14 trak Mægler Albertsen sig tilbage til Privatlivet. Kromann blev saa Eneindehaver, og hans Virksomhed har et godt Navn i Ind- som i Udland. I Dag har den elleve Sejlskibe paa Søen. I 1918 byggede Firmaet en ny Kontorbygning.

Mægler Kromann, som Rederen i daglig Tale kaldes i Marstal, er en betroet Mand, der er Indehaver af en Mængde Tillidshverv, og som har gjort et mægtigt Arbejde for at opretholde den danske Flaade af Havets stolte Svaner, Sejlskibene, hvis Tid har været saa trang i den sidste Menneskealder, fraset Krigsaarene, men som dog er Betingelsen for, at den danske Sømandsstand ikke blot skal blive til en Transportarbejderstand. Kromann er Formand for Dansk Sejlskibsrederiforening, Medlem af Søfartsraadet og Formand for Søassuranceforeningen Ærø.

Hermann C. Boye & Co. Forretningsejendom

HANDELSGARTNER
CHR. TH. CHRISTENSEN
MARSTAL

Det var nærmest et mindre Landbrug, Chr. Th. Christensen i 1890 under ret smaa Forhold startede ved Marstal. Men gennem Aarene medførte Forholdene, at der paa hans Jord udviklede sig et ret betydende Handelsgartneri. I Aaret 1922 byggedes det første Drivhus, og senere er der bygget yderligere fire samt en Del Mistbænke. I 1932 overgik Firmaet til den nuværende Indehaver, Niels Malling Christensen, der bygger videre paa Faderens Traditioner. Chr. Th. Christensen døde i 1932.

Chr. Th. Christensens Handelsgartneri

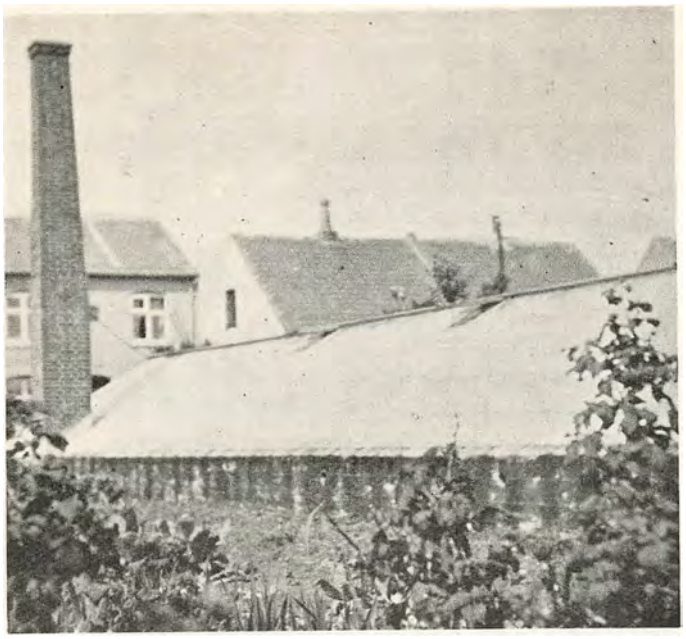

Chr. Th. Christensens Handelsgartneri

Det til Gartneriet hørende Butiksudsalg er oprettet omkring 1900, da Stuehuset paa dette Tidspunkt blev ombygget. Der beskæftiges fire Personer, og Virksomheden drives som blandet Handelsgartneri.

Niels Malling Christensen er født den 26. Juli 1904 i Marstal. Sin Uddannelse fik han hos Faderen samt en kortere Tid i Svendborg. Christensen er Medlem af Marstal Biblioteks Bestyrelse.

ALBERT E. BOYE & CO.
MARSTAL

Marstalfirmaet Albert E. Boye & Co. er startet i 1890 af Skibsmægler A. E. Boye, og i Aaret 1919 overtoges

K. Albertsen

det af K. Albertsen og F. H. Eriksen, der drev det som Rederi og Mæglerforretning. I 1930 afgik F. H. Eriksen ved Døden og Albertsen fortsatte da Virksomheden som Eneindehaver. — Firmaet driver desuden Paketfart Marstal—Fejø—Femø—København og Odense—Nakskov—Ærø. Firmaet har egen Ejendom i Marstal.

FR. H. CHRISTENSEN
KONGENSGADE 22 — MARSTAL

Fr. H. Christensen

Fr. H. Christensens Etablissement er grundlagt for ca. fyrretyve Aar siden af Væver Frederiksen. Først i Aaret 1929 overtog den nuværende Indehaver det gamle Firma og udvidede det til ogsaa at omfatte Herre- og Damekonfektion. Forretningen omfatter nu Manufaktur, Trikotage, Herrelingeri, Sengeudstyr, men har sin største Omsætning i Sengeudstyr og Herrekonfektion. — Købmand Fr. H. Christensen er født den 3. Oktober 1906 i Marstal Landsogn. Sin Læretid udstod han hos Chr. H. Christensen i Marstal og er yderligere uddannet andre Steder.

Fr. H. Christensens Købmandshandel

J. C. JENSEN
MARSTAL

Chr. Jensen

I Aaret 1876 aabnede Købmand J. C. Jensen en blandet Manufaktur- og Trikotageforretning i en 2-Fags Stue i Kirkestræde. 1880 købte han en Ejendom lige overfor og flyttede der over, og senere, 1886, en Ejendom til, og disse Ejendomme byggedes om i 1890 til en moderne Ejendom, der var 2-etaget, samme Aar købte han en Ejendom, hvori der blev handlet med Støbegods og Køkkenudstyr. —

Foruden de øvrige Brancher førtes der ogsaa Kolonialvarer. I Aaret 1897 blev der købt en Ejendom til, der blev bygget om sammen med den allerede erhvervede, og 1912 købtes en Ejendom til, saa alt i Manufaktur og Trikotage og Dame- og Herre-Ekvipering var nu i den Ejendom, og de andre Brancher i den anden Ejendom. I 1920 solgtes den ene Ejendom, hvori der nu er Apotek, og der føres nu kun Manufaktur, Herre- og Dame-Konfektion samt Trikotage. Ved J. C. Jensens Død 1928 overtog Sønnen Chr. Jensen Forretningen, og han har ført den videre siden. Forretningen beskæftiger nu ni Personer.

A. H. FRIIS & SØN
MARSTAL

A. H. Friis & Søns Kulhandel i Marstal er oprindelig oprettet af Firmaet Chr. O. Boye. I 1915 overtoges Kulhandelen af A. H. Friis, som i 1929 optog sin Søn A. H.

A. H. Friis sen.

A. H. Friis jun.

Friis som Kompagnon. Firmaet har et stort Lager af Kul, Koks, Briketter og Brænde.

A. H. Friis sen. er født den 27. Juli 1867 i Marstal. Han har af sine Medborgere gennem Aarene været beæret med en hel Del Tillidshverv. I en Aarrække har Friis været Formand for Ligningskommissionen og i flere Aar Formand for Marstal Skipperforening samt Kasserer i Konservativ Forening.

A. H. Friis jun. er født den 6. Oktober 1904 i Marstal og har lært Handelen hos Faderen.

H. FICH, MARTIN CHRISTENSENS EFTF.
MARSTAL

Købmand H. Fich begyndte sin Virksomhed i Marstal den 16. September 1916 under meget beskedne Kaar i en lille Butik i Kirkestræde. Han arbejdede sig fremad, og i 1918 var han i Stand til at overtage sin nuværende Forretning i Kongensgade 14 efter Købmand Martin Christensen. — Det var et gammelt og anset Firma, Fich her fik at arbejde med. Firmaet oparbejdedes i sin Tid fra bar Bund af Martin Christensen, der har været Eksemplet paa den flittige og initiativrige Købmand. Han fødtes 1865 i Marstal, hvor Faderen var Vognmand, og kom i Lære hos P. E. Jensens Sønner i Nyborg. I 1886 grundlagde han sin Forretning i sin Fødeby. Han anlagde den i særlig Grad paa Kolonial, Støbegods og Skibsproviantering, og det gik saa godt for ham, at han efterhaanden blev Medejer af en stor Del af Marstals Sejlskibsflaade.

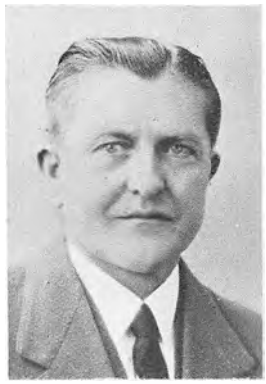

H. Fich

I Aarene efter Overtagelsen af Martin Christensens Forretning arbejdede Fich videre paa Skibsprovianteringen og har stadig en ikke ringe Kundekreds paa dette Omraade. Ved Siden heraf er han slaaet ind paa betydelige Leverancer af Sanitetsvarer og Maskindele samt Centralvarme-Apparater, og har Eneudsalg af Støbegods fra Hess i Vejle. Ogsaa Kolonial-, Delikatesse- og Vinforretningen opretholdes. I det hele taget driver Fich med Forstaaelse sin Forretning videre i den gode Aand, der herskede i Martin Christensens Dage.

Købmand Fich er født den 22. Juni 1886 i København. Sin første Handelsuddannelse fik han hos Hans Christensen i Marstal. Fich er Næstformand i Marstal Handelsforening.

CARL C. LARSENS HANDELSGARTNERI
MARSTAL

Da Gartner C. C. Larsen i Marstal den 7. Februar 1933 fejrede 25 Aars Jubilæum som Næringsdrivende i Marstal, blev der om ham skrevet, at han kunde se tilbage paa et vel udført Arbejde, hvori han paa udmærket Maade havde været bistaaet af sin Hustru. — Bladene sagde den gode Medborger Tak for Tiden, der svandt, og ønskede ham alt muligt Held og Lykke i Fremtiden.

C. C. Larsen

C. C. Larsens Gartneri er grundlagt 1893 af Gartner C. A. Hansen, der i 1898 overdrog det til Gartner Christiansen. Denne solgte det kort efter til Gartner Jensen, og i Aaret 1900 overtoges Gartneriet af Th. Jørgensen, som drev det indtil 1908, da den nuværende Indehaver traadte til. Gartner Larsen overtog et meget beskedent og ret forsømt Gartneri med næsten ubrugelige Drivhuse. Larsen tog imidlertid energisk fat. Han vilde have noget ud af sin Forretning, og han staar i Dag med syv nybyggede Drivhuse, fuldt moderne, og ca. 200 Vinduer. Ialt har han 12000 Kvadratalen Jord, deraf de 6000 under Glas. Han driver et ud-

strakt Blomstergartneri og har fra 1910 egen Butik midt i Marstal By. Han beskæftiger i Øjeblikket fem Personer. Endvidere kan nævnes, at der fra Larsens Gartneri drives Eksport af Smaaplanter, som Cyclamen, Chrysanthemums, Cineraria og Begonia, af disse fremstilles 75,000 Stkr. aarligt.

Carl Christian Larsen er født den 4. Oktober 1882 i Jordløse Sogn paa Fyen. Sin Uddannelse har han udelukkende faaet paa Herregaarde rundt om i Landet. — Efter endt Læretid rejste han et Par Aar i Udlandet, blandt andet arbejdede han ca. 1 Aar hos den verdenskendte N. O. Larsen, Valtham Abbey.

Larsen er stærkt politisk interesseret. Han har i Tidens Løb gjort et stort Arbejde for det konservative Parti og er Formand i Konservativ Forening i Marstal Landsogn, Medlem af Hovedbestyrelsen for Ærø konservative Vælgerforening samt i Bestyrelsen for Ærø konservative

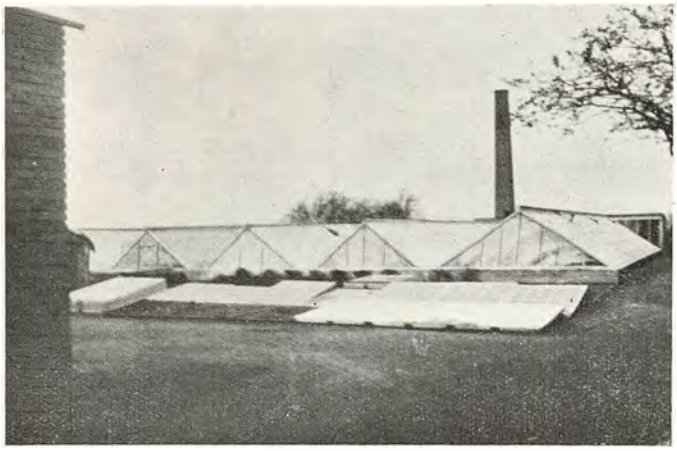

C. C. Larsens Handelsgartneri

Ungdomsforening. Desuden er han Kasserer i „Den personlige Friheds Værn"s lokale Afdeling.

SIEGFRIED SVENDSEN
MARSTAL

Købmand Siegfried Svendsen overtog i 1922 den Forretning, han stadig er Indehaver af i Marstal.

Siegfried Svendsen

Forretningen omfatter Kolonial, Delikatesse, Vin, Cigarer og Hermetik, navnlig Fiskekonserves en gros. Desuden handles med Benzin fra Tank, og Turister, der pr. Bil besøger Ærø, ved i Reglen, hvor Købmand Svendsen bor.

Siegfried Svendsen er født den 16. April 1886 i Store Dalby pr. Hedensted. Han lærte oprindeligt Maskinfaget og har været ansat en Del Aar ved Burmeister & Wain. Senere kom han ind som merkantil Arbejder ved De danske Sukkerfabriker og var i Aarene 1919—22 beskæftiget paa De danske Sukkerfabrikers Afdeling paa

Siegfried Svendsens Købmandshandel

St. Croix, hvorefter Fabriken blev solgt til stedlige Plantere. Svendsen er Indehaver af en Del Tillidshverv, bl. a. er han Revisor i Handelsforeningen samt i Bestyrelsen for Ærø Musikforening.

J. BØYE CHRISTENSEN
MARSTAL

Firmaet J. Bøye Christensen i Marstal er oprettet den 1. Oktober 1910 af den nuværende Indehaver. Det skete i Kirkestræde 10 under beskedne Forhold, der var kun en Lærling til Hjælp. Men det gik ved Slid og Slæb fremad med Forretningen, og i 1914 blev denne udvidet til ogsaa at omfatte Støbegods og elektriske Artikler; i Forvejen handledes udelukkende med Isenkram.

I Aaret 1921 udvidedes Forretningen yderligere. Lokalerne blev moderniserede, og der blev sat en Etage mere paa Huset. Der haves nu et stort Lager af Isenkram, Glas og Porcelæn, bl. a. med Eneudsalg fra Den kgl. Porcelænsfabrik. Endvidere haves Sportsartikler og Barnevogne samt Radio og elektriske Artikler. Sidst, men ikke mindst, bør nævnes, at Firmaet har Eneudsalg af Støbegods fra L. Lange & Co. i Svendborg.

Bøye Christensen

Det er saaledes en omfattende Virksomhed, der har udviklet sig under Købmand J. Bøye Christensens initiativrige Ledelse. Der beskæftiges i Dag seks Personer.

Men paa Trods af den stærke Vækst i Forretningen har Bøye Christensen dog faaet Tid til at varetage en Række andre og betydende Interesser. Han er Medlem af Marstal Kommunalbestyrelse og af den kommunale Hjælpekasses Bestyrelse. Han er Kasserer for Marstal Østersøbad og Formand og Kasserer for Marstal og Omegns kristelige Lytterforening. Videre er Bøye Christensen Formand for den stedlige Turistforening og Kasserer i Haandværker- og Industriforeningen. Han

J. Bøye Christensens Isenkram- og Udstyrsforretning

sidder i Bestyrelsen for Teknisk Skole og er Kasserer i Ærø Fjerkræavlerforening. Desuden er han Formand for „Dansk Arbejde"s stedlige Afdeling og Medlem af den konservative Vælgerforenings Bestyrelse — og er forøvrigt Indehaver af endnu en Række Tillidshverv. Han er altsaa en Mand, der har sine Medborgeres Tillid. J. Bøye Christensen er født den 12. November 1884 i Marstal.

C. A. HANSEN HANDELSGARTNER MARSTAL

Man maa sige, at C. A. Hansen, da han i 1893 paabegyndte sit Gartneri i Marstal, havde en mægtig Energi og en ukuelig Vilje. Som Kapital havde han to tomme Hænder, og han maatte købe sin Jord paa Kredit. Han købte en Td. Land, der kostede 2200 Kr. Men Gartner Hansen var ikke mere forknyt, end at han allerede Aaret efter byggede sit første Drivhus — det var ret stort — samt Beboelseshus. — I 1898 solgte han dette Gartneri og Beboelse, og købte sig et nyt Stykke Jord paa tre Tdr. Land. I de følgende Aar opførte han paa sin nye Plads flere Drivhuse.

Handelsgartner C. A. Hansen

Gennem Aarene har C. A. Hansen handlet en Del med Parceller og Landejendomme, og derfor har det skiftet noget med de Afgrøder, der stod paa hans Jord. Nu hører til Gartneriet fire Tdr. Land og fem Drivhuse, og der beskæftiges seks Personer med blandet Handelsgartneri, saaledes at det almindelig regnes for at være Øens største Gartneri. I 1895 oprettedes egen Butik i Marstal. Det skete i lejede Lokaler. I 1925 købtes en Ejendom, hvori indrettedes en stor Butik. Denne drives nu af C. A. Hansen selv, medens Sønnen Jens Axel Hansen i 1925 fik tilskødet Gartneriet. Jens Hansen har arbejdet i dette siden Drengeaarene og har desuden taget Uddannelse i Svendborg. — Carl Albert Hansen er født den 28. Oktober 1878 i Stenløse ved Odense, medens Hansen jun. er født den 2. September 1896 i Marstal. C. A. Hansen har i enogtyve Aar været Sogneraadsformand i Marstal Landsogn. Han er Næstformand i Menighedsraadet, sidder i Repræsentantskabet for Landmandsbanken i Svendborg og er Vurderingsmand for Østifternes Kreditforening, hvilket han har været i over tredive Aar. Desuden er han Formand for Venstres Organisation i Landsognet. Ogsaa Sønnen har gennem Aarene arbejdet med forskellige Tillidshverv.

C. A. Hansens Handelsgartneri

BERNHARD HANSENS KØBMANDSFORRETNING MARSTAL

Købmand Bernhard Hansen, Skovgyden 11, Marstal, overtog sin nuværende Forretning i 1924. Han har med Held drevet den siden og synes stadig at have god Fremgang blandt en voksende Kundekreds.

Forretningen omfatter Kolonial, Vin, Konserves, Kul, Koks, Brænde og Briketter.

Bernhard Hansen

Bernhard Hansen er født den 6. November 1897 i Søby paa Ærø. Han lærte Købmandshandelen hos Jørgen Thomsen sen. i Søby og var senere ansat hos sjællandske Købmænd.

MØEN

MØEN er kendt af de fleste Danske som en af de mest idylliske Pletter, vi har i vort Land. Møens Klint er berømt blandt Turister og Badegæster.

Møens eneste Købstad er Stege. Det gamle Navn paa Byen var Stickeburg eller Stigheborg, der senere er blevet til Stighe eller Steckæ. Navnet Stege forekommer dog allerede saa tidligt som i 1268. Navnets Oprindelse menes at være det oldnordiske: Stik, at stika, d. v. s. spærre for Sejladsen ved at nedramme Stik, Pæle, i Vandet.

Stege ligger paa en Odde, der mod Nordøst indsnævrer Indløbet til Stege Nor. Her laa i Middelalderen den befæstede Borg Stegehus eller Stegerborg, som Byen skylder sin Blomstring. Uden Tvivl var Stege i Middelalderen en anselig By, udrustet med en udmærket Havn og beskyttet af sin stærke Borg. I 1457 skal næsten hele Byen være nedbrændt, og i 1484 hærgedes den voldsomt af Pesten. Stegerborg blev ødelagt under Grevens Fejde; men i Byens Anlæg ses endnu en Del af de gamle Voldrester.

I det nittende Aarhundrede fik Stege igen en Opgangsperiode. Den har baade haft Latinskole og Navigationsskole.

Møen er en rig og frugtbar Ø, og Stege By har en solid Handelsstand samt desuden flere store industrielle Virksomheder. Dens Folketal var den 5. November 1930 med Forstæder 3636.

MØENS DISKONTOBANK STEGE

Aktieselskabet Møens Diskontobank begyndte sin Virksomhed i Stege den 3. Januar 1877 i daværende By- og Herredsfuldmægtig F. L. Hansens Ejendom ved Mølleporten. Bankens Aktiekapital var paa 40,000 Kr.

Bankens første Direktion bestod af Købmand O. N. Sørensen, Grosserer C. D. Hage, Konsul Chr. C. Bertelsen og Fuldmægtig F. L. Hansen, alle af Stege, Godsejer C. Scavenius, Klintholm, Gaardejer J. Andersen, Kjeldbymagle, og Gaardejer Johan J. Pedersen, Lille Lind. F. L. Hansen var administrerende Direktør. Banken har under en dygtig og forsigtig Ledelse haft en rolig og sund Udvikling. Den gav allerede efter første Aars Forløb 6 pCt. i Udbytte. I Juni 1916 flyttede Banken til sine egne, nyopførte Lokaler i et stateligt Hus paa Torvet, og under Krigen voksede Indlaanskapitalen saa betydeligt, at man fandt det betimeligt at udvide Aktiekapitalen til 120,000 Kr. I 1919 udvidedes den yderligere til 250,000 Kr.

Bankbygningen 1877

Den 1. Oktober 1912 fratraadte Direktør F. L. Hansen og afløstes af Kancelliraad S. Sehested, tidligere By- og Herredsfuldmægtig i Stege. Sehested var den rette Mand til Pladsen, og under hans Ledelse gik det stadig og støt fremad. I 1932 afløstes Kancelliraaden af Sagfører, cand. jur. Poul Kühl, der ansattes som administrerende Direktør, medens hidtilværende Bogholder E. Roslyng blev Underdirektør. Det kan tilføjes, at Bankens Lokaler i 1928 var blevet udvidede og ombyggede ved Inddragelse af en Butik, der hidtil havde været lejet ud.

Sagfører, Direktør Poul Kühl nedsatte sig den 1. Marts 1919 i Stege, hvor han ogsaa er Hovedagent for Statsanstalten for Livsforsikring. Han er født den 23. Juli 1889 i København, blev Student 1906 og tog Embedseksamen 1912. Derefter blev han Byfogedfuldmægtig i Nysted og i 1918 Byfogedfuldmægtig i Stege. I 1919 fik Kühl Sagførerbestalling og blev samtidig Bogholder i Møens Spare- og Laanekasse af 1827. Han driver vedblivende Sagførervirksomhed ved Siden af sin Virksomhed i Banken.

Bankbygningen 1933

MØENS JERNSTØBERI OG MASKINVÆRKSTED
STEGE

Møens Jernstøberi og Maskinværksted i Stege oprettedes i 1872 af Andreas Andersen Nørretranders, Fader til den nuværende Indehaver. Der begyndtes ganske smaat, men efterhaanden fik Støberiet en Arbejdsstyrke paa indtil fjorten Mand. Man fabrikerede Tærskeværker, Hakkelsemaskiner, Knuseværker og Pumper, og engang i Firserne begyndte man desuden at fabrikere Tromler til Landmændene. Disse Tromler har i Aarenes Løb vundet stor Anerkendelse, navnlig efter at Sønnen har faaet dem forbedrede saaledes, at de muldner Jorden og hindrer Skorpedannelse.

I 1886 kom den nuværende Indehaver, Sønnen Christian Nørretranders, i Lære hos Faderen, som døde i 1893. Hans Enke fortsatte Virksomheden med Sønnen som Bestyrer, og i 1900 blev Chr. Nørretranders Indehaver, da Moderen døde. Han har nu et stort Speciale i Nørretranders Tromler og Ringtromler samt Ristestænger til Mejerier, Bagerier og Bryggerier og har desuden et almindeligt mekanisk Værksted. Hans Søn, Svend Nørretranders, er nu 25 Aar og agter at følge i Fædrenes Spor.

Christian Nørretranders er født i Stege i 1872.

CHR. KANSTRUP
STEGE

Chr. Kanstrup

Ekviperingshandler Chr. Kanstrup grundlagde sin Forretning i Stege i Aaret 1909. I 1916 blev Lokalerne ombyggede og Forretningen betydeligt udvidet.

Chr. Kanstrup er født 1882 i Stege. Han lærte Handelen i Magasin du Nord i Stege og rejste efter at have aftjent sin Værnepligt til Tyskland, hvor han opholdt sig i halvandet Aar. Efter Hjemkomsten var Kanstrup ansat som Kommis i Næstved og Helsingør, indtil han etablerede sig i sin Fødeby. — Chr. Kanstrup er Næstformand i Handelsstandsforeningen, Kasserer i Møens Motorklub og Kasserer i Møens Turistforening.

H. R. HANSEN
STOREGADE 11 — STEGE

H. R. Hansens Isenkramforretning etableredes i Aaret 1900 i forholdsvis smaa Lokaler og under meget beskedne Former i Ejendommen Storegade 54. I Løbet af faa Aar udvidedes Lokalerne saa meget, som Forholdene tillod det. I 1916 blev Ejendommen købt af A/S Møens Diskontobank, som lod den gamle Ejendom nedrive og opførte paa Stedet en ny Ejendom med større og tidssvarende Lokaler. Forretningen blev atter udvidet, og der optoges nye Artikler som Kongeligt Porcelæn samt Porcelæn fra Bing & Grøndahl.

Banken stod for Udvidelse og skulde bruge de af

Isenkræmmeren lejede Lokaler, og i 1929 købte han Ejendommen Storegade 11, hvor Forretningen nu har til Huse.

H. R. Hansen har Eneforhandling for Porcelænsfabriken „Norden" for Møen og har Justérvæsenets Udsalg. Iøvrigt omfatter hans Forretning Værktøj for alle Arter Haandværk samt Køkkenudstyr, Glas, Porcelæn, Emaille, Sportsartikler, Jagtgeværer og Ammunition samt endelig Barnevogne og Biavlsrekvisitter.

Købmand H. R. Hansen er født den 1. Juli 1870 i Kædeby paa Langeland. Sin Læretid udstod han hos Th. Halvorsen i Rudkøbing.

C. A. SKÆRBÆK & CO.
JERNSTØBERI OG MASKINFABRIK
STEGE

Det var Jernstøber W. Limberg, der i 1858 startede det Firma, der nu bærer Navnet C. A. Skærbæk & Co. Limberg havde en Tid en Kompagnon ved Navn Røssell. Senere overgik Firmaet til Brødrene Schmidt, som drev det indtil 1893, da Brdr. Bonne traadte til. Brdr. Bonne drev Forretningen indtil 1905, da de overdrog den til Firmaet Schmidt og Skærbæk. I Juni 1918 udtraadte Schmidt af Firmaet, som derefter fortsattes af C. A. Skærbæk alene indtil 1926, da Ingeniør, cand. polyt. Johannes Rahbek indtraadte som Kompagnon. Fra 1. April 1933 er Ingeniør Rahbek Eneindehaver, men fører stadig Firmanavnet C. A. Skærbæk & Co. Siden 1864 har Støberiet haft til Huse paa sin nuværende Plads; i 1911 blev det gamle Forhus revet ned og et nyt opført.

Fabrikens Speciale er udelukkende Landbrugsmaskiner, Knuseværker, Kagebrækkere, Tromler og Hakkelsemaskiner. Samtidig drives imidlertid en Detailforretning med Støbegods, Sanitetsmateriel, Pumper, Køkkenudstyr og Vægte, og Firmaet paatager sig Anlæg af Central-

varme og sanitære Anlæg. Dets Arbejdsstyrke er paa ca. tolv Personer.

Fabrikant Skærbæk tog i sin Ungdom Maskinist-eksamen og sejlede i en Aarrække som Maskinmester af 1. Klasse. Som saadan lagde han op i 1904. Skærbæk var en Tid Medlem af Stege Byraad og er Formand og Reder for Møens Dampskibsselskab. Han er født den 31. Maj 1864 i København.

Fabrikant Johannes Rahbek er født i Ringgive Sogn den 13. September 1892. Han har Studentereksamen fra 1912 og blev cand. polyt. i 1917. Han er Medlem af Ingeniørforeningen og Løjtnant i Hæren. Indtil 1924, da han kom til Stege, havde Rahbek Praksis som raad-givende Ingeniør.

FREDE R. NIELSEN
KOLONIAL OG DELIKATESSE
STEGE

Frede R. Nielsen

Den Forretning, som den ganske unge Købmand Frede R. Nielsen nu driver, tilhørte tidligere Købmand P. Schmidt, i hvis Besiddelse den har været i ca. fyrretyve Aar. Den 1. April 1930 overtog Frede R. Nielsen Forretningen, og da han er en meget dygtig Mand indenfor sin Branche, kan han allerede konstatere en betydelig Fremgang i Omsætningen. — Forretningen

Frede Nielsens Købmandshandel

fører alt indenfor Kolonial- og Delikatessehandelen. — Købmand Frede R. Nielsen er født den 25. Februar 1904 i Silkeborg.

STEGE CYKLE- OG RADIO-IMPORT

Stege Cykle- og Radio-Import er et ganske nyt Firma, startet den 1. April 1932 af Mekaniker Edmund Johannes Hansen. Forretningen er beliggende i Møllebrønd-stræde i Nærheden af Mølleporten. Dens Hovedartikel er Radioapparater, af hvilke den allerede har et stort Salg. Men ogsaa blandt Cyklisterne erhverver Edmund Hansen sig flere og flere Kunder. Det er hans Princip altid at føre gode Varer til konkurrencedygtige Priser.

E. J. Hansen er født den 26. November 1911 i Skibbinge pr. Præstø. Han lærte sit Fag hos Cykle- og Radio-firmaet N. Andersen & Søn i Præstø, hos hvem han ar-

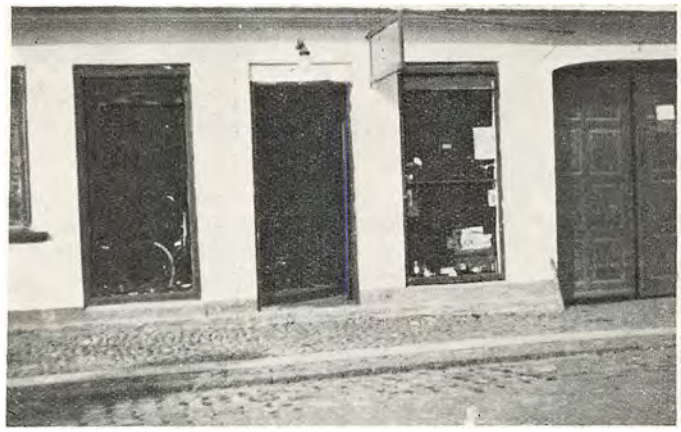

Stege Cykle- og Radio-Import

bejdede som Svend i et Aar, før han etablerede sig som selvstændig Næringsdrivende i Stege.

S. WEDEGE MATHIASSEN
STEGE

Købmand S. Wedege Mathiassen begyndte i 1931, den 1. November, en Kaffe- og Thehandel i Stege. Efter et halvt Aars Forløb blev Forretningen udvidet til ogsaa at omfatte Kolonialvarer samt Handel med Kaffe en gros, idet Købmanden har eget Kaffebrænderi. Endvidere har Wedege Mathiassen paabegyndt en Fabrikation af Konfekturer, der nu er ved at blive hans særlige Specialitet.

S. Wedege Mathiassen

Købmand S. Wedege Mathiassen er født den 4. April 1902 i Nakskov. Han har faaet den nødvendige købmandsmæssige Uddannelse, men er ogsaa uddannet i Assurancefaget og har været ansat i en Speditørvirksomhed i Hamborg.

M. P. MADSEN
STEGE

Købmand M. P. Madsen, Stege, overtog den 1. April 1912 Forretningen efter Cigar- og Tobaksfabrikant Carl Pardun. Forretningen (grundlagt 1862) omfattede Detailudsalg af Tobaksvarer, samt Hovedoplag for E. Nobel's Fabriker i København og Nykøbing Falster, og var beliggende paa Torvet i den Ejendom som nu ejes af Møens Diskontobank.

Købmand M. P. Madsen

I Aaret 1915 købte Madsen Ejendommene paa Storegade 55 og 57, ombyggede disse til een Ejendom og flyttede sin Forretning hertil.

Ved Sammenslutningen af de tre store Fabriker, Horwitz & Kattentid, Chr. Augustinus og E. Nobel, til A/S De danske Cigar- & Tobaksfabriker, overtog han Repræsentationen og Hovedoplag for Møen for dette Firma.

Endvidere driver Købmd. M. P. Madsen Agenturforretning og repræsenterer flere afLandetsførende Firmaer.

I Løbet af de svundne Aar har Madsen ved energisk Arbejde, Flid og Paapasselighed oparbejdet en solid og sund Forretning.

M. P. Madsen er født den 8. September1876iRøddinge, Damsholte Sogn paa Møen. Julius Skov i Birkerød, men gjorde Svendestykke hos Niels Hansen, Frederiksborggade 6, København, i Aaret 1900. Derefter arbejdede han i tre Aar paa sit Lærested og tog videre Uddannelse forskellige andre Steder i Landet.

MØENS MARGARINEFABRIK
STEGE

Møens Margarinefabrik i Stege grundlagdes i 1915 af Fabrikant K. Saksenborg, der i femten Aar var Virksomhedens Indehaver. I 1930 blev den overtaget af den nuværende Ejer, Chr. Christiansen, der i fire Aar havde virket som Driftsleder paa Fabriken. Det blev Christiansens Opgave at faa denne moderniseret og forsynet med de nyeste Maskiner, saaledes at den i enhver Henseende kunde blive konkurrencedygtig. Firmaet leverer Margarine over hele Møen og har Hovedoplag i København. Det kan tilføjes, at Margarinen meoniceres. Bygningerne blev opførte i 1914, og Fabriken har i de sidste femten Aar daglig beskæftiget fem Mand. Den fremstiller baade Margarine og Palmin.

Købmand og Fabrikant Chr. Christiansen er født 1891 i Hillerød. Han er oplært ved Handelen og har tidligere drevet Købmandsforretning i Langebæk. Købmandsforretningen afstod han i 1926 for at indtræde som Driftsleder paa Margarinefabriken.

STEGE ÆGPAKKERI
STEGE

Stege Ægpakkeri er et Led af den landsomspændende Koncern Odense Ægforretning og er oprettet omkring 1896. Den nuværende Bestyrer, N. J. Nielsen, blev ansat i denne Stilling i 1927 og varetager sit Hverv med Dygtighed og Interesse. Forretningen beskæftiger fire Mand og seks—otte Arbejdersker.

SLAGTERMESTER JØRGEN PETERSEN
STOREGADE 61 — STEGE

I det skæbnesvangre Aar 1914 aabnede Slagtermester Jørgen Petersen sin Butik i Raadhusgade 22 i Stege. — Efter to Aars Forløb var Pladsforholdene dér imidlertid for smaa, og Forretningen flyttedes til Storegade 43. Senere — det var i 1925 — flyttedes til de nuværende Lokaler i Storegade 61. Her drives nu en fornem Slagter- og Paalægsforretning, der beskæftiger fem Personer.

Slagtermester Jørgen Petersen er født den 17. Februar 1883 i Alsønderup i Nordsjælland. Han kom i Lære hos

S. PETERSENS SKRÆDERFORRETNING
STEGE

Skrædermester S. Petersen begyndte allerede i 1912 en Skræderforretning i Lemmemark, men tog i 1920 til Stege og blev Tilskærer hos Crome & Goldschmidt. Her virkede Petersen i fem Aar indtil 1925, da han etablerede sig i Nygade som Skrædermester. I 1929 købte han sin nuværende Forretning i Storegade 72, hvor han har Skræderi og Ekviperingshandel. Han beskæftiger nu i Reglen op mod fem Personer. Hans Speciale er navnlig Skræderi efter Maal.

S. Petersen er født den 30. Marts 1880 i Thyregod. Han har faaet sin Uddannelse i København og flere andre Steder. Petersen er Formand for Møens Skrædermesterforening.

BORRE MØBELFORRETNING
BORRE

I 1913 startede nuværende Møbelhandler Carl Larsen, Borre, under smaa Forhold som Sadelmager og Tapetserer, idet han købte sig en lille Ejendom, som han gennem Aarene aldeles har ombygget og moderniseret. Saaledes foretoges i 1929 en større Udvidelse med Tilbygning af store Butikslokaler, hvorved Udstillingen af Møbler bedre kommer til sin Ret.

Da det gik godt fremad med Forretningen, udvidede Larsen denne til ogsaa at omfatte Snedkeri, og han er den eneste, der her paa Øen har Møbelpolsteri. Ved Siden heraf har han ogsaa Skotøjsudsalg, hvilket er en Filial af det store Skotøjsfirma Hector i København. Der beskæftiges nu ialt fire Personer. Udsalget fra Hector aabnedes i 1931.

Carl Larsen er født den 30. April 1890 i Auning ved Nakskov. Sin Læretid udstod han hos Tapetserer Jensen, Ollerup paa Fyen.

BORRE BAGERI
BORRE

Bagermester W. Nielsen

Det var den nuværende Indehavers Bedstefader, Bagermester Jens Larsen, der i 1868 grundlagde Borre Bageri. Den Bygning, hvori Butiken nu findes, er den, som Jens Larsen i 1868 lod opføre. Senere byggedes en anden Bygning til selve Bageriet. Bagermester Larsen havde i sin Tid meget ugunstige Omstændigheder at arbejde under; men ved Ihærdighed og Dygtighed lykkedes det ham at klare sig igennem. — Jens Larsen drev sit Bageri lige til 1902, da Svigersønnen, Laurits Nielsen, afløste ham. Lauritz Nielsens Søn, den nuværende Indehaver, overtog Bageriet i 1923.

I 1914 foretoges en større Ombygning for at føre Forretningen paa Højde med Tidens Krav. I 1928 maatte man til det igen, og Bageriet gjordes da til et af de mest moderne paa Møen. Oprindelig var det et Rugbrødsbageri, men nu fremstilles der alt indenfor Bageri og Konditori.

Bagermester Werner Nielsen er født den 9. Januar 1900 i Borre. Han er oplært i Faderens Forretning og tog videre Uddannelse i København.

Borre Bageri

A. CHRISTENSEN MØBELFORRETNING
KELDBY PR. STEGE

Snedkermester A. Christensen paabegyndte i 1911 sin Virksomhed som selvstændig Mester i Keldby, men under særdeles beskedne Forhold. Han lejede et mindre Lokale og indrettede sit Værksted dér. Et Aarstid senere viste det sig dog, at Christensen ved Flid og Forretningssans havde faaet oparbejdet sin lille Virksomhed saa meget, at Lokaliteterne nu var for smaa. Han købte derfor en Byggegrund og byggede sig en lille Ejendom, der gav Plads baade for Beboelse og for større Værkstedslokaler, ja, endog for et Par Svende til Hjælp i Arbejdet. Denne Ejendom solgte Christensen i 1918 og byggede i Stedet paa den nuværende og bedre beliggende Plads en større Beboelsesejendom med Værksteder. Flere Gange senere maatte der Udvidelser og Moderniseringer til, sidste Gang i 1933, da store og lyse Butiks- og Udstillingslokaler blev tilbyggede. Forretningen beskæftiger nu otte Personer.

A. Christensen

Snedkermester Christensens Speciale er Reparation af antike Møbler, og han har i Aarenes Løb haft en betydelig Eksport af denne Vare til forskellige Lande, bl. a.

A. Christensens Møbelforretning

Norge og Amerika. Det samme gælder bornholmske Uhre, og iøvrigt sælger Christensen sine antike Møbler overalt i Landet. Forretningen forarbejder desuden alt i Møbler samt Ligkister og beskæftiger sig ligeledes med Fabrikation af Bygningsarbejder, Vinduer og Døre m. v.

Karl Alfred Christensen er født den 27. Oktober 1889 paa Møen. Sit Haandværk lærte han hos daværende Snedkermester Grønager i Keldby. Derefter arbejdede han forskellige Steder, bl. a. i Odense, og tog Kursus paa Rødkilde Haandværkerskole. Christensen har været Bestyrelsesmedlem i Møens Bygningshaandværkerforening og er nu Formand for den stedlige Haandværkerforening.

HJELMS MØLLE
HJELM PR. STEGE

Hjelms Mølle er grundlagt i 1886 af den nuværende Indehavers Fader, Hans Jørgen Jensen, der samtidig oprettede et Bageri. Siden Faderens Død i 1902 har Sønnen, J. P. Hjelmar, drevet Virksomheden. Senere er Møllen ombygget og moderniseret, ligesom Motor og Elektricitet er indlagt. Igennem Aarene har Hjelmar yderligere ombygget og tilbygget et moderne Bageri. Allerede i den første Ejers Tid blev den daværende Bageribygning udlejet til et Andelsselskab, som var Indehaver af Bageriet indtil 1932, da Lejemaalet overtoges af Bagermester Carl Albrechtsen. Møllen beskæftiger i Dag for sit Vedkommende fire Personer. Dens Virksomhed bestaar i Formaling af Korn og Handel med Foderstoffer samt Fabrikation af Hønsefoder.

Møller Jens P. Hjelmar

Møller Jens P. Hjelmar er født i 1888. Det er hans Fødested, han nu er Indehaver af, og han er fra Barnsben oplært hos Faderen. Gennem en Aarrække har Hjelmar været Indehaver af forskellige Tillidshverv. Han maatte allerede som ganske ung lære at staa paa egne Ben.

Hjelms Mølle

L. P. LARSEN
KØBMANDSFORRETNING
BUDSEMARK PR. STEGE

Allerede i 1893 startede Købmand L. P. Larsen sin Forretning. Han begyndte i Mandemark, men flyttede i 1899 til Budsemark, hvor han byggede sig en Ejendom. Senere opførtes en Bygning til Lagerplads. Da Sønnen, Hans Christoffer Larsen, kom til Skelsaar og Alder, ansattes han hos Faderen som Disponent. Iøvrigt har L. P. Larsen til enhver Tid selv arbejdet med i Forretningen, og det er lykkedes ham at arbejde dens Omsætning kolossalt i Vejret. Der beskæftiges nu fem Mand, og Handelen omfatter alt under Købmandshandel, Kolonial, Isenkram samt Kul, Koks og Briketter af egen Import.

Lars P. Larsen

Købmand Lars P. Larsen er født den 9. Juni 1869 paa Møen. Ved Hjælp af en sejg Energi og et kolossalt Arbejde har han oplært sig selv i Handelen. Larsen jun. er derimod oplært hos forskellige Købmænd. Han ansattes i sin Faders Forretning som Kommis i 1918 og blev i 1925 Disponent.

Larsen sen. har i femogtyve Aar været dels Næstformand og dels Formand for A/S Stege Trælasthandel og er desuden Formand for Møens Købmandsforening. — Desuden sidder han i Bestyrelsen for den stedlige Sparekasse samt i en Række andre Bestyrelser.

ØSTMØENS SAVVÆRK
NYBORRE

Østmøens Savværk er egentlig en gammel Forretning, grundfæstet gennem tre Generationer. Den nuværende Indehaver, Chr. Hemmingsen, overtog i 1913 efter sin Fader et Tømrerværksted og Maskinsnedkeri, og Værkstedet var igen nedarvet fra Farfaderen, som paabegyndte Forretningen omkring 1840. Det var først nu i Chr. Hemmingsens Tid, at der rigtig kom Fart i dens Udvikling. Hemmingsen byggede straks ved Overtagelsen nye Værksteder, og da Forretningen stadig gik fremad, udvidede han den i 1930 til ogsaa at omfatte et Savværk til Opskæring af Bygningstømmer samt til Fabrikation af Kasser til Fiskeeksporten og til Mælkekondenseringsfabriken i Stege. I Øjeblikket har han ti Mand i Arbejde.

Chr. Hemmingsen

Chr. Hemmingsen har bygget flere af Hotellerne paa Møen, bl. a. Hotel Sølyst, Hotel Hunosøgaard og Klint-

holm Søbad. Sidstnævnte har han baade tegnet og bygget og har desuden opført en hel Del store Ejendomme rundt omkring paa Øen.

Chr. Hemmingsen er født den 28. September 1886 i Nyborre og er uddannet som Tømrer. Temmelig ofte har han faaet Præmie for sine forskellige Tegninger til Bygninger og har haft Arbejde for Teknologisk Institut. Flere Gange har han taget Kursus i Maskinsnedkeri og gentagne Gange Kursus hos „Bedre Byggeskik", hvis Repræsentant for Møen han er. I det hele taget har Bygningstegning hans store Interesse, og han har været to Aar paa Rødkilde Haandværkerskole. Hemmingsen har

Østmøens Savværk

i Aarenes Løb været Indehaver af en Række Tillidshverv. I de senere Aar har han trukket sig tilbage fra de fleste af disse, da Forretningen lagde fuldt Beslag paa hans Arbejdskraft.

NØBØLLE MØLLE
JOHS. SVENDSEN
NØBØLLE PR. STEGE

Nøbølle Mølle er sagnrig, som de fleste Møller her i Landet. Den er grundlagt omkring Aaret 1675, men laa dengang i Frenderup. Hvornaar den er flyttet til Nøbølle, er man ikke ganske klar over. Møllen, som i 1912 ejedes af Møller Vidal, nedbrændte nævnte Aar, men genopførtes atter, dog uden Vinger, men med Petroleumsmotor. Den 1. Oktober 1915 solgtes Møllen til Møller Viktor Nielsen, som lod Jernvindmotorer opstille. I November 1916 overtoges Møllen af J. P. Nielsen, som allerede i 1920 solgte den til en hjemvendt Dansk-Amerikaner, Ulrik Bronee, som i 1922 solgte den til den nuværende Ejer, Johannes Svendsen. Joh. Svendsen har siden Overtagelsen gentagne Gange ombygget og moderniseret Møllen, saaledes blev i 1929 indlagt elektrisk Lys og Kraft. Møllen drives som almindelig Formalingsmølle under fuldt moderne Forhold.

Møller J. Svendsen

Nøbølle Mølle

Ved Møllen ligger Stuehus og en stor Magasinbygning.

Møller Joh. Svendsen er født den 17. December 1889 i Damsholte. Han er uddannet som Murer, men købte ved Krigens Udbrud i 1914 en Landejendom paa Sjælland.

MEKANIKER ALB. NIELSEN
ST. DAME PR. ASKEBY

Alb. Nielsens Forretning er grundlagt omkring 1885 i Askeby af Smed Mads Jørgensen, som her havde Smedie indtil 1912. Hans Efterfølger blev Mekaniker Th. Christensen, som i 1916 flyttede Forretningen til St. Dame. Firmanavnet forandredes til Fanefjord Maskinværksted. Dette overtoges i Aaret 1921 af Alb. Nielsen.

Albert Nielsen

Nu drives Maskinværkstedet baade som Cykleværksted og som Værksted for Landbrugsmaskiner. Der arbejdes for Tiden med tre Mand, og Virksomhedens Specialitet er Reparation og Salg af Landbrugsmaskiner. Omkring 1930 paabegyndte Nielsen endvidere en sideløbende Virksomhed, Møens Kedelrensnings Co., der er den eneste af sin Art paa Møen.

Mekaniker Albert Valdemar Nielsen er født den 13. Februar 1894 i Hjertebjerg paa Møen. Han kom i sin Tid i Smedelære og har haft forskellige Pladser som Svend rundt om i Landet. I 1918 overtog han Elmelund Smedie, som han igen solgte ved Overtagelsen af sin nuværende Forretning. Nielsen er Formand for Fanefjord Haandværker- og Industriforening.

CHRISTOFFERSEN & HANSEN
KOLONIAL EN GROS — KULIMPORT
STEGE

Stege By rummer adskillige store Handelshuse, hvis Firmanavne er kendte ikke alene af hver Mand paa Øen, men udover Landet i videre Kredse. Blandt disse Fir-

maer indtager Christoffersen & Hansen i vore Dage en fremskudt Plads.

Firmaets Oprindelse lagdes i Aaret 1908 i Lendemark ved Stege, idet nu afdøde Købmand Engelbreckt Christoffersen nævnte Aar ved Læbæltets Ophævelse startede en blandet Købmandsforretning derude. Nogle faa Aar senere — i 1912 — etablerede Købmand Alfred Hansen sig ligeledes i Lendemark, og i 1914 fandt de to driftige Handlende hinanden i en fælles Forretning med Brændsel, hovedsagelig Import af tyske Kul og Koks.

Alfred Hansen

Det viste sig hurtigt, at det fælles Virke gav gode Renter, idet d'Herrer supplerede hinanden paa udmærket Maade, saaledes at de maatte have alle Betingelser for et udvidet Samarbejde. I 1920 kom dette udvidede Samarbejde i Stand. De to Købmænd solgte hver især deres Forretninger i Lendemark, dannede Firmaet Christoffersen & Hansen i Stege og købte afdøde F. Priors Ejendom ved Stege Havn. I denne Ejendom etablerede det nye Firma sig med Kontorer og Lagerpladser, og to nye Pakhuse

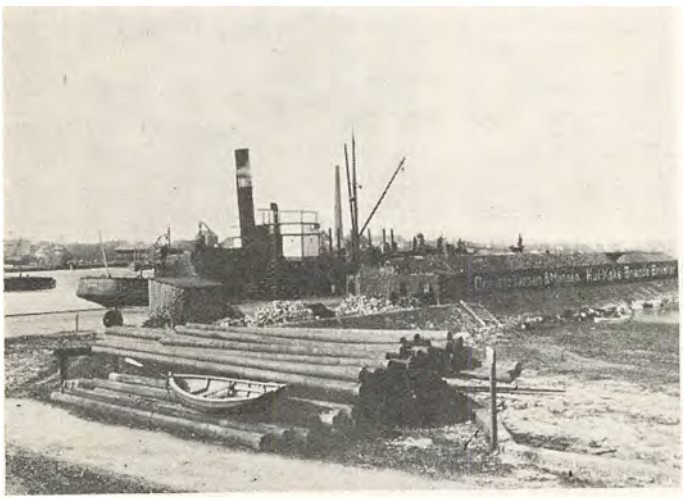

Christoffersen & Hansens Handelsplads ved Havnen

blev opførte straks efter Starten, saaledes at Firmaet i enhver Henseende stod vel rustet til Kampen for sin Tilværelse.

Denne Kamp blev nu ikke svær. Reelle Forretningsprincipper og solid og akkurat Betjening af den voksende Kundekreds slog hurtigt og sikkert det nu saa velansete Handelshus' Navn fast i de førende Forretningers Kreds. Firmaets Speciale blev Kolonial en gros samt Import af Kul, Koks og Cinders, og med disse Varer placerede Christoffersen & Hansen sig paa alle Pladser — og med Kunder overalt paa Øen. Udvidelser af Pakhuse og Lagerpladser maatte gennemføres, eftersom Omsætningen krævede det, saaledes at Lagerpladserne i Dag omspænder et Areal paa 5000 Kvadratmeter, dels egne og dels lejede Grunde ved Stege Havn, — et fuldgyldigt Bevis paa den velledede Virksomheds rige Udvikling.

Firmaet Christoffersen & Hansen, som siden Købmand Engelbreckt Christoffersens Død i 1925 ledes af Købmand Alfred Hansen som Ene-Indehaver, har bl. a. Hovedoplag for Møen for The American Tobacco Co. A/S, København, samt for Margarinefabriken Alfa A/S, Vejen, A/S Svendborg Dampmølle, Svendborg, og Pillsburys Flour Mills Co. Til daglig beskæftiger Virksomheden elleve—tolv Mand, ved Losninger naturligvis betydeligt flere, saaledes at Firmaet er i Stand til ved mange Lejligheder at gavne sin By ved virkningsfuldt at sætte sin Andel ind i Kampen mod Arbejdsløsheden.

Købmand Alfred Hansen har da ogsaa i Tidens Løb vundet sine Medborgeres Respekt og Agtelse i udstrakt Grad. Det kan bl. a. nævnes, at Købmanden er Medlem af Stege Byraad, Stege Menighedsraad og Stege Skolekommission, samt at han sidder i Bestyrelsen for A/S Møens Bank og er Formand for Møens Oplysningsforening for Handel og Haandværk.

Alfred Hansen er født i 1888 i Brenderup.

LANGELANDS AUTOMOBILFORRETNING OG KOBINDSELFABRIK
RUDKØBING

Fabrikant P. Larsen startede 1904 i Humble et lille Cykleværksted og mekanisk Værksted, i hvilket han kun havde en Lærling til Hjælp. — Virksomheden havde imidlertid, takket være Flid og Energi, ret god Fremgang, og efter et Par Aars Forløb havde Larsen baade Svend og Lærlinge. I Aaret 1913 startedes Motor- og Maskinfabriken Langeland med P. Larsen og Slots som Indehavere. — Efter tre Aars Forløb udtraadte sidstnævnte af Firmaet, og Larsen drev det som Eneindehaver indtil 1923, da han flyttede til Rudkøbing og startede sine nuværende to Virksomheder. Han har egen Ejendom, som han har ladet bygge, og han beskæftiger ti Personer.

Fabrikant P. Larsen

Fabrikant Larsens Patent-Kobindsler er anerkendt blandt Landmænd viden om. Han fabrikerer desuden

Staalvinduer til Stalde og Lader og fjedrende Aksløftere til Mejemaskiner samt T-Jerns Pæle til Folde. Hvad Autoforretningen angaar, da er Larsen autoriseret Fordforhandler og ligger inde med alle Reservedele samt Gummi. Hans Værksteder er monterede med moderne Udbore- og Slibemaskiner, og et særligt Sprøjtelakeringslokale forefindes. Endelig kan nævnes, at Langelands Automobilforretning er i Besiddelse af en moderne Auto-Ambulance med Kran til hurtig Udrykning.

L. J. Baagøes Filial i Rudkøbing. — Lageret paa 1ste Salen

Fabrikant P. Larsen er født d. 24. September 1878 i Skrøbelev. Han lærte Smedefaget hos sin Fader, Smedemester H. H. Larsen, Skrøbelev, og arbejdede i fem Aar hos Chr. Andersen, Svendborg, de sidste to Aar som Værkfører.

L. J. BAAGØES FILIAL
RUDKØBING

Efter at have drevet Forretning paa Langeland i smaa 100 Aar, etablerede L. J. Baagøe fra 1. Januar 1929 Filial i Rudkøbing. Til at begynde med havde denne Afdeling til Huse i lejede Lokaler i den gamle Dampmølle paa Ruevej (Langelands Frøavls Kompagni), hvor man indrettede en en gros Forretning med Bestyrer, Forvalter samt Bil med fast Chauffør.

Denne Afdeling har siden gaaet saa godt, at Firmaet i 1932 købte egen Ejendom i Centralgaarden (Hjørnet af Østergade og Ørstedsgade), hvor man indrettede Kontor i Stueetagen og stor Ekspedition paa 1. Sal. Den 1. Juli flyttedes der ind i de nye Lokaler, der gav Filialen dobbelt saa stor Plads, som den tidligere havde haft.

Det store Underrum og de tre Lofter fyldes nu med Varer direkte fra Udlandet og de danske Fabriker, og fra Filialen køres Varerne ud til Kunderne over hele Øen.

L. J. Baagøes Ejendom i Centralgaarden i Rudkøbing.

L. P. WEIDEMANNS BINDEGARNSFABRIK
RUDKØBING

L. P. Weidemanns Bindegarnsfabrik i Rudkøbing er en Virksomhed, der i det forholdsvis korte Aaremaal, hvori den har eksisteret, har set en rivende Udvikling.

Fabrikant Weidemann begyndte i 1912 et Spinderi for Høstbindegarn i lejede Lokaler og med et Personale paa fem Personer, der betjente Spinderimaskinerne. — Kapaciteten var dengang 150 Kilo pr. Dag. I 1914 købte Fabrikanten den nuværende Spinderigaard, som tidligere var Grevskabet Langelands Kornmagasiner, og flyttede sin Fabrik derhen. Samtidig anskaffedes endnu to Maskiner. I de følgende Aar udvidedes Fabriken stadig, indtil Grunden var saa overbygget, at Dispensationer til yderligere Udvidelse ikke kunde faas. I 1932 købtes derfor Genbohuset, og paa dettes Grund opførtes tre Magasiner med ialt en Grundflade paa ca. 500 Kvadratmeter og en Loftshøjde af otte Meter. En Luftbro over Gaden forbinder de to Ejen-

domme med hinanden. Den største Udvidelse af Weidemanns Fabriker er dog fra Aaret 1933. Der er anskaffet en Del nye Maskiner, saaledes at den daglige Kapacitet nu er oppe paa ca. 10,000 Kilo, og der beskæftiges femoghalvfjerds Personer.

I Efteraaret 1933 er der igen foretaget en Udvidelse. — Hidtil har Fabrikationen kun omfattet Høstbindegarn, men nu har man ogsaa taget Reb og Tovværk paa Dagsordenen. I 1912 begyndtes med tre Spindemaskiner med tilsammen 4200 Spindel-Omdrejninger i Minuttet. I 1933 præsteres paa samtlige Maskiner 200,000 Spindel-Omdrejninger i Minuttet. Fabriken har Kunder overalt i Danmark og har i Sommeren 1933 paabegyndt Eksport.

Fabrikant L. P. Weidemann er født den 9. Maj 1879 i Rudkøbing. Han blev udlært som Rebslager hos Faderen, der endnu driver Rebslageri der i Byen. Efter Læretiden havde han Ansættelse i Tyskland og blev senere Direktør for Esbjerg Tovværksfabrik indtil 1912.

TORVETS KONDITORI
RUDKØBING

Konditor C. Calmar Hansen begyndte den 24. September 1921 en Forretning i Svendborg, men den 9. April 1927 flyttede han til Rudkøbing, hvor han overtog en lille Forretning. Det lykkedes imidlertid den energiske Mand efter nogle Aars Forløb at faa sig indarbejdet med en ret stor Omsætning. Calmar Hansen driver saavel almindelig Bagerforretning som et velassorteret Konditori. Det kan nævnes, at han har et meget stort Salg af Premier-Is, det største paa Fyen og omliggende Øer. Til Konditoriet hører en Fortovsrestaurant, hvor der serveres Kaffe, The, Chokolade og — Is.

Calmar Hansen

Konditor C. Calmar Hansen er født den 28. Januar 1889 i Svendborg. Sin Uddannelse har han bl. a. faaet i København og Aarhus.

VIGGO FRYDENBORGS EFTF.
RUDKØBING

Viggo Frydenborg overtog i 1918 sin Faders Forretning i Kædeby og flyttede den til Rudkøbing. I Kædeby havde Faderen drevet en Fabrik for Landbrugsmaskiner, men Sønnen nedlagde Fabriken og helligede sig udelukkende Handelen med Maskiner og Byggningsmateriale, og han forstod at drive sin Forretning saaledes, at det stadig gik fremad. I 1931, da han solgte Virksomheden til den nuværende Indehaver, Aage Krag Andersen, havde han lige bygget en ret stor Maskinhal. Hele Ejendommen tilhører stadig Viggo Frydenborg.

Aage Krag Andersen

Aage Krag Andersen rykkede ind i Forretningen som Chef den 1. Juni 1931. Man har Indtryk af, at Firmaet, trods de daarlige Tider, stadig kan notere Fremgang. Det beskæftiger seks Personer og har en omfattende Handel med Landbrugsmaskiner, Støbegods, Auto Pirelli, Bygningsmaterialer m. v. samt et Reparationsværksted for Landbrugsmaskiner.

Viggo Frydenborg er født den 18. Februar 1890 i Kædeby, har Realskoleeksamen og har taget Kursus paa Askov Forsøgsstation. Han har tidligere drevet Kædeby Elektricitetsværk.

Købmand Aage Krag Andersen er født den 31. August 1891 paa Langeland. Han er egentlig uddannet som Landmand, men har senere haft Stilling som Rejsende.

CENTRAL-KONDITORIET
RUDKØBING

Central-Konditoriet i Rudkøbing er en temmelig ny Forretning. Det startedes af Konditor Chr. Rasmussen i 1929—30 og overtoges 1. December 1931 af den nuværende Indehaver, J. C. Christensen. Christensen har et godt Greb paa at lede en saadan Virksomhed, og han kan allerede notere en større Fremgang i Omsætningen. Han beskæftiger seks Personer. I Bageriet bages alt Brød undtagen Rugbrød samt alt indenfor Konditori. I Caféen serveres Kaffe, The og Chokolade m. v.

Bager og Konditor J. C. Christensen er født den 26. Februar 1906 i Mullerød ved Assens. Han blev udlært hos Heide & L. Pedersen i Rudkøbing.

SØNDER LONGELSE MØLLE
SØNDER LONGELSE

I gamle Dage laa der en gammel Stubmølle paa en Bakke omtrent dér, hvor den nuværende Sønder Longelse Mølle blev bygget for over hundrede Aar siden. Der har altsaa i umindelige Tider været drevet Mølleri

dér. Omkring 1880 forpagtede Møller Niels P. Hansen, Ejer af Illebølle Mølle, Sønder Longelse Mølle af Møller Johan Mogensen, og drev den i ca. ti Aar. Efter den Tid skiftede Møllen flere Gange Indehaver . . . deres Navne var Christian Hansen, Peter Christiansen og Haugaard & Boye. I 1907 købte Frode Hansen Møllen. Han var dens Ejer indtil 1917. Saa kom der en Møller Rasmussen, som i 1919 solgte den gamle Mølle til den nuværende Indehaver, Alfred Hansen. — Til Møllen hørte i tidligere Tider Drostgaarden med 14 Tdr. Land. Men Gaarden blev udskiftet fra Møllen derved, at to Brødre delte deres Gods. Frode Hansen har imidlertid tillagt Møllen fire Tdr. Land, hvorpaa der nu drives Landbrug. I 1930 byggedes flere nye Bygninger. Tidligere hørte der et Bageri til Møllen, men nu drives alene almindelig Møllerivirksomhed.

Møller A. Hansen

Møller Alfred Hansen er født i 1870 i Pederstrup, Longelse Sogn. Han blev uddannet som Landmand. Han ejede tidligere en Gaard i Lykkeby, men Gaarden brændte i 1914, og i 1919 købte Alfred Hansen sin Mølle. — Hans Søn, Marlev Hansen, født 1907, er udlært som Møller, dels hos Faderen, dels paa Skovgaards Mølle og Dyrehavemøllen i Nyborg. Han er nu ansat i Faderens Mølleri.

PHØNIX-MØLLEN I LINDELSE

Aarhundreders Historie kunde Lindelse Mølle, kaldet Phønix-Møllen, fortælle, om den havde Evne til at tale. Og har den mon ikke det . . . som den ligger der, solid og velholdt — trods sine hundrede Aar paa det nuværende Bygningsværks Ryg?

Det er konstateret, at der i Aaret 1513 laa en Stubmølle paa den Plads, hvor endnu Lindelse Mølle ligger. Stubmøllen laa der lige til Aaret 1827, da den brændte. Den daværende Ejer, Løjtnant Lange, byggede saa Møllen op Aaret efter i dens nuværende Skikkelse, og i denne Skikkelse havde Møllen i de følgende Aar forskellige Ejere — en hed Fabricius, en hed Larsen, og en var Møller P. Hansen, som ejede den indtil Aaret 1870. Møller P. Hansen ejede desuden to store Gaarde, Tjørnebjerg i Kædeby og Havegaarden i Lindelse. Han solgte i 1870 Møllen med Mølle-gaard og tre Tdr. Land til Møller Otto Rasmussen, født i Blokgaarden i Bøstrup. Rasmussen drev Lindelse Mølle indtil 1910, da Svigersønnen, den nuværende Ejer, Møller O. Hansen, overtog den. Otto Rasmussen døde i 1914.

I 1920 fik Phønix-Møllen nyt selvregulerende Vingefang med Selvkrøjer og blev i det hele taget moderniseret efter Nutidens Krav. I 1931 indlagdes Motorkraft som Hjælpekraft, naar Vinden løjer af. Møllen maler væsentligst Mel af Hvede og Rug samt Skraamaling. Desuden er der Konsignationslager for Langelandskorn A/S, Rudkøbing.

Møller O. Hansen er født i 1885 som Søn af Mejeribestyrer Jens Hansen, Lindelse. Han har lært Landvæsen paa Fyen og Mølleri paa Lindelse Mølle.

HUMBLE MASKINSNEDKERI

Humble Maskinsnedkeri anlagdes i 1882 oprindelig som et almindeligt Snedkerværksted af Snedkermester J. A. Madsen, som var dets Indehaver indtil 1907, da han solgte sin Forretning til Snedker J. P. Jensen. I 1909 traadte den nuværende Indehaver til og udvidede Værkstedet til et Maskinsnedkeri med tilhørende Tømmerforretning. Snedkeriet er nu flere Gange udvidet og har fuldt moderne Maskiner installeret. Den nuværende Indehaver, S. Eckstrøm, begyndte i 1909 uden anden Hjælp end sin egen, nu beskæftiger han fra fire—otte Personer. Hans Fader drev forøvrigt gennem femogtyve Aar indtil 1907 Tømrer- og Snedkerforretning i Humble. — Humble Maskinsnedkeri beskæftiger sig væsentligst med Bygningssnedkeri, Vinduer og Døre, men fabrikerer ogsaa Møbler og Ligkister. Eckstrøm virker ogsaa selv som Bygningssnedker.

S. Eckstrøm

Snedkermester S. Eckstrøm er født den 21. Januar 1886 i Humble. Han fik sin første Lærdom i Faget hos Faderen. Eckstrøm er Formand for Humble Haandværker- og Industriforening.

Humble Maskinsnedkeri

BORNHOLM

BORNHOLM, Danmarks Klippeø derude i Østersøen, øver i vore Dage en særlig Tiltrækningskraft paa Indbyggerne i det øvrige Land. Naar Talen er om at holde Ferie, da kommer Bornholm som Ferierejsens Maal ofte i første Række.

Rønne, Bornholms største Købstad, beliggende sydligst paa Bornholms Vestkyst, er en meget gammel By. Den var i Middelalderen en ret anselig Handelsplads, og allerede i 1277 kaldes Bornholms vestre Herred efter Byen for Rotne Herred. I 1761 blev Rønne delvis befæstet. Dens Latinskole stammer fra det sekstende Aarhundrede.

Ogsaa i vore Dage er Rønne en driftig Handelsby, og dens Stenhuggeri og Terrakotta-fabrikation er kendt viden om. Hertil kommer, at Byen er kranset af en Række pragtfulde og moderne Gartnerier, hvis Indehavere tilfører Byen et frisk Pust af Skønhed og Fremdrift. Store moderne Passagerbaade holder Byen og dermed Øen i daglig Forbindelse med København. Rønne havde den 5. November 1930 10,537 Indbyggere.

Men Bornholm har jo ogsaa andre Købstæder. Nexø nævnes allerede i 1451 som Købstad, og den menes at have været det fra Aaret 1346. Byen blev afbrændt af Lybeckerne i 1510 og led senere meget under Svenskekrigene. Der findes endnu Rester af gamle Fæstningsværker ved Nexø, som ligger midt paa Bornholms Østkyst. Ogsaa Nexø har en driftig og dygtig Handelsstand. Den 1. November 1930 var Byens Indbyggerantal 2819.

Midt paa Bornholms Vestkyst ligger Hasle med 1335 Indbyggere. Hasle har en god Havn og har været kendt for sin betydelige Handelsflaade. — En halv Mil fra Bornholms Nordspids, paa Klippekyst, ligger Allinge, hvis Havn er sprængt ud af Klipperne. Byen danner sammen med det nære Sandvig een Kommune. Dens Hovednæringsveje er Fiskeri, Stenbrydning og Sten-huggeri. Indbyggertallet er, de to Byer tilsammen, 2214. — Gudhjem er Bornholms største Fisker-leje, hvis Hovedvej nogle Steder ligefrem er sprængt eller hugget ind i Klipperne, saaledes at disse kan danne Bagvæg for Huse eller Hegn om Haver. Stedets smukke, vilde Fjeldnatur har gjort Gudhjem til en meget søgt Turistby, hvortil navnlig ogsaa en Masse Tyskere søger for at holde Ferie. — Svanneke er Købstad og ligger ved Øens nordøstlige Hjørne, klatrende malerisk op ad Skrænten. Mange af Byens Huse har Granit som Grundsten, og Havnen er sprængt ind i Klipperne. Svanneke har et ret stort Fiskeri. Indbyggerantallet var i 1930 1271.

Endelig er der Aakirkeby — inde i Landet — beboet af Haandværkere, Købmænd og Jord-brugere. Aa Kirke er med sit mægtige Taarn Minde om Byens Storhedstid, idet den engang har været Bornholms Hovedstad. Jernbanen Rønne-Nexø har nu Stationsbygning ogsaa i Aakirkeby. Indbyggerantallet er 1503.

Som sagt, Bornholm er Maalet for mange Ferielængsler, den er Eventyret i al sin Glans og Herlighed for vore Dages eventyrlystne Turister, unge som ældre. Det er Saltsprøjtet fra Søen, Klippernes rødbrune Formationer og stejle Vildskab, den frodige Flora, de idylliske Byer og venlige Landsbyer — det er Følelsen af, at alle snærende Baand er kastet af, det er Bornholm. Og for Bornholmeren selv, den Indfødte, er det Hjemmet, den altid dragende stærke Magt, der i mange, mange Tilfælde holder ham bunden fra Vugge til Grav.

DAMPSKIBSSELSKABET PAA BORNHOLM AF 1866
RØNNE

Hvorledes kommer man til Bornholm, Østersøens Perle, Maalet for saa mange Danskes Sommerferielængsler.

Den 14. November 1865 fandtes i Bornholms Avis et Opraab fra Prokurator H. P. Lund og andre gode Borgere om det ønskelige i at faa et nyt og mere hensigtsmæssigt Skib sat ind i Farten mellem Bornholm og København. Samtidig opfordredes til Dannelse af et Aktieselskab med en Kapital paa 60,000 Rdl. Siden 1857 havde man haft en gammel Hjulbaad, „Mercur", ogsaa kaldet Varpelars, der to Gange ugentlig i Sommerhalvaaret besørgede Trafiken paa den nævnte Rute, Hovedforbindelsen med det øvrige Danmark. Med Møje og Besvær fik man nu den nye Aktiekapital tegnet, og den 14. Februar 1866 holdtes konstituerende Generalforsamling i Dampskibsselskabet paa Bornholm af 1866. Til Bestyrelse valgtes Gaardejer Lohmann, Prokurator Lund, Købmand Rasch og Købmand J. J. Thorsen samt Gaardejer H. K. Jespersen. 1. Marts sluttedes Kontrakt med Burmeister & Wain om Bygning af en Damper paa 60 HK. og med 35 Køjer; den skulde lige netop koste 60,000 Rdl. Skibet indgik den 3. November for første Gang i Rønne Havn; dets Navn var „Skandia"; Kaptajn Thorsen fra „Mercur" blev dets Fører. Med dette forholdsvis lette og elegante Skib fik man Helaarsforbindelse med København. Samtidig gav Selskabet snart et stort Udbytte til sine Aktionærer.

Direktør, Sagfører, cand. jur. Thorkil Lund

Den 29. December 1871 vedtog man i Anledning af de udmærkede Resultater at anskaffe endnu en Baad og at fordoble Aktiekapitalen. Den nye Baad fik Navnet „Heimdal"; den kostede 97,000 Rdl. I 1880 anskaffedes et tredie Skib, som kostede 130,000 Kroner. I 1886 købtes et fjerde Skib — til 170,000 Kroner. Man kunde nu faa Forbindelse seks Gange ugentlig om Sommeren og fire Gange om Vinteren.

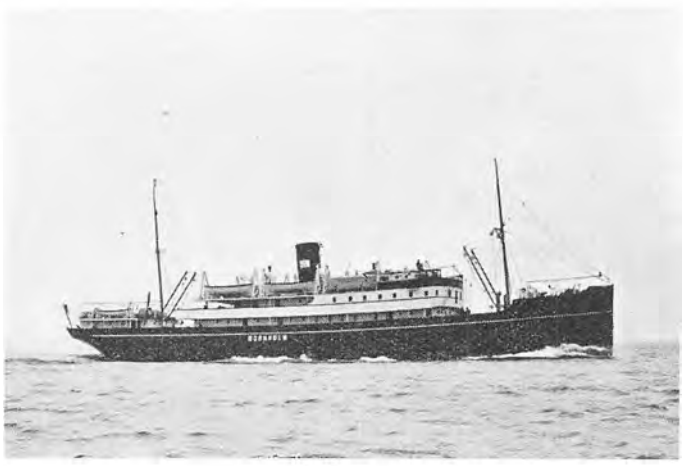

M/S „Bornholm"

Omkring Aarhundredskiftet begyndte Turisterne at faa Interesse for Bornholm, og de ældste Skibe maatte udrangeres og erstattes med mere moderne og komfortable Turistbaade. Det gik Slag i Slag med Nyanskaffelser, og fra 1. Juni 1900 indførtes den daglige Postforbindelse med København hele Aaret rundt . . . Bornholmernes længe nærede Ønske var sket Fyldest.

Selskabets Fremgang siden Grundlæggelsen har været kolossal og dets Udvikling i enhver Henseende langt større, end nogen havde turdet haabe. Men det har ogsaa altid været dette Selskabs højeste Maal at følge med Tiden, at have tidssvarende Baade og derigennem have uvurderlig Betydning for Hjemstavnen, Bornholm.

Fra den nyere Tid kan meddeles:

I 1914 indsattes paa Ruten Damperen „Heimdal" (opkaldt efter Selskabets første Skib af dette Navn), i 1924 Motorskibet „Frem", det første til Indenrigsfart byggede Dieselmotorskib, og i 1930 Motorskibet „Bornholm". Med disse tre Skibe opretholdes nu Selskabets forskellige Ruter.

M/S „Bornholm", der er Selskabets største Skib, er paa 1350 Brutto Reg. Tons, gør en Fart af 14 Knob og

En af Spisesalonerne paa M/S „Bornholm"

har Plads til 266 Kahytspassagerer. Det er forsynet med de mest moderne Bekvemmeligheder, saasom mekanisk Luftventilation, rindende koldt og varmt Vand til Servanter i alle Kamre og Toiletter, elektrisk Lys, Radiostation m. m. og rummer, foruden store, meget elegante Saloner, 86 lyse, luftige Passagerkamre, hvoraf 9 Enmandskamre, 51 Tomandskamre, 19 Tremandskamre og 7 Firemandskamre. — Alle Køjer er forsynede med „Vi-Spring" Madrasser. For Dækspassagererne findes der store, meget bekvemme Opholdsrum.

M/S „Frem" og S/S „Heimdal", der er henholdsvis 999 og 985 Brutto Reg. Tons, er i det væsentlige udstyrede som M/S „Bornholm".

Selskabets nuværende Bestyrelse bestaar af Rektor M. C. Koefoed som Formand, Konsul Hans Chr. Exsteen som Næstformand, Kaptajn N. C. Koefoed, Direktør J. B. Bidstrup og Direktør, Sagfører Thorkil Lund. Administrerende Direktør er Thorkil Lund.

Direktør, Sagfører, cand. jur. Thorkil Lund, der er født den 14. November 1895 i Rønne, og som siden 1927 har været Prokurist i Selskabet, ansattes i 1933 ved Direktør T. H. Lunds Død som Selskabets Direktør.

BORNHOLMS SPARE- OG LAANEKASSE
RØNNE

Bornholms Spare- og Laanekasse i Rønne er oprettet den 24. Februar 1844. Stifterne var Toldkasserer Heggelund, Adjunkt Hasselriis, Konsul P. Johnson og Købmand O. P. Rasch. Stifterne udsendte en Indbydelse med tilhørende Vedtægter og meddelte, at de havde til Hensigt at oprette en Sparekasse for Bornholm for „at opnaa Lejlighed til at gøre endog smaa Summer frugtbringende paa en let og sikker Maade samt til at udbetale de indskudte Kapitaler til en aldeles bestemt Tid". Før den Tid var der intet Pengeinstitut paa Bornholm, kun havde enkelte Købmænd drevet nogen Bankvirksomhed, bl. a. nævnte Konsul Johnson, der i sine yngre Dage havde været engelsk Skibsfører og derfor havde faaet kgl. Bevilling til at føre det fremmedartede Navn; han var ellers døbt Peter Jørgensen Dam. Stifterne havde allerede kongelig Bevilling for Sparekassen og de kunde derfor straks begynde Virksomheden. Toldkasserer Heggelund synes at have været den ledende Kraft i Foretagendet.

Direktør H. G. Rosbach

Den 1. August 1849 udtraadte Konsul Johnson af Bestyrelsen paa Grund af Svagelighed, og i hans Sted valgte den selvsupplerende Bestyrelse som nyt Medlem Konsul, Købmand H. A. Colberg, som overtog Kassererforretningerne. Samtidig traadte Heggelund tilbage. Konsul Colberg var Kassens Leder indtil 1864. Han afløstes af Prokurator H. P. Lund, som virkede i Stillingen indtil 1892, da Sagfører Thorvald H. Lund blev Direktør. Lund afløstes i 1933 af H. G. Rosbach, hidtilværende Amtsfuldmægtig og Amtsraadssekretær i Rønne.

Til at begynde med havde Sparekassen Kontordage paa Raadhuset. Der var kun aabent een Dag hver Maaned, men fra 1865 udvidedes til to Gange maanedlig og fra 1869 tillige hver Lørdag paa Kassererens Kontor, hvor Kassereren desuden personligt tog imod Indskud udenfor Kontordagene. Fra 1. Marts 1881 blev der indført daglig Kontortid, og hermed ophørte Kontordagene paa Raadhuset. I 1884 oprettede Sparekassen en Afdeling i Allinge.

Sparekassen i Rønne havde i en Aarrække Kontor i Prokurator Lunds Ejendom i Grønnegade. Men i 1894 købtes en Byggegrund paa Hjørnet af Store Torv og Nygade, og her opførtes efter Tegning af Professor, Arkitekt Mathias Bidstrup en moderne Bygning, som toges i Brug den 12. September 1895. Bygningen viste sig dog snart for lille, og i 1907 købte man Naboejendommen og udvidede Lokalerne ind i denne. Der beskæftiges nu tolv Personer i disse Lokaler.

Sparekassen har gennem den svundne Tid løst sin Hovedopgave paa en for Øens Befolkning gavnlig og sund Maade, og man har stedse med Tryghed kunnet henvende sig til den. Som et Par Eksempler paa den Udvikling, der er sket, kan nævnes, at Indskudskapitalen i 1863 var 135,567 Rdl., i 1892 5,958,101 Kr. og i 1933 18,093,370 Kr. Men ved Siden af sin egentlige Virksomhed har Sparekassen ogsaa ved mange Lejligheder af sit Aarsoverskud ydet ikke ringe Bidrag til veldædige og almennyttige Foretagender rundt om paa Bornholm og har derved mange Gange gjort stor Gavn og Glæde.

Den nuværende Direktør, H. G. Rosbach, er født i Odense den 11. Marts 1886. Rosbach tog juridisk Embedseksamen i 1912 og var Fuldmægtig ved Bornholms Amt 1912—33, fra 1919 tillige Amtsraadssekretær. Han er Medlem af Repræsentantskabet i Købstædernes alm. Brandforsikring.

Afdelingen i Allinge blev aabnet den 2. Juli 1884. I de første tyve Aar, Afdelingen eksisterede, havde den ikke eget Hus, men i 1904 købtes en ældre Ejendom, der laa, hvor den nuværende Sparekassebygning ligger, og her indrettedes efter en delvis Ombygning Kontorlokaler. Afdelingens Virksomhed voksede imidlertid stærkt, og i 1925 vedtoges det efter Arkitekt Funch-Espersens Tegning at opføre den nuværende Ejendom, som toges i Brug i 1926.

Der beskæftiges tre Personer ved Allinge-Afdelingen, som ledes af Bestyrer Niels Ridder. Ridder er født den 10. Juli 1874 i Rønne og er uddannet som Kontormand, væsentligst i Sparekassen i Rønne. Han er Branddirektør og Medlem af Allinge Elektricitetsselskabs Bestyrelse. Ved Kontoret i Rønne har han været ansat siden den 2. August 1910.

L. HJORTHS TERRACOTTA-FABRIK
RØNNE

Grundlæggeren af Virksomheden

Mellem de bornholmske Lervareindustrier er L. Hjorths Terracotta-Fabrik i Rønne en af de ældste. — Ganske vist er der fra meget gammel Tid drevet Pottemageri paa Bornholm, men det var under særdeles pri-

mitive Former, og først omkring 1850 var man kommet ind paa at lave det saakaldte Majolika. Blandt de, der medvirkede til at udvikle Behandlingen af det gode bornholmske Ler i virkelig industriel Form, maa nævnes P. Ipsen og L. Hjorth. —

Fabrikant P. Hjorth

L. Hjorth fødtes 1834 i Rønne, hvor han udstod sin Læretid, siden rejste han til Udlandet for at udvide sine Kundskaber. Han arbejdede i fire—fem Aar paa forskellige Fabriker i Tyskland, Schweiz og Frankrig samt studerede paa Akademiet i Berlin. — Hjemkommen til Rønne tog han i 1849 fat for egen Regning, det vil sige, han begyndte helt paa bar Bund. I sine Forældres Hus fik han overladt et Par Stuer, hvor hans første Drejeskive gik rundt og den første lille Ovn byggedes. Efter faa Aars Arbejde viste hans Frembringelser sig at have Fremtidsmuligheder, og Virksomheden flyttedes til det Sted, hvor den endnu ligger, og hvor enkelte af de oprindelige Bygninger endnu forefindes. Her sattes Fabrikationen i System, Ejendommen udvidedes, og i Løbet af nogle Aar var Personalet vokset til ca. femten Mand.

I de første halvhundrede Aar fremstilledes væsentlig Terracotta efter klassiske Forbilleder, idet Hjorth selv

udførte Modellerne, bl. a. dog med Bistand af Chr. Zahrtmann, der fra sine Studierejser i Italien havde hjembragt omhyggeligt udførte Forbilleder. Ogsaa Holger Drachmann har været med til at dekorere Vaser og Krukker. Fabriken eksperimenterede dog stadig med Fremstilling af en Vare, der var solidere i Stoffet end Terracotta, og i 1902 paabegyndtes en Fabrikation af Stentøj. Denne gedigne Vare, som gennem Aarene har vundet Ry langt ud over Danmarks Grænser, belønnedes i 1910 med Kunstindustrimuseets Ærespræmie og har siden hjembragt adskillige Prisbelønninger fra udenlandske Udstillinger.

I 1912 døde L. Hjorth, og hans to Sønner, Peter og Hans Hjorth, førte Virksomheden videre. Fra Nytaar 1932 blev P. Hjorth Eneindehaver.

I 1926 fremstillede Fabriken de første Stentøjsarbejder, dekoreret under Glasuren, kaldet Marmorglasur, et specielt bornholmsk Produkt. Det kan tilføjes, at ved Siden af Luksusvarerne fremstilles der hos Hjorth ogsaa en Række fortræffelige Brugsgenstande, bl. a. Apotekerkrukker, Thestel o. l.

Den fornemme og interessante Virksomhed, der saaledes er blevet ud af L. Hjorths første famlende, men ihærdige Forsøg, beskæftiger i Øjeblikket seksogtyve fast ansatte Personer.

Der arbejdes udelukkende i det bekendte gode Bornholmerler, som man altsaa har lært at anvende paa denne gode Maade.

Fabrikant Hjorth er født i 1873. Han kom i Lære 1889 i Faderens Fabrik, og en Overgang var han Bestyrer paa en nu nedlagt Fajancefabrik paa Sjælland.

I Tyskland var han paa Studierejse og paa Keramisk Fagskole i 1899, og i 1900 vendte han hjem til Faderens Fabrik, hvor han siden ved Selvstudium og Flid har dygtiggjort sig og sammen med Broderen har udvidet og levendegjort Bedriften.

ANDR. MADVIG
LILLE TORV — RØNNE

I Aaret 1834 købte Garver Theodor Emil Wulff en Ejendom paa Hjørnet af Lille Torv og Staalegade i Rønne. I Ejendommen havde der tidligere været drevet Brændevinsbrænderi. Den 1. November 1834 etableredes der et Garveri og en Købmandshandel.

Købmand Andr. Madvig

I 1846 solgte Wulff Ejendom og Forretning til Konsul Edvard Marker, der samme Aar 11. November aabnede en Kolonial- og Manufakturhandel, som fortsattes indtil Konsulens Død i 1891. Samme Aar solgtes Ejendommen til Købmand J. Togsværd, der fortsatte Kolonialhandelen til 1903. Dette Aar døde Togsværd, og hans Enke solgte samme Aar Ejendom og Forretning til Handelsagent Christian Ørsleff, der atter i 1908 solgte til den nuværende Ejer og Indehaver af Forretningen, Købmand Andr. Madvig. I Aaret 1914 udvidede Madvig

Andr. Madvigs Købmandsforretning

sin Handel med en Specialafdeling for Vine og Spirituosa en detail.

Den smukke gamle Bindingsværksbygning, hvori Madvig residerer, har eksisteret i mange Menneskealdre. I Naboejendommen, der tidligere hørte sammen med Madvigs Hus, findes et Stykke Tømmer, der bærer Aarstallet 1680, hvilket berettiger til at tro, at dette Aar er Aaret for Opførelsen af Kompleksets ældste Bygninger. Det vides, at i 1770 blev Ejendommen delt i to. Beboelseslængen ud til Staalegade er vistnok bygget i Aarene 1818—22. En Længe mod Øst opførtes og forbedredes af Edv. Marker, antagelig i Halvfjerdserne. Alle Bygningerne er af Bindingsværk med Mursten og Tegltage.

Købmand Andr. Madvig, hvis Forretning giver Beskæftigelse til fire—fem Personer, er født den 15. December 1870 i Østermarie Sogn. Han kom i Handelslære hos Købmand J. H. Kofoed i Rønne og tog samtidig Kursus i Bogholderi. Madvig er en anset Mand i sin By. Han er Formand for Rønne Handelsstandsforening og for Understøttelsesforeningen af Købmænd m. fl. paa Bornholm samt Medlem af Tilsynsraadet for Bornholms Spare- og Laanekasse. Desuden er han Indehaver af flere kommunale Ombuds- og Tillidshverv.

HANS CHRISTENSEN
MANUFAKTUR OG KONFEKTION
RØNNE

Hans Christensens Manufaktur- og Konfektionsforretning i Rønne er grundlagt i Aaret 1850 af Købmand Jens L. Holm, som i 1879 overdrog den til sin Søn, Waldemar

Afdøde Hans Christensen

Fru Marie Christensen

Holm. Denne optog i 1907 sin Søn, Emil H. V. Holm, i Firmaet, men denne døde 1912, og i 1913 overgik Forretningen til Manufakturhandler Hans Christensen. I 1919 købte Hans Christensen ogsaa Ejendommen, og i 1923 foretoges en større Udvidelse for at skaffe Plads til Konfektions- og Kjoleafdelingen, der havde Hans Christensens største Interesse.

Manufakturhandler Hans Christensen, der var født den 24. Oktober 1888 i Kolding som Søn af Møllebygger Christensen, døde den 13. Maj 1930. Hans Christensen havde før sin Start i Rønne haft forskellige gode Stillinger i Ind- og Udland; H. C. var Reserve-Intendant i Hæren. Hans Forretning føres nu videre af hans Enke,

Fru Marie Christensen, født den 16. Juli 1885 i Hamborg, men opvokset i Kolding, hvortil hendes Fader flyttede i 1888.

FRYDENLUND CEMENTVAREFABRIK
RØNNE

Den lille Virksomhed, som Cementstøber Andreas Larsen i Aaret 1900 startede i Rønne, ligger endnu paa samme Plads som ved Starten. Men den ser ganske anderledes ud. — Til at begynde med opførte Larsen nogle Værksteder, der ikke synede meget. Men i Aarenes Løb voksede de stadig, den ene Udvidelse fulgte paa den anden, den sidste skete i Aaret 1928, og nu staar Fabriken som en fuldt moderne Virksomhed Anno 1933 med Rørstampemaskiner, Blandingsmaskiner, Tagstensmaskine, Terrasso-Slibemaskine o. s. v. Allerede i 1909 blev der indlagt Gas og Gasmotor. En Del af Maskinerne er Larsen forøvrigt med særlig Stolthed Ejer af — han har nemlig selv lavet dem, saaledes kan nævnes, at han har konstrueret en Blandingsmaskine, der nu fabrikeres af Brødrene Anker

Fabrikant A. Larsen

Frydenlund Cementvarefabrik

i Hasle, og som er ganske fortrinlig, efter hvad Fagfolk siger. Paa Fabriken fremstilles nu Tagsten, Cementrør, Brøndringe, Mælkekølere, Havevaser, Terrasso m. v.

Fabrikant Andreas Larsen er født 1874 i Rønne, hvor hans Fader havde en lille Forretning med Fremstilling af Lersten. Unge Larsen nærede stor Kærlighed til denne Beskæftigelse, men kom alligevel i Bagerlære, blev udlært Bager og havde i et Aar selvstændig Forretning som saadan. Men saa tog hans Kærlighed til Faderens Haandværk Overhaand, og i 1910 gik han helt over til Cementstøberi, Faderens Haandværk i moderniseret Udgave. Af nævneværdige Arbejder, som er udført paa Fabriken, kan nævnes, det indvendige af Urnehallen i Rønne, som er udført af Marmorcement.

SIMON MADSEN
RØNNE

I 1883 købte Simon Madsen en lille Uld- og Trikotageforretning, beliggende i Staalegade i Rønne, startet nogle Aar i Forvejen af en Købmand Henrik Vang. — I 1886 flyttede Forretningen til Lille Torv Nr. 3, og samtidig udvidedes den til ogsaa at omfatte Manufaktur, Herrekonfektion og Klædehandel. Med Aarene blev ogsaa her Lokalerne for smaa og i Foraaret 1902 opførte Simon Madsen en ny Ejendom (lige overfor), nu Lille Torv 6, og samme Aar flyttedes hans Virksomhed dertil. Den har med Aarene vokset sig stor og beskæftiger i Dag ni Ekspedienter foruden Chefen.

Afd. Købmand Simon Madsen

Købmand Simon Madsen er født den 13. November 1857 i Rind Sogn, Jylland. Han lærte til en Begyndelse Landvæsen og kom senere ind i blandet Landhandel. Videre tog han Uddannelse i Trikotagebranchen hos Grosserer Jacob Andersen, København.

Simon Madsen har i Tidernes Løb været paalagt en Række Tillidshverv. Var en Tid i Ligningskommissionen, var Medlem af Rønne Byraad fra 1903 til 1909, og i den Tid Formand for Brolægningsudvalget og for Vejvæsenet, Medlem af Gasværksudvalget samt Brandkommissionen. — Han var i mange Aar Næstformand i Rønne Handelsstandsforening, blev i Aaret 1917 valgt til Formand for denne og blev i Anledning af Handelsstandsforeningens 50 Aars Jubilæum 1921 udnævnt til Ridder af Dannebrog.

Man vil altsaa se, at hans Medborgere har paaskønnet hans Arbejde og Indsigt.

Købmand Simon Madsen fejrede sit 50 Aars Forretningsjubilæum den 9. Januar 1933 og døde 30. Januar samme Aar.

Forretningen føres videre af hans Søn, Kai Madsen, under Firmanavnet Simon Madsen.

Simon Madsens Forretningsejendom

ERNST NIELSEN
HANDELSGARTNERI — RØNNE

Det var i Aaret 1918, at Gartner Ernst Nielsen paabegyndte sin selvstændige Virksomhed i Rønne. Nielsen begyndte i det smaa, idet han købte 3000 Kvadratalen Jord, og paa denne beskedne Plads anlagde han sit Gartneri. Ved Flid og Stræben gik det fremad, og efterhaanden var han i Stand til at købe mere Jord ind. Nu raader den energiske Mand over fire Tønder Land som Ejendom og har desuden lejet andre fire Tønder Land. — Videre raader han over seks Drivhuse paa tilsammen 2200 Kvadratalen samt et Hundrede Mistbænke. Han driver blandet Handelsgartneri og beskæftiger ti Personer. Som en Specialitet drives Kransebinderi og Udsmykning ved højtidelige Lejligheder af Kirker og Kapeller. Anlægsgartneri drives ogsaa. Endelig kan nævnes, at Nielsen har etableret Samarbejde med De forenede Granitbrud i Rønne for Anlæg af Stenhøje og Gravsteder.

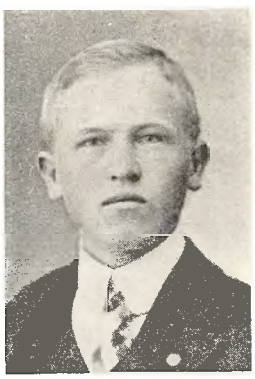

Handelsgartner E. Nielsen

Gartneriets Drivhuse og Beboelsesvillaen, som Indehaveren har ladet opføre, er forsynet med det fineste og mest moderne Anlæg for Centralvarme, det er installeret i 1933.

Fra Udstillingen i Rønne 1928

Handelsgartner Ernst Nielsen er født den 18. Februar 1891 i Rønne. Sin Uddannelse har han faaet dels i Rønne, dels i København, Roskilde og ved Aalborg. Tre Gange har han været ude at rejse paa Stipendium, og han har besøgt baade Sverige, Norge, Tyskland, Holland og Belgien og lært en Del paa Gartnerier i disse Lande.

CARL PETERSEN & SONNE
BAGERI — RØNNE

Bagermestrene Carl Petersen & Sonne overtog deres nuværende Virksomhed i Aaret 1926. De købte da Ejendommen Østergade 31 i Rønne, hvor der i Forvejen var Bageri, og foretog store Udvidelser samt Installering af moderne Maskiner til Tilberedning og Bagning af Fintbrød.

Deres Virksomhed, der beskæftiger ikke mindre end atten Personer, drives nu som almindelig blandet Bageri.

Bagermester Carl Petersen er født den 5. November 1884 i Svaneke, medens hans Medindehaver, Bagermester H. P. Sonne, er født den 14. August 1897 i Rønne. Begge har almen Uddannelse indenfor deres Branche.

JOHS. ERTHMANN
RØNNE

Købmand Johs. Erthmann

Johs. Erthmanns Agenturforretning i Rønne er oprindelig startet af Købmand Andreas Knudsen, men købtes i Aaret 1901 med tilhørende Ejendom af nuværende Indehaver. Forretningen drives stadig som Agentur og en gros Forretning og var i toogtredive Aar bl. a. D. D. P. A.s Repræsentant i Rønne.

Nu drives den som Kolonial en gros og Agentur og beskæftiger tre Personer paa Kontoret.

Omkring Aaret 1927 kom Sønnen, Johan Frederik Erthmann, ind i Forretningen som Medarbejder, og i 1931 udvidedes Virksomheden, saaledes at Erthmann jun. fik Automobilforhandlingen af Chrysler Automobiler for Bornholm. Købm. Johs. Erthmann er født 12. Juni 1872 i Nexø. Handelen lærte han i Ærøskøbing, og senere blev han Bestyrer af Chr. Thorsens Forretning i Rønne. I 1929 udnævntes Erthmann til Vicekonsul for Letland. Han har iøvrigt i Aarenes Løb haft en Række Tillidshverv; bl. a. har han været Formand for Rønne Discontobanks Bestyrelse. Som Helhed har Købmand Erthmanns Virksomhed i Aarenes Løb spændt over vide Felter, fremmet ved den almindelige Anseelse, han nød, og ved hans skarpe Købmandsblik.

BILLEDSKÆRER CHR. KOEFOED
RØNNE

Chr. Koefoed har altid med en ganske særlig Interesse beskæftiget sig med plastiske Arbejder i forskellige Materialer og Stilarter, særlig dekorative Træarbejder, og han tegner selv sine Modeller. Desuden beskæftiger han sig med Møbeltegning for samtlige Møbelsnedkere paa Bornholm. I Aarenes Løb har han lavet adskillige interessante Arbejder baade til Danmark og til Udlandet, bl. a. kan nævnes Altertavlen i Klemens Kirke paa Bornholm og en Altertavle til Vejstrup Kirke paa Fyen. Endvidere har Koefoed, som har gennemgaaet en righoldig Skole i Udlandet, deltaget i Restaureringsarbejder i mange Kirker og har lavet en Orgelfacade til Jerusalemskirken i København. —

Billedskærer Chr. Koefoed

Paa hans Værksted i Rønne, hvor der beskæftiges fra to—seks Mand, fremstilles dekorative Træarbejder af enhver Art, Møbler i franske Stilarter, Uhrkasser, Lysekroner og Kirkearbejder.

Billedskærer Christian Koefoed, der begyndte sin Virksomhed i 1906, er født den 12. April 1882. Som udlært i sin Kunst rejste han til London, hvor han gennem et treaarigt Ophold arbejdede for Liverpool-Domkirkens Arkitekt, Sir Charles Nicolson. Derfra tog Koefoed til Paris, Berlin, Wien, Rom og Neapel, og efter seks Aars lærerigt Ophold i Udlandet startede han Forretningen i Rønne. Siden 1917 har han ledet Klassen for Modellering i Ler paa Rønne tekniske Skole.

CHR. BIDSTRUP
RØNNE

Chr. Bidstrups Kul- og Trælastforretning i Rønne har sin Grundlæggelse ret langt tilbage i Tiderne. Forretningen startedes den 8. April 1851 af Købmand A. P. Schor, der efterhaanden fik Part i adskillige Skibe og iøvrigt drev en meget betydelig Forretning.

I 1877 optog Købmand Schor sin Svigersøn, Købmand C. P. Bentzen, i Firmaet, og da Grundlæggeren i 1885 afgik ved Døden, indtraadte hans Søn, Købmand C. M. Schor, i sin Faders Plads. Det var ved den Tid, at Forretningen efterhaanden specialiserede sig til sin nuværende Branche, medens Rederiforretningen traadte mere i Baggrunden.

Købmand M. Th. Bidstrup

Den 15. Maj 1901 afstodes hele Virksomheden til Købmand Chr. Bidstrup, under hvis dygtige og energiske Ledelse den ansete gamle Forretning voksede betydeligt. I Aaret 1918 optoges Chr. Bidstrups Søn, M. Th. Bidstrup, som Kompagnon, og Fader og Søn arbejdede i Fællesskab indtil 1923, da Chr. Bidstrup døde. Hans Enke, Fru Marie Bidstrup, indtraadte i hans Sted og virkede som Medindehaver indtil 1932, da M. Th. Bidstrup blev eneste Indehaver.

I Aarenes Løb har den kendte Forretning naturnødvendigt set store Omforandringer og Udvidelser. I 1923 byggedes Kulkran og indrettedes Kulplads ved Havnen. Forretningen beskæftiger i Dag elleve Personer. Den

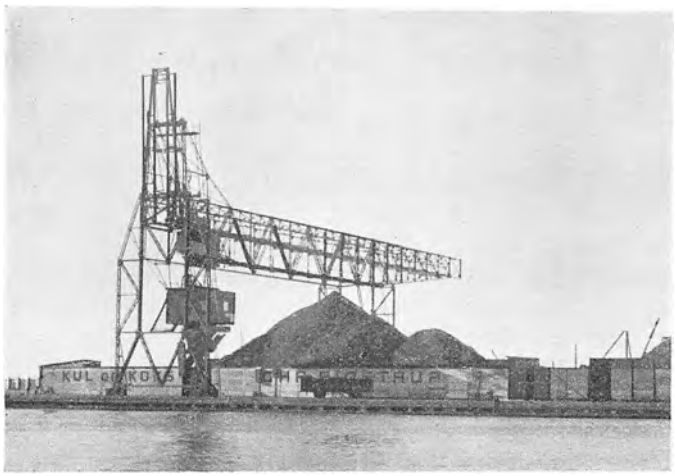

Forretningens Lagerplads ved Havnen

handler baade med Kul, Koks, Cinders, Brænde, Træ- last og Bygningsartikler samt Cement. Eneforhandling for Rønne for de kendte Welbeck Miner haves.

Købmand M. Th. Bidstrup er født den 11. August 1883 i Rønne. Hans Navn er kendt og anset over hele Øen samt ogsaa uden for denne.

Bidstrup har i tretten Aar været Byraadsmedlem i Rønne, og i otte Aar har han været Medlem af Ligningskommissionen. Han er Formand for A/S Bornholms Maskinfabrik, Næstformand i Bestyrelsen for De forenede Granitbrud, i Bestyrelsen for Bornholms Telefonselskab, sytten Aar i Bestyrelsen for Bornholms Lervarefabrik, Revisor i Bornholms Arbejdsgiverforening, Reder for Motorskibet „Freja", Rønne, paa elvte Aar i Bestyrelsen for Bornholms Højskole og desuden i Repræsentantskabet for Rønne—Nexø Banen. Endelig kan nævnes, at Bidstrup er Konsul for Estland. I 1933 har Bidstrup efter eget Ønske trukket sig tilbage fra Bestyrelserne i Bornholms Lervarefabrik og Bornholms Højskole.

VIGGO GLISTRUP
RØNNE

Viggo Glistrups Købmandshandel i Rønne aabnedes den 11. Maj 1909 paa samme Sted, hvor den stadig findes. Der begyndtes med Kaffe en gros og en detail.

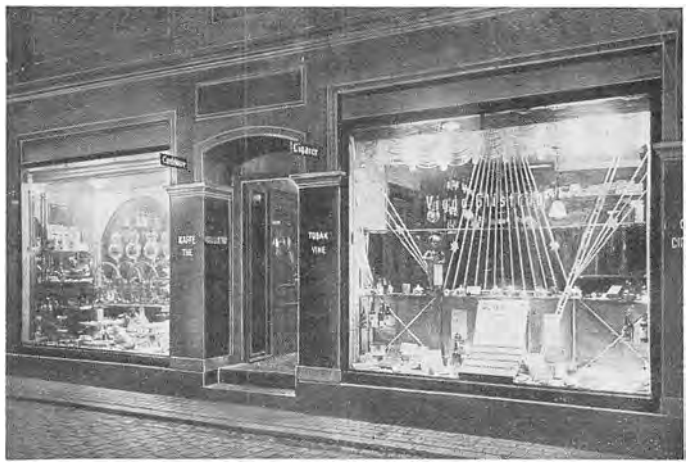

Viggo Glistrups Købmandshandel

I 1911 optoges Frugt en gros og i 1912 Chokolade og Sukkervarer baade en gros og en detail. I 1916 købte Viggo Glistrup Ejendommen, hvorved Forretnings- og Lagerlokalerne kunde udvides betydeligt.

Varerne leveres overalt paa Øen, og Forretningen, der ved Starten klaredes omtrent ved Indehaverens egen Hjælp, beskæftiger nu seks Personer.

I 1932 skete en yderligere Udvidelse, idet Glistrup fik Lager af C. W. Obels Cigarer og Tobakker.

Købmand Viggo Glistrup er født den 18. Januar 1882 i Nexø. Han lærte Handelen i Allinge, hvor han har været ansat i syv Aar efter udstaaet Læretid.

Viggo Glistrup er Medlem af Discontobankens Bestyrelse og af Bestyrelsen for Turistforeningen.

GULDSMED GEORG KOLLING
RØNNE

Georg Kollings Forretning menes at være Danmarks ældste Guldsmedeforretning. Den er startet i Aaret 1849

Den gamle Butik

af Otto Georg Kolling, som var dens Indehaver indtil 1888, da Sønnen, Georg Kolling, traadte til. Sidstnævnte døde 30. April 1933, og hans Enke fortsætter nu Forretningen.

Guldsmed Georg Kolling var ogsaa Dentist, kendt over hele Landet for sin Dygtighed til Indsætning af kunstige Tænder. I det hele taget faar Kolling det Eftermæle, at han var Haandværkeren af den gode gamle Skole, Haandværker lige til sin Død, og Guldsmedehaandværket var hans et og alt. Gennem Aarene har hans Hustru, Fru Ida Kolling, trofast staaet ved hans Side og har været ham en god Hjælper i Forretningen.

Georg Kolling var født i Rønne den 11. Januar 1852. Han kom i Lære i København i 1866 og var der i seks Aar. Han kom da hjem og var i Faderens Forretning. Men allerede som tolvaarig Dreng sad han paa sin Faders Værksted i sin Fritid og arbejdede som det flittige Menneske, han alle Dage har været.

Otto Georg Kolling

Georg Bærendt Kolling

Den nuværende Butik

ARBEJDERNES FÆLLESBAGERI
RØNNE

Andelsselskabet Arbejdernes Fællesbageri, Ny Østergade, Rønne, er grundlagt i Aaret 1919. Der beskæftiges i Bageriets Tjeneste ti Personer, og der bages baade Rugbrød, Halvsigte- og Normalbrød samt Fintbrød. Omsætningen er stadig stigende, og i 1924 maatte der en Udvidelse af Distributionslokalerne til.

Andelsselskabets Bestyrelse er for Tiden følgende Herrer: Typograf Kürstein, der er Forretningsudvalgets Formand, Kontorbestyrer H. Nielsen, Arbejdsmand Valdemar Jensen, Smed Lundgren og Kommunebogholder P. Mikkelsen. Typograf Kürstein har været Formand siden 1925.

Bageriets Drift ledes nu af Kürstein. Den faglige Ledelse er underlagt Bagermesteren. Kürstein er født den 22. Marts 1888 i Korsør, hvor han blev udlært Typograf. I ti Aar indtil 1918 havde han Ansættelse i Næstved og rejste saa til Bornholm. Forretningsfører Kürstein er Medlem af Rønne Byraad siden 1925 og er Formand og Kasserer i Dansk Typografforbunds Afdeling for Bornholm samt Medlem af Dansk Typografforbunds Hovedbestyrelse. Videre er han Medlem af Teknisk Skoles Bestyrelse, af Allingebanens Bestyrelse og af Bestyrelsen for Bornholms Amts 1. Valgkreds. Endelig kan nævnes, at Kürstein er Næstformand i Socialdemokratisk Forening for Rønne, og at han desuden er Finansministeriets Repræsentant i Ledelsen af Rønne—Nexø Jernbanen.

Formanden, Typograf M. Kürstein

Bageriets Bestyrer

ERNST NIELSENS STENHUGGERI
RØNNE

Ernst Nielsens Stenhuggeri i Rønne grundlagdes i Lille Madsgade i 1911 af Ernst Nielsen og H. Riis, som drev det i Kompagniskab indtil i 1922. Det nævnte Aar opkøbte De forenede Granitbrud forskellige Stenhuggerier rundt om paa Bornholm, bl. a. Nielsen & Riis' Stenhuggeri. Fra 1922—29 havde Nielsen derefter Udsalg fra De forenede Granitbrud paa sin nuværende Plads i Søndre Allé, men tog saa atter fat for egen Regning. I Aarenes Løb har han faaet en god Forretning. Hans Speciale er Gravmonumenter, og han har leveret flere store og

smukke Monumenter til kendte Borgeres Familiegravsteder. Men ogsaa med Bygningsarbejder er Nielsen fortrolig og har bl. a. leveret Granitarbejde til Rønne Kirke

Ernst Nielsens Stenhuggeri og Monumentforretning

og til Rønne Kommuneskole samt til Amtssygehuset. Hans Søn er nu optaget i Firmaet.

Stenhugger Ernst Nielsen er født den 18. Februar 1885 i Rønne. I De forenede Granitbrud lærte han Stenhuggeriet og arbejdede en Tid i Vangs Stenhuggeri og i Aarhus. Hans Søn, Stenhugger Ricard Nielsen, er født den 17. Juni 1908 i Rønne. Ogsaa han har lært sit Fag i De forenede Granitbrud.

AAGE KOFOED
RØNNE

Købmand Aage Kofoed, Rønne, er Indehaver af et af Byens nyeste Firmaer, idet han den 29. September 1930 etablerede sig deri Byen. Ganske vist har den Forretning, hvormed han startede, eksisteret i elleve Aar, før Kofoed kom til, men ikke som selvstændig Virksomhed; den var Filial af Rønne Brugsforening. Nu ledes Forretningen som almindelig Kolonialhandel med Specialer som Vin og Konserves i skønsomt Udvalg.

Købmand Aage Kofoed er født den 29. Juni 1906 i Knudsker. Han lærte Handelen i Sandvig Brugsforening

Aage Kofoeds Forretning

og Hasle Brugsforening og har gennemgaaet Kursus paa Handelsskolen. Kofoed er en driftig ung Mand, der venter at kunne oparbejde en stor Handel i Rønne.

TH. BANG RØNNE
KOLONIAL- OG MATERIALFORRETNING RØNNE

For omkring halvtreds Aar siden grundlagdes Th. Bang Rønnes Forretning af Købmand Theodor Kofoed, hvis Enke blev gift med Købmand Martin Jensen, som var Indehaver af Forretningen indtil 1910. Th. Bang Rønne købte da Forretningen, der var anlagt og stadig arbejdede som blandet Købmandshandel. Bang Rønne har siden Overtagelsen iværksat betydelige Udvidelser og har bl. a. oprettet en Afdeling for Sygeplejeartikler. Forretningens gamle Kaffebrænderi blev i 1928 moderniseret og tilført nye Maskiner. Ejendommen er opført i 1883 af A. P. Brodersen. I 1925 blev den underkastet en større Ombygning, hvorved Forretningslokalerne udvidedes betydeligt. Der beskæftiges

Købmand Th. Bang Rønne

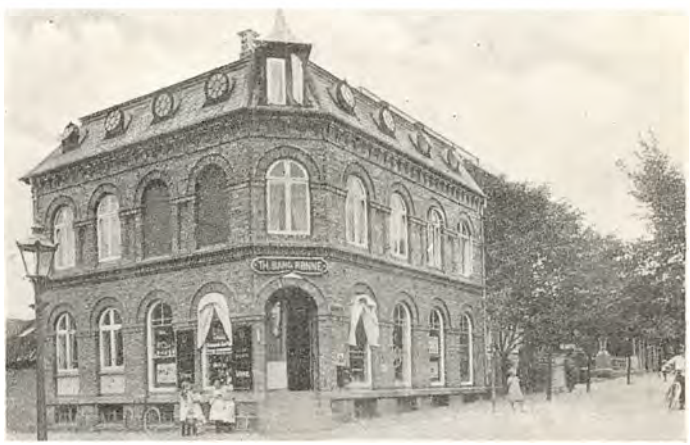

tre Personer, og der haves Lager af alt i Kolonial, Material og Sygeplejeartikler.

Købmand Th. Bang Rønne er født den 15. Juli 1884 i København. Sin første Uddannelse fik han hos Købmand Otto Hee, Vordingborg. Teoretisk Uddannelse har han faaet paa Købmandsskolen i København.

Th. Bang Rønne sidder i Bestyrelsen for Købmandsforeningen i Rønne.

H. P. LARSEN
HANDELSGARTNERI — RØNNE

H. P. Larsens Handelsgartneri i Rønne er nu saa stort, at det giver Arbejde til ti—tolv Mand. Det har det ikke altid været. I 1902, da Hr. Larsen begyndte, var han alene om det hele, der var ikke Raad til at holde Hjælp, men efterhaanden kom der jo Liv i Foretagendet, og et Par

Aar efter Starten blev der baade Anledning og Raad. Der begyndtes i 1902 paa en halv Td. Land, og i 1903 byggedes det første Drivhus. — Larsen solgte dog i 1910 det oprindelige Gartneri og købte de fire Tdr. Land, han nu driver. Han har nu syv Drivhuse og 150 Mistbænke. Gartneriet drives som blandet Handelsgartneri.

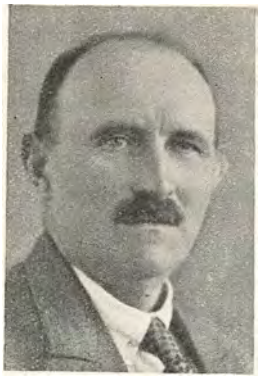

Handelsgartner H. P. Larsen

Handelsgartner H. P. Larsen er født den 7. Oktober 1876 paa Bornholm. Sin første Uddannelse fik han hos Wohlleben i Stige ved Odense, og han har rejst en Del i Udlandet, hvor han i England, Holland og Belgien har studeret sit Fag. Larsen er Formand for de bornholmske Gartnere og har forskellige andre Tillidshverv.

H. P. Larsens Gartneri

RØNNE PORCELÆNS-UDSTYRSFORRETNING
STORE TORVEGADE 1 — RØNNE

Rønne Porcelænsudstyrsforretning er grundlagt i 1908 af Caroline Dam, født Bendtsen. Fruen drev Forretningen alene indtil 1914, da den havde naaet en betydelig Omsætning, og P. Dam, der fra Starten havde været interesseret i Foretagendet, indtraadte i Arbejdet, og P. Dam er nu Indehaver. Forretningen gik saa godt fremad, at man i Aaret 1914 kunde udvide Butik og Lagerrum, og i 1921 ændredes dens Branche fra Galanteri til Porcelæn. Nu sælges Køkkenudstyr, Glas, Porcelæn, Krystal og Keramik. Der haves Eneforhandling for Bornholm af Søholms Keramik og Syltekrukker.

Købmand P. Dam

Fru Caroline Dam

Købmand P. Dam er født den 10. Juni 1870 i Vestermarie og er oprindelig udlært som Haandværker.

LONDONER HERREMAGASIN
RØNNE

Londoner Herremagasin i Rønne er grundlagt i Aaret 1917 af den nuværende Indehaver, Holger Søndergaard, der etablerede sig i Ejendommen Store Torvegade 20. Ejendommen er opført i 1914 af Malermester P. Lau.

I 1923 var Forretningens Omsætning bleven saa stor, at en Udvidelse af dens Lokaler maatte gennemføres, og i 1927 købte Søndergaard Ejendommen. Forretningen omfatter alt i Herreekvipering.

Købmand Holger Søndergaard er født i Skive den 30. Januar 1892 og er udlært ved Manufakturhandelen gennem fem Aar hos Købmand Serritslev.

CEMENTSTØBERIET „FIX"
RØNNE

Cementstøber Ludvig Christian Larsen grundlagde Cementvarefabriken „Fix" i 1910, idet han dog først i 1913 etablerede sig paa sin nuværende Plads, hvor han byggede baade Beboelseshus og Fabrik. Ludvig Larsen er en blandt de mange, der maatte begynde med meget

smaa Midler. Dette afskrækkede ham dog ikke, han arbejdede fra Morgen til Aften, og i Aarenes Løb saa han Virksomheden vokse og blive et værdifuldt Aktiv. Hans

Cementstøberiet „Fix"

Ejendom spænder over 4315 Kvadratalen, og der er blevet fremstillet i hans Støberi store Mængder af Tagsten, Cementsten, Fliser, Støtter, Have-Kantsten og Rør. Larsen havde gode Erfaringer, før han etablerede sig, idet han har arbejdet paa flere store Cementstøberier paa Bornholm, bl. a. paa Frydenlunds Cementvarefabrik.

Fabrikant Ludvig Larsen er født den 28. December 1877 i Aaker Sogn.

H. JENSENS EFTF.
LILLE TORV 12 – RØNNE

Uhrmager H. P. Rønne

I Aaret 1932 overtog Uhrmager H. P. Rønne den Forretning, som i en længere Aarrække havde været drevet af Uhrmager Th. Jensen, Lille Torv 12 i Rønne. Forretningen har tilhuse i en Ejendom, der er opført af Thorvald Jensen og ombygget i 1913. Den har et velforsynet Lager af Guld- og Sølvuhre, Guld- og Sølvvarer samt Optik. Skal man have et nyt Uhr eller bedre Briller, saa gaar man for mange Bornholmeres Vedkommende ind til Th. Jensens Eftf. — Uhrmager H. P. Rønne er født den 5. December 1901 i Rønne. Han er udlært som Uhrmager hos Th. Jensen, hos hvem han var ansat, indtil Forretningen overgik i hans Hænder.

ALFRED JØRGENSEN
HANDELSGARTNERI — RØNNE

Handelsgartner Alfred Jørgensen

Handelsgartner Alfred Jørgensen, Rønne Vang, driver kombineret Landbrug og Gartneri, ialt paa seks Tdr. Land. Han begyndte Gartneriet i 1915, og sine Produkter sælger han for Størstedelens Vedkommende til Grønthandlerne, men har dog ogsaa en Del Detailhandel. Til Gartneriet hører to Drivhuse og en Række Mistbænke. — Der beskæftiges ialt fire Personer. — Alfred Jørgensen er født den 21. November 1883 i Rønne.

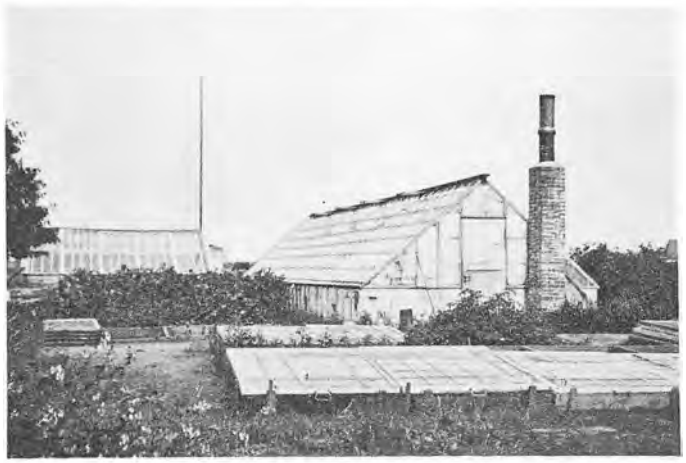

Alfred Jørgensens Handelsgartneri

ANDREAS PEDERSEN
STORE TORVEGADE 42 — RØNNE

Købmand Andreas Pedersen

Andreas Pedersens Forretning er grundlagt den 26. April 1907 af den nuværende Indehaver. — Forretningen er oprindelig anlagt som Produkthandel, men allerede i 1913 udvidedes den til ogsaa at omfatte Støbegods. I 1910 købte Pedersen Ejendommen, og i 1920 foretog han en Ombygning af denne, hvorved Butikslokalerne udvidedes. Samtidig optoges foruden Støbegods ogsaa Isenkram. Der haves Ene-

forhandling af Vejle Støbegods for Rønne og Omegn samt Depot for Ilt og Gas fra Dansk Acetyléngasværk.

Købmand Andreas Pedersen er født den 10. April 1877 i Vejlby ved Aarhus. Han er oprindelig uddannet som

Andreas Pedersens Forretning

Landmand og har som saadan arbejdet i Tyskland i syv Aar. Senere kom han ind i Faget hos Købmand Alfred Nielsen i Aarhus, hvor han var i andre syv Aar, indtil han etablerede sig i Rønne.

SVEND FREDERIKSEN
KØBMANDSHANDEL — RØNNE

Købmand Svend Frederiksen

Købmand Thorvald Grønberg købte i Aaret 1894 i Rønne en Ejendom, i hvilken der tidligere var drevet blandet Manufakturhandel. Det var en gammel og interessant Ejendom, og Grønberg lod den gøre i Stand fra inderst til yderst. Det kan saaledes nævnes, at der endnu i Kontorlokalet findes et udskaaret Træloft, som Grønberg har ladet lave, og hvorpaa Kaffen er symboliseret. Huset er nu over hundrede Aar gammelt.

Købmand Grønberg begyndte sin Handel som Detailforretning i Kolonial, men udvidede den senere til ogsaa

at omfatte Kaffe en gros. Dette slog mægtigt an, og Forretningen voksede sig stor i Aarenes Løb. — Det varede ikke særligt mange Aar, før Privatlejligheden i Stueetagen maatte tages ind til Butik. I 1902—03 installeredes et Kaffebrænderi i en Sidelænge. Grønbergs Kaffe blev efterhaanden et saa kendt Speciale, at denne Del af hans Forretning efterhaanden blev en af de største paa Bornholm. — I 1928 døde Købmand Grønberg, og hans Virksomhed blev overtaget af den nuværende Indehaver, Svend Frederiksen, der fortsætter i samme Aand som hidtil.

Købmand Svend Frederiksen er født i 1893 i Ordrup ved København. Han lærte Handelen i København og gik paa Handelsskole dér. I 1921 ansattes han som Prokurist hos Købmand Grønberg, hvis Forretning han ledede i Aarene 1921—28 under Chefens Sygdom. Svend Frederiksen er Medlem af Repræsentantskabet for Bornholms Laane- og Diskontobank samt Medlem af Rønne Ligningskommission.

RØNNE
VIN- OG CIGARFORRETNING

Rønne Vin- og Cigarforretning, Tornegade 2, er grundlagt 1888 i Lille Madsgade 47 af Laurits Peter Andersen.

I 1910 blev den overtaget af Købmand Herman Hansen Lou. Forretningen er oprindelig grundlagt som en blandet Købmandshandel, og denne fortsættes stadig i samme Ejendom. I April 1921 udskiltes Vin- og Cigarafdelingen og flyttedes til Tornegade 2. Ejendommen Lille Madsgade 47 er opført af Købmand L. P. Andersen.

Rønne Vin- og Cigarforretning indehaves nu af Enkefru Mathilde Lou og har en ret stor Handel med Vin og Spirituosa samt Cigarer, Cigaretter og Tobak.

Købmand Herman Hansen Lou fødtes den 20. Januar 1886 i Svaneke. Han blev oprindeligt udlært som Møbelsnedker, hvilket Fag han ogsaa beskæftigede sig med det første Aar, efter at han havde overtaget Købmandshandelen. Men eftersom Handelen voksede, tog den hele hans Tid og ligeledes hans Hustrus. Fru Lou havde fra sin første Ungdom bistaaet Faderen, Købmand Andersen, i hans Virksomhed, saa hun var godt inde i Arbejdet.

Købmand Andersen og Købmand Lou var begge i en Aarrække Medlemmer af Rønne Handelsstandsforenings Bestyrelse.

BRØDRENE ANDERSEN
STENHUGGERI — RØNNE

Stenhugger Hans Andersen, en Slider af den gamle Skole, paabegyndte i Aaret 1888 et Stenhuggeri i Rønne.

K. Andersen

O. Andersen

Han begyndte meget smaat ved Hjælp af egne Kræfter i bogstavelig Forstand. Men hans Flid og Arbejdsvilje kronedes med Held, og han fik efterhaanden noget ud af sit Foretagende. Han fik store Arbejder at levere, bl. a. til Odense Sygehus, og før han døde i 1918, kunde

Rønne Havnefyr udført i blaa Rønne-Granit

han se tilbage paa vel udført Gerning. Hans Enke fortsatte ved sine Sønners Hjælp Virksomheden indtil 1920, da Sønnerne selv overtog denne.

Ogsaa i de senere Aar har Brødrene Andersens Stenhuggeri haft store Arbejder at udføre, bl. a. Rønne Havnefyr samt Granitarbejde paa Rønne Alderdomshjem. Ligeledes haves store Leverancer i Gravmonumenter, bl. a. nogle meget store Monumenter til Vestre Kirkegaard i København. Iøvrigt beskæftiger Firmaet sig med alt henhørende under Stenhuggeri.

De to Brødre, O. Andersen og K. Andersen, er født henholdsvis i 1888 og i 1890 i Rønne. De er begge oplærte hos Faderen.

RØNNE SKIBS- OG BAADEBYGGERI
RØNNE

Rønne Skibs- og Baadebyggeri er grundlagt i Aaret 1840 af Skibsbygger S. P. Bech. Denne Mand var besjælet af en usædvanlig stærk Vilje til at yde noget stort, en ukuelig Energi, der trodsede enhver Modgang, og et stort Fond af Flid og Dygtighed. Paa hans Skibsværft byggedes snart det ene Barkskib større og stoltere end det andet, og naar et saadant Skib løb af Stabelen, var det Festdage for hele Byen. — I 1850, da Værftsejeren fyldte 35 Aar, havde han allerede bygget mange Skibe, af hvilke det største hed „Asathor". I 1850 alene byggede han ikke mindre end tolv Skibe, og Værftet beskæftigede et Hundrede og tyve Mand — det var mange Mennesker i de Tider.

Skibsbygger Christian Lind

Skibsbygger Bech var en beundret Mand overalt paa Bornholm, ja, forresten i hele Danmark. Thi det var et helt Særsyn, at et privat Skibsværft kunde udvikle saa stor en Kraft og gøre sig saa stærkt gældende i Konkurrencen med Ind- og Udland. Da Kong Frederik den Syvende i 1851 gæstede Bornholm, viste den folkekære Konge Værftet megen Interesse; paa dette Tidspunkt havde Bech allerede bygget 61 Skibe.

Men selv den sejrrigeste Mand kan gaa bag af Dansen, selv den stærkeste kan komme ud for Situationer, han ikke kan løfte. Bech byggede ogsaa Møllerier, og disse blev hans Smertensbørn. Efter at han havde bygget flere

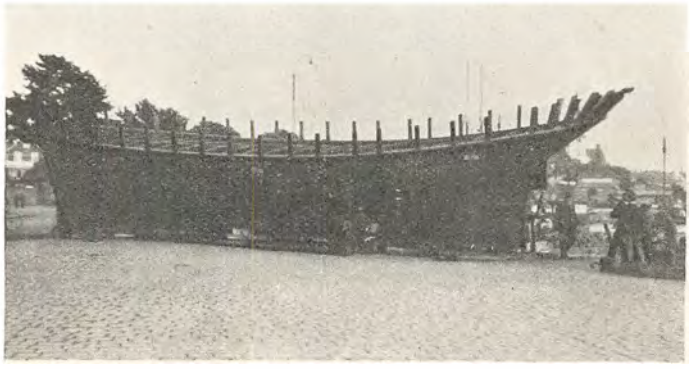

Fra Rønne Skibs- og Baadebyggeri

store Møllerier paa Bornholm, maatte han indgive sit Bo til Konkurs . . . Den 3. Oktober 1866 tiltraadte han Stillingen som Bygmester paa Kalmar Skibsværft — en Plads, som han bestred i tretten Aar. Han fandt sin Død i Bølgerne paa en Rejse fra Rønne til København i 1879 — en Skæbnens Ironi, forsaavidt som han selv bar Medaljen for Skibbrudnes Redning, der var tildelt ham af den russiske Kejser.

Efter Bechs Afrejse til Kalmar overtog Skibsbygger Sandorff Værftet og fortsatte dets Virksomhed indtil 1876, da det saa blev overtaget af S. M. Bech, en Søn af S. P. Bech. Den unge Bech havde lært hos Faderen og kom fra Sverige, hvor han havde bygget Skibe i tre Aar. I hans Eje var Værftet indtil 1915, da det overtoges af A. P. Sorth. I 1918 overtog Skibsbygger Lind det og driver det nu. S. M. Bech døde i 1916.

Det første Arbejde under Skibsbygger Linds Regime var tremastet Skonnert „John" af Rønne. Værftet har senere bygget en hel Del Fiskefartøjer, dels til Bornholm, dels til Tyskland og Polen, saa det hævder sig ogsaa i vore Dage stolt i Konkurrencen med Ind- og Udland. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at S. P. Bech i sin Tid byggede adskillige Skibe til Grønlandske Handel.

Værftet laa til en Begyndelse nede ved Havnen, men efterhaanden som denne skulde udvides, rykkede Værftet længere ind i Byen. Det er vokset sammen med denne i mere end een Forstand.

Den nuværende Værftsejer, Skibsbygger Christian Lind, er født den 5. Maj 1885 i Svaneke. Han lærte Skibsbyggeriet hos H. P. Hansen i Svaneke og har senere arbejdet paa Frederikssund og Helsingør Skibsværfter. Sønnen, Ole Lind, lærer nu Skibsbyggeri hos sin Fader.

CHR. CHRISTIANSEN
SKIBS- OG BAADEBYGGERI RØNNE

Det var i Aaret 1925, at Chr. Christiansen startede sit Skibs- og Baadebyggeri i Rønne Sydhavn. Christiansen begyndte smaat, men arbejdede sig ihærdigt fremad, og nu beskæftiger han til Stadighed fire Mand. Det første Arbejde, han fik, var en Fiskekutter, 34 Fod lang, og han har i de forløbne Aar bygget flere Kuttere og adskillige Baade. Sine Værksteder ved Havnen har han selv opført, og der blev straks installeret elektrisk Kraft samt de fornødne Maskiner. Der er ogsaa Værksted for Reparationer.

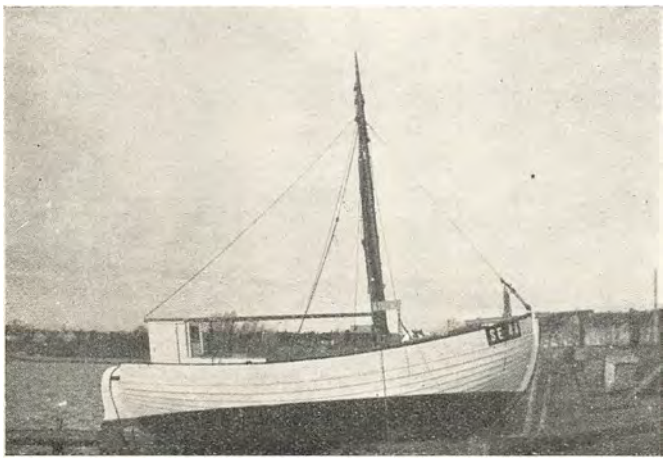

Fra Chr. Christiansens Skibs- og Baadebyggeri

Skibsbygger Christiansen er født i Rødvig paa Stevns den 26. Oktober 1899. Sit Haandværk lærte han hos Faderen, der var Skibsbygger paa Stevns indtil 1927, og har senere arbejdet paa Øxnebjerg Skibsværft i Svendborg samt i Hundested, saa han er godt inde i de Krav, der stilles til Kuttere og Baade af vore Dages Fiskere.

JENS V. NIELSEN
STORE TORV — RØNNE

Jens V. Nielsens Material- og Købmandshandel paa Store Torv i Rønne er vistnok startet i 1889, den blev grundlagt af Købmand Thor Kaas, som i 1920 solgte den til Købmand Jens V. Nielsen. Overtagelsen skete den 2. Marts 1920. Forretningen er siden den Tid blevet langt større end tidligere. Ved Overtagelsen beskæftigede den tre Personer, nu giver den Arbejde til seks. Forretningen omfatter Material, Kaffe, Vin og Cigarer samt finere Kolonialvarer m. v.

Jens V. Nielsen

Købmand Jens V. Nielsen er født i Frederiksborg Amt den 25. September 1887. Han lærte Handelen hos Købmand Chr. G. Larsen i Hørsholm og fik Kontoruddannelse i København. I mange Aar var han ansat hos Købmand P. Kure, Nordlandets Handelshus i Allinge.

Jens V. Nielsen er Næstformand i Rønne Købmandsforening og sidder i Bestyrelsen for den stedlige Afdeling af „Dansk Arbejde" samt Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse. Endvidere er han handelskyndigt Medlem af Handelsretten for Rønne Retskreds.

DANSK-SVENSK STAAL
AKTIESELSKAB
STORE TORVEGADE 7 — RØNNE

Købmand H. A. Westh

Dansk-Svensk Staal Akts. Afdeling i Rønne er etableret den 15. Juli 1930 af Købmand H. A. Westh. 1. April 1932 udvidedes Forretningen med et Reparationsværksted for Cykler. Iøvrigt er Firmaets Branche Handel med Cykler og Cykledele, Isenkram, Værktøj, Sportsartikler, Vaaben og Ammunition.

Købmand H. A. Westh er født den 29. Oktober 1905 i Nyker Sogn og har almen Handelsuddannelse. I en Tid var han ansat i København i Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeningers Isenkramafdeling og har desuden haft Stilling i tre Aar i Nyker Brugsforening.

Dansk-Svensk Staal Akts. beskæftiger allerede fem Personer.

AKSEL ECKBERG
RØNNE

Aksel Eckbergs Kolonialhandel har Lokaler i en gammel Patricierejendom. Det vides, at i 1798 ejedes Huset af Skipper Jørgen Hansen Kjøller, der senere solgte den til en Mand ved Navn Hans Pedersen. Denne afstod igen Huset til Slagtermester Andersen Frandsen, som byggede en Fløj af Bindingsværk. I 1830 solgtes Ejendommen til Uhrmager Møller, der var almindeligt kendt som Fremstiller af Bornholmeruhre. Men det ærværdige gamle Hus skulde stadig se nye Virksomheder inden Døre. I 1870 foretog den daværende Ejer, Bager Mathias Møller, en betydelig Ombygning. Omkring ved Aaret 1890 overtog Broderen, A. H. Møller, den saaledes omforandrede Ejendom og oprettede en Købmandsforretning. — Denne Forretning drev Møller indtil 1912, da den nuværende Ejer købte den. Købmand Aksel Eckberg har flere Gange udvidet Butiken og Lagerlokalerne.

Aksel Eckberg

Aksel Eckberg er født den 21. Juni 1879. I tolv Aar var han ansat ved Teglværksindustrien i sin Fødeby og var derefter i seks Aar Bestyrer af Rønne Brugsforening.

KNUDSKER MØLLE
KNUDSKER PR. RØNNE

Knudsker Mølle er grundlagt i Aaret 1876 af Møller Julius Clausen. Paa Stedet, hvor den ligger, har der dog ogsaa før den Tid været Mølle, men kun af et mindre Format. Faa Aar efter, at Clausen havde bygget den nye Mølle, solgte han den til Møller Vest i 1884. I 1906 brændte Mølleboligen og det tilhørende Bageri, saa da Møller Vest i 1922 solgte Bedriften til sin Søn, omfattede den kun selve Møllen og en Byggeplads. Vest jun. byggede saa nyt Bageri og Beboelseshus. Han var Indehaver og Leder af begge Dele indtil 1931, da han mageskiftede med en Landejendom i Vestermarie, tilhørende Peter Mortensen, som altsaa nu er Ejer af Knudsker Mølle og Bageri, men som har bortforpagtet Virksomheden til sin Søn, Aage Mortensen. Peter Mortensen havde før været Mølleejer. Han ejede Hundshale Mølle fra 1901, solgte denne i 1904 og købte

Møller Aage Mortensen

Smørenge Mølle, som han atter afhændede i Oktober 1926. Knudsker Mølle drives som Handelsmølle med Salg af Korn, Mel og Skraa. Bageriets Salg sker fra Butik og Vogn. — Møller Aage Mortensen er født den 4. Januar 1907 paa Smørenge Mølle. Han har faaet sin Uddannelse hos Faderen.

GARTNERIET FRYDENLUND
RØNNE

Gartner Svend Hansen

I Aaret 1914 forpagtede Gartner Svend Eskild Hansen en Ejendom paa fem Tdr. Land, beregnet til Landbrug. — Senere skred han til Køb af Ejendommen og anlagde et Gartneri paa dens Jorder. Det første Drivhus byggedes i 1919. Det sidst byggede Drivhus er fra 1930, og der er nu seks ialt, omfattende ca. 3800 Kvadratalen. Desuden er der 200 Mistbænke. Men samtidig med, at denne Udvikling har fundet Sted, er Gartneriets Jorder udvidet til at omfatte tyve Tønder Land. Der drives blandet Handelsgartneri med Tomater, Agurker, Jordbær, Blomkaal, Karotter og tidlige Kartofler som Specialer. Gartneriet er udelukkende baseret paa Salg en gros. Det beskæftiger nu ti Personer, medens Indehaveren til at begynde med maatte nøjes med sin egen Arbejdskraft i hele Virksomheden. Som et Tegn paa den stedfundne Udvikling kan noteres, at Gartneriet Frydenlund nu præsterer ca. 14000 Kilo Tomater aarligt. — Endelig bør nævnes, at der haves et stort Blomstersalg, hvoraf Chrysanthemums, Cyklamen, Begonier og Hortensialøg er Speciale om Vinteren, alt en gros og for en stor Dels Vedkommende befordret rundt paa Øen i egen Lastvogn.

Eneindehaver er Handelsgartner Svend Hansen, født den 12. December 1885 i Ringe paa Fyen. Han er uddannet som Landmand og har taget Kursus paa Fyens Stifts Husmandsskole samt Gartnerkursus. Svend Hansen er Kasserer i Gartnerforeningen for Bornholm og Bestyrelsesmedlem i Bornholms Haveselskab.

Gartneriet Frydenlund, Rønne

BORNHOLMS AUTOHJÆLP
RØNNE

Mekaniker Kai Andersen

Den 1. Februar 1932 startede Mekaniker Kai Andersen i Rønne et Værksted for Automobilreparation. Han havde kun sig selv og en Dreng til at besørge det daglige Arbejde. Allerede nu arbejder han med to Svende og en Lærling. Hertil kommer, at Andersen den 1. Maj 1933 overtog Repræsentationen for Zoneredningskorpset med Ledelse af dettes Station i Rønne, omfattende Brandvogne og Kranvogn. Til Hjælp i givet Tilfælde har han Overenskomst med seks Mand til hurtig Udrykning — foruden det faste Personale. Iøvrigt beskæftiger Bornholms Autohjælp sig med alt henhørende under Auto-Reparation samt Reparation af Motorcykler og Tractorer.

Mekaniker Kai Andersen er født i 1903 i København og har lært hos Bülow & Co. I fire Aar rejste han som Tractormontør for Trolle & Yde og blev derefter Værkfører hos Poul Rasch i Rønne i over fire Aar, indtil han startede for egen Regning.

WILHELM RØNNE
RØNNE

Den 1. Maj overtog Direktør Carl Kjellberg Aktieselskabet Wilhelm Rønnes Forretning i Rønne. Kjellberg havde i Forvejen været ansat som Direktør for Firmaet siden 1. November 1922. Firmaet, der beskæftiger otte Personer, driver en omfattende Eksport af fersk Laks til Sverige, Norge og Tyskland, Eksport af slagtet Fjerkræ til Tyskland, Sverige og England og Import af Kul og Koks til Salg paa Bornholm.

Carl Kjellberg

Carl Kjellberg er født den 12. Juli 1898 i Rønne og er oplært ved Handelen i Rønne og København.

Carl Kjellberg blev Prokurist 1. November 1922 og Direktør 1. April 1923.

H. PEDERSENS HANDELSGARTNERI — RØNNE

Sin Virksomhed som selvstændig Gartner begyndte Handelsgartner H. Pedersen, nu Rønne, allerede i Aaret 1901 i Nyker, hvor han havde en Td. Land beplantet med Buske og Frugttræer og uden Drivhuse. I 1904 flyttede han til Skydebanen i Nylars, hvor han købte et Areal paa nitten Tdr. Land; de to Tdr. Land udlagdes til Gartneri, medens Resten blev drevet som almindeligt Landbrug. Under beskedne Former byggedes et mindre Drivhus, ligesom der indrettedes en Del Mistbænke. I 1909 solgtes ogsaa dette Gartneri, og Gartner Pedersen købte i Stedet sin nuværende Forretning i Rønne. Det vil sige, han overtog en mindre Ejendom, hvori der var Slagteri og Røgeri, og hvortil hørte et lille Stykke Jord, som af Kvarterets Ungdom blev brugt til Tumle- og Legeplads. Paa dette lille Stykke Jord lykkedes det nu med Møje og Besvær at faa skabt en frodig Virksomhed, der lidt efter lidt, Aar for Aar, arbejdede sig fremad og skabte Respekt om sig selv til Værn for sine Kulturer. Det var nemlig meget vanskeligt at faa Børnene vænnet af med at tumle sig paa Pladsen, og i den lille Have, som groede frem under nænsomme Hænders Pleje, gik mangfoldige spæde Spirer med i Løbet, før Fodboldspil og kaade Slagsmaal helt kunde forhindres der. Gartner Pedersen tabte imidlertid aldrig Modet; han var alle Dage en Sliddets og Stræbsomhedens Mand, og den Dag kom, da han var i Stand til at gøre sit Tilliggende større og bygge sine Drivhuse — et for et. Gartneriets samlede Areal er nu paa tre Tdr. Land, og der raades over fem Drivhuse, ialt ca. 1500 Kvadratalen, samt 60 Mistbænke. Det kan tilføjes, at H. Pedersen var den første, der paa Bornholm indførte de praktiske lange Drivhuse; tidligere havde man bygget smaa og korte Huse. Ligeledes var han den første bornholmske Gartner, der tog Tomatavlen op. En Foregangsmand altsaa — i mere end een Forstand.

Handelsgartner H. Pedersen

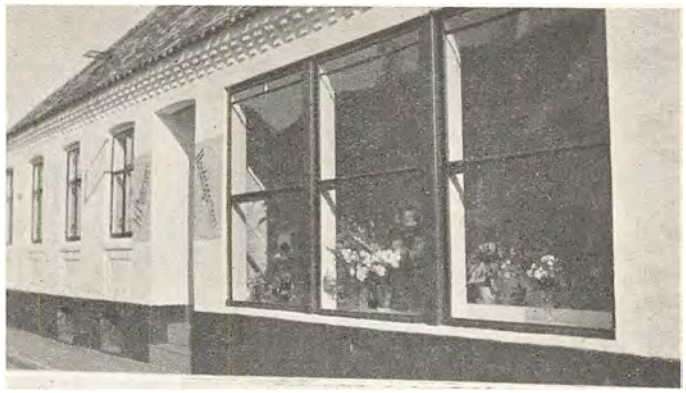

H. Pedersens Butik og Gartneri

H. Pedersens Gartneri drives som blandet Handelsgartneri med Kransebinderi og Blomster som Speciale. Med egne Hænder byggede Indehaveren sit første Drivhus.

Handelsgartner H. Pedersen er født den 10. Februar 1879 paa Bornholm. Sin første Uddannelse fik han i Holstebro, men har iøvrigt gjort Studier paa en Række Gartnerier for saa alsidigt som muligt at lære sit Fag.

GRAND HOTEL PHØNIX
RØNNE

I den jyske Købstad Skive etablerede Hotelejer Th. Buch sig i 1912 paa Jernbanehotellet og Pavillonen Rosenhøj. Den 1. April 1919 overtog Buch Hotel Phønix i Rønne, og her var han aabenbart kommen i de rette Omgivelser. Gentagne Gange har han siden Overtagelsen ladet Hotellet ombygge og udvide, i 1922, 1926 og 1931. Det er blevet forsynet med Centralvarme, elektrisk Lys, W. C., Gas og Vand, og desuden er en Klausul, hvorefter Frimurerlogen havde Ret over nogle af Hotellets Lokaler i et halvt Hundrede Aar, blevet afløst. Selve Hotelbygningen blev opført i 1887, men staar altsaa nu i helt ny og moderne Skikkelse, indeholdende baade Theater og Selskabslokaler. Paa Hotellet er beskæftiget tolv Personer.

Hotelejer Th. Buch er født i Odense den 12. Maj 1886 og blev uddannet som Tjener paa Hotel Sct. Knud i Odense.

BÆRENDT KOLLING
JUVELER OG GULDSMED
RØNNE

I Aaret 1916 startede Juveler og Guldsmed Bærendt Kolling en Forretning i Rønne. Forretningen drives med begge Arter sideløbende og med dertil egnet Værksted, f. Eks. for Gravering o. l. Den har tilhuse i en Ejendom i Torvegade, hvor den siden Grundlæggelsen har været at finde.

Bærendt Kolling er født den 26. Februar 1885 i Rønne. Sit Fag lærte han i København og har opholdt sig en Del Aar i Udlandet. Ligeledes havde han i nogen Tid Ansættelse hos sin Fader, Guldsmed Georg Kolling, Rønne. Bærendt Kolling har gennem Aarene været Indehaver af en Del Tillidshverv.

CHR. LYSTER
RØNNE

Chr. Lysters Garveri i Rønne blev bygget i 1890, og N. Lyster etablerede sig samme Aar som Garver der. I 1904 blev Garveriet udvidet, og der blev indlagt Dampmaskine samt tre Valkekedler. Det hele var anlagt med Fabrikation af Overlæder som Basis, navnlig særlig smukt Læder, som hovedsagelig solgtes til Skotøjsfabrikerne i København.

Den nuværende Indehaver, Hans Chr. Frandsen Lyster, driver foruden Garveriet en stor Handel med Raavarer, raa Huder og Skind, som for Størstedelens Vedkommende afsættes i København. Garveriets Detailsalg, Lille Torv 19, oprettedes i 1921. Dets Speciale er Skomager-Artikler.

H. C. Frandsen Lyster er født den 21. November 1870 i Allinge. I sin Ungdom lærte han Garveriet og rejste i seks Aar paa Faget rundt i Europa.

CAMILLO ANDERSENS HANDELSGARTNERI
RØNNE

Det var i Aaret 1883, at Gartner Andersen ved Haslevej, een Kilometer fra Rønne, købte to Tdr. Land Jord og paa disse grundlagde et Gartneri. I Aarenes Løb byggedes nogle Drivhuse og anlagdes Mistbænke, men i 1898 flyttedes Gartneriet ind til Rønne By, Sletten Nr. 15, hvor Laurits Andersen var dets Indehaver indtil 1919, da han solgte Forretningen til sin Søn, Camillo Andersen. I 1923 flyttedes Gartneriet til Sletten Nr. 9. Camillo Andersens Speciale er Anlægsgartneri og Blomsterforretning.

Handelsgartner Camillo Andersen er født den 7. Januar 1879 i København. Sin Uddannelse som Gartner fik han paa Valbygaard og opholdt sig senere i tre Aar paa store Gartnerier i England.

H. J. HANSEN
KOLONIAL EN GROS
RØNNE

I Aaret 1886 grundlagde Købmand H. J. Hansen i et lille lejet Lokale, Torvegade 5, i Rønne, sin nuværende store en gros Forretning. Det hele var meget beskedent til at begynde med; men i Aarenes Løb gik det stærkt fremad, og Virksomheden var i 1918 saa omfattende, at Firmaet saa sin Fordel ved at købe den Ejendom i Staalegade, hvor Forretningen nu har sit Domæne. I Aarene 1918—26 blev der drevet Forretning paa to Steder, men nu bruges Huset i Torvegade til Privatbolig; det blev købt for mange Aar siden. I 1917 indtraadte H. J. Hansens Søn, Johannes Hansen, i Firmaet og passer nu den daglige Ledelse. Firmaet omfatter blandet Kolonial en gros samt Import af Mel, Frugter, Gryn og Kolonialvarer af forskellig Slags. Der beskæftiges fem Personer fast.

Firmaets Hovedbygning er ca. fyrretyve Aar gammel, men er naturligvis i Aarenes Løb omforandret stærkt. Tre Gange er der sket Tilbygninger. Lagerbygningen er opført 1863.

Købmand Johannes Hansen er født den 21. April 1895 i Rønne. Han lærte Handelen hos Andr. H. Brandt i Gudhjem, hvor han derefter i fire Aar var Førstemand.

HANDELSGARTNER CHR. KYHN
RØNNE

Handelsgartner Chr. Kyhn, Rønne, købte i 1914 lige uden for Byen halvanden Td. Land Jord, hvorpaa han anlagde et almindeligt Handelsgartneri, i 1915 byggede han sit første Drivhus.

Igennem Aarene er Gartneriet udvidet til at omfatte fire Tdr. Land og fire Drivhuse, og det har nu sit specielle Ry som Blomstergartneri. I 1914 opnaaedes Diplom ved Amtsudstillingen for Blomsterbinderi. I 1917 oprettedes eget Butiksudsalg paa Lille Torv. I 1922 flyttedes Udsalget til egen Ejendom, Torvegade 4. I Gartneriet beskæftiges tilsammen ni Personer.

Chr. Kyhn er født den 31. Marts 1890 i Rønne. Gartneriet lærte han til en Begyndelse deri Byen og havde senere Stillinger paa Sorgenfri og Frijsenborg som Slotsgartnermedhjælper. Desuden studerede han sit Fag i nogen Tid i Dresden.

RØGERIET SYDHAVN
RØNNE

Det er Fiskernes Salgsforening, der har startet Røgeriet Sydhavn i Rønne. Det skete i Aaret 1921, og man behøver næppe at tilføje, at Røgeriet hurtigt fik nok at bestille. Det har Lokaler i egne Bygninger, og det beskæftiger i Sæsonen op til tredive Personer. Det producerer røgede Sild, de smaa lækre Bornholmere, som gaar

med Damperen til København, og det salter Sild til stedligt Forbrug og til Eksport.

Røgeriet ledes af Salgsforeningens Formand, Martin Holm, der er født den 15. August 1878 i Rutsker. Holm er uddannet ved Fiskeriet, men dog væsentligst ved Fiskehandel. Han har i Tidens Løb været Indehaver af en Række Tillidshverv, bl. a. var han i to Perioder Medlem af Ibsker Sogneraad. I tyve Aar var han Formand for Fiskerbjergelauget i Aarsdale og samtidig Havnefoged og Regnskabsfører for Havnen. Endelig sad han i tyve Aar i Bestyrelsen for Brugsforeningen.

KNUD ANDERSENS HANDELSGARTNERI
RØNNE

Knud Andersens Handelsgartneri, Aakirkeby Landevej i Rønne, er startet i 1922 af den nuværende Indehavers Broder, Carlo Andersen, som var dets Ejer indtil 1930. Paa Gartneriets Grund er bygget to mindre Drivhuse og en Del Mistbænke. Det samlede Areal udgør fem Tdr. Land, hvorpaa der drives almindeligt Køkkengartneri. I Drivhusene dyrkes Tomater og Agurker.

Handelsgartner Knud Andersen er født den 28. Juni 1906 paa Bornholm. Han er uddannet hos Broderen, som nu er Kommunegartner i Rønne.

P. GRAM
SKOTØJSHANDLER
RØNNE

Skotøjshandler P. Gram i Rønne etablerede sig i Aaret 1907, den 24. April, paa den Plads, hvor han endnu bor, men Lokalerne var dengang meget mindre og ejheller saa moderne udstyret som nu. Den sidste Udvidelse er sket i 1924, da navnlig Udstillingsvinduerne blev ombyggede. Grams Forretning har Ry for sit udmærkede Fodtøj, og hans Reparationsværksted har Ord for at være det største paa Bornholm.

Peter Gram er født den 16. November 1877 i Svaneke. Før han blev Skotøjshandler, havde han i en Aarrække pløjet Søen. Peter Gram er Bestyrelsesmedlem i Bornholms Marineforening og i Bornholms Skytteforening, Rønne Kreds. Han er absolut Byens bedste Skytte, det har han ofte haft Lejlighed til at dokumentere.

HANS V. MUNCH
NEXØ

Den store Forretning, der nu bærer det ansete og velkendte Firmanavn, Hans V. Munch, er grundlagt i Aaret 1860, den 16. Oktober, af Købmand Hans Sonne Munch. Den blev i hine Tider drevet som almindelig Købmandsforretning og arbejdede sig støt og rolig fremad. I 1899 overtoges den af Grundlæggerens Søn, Hans V. Munch, som var dens Indehaver og Leder indtil sin Død i 1932. Hans Enke er nu Indehaver og har sin Søn, Hans Munch som Forretningsbestyrer.

Det er en stor og omfattende Købmandsgaard, hvis Traade nu samles i den unge Købmands Hænder. Der handles baade en gros og en detail, og der sælges baade Kolonialvarer og Skibsproviantering, Kul og andet Brændsel, Tovværk, Olier og Fiskeredskaber m. m. Firmaet raader over en stor Kulplads og har ganske aaben-

Firmaets Kulplads

bart Nexøs største Kulsalg, ligesom Brændselsforretningen som Helhed er en af de største paa Bornholm. Fra Juli 1932 har Hans V. Munch overtaget Forhandlingen for Firmaet Alfred Olsen & Co., hvorfor der er opført to ret anselige Tankanlæg, som rummer 200 Tons Brændselsolie.

Tovværk o. lign. leveres til Kunder over hele Øen, der beskæftiges to Rejsende alene for Salg af Olie, Tovværk og Fiskeredskaber samt Brændsel.

I det hele taget er det interessant at konstatere, hvor stærkt og solidt Firmaet Hans V. Munch gennem Aarene har faaet sit Navn og sine Kvalitetsvarer indarbejdet, og hvorledes den driftige og hæderfulde Udvikling, der præsteredes i Hans Sonne Munchs Tid, ikke er blevet svigtet af Efterkommerne. Den Munch'ske Købmandsforretning staar stadig som en af Bornholms største i sin Branche. Eksempelvis kan nævnes, at Forretningen til Ekspedition af Varer har tre Last- og Tankvogne, to

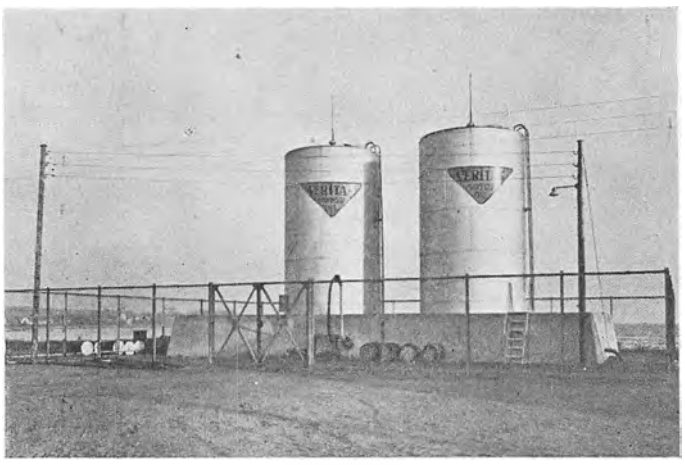

Tankanlæget

Personvogne og et Hestekøretøj til selve Byen. Der beskæftiges ialt femten Personer.

Købmand Hans Munch er Hovedforhandler af Elektrol Oil, men har henlagt denne Afdeling til en Forhandler med Station i Rønne, hvilken derfra forhandler Olie for hele Øen.

Hans Munch er født den 29. April 1903 i Nexø. Sin

Læretid fik han hos S. Schødt i Kalundborg og var derefter ansat i forskellige Forretninger rundt i Landet, indtil 1926, da han rejste til Tyskland og uddannede sig videre i Branchen. I 1928 vendte Munch hjem til Nexø for at indtræde i sin Faders Forretning til Hjælp og Støtte. Han er Formand for Nexø Arbejdsgiverforening og er desuden Strandingskommissær.

AKTIESELSKABET
P. BERG
NEXØ

Aktieselskabet P. Berg, Nexø, er et Firma, hvis Navn er kendt viden om. Forretningen opstod i sin Tid ved Sammenslutning gennem Familieforbindelser af tre af Byens kendte Forretninger, tilhørende de tre bornholmske Slægter: Sonne, Munch og Berg, og den Bergske Forretning blev den, der skulde føre Sammenslutningen ud i Livet. Det har den gjort, gennem Tiderne som Helhed begunstiget af Lykke og Ære.

Direktør Hans Knudsen

Den Bergske Forretning blev grundlagt engang i Napoleonstiden af Købmand Hans Berg, der drev blandet Købmandshandel og havde Part i en Del Skibe, som under Krigstidens Højkonjunkturer paa Søen var i stadig og i Reglen indbringende Fart. Stor Provianteringshandel havde Berg ogsaa, og han var en meget anset Mand, da han i 1843 afgik ved Døden, efterladende sig en blomstrende Virksomhed. Hans Søn, Andreas Berg, der var født i 1818, overtog Købmandsgaarden, men døde allerede i 1851. Derved kom hans Broder, Købmand P. Berg, der var et Aar ældre end den afdøde, ind som Leder, og det var ham, der kom til at skabe Forretningens nuværende Navn og til at foretage den store Sammenslutning.

P. Berg var oprindelig Skibsfører og drev en stor Sejlskibsforretning, den største udenfor København, med henved tredive Skibe. Han var ganske overordentlig dygtig og populær, og da hans Datter i 1870 giftede sig med en Søn af Grundlæggeren af den Munch'ske Forretning, russisk Vicekonsul, Strandingskommissær Marcus Jespersen Munch, overtog Berg den Munch'ske Forretning i Kompagni med sin Svigersøn. Hidtil var den Munch'ske Forretning drevet af den ældre Munch i Forening med hans Søn, Vicekonsul Herman Munch, født 1842; men Munch sen., der døde i 1872, trak sig i 1870 tilbage fra Forretningen.

Aktieselskabet P. Bergs Ejendom

M. J. Munch havde grundlagt sin Forretning i Begyndelsen af Halvtredserne, og den hørte ligesom Bergs til de ledende Købmandshandeler i Byen. Ved Strandingskommissærens Giftermaal i sin Tid havde han optaget en tredie Købmandsforretning, Sonnes, i sin og havde derved i betydelig Grad udvidet sin Virksomhed. Pastor Sonne, Brugsforeningernes første Forkæmper herhjemme, var forøvrigt Broder til Marcus Munchs Hustru.

Kompagniskabet Berg og Munch drev ved Udfoldelse af en omfattende Dygtighed den nu „trefløjede" Købmandsgaard frem til Magt og Ære. Begge Mænd kom efterhaanden ind i en Række Tillidsposter, der yderligere bidrog hertil. P. Berg var Medstifter af Dampskibsselskabet af 1866 og af østbornholmske Dampskibsselskab, hvis Reder han var. Han var Medstifter af Nordisk Skibsrederforening og af Sparekassen, og han var Agent for Lloyd. Konsul Munch var Medlem af By- og Amtsraad. I 1882 oprettede Firmaet en Ægpreserveringsanstalt, hvorved de to Mænd ogsaa paa dette Omraade blev Foregangsmænd. Som de havde fulgtes ad gennem mange Aar, fulgtes de da ogsaa i Døden; de døde begge kort Tid efter hinanden i 1894, og Fru Karen Munch, født Berg, overtog den store Købmandsgaard, bistaaet af sin Søn, Hans Christian Berg Munch, født 1872. I 1904 blev Berg-Munch optaget i Firmaet som Medindehaver, og i 1913 blev han eneste Indehaver. Ogsaa han ledede Virksomheden saaledes, at den stedse prægede sin By som Storforretning, ledet i tidssvarende og moderne Aand, men alligevel byggede paa Traditionerne fra Fædrenes Tid. En gros Afdelingen voksede sig efterhaanden større og større, og Berg-Munch skabte sig mange Forbindelser i Udlandet. Hans „blandede Købmandshandel" omfattede baade Korn, Foderstoffer, Markfrø, Gødning, Trælast, Tømmer o. m. a. og var endvidere Repræsentant for forskellige Havari-Agenturer. Firmaet P. Berg er nu et Aktieselskab, dannet i 1923, med Hans Knudsen som Direktør.

Direktør Hans Knudsen er født i 1893 i Ølgod, hvor han lærte Købmandshandelen. Senere blev han Rejsende for Petersen og Sørensen i Esbjerg, og derefter etablerede han sig som Isenkræmmer i Ølgod. Direktør Knudsen er Formand for Handelsforeningen i Nexø, Medlem af Repræsentantskabet for Danske Købmænds Handels-Aktieselskab i København og Medlem af Bankraadet for Nexø Bank.

J. S. KJÆRGAARD
NEXØ

Firmaet J. S. Kjærgaard, Nexø, er grundlagt den 25. Maj 1892 af Købmand Ivar S. Kjærgaard. Den er nu en af Øens største i sin Branche.

Forretningen startede paa det modsatte Hjørne af den Plads, hvor den nu findes. I Sommeren 1910 flyttede Kjærgaard over Gaden til en Ejendom, hvori der tid=

J. S. Kjærgaard

Ernst Kjærgaard

ligere havde været Møbelsnedkeri, men som nu blev om=bygget efter Købmandens Behov. Den oprindelige Byg=ning er opført Aar 1880; men nu blev der indrettet baade Butik, Kontorlokaler, Lagerplads og Systue. Paa Systuen beskæftiges i Dag fire Mennesker og i Forret=ningen som Helhed ikke mindre end fjorten. Specialitet er Trikotage og Sengeudstyr.

Den 14. Januar 1925 døde Købmand Ivar S. Kjærgaard. Hans Enke gav dog ikke op af den Grund, men ind=satte Sønnen, Ernst Kjærgaard, som Bestyrer og Forret=ningsfører. Indehavere af Firmaet er i 1933 Enkefru An=drea Kjærgaard og Købmand Ernst Kjærgaard.

J. S. Kjærgaard var Medlem af Nexø Byraad i godt 25 Aar og gjorde navnlig en betydelig Indsats som For=mand for Kommunens tekniske Udvalg.

Ernst Kjærgaard er født den 6. Oktober 1894 i Nexø. Sin første Handelsuddannelse fik han dels hjemme, dels hos Simon Madsen i Rønne. Ved Siden heraf tog han Vinterkursus paa Folkehøjskolen „Købmandshvile", for Handelsmedhjælpere, og desuden Kursus paa Wood=brooke College i Birmingham. Kjærgaard er Næstfor=mand for Nexø Handelsforening og Medlem af Nexø

J. S. Kjærgaards Forretning

Banks Tilsynsraad. Endelig kan nævnes, at Købmanden sidder i Bestyrelsen for Aktieselskabet P. Berg samt i en Del andre Bestyrelser.

OSCAR LORENZEN
URMAGER OG GULDSMED
NEXØ

Forretningen, der bærer Oscar Lorenzens Navn, er grundlagt omkring Aaret 1870 som almindelig Uhr= og Brilleforretning af Uhrmager Holm. I 1898 solgtes den til Uhrmager Johan Larsen, som i 1915 oprettede en Guldsmede=afdeling, sideløbende med Uhr=magerforretningen. Johan Lar=sen overdrog i 1920 Forretnin=gen til den nuværende Inde=haver.

Oscar Lorenzen

Oscar Lorenzens Forretning er beliggende i egen Ejendom og maa betegnes som en af de førende i den Branche paa Bornholm.

Tidligere havde man Lokaler paa den modsatte Side af Gaden; men i 1908 flyttedes til den nuværende Ejendom, Storegade, til en bedre og mere moderne Butik.

Uhrmager og Guldsmed Oscar Lorenzen er født den 5. Maj 1892 i Sønderho paa Fanø og er uddannet som

Oscar Lorenzens Forretning

Uhrmager i Kolding. Senere var han ansat hos Præst=mark i Holstebro og hos Thorvald Jensen i Rønne. En Tid har Lorenzen været Næstformand i Nexø Handels=forenings Bestyrelse og Formand for Bornholms Amts Uhrmagerforening.

M. J. BJERREGAARD
HANDELSGARTNERI
NEXØ

Gartner M. J. Bjerregaard fik Lov til at holde 50=Aars Jubilæum, før han afleverede sit Gartneri til næste Ge=neration. Gartneriet blev oprettet Aar 1880 af M. J. Bjerregaard. Han købte dengang i selve Nexø By en Ejendom med stor Have og anlagde sin Virksomhed der. Omkring 1890 var han ved Slid og Sparsommelig=hed naaet saa vidt, at han kunde flytte til sin blivende

Plads noget udenfor Byen. Her købte han to Tdr. Land og byggede nogle Drivhuse og 75 Vinduer. Senere er Gartneriet udvidet til at omfatte tolv Tdr. Land, saa det kan med Rette siges, at der har været baade Lykke, Vilje og Energi tilhuse under den daglige Stræben for at naa frem til gode Resultater.

M. J. Bjerregaard

M. J. Bjerregaards Gartneri drives som blandet Handelsgartneri og beskæftiger Aaret rundt syv Personer. Noget særligt Speciale haves ikke, det skulde da være Frøhandel, idet der sælges en Del Frø til Øens Købmænd. Der lægges ogsaa en Del Vægt paa Tomater og Agurker.

I 1930, Jubilæumsaaret, lagde gamle Bjerregaard op, idet han overlod Bedriften til sin Søn, der leder den

Bjerregaards Handelsgartneri

videre fremad i Faderens Fodspor. Handelsgartner Martin Bjerregaard, den nuværende Indehaver, er født 1895, den 12. Januar, i Nexø. Sin første gartneriske Uddannelse fik han i sit Hjem, men har iøvrigt været ansat i Gartnerier rundt omkring i Landet. Bjerregaard sidder i Bestyrelsen for Gartnerforeningen, for Nexø Forskønnelsesforening og for Nexø Skytteforening.

L. M. OLSENS KONTROLHØNSERI
NEXØ

Allerede i Aaret 1923 indkøbte L. M. Olsen de nødvendige Arealer til Anlæg af et Hønseri, idet han købte en Ejendom paa tre Tdr. Land. Men først Aaret efter toges Initiativet til Hønseriets Oprettelse. Det første Hønsehus opførtes i 1924 og var paa 600 Kvadratalen — med Plads til 700 Høns. Et Par Aar senere opførtes et endnu større Hus — med Plads til 800 Høns. I samme Tidsrum er opført fire Kyllingehuse paa ialt 222 Kvadratalen. Bestanden er nu ca. 1500 Høns og 1100 Kyllinger til Tillæg.

L. M. Olsen anvender to Rugemaskiner af Buctzey Fabrikat, den ene med en Totalkapacitet paa 16,128 og den anden med en Kapacitet paa 9,216 Æg. Endvidere haves fem Kyllingemødre, som kan rumme 2500 Kyllinger. Ægproduktionen er aarligt ca. 16,000 Kilo, og Salget af daggamle Kyllinger kommer i Aaret 1933 op paa ca. 50,000 Stk. Hønseriet beskæftiger fem Personer.

Hønseriejer Lars Mathias Olsen er født den 25. December 1884 i Nexø og er uddannet som Mejerist. I Aarene 1904—23 var han Landmand i Amerika. L. M. Olsen er Medlem af Dommerudvalget for Bornholms Fjerkræavlerforening.

ANDREAS FUNK
NEXØ

Tidligere Plantageejer paa Sct. Croix, Dansk Vestindien, B. Thronsen, vendte for snart et Par Menneskealdre siden hjem til Danmark og grundlagde i Nexø en Cigarhandel, hvorhos han paabegyndte Fabrikation af Cigarer og Tobakker. Han installerede sin Virksomhed i den gamle Byfogedbolig midt paa Byens Torv, og det hele saa særdeles lovende ud, da Thronsen i 1884 afgik ved Døden. Hans Enke nedlagde Fabriken, men fortsatte med Cigarhandelen indtil 1894, da hun giftede

sig med Købmand Andreas Funk, som ved Giftermaalet blev Indehaver af Firmaet. Funk havde tidligere været Smedemester i Amerika, men fandt sig snart tilrette i Cigarbutiken, som han drev indtil 1919. I 1919 indhentede Døden ogsaa Andreas Funk, og hans Enke maatte saa paany overtage Forretningen, indtil deres Søn, den nuværende Indehaver, kunde overtage den i 1922.

Andreas Funks Cigar- og Galanterihandel, som den nu ser ud, er indrettet efter de bedste og mest moderne Principper. I 1915 blev den gamle Ejendom nedrevet, og i dens Sted rejstes en 2-Etagers Bygning, som imidlertid i 1925 nedbrændte. Andreas Funk jun. lod da den nuværende Bygning i moderne Stil opføre. Som Helhed taget er hans Forretning blandt de mest moderne paa Bornholm. Der beskæftiges tre Personer, og der handles ikke alene med Cigarer, men ogsaa med Galanteri, Lædervarer, Stentøj o. s. v., samt med alt i Fotoartikler, Turistartikler og Souvenirs.

Henry Andreas Funk er født den 12. Juni 1898 i Nexø og er uddannet ved Handelen hos Isenkræmmer P. M. Kofoed i Aakirkeby. Senere har han uddannet sig videre i København og var fra 1919—22 Bestyrer af sin Moders Forretning.

KONTROLHØNSERIET „KANNIKELY" BODILSKER PR. NEXØ

I Aaret 1927 købte daværende Snedkersvend Jens Andreas Mortensen et Areal paa halvanden Td. Land af Kannikegaardens Jorder. Paa Arealet byggede han straks et Beboelseshus og to Hønsehuse af Sten med Plads til 300 Høns og ca. 700 Kyllinger samt Foderrum. I 1932 er desuden opført et Træhus med Plads til 175 Høns. I Driften benyttes en Europa-Rugemaskine til 6000 Æg (Salg af daggamle Kyllinger) samt to Kyllingemødre til 1200 Kyllinger. Der haves i 1933 halvfjerde Hundrede Høns og fire Hundrede Høne-Kyllinger, alle hvide Italienere, og de fleste stambogsført. — Hønseriejer J. A. Mortensen er født den 4. September 1906 i Snogebæk, Poulsker Sogn. Han er uddannet som Snedker og har faaet Undervisning paa Nexø tekniske Skole.

J. A. Mortensen

Kontrolhønseriet „Kannikely"

GARVERIET NEXØ

Garveriet i Nexø er grundlagt i 1880 af Jeppe Nielsen Thunberg og havde dengang tilhuse i Menkegade. — Senere flyttedes det til Garveriets nuværende Ejendom

Niels M. Thunbergs Garveri

paa Hjørnet af Søndre Strandvej og Fiskerstræde, idet Indehaveren der købte en Grund med Beboelse; det nuværende Garveri er opført i Aaret 1888.

Garver Thunberg uden for sin Garvervirksomhed

Garveriet i Nexø drives nu baade som Garveri og Læderhandel — med to Personer i Arbejde. I 1925 overtog den nuværende Ejer, Niels M. Thunberg, den solide gamle Virksomhed og fører som Specialiteter Tøffel- og Seletøjslæder.

Garver Thunberg er født paa Bornholm den 8. September 1883 og blev uddannet som Garver hos Faderen, Jeppe Nielsen Thunberg. Endvidere har han under Ophold i Udlandet taget Uddannelse der.

BORNHOLMS KONSERVESFABRIK NEXØ

I Aaret 1914 startede Fabrikant Jul. Eckhoff i Nexø en Fiskekonserves-Fabrik, beliggende paa en Grund, som tilhører Kommunen. Fabriken arbejdede gennem en

Aarrække med en ret stor Kapacitet, men nedlagdes i 1924. Bygningerne stod derefter ubenyttede, indtil Bornholms Fjerkræslagteri lejede Størsteparten af Lokalerne. I December Maaned 1931 forpagtede imidlertid Jul. Eckhoffs Svigersøn, Fabrikant Robert Pedersen, Fabriken, og driver den nu paa samme Basis som i Eckhoffs Tid. Det væsentligste Salg af de fremstillede Produkter ligger heri Landet, da Fabriken i denne Omgang endnu ikke er indrettet med Eksport for Øje. Der kommer imidlertid ret ofte Forespørgsler ude fra den store Verden, forresten fra hele Kloden, saa det ventes, at Bornholms Konservesfabrik, efterhaanden som Konjunkturerne bedres, igen kan begynde at eksportere.

Paa Fabriken er i Øjeblikket beskæftiget ti Personer, og der kan fremstilles alle Slags Fiskekonserves. Bygningerne ejes vedblivende af Fabrikant Eckhoff, medens Grunden er lejet for et Tidsrum af femten Aar.

Fabrikant Robert Pedersen er født den 17. November 1896 i Rønne og har lært Handelen i Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Vedrørende Konservesfabrikation er han uddannet hos Svigerfaderen.

KØBMAND
E. SONNE HANSEN
NEXØ

Købmand E. Sonne Hansen i Nexø er en Mand, der spiller paa mange Strenge. Den 27. April 1899 startede han sin Købmandsforretning — som blandet Kolonialhandel og Kornhandel. Samtidig med Starten af Forretningen købte han den Ejendom, hvori han skulde have Lokaler, og hvori han stadig virker. I 1905 var Ejendommen imidlertid blevet for lille, og den store Bygning, hvori Forretningslokaler og Butik nu findes, tilbyggedes. — .Foruden sin Købmandshandel driver E. Sonne Hansen ogsaa en meget betydelig Cykle- og Autoforretning samt Vulkaniseringsanstalt og maatte derfor i 1925 bygge et stort Pakhus til Gaarden samt Værksted for Cykler og Vulkanisering. Cykleforretningen er baseret paa saavel en gros som Detailsalg. Den vidtforgrenede og dygtigt ledede Virksomhed beskæftiger ti Personer.

E. Sonne Hansens Forretning

Købmand E. Sonne Hansen, der er født d. 21. August 1871 paa Bornholm, fik sin første Handelsuddannelse i Sorø og var i flere Aar før sin Start Kommis i større Forretninger. E. Sonne Hansen har, som den initiativrige Mand, han er, maattet varetage adskillige Tillidshverv i Aarenes Løb. Han sad i otte Aar i Ligningskommissionen, er for Tiden Formand for og Direktør i Østbornholms Dampskibsselskab og sidder desuden i Bestyrelsen for Nexø Bank.

BLIKKENSLAGERMESTER
OTTO ERICHSEN
NEXØ

Otto Erichsens Blikkenslagerforretning er i sin Tid grundlagt af Blikkenslagermester C. F. Espersen, der afgik ved Døden i 1905. Hans Enke fortsatte Virksomheden ved Hjælp af Bestyrer, men afstod den i 1908 til Bestyreren, den nuværende Indehaver. Forretningens Ejendom, som er beliggende paa Byens Torv, var i tidligere Tider Borgmesterbolig. Men denne blev udstykket i flere mindre Ejendomme, og i 1913 blev den gamle Gaard nedrevet og gav Plads for den nuværende 2-Etagers Ejendom med de større og mere moderne Butikslokaler. I Forretningen, der omfatter alt i Blikkenslagerarbejde samt Vand, Gas-, Sanitets- og Varmeinstallationer, er beskæftiget tre Personer. — Blikkenslagermester Otto Erichsen er født den 29. Juni 1883 paa Bornholm. Han er uddannet som Blikkenslager og har paa Teknologisk Institut taget

Blikkenslagerm. Otto Erichsen

Otto Erichsens Forretning

Kursus i Anlæg af Centralvarme. Erichsen er Medlem af Nexø Byraad, Bestyrelsesmedlem i Haandværkerforeningen og Formand for Nexø Haandværker-Understøttelsesforening.

NEXØ BRYGGERI OG SODAVANDSFABRIK
NEXØ

Skipper Hans Berg mente i sin Tid — det var i Aaret 1861 — at han ogsaa godt kunde forsøge sig paa andre Felter end paa Søen, og derfor startede han i Nexø et Brændevinsbrænderi. Det blev dog ikke til meget med Brænderiet — man gik efterhaanden over til i Stedet at brygge Hvidtøl; muligvis har det været lettere at afsætte. Men i alle Tilfælde blev Skipper Bergs Brænderi Grundlæggelsen af Nexø Bryggeri og Sodavandsfabrik.

Den Ejendom, hvori Bryggeriet findes, er en af de rigtig gamle Nexø-Ejendomme. Den bestaar af fire Huse, hvoraf de to i hvert Fald er over halvandet Hundrede Aar gamle. I Tidens Løb har saavel Ejendom som Bryggeri mange Gange skiftet Ejer; men Bryggeri har der stadig været, og gentagne Gange er det blevet ført op paa Højde med nye Tiders Krav. Fabrikationen af Sodavand hører saaledes de nyere Tider til. I Virksomheden er beskæftiget fire Personer, og Bryggeriets egne Vogne bringer dets Produkter ud til Kunderne.

Den nuværende Ejer, Jens Larsen, overtog Bryggeriet den 1. April 1933. Larsen er født den 5. December 1874 paa Bornholm og fik til en Begyndelse Uddannelse som Landmand. Senere gik han over til Slagterfaget og havde selvstændig Slagterforretning i 25 Aar. Bryggeriet leder han ved en Brygmesters Hjælp.

SNOGEBÆK FISKESALGSFORENING
NEXØ

L. Kaas

Snogebæk Fiskeriforening tog i Aaret 1918 Initiativet til Oprettelse af Snogebæk Fiskesalgsforening. Man indbød Fiskerne til et Møde, hvor Oprettelsen vedtoges, og Bestyrelsen valgtes. Derefter købtes et privat Røgeri og en Arbejdsbygning, som underkastedes en større Udvidelse. Samtidig opførtes en Bygning til Butik og Kontorlokaler samt en stor Bygning til Salteri. — I Sæsonen giver Fiskesalgsforeningen Brødet til 25 Personer. Dens Omsætning var i 1930 68,000 Kr., i 1931 66,000 Kr. og i 1932 54,000 Kr. Medlemmerne driver Silde- og Laksefiskeri, og Foreningen producerer saltede, røgede og ferske Sild samt fersk Laks.

Dens Bestyrelse er for Tiden følgende Fiskere: Ludvig Pedersen (Formand), Axel Pedersen, Carl P. Pedersen, Andreas Vest og Peter Bojsen. Der er 33 Medlemmer. Forretningsfører er Ludvig Andreas Kaas, født den 28. Marts 1883 i Snogebæk. Kaas var til en Begyndelse Fisker, men drev Silderøgeri 1913—23. I 1923 ansattes han i sin nuværende Stilling. I to Perioder indtil 1933 var han Medlem af Povlsker Sogneraad og er Kasserer for Snogebæk Brugsforening.

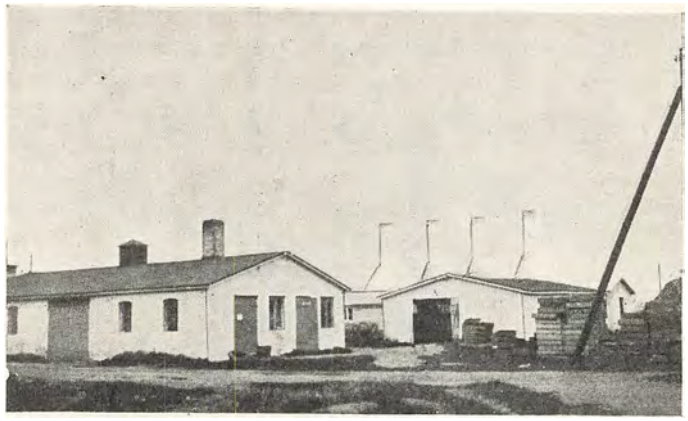

Snogebæk Fiskesalgsforening

HØNSERIET MINDEBO
NEXØ

M. Kofoed Marcher

Hønseriet Mindebo er oprettet i 1928 af Landmand Mathias Kofoed Marcher, der er Ejer af et lille Landbrug paa fem Tdr. Land. Der opførtes i 1928 et stort Hønsehus paa 350 Kvadratalen, og der var i Forvejen opført to mindre Huse, et paa 80 og et paa 100 Kvadratalen. Der var saa rigelig Plads til 7—800 Høns.

Hønsebestanden og Kyllingeopdrættet til Slagtning fornyes ved Hjælp af en Europe Rugemaskine til 6000 Æg samt to Ginge Kyllingemødre til 600 Kyllinger pr. Stk. Ejendommen købtes af den nu-

Hønseriet „Mindebo"

værende Ejer i 1925. Hønseriet er allerede oppe paa en Ægproduktion af ca. 3000 Kilo aarligt og et Salg af dag-gamle Kyllinger paa 20,000 Stk.

Hønseriejer M. Kofoed Marcher er født den 31. August 1904 i Bodilsker.

NEXØ AUTO VÆRKSTED
NEXØ

Nexø Auto Værksted ved Hans Ipsen og Jens Hansen er oprettet i 1925 af A. Jul. Dam, som i fem Aar var Værkstedets Indehaver, og som ogsaa solgte Automobiler. — I 1930 overdrog A. Jul. Dam sin Forretning til Carl Frederiksen, som i 1932 solgte den til de nuværende Indehavere. Disse driver den udelukkende som Reparationsværksted for alle Arter Automobiler. Der beskæftiges fire Mand, og der haves tilhuse i lejede Lokaler.

Hans Ibsen

Hans Ipsen er Indehaver af Borgerskabet. Ipsen er født den 21. Juli 1902 i Nexø og er uddannet som Cyklemekaniker hos David Frederiksen. Jens Hansen er født den 20. Marts 1906 i Allinge og er uddannet som Automekaniker i Autoforretningen „Bornholm" i Rønne, hvor han desuden har taget Kursus paa Teknisk Skole.

NEXØ MOTOR- OG MASKINFABRIK

Nexø Motor- og Maskinfabrik ved Chr. Svendsen er startet i 1909 af den nuværende Indehaver i Fællesskab med afdøde Bankdirektør Skovgaard. I 1914 overgik Fabriken til et Aktieselskab med Bankdirektøren som den første Formand, men i 1924 overtog Chr. Svendsen Firmaet for egen Regning og Risiko og har drevet det siden. Han beskæftiger et Personale, der i Antal varierer mellem syv og fjorten, og paa Fabriken arbejdes navnlig med Fremstilling af nye Motorer og Maskiner samt Dele til saadanne; desuden fabrikeres Cylindre, Stempler o. s. v. i Specialfabrikation. Fabriken er forsynet med en Række moderne og tidssvarende Maskiner af bedste Fabrikater til Anvendelse i Driften; saa mange af disse Maskiner som muligt er af dansk Fabrikat. Der haves tilhuse i egne Bygninger, og disse giver desuden Plads for en Automobilforretning med Lager- og Reparationslokaler, i Øjeblikket General Motor's Filial i Nexø. — Fabrikant Jens Chr. Svendsen er født den 9. Oktober 1881 i Rønne og er uddannet som Maskinkonstruktør med Eksamen fra Teknisk Skole i København. Svendsen blev i 1913 Justitsministeriets Motorsagkyndige og er Medlem af Søretten.

Jens Chr. Svendsen

STENBRUDSMØLLEN
NEXØ

Stenbrudsmøllen hedder saaledes, fordi den oprindeligt er benyttet i Nexø Stenbrud og dengang laa ved Havet i selve Bruddet. I 1873, efter den store Stormflod, blev Møllen flyttet til sin nuværende Plads. Møller Otto Hansen, der gennemførte Flytningen, solgte senere Virksomheden til nuværende Uddeler Mathias Hansen, Østerlars, som efter et Par Aars Forløb solgte til en Mand, der nedlagde Møllen. I 1912 blev den dog istandsat og solgt til Møller H. P. Hjort, som drev den i ca. atten Aar. I hans Tid installeredes bl. a. Motor og Valseværk. Et stort Pakhus ved Møllen er derimod opført af Mathias Hansen.

Møller A. Mogensen

Stenbrudsmøllen

I 1930 købte den nuværende Ejer, Anton Mogensen, Møllen, der beskæftiges med Formaling, Sigtning og Valsning. Korn, Mel og Gryn sælges saavel til Private som til Bagere og Købmænd. — Møller Anton Mogensen er født den 1. Maj 1902 i Pedersker. Han er uddannet paa en Række kendte bornholmske Møllerier.

TH. AAKJÆR
ISENKRAMFORRETNING
NEXØ

Isenkræmmer Th. Aakjær startede sin Forretning i Nexø den 29. Maj 1929 i de Lokaler, hvor Forretningen stadig findes. Selve Butiken blev ved Starten ombygget og indrettet specielt efter Aakjærs Ønsker, saaledes at den fremtræder med et moderne Præg. Det er da ogsaa gaaet saa godt med Virksomheden i de svundne Aar, at der er god Grund til at nære de bedste Forhaabninger til Fremtiden. Der handles med Isenkram, Glas, Porcelæn og Støbegods.

Th. Aakjær

Theodor Aakjær er født den 23. December 1896 paa Hjelm. Handelen lærte han hos Isenkræmmer P. M. Kofoed i Aakirkeby, hvorefter han tog Handelsskoleeksamen fra Handelsskolen i Rønne. Hans Forretning beskæftiger nu to Personer.

Th. Aakjærs Forretning

NEXØ OG OMEGNS PAKHUSFORENING
NEXØ

Ved et Møde, som afholdtes den 5. December 1911 paa Holms Hotel i Nexø, vedtoges det at oprette Nexø og Omegns Pakhusforening. Formaalet med denne Forening skulde være at skaffe Medlemmerne Grovvarer gennem Indkøb hos Landssammenslutninger af Andelsforeninger. — Ved Oprettelsen indmeldtes 3 Lokalforeninger (Mejerikredse), nemlig: Bodilsker, Ibsker og Poulsker, samt Poulsker Brugsforening. Senere har Nexø Lokalforening, samt følgende Brugsforeninger sluttet sig til Foreningen: Nexø, Stenseby, Snogebæk og Aarsdale. I de to første Aar havde Sammenslutningen Lokaler hos Købmand P. Berg, men i 1914 købtes Ejendom, nemlig den gamle Købmandsgaard, som tidligere ejedes af Landstingsmand Sonne og derefter af hans Svigersøn, Købmand Caspersen. I denne Gaard var der langt bedre Plads end i de tidligere Lokaler og Lagerrum. Købmandsgaarden blev dog ogsaa for trang efterhaanden. I 1923 byggedes en ny Lagerbygning, og allerede i 1922 havde

Chr. Kaas

Nexø Pakhusforening — I Ovalen Forretningsfører J. Rohmann

man af Købmand Berg købt et af dennes Pakhuse. I 1924 opførtes en Lagerbygning ved Havnen — til Brug for Gødningsafdelingen.

Nexø og Omegns Pakhusforening beskæftiger nu i Nexø seks Personer. Den handler med Foderstoffer, Kunstgødning og Cement; men Varerne udleveres kun til Medlemmerne. Indkøbet sker gennem Dansk Andels Gødningsforretning, Dansk Andels Cementfabrik og Øernes Andelsselskab til Indkøb af Foderstoffer.

Virksomheden ledes af en Bestyrelse, hvis Formand er Gaardejer Chr. Kaas, Kaasegaard i Poulsker, født den

Povlsker Brugsforening

25. Januar 1879 paa Bornholm. Kaas er desuden Formand for Kredsledelsen for Andelsbankens Afdeling i Rønne samt Medlem af Bestyrelsen for Øernes Andelsselskab. Den daglige Drift ledes af Forretningsbestyrer J. Rohmann, født 1862 paa Bornholm. Rohmann er tidligere Landmand, Sogneraadsformand og Amtsrevisor.

Hvad angaar de tilsluttede Brugsforeninger, da ledes Snogebæk Brugsforenings daglige Drift af Uddeler Ph. Philipsen, født den 29. December 1896 i Knudstrup i Jylland og ansat i Snogebæk i 1925. Philipsen er Bestyrelsesmedlem i Uddelerforeningen. — Stenseby Brugsforening ledes af Uddeler L. Sode, født den 30. Oktober 1886 paa Bornholm og ansat ved Brugsforeningens Stiftelse i 1921. — Poulsker Brugsforening er stiftet 1. Maj 1911 og ledes nu af Uddeler Henrik Hansen, født den 18. Januar 1893 i Svendborg og ansat i Poulsker i 1928.

KØBMAND
OVE. KOFOED
NEXØ

Købmand Ove Kofoed, Nexø, oprettede den 27. Maj 1927 Bornholms Fjerkræslagteri, hvis Basis var Opkøb og Slagtning af Fjerkræ, som derefter solgtes til Grossister og Detailforretninger i København.

Købmand Ove Kofoed

Efterhaanden som Forretningen gik fremad, kom Kofoed, foruden Salget af Fjerkræet, ind paa anden Virksomhed, nemlig Ost en gros. Osten opkøbes rundt om paa Landets Mejerier og afsættes dels paa Hjemmemarkedet, men hovedsagelig i Tyskland. Her afsætter Kofoed nu ogsaa det meste af det Fjerkræ, han opkøber og behandler. Han er altsaa efter bedste Evne med til at vinde nye Markeder for dansk Eksport, hvilket i disse Tider jo er noget af en Stordaad. Desuden har han den Glæde at kunne give fast Beskæftigelse for ca. tolv Personer, deraf de ti alene for Fjerkræets Vedkommende.

Købmand Ove Kofoed er født den 2. Oktober 1905 paa Bornholm. Sin første Handelsuddannelse fik han hos C. Korch, Fjerkræ og Ost, i fire Aar, hvorefter han i to Aar var ansat hos Chr. Wolthers i København, Specialforretning for Fjerkræ, Æg og Konserves, saa han har altsaa faaet en god praktisk Uddannelse i sin Branche.

FISKERNES SALGSFORENING
NEXØ

Fiskernes Salgsforening i Nexø er oprettet i Aaret 1918 af en Kreds af Byens Fiskere. Ved Starten var der ca. halvtreds, nu er der femogfirs aktive Medlemmer.

Til Pakkerum købtes et Ishus, medens Kontorlokaler og Lagerrum samt Butik nyopførtes. Der er en stor Omsætning i disse Lokaler, meget større, end man umiddelbart tænker sig. I 1931 var Omsætningen saaledes oppe paa 258,000 Kr., medens de dalende Priser og andre Forhold gjorde, at den i 1932 kun var paa 156,000 Kr. Men det maa derhos bemærkes, at al den Fisk, Medlemmerne fanger, gaar gennem Fiskesalgsforeningen. Røgning foretages for Foreningen af fem private Røgerier.

Foreningens Bestyrelse er paa syv Mand; det er i 1933 følgende: Formand er Viggo Hansen, Næstformand Niels Pedersen. Medlemmer er Axel Thunberg, Jens Finne, Richard Larsen, Carl Schmidt og Thomas Thomsen. Foreningens Forretningsfører er Vilhelm Skov, som er født den 24. Maj 1892 i Snogebæk, hvor hans Fader var Fisker. Allerede som 18-aarig ung Mand købte Vilhelm Skov sig et Røgeri, og i 1918 blev han Bestyrer for Snogebæk Salgsforening. I 1923 ansattes han i Nexø som Forretningsfører for Salgsforeningen her. V. Skov er Medlem af Nexø Byraad.

BORNHOLMS KØNRØGSFABRIK
HASLE

Kan en Fabrik eksistere ved udelukkende at fremstille Kønrøg? Ja, det kan den altsaa — og det endda udmærket.

Bornholms Kønrøgsfabrik, der er den eneste af sin Art i Danmark, er grundlagt i 1887 af Fabrikant Kjøller, som dengang kom hjem fra et Ophold i Amerika og paabegyndte Fabrikationen i de Lokaler, Fabriken endnu benytter. Fabrikationen af denne Vare paa dansk Grund slog an, og Fabriken har flere Gange gennemgaaet Udvidelser, saaledes at den nu beskæftiger ti Personer. Nogle Gange har den ogsaa skiftet Ejer. I 1930 overtoges den af Fabrikant Carl V. Holm, som har den Glæde at se sin Virksomhed godt indarbejdet hos Grossister, Farverier og Lakfabrikanter rundt om i Landet. Endvidere er Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger en meget stor Aftager. Fabriken har eget Sugegasværk.

Fabrikant Carl V. Holm er født den 17. Oktober 1883 i Rønne. Han er uddannet ved Handelen, men har i en Aarrække været ansat i Sparekassen i Rønne samt paa Bornholms Amtstue.

ANDREAS KOFOD
HASLE

Indenfor Handel og Industri bliver ungdommeligt Vovemod ofte belønnet. Det har Andreas Kofod oplevet — for sit eget Vedkommende.

Købmand Andreas Kofod, Hasle, var kun atten Aar, da han startede sin Forretning der i Byen; det skete i 1888, og Forretningen ligger den Dag i Dag paa samme

Plads som ved Starten — og med samme Indehaver. At det gennem Aarene gradvis er gaaet fremad og opad med Omsætningen, er det sikkert unødvendigt at tilføje. Forøvrigt er Forretningen den eneste af sin Art i Hasle.

Andreas Kofod har paa Lager alt i Isenkram. Fra Aar 1900 optog han desuden Handel med Landbrugsmaskiner — som Hovedrepræsentant for Brdr. Bendix for hele Landsdelen. Endvidere importerede han gennem en Aarrække Cykler fra England. Kofod handler endnu med Cykler, men faar dem nu fra danske Fabriker. Ogsaa Olie handler han med. Men Hovedvægten lægges stadig paa Isenkram.

Købmand Andreas Kofod har i Tidens Løb, ved Siden af at passe sin private Virksomhed, gjort et stort og ærefuldt Arbejde for sin By. Han er Formand for Handelsforeningen i Hasle og Medlem af Repræsentantskabet i Hasle Bank. Desuden er han Formand for Forsamlingshuset og for Sygeplejeforeningen samt for Bornholms Cykle- og Isenkramforening. I to Perioder har han været Medlem af Ligningskommissionen. Isenkramhandelen lærte han i sin Tid hos Karl Nielsen i Rønne og startede efter fire Aars Læretid sin Forretning i Hasle. Han er født den 10. Februar 1869.

AKTIESELSKABET GRØNBECH & CO.
HASLE

Den store Købmandsforretning, A/S Grønbech & Co., Hasle, var i tidligere Aar Privatforretning, men overgik i 1908 til et Aktieselskab. Som Direktør for dette ansattes Olaf Lund, Rønne. Lund afløstes dog senere af Laurits Petersen, Nexø. Denne virkede som Direktør indtil 1926, da Stillingen overtoges af Direktør E. Kofod.

Forretningen drives som blandet Købmandshandel og er absolut i sin Branche Byens største Virksomhed; den beskæftiger ti Personer. Det er en rigtig Købmandsforretning i gammeldags Forstand, en af dem, der i tidligere Tider, det vil sige i vore Olde- og Tipoldeforældres, maaske ogsaa vore Bedsteforældres, Dage skabte de hæderværdige Patricierslægter, som prægede Livet i vore Købstæder. Der handles hos A/S Grønbech & Co. ogsaa med alle Slags Brændsel, Kul, Koks, Brænde m. v., samt med Trælast og Cement, ligesom der er et Cementstøberi knyttet til Virksomheden. Købmandshandelen er beliggende i Løvegade i Byens Centrum, og den omspænder fire Bygninger, opførte i gammel Stil og med Staldplads til adskillige Heste, naar Landboerne kommer til Byen paa Indkøb; det er jo endnu ikke alle Landmænd, der har Biler — i hvert Fald ikke Biler, der kan bruges til al Slags Kørsel. Trælasthandelen ligger i umiddelbar Nærhed af den øvrige Købmandsgaard.

Direktør Emil Kofod er født den 19. Oktober 1902 i Østerlars. Han blev i 1916 ansat som Lærling i den Forretning, hvis administrerende Direktør han nu er og har været i en Aarrække. Sin teoretiske Uddannelse har han faaet paa den tekniske Skole i Hasle.

HASLE BRYGGERI
HASLE

Hasle Bryggeri er en gammel Institution. Bryggeriet ser sin Historie saa langt tilbage som halvandet Hundrede Aar; men rigtignok var det i sine Tiders Morgen et B r æ n d e r i. I 1890 skete Ombygningen til Bryggeri; det ejedes af Brygger P. Kofoed Larsen, da Ombygningen skete. I Tiden 1929 til 1933 ejedes Virksomheden af Brygger Gotfred Petersen, og den 1. Januar 1933 kom den nuværende Indehaver, Ernst Petersen, til.

Bryggeriet beskæftiger fem Personer fast og desuden i Sæsonen, naar Varmen sætter ind, en Del løst engageret Mandskab. Der brygges Hvidtøl Nr. 1 og 2 samt Flaske-Taffeløl, og det bør tilføjes, at Hasle Bryggeri heri Landet var det første, som indførte Flaske-Øl, der leveres i Flasker paa 5—10 Liter.

— — —

Brygger Ernst Petersen er i sin grønneste Ungdom uddannet som Mekaniker, og det viser sig da ogsaa, at han har flere Jern i Ilden. I Aaret 1930 startede han et Stenbrud ved Maegaard i Rutsker og fik fem Mand i Arbejde dér; nu arbejder der tolv Mand i dette Stenbrud. Men Ernst Petersen har startet endnu et, nemlig i 1933 i Krubbedal, og i dette Brud arbejder der ti Mand. Virksomheden i Krubbedal er desuden forsynet med et Trykluftværk. Begge Stenbrud fremstiller Kantsten, Brosten og Clichésten.

Ernst Petersen er født den 1. December 1908 i Nexø. Han har Realeksamen fra Nexø Realskole og har desuden været ansat paa Nexø Motorfabrik. Sit Kendskab til Bryggeriet har Ernst Petersen faaet gennem sin Fader, idet denne er uddannet paa Nexø Bryggeri.

HOTEL „FINNEDALEN"
VANG PR. HASLE

Nærmer man sig Bornholms Nordland vestfra over Havet, er Indtrykket: Vælde. I store, tunge Masser stiger Klippen af Havet, blaarød, som var den størknet i et Anfald af afmægtig Vrede.

Hotelejer Holger Colberg

Omtrent midtvejs paa den stejle Kyst, mellem Hammeren og Johns Kapel, baner Finnedalen sig Vej ud og skaber en blød, grøn Fold i Klipperne. Og her ligger Hotel „Finnedalen", med Stranden dybt under sig, men paa de andre tre Sider omgivet af lunende, høje Fjeldaase. — Hotel „Finnedalen" blev grundlagt i Aaret 1903, da dets nuværende Indehaver købte to Tdr. Land uopdyrket Hede og derpaa byggede Hotellet. I 1907 tilkøbtes yderligere 73 Tdr. Land; men i 1910 afgaves en Del af dette Areal, Slotsheden eller Slotslyngen kaldet, ialt 50 Tdr. Land til Fredning (naturlig Park).

Hotellet driver nu eget Landbrug og eget Gartneri, saa dets Gemyser, Kartofler, Mælk, Fjerkræ m. v. kan serveres friskt for Hotellets Gæster.

Hotel „Finnedalen" har mange Seværdigheder at byde paa, saaledes den maleriske Finnedal samt Ægirsdalen og Paradisdalen, smaa og bortgemte tropiske Verdener, hvis Luft hænger bedøvende tung af Blomsterduft og fugtig

Hotel „Finnedalen"

Grøde. Og desuden er der jo Udflugtssteder, Hammershus, Johns Kapel o. s. v. Endelig kan nævnes, at Finnedalen er vidt berømt for sin store Bestand af Nattergale.

Hvad selve Hotellet angaar, da er det forsynet med moderne Bekvemmeligheder, elektrisk Lys, W. C. m. v. samt Vandledning fra en Radiumskilde i Klipperne. I 1911 blev Hotellet tilbygget en ekstra Fløj, hvorved det gjordes dobbelt saa stort som tidligere. Det har nu Plads til ca. 75 Gæster, og det giver Arbejde til seksten Personer.

Hotelejer Holger Colberg er født i Rønne i 1871. Hans Fader var Bogtrykker og Udgiver af „Bornholms Tidende". Holger Colberg blev uddannet som Købmand; blev Sergent i Hæren og er nu Havnekommandør ved Vang og Læssehavnen. I mange Aar har Colberg nu været Hotelmand og en kendt og skattet Medborger, hvis Arbejdskraft og Indsigt er taget i Brug ogsaa udenfor hans Branche. Det kan nævnes, at han er Medstifter af A/S Dampskibsselskabet „Østersøen", Allinge, og dettes Driftsleder, Formand for Bornholms Automobilselskab, Rønne, Formand i Bestyrelsen for Bornholmske Hotellers Turistbureau A/S, i Bestyrelsen for Hotel- og Restauratørforeningen samt Jurisdiktionsformand i Forenede Danske Motorejere og Næstformand i Bornholms Motorklub. Colberg er endvidere Medstifter af Bornholms Turistforening og har været i Bestyrelsen i 20 Aar; han er nu Medlem af Repræsentantskabet.

BRØDR. ANKERS
JERNSTØBERI OG MASKINFABRIK
HASLE

Brødrene Ankers Jernstøberi og Maskinfabrik i Hasle er grundlagt i Aaret 1885 af Brødrene Jens og Julius Anker. Til at begynde med var det udelukkende en Maskinfabrik, men allerede omkring 1887 indrettedes ogsaa et Støberi. Dette befatter sig med alt indenfor Branchen, men har dog et ret vægtigt Speciale, nemlig Faldhamre. Hvad er en Faldhammer? Det er en mægtig Hammer, et stort automatisk virkende Apparat til Brug ved Fremstilling af Brosten, En Faldhammer, leveret fra Brdr. Anker i Hasle, vejer sine fem Tusinde Pund. Fabriken har i Tidens Løb leveret ialt tresindstyve saadanne Faldhamre, og er forøvrigt her i Landet den eneste Fremstiller af denne „Vare". Fabrikationen heraf paabegyndtes i 1901.

Et andet Speciale for Brdr. Anker er Beddinger, af hvilke Firmaet har lavet og leveret flere til Havnene paa Bornholm. Ogsaa Havnemoler paatager man sig at bygge. I Aaret 1893 var Julius Anker med til at bygge Hasle Havn — sammen med fem andre af Byens Haandværksmestre.

Jens Anker udtraadte i 1925 af Firmaet, og Julius Anker er derfor nu Eneindehaver. Nogen Forandring i Virksomhedens Arbejdsmetode er dog ikke dermed sket, det gaar stadig støt og sikkert paa den en Gang angivne Basis. Julius Ankers Søn, Karl Anker, har siden Drengeaarene arbejdet paa Fabriken og har desuden taget Uddannelse. Han har Eksamen som Konstruktør og har allerede i en Aarrække været den daglige tekniske Leder. Den daglige Arbejdsstyrke udgør iøvrigt en Snes Mand.

Fabrikant Julius Anker er født i Hasle den 14. Juli 1861. Han fik i sin Ungdom Uddannelse som Maskin-

Julius Anker

Karl Anker

arbejder, bl. a. i København. Anker har naturligvis ikke, som den dygtige og fremadstræbende Medborger, han altid har været, kunnet undgaa at blive belastet med en Del Tillidshverv. I tolv Aar var han Medlem af Hasle Byraad og i syvogtyve Aar Medlem af Bestyrelsen for Hasle Bank. Endvidere sidder Anker i Bestyrelsen for A/S Grønbech & Co. i Hasle.

CHR. MATH. HANSEN
HANDELSGARTNER
HASLE

I Aaret 1900 oprettede Chr. Math. Hansen et Gartneri paa otte Tdr. Land et Stykke udenfor Hasle By. Gartneriet blev nærmest drevet som Planteskole og med Jordbærdyrkning.

I 1911 solgtes Gartneriet og en Td. Land købtes inde i Byen, hvor Forretningen fortsattes som blandet Handelsgartneri, specielt Planter, Blomster og Binderi.

Handelsgartner Chr. M. Hansen

Handelsgartner Chr. M. Hansen er født den 5. Juli 1871 paa Bornholm.

Hans Uddannelse begyndte hos Gartner Kofoed, Graneli, paa Bornholm, derefter hos Gartner Poulsen, Roskildevej, København, Jensen, Nørre Allé, København, og han var en Tid ansat ved et Anlægsgartneri i København.

HASLE SKÆRERI
HASLE

Hasle Skæreri ved Jens Schou er grundlagt paa sin nuværende Plads i Aaret 1890 af Skipper Lind, der i en Del Aar drev det som Savskæreri, hvorefter Broderen Jens Lind overtog det og var dets Indehaver indtil 1918. I 1918 købtes Skæreriet af Indehaveren af Hasle Kønrøgsfabrik, E. Nielsen, som drev det i fire Aar. I Juli 1922 overtoges det af den nuværende Indehaver, der driver det som Skæreri og Maskinsnedkeri og beskæftiger tre Personer. Der laves alt indenfor Bygningsarbejdets Omraade, og desuden beskæftiger man sig med Omskæring af Træ.

Jens Schou

I Tidens Løb er Virksomheden paa forskellig Maade moderniseret; saaledes er saavel Motor som Maskinanlæg blevet fornyede og er fuldt paa Højde med Tidens Krav. — Indehaveren, Jens Schou, er født den 23. Oktober 1888 i Nyker. Han er uddannet som Snedker og var som saadan ansat hos Snedkermester Lind i Lobbæk i tolv Aar samt hos Snedkermester Hansen, Frydenlund i Rønne i ca. to Aar og i H. Bidstrups Bygningsforretning i Rønne i ca. to Aar. Endvidere tog han Kursus paa Teknisk Skole i Aakirkeby og paa Teknologisk Institut. Jens Schou er Formand for Indre Mission i Hasle samt for Dansk Missionsselskabs Bornholms Kreds i Hasle. Desuden har han siddet i Haandværkerforeningens Bestyrelse.

Hasle Skæreri

CARL LIND
SNEDKERMESTER OG BILLEDSKÆRER
HASLE

Snedkermester Carl Lind i Hasle driver sammen med sine to Brødre en ret omfattende Virksomhed med Savskæreri og Snedkerforretning. Ved Siden heraf dyrker

Carl Lind et særegent Speciale som Billedskærer. De fleste Badegæster, der har besøgt Bornholm, eventuelt Hasleegnen, vil ved Stranden være blevet præsenteret for nogle kønne Smaafigurer, forestillende karakteristiske Fiskerskikkelser, Haandværkere o. l. Disse Figurer er Carl Linds Værk. Gennem Aarene er han kommen ind paa den Tanke, at de mange stoute Skikkelser, der findes rundt om i den bornholmske Befolkning, kunde afgive udmærkede Modeller for saadanne smaa Erindringer fra Klippeøen, og med kunstfærdig Haand og øvet Talent har han givet sig til at snitte dem i Træ. Han har oparbejdet sig en temmelig stor Privatforretning med disse Figurer, og Teknologisk Institut har givet hans Kunnen et blaat Stempel gennem en fin Anbefaling paa hans Arbejder.

Billedskærer Carl Lind er født den 18. Juni 1892 paa Bornholm.

BRDR. LINDS
SAVVÆRK OG MASKINSNEDKERI
HASLE

Brdr. Linds Savværk og Maskinsnedkeri i Rutsker fik sin Oprindelse i 1913, da Brødrenes Fader, Anders Lind, startede en Byggeforretning der. Anders Lind

døde imidlertid i 1916, og hans Sønner overtog hans Virksomhed. Indtil 1929 fortsatte de Forretningen uforandret som i Faderens Tid, men saa blev de enige om at søge opført et ret stort, moderne Savværk samt at lade indrette et Maskinsnedkeri. Det lykkedes, og der er god Gang i Forretningen, som i 1933 beskæftiger seks—ti Mand. Saavel i Savværk som i Snedkeri er installeret de mest moderne Maskiner, man kunde faa, og der arbejdes hovedsagelig med Materialer til Bygningsbranchen alt omfattende.

Kristian Lind

De tre Brødre, Kristian, Carl og Alfred Lind, er alle oplærte i Faget. Kristian Lind har i mange Aar siddet som Medlem af Hasle Haandværker- og Industriforenings Bestyrelse. Alfred Lind er Taksationsmand for Brandforsikringen, og Carl Lind er anerkendt som en dygtig Billedskærer.

Carl Lind

Alfred Lind

Brdr. Linds Savværk og Maskinsnedkeri

ØSTRE MØLLE
HASLE

Østre Mølle i Hasle er bygget for adskillige Aaringer siden. Det vides ikke bestemt, hvor gammel den er.

I 1897 købtes Møllen af Peder Olsen, Hasle, der var dens Ejer i 34 Aar, hvorefter han solgte den til den nuværende Indehaver, Møller Otto Munch, som tidligere har drevet Hønseriet Granlund i Klemensker — med 4—500 Høns.

Som Motorkraft ved Østre Mølle anvendes en Fordson Tractor, navnlig til Brændeskæring. Tidligere benyttedes en Sugegasmotor. Møllen staar forøvrigt foran en større Modernisering — med ny Motor, Sigteværk o.s.v., saaledes at Driften yderligere kan blive moderniseret. Der drives baade almindeligt Mølleri og et mindre Savværk med Brændeskæring o. desl. Endvidere haves Formalingen for Hasle Brugsforening.

Mølleejer Otto Munch er født den 3. Juli 1897 paa Vestre Mølle i Hasle. Han er uddannet ved Landvæsenet og har drevet selvstændig Virksomhed som Landmand i Vestermarie, Østerlars og Klemensker.

KIRKEMØLLEN
RUTSKER PR. HASLE

I Rønne laa engang en gammel Stubmølle, Folkmanns Mølle. Den blev i 1882 af Møller Peder Boesen flyttet til Rutsker. Der blev den brugt i en Aarrække — indtil 1904, da Møller Boesen købte den saakaldte Tobiassens Mølle i Rønne. Tobiassens Mølle var opført i Aaret 1796, men af saa svært og holdbart Tømmer, at den endnu var i god Stand, og i hollandsk Stil. Den blev nu flyttet til Rutsker til den Plads, hvorpaa den endnu ligger, og Boesen brugte den saavel til Formaling for Kunder som til Grynmølle m. v.

Møller Martin Boesen

I 1907 suppleredes Vindkraften med en tolv Hestes Hornsby Motor for Raaolie. Denne Motor bortbyttedes i 1909 med en 17 Hestes Tuxham Sugegas Motor, som i 1919 blev erstattet med en 25 HK. Nexø Motor for Raaolie. Denne eksploderede imidlertid i 1928, og en 35 HK. Burmeister & Wain Dieselmotor installeredes i dens Sted. Lægger man Mærke til Motorens stigende Styrke, har man derigennem et udmærket Fingerpeg paa Fremgangen i Virksomhedens Drift.

Kirkemøllen

Peder Boesen overdrog i 1910 Møllen til sin Søn, Martin Boesen. 1916 slog et Lyn ned i Møllen og lavede saa megen Ravage, at en større Istandsættelse maatte til. I Forbindelse med denne Hændelse bør noteres, at ogsaa i 1892 slog et Lyn ned i Møllen og foraarsagede Anskaffelsen af nye Vinger og en ny Aksel. Da Boesen jun. overtog Forretningen, fandtes i Møllen fire Kværne og en sekskantet Halvsigte. Nu findes der tre moderne Kværne og fire Valsestole, to Plansigtemaskiner, Renseri m. m., ligesom Maskinerne i 1931 er omforandrede til automatisk Drift. Et Landbrug paa en Hektar drives sammen med Møllen, der virker baade som Formalingsmølle og som Handelsmølle med Salg af Rugmel, Halvsigtemel og Flormel samt Skraa og Majs.

Der beskæftiges to Svende og en Kusk.

Møller Martin Boesen er født den 2. Februar 1888 i Kirkemøllen. Sin Uddannelse i Faget fik han hos Møller Kuhlmann i Gudhjem samt hos Faderen.

VEDBY MØLLE
PR. HASLE

Vedby Mølle er ikke saa gammel som de fleste af sine Kolleger rundt om i Landet. Møllen er opført i Aaret 1910, da den hollandske Mølle, som tidligere laa der paa Stedet, brændte. Møllen ejedes dengang af Karl Kure, som i 1911 afhændede den til Mølleejer Munch. Munch blev imidlertid dræbt ved en Nedstyrtningsulykke i Møllen, og hans Enke solgte da denne til Møller A. Thies. I 1920 solgte Thies den til en Mand ved Navn Hans Peter Hansen, og Hansen solgte den igen i 1927 til den nuværende Ejer, Jørgen Clausen.

Har Møllens Ejerforhold saaledes været omskiftelige, saa har den dog til de fleste Tider haft nok at bestille. I 1919 installeredes en 15 HK. amerikansk Petroleumsmotor. Til Møllen hører 16 Tdr. Land, som drives som Landbrug af Mølleejeren. Møllens Specialitet er Formaling af Korn for Egnens Befolkning.

Møller Jørgen Clausen er født i Rutsker den 11. April 1886 og fik Uddannelse som Snedker. I Aarene 1909—27 var han Snedkermester i sin Fødeby.

BYMØLLEN
RUTSKER PR. HASLE

Møller K. L. Rasmussen

Det er omkring ved tresindstyve Aar siden, at Bymøllen i Rutsker blev opført. Den Mand, der lod den opføre, drev kun i faa Aar Møllen, hvorefter han solgte den til Janus Holm, som imidlertid blev dræbt ved en Nedstyrtning i Møllen. Efter Janus Holms Død fortsatte hans Søn, Jens Holm, Virksomheden. Den nuværende Ejer er Knud Ludvig Rasmussen. Til Møllen hører et Landbrug paa ca. ni Tdr. Land. Avlsbygningerne og Beboelseshuset brændte i 1931, men genopførtes. Samme Aar installeredes som Drivkraft en 15 HK. Horsens Motor. Møllen

Bymøllen

beskæftiges væsentligst med Formaling for en Kreds af faste Kunder.

Møller K. L. Rasmussen er født den 27. November 1904 i Rutsker Sogn. Han er uddannet ved Landbruget og har taget Kursus i Mølleri.

AAKIRKEBY BANK
AAKIRKEBY

Aakirkeby Bank blev oprettet i 1902 som en mindre Bank uden anden Direktion end Forretningsudvalg og Bestyrelse. En Bogholder og en Kasserer blev ansat, og Banken havde kun aabent to Halvdage om Ugen. Men fra denne ringe Begyndelse er Banken gradvis vokset frem til nu at indtage et forholdsvis anseligt Stade. I 1902 var Aktiekapitalen 11,400 Kr., i 1933 er den 300,000 Kr., og desuden haves et Reservefond, som ogsaa er paa 300,000 Kr. At Banken nu har aabent hver Dag, er en Selvfølge, og den beskæftiger nu syv Personer foruden Direktionen.

Direktør N. Nissen Petersen

Da den nye Banklov i 1920 traadte i Kraft, blev de hidtidige Direktionsforhold ændrede i Overensstemmelse med Loven. Der valgtes en bankmæssig Direktion, og to af dens Medlemmer blev Dyrlæge N. Nissen Petersen, som nu er Bankens administrerende Direktør, samt Branddirektør A. P. Henriksen. Det er givet, at

Aakirkeby Bank i Tidens Løb har haft en ikke ringe Betydning for Erhvervslivet i By og paa Egn, det viser

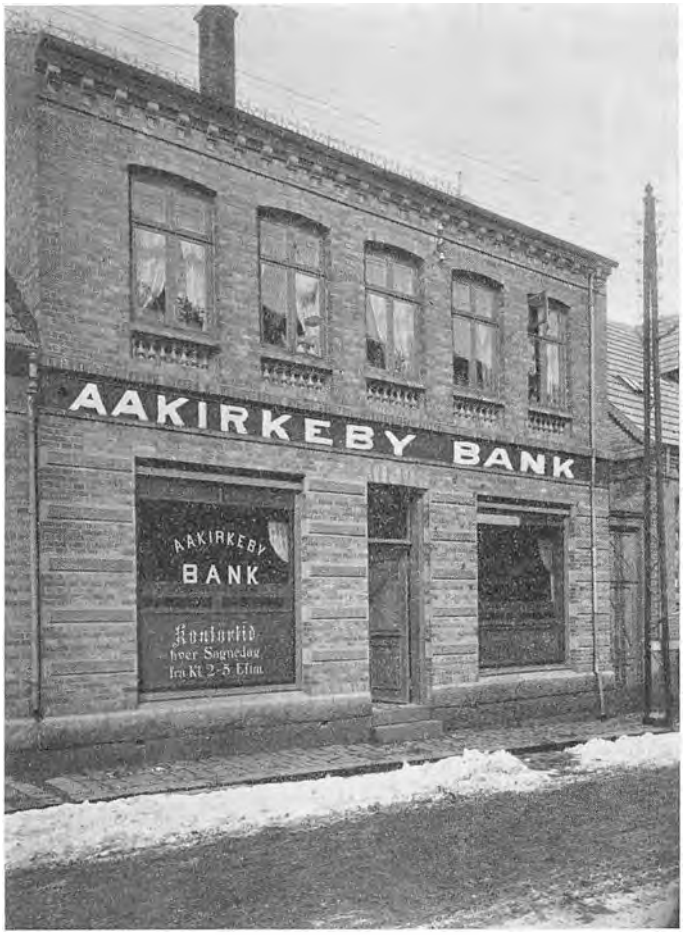

Bankens oprindelige Udseende

Bankens Udvikling tydeligt nok. Og de Mænd, der fik den oprettet, og som har været med til at føre den frem= ad, hver paa sin Maade, har indlagt sig en betydelig Fortjeneste i denne Forbindelse. Den nuværende Besty= relse bestaar af Folketingsmand Axel Koefoed som For= mand, Rentier N. J. Svendsen som Næstformand samt Mejeribestyrer P. Koefoed, Købmand Johannes Hansen og Gaardejer M. Blem.

Banken har Kontor i Lobbæk, aabent tre Dage ugent= ligt. — Direktør N. Nissen Petersen valgtes allerede i 1913 ind i Bestyrelsen. I 1927 valgtes han til Formand for Direktionen og ansattes samtidig som administre= rende Direktør. Det bør tilføjes, at Direktøren er en meget anset Mand, i Besiddelse af en stor Arbejdskraft. Siden 1929 har han været Borgmester i Aakirkeby. Medlem af Byraadet har han været siden 1917 og af Amtsraadet siden 1930.

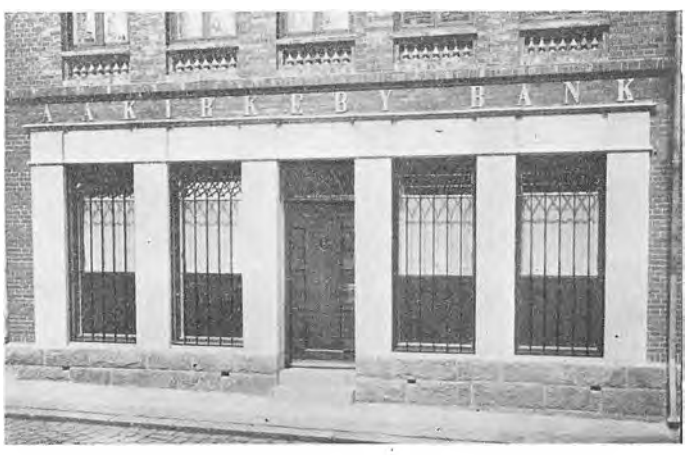

Bankens nuværende Udseende

FROSTEGAARDS SKÆRERI AAKIRKEBY

Omkring ved Aarhundredskiftet gik Savskærer Julius Andersen og kiggede interesseret paa den Vandkraft, der som en Elv fossede forbi Frostegaarden, og som han gik der og kiggede, skød der en Tanke op i ham — en Tanke, der betog ham og i særlig Grad satte sig fast i hans Sind. En Dag gik han ind til Ejeren af Frostegaard, H. C. Kofoed, og foreslog ham et Kompagniskab. Og Kompagniskabet skulde gaa ud paa, at Vandkraften paa Frostegaard skulde udnyttes no= get bedre end hidtil; den kunde mageligt trække et Savværk.

Julius Andersen

H. C. Kofoed kiggede nu sammen med Andersen nærmere paa Forholdene, Kom= pagniskabet blev indgaaet i 1900, og Arbejdet paa Op= førelsen af en Savmølle blev straks paabegyndt. Selve Savskæreriet var klar til at tages i Brug den 12. Novem=

Frostegaards Skæreri

ber 1901, Vandhjulet var opstillet saaledes, at Ejerne selv kunde besørge Skæringen af Brædder, Planker og Bjælker til Bygningernes Opførelse. Den 1. Januar 1902 stod Savværket klar til at begynde sin daglige Drift. Det var efter den Tids Forhold monteret, som det skulde være, og er senere underkastet store Nymonteringer, ledsaget af Nybygninger, saaledes at Skæreriet er et af de mest velbyggede paa Bornholm. Monteringen be= staar nu af en 15 HK. Horsens Vandturbine, en Suge= gasmotor af engelsk Fabrikat, Bloksav, tre Rundsave, Baandsave, Høvle= og Pløjemaskine, Kehlemaskine, Fræ= ser og Stemmemaskine. Den først opførte Bygning var ca. 350 Kvadratalen stor; i Aarenes Løb er saavel Værk= steder som Lagerplads udvidet til det dobbelte.

Kompagniskabet mellem Andersen og Kofoed viste sig at blive saa solidt, at det kunde holde lige til Kofoeds Død i 1928. Andersen driver nu Virksomheden for egen Regning. Produktionen bestaar i Opskæring for Kunder af Brædder, Planker og Bygningstømmer samt i Opskæring af fast Træ til eget Brug. Desuden drives Vognfabrikation og Fabrikation af høvlede og kehlede Lister samt pløjede Brædder. Der beskæftiges indtil seks Personer. — Savværksejer Julius Andersen er født den 20. November 1872 i Aaker og er uddannet som Tømrer og Snedker. Andersen har i en Aarrække været Medlem af Bestyrelsen for Bornholms Savskærerforening.

J. P. DAHL
KØBMANDSFORRETNING AAKIRKEBY

Den 1. Maj 1933 overtog Købmand J. P. Dahl den Forretning, som tidligere er drevet af Købmand Einar Svendsen, og som er beliggende Jernbanegade 16 i Aakirkeby. Købmand Dahl driver Forretningen som blandet Købmandshandel, dog uden Grovvarer, specielt læggende an paa Kolonial, Vin, Cigarer og Konserves, og det synes, som om Omsætningen allerede har vist ret stigende Tendenser siden Overtagelsen.

Købmand Jens Peter Dahl er født den 12. November 1910 i Rønne. I Nexø Brugsforening lærte han Handelen og frekventerede desuden Rønne Handelsskole 1929—30. Endvidere har Dahl været ansat i Søborg Brugsforening og hos Købmand Lund, Østermarie, indtil han selv etablerede sig i Aakirkeby, hvor han med Ungdommens friske Initiativ og lyse Humør snart skabte sig en større Kundekreds.

AAKIRKEBY SKÆRERI
AAKIRKEBY

Aakirkeby Skæreri er en stor Virksomhed, der til Stadighed giver Beskæftigelse for en Snes Personer.

Skæreriet er grundlagt i Aaret 1891 af Bygmester P. Andersen som Skæreri og Byggeforretning, og det drives fremdeles under de samme Former. I 1923 overdrog Bygmester Andersen Forretningen til sin Søn, E. Andersen, og Sønnen har til enhver Tid set det som sin Opgave at føre Firmaet videre i de af Faderen angivne Spor.

Aakirkeby Skæreri har en meget stor Byggevirksomhed bag sig. Bygmestrene Andersen sen. og jun. har i Aarenes Løb opført en lang Række Bygninger, af hvilke her skal nævnes Jernbanestationen i Rønne, Øster Kjøllergaard i Lobbæk, Aakirkeby Pakhus og Brugsforeningens Pakhus samt et meget stort Antal Gaarde og Villaer. Endvidere har Firmaet medvirket ved Opførelsen af Mejerierne i Boelsker, Brodal, Dybdal, Bøsthøj og Pedersskov samt fremdeles Baptistkirken og den katholske Kirke i Aakirkeby, Vestermarie Skole, Østerlars Forsamlingshus, Menighedshuset i Aakirkeby, Aakirkeby Sygehus' ældste Del, Jernbanebygningen i Aakirkeby m. fl. større eller offentlige Bygningsværker. Man vil heraf se, at Firmaet og dets Indehaver i høj Grad har nydt Samtidens Tillid.

I Skæreriet befatter man sig med Opskæring af Brædder, Planker, Lister m. v. samt med Fabrikation af Ligkister.

Bygmester Ernst Andersen er født den 7. Februar 1894 i Aaker og er uddannet hos Faderen. Han har Eksamen fra Handelsskolen i Rønne og fra Teknisk Skole i København. E. Andersens Arbejdskraft og administrative Evner er taget i Brug ogsaa udenfor hans private Virksomhed. Han er f. Eks. Formand for Centralforeningen af Snedkermestre paa Bornholm, Næstformand i Haandværker- og Industriforeningen i Aakirkeby samt Medlem af Bestyrelsen for Tømmerhandlerforeningen og Savskærerforeningen.

EMIL NIELSEN
KARETMAGERI OG SAVSKÆRERI AAKIRKEBY

Emil Nielsens Karetmageri og Savskæreri i Aakirkeby er grundlagt for ca. halvfjerds Aar siden af Savskærer og Karetmager Mogens Peter Ibsen, som drev Savskæreri og Karetmagerforretning, indtil han i 1899 solgte Forretningen til sin Søn, Niels Peter Ibsen. Sønnen førte Virksomheden videre i samme Spor.

I 1920 traadte den nuværende Indehaver til og købte Virksomheden. Omtrent samtidig nedblæste en til denne hørende Mølle, og der blev umiddelbart efter Nedblæsningen anskaffet en 24 Hestes Tuxham Motor, ligesom Skæreriet blev moderniseret i andre Henseender. Der anskaffedes Tykkelseshøvl, Baandsav, fire Rundsave, en Bloksav m. v. Allerede 1908—09 havde man taget elektrisk Drivkraft til Hjælp, og i 1922 udvidedes Værkstedet betydeligt. Det beskæftiger for Tiden tre—fem Personer, og der drives Karetmagerforretning samt Savskæreri med Opskæring af Planker, Brædder, Pakkasser, Bygningstømmer m. m.

Karetmager og Savskærer Emil Nielsen er født i Lendum i Hjørring Amt den 1. Februar 1887. Han er uddannet som Karetmager hos N. P. Ibsen, der var hans Svoger. Ibsen døde i 1920. Emil Nielsen har taget Kursus paa Teknologisk Institut i 1914 og paa Bornholms Højskole i 1907—08.

Savskæreriet

SAXEBROMØLLEN
AAKER PR. AAKIRKEBY

Saxebromøllen saa første Gang sine Vinger dreje rundt og rundt i Aaret 1834, da Møller Nørregaard lod den opføre. Vingerne har siden den Tid stadig drejet rundt, medens Ejerne jævnligt har skiftet. I 1892 købtes Møllen af Vald. Munk, som i 1903 solgte til Hans Henrik Hansen, der i 1920 videresolgte til den nuværende Ejer, Marius Henriksen. I 1921 lod den nye Ejer Valse- og Sigteværk installere og anskaffede samtidig en Motor; denne blev i 1929 fornyet og er nu paa tyve HK.

Saxebromøllen

Mølleriet besørger Formaling af Korn for Egnens Befolkning og paatager sig ligeledes Sigtning; Mel sælges ogsaa. Til Virksomheden hører et Bageri, og dettes Varer sælges dels fra Vogn, dels fra Butik.

Møller Marius Sophus Henriksen er født den 15. Maj 1881 paa Aakirkeby Valsemølle som Søn af Mølleejer Jørgen Peder Henriksen. Han er uddannet som Bager i Allinge og i København hos Oldermand Gæthje, hvorefter han fik Ansættelse som Svend hos Winholt i København. Konditori lærte Henriksen hos en københavnsk Konditor og han har taget Uddannelse i Mølleri paa Svanemøllen i Svaneke. I 1906 etablerede han sig som Bagermester i Allinge.

AAKIRKEBY BRYGGERI
AAKIRKEBY

Aakirkeby Bryggeri er grundlagt allerede i 1866 af en Kreds af Landboere, og samtidig med Bryggeriet oprettedes en Afdeling for Brændevinsbrænderi. Selskabet var Indehaver af Virksomheden indtil 1913, da Bryggeriet overtoges af Brygger Hans Peter Jørgensen, medens Brænderiet allerede var overtaget af De danske Spritfabriker og nedlagt; Spritfabrikerne opkøbte jo i disse Aaringer alle Landets Brænderier og nedlagde de fleste af dem, saaledes at Dansk Spritcentral efterhaanden kom til at indtage en Monopolstilling, yderligere befæstet som Følge af Verdenskrigen, der bragte de enorme Skatter paa Akvavit og Brændevin. Det var „Den fattige Mands Snaps", der maatte holde for; men Staten skulde have Penge, Tiderne var haarde, og Sikringsstyrken paa op mod 100,000 Mand var dyr at holde, men maatte holdes for Neutralitetens Skyld. Staten var derfor direkte interesseret i Spritfabrikationens Centralisering.

Imidlertid er det her vor Opgave at vende tilbage til Aakirkeby Bryggeri. I 1925 døde Brygger Jørgensen, og Brygmester Madsen, der havde været ansat som saadan paa Bryggeriet i henved fyrretyve Aar, fik det nu overdraget. Han drev det indtil 1932, da den nuværende Indehaver, Johannes Andersen, traadte til.

Indtil dette Ejerskiftes Tid var der i Aakirkeby kun fremstillet Øl paa Træ. Den nye Ejer optog imidlertid straks Fremstillingen af Hvidtøl paa Flasker, baade 1-Liters og indtil 5-Liters Flasker, og han har derved fordoblet sin Omsætning. Ligeledes har Andersen sat Bryggeriet og Bygningen i moderne Stand, saaledes at det er kommet fuldt paa Højde med Tiden. Brænderibygningen stammer forøvrigt fra 1858, den øvrige Bygning fra 1866. Stuehuset er nu helt ombygget.

Bryggeriejer Johannes Andersen er født i 1877 i Nexø. I sin Ungdom kom han i Slagterlære og har haft Slagterforretning i Nexø i over tredive Aar. I 1931 solgte han denne Forretning, og i 1932 købte han sin nuværende Virksomhed — et Skifte, der ifølge den stigende Omsætning har givet ham Grund til Glæde.

MYREAGREMØLLEN
AAKER PR. AAKIRKEBY

Blandt alle de ældre Møller paa Sydbornholm er Myreagremøllen i Aaker vel nok den, der oftest har skiftet Ejer; det er sket næsten utallige Gange, siger Egnens Befolkning.

Møller H. K. Jensen

Møllen er grundlagt i 1865 af en Møller Kofod. En af dens mange Ejere fra den nyere Tid, vistnok en Møller Ibsen, byggede Bageri ved Møllen. Begge Dele overtoges i 1913 af den nuværende Ejer, Møller H. K. Jensen, der i 1925 lod Bageriet ombygge og belægge med fast Tag, tidligere havde hele Huset Straatag. I 1926 indlagdes en ny Motor paa 14 HK., den tidligere Motor var fra 1908.

Myreagremøllen

Fra Møllen foregaar Salg af Skraa, ligesom der drives Formaling for omkringboende Kunder. I Bageriet bages Halv- og Hel-Sigtebrød, der udelukkende sælges fra Vogn. En Søn af Mølleren forestaar Bageriet.

Møller H. K. Jensen er født den 18. December 1882 i Aaker og er uddannet i sit Fag; bl. a. var han i otte Aar ansat paa Bukke Mølle som Svend og Medhjælper i Bageriet.

HUNDSHALE MØLLE
AAKER PR. AAKIRKEBY

Hundshale Mølle er bygget i 1872 af Møller Ole Hansen. Grundlæggeren solgte faa Aar senere Møllen til Andreas Andersen, som imidlertid døde ret hurtigt, saaledes at den allerede i 1879 kunde købes af Mogens Jensen, Fader til den nuværende Ejer. Mogens Jensen døde i 1902, og hans Enke solgte Bedriften til Møller Mortensen, tidligere Smøringe Mølle. Mortensen blev dog ikke paa Stedet ret længe; han solgte to Aar senere til Olaf Jensen, hvorved Møllen atter gik tilbage i den tidligere Møllerfamilies Ejer. Det tilliggende Landbrug paa otte Tdr. Land har været drevet af Mølleejeren indtil 1933, da Olaf Jensen solgte det til sin Søn og nu udelukkende beskæftiger sig med Mølleri og Savskæreri.

Der er sket adskilligt Nyt paa den gamle Mølle i Aarenes Løb. I 1913 blev den forsynet med Selvkrøjer, i 1915 med Selvsviker. I 1922 anskaffedes Sigteri, og i 1932 installeredes en 24 HK. Hornsby-Motor til Aflastning af en 15 HK. Motor, anskaffet allerede i 1909. I 1933 er bygget en smuk Villa til Møllerens private Brug.

Bedriften er anlagt paa Formaling af Korn samt paa Savskæreri: Opskæring af Planker, Brædder og Emballage.

Olaf Jensen er født den 10. Marts 1880 i Aaker Sogn og er uddannet hos Faderen. Senere havde han Ansættelse paa andre bornholmske Møller. Olaf Jensen er Medlem af Bestyrelsen for Bornholms Møllerforening.

SAVMØLLEN
AAKER PR. AAKIRKEBY

Johs. P. Møller

Det var den nuværende Indehavers Fader, Niels Peder Møller, der i 1872 grundlagde Savmøllen i Aaker. Den 1. Oktober 1894 afstod Grundlæggeren Møllen til sin Søn, Johs. Peder Møller, og igennem Aarene har Virksomheden haft godt at bestille. I Øjeblikket beskæftiger den indtil fire Personer. Savværket er monteret med forskellige Save til Opskæring af Brædder, Planker og Bygningstømmer samt til Opskæring af Brædder til Pakkasser. Forskelligt andet Savværksarbejde udføres ogsaa.

I 1911 nedbrændte den oprindelige Mølle, og i dens Sted rejstes en Vindmotor. Denne Vindmotor kunde dog aldrig faa Lov at ligge i Fred. Ikke mindre end to

Savmøllen i Aaker

Gange er den i Aarenes Løb ramt af Lynet, og i 1927 blev den nedbrudt. Til Erstatning anskaffedes en Horsens Motor paa 30 HK. og med Raaolie som Drivkraft.

Johs. Peder Møller er født den 23. December 1866 og er uddannet hos Faderen.

OTTO HANSEN
MØLLEBYGGERI
AAKIRKEBY

Møllebygger Otto Hansen

Otto Hansen, Bornholms eneste faglige Møllebygger, etablerede sig i Aaret 1911 som Møllebygger og Bygningstømmerer og har efterhaanden specialiseret sig paa førstnævnte Fag. Hans første Værksted laa i Jernbanegade, men i 1915 flyttedes Forretningen til Nybyvej, hvor den endnu findes.

Otto Hansens Møllebyggeri og Bygningsforretning har siden Starten haft en Finger med i Spillet ved Omforandring og Reparation af en længere Række bornholmske Møller og har bl. a. 1912—16 monteret Valsemøllen i Aakirkeby. Videre har Firmaet monteret Nymøllen i Nexø efter

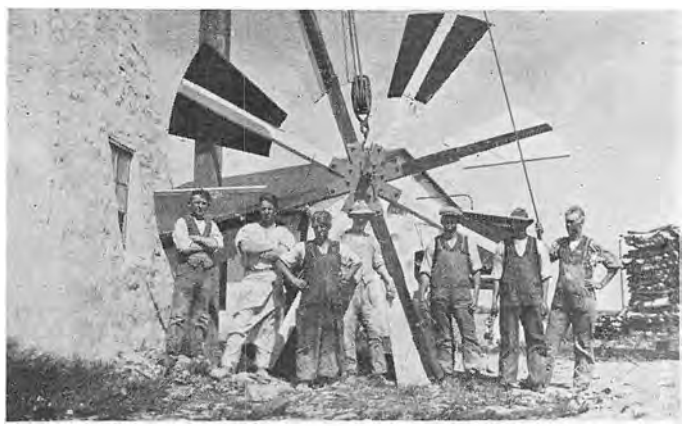

Selvkrøjer Vindfang færdigt til at gaa til Tops. „Pilemølle"

Branden i 1926 og omforandret den til Motordrift. Selvkrøjer er indlagt og Reparationer udførte paa Vindmøllerne i Aarsdale, Hundshale og Balka samt paa Pilemøllen. Otto Hansen arbejder udelukkende ved Hjælp af egne Kræfter og udfører alt Møllebyggerarbejde, saavel Udearbejde som Montering af Møller.

Værkstedet paa Nybyvej er opført i Aarene omkring 1913, men udvidet i 1932. I 1918 anskaffedes en Vindmotor. Beboelseshuset er opført ca. 1890. En Søn af Otto Hansen, Eivind Hansen, er nu i Kompagniskab med Faderen, men driver ved Siden heraf selvstændig Virksomhed som Mekaniker. Eivind Hansen beskæftiger sig herunder bl. a. med Bygning og Reparation af Bornholmerure.

Møllebygger Otto Hansen er født den 11. Februar 1874 i Aaker og blev uddannet som Bygningssnedker hos Snedkermester Nygaard, Aakirkeby. Efter udstaaet Læretid rejste han til Amerika og blev der syv—otte Aar. Efter Hjemkomsten ansattes han som Svend hos Snedker Chr. Jensen og blev der i tolv Aar. Hos Chr. Jensen blev Otto Hansen sat en Del ind i Møllebyggeri og etablerede sig altsaa paa dette i 1911.

LIMENSGADE MØLLE
AAKIRKEBY

Limensgade Mølle er bygget i Aaret 1873 som hollandsk Mølle; tidligere var den en Stubmølle. Møllen ejedes dengang af Møller P. Møller. Han solgte i 1882 Virksomheden til Lauritz Mathias Olsen, Svigerfader til den nuværende Ejer. Olsen byggede Bageri i 1883, og i Løbet af den Aarrække, han drev Møllen, opførte han desuden nyt Beboelseshus, Avlsbygninger med Staldplads og Garage. Møllens Landbrug udgør tre Tdr. Land. Selve Møllen blev stadig forbedret. Valseværk og nyt Sigteværk samt en 18 HK. Hornsby Motor anskaffedes i 1908. Krøjeværk paamonteredes i 1905 og Selvsviker i 1903. Ogsaa i den nuværende Ejers Tid er der sket Forbedringer. I 1922 opførtes et stort Pakhus, i 1926 en Lagerbygning. I 1932 paamonteredes Møllen et nyt Vingefang og nyt Hathjul. Hvad Bageriet angaar, er dette mindre, og ialt beskæftiges seks Personer i Mølleri, Bageri og Landbrug foruden Ejeren selv og hans Hustru.

Møller A. C. Mogensen

Limensgade Mølle

I Mølleriet drives Formaling af Korn og Salg af Skraa og Mel. I Bageriet bages alle Slags Brød, som sælges dels fra Butik dels fra Vogn.

Møller Alfred Christian Mogensen er født den 18. April 1883 i Østermarie og er uddannet som Møller, bl. a. paa Valsemøllen, Sosemøllen og Glappe Mølle i Østermarie. Som Svend kom han til Limensgade Mølle i 1905 og blev i 1918 gift med Møllerens Datter. Den 1. September samme Aar overtog han Virksomheden. Hans Hustru forestaar Bageriet, hvilket hun har lært af sin Moder. Fru Mogensens Søster forestaar alt det regnskabsmæssige.

NORDLANDETS HANDELSHUS
ALLINGE

Det var i Aaret 1884, at Købmand M. Chr. Kure grundlagde Nordlandets Handelshus i Allinge. Huset startedes som blandet Forretning og vandt sig snart en stor Kundekreds baade fra By og Land. Chr. Kure udviste et sjældent udpræget Købmandstalent, parret med Jernflid, og disse to Egenskaber i Forening kunde ikke undlade at give Sukces.

M. Chr. Kure fik kun Lov til at lede Forretningen i femten Aar, saa tvang et svigtende Helbred ham til at trække sig tilbage. Men disse femten Aar havde bragt saa rige Resultater for den unge Forretning, at det ikke var vanskeligt for Indehaveren i Aaret 1899 at enes med en mindre Kreds af Kunder, dels fra Byen, dels fra Oplandet, om at danne et Aktieselskab under Navn af Nordlandets Handelshus til Forretningens Overtagelse og Videreførelse med Førstekommis Peter Kure som Forretningsfører. Og denne Ordning viste sig heldig. Kunderne var nu direkte interesserede i Foretagendets Trivsel, og dette i Forbindelse med Peter Kures udmærkede Ledelse fæstnede og konsoliderede Handelshusets Navn.

Handelshuset fører under ordinære Forhold alt, hvad der af Handelsvarer bruges og er Brug for saavel i en By- som i en Landhusholdning, baade Grovvarer, Kolonial, Isenkram og Manufakturvarer. Desuden opkøbes alle Slags Produkter til videre Forhandling. Nordlandets Handelshus som Aktieselskab, udøvende Købmandsskab direkte til Forbrugerne, var den første af denne Form for Forretninger paa Bornholm og har afgivet solide Beviser for sin Berettigelse. Adskillige af de tidligere saa solide blandede Forretninger paa Nordlandet har i Tidens Løb maattet give op; Nordlandets Handelshus har stadig haft Fremgang.

Dette skyldes naturligvis i udstrakt Grad Lederen, Direktør Peter Kure. Der skal et skarpt Blik og et altid aarvaagent Øje til at passe alle de forskellige Grene af en saadan Forretnings Drift; men Peter Kure har været Manden for at gøre det . . . fra Selskabets Start indtil Dato.

Direktør Kure er født den 6. December 1872 paa Bornholm, hvor hans Fader var Landmand i Nyker Sogn. Han lærte Handelen hos Købmændene J. H. Kofoed og Chr. Thorsen i Rønne samt fik videre Uddannelse hos Aug. Christgau i Kolding og hos M. Chr. Kure.

Direktøren er en anset Mand, og hans Navn er skattet over det ganske Bornholm. Han har været Medlem af Byraad og Ligningskommission og er for Tiden Formand for Handelsforeningen for Allinge-Sandvig samt Medlem af Bestyrelsen for Bornholms Margarinefabrik.

ALLINGE TEGLVÆRK
ALLINGE

Teglværksejer, Borgmester Bloch

Allinge Teglværk er i sin Tid grundlagt af Brødrene Dam. Senere overgik det til et Aktieselskab og købtes af Arbejdernes Andelsboligforening. I 1927 købtes Teglværket af dets nuværende Ejer, Borgmester Bloch. Medens Andelsboligforeningen var Indehaver af Teglværket, blev det ombygget og anlagt paa en ret stor Teglstensfabrikation. Det beskæftiger for Tiden nitten Personer, og der fabrikeres baade Teglsten, Drænrør og Mursten. — Indehaveren, Borgmester Bloch, Allinge, er uddannet indenfor Faget og var i sin Tid, da Firmaet F. L. Schmidt byggede Teglværket, ansat hos dette Firma. Borgmesteren er Indehaver af en Række andre Tillidshverv og er bl. a. Formand for Havneudvalgene i Allinge og Sandvig.

Allinge Teglværk

MAGASIN DU NORD
ALLINGE

Den første Indehaver af Magasin du Nord i Allinge var Købmand Chr. A. Jensen, der grundlagde Forretningen som blandet Manufakturhandel med Udsalg fra Magasin du Nord i København. Senere overgik Forretningen til Købmand Thorbek, og efter ham kom Købmand J. P. Sommer, som den 19. Maj 1921 overdrog den til den nuværende Indehaver, Købmand Victor Planck. Siden Overdragelsen er Magasin du Nord i Allinge blevet stærkt udvidet og er nu en halv Gang større end i 1921. Der beskæftiges fire Personer.

Købmand Victor Planck

Købmand Victor Planck er født den 8. August 1886 i København og fik sin Læreplads hos Købmand Ingvard Lyse i Fuglebjerg paa Sjælland. Videre har han været ansat i forskellige af Landets kendte Forretninger, bl. a. i Magasin du Nord i København, først som Ekspedient og derefter i tre Aar som Rejsende.

Planck er Indehaver af forskellige Tillidshverv. Bl. a. er han Medlem af Rønne Handelsret og af Repræsentantskabet for Bornholms Turistforening.

BRDR. ANDERSENS HANDELSGARTNERI — ALLINGE

Brødrene Oluf, Karl og Albert Andersen købte i Aaret 1928 et Stykke Jord, beliggende halvanden Kilometer Syd for Allinge, og oprettede derpaa et Gartneri. Det

Fra Brdr. Andersens Handelsgartneri

bør dog bemærkes, at „oprettede" nok er for nemt et Ord i denne Forbindelse; thi Jorden, som de tre Brødre købte, var slet og ret et Stykke Græsmark, og da Brødrene ingen Midler havde til ved andres Hjælp og Maskiners Kraft at faa den under speciel Kultur, maatte de i allerhøjeste Grad slide sig til det. Selv Brøndene, som nu findes paa Arealet, har de tre unge Mænd selv gravet og boret med egne Hænder. Men Fliden blev belønnet. Allerede nu beskæftiger deres Gartneri tolv Personer.

Det første Stykke Jord var paa fem Tdr. Land. Senere er yderligere tillagt 2½ Td. Land. Fire Drivhuse er opførte og 200 Mistbænke anlagte. Ligeledes er eget Vandværk indrettet. Det største Drivhus er paa 56 × 15 Alen, det mindste paa 24 × 5. Gartneriet drives som blandet Handelsgartneri med Blomster som Speciale. I September 1931 startedes eget Udsalg i Allinge — et Udsalg, som den 1. November 1932 omforandredes til en større Butik midt i Byen. Gartneriets egne to Vogne afsætter forøvrigt dets Produkter rundt om paa Øen, dels til Handlende, dels til Private.

De tre Brødre er fødte og opvoksede paa Bornholm; Oluf Andersen er født den 3. Oktober 1904, Albert Andersen den 2. Oktober 1905 og Karl Andersen den 2. Oktober 1910. Albert er uddannet som Gartner, medens Oluf er uddannet ved Handelen og paa Teknisk Skole, og Karl som Gartner, dels paa Bornholm og dels i København.

Fra Brdr. Andersens Handelsgartneri

ALLINGE SKÆRERI
ALLINGE

Hans Geert Hansen

Allinge Skæreri er oprettet engang i Halvfemserne, vistnok 1897, af August Kofoed, som drev Savskæreri ved Hjælp af en Vandmølle. Skæreriet har flere Gange skiftet Ejer. Fra 1910—17 ejedes det af Chr. Lind, der solgte det til den nuværende Indehaver, H. Geert Hansen.

Skæreriet ser ikke ud nu som ved Starten, Vandmøllen er forsvundet, og Motorkraft er indlagt, samtidig med at betydelige Udvidelser har fundet Sted. Vandkraften udnyttes dog stadig, men ved Hjælp af en Turbine, hvilket jo giver større Kapacitet. Skæreriet fabrikerer Pakkasser, navnlig Sildekasser og andre Slags Fiskekasser, dog foretages al Slags Skæring og Høvling. Der beskæftiges normalt tre Mand.

Allinge Skæreri

Ejeren, Hans Geert Hansen, er født den 1. November 1894 i Allinge og fik sin første haandværksmæssige Uddannelse som Tømrer der i Byen, samtidig med, at han tog Kursus paa Teknisk Skole.

ALLINGE MESSE
VED TH. HOLM

Th. Holm

Allinge Messe, der beskæftiger sig med blandet Manufakturhandel, startedes i 1895 af Købmand Chr. Olsen i samme Butik, hvor Messen endnu har tilhuse. Igennem Aarene er der dog naturligvis foretaget en Del Omforandringer, navnlig er selve Forretningslokalet blevet udvidet, saa det nu er af langt større Format end tidligere. — Chr. Olsen drev Forretningen til sin Død i 1928. Hans Enke fortsatte Virksomheden indtil 1930, da hun lod den overdrage til den nuværende Indehaver, Købmand Th. Holm.

Købmand Holm har lært Handelen i den Forretning, han nu har overtaget, og senere har han været ansat i forskellige Virksomheder Landet over, bl. a. ni Aar i Nordlandets Handelshus. Ved Købmand Olsens Død ansattes han atter i Allinge Messe og var der indtil Overtagelsen.

Theodor Holm er født d. 24. November 1890 i Allinge.

M. CHR. KOFOED
HANDELSGARTNERI
ALLINGE

M. Chr. Kofoeds Handelsgartneri er et af de ejendommeligste og smukkeste i Landet, anlagt som det er paa atten Tdr. Land over Klippegrund. Gartneriet anlagdes i November 1888 af Gartner M. Chr. Kofoed, der købte fire Tdr. Land til en Begyndelse. Senere byggede han Drivhuse, det første i 1895, og det efterfulgtes i de paafølgende Aar af fem andre. Samtidig fulgte regelmæssig en Udvidelse af Gartneriet paa anden Vis, saaledes at det nu i 1933 omfatter Planteskole og Blomstergartneri samt blandet Handelsgartneri paa tilsammen atten Tdr. Land. Drivhusenes Tal er otte, Mistbænkenes Tal er femoghalvfjerds, og der beskæftiges i hele Virksomheden syv Personer. Planteskolen er Bornholms eneste, og dens Planter og Buske, Træer, Roser o. s. v. sælges over hele Øen, medens Handelsgartneriets Produkter er beregnet til det stedlige Forbrug.

Laur. M. Kofoed

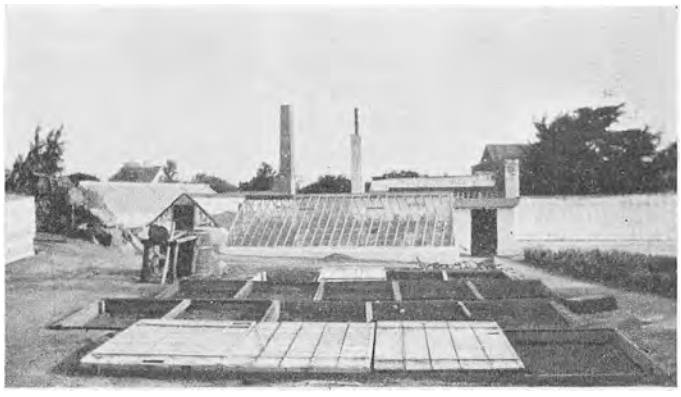

M. Chr. Kofoeds Handelsgartneri

M. Chr. Kofoed ledede sit Gartneri i treogfyrretyve Aar; han døde i 1931. Hans Enke antog efter hans Død en Bestyrer, den nuværende Indehaver, som i 1932 købte Gartneriet.

Handelsgartner Lauritz Kofoed er født den 10. December 1891 i Allinge og fik sin Uddannelse i Marslev ved Odense. I ti Aar har Kofoed opholdt sig i Udlandet, i Norge og i Amerika, og har der lært en Mængde, som nu kommer ham tilgode i hans Virksomhed som selvstændig Gartner og Planteskoleejer.

P. HOLMS BAGERI
ALLINGE

P. Holms Bageri i Allinge indehaves nu af Ejnar Hald, men er grundlagt allerede i 1870 af Bagermester Hans Møller. I 1898 overtoges Bageriet af A. P. Holm, og i 1931 blev det overdraget til den nuværende Ejer.

Ejnar Hald

Bageriet har Lokaler i en af de gamle Ejendomme, bygget 1847 af Konsul Hjorth. Lokalerne blev omforandrede og udvidede i 1906, baade hvad Bageriet og Butiken angaar. I 1917 installeredes ny Ovn, og Virksomheden er stadig saa meget paa Højde med Tiden, at den kan give Beskæftigelse til fem Personer. — Der bages baade Rugbrød og Fintbrød. — Bagermester Holm er født i 1875 i Allinge og blev uddannet ved sit Fag hos Bagermester Chr. Hansen, Storegade i Rønne. Han er Medlem af Bestyrelsen for Bornholms Bagermesterforening, Formand for Allinge—Sandvig Sygekasse, Formand for Sygeplejeforeningen og Forligsmand i Allinge.

Bagermester Ejnar Hald er født den 10. Januar 1899 i Allinge, hvor han ogsaa lærte Bageriet.

NY MØLLE
PR. ALLINGE

Ny Mølle er grundlagt i 1870 af Hans Kofoed Hansen, der ledede Bedriften indtil 1907 — som Handelsmølle og Kundemølle.

Møller C. O. Kofoed

I 1907 overdrog Kofoed Hansen Møllen til sin næstyngste Søn, C. O. Kofoed, den nuværende Ejer, som i flere Retninger har indført Forbedringer. I 1909 installeredes f. Eks. en Sugegasmotor, og i 1910 anbragtes Krøjerværk og Selvkrøjer paa

Ny Mølle

Møllen. Til denne hører forøvrigt et Landbrug paa ca. 17 Tdr. Land, som drives af Mølleren.

Møller C. O. Kofoed, som driver almindeligt Mølleri med en fast Kundekreds, er født den 6. August 1876 i Allinge, hvor han blev uddannet hos sin Fader, der ogsaa var Møller. Kofoed er Formand for Dansk Andels Gødningsforretnings stedlige Afdeling.

ALLINGE CYKLEIMPORT
ALLINGE

Allinge Cykleimport er en af Byens nyeste Forretninger. Firmaet er grundlagt i 1932, den 20. Juli, af Mekaniker Henry Nielsen, der allerede i sit Brød har tre Personer, og som venter snart at kunne udvide Bedriften yderligere. I vore Dage, hvor Ungdommen i langt højere Grad end tidligere søger ud i den fri Natur, baade Hellig og Søgn, saa snart Lejlighed gives, er Cyklen jo, den stærkt fremrykkende Automobilisme tiltrods, mere paa Mode, mere i Brug og talmæssigt stærkere end nogensinde. Allinge Cykleimport sælger Cykler og Cykletilbehør og foretager Reparationer af enhver Art.

Cyklehandler Henry Nielsen er født den 13. Juni 1911 i Vestermarie og er uddannet i Faget paa Holms Vulkaniseringsanstalt i Rønne. I to Aar har han frekventeret Teknisk Skole i Rønne.

KAI JENSEN
SLAGTERFORRETNING
ALLINGE

Slagtermester Kai Jensen, Kirkegade, Allinge, er en af den Slags unge Mænd, der ikke er bange for at vove Pelsen, naar det gælder om at faa Foden under eget Bord. Kai Jensen er født den 29. Marts 1910, men er altsaa allerede nu i fuldt Skub i egen Virksomhed. Forretningen er startet i 1927 af Georg Jørgensen; den overtoges den 1. Januar 1933 af Kai Jensen, som har moderniseret den og f. Eks. installeret Kølerum. Der drives alm. Slagterforretning, og der beskæftiges tre Personer.

Kai Jensen er født i Aaker. Slagteriet lærte han i Aakirkeby, hvor han derefter paa sin Læreplads har arbejdet i tre Aar som Svend.

BAKKE MØLLE
OLSKER PR. ALLINGE

Bakke Mølle er grundlagt i Aaret 1863 af en Mølleejer Becker, som dog efter et Par Aars Forløb afhændede den. I en Periode indtil 1898 havde Møllen forskellige Ejere. I 1898 købtes den af Møller N. P. Hansen, som i 1918 solgte den til den nuværende Ejer, Møller Andr. Peder Pedersen.

Der er i de sidste ti—femten Aar foretaget ikke saa faa Forandringer ved Møllen. Denne var, da Møller Pedersen overtog den, meget forfalden, og der maatte efterhaanden en hel Nymontering til. I 1920 anskaffedes Hjælpemotor, og i 1919—20 installeredes et moderne Valseværk og Sigteværk. I 1927 byggedes Møllen helt om; i Stedet for de gamle hollandske Vinger rejstes en moderne Vindmotor.

Den Forretning, Mølleriet skulde give, var ejheller meget værd ved Overtagelsen, men A. P. Pedersen tog fat med friske Kræfter og godt Mod, og nu drives Møllen baade som Handelsmølle og som Formalingssted. Der males saavel for Egnens Befolkning i Almindelighed som for Olsker Brugsforening, og der sælges Hvedemel samt Hønse- og Kyllingefoder. Saa nu er det et helt godt Foretagende.

Møller Pedersen er født den 2. December 1894 i Olsker og er uddannet ved Mølleriet. Han er Medlem af Bestyrelsen for Bornholms Møllerforening, Medlem af Olsker Sogneraad samt af Bestyrelsen for Brugsforeningen.

SVANEKE FISKESALGSFORENING

Svaneke Fiskesalgsforening er oprettet i 1918 af en Sammenslutning af Fiskere, i Spidsen for hvilke stod Mænd som Chr. A. Chrik og Havnefoged Julius Hansen. Fiskesalgsforeningen beskæftiger sig væsentligst med Salg af Fladfisk og fersk Sild til Tyskland samt røget Sild og Laks til København. Naar Københavnerne sidder og glæder sig over et veldækket Bord, paa hvilket der findes smaa lækre Bornholmere — de i Hovedstaden saa stærkt efterspurgte Smaasild — og dejlig friskrøget Laks, saa kan de meget ofte takke Svaneke Fiskesalgsforening for, at disse rare Spiser er kommet frem i saa god og tiltalende en Kvalitet, som Tilfældet nu er. Og kommer de som Turister eller Feriegæster til Bornholm, kan de jo selv gaa hen

Chr. A. Chrik

Røgeriet

og kigge lidt paa Virksomheden og Fremstillingsmetoden. De kan ogsaa overvære den Begivenhed, det er, naar de ca. 60 Fiskere, der er tilsluttet Fiskesalgsforeningen, lægger ind med deres Fangst.

Svaneke Fiskesalgsforening har lige siden Starten været bestyret af Chr. A. Chrik, der er født den 10. Juni 1886 i Svaneke og uddannet ved Handelen med Handelsskoleeksamen fra Rønne og Præliminæreksamen fra København. Senere gik han over i Fiskehandelen. Af Tillidshverv har Chrik adskillige. Han er Medlem af Svaneke Byraad samt Kasserer for Sygehuset samt for Afholdsforeningen og Skytteforeningen.

OLE RØMERS HANDELSGARTNERI
SVANEKE

I Aaret 1907 købte Gartner Ole Rømer i Svaneke en Tønde Land Avlsjord og anlagde paa denne et Gartneri. Allerede samme Aar opførtes et Drivhus paa 4×16 Alen og endvidere et Beboelseshus. Der toges fat med stor Energi og god Vilje, saa det varede jo ikke længe, før Bedriften kunde udvides. Det er sket flere Gange, og i Gartneriet findes nu fem Drivhuse og en lang Række Mistbænke. Der drives blandet Handelsgartneri med to Mand i fast Arbejde; Salget af Produkterne foregaar fra selve Gartneriet.

Handelsgartner Ole Rømer

Rømer har i Tidens Løb deltaget i ikke saa faa Udstillinger og derfra hjembragt Diplomer. I Sverige har han faaet Diplomer for Meloner og Blomster, og i København har han tilkæmpet sig Chrysanthemumsselskabets Diplom. — Handelsgartner Ole Rømer er født den 27. Februar 1868 paa Bornholm. Sit Fag har han lært paa Vilvorde Havebrugsskole og var derefter ansat hos forskellige Gartnere Landet over. Saa kom et to-aarigt Ophold hos Gartnere i London, og ved Hjemkomsten derfra blev Rømer Herskabsgartner i Brede Klædefabriks Have. I denne Stilling virkede han i flere Aar, men startede derpaa sammen med en Kompagnon et Gartneri i Ordrup. Ved et heldigt Salg af dette i 1906 blev han i Stand til at grundlægge Virksomheden paa Bornholm.

FRENNE MØLLE
SVANEKE

Den Frenne Mølle, man nu kender, stammer fra Aaret 1869, da den blev bygget af Møller Jørgen Jensen. Tidligere var Frenne Mølle en Stubmølle.

Jørgen Jensen ejede Bedriften indtil 1893, da han overdrog den til sin Svigersøn, den nuværende Ejer, Julius Bech. Det gamle Stuehus blev nedrevet i 1876 og den nuværende Hovedbygning opført. Møllen har arbejdet støt og roligt gennem de mange Aar, som man ser, kun med to Ejere i Løbet af 64 Aar . . . og endda med den sidste af de to i fuld Virksomhed endnu. I

Frenne Mølle

1915—16 anskaffedes en Petroleumsmotor af engelsk Fabrikat og paa sytten HK. Møllens Hovedbeskæftigelse er Skraamaling for Landmænd og Købmænd.

Møller Julius Bech er født den 1. Januar 1860 i Povlsker. I ti Aar var han Sømand, men ellers er han uddannet som Møller.

SVANEMØLLEN
SVANEKE

Svanemøllen købtes i Aaret 1920 af den nuværende Ejer, Bagermester C. M. Frederiksen.

Frederiksen, der er udlært som Bager, driver imidlertid ikke selv Møllen, men derimod det til Ejendommen hørende Bageri. Straks efter, at Ejendommen var købt, bortforpagtede han Møllen til den tidligere Ejer, Møller Kofoed, som dog fratraadte efter et Aars Forpagtning, og den nuværende Forpagter, Holger Christensen kom til. Forøvrigt er Møllen grundlagt allerede i 1865 af et Aktieselskab, som kort efter afhændede den til en Skibsfører Kofoeds Hustru.

Bagermester C. M. Frederiksen

I 1912 byggedes ved Møllen et nyt Bageri med moderne Montering, bl. a. Ovn i to Etager og med Elektromotor som Drivkraft. Denne Del af Virksomheden beskæftiger ialt fire Personer.

Svanemøllen

Bageriets Produkter sælges fra Vogn og Bil, og fra tre Udsalg, to i Svaneke og et i Listed Fiskerleje.

Bagermester C. M. Frederiksen er født den 19. Januar 1882 i Nexø. Han har haft Ansættelse paa en hel Del Bagerier rundt i Landet, inden han i 1912 etablerede sig i Svaneke. Den daværende Forretning solgte Frederiksen imidlertid efter seks Aars Forløb og var saa ansat paa Ny Mølle i Nexø, indtil han købte Svanemøllen.

SVANEKE SKÆRERI
SVANEKE

Svaneke Skæreri, Indehaver Otto Andreas Bertelsen, er i sin Tid indrettet i en ældre Ejendom, opført 1860. Den nuværende Indehaver har ejet Skæreriet i en Aarrække; han overtog det i sin Tid efter et Fallitbo. I 1916 brændte baade Bygninger og Skæreri, og Bertelsen tilkøbte da 5000 Kvadratalen Jord og opbyggede Skæreriet i den Skikkelse, det nu har, dobbelt saa stort som tidligere.

Skæreriet er forsynet med et stort og moderne Maskinanlæg, saaledes Bloksav, Rundsave, Høvle- og Pløjemaskiner, Fræsere og Afrettere, Kehlemaskiner, Baandsave o. s. v. Der haves elektrisk Drivkraft i Forbindelse med en 30 HK. Sugegasmotor, installeret i 1924. Der beskæftiges en halv Snes Mand, og der virkes med Bygningsarbejder saavel i Skæreri som i Maskinsnedkeri. Der drives Fabrikation af Vinduer og Døre, Opskæring af Brædder, Planker og Bygningstømmer. Og endvidere tages Opførelse af større og mindre Bygninger i Entreprise. Af Bygninger, Bertelsen har opført, kan nævnes Svaneke Fyr i 1918, Svaneke nye Skole i 1922, Svaneke Gymnastikhus i 1930. Gadebygaard i Østermarie opførtes i 1921, og desuden er opført en Del andre Gaarde, Huse og Villaer. I Tidens Løb har Bertelsen ogsaa haft store Arbejder for Fyrvæsenet, bl. a. har han bygget et Beboelseshus til Fyrmesteren paa Hammeren.

Direktør Bertelsen er født den 11. April 1888 i Olsker. Han blev uddannet som Snedker og tog samtidig Kursus paa Nexø tekniske Skole. Siden arbejdede han hos forskellige bornholmske Mestre. Bertelsens Evner er ogsaa taget i Brug i det offentlige Livs Tjeneste. Han er Brandinspektør i Nexø og Medlem af Ligningskommissionen samt Medlem af Bestyrelsen for de bornholmske Snedkermestres Forening.

GISTED OG BOLSHAVNS FISKESALGSFORENING
GISTED PR. SVANEKE

Gisted og Bolshavns Fiskesalgsforening er oprettet i 1917—18 af den stedlige Fiskeriforening. Medlemstallet, som er paa 40—45, har været det samme omtrent fra Begyndelsen. I 1933 er de 38 Medlemmer bosiddende i Gisted, de fire i Bolshavn.

Fiskesalgsforeningen beskæftiger sig med Eksport af Sild og Laks, dels til Udlandet, dels til København. I 1922 byggedes en stor Træbygning til Pakkerum, Kontorlokaler, Røgeri, Renseri m. v. Tidligere havde man haft Lokaler hos nogle af Foreningens Medlemmer. Bestyrelsen bestaar af fem Mand. Formand er Hansenius Nielsen, Næstformand Magnus Nielsen, og Sekretær Georg Mogensen. Medlemmer af Bestyrelsen er endvidere Ludvig Hansen og Harald Petersen, alle af Gisted.

Hansenius Nielsen

Hansenius Nielsen er født d. 30. April 1888 i Gisted, Ibsker Sogn. I sin grønne Ungdom var han Sømand, senere blev han Fisker, bosat i sin Fødeby. Han er Medlem af Bestyrelsen for Bornholms Fiskeriforenings Salgskontor i København.

AARSDALE FISKESALGSFORENING
SVANEKE

Aarsdale Fiskesalgsforening er oprettet i Aaret 1918 af en Kreds af Fiskere i Aarsdale. Til en Begyndelse var der 74 Medlemmer, og der er endnu samme Antal.

Ifølge Lovenes Paragraf 2 er Foreningens Formaal, „at Fiskerne i Aarsdale ved Sammenslutning søger at faa det mest mulige for deres Varer samt søger at faa saa stor og god Omsætning som muligt og eventuelt i Samarbejde med øvrige Pladser paa Bornholm søge at opnaa ensartede Priser specielt her paa Øen".

Chr. Møller

I 1922 byggede Foreningen en Kontorbygning, opført af Sten, Røgningen af Sild foregaar paa tolv private Røgerier, som røger Silden for Salgsforeningen. Salget af fersk og røget Sild samt Spegesild foregaar fra Kontoret, den røgede Sild sendes til Bornholmer Centralen i København. Omsætningen af Laks og Fladfisk foregaar paa følgende Maade: Laksen sælges ved Auktion til den højestbydende og Fladfisken sælges, hvor der er Marked for den, hvil-

ket jo tidligere har været i Tyskland. Omsætningen af Sild andrager 30—40,000 Kr. aarligt, enkelte Aar helt op til 60,000 Kr.

Fiskesalgsforeningen ledes af Forretningsfører Chr. Møller, der er født den 13. April 1870 i Aarsdale. Som ganske ung var han Fisker, men drev senere Røgeri og foretog Opkøb af Fisk fra Kvaser. I Krigsperioden var Møller i Kompagniskab med Statens autoriserede Eksportør for Eksport af Fisk fra Samvirkende bornholmske Fiskeriforeninger, Jens Kyhn, Rønne. Efter Krigen drev Møller Fiskeeksport for egen Regning. I 1924 ansattes han som Forretningsfører for Salgsforeningen.

CEMENTVAREFABRIKEN
STRANDBY PR. SVANEKE

Cementvarefabriken i Strandby er startet i Aaret 1901, idet dens Indehaver dengang købte et Areal paa ni Tdr. Land, hvori der fandtes noget særlig velegnet Grus. Støberiet er et af de første i sin Art paa Bornholm.

Fabrikant L. P. Hjorth

Karakteristisk for det Materiale, der findes i Jorden paa Cementvarefabrikens Grund, er, at Ejeren, L. P. Hjorth, gennem Aarene har afskibet store Partier Grus til det øvrige Land. I 1907—08 afskibedes f. Eks. til Københavns Kommune 62 Skibsladninger, og desuden har Aarhus Kommune været Storaftager. — Paa Fabriken laves da ogsaa flere Arter Cementsten: Tagsten, Mursten, Byggeblokke samt ildfaste Sten og Loftsblokke, Brøndsten m. v. Der benyttes Cementblandemaskinen „Glube" fra Pedershaab Cementindustri i Brønderslev. I Aaret 1932 anskaffedes en anden Maskine fra Pedershaab, nemlig en „Bernhard"-Motor.

Cementvarefabrikens Ejer er Fabrikant L. P. Hjorth, født den 5. April 1859 i Østermarie. Hjorth var tidligere Landmand og Ejer af en Gaard i Ibsker. Senere blev han Vognmand i Svaneke og et Aar derefter atter Gaardejer, denne Gang i Aarsdale. I 1908—10 var han Medejer af Østermarie Cementstøberi.

GADEBY MØLLE
PR. ØSTERMARIE

Gadeby Mølle pr. Østermarie er grundlagt for adskillige Aar siden. I gamle Dage laa der i Gadeby tre Stubmøller, som blev nedrevet, og en hollandsk Mølle opførtes i deres Sted. Den hollandske Mølle brændte i 1926, og paa Brandtomten byggedes en stor Møllebygning med Motorkraft. I 1929 opførtes en Tilbygning med Vindmotor, saaledes at Vindens Kraft atter kunde udnyttes.

Motoren er en 30 Hestes Dieselmotor, der anskaffedes i 1920 til Afløsning af en Sugegasmotor, som i Krigsaarene var blevet omforandret fra Petroleumsmotor. Der findes Valseværk paa Møllen, men intet Sigteværk. I 1927 opførte en Broder til den nuværende Møller et Bageri, som stadig drives i Samarbejde med Møllen, der ogsaa drives som Kundemølle.

Møller Jens Anton Christensen er født den 6. December 1896 i Ubberup i Holbæk Amt og er uddannet paa Hørsholm Mølle. Endvidere har han i en Del Aar været ansat paa Møllerier i Rønne og Svaneke. I 1931 overtog han Gadeby Mølle og Bageri, efter at Møllen i tre Maaneder havde ligget stille.

N. N. LUND
KOLONIAL OG ISENKRAM
ØSTERMARIE

N. N. Lunds Købmandshandel i Østermarie er opført i Aaret 1901 som Beboelseshus.

Forretningen er oprettet i 1906 oprindelig i en lille Stue i det ene Hjørne af Beboelseshuset og begyndtes paa Høkerbevilling. 3 Aar efter blev tilbygget til Gavlen fem Alen som Halvtagsbygning med Veranda, hvor Indgangen til de nye Butikslokaler blev indrettet.

Købmand N. N. Lund

Allerede i Aaret 1912 maatte Halvtaget forsvinde for de nuværende moderne Butikslokaler, hvis Facade har en Længde af 22 Alen og 19 Alen Bredde med Lagerkælder under hele Butiken.

Da Forretningen i 1906 blev oprettet, laa den ved Siden af Danmarks trediestørste Brugsforening, som i de første Aar ikke regnede med Lunds Udsigter til at faa en bestaaende Forretning, som vilde faa Betydning — men det varede dog kun faa Aar, før Brugsforeningens Bestyrelse blev nødt til at regne Købmand Lund som en Konkurrent til dem, da Omsætningen allerede efter fire Aars Forløb var naaet til ca. 45,000 Kr., og trods for-

N. N. Lunds Forretning

skellige skeptiske Anskuelser voksede Forretningen, saa det viste sig, at den var levedygtig og stadig gik fremad. Allerede i Aaret 1912 opførtes den nuværende Forretning, der beskæftiger syv Personer og handler med Kolonial, Isenkram, Galanteri, Kul og delvis med Korn.

Købmand Lund er født den 1. April 1875 i Vamdrup og blev i sin Ungdom uddannet som Snedker, men lærte sig selv Købmandshandelen ved straks at begynde i det ganske smaa paa Høkerbevilling, og han fik først Købmandsborgerskab faa Aar efter Læbæltets Ophævelse i 1926.

I sin Branche er Lunds Forretning i Omsætning en af de største Købmandsforretninger paa Bornholm.

HØNSERIET GRANHØJ
ØSTERMARIE

Hønseriet Granhøj er oprettet i 1928 ved Køb af en Ejendom paa ti Tdr. Land. Der begyndtes med ca. 100 Høns, og man er i Dag naaet til en Bestand paa 250 Høns samt et Tillæg paa 450 unge Høns. — I 1928 opførtes det første Hus; det er paa 105 Kvadratalen. I Aarenes Løb er anskaffet tre grundmurede Huse, et paa 280, et paa 175 og et paa 66 Kvadratalen, samt to mindre Træhuse. Der er nu Plads til ca. 700 Høns.

Johannes Hansen

I Hønseriet anvendes elleve Rugemaskiner til 200—400 Æg pr. Stk. Rugemaskinerne er af eget Fabrikat. Hønseriets Indehaver, Johannes Hansen, fabrikerer og sælger Rugemaskiner og ligeledes Kyllingemødre. Af de sidstnævnte har han solgt 250—300 Stk. i Aarene 1928—33.

I Johannes Hansens Hønseri, som er „befolket" med Hvide Italienere, kontrolleres og produceres naturligvis en Mængde Æg, og der sælges ca. 10,000 daggamle Kyllinger pr. Aar.

Johannes Hansen er født den 12. November 1901 i Østerlars. Han er opdraget i Landbruget og har taget Kursus for Hønseavlere paa Bornholms Højskole.

Hønseriet Granhøj

AALØSE SKÆRERI
PR. ØSTERMARIE

Den nuværende Ejer af Aaløse Skæreri overtog dette efter Savskærer Hans Pedersen for en Del Aar siden og nedrev straks efter Overtagelsen en gammel Vindmølle, opført ca. 1850. I Vindmøllens Sted anskaffedes til Drivkraft en Raa-Oliemotor paa tyve HK.

Aarløse Skæreri har, som Navnet lader formode, sin Hovedvirksomhed som Savskæreri og Byggeforretning, men har dog ogsaa Mølleri med Formaling for Kunder fra Omegnen. I Mølleriet findes Kværn og Valsestol, derimod ikke Sigteværk. Saavel Skæreri som Mølle og Værksted er nyopført af nuværende Indehaver; de tidligere Bygninger var ved Overtagelsen meget forfaldne.

Det bør iøvrigt bemærkes, at Byggeforretningen ikke er den mindste Gren af Virksomheden. Bygmester og Savskærer Lauritz Holm har bygget en Del af Egnens større Gaarde, saaledes Kuregaard i Klemensker, Risegaard i Østerlars, Hjulmagergaard i Østermarie, m. fl. Desuden har han opført flere Købmandsgaarde og 25—30 Huse og Villaer i Aarenes Løb. Skæreriet beskæftiger til Stadighed fire—otte Personer.

Lauritz Chr. Holm er født den 6. August 1894 i Østerlars, blev uddannet som Snedker og lærte senere saavel Skæreri som Karetmageri.

SKREHALLE MØLLE
PR. ØSTERMARIE

Skrehalle Mølle var i fjerne Tider en Stubmølle. For omkring ved femoghalvfjerds Aar siden blev den ombygget som hollandsk Mølle. Den ejedes da af en Møller Kofoed, som solgte den til sin Søn, der atter solgte til en Møller Rosted. Dennes Søn fik Møllen i Arv efter sin Fader, men solgte den efter nogle Aars Forløb til Møller Chr. Hansen, som var dens Ejer i ca. 30 Aar. Efter ham ejedes Møllen ved Køb i to Aar af Møller Christiansen, som i 1924 solgte den til den nuværende Ejer, Møller Nielsen.

Med de skiftende Ejere har Møllen dog stedse været under Udviklingens Lov. Tidligere havde den en Dampmaskine til Hjælp som Drivkraft. Dampmaskinen blev i 1917—18 afløst af en 12-Hestes Motor, som i 1924 blev afløst af en 24-Hestes Tuxham. Denne maatte derefter i 1932 vige Pladsen for en Motor af samme Mærke, men med 32 HK. Paa Møllen findes Valseværk, og i 1932 byggedes et Pakhus. Til Mølleriet hører et Landbrug paa 12,5 Tdr. Land. Iøvrigt drives Møllen som Kundemølle og har blandt sine Kunder Østermaries Afdeling af Ørnes Pakhus Andelsselskab.

Møller Einer Peder Nielsen er født den 16. Marts 1897 i Rønne og er uddannet ved Mølleri og Landbrug.

SMØRENGE MØLLE
LOBBÆK

Den betydelige Virksomhed, der er kendt under Navnet Smørenge Mølle, beliggende Syd for Almindingen og tæt Nord for Smørenge Holdeplads ved Rønne—

Nexø Jernbanen, har sin Oprindelse i en gammel Stubmølle, den saakaldte Klintemølle, der laa paa Bakken Syd for Klintegaard, og hvis Beliggenhed er afsat paa Videnskabernes Selskabs Kort over Bornholm Anno 1805.

Møller V. Munk

Møller Anders Juul solgte i 1832 Møllen til Brødrene Johan og Christen Jensen. I Anledning af Handelen betaltes otte Skilling til Vestermarie Fattigkasse. I 1833, altsaa for Hundrede Aar siden, blev Møllen flyttet til den nuværende Ejendoms Grund, en lejet eller fæstet Plads paa Store Smørengegaards Jorder.

Den gamle Stubmølle blev solgt i 1844 til Lars Ipsen Møller, som lod den nedbryde. I dens Sted blev opført en mindre, spaantækket hollandsk Mølle, en saakaldt Særkemølle, som i 1855 blev solgt til Møller Sorth og i 1861 videresolgt til Møller L. Jensen Henriksen. I 1863 købtes Møllen af Johannes Funch, men overtoges i 1867 igen af L. Jensen Henriksen.

Omkring Aaret 1870 skete et stort Opsving indenfor bornholmsk Møllerivirksomhed, idet der viste sig betydelige Chancer ved Formaling af Bankebyg (Byggryn) til Eksport til Sverige. Rundt om paa Øen opførtes hollandske Møller af anselig Størrelse. I 1873 byggede ogsaa L. Henriksen en ny Mølle, tæt Nordvest for den tidligere „Særkemølle", der blev nedbrudt, og kom ind paa Produktion af Bankebyg. Det varede dog ikke ret mange Aar, før denne specielle Eksport ikke mere kunde lønne sig. Den til en Begyndelse toldfri Indførsel til Sverige blev snart belagt med Told. Det første Toldpaalæg, to Kroner pr. Td., levnede endnu de bornholmske Møller en god Fortjeneste, men da Tolden forhøjedes til fire Kroner, blev Avancen tvivlsom. Og da endelig den sidste Toldforhøjelse — til seks Kroner pr. Td. — traadte i Kraft, var Eksporten umuliggjort. I Slutningen af Halvfjerdserne maatte Møller Henriksen, der havde en ret betydelig Prioritetsgæld paa sin nye Mølle, give op og gaa fra Gaarde. Han ejede siden en Stubmølle i Myreby.

Smørengemøllen overtoges i 1879 af 2. Prioritetshaver, Gaardejer L. M. Thorn, der i 1881 solgte den til Laurits Peter Ipsen, som skulde dække Prioriteterne og udbetale 3000 Kr. Ipsen var en virksom Mand, som paa mange Maader udvidede og forbedrede Bedriften. I 1882 etableredes Bageri ved Møllen, og i 1894 byggedes et nyt Stuehus. I Marts 1904 overdrog han Virksomheden til Møller J. P. Mortensen, Hundshale, tidligere Svend paa Smørenge og i Familie med Ipsen. Købesummen var 21,500 Kroner, og Ipsen forbeholdt sig en Byggegrund, hvorpaa han opførte Beboelse og Missionshus.

Smørenge Molle

Ogsaa J. P. Mortensen forbedrede Bedriften, bl. a. ved Anskaffelse af en Raaoliemotor. I 1926 solgte han Mølle og Bageri til Theodor Sørensen fra Nymarksgaard ved Nakskov. Th. Sørensen, der en Tid opholdt sig hos en Onkel i Amerika, gav 45,000 Kr. for Virksomheden, som han snart fik fuldstændig moderniseret. Han anskaffede Varebiler, og i 1929 fik han installeret en moderne Strømmen-Ovn med Udtræksherd, hvilket gav Bageriet en stærkt forøget Omsætning. Det var saaledes en værdifuld og velledet Forretning, Th. Sørensen den 1. April 1933 solgte til Victor Christian Munk for 60,000 Kr. Af fast Personale beskæftiger Forretningen fem Mand og en Ekspeditrice. Et Jordtilliggende paa ca. en Hektar er indbefattet i Købet.

Der findes Butik ved Bageriet, men iøvrigt sælges det meste af Brødet fra Vogn. Møllen formaler Korn for sine Kunder og sælger Skraa, Hønsefoder og Kyllingefoder samt Sæd.

Møller Victor Munk er født den 20. April 1905 i Californien af bornholmske Forældre. Munk er uddannet i praktisk Landbrug og har paa Landbrugsskoler faaet teoretisk Uddannelse, ligesom han en Tid var selvstændig Landmand i Nærheden af Hasle. Det er hans Hensigt at fortsætte den sunde Udvikling fra Møllens og Bageriets senere Aar, saaledes at Virksomheden stadig holdes paa Højde med sin Samtids Krav.

ANDR. LIND
LOBBÆK BYGGEFORRETNING
MØBEL- OG LIGKISTEMAGASIN

Det var i Aaret 1902, at Andreas Lind startede Forretning i Lobbæk som Snedker- og Tømrermester. Begyndelsen blev gjort i lejede Lokaler, men i 1903 købte Lind en Byggegrund i Lobbæk Stationsby og opførte der et Beboelseshus samt en mindre Værkstedsbygning. Ved Flid og Energi arbejdede han sig fremad, og i 1927 udvidede han Bedriften ved at starte et moderne Cementstøberi, monteret med de mest praktiske Maskiner til Fremstilling af Tagsten, Mursten og Rør. Maskineriet er købt af Bornholms Falstagstens- og Cementvarefabrik i Nexø. Bygningen til Cementstøberiet er ny fra Grunden af, og de øvrige Bygninger er flere Gange udvidede i den svundne Tid. — Andr. Linds Virksomheder fremstiller altsaa baade Cementvarer og Møbler samt desuden Ligkister. Der beskæftiges fast fire—seks Personer — i Aarene før Krigen til Tider det firedobbelte. Men ved Siden heraf maa man ikke glemme at standse lidt ved Byggeforretningen. Andr. Lind har opført de allerfleste af Ejendommene i

Andr. Lind

Lobbæk Stationsby saavel som ikke faa Stuehuse, Stald- og Ladebygninger og nye Ejendomme i Omegnen. Endvidere har han bl. a. bygget Nylars Kirkeskole samt en Bolig for Sognepræsten i Nylars Sogn foruden Ligkapellet i samme Sogn og i Knudsker Sogn.

Bygmester Andr. Chr. Lind er født den 23. Januar 1877 i Østermarie. Sin første Uddannelse fik han hos Snedker Marius Riis i Rønne og hos Emil Lund i Svaneke samt paa Ring Andersens Værft i Svendborg. I en Aarrække, før han etablerede sig som Mester, pløjede han Bølgen som Tømmermand. Lind har aldrig ønsket, men da heller ikke helt undgaaet en Del Tillidshverv. For Tiden er han Medlem af Værgeraadet i sin Kommune og Vurderingsmand i Østifternes Brandforsikring, og forskelligt andet, men hans Interesse har altid kredset om hans Virksomhed og hans Hjem.

Lobbæk Byggeforretning

SOSEMØLLEN
LOBBÆK

Sosemøllens Historie er næppe optegnet nogen Steder i sin Helhed, og da den gaar meget langt tilbage i Tiden, skal vi ikke her komme nærmere ind paa de svundne Seklers Begivenheder. Det maa være nok at berette, at Sosemøllen som saadan antagelig er en af de ældste paa Bornholm, idet der, før den nuværende hollandske Mølle blev opført, laa en meget gammel Stubmølle paa dens Plads. Den nuværende Mølle er snart 60 Aar gammel, og dens Bygherre var en Mølleejer Jørgensen.

Møller M. Kofoed

I Aaret 1905 købte den nuværende Indehaver, Marcus Kofoed, Møllen, og da Møllegaarden med et Tilliggende paa tredive Tdr. Land blev tilbage i den tidligere Møllers Besiddelse, opførte Kofoed et nyt Beboelseshus, til hvilket er et Tilliggende af ½ Td. Land.

I 1907 blev Møllen monteret med Selvkrøjer og et Aar tidligere med Selvsviker. I 1913 installeredes et Sigteværk og i 1917—18 et Valseværk og et nyt Sigteværk,

Sosemøllen

saaledes at man ikke alene kan beskæftige sig med Formaling af Mel og Skraa for Kunder, men ogsaa have Handel med Mel og Korn.

Møller Marcus Kofoed er født den 29. Marts 1884 i Østermarie og er uddannet paa Gadeby Mølle samt paa Svanemøllen. Han har ogsaa været ansat paa Valsemøllen i Aakirkeby.

MYREMØLLEN
PR. LOBBÆK

Møller Janus Kofoed

Det var daværende Møller Jørgensen, der omkring Aaret 1877 grundlagde Myremøllen. Det skete ved, at Jørgensen flyttede en gammel Stubmølle til den Plads, hvorpaa Myremøllen nu ligger, og aabnede et Mølleri der. Senere overdrog han Møllen til sin Søn, Peder Jørgensen, som foretog en større Ombygning. Peder Jørgensen drev Mølle og Bageri indtil 1925, da han solgte hele Herligheden til den nuværende Indehaver, Janus Kofoed. Bageriet var bortforpagtet til en Bagermester, netop som Jørgensen solgte, og det er stadig bortforpagtet. Til Møllen hører et Landbrug paa otte Tdr. Land.

Myremøllen

Kofoed har en Del Handel med Mel og Korn, men Møllen er dog mest beskæftiget med Formaling for en Kundekreds. I 1932 anskaffedes som Drivkraft en 40 HK. Dieselmotor (Buch, Kalundborg). Vindkraft bruges ikke.

Møller Janus Kofoed er født den 3. Maj 1887 i Klemensker og har faaet Uddannelse som Snedker. I syv—otte Aar arbejdede han som Svend og som Mester i Klemensker og drev derefter Landbrug i en Del Aar indtil 1925. Kofoed er Medlem af Bestyrelsen for Bornholms Møllerforening.

SOLBAKKE-MØLLEN
GUDHJEM

Solbakke-Møllen var oprindelig en Stubmølle, som i 1920 blev nedbrudt, hvorefter en hollandsk Mølle, der

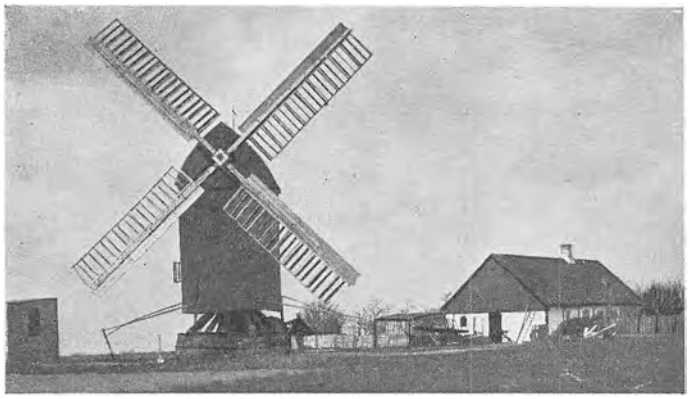

Den gamle Stubmølle

var bygget i Gudhjem 1904 af Jens Jensen som Savmølle, blev opført paa Stedet samme Aar. Den nuværende Ejer, Møller Alfred Jensen, købte Solbakke-Møllen i Østerlars den 19. April 1918.

Møllen med det poetiske Navn, Solbakke-Møllen, er delt i to Afdelinger: Skæreriet med Opskæring af Planker, Brædder og andet Tømmer, og Mølleriet med Skraamaling samt Maling for Østerlars Pakhusforening. I 1928 indkøbtes en 16 HK. Motor til Afløsning af en 10 HK.

Møller Alfred Mathias Jensen er født den 9. Juni 1880 paa Savmøllen i Østerlars som Søn af Møller Peder Jensen, der grundlagde nævnte Mølle. Han fik Uddannelse som Snedker, men var derefter Medhjælper hos Faderen i fem Aar, indtil han i 1905 overtog Savmøllen, som han drev indtil 1916. Jensen er Medlem af Nævninge-Grundlisteudvalget.

MARKMANS HANDELSGARTNERI
GUDHJEM

Gartner Hans Nicolaj Markman har baade faaet Ære og Glæde af den Virksomhed, han grundlagde i Aaret 1913 paa to Tdr. Land nøgen Jord ved Gudhjem. Hans Drivhuse omfatter i Dag et samlet Areal paa 16—1800 Kvadratmeter; det største af dem er 46 × 11 Kvadratmeter stort. Og som Frugtavler er han noget nær den eneste bornholmske Gartner, der virkelig for Alvor har taget fat. Med denne Avl har Markman deltaget i over tredive Udstillinger og har høstet mangfoldige Førstepræmier. Navnlig for henkogte og tørrede Frugter haves mange Anerkendelser og Præmier, og ligeledes er andre af Gartneriets Produkter blevet præmierede. Et fornemt Speciale er Dyrkning af Figentræer, hvilket ellers er temmelig ukendt her i Landet.

De fyenske Gartnere har saaledes løseligt forsøgt — for et Par enkeltes Vedkommende — at dyrke Figen, som er solgt i utørret Tilstand paa Odense Torv. Et andet Speciale hos Markman er Tomater; han har fire store, moderne Huse med Tomater.

Allerede i 1914, Aaret efter Starten, byggede Markman sit første Drivhus; dette er i Tidens Løb blevet efterfulgt af ni andre og af ca. 60 Mistbænke. Omkring Aaret 1924 udvidedes Gartneriets Areal med to Tdr. Land, som dog ligger adskilt fra det øvrige Areal. Hele Virksomheden drives som blandet Handelsgartneri og beskæftiger fire Mand. Der handles saa at sige over hele Øen med de fremelskede Produkter, saaledes leveres der Tomater alene til over fyrretyve Forretninger. Markmans Gartneri producerer aarligt ca. 8000 Kilo Tomater samt en Del Meloner og Agurker.

I Potteplanter haves Kulturer med Bregner, Julebegonier og Chrysanthemums m. m. fl.

Handelsgartner Markman er født den 27. Oktober 1887 paa Bornholm og er uddannet hos forskellige af Landets Gartnere. Desuden har han flere Gange taget Kursus paa Havebrugsskoler. Gennem Aarene har Markman haft en Del Tillidshverv at røgte, men har nu trukket sig tilbage fra dem alle.

GADEBY MØLLE
BODILSKER

Oprindelig laa der, lidt vestligere end den nuværende Gadeby Mølle, en Stubmølle; men i 1864—65 byggede Anders Pedersen en hollandsk Mølle — det er den, der ligger der endnu. Møller Peder Hansen Brandt købte Møllen af Anders Pedersen, og Brandt solgte Møllen til Peder Jørgensen, der solgte den til Christoffersen.

Hans Carl Viggo Hansen

I 1898 solgte Mathias Christoffersen Møllen til Johan Andreas Jensen, Plejefader til den nuværende Ejer. Johan Andreas Jensen døde i 1926, hvorefter hans Enke solgte Bedriften til sin Plejesøn. Bedriften er under stadig Fremdrift og beskæftiger fire Personer. I 1921—22 installeredes nyt Sigteværk og Valseværk, og i 1923—24 foretoges en gennemgribende Fornyelse af selve Møllen, der forsynedes med Selvkrøjer og Selvsviker. En gammel og ubenyttet Bageribygning blev nedrevet i 1923, og i 1931 byggedes et nyt og moderne Bageri, monteret med

de allerbedste Indretninger, bl. a. Strømmen-Ovn med Udtrækshærd. Ni Tdr. Land Landbrug drives sammen med Mølle og Bageri. Fra Møllen sælges Mel, Gryn, Skraa o. s. v., ligesom den har godt at bestille som Kundemølle. Bageriets Varer sælges fra Butik og Vogn.

Møller og Bagermester Hans Carl Viggo Hansen er født den 22. September 1898 i København og er hos Plejefaderen uddannet som Møller og Bager. Senere havde han Ansættelse paa Træbene Mølle og paa Balka

Gadeby Mølle

Mølle. I 1917—18 tog han Kursus paa Bornholms Højskole. Møller Hansen er Næstformand for Bornholms Møllerforening.

PILEMØLLEN
BODILSKER

Møller S. P. Svendsen

Møller Jeppe Ibsen har drevet Pilemøllen i ikke mindre end syvogtredive Aar, og det er ogsaa ham, der har grundlagt den, og det skete i 1883.

Jeppe Ibsen solgte sin Mølle i 1910 til Ole Peder Rask, der i 1918 afhændede den til den nuværende Ejer, Senius Svendsen. Landbruget paa 5½ Td. Land fulgte med i Købet. Til Møllen hører desuden et Bageri; det brændte i 1929 tillige med de øvrige Bygninger, men blev genrejst i moderne Stil. Bageriet er monteret med en moderne Strømmen-Ovn med Udtrækshærd, med Æltemaskine og elektrisk Drift o. s. v. I 1920 installeredes et Sugegasværk med Motor paa 22 HK. I 1920 monteredes Møllen med Selvkrøjer, ligesom Selvsvikeren ogsaa er fornyet. I 1919 anskaffedes Valsestole og moderne Sigteværk.

Pilemøllen

Virksomheden beskæftiger fire Personer. I Mølleriet sker Formaling af Korn for Kunderne samt Formaling af Mel, Gryn og Skraa til Salgsvare. Bageriets Brød sælges fra Butik, men væsentligst fra Vogn.

Møller Senius Peder Svendsen er født den 29. August 1892 og er uddannet i Faget, ligesom han efter Læretiden gjorde Tjeneste paa forskellige bornholmske Møller.

HØNSERIET GRANLUND
PR. KLEMENSKER

Lorentz Holm

Hønseriet Granlund i Klemensker er oprettet for fem Aar siden af nuværende Mølleejer Otto Munch i Hasle. Munch solgte i 1932 Hønseriet til Lorentz Holm, som stadig er dets Indehaver.

Hønseriet har i 1933 en Bestand paa 300 ældre og 5—600 unge Høns, fine Tillægsdyr. Der produceres ca. 2500 kg Æg aarligt, og i Foraaret 1933 er solgt 3000 daggamle Kyllinger. Til Hønseriet hører et Landbrug paa fire Tdr. Land. — Ejeren, Lorentz Holm, er født den 1. Februar 1904 og er uddannet som Landmand. I 1928 var Holm paa Askov Højskole og i 1918 paa Børkop Højskole. I 1930 tog han Fjerkræavlerkursus paa Bornholms Højskole.

BEDEGADE MØLLE
KLEMENSKER

Møller P. Sørensen

Bedegade Mølle i Klemensker er grundlagt omkring Aaret 1876 og har adskillige Gange siden da skiftet Ejer. Den nuværende Ejer, Møller Peder Sørensen, købte Møllen i 1922 af Jens Dam, der havde købt den af sin Fader og ejet den i ni Aar. Møllen har Valseværk, og som Motorkraft benyttes en Fordson Tractor, der har afløst et Dampmaskineanlæg i 1925—26. Som et Kuriosum kan nævnes, at da Møllens Vinger for en Del Aar siden nedblæste, blev der kun opsat to nye — istedetfor fire —, og de to Vinger har siden den Tid været ene om

at udnytte Vindens Kraft. Til Møllen hører et Landbrug paa tyve Tdr. Land. Den nuværende Ejer har tillagt over Halvdelen at dette Areal.

Bedegade Mølle

Møller Peder Sørensen, der maler for Egnens Befolkning, er født den 6. Marts 1896 i Knudsker. Han er uddannet som Landmand og Møller.

ALMINDINGEN SAVVÆRK

Direktør Brüel i Hillerød byggede i 1907 Almindingen Savværk og drev dette et Aarstid. Derefter solgte han Savværket til den nuværende Ejer, Axel Müller.

Savværksejer A. O. Müller

Aaret efter Starten lagdes Savværket specielt om til at fungere som Træuldsfabrik ved Siden af det almindelige Skæreri og Pakkassefabrikation. I 1930 oprettedes yderligere en Træskofabrik, og ellers beskæftiger Savværket sig ogsaa i vore Dage med Opskæring af alt Slags Tømmer, specielt siden 1932 for den danske Stat, idet denne har bestilt store Leverancer til Havneanlæg ved Storstrømsbroen.

Savværket, der raader over et moderne Maskineri, er anlagt paa Jernbeton, saaledes at alt Forlagstøj er beliggende under Jorden, hvilket ogsaa er Tilfældet med alle Remtræk, hvorved der ydes den størst mulige Sikkerhed. Forøvrigt er det nyopført efter en Brand i 1932. Der beskæftiges omkring en Snes Personer.

Savværksejer Axel Olaf Müller er født den 10. August 1880 i Aaker. Müller har faaet en alsidig Uddannelse paa Maskinfabriker og Savværker i Ind- og Udland, bl. a. i Tyskland og i Amerika. Efter sin Hjemkomst fra Staterne fik han Ansættelse paa Skanderborg Motorfabrik og senere hos Brüel i Hillerød indtil Overtagelsen af Savværket.

ØSTERLARS SAVSKÆRERI
ØSTERLARS

Østerlars Savskæreri grundlagdes i Aaret 1875 af Savskærer Peder Kristian Jensen, som i 1905 overdrog det til sin Søn, Alfred Jensen, nu Solbakke-Møllen. Alfred Jensen solgte i 1915 til Janus Jørgen Piil, der efter seks Aars Forløb (1921) solgte til den nuværende Ejer, H. O. Kofoed.

I 1924 blev Møllen fuldstændig ombygget, idet Kofoed havde købt Søndre Mølle i Hasle, lod denne nedrive og anvendte Tømmeret til Ombygning af Savmøllen i Østerlars. I 1929 installeredes en Motor paa 25 HK. til Afløsning af en mindre Motor. Drivkraften er Raaolie. Forøvrigt blev Savværket betydeligt udvidet og ombygget i 1932 og er nu forsynet med et stort og moderne Maskinanlæg. Det beskæftiges med Opskæring af Tømmer, Planker og Brædder. Ved Siden heraf drives ogsaa Mølleri med Formaling for en Række Kunder.

Møller Hans Olof Kofoed er født den 31. Oktober 1889 i Østermarie og er uddannet som Snedker og Tømrer. I 1918 etablerede han sig som Mester i Østerlars, indtil han saa efter nogle Aars Forløb gik over til Mølleri og Savskæreri.

Østerlars Savskæreri

HØNSERIET SANDAGER
ØSTERLARS

At drive Hønseri i større Stil er ogsaa en Videnskab. Hønseriet Sandager dyrker denne Videnskab.

Hønseriet er oprettet i 1924, og der lagdes ud med ca. 300 Høns. I Løbet af de første syv Aar var man oppe paa 5000 Stkr. De sidste tre Aar er i særlig Grad lagt an paa Vinter-Æglæggere. Og samtidig opførtes det ene store Hønsehus efter det andet. I Aarene 1924—31 byggedes ialt 4000 Kvadratalen Huse, og til Løbegaarde udlagdes ikke mindre end syv Tdr. Land.

Om den daglige Drift af Hønseriet er en Del at berette. Der benyttes en Europe Rugemaskine til 6000 Æg, og der haves et General Motors Delco light Elektricitetsværk samt Dampkedel til Opvarmning af Vand og til Kogning af Foder. Desuden haves eget Fjerkræslagteri. Salget af Udsætterhøns og Hanekyllinger foregaar dels til Hoteller og Restauranter paa Øen, men hovedsagelig

til København, hvor en Række Grossister er Aftagere. Samtlige Udsætterhøns gennemgaar en speciel Fedekur før Slagtningen; deres Foder under Fedekuren er formalet Korn, overhældt med Kærnemælk. Af Foder brugtes paa Hønseriet sidste Aar ca. 2800 Tønder, hvilket giver 40 Kilo Foder pr. Høne, og 800 Tønder til Kyllingeopdrættet. Ægproduktionen udgjorde ca. 40,000 kg.

Forsøgsvis er oprettet et Forspiringsskab til Spiring af Sæd; dette er gjort for at fremskaffe tidligt Grønt til Hønsefoder. Kornet lægges til Spiring paa Bakker, som opvarmes ved Hjælp af Damp. Endelig kan nævnes, at Hønseriet Sandager stadig er mest fremme med Hensyn til Høns, der ogsaa, undertiden fortrinsvis, lægger Æg om Vinteren. Af de 40,000 kg Æg, der solgtes i 1932, var de 8000 kg lagt i Maanederne December—Januar, medens 4000 kg var lagt i April—Maj. Dette karakteriserer jo tilstrækkelig tydeligt den forøgede Vinterproduktion af Æg. Og at denne Forøgelse er en god Forretning, er jo givet, da Æggene er saa langt dyrere ved Vintertid end om Sommeren.

Hønseriet Sandager giver Beskæftigelse til seks Personer. Dets Indehaver, Johannes Hansen, er født den 2. August 1896 i Strandfryd i Østerlars og er uddannet som Landmand. Johannes Hansen begyndte i sin Tid at drive Hønseri hjemme hos sin Fader og var til en Begyndelse Ejer af et Hundrede Høns, som efterhaanden blev til tre Hundrede, og denne Stamme udgjorde Grundlaget for det hypermoderne Hønseri, han nu driver.

PEDERSKER SKÆRERI
PEDERSKER

I Aaret 1914 grundlagde Savskærer Christensen Pedersker Skæreri. — Udviklingen har været rig siden da. Christensen drev kun Virksomheden i mindre Stil, nu beskæftiger den fire—seks Personer.

Martin Mogensen

I 1921 solgtes Skæreriet til den nuværende Indehaver, Martin Mogensen, som straks med stor Energi tog fat paa at udvide og modernisere den. Først anskaffedes en kombineret Afretter- og Kehlelistemaskine, og efter den kom Afrettere, Kopsave, Rundsave, Drejebænke, Fræsemaskine, Boremaskine, Smergelmaskine og elektrisk Lys og Kraft, der indlagdes i 1916—17. En fjorten Hestes Nexø Motor fik i 1923 sin Kapacitet forøget til 18 HK. Men ikke alene Maskineriet kom paa Højde med Tiden. Efterhaanden er Værksteds- og Lagerbygninger udvidede fra 250 til 975 Kvadratalen, ligesom Motorhuset er udvidet. Beboelseshuset blev i 1927—28 bygget dobbelt saa stort som tidligere. — Savværksejer Mogensen driver baade Savskæreri, Karetmageri og Byggeforretning. Af Bygninger, Mogensen har opført, kan nævnes Gymnastikhuset ved Pedersker Skole, Byens Metodistkirke og Brugsforeningens Lagerbygninger.

Martin Mogensen er født den 27. Februar 1892. Han er uddannet gennem seks Aar som Snedker hos Snedkermester Chr. Jensen i Aakirkeby og har senere bl. a. været ansat i Frydenlunds Byggeforretning i Rønne.

Pedersker Skæreri

KIRKEMØLLEN
PEDERSKER

Kirkemøllen i Pedersker er en af de Møller, der for saa vidt har bevaret Traditionerne ned gennem Slægtled, som den i ca. femoghalvfjerdsindstyve Aar har været i Familien Markers Eje — og er det den Dag i Dag.

Møllen er grundlagt omkring Aaret 1847 af Anders Hald, som imidlertid kun i faa Aar drev Mølleriet og det tilhørende Landbrug paa ca. 14 Tdr. Land. Hald solgte Bedriften til Mathias Marker, en Onkel til den nuværende Ejer, og i 1867 overdrog han den til sin Broder, den nuværende Ejers Fader. I 1880 byggedes der Bageri, og dette er drevet sammen med den øvrige Virksomhed indtil 1919, da det blev solgt og derefter flyttet til Pedersker Station.

Marker jun., Hans Mathias Marker, overtog Mølle og Møllegaard i 1910 og har moderniseret Mølleriet en Del, bl. a. ved Installering af en ny Dieselmotor, en 34 HK. Roston Hornsby, saaledes at han er fuldt paa Højde

Kirkemøllen

med Nutiden, saavel hvad angaar Formaling af Korn som Salg af Korn, Mel og Gryn, navnlig til Bagerne, samt Sigtning af Mel.

Møller Marker er født den 19. April 1875 i Pedersker. Han er uddannet hos Faderen og opholdt sig i 1897—98 som Elev paa Sorø Højskole.

PEDERSKER BAGERI
PEDERSKER

Henrik Larsen oprettede sit Bageri i Pedersker i 1919 derved, at han købte Kirkemøllens Bageri, grundlagt i 1880, og flyttede dette til Pedersker Stationsby.

Bagermester Henrik Larsen

I Stationsbyen omdannede han et tidligere Snedkerværksted til Bageri, idet han udvidede det en Del og samtidig opførte Beboelse og Butik. Der er dog sket yderligere Udvidelser siden da, sidst i 1929. I 1922 blev Butiken ombygget og gjort mere tidssvarende, ligesom der blev lagt et Restaurationslokale ved Siden af den. I 1924 udvidedes selve Bageriet, bl. a. ved Overbygning af Hestegangen, som da benyttedes til Drivkraft. I 1925 indlagdes elektrisk Lys og Kraft, og i 1929 installeredes en moderne Strømmen-Ovn med dobbelt Hærd, den nederste en Udtrækshærd. Bageriet, der ogsaa drives som Konditori, beskæftiger nu tre—fire Personer. Salget sker dels fra Butik, dels fra egen Brødbil.

Bagermester Henrik Larsen er født den 8. Juni 1894 paa Lille Bakkegaard i Aaker. Han kom i Lære hos Bagermester Dam, Torvet, Aakirkeby, og tog senere Kursus paa Bornholms og Askov Højskoler. Larsen er af sine Medborgere blevet belastet med flere Tillidshverv, bl. a. har han været i Bestyrelsen for Pedersker Brugsforening, og for Tiden er han Medlem af Bestyrelsen for Bornholms Bagermesterforening og Kasserer i Kristelig Lytterforening i Pedersker.

Pedersker Bageri

HANDELSGARTNER
A. D. LINDGREEN
TEJN

Det var i Aaret 1922, at A. D. Lindgreen oprettede sit Handelsgartneri i Tejn. Lindgreen købte en Tønde Land Jord og paabegyndte paa dette Areal den Virksomhed, hvorover han stadig har Raadighed, og som i Tiden siden Starten stedse har vokset sig større. Der er købt en Td. Land mere, og et lignende Areal er tillagt Gartneriet som lejet Jord, saaledes at det samlede Areal nu er paa tre Tdr. Land. Fire Drivhuse og 70 Mistbænke forefindes; de er opførte lidt efter lidt.

Lindgreens Gartneri drives som blandet Handelsgartneri, men har en udmærket Specialitet i Gulerødder. Der beskæftiges fire Personer. Produkterne afsættes dels i egen Butik i Allinge, oprettet i 1932, dels paa Rønne Torv.

Handelsgartner A. D. Lindgreen er født den 25. Maj 1901 i Allinge og er uddannet som Gartner hos Gartner Markmann i Gudhjem. Senere har han fortsat sin Uddannelse hos forskellige Gartnere Landet over.

HUMLEDAL SKÆRERI
PR. TEJN

Savskærer V. R. Mogensen grundlagde saa sent som i Aaret 1929 sit Skæreri i Humledal, idet han byggede baade Skæreri og Beboelse og straks paabegyndte sin Virksomhed. Som Drivkraft haves en 15-Hestes Hein-Motor, og der raades over to Rundsave, en Baandsav, en Fræser, en Høvlemaskine og en Bloksav. Mogensen befatter sig med Opskæring af Brædder og Planker og driver Snedkerforretning ved Siden heraf med Fabrikation af Silde- og Kyllingekasser. Han har allerede en ret stor Omsætning.

Vilhelm Richard Mogensen er født den 28. Maj 1895 i Tejn og er uddannet som Snedker, først i Klemensker hos Snedker Piil, derefter hos Snedker Bidstrup og Frydenlunds Byggeforretning i Rønne. I Aarene 1921—29 var han Snedkermester i Østermarie.

YPPERNE MØLLEN
NYKER

Yppernemøllen er en af Bornholms mest moderne monterede Møller. Den er bygget i 1907 efter en Brand. Til Møllen hører et stort Pakhus, oprindelig brugt til Dampmølle, hvorfor det er bygget i tre Stokværk. Da Dampmølleriet nedlagdes, indrettedes der Maltgøreri i Bygningen, men heller ikke dette eksisterer mere. Selve Møllen ejes for Tiden af en Række Kreditorer og er forpagtet ud til Møller Alfred Olsen, som overtog Driften den 1. Februar 1933.

Alfred Olsen

Yppernemøllen er monteret med Valseværk, en Plansigte og to Arkaniesigter, Maskiner til Fabrikation af Gryn samt en 32 Hestes Raaoliemotor af Agme Fabrikat. Selvsviker og Selvkrøjer findes ogsaa. Der drives saavel Formaling af Korn for Kunder som af

Rugmel til Bagere og til Nyker Pakhus under Firmaet Øernes Andelsselskab, Bornholm. Et Landbrug paa seks Tdr. Land er igen bortforpagtet af Olsen.

Forpagter Alfred Olsen er født den 5. Februar 1907 og fik fra Barnsben Uddannelse som Landmand. I 1925 tog

Ypperne Møllen

han Kontrolkursus paa Odense Husmandsskole og virkede derefter et halvt Aar som Kontrolassistent, men var siden Chauffør og havde derpaa Plads som Svend paa Smørenge Mølle i to Aar.

RØBRO MØLLE
RØ

Møller Knoblauch

Røbro Mølle er opført i 1885, dens Beboelseshus i 1889 af Mølleejer Jespersen. I 1893 solgtes begge Dele til en Møller Andreas Hansen, og i 1906 solgtes Møllen til Hans Christian Hansen, som boede paa Møllen til 1924, da den nuværende Ejer kom til. Samme Aar anskaffedes en 18 HK. Tuxham Motor og en ny Kværn. I 1919 anskaffedes et Valseværk, og i 1926 forsynedes Møllen med en Spidsmaskine og en Grynbrækkemaskine i 1932, saaledes at der absolut ikke er noget at klage paa Maskineriets Indretning og moderne Form. Der haves da ogsaa godt med Arbejde baade som Kundemølle og som Handelsmølle med Salg af Grutning og Gryn m. m. Med Rø Brugsforening haves fast Overenskomst om Formaling af Varer til Brugsforeningen. Et mindre Landbrug hører til Møllen.

Møller Frants Karl Knoblauch er født den 19. August 1891 i København og er uddannet som Møller. I syv Aar var han ansat paa Rise Mølle i Olsker Sogn og er desuden uddannet ved Landvæsenet.

Røbro Mølle

TINGSTED MØLLE
TINGSTED PR. AARSBALLE

Det er ca. syvogfyrretyve Aar siden, Tingsted Mølle blev bygget af en Mølleejer Larsen, som efter faa Aars Forløb solgte den til Møller Anders Mogensen. Mogensen lededede Bedriften i treogfyrretyve Aar indtil 1932, da han solgte den til den nuværende Ejer, Ejnar Munch. Møllen har hele Tiden beskæftiget sig saavel med Formaling af Korn for Kundekredsen som med Savskæreri. Den er forsynet med ti HK. Tangys-Motor, anskaffet i Anders Mogensens Tid, ligesom Vingefanget er forsynet med Selvsviker. I Savskæreriet sker Opskæring af Brædder, Planker, Gavntræ samt Køb af Træ for Salg i opskaaret Tilstand. Møller og Savskærer Ejnar Munch er født den 29. Marts

E. Munch

Tingsted Mølle

1904 i Damsminde, Vestermarie, og er uddannet som Snedker. I Aarene 1919—23 tog han Kursus paa Teknisk Skole i Rønne.

RISEMØLLEN
OLSKER

Tidligere, det vil sige i forrige Aarhundrede, laa der ved Tejn Fiskerleje paa Bornholm en Stubmølle. Denne Mølle blev flyttet og gennemopført i hollandsk Stil i 1850, og dermed var den nuværende Risemølle grund-

Risemøllen

lagt. I 1890 brændte Møllen og blev saa opført i den Skikkelse, den nu har. I 1906 købte den nuværende Ejer, Møller J. Josephsen, Virksomheden af Møller Peder Ibsen, som i syv Aar havde været dens Indehaver. I 1908 anskaffedes en 8 HK. Petroleumsmotor til Hjælp paa stille Dage, og i 1918 erstattedes denne med en 20 HK. Slagelse-Motor. I 1917 anskaffedes to Valsestole og et Sigteværk. Allerede i 1907 blev der bygget et Grovbrødsbageri ved Møllen, og dette drives fremdeles af Josephsen. Endvidere drives et Landbrug paa 25 Tdr. Land, ligeledes tillagt af den nuværende Ejer af Møllen. Bageriets Produkter sælges mest fra Vogn, men ogsaa en Del fra Butik. Der beskæftiges af fremmed Hjælp i den samlede Bedrift tre Personer. Møllen virker baade som Kundemølle og som Handelsmølle.

Møller J. Josephsen er født den 21. December 1881 paa Bugge Mølle i Østerlars og blev uddannet hos Faderen som Møller og Bager. Senere tog han videre Uddannelse i København og andetsteds. Siden Bornholms Bagermesterforening i 1913 blev startet, har Josephsen været Medlem af dens Bestyrelse.

TRÆBENE MØLLE
AARSBALLE

Det var en Møller Mogensen, der omkring Midten af afvigte Aarhundrede grundlagde Træbene Mølle. Efter nogle Aars Forløb solgte Mogensen Møllen til sin Søn, som var Indehaver indtil 1880. I 1880 solgte Mogensen jun. til fhv. Kæmner Westh, Rønne, og Westh ejede Møllen indtil Aaret 1900, da han solgte den til Møller K. M. Kjær. Kjær tillagde Virksomheden et Bageri, men bibeholdt ogsaa det Skæreri, der hidtil havde været drevet. Den 1. Marts 1920 solgte han Bedriften til den nuværende Ejer, Møller Hammer, der allerede i 1911 havde faaet Ansættelse hos Kjær som Svend.

Hammer bortforpagtede kort efter Overtagelsen Bageriet, men Forpagtningen varede kun et Aarstid, og siden er Bageriet drevet sammen med Møllen indtil 1. April 1933, da Bagermester Hans Peder Møller fik det i Forpagtning. Møller havde i syv Aar før den Tid været ansat hos Hammer som Svend. Et tre Tdr. Land stort Landbrug drives sammen med Mølleriet, som beskæftiger to Personer. Der drives endnu baade Savskæreri og Mølleri med Formaling af Korn for en Kundekreds og i mindre Stil Formaling af Mel til Bageriet.

Møller Ole Hammer Pedersen er født den 2. December

Træbene Mølle

1886 i Svaneke og blev uddannet ved Faget, efterhaanden som han kom til Skelsaar og Alder. Bl. a. var han i seks Aar ansat som Svend i Ny Mølle i Nexø.

REGISTRET

ER FORDELT I TRE AFDELINGER

SAALEDES OMHANDLER

A

FYEN

B

LOLLAND-FALSTER
LANGELAND
ÆRØ
MØEN

C

BORNHOLM

AFDELING A OMFATTER FYEN

Side

„Aabo", Gartneriet, L. Peter Skov Larsen, Odense 77
Aagaards, Jørgen, Sønner, Flemløse 92
Aaleeksportforeningen „Odense Fjord", Stige pr. Odense ... 67
Aggersund Kridtværk, Fr. Plum, Assens 133
Aktiebageri, Arbejdernes, Odense 11
Albani Bryggeri, Odense 22
Albani Kaffebod, Odense 55
Albani Ostefabrik, Odense 45
Alexandersen, Vald., Børstetræfabr., Asperup Mk., Nr. Aaby 111
„Allerup", Plov- og Maskinfabriken, Nr. Broby 116
Allerups, M. P., Eftf., A/S, Jernstøberi og Maskinfabrik, Odense 15
Andels-Gødningsforretning, Dansk, Odense 29
Andels-Salgsforening, Danske Opdrætteres, Ringe 94
Andersen, Axel, Gartner, Hjallese 148
Andersen, Carl, Handelsgartner, Odense 66
Andersen, Chr., Garver, Bogense 129
Andersen, Egon, Gartner, Lettebæk, Fr. Bøge 91
Andersen, Hans Alfred, Gartner, Stenløse, Sct. Clemens ... 95
Andersen, P., Skrædermester, Svendborg 125
Andersen, R. & Sønner, Ingeniør- og Maskinforr., Nr. Aaby 96
Andersen, Sv., Billardfabrik, Bogense 127
Andersens, A., Eftf., Blikkenslager, Odense 59
Andersens, Fr., Maskinsnedkeri, Falsled, Stensgaard 88
Andersens, J. Ring, Skibsværft, Svendborg 124
Arbejdernes Aktiebageri, Odense 11
Arbejdernes Fællesbageri, Svendborg 122
Assens Autolakereri og Ducoanstalt, Assens 133
Assens Bank, Assens 134
Assens Elektricitetsværk, Assens 134
Assens Stokkefabrik, Christiansen & Jensen, Assens 132
Assens Tobaksfabrik, Alex. Gundersen, Assens 132
„Aulskovhus", Gartneriet, Aasum pr. Odense 80
Avlsdyr, Salgskontoret for fyenske, Ringe 93
Baadebyggeri, A/S Dyrehavens, H. C. Nørregaard, Nyborg 152
Baadebyggeri, Kerteminde 101
Baadebyggeriet, Skibs- og, Carl Andersen, Faaborg 147
Baagøe, L. J., Kolonial en gros, Svendborg 119
Balslev, V., Farver og Tapeter, Odense 72
Bang, Hans, Støbegods, Assens 136
Bang, N. C., Cykler en gros, Odense 34
Bank, Assens 134
Barnevognsfabriken, K. Lang Skou, Odense 46
Becks, Thomas, Fabrik for Staalmøbler, Odense 57
Beklædningsmagasin, Nørregades, Odense 59
Bendix-Petersen, Ure en gros, Odense 51
Billardfabrik, Bogense 127
„Birkebjerg", Gartneriet, Frode Hansen, Stige pr. Odense... 138
Birn, Axel, Vesterbros Jernstøberi, Odense 78
Bisgaard, Ove, Manufaktur, Kerteminde 104
„Blangsted", Gartneriet, Rs. Madsen, Blangsted pr. Odense 99
Blumensaadts Fabriker, Odense 23
Bogense Billardfabrik, Bogense 127
Boltinge Stolefabrik, Kr. Pedersen, Boltinge pr. Espe 109
Brandts Klædefabrik, A/S, Odense 20
Brendeaa Savværk, Carl Petersson, Gelsted 110
Breum, Ignatz, Manufaktur, Odense 46

Side

Bryggeri, Albani, Odense 22
Bryggeri, J. L. Larsens, Assens 130
Bryggeriet „Odense", Odense 20
Brønsro, P. M., Papir en gros, Odense 43
Buhls, Konrad, Maskinfabrik, Ringe 93
Bülow & Co., F., Automobiler, Odense 69
Bæks Trævarefabrik, Jordløse 116
Bødker, Erik, Trikotage, Odense 44
Børstetræfabrik, Vald. Alexandersens, Asperup Mark, Nr. Aaby 111
Bøttern & Co., Korn, Foderstoffer og Trælast, Kerteminde 102
Café „Elevatoren", Odense 49
Canned Cream & Milk Co., The, A/S, Odense 68
Carlsen, P., Skrædermester, Odense 61
„Carlsholm", Trævarefabriken, Kølstrup 92
Cementrør- og Tagstensfabrik, Odense 84
Cementvarefabrik, Nyborg 153
Central Møbel Magasinet, Odense 80
Christensen, E. R., Købmand, Kværndrup 95
Christensen, Hans, Gartner, Refsvindinge 112
Christensen, Hans Fr., Gartner, Lumby pr. Beldringe 143
Christensen, J. L., & Co., Kaffe og The, Odense 33
Christensen's, Brdr., Trævare- og Emballagefabrik, Odense 25
Cigarfabrik, Tørrings, Odense 17
Cigar- og Tobaksfabrik, V. Nielsens, Bogense 127
Classen, C., Gartner, Over Holluf, Odense 69
Clausen, Aage, Gartner, Marslev 149
Clausen, Viggo, Gartner, Søndersø, Odense 85
Colbergs Eftf., Konfektion, Odense 56
Cream & Milk Co., The Canned, A/S, Odense 68
Crome & Goldschmidt, Manufaktur, Odense 51
Cykle Co., Dansk, Odense 32
Cykleforretningen „Opal", Smede- og, Kølstrup 117
Cykleværk, Dansk, „Grand", Nr. Aaby 97
Dampmøllen „Victoria", A/S, Odense 12
Damsted, Karl N., Planteskole, Søhus 79
Dansk Andels-Gødningsforretning, Odense 29
Dansk Cykle Co., Odense 32
Dansk Cykleværk „Grand", Nr. Aaby 97
Dansk Frøkultur, Kerteminde 104
Dansk Landbrugs- og Handelslaboratorium, Odense 48
Dansk Møbelplade- og Finérfabrik, Odense 19
Dansk Ægkompagni, Odense 12
Danske Opdrætteres Andels-Salgsforening, Ringe 94
Danske Petroleums Aktieselskab, Det, Odense 62
Dessau, Mogensen og, A/S, Væverier, Odense 33
„Det røde Hus", Alf. H. Stecher, Odense 73
Dyrehavens Baadebyggeri, A/S, Nyborg 152
Dæhnfeldt, L., & Theodor Jensen, A/S, Odense 17
Eilersen, N., Skamby Vogn- og Trævarefabrik, Skamby ... 93
Ek, Erik, Skrædermester, Odense 63
Eksportslagteri, Odense 8
Elektricitetsværk, Assens, A/S 134
Elevator Caféen, Odense 49
Ellinge, Jørgen P., Skrædermester, Odense 53
Emballagefabrik, Brdr. Christensens Trævare- og, Odense... 25
Erichsen, Jul. B., Bødkermester, Kerteminde 105

Side

Eriksen, Einer, Skrædermester, Odense 52
Ernst's Sølvvarefabrik, Assens 130
Espe Møbelfabrik, Espe 109
Fabrik, Stjernemøllens, Odense 60
Fabriken „Urania", Maskinfabrik, Middelfart 142
Fabriker, Blumensaadts, Sæber, Odense 23
Fabriker, Roulunds, A/S, Odense 64
Falsled Stole- og Møbelfabrik, Falsled pr. Stensgaard 156
Farstrup Savværk og Stolefabrik, Farstrup 114
Figur- og Stukfabrik, Odense 42
Finérfabrik, Dansk Møbelplade- og, Odense 19
„Fiona", Tapetfabrik, Faaborg 145
Fjerkræslagteri og Fjerkræfederi, Haarby 155
Foderstofforretning, Langelands Korn- &, Odense 40
Foderstof Kompagniet, Korn- &, Odense 38
Foldager's, Ivar L., Eftf., Svendborg 121
Forsølvnings- og Forniklingsanstalt, Odense 58
Foss', O., Fabriker, Odense 34
Frugtlageret, Odense 40
Frøkultur, Dansk, Kerteminde 104
Fyldepenne-Magasinet, Odense 53
Fyenske Avlsdyr, Salgskontoret for, Ringe 93
Fællesbageri, Arbejdernes, Svendborg 122
Fønix-Teatret, Odense 32
„Gamle Hestehauge", Skibsværftet i, Svendborg 124
„Gartnergaarden", Th. Madsen, Aasum, Odense 126
Gartneriet „Aabo", L. Peter Skov Larsen, Odense 77
Gartneriet „Aulskovhus", Aasum pr. Odense 80
Gartneriet „Birkebjerg", Frode Hansen, Stige, Odense 138
Gartneriet „Blangsted", Rs. Madsen, Blangsted pr. Odense 99
Gartneriet „Granly", Knud Madsen, Marslev 117
Gartneriet „Haugelyst", Chr. Sørensen, Ejby, Odense 73
Gartneriet „Højtofte", Hans Rosenlund, Ryslinge 125
Gartneriet „Højvang", Brdr. Lawsen, Assens 131
Gartneriet „Krogsagergaard", Poul Salling, Odense 72
Gartneriet „Linddal", Johs. Gildberg Hansen, Beldringe 87
Gartneriet „Margrethelund", Chr. Madsen, Odense 69
Gartneriet „Progress", Jørgen Poulsen, Marslev 71
Gartneriet „Tjørnehøj", Axel Jensen, Haarby 155
Gartneriet Sejerskov, Hjallese 80
Gartneriet „Strandholt", Stige, Odense 118
Garveri, J. Longhis, Odense 58
„Gloire", Vulkaniseringsanstalten, Odense 82
Goldschmidt, Crome &, Manufaktur, Odense 51
„Granly", Gartneriet, Knud Madsen, Marslev 117
Greve, H. C., & Søn, Skotøjs- og Læderhandel, Middelfart 141
Haarby Fjerkræslagteri og Fjerkræfederi, O. Vanddam, Haarby 155
Haarby Savværk og Maskinsnedkeri, C. M. Madsen, Haarby 154
Hagen & Sievertsen, A/S, Æskefabr. og Stentrykkeri, Odense 10
Handels-Aktieselskab, Plums, Assens 131
Handelsgartneri, Knarreborg, H. P. Jensen, Knarreborg 90
Handels-Laboratorium, Dansk Landbrugs- og, Odense 48
Hansen, A. J., Vognfabrikant, Odense 54
Hansen, Albert N., Middelfart 142
Hansen, Carl, Gartner, Assens 137
Hansen, Chr., & Co., Konserves, Kerteminde 101
Hansen, Emil, Slagtermester, Odense 51
Hansen, Hans Chr., Gartner, Anderup pr. Søhus 78
Hansen, Herman, Gartner, Aasum, Odense 80
Hansen, H. M., Manufaktur, Kværndrup 94
Hansen, Knud, Gartner, Stige pr. Odense 83
Hansen, M., Trævarefabriken „Virkelyst", Svendborg 124
Hansen, M. P., Møbelmagasin og Ligkistesnedkeri, Søndersø, Odense 79
Hansen, Viggo, Gartner, Villestofte 148
Hansens, Chr., Eftf., Manufaktur, Odense 44
Harboes Fabriker, Tapeter, Odense 15
Haugaard, A., Handelsgartner, Nyborg 154
„Haugelyst", Gartneriet, Chr. Sørensen, Ejby, Odense 73
Haustrups Fabriker, Blikemballage, Odense 27
Heineke, H. B. & Svend, Kerteminde Jernstøberi, Kerteminde 103
Hennings, Chr., & Co., Kolonial en gros, Odense 29
Henriksens, J., Eftf., Skræderetablissement, Odense 63
Hjorth, G., & Co., Manufaktur en gros, Odense 48
Holbeck, Rasmus & Søn, A/S, Jern, Staal, Kul, Odense 65

Side

Hovmand, Laur., Hønsefoderfabrik, Oure 113
Høffner, P. H., Metalvarefabrik, Odense 14
Høffner Kjærups Garverier og Produktforretning, Odense 61
„Højtofte", Gartneriet, Hans Rosenlund, Ryslinge 125
„Højvang", Gartneriet, Brdr. Lawsen, Assens 131
Hønseriet „Skovlund", Th. Hansen, Knarreborg 155
Ibsen, R., & Sønner, Kolonial, Korn og Foderst., Nr. Aaby 98
Iltfabrik, Nr. Aaby 98
„Import", Frugt- og Blomsterhandel, Nyborg 151
Isaksens, Rasmus, Varehus, Bogense 128
Jakobsen, M., Buntmagermester, Odense 71
Jakobsens, A., Plovfabrik, Fraugde, Marslev 26
Jensen, Bertha, Fru, Guldsmed, Kerteminde 101
Jensen, Carl A., Gartner, Stige, Odense 67
Jensen, Chr., Gartner, Lille Ubberud, Holmstrup 140
Jensen, Dyrhauge, Cykler, Assens 136
Jensen, Edmund, Gartner, Nisted, Odense 76
Jensen, G., „Import", Frugt og Blomster, Nyborg 151
Jensen, Haakon, Gartner, Stige, Odense 139
Jensen, Hans, Papir en gros, Nyborg 152
Jensen, H. P., Handelsgartneri, Knarreborg 90
Jensen, Jens A., Gartner, Stige, Odense 138
Jensen, Konrad, Gartner, Boerskov, Odense 137
Jensen, Martin, Gartner, Lumby Mark, Beldringe 144
Jensen, N. P. K., Gartner, Grønnegyden, Søhus 126
Jensen, Peder, Gartner, Lumby, Beldringe 144
Jensen, Ruth, Blomsterforretning, Odense 44
Jensen, Urban, Gartner, Villestofte pr. Korup 148
Jensen, Viggo, Gartner, Blommenslyst, Holmstrup 142
Jensens, Emil, Enke, Guldsmedeforretning, Kerteminde 101
Jensens, Jens, Rammefabrik, Hesselager 113
Jensens Eftf., Sophus, Blomsterforretning, Odense 45
Jernstøberi, Kerteminde 103
Jernstøberi, Vesterbros, Axel Birn, Odense 78
Johansen, Ejner, Skrædermester, Odense 61
Johansen, F. A., Broderifabrik, Odense 54
Joost, Axel, Herrelingeri, Odense 57
„Jylland", Rugemaskinefabriken, Sigurd Larsen, Nr. Aaby 98
Jørgensen, Aa., Gartner, Nyborg 150
Jørgensen, H., Gartner, Anderup, Søhus 74
Jørgensens, J. C., Møbelfabriker, Odense 84
Jørgensens, Johs., Trikotagefabrik, Odense 45
Kaffebod, Albani, Odense 55
Kaffebrænderi, Odense, K. P. Larsen, Odense 47
Kaffe Ko., Nordisk, Odense 39
Kaffe & Kakao Co., Skandinavisk, Odense 41
Kafferisteri, A. M. Pedersens, Nyborg 151
Kakao Co., Skandinavisk Kaffe &, Odense 41
Karosserifabrik, Odense 39
Kerteminde Baadebyggeri, Kerteminde 101
Kerteminde Jernstøberi, Kerteminde 103
Kerteminde Trælasthandel, Kerteminde 105
Kinografen, A/S, Odense 32
Kino-Teatret, Odense 32
Kirkeby Savværk, Kirkeby 96
Kjærups, Høffner, Garverier og Produktforretning, Odense 61
Kleckers, Herman, Blomsterforretning, Odense 45
Klædefabrik, Brandts, A/S, Odense 20
Klædeskofabriken „Nonnebo", Langeskov 106
Knarreborg Handelsgartneri, Knarreborg 90
Knudsens, S., Planteskole, Blommenslyst, Holmstrup 87
Konditori, Lundsgaards, Odense 50
Konservesfabriken, Pølse- og, „Odin", Odense 70
Konservesfabriken „555", Kerteminde 101
Kontrolhønseriet „Nøddebo", Skallebølle pr. Tommerup 112
Korinth Maskinfabrik, Korinth 112
Korkisolering, Odense, og ny Korkvarefabrik, Odense 37
Korn- og Foderstof-Kompagniet, Odense 38
Korn- & Foderstofforretning, Langelands, Odense 40
„Krogsagergaard", Gartneriet, Poul Salling, Odense 72
Krügers, Ove, Strømpefabrik, Odense 50
Krøyers, H. J., Enke, Svendborg 123
Kulimport, Vestfyens, Assens 131
Laboratorium, Dansk Landbrugs- og Handels-, Odense 48
Langelands Korn- og Foderstofforretning, Odense 40
Langeskov Sengefabrik, E. Pedersen, Langeskov 107

Side

Langeskov Træskofabrik, Langeskov ... 106
Larsen, Axel, Børnekonfektion, Odense ... 81
Larsen, H. J., Mesinge Møbelfabrik, Mesinge ... 114
Larsen, J. og Søn, Møbelsnedkeri, Svanninge pr. Millinge ... 116
Larsen, Knud M., Gartner, Anderup, Søhus ... 77
Larsen, Laurits C., Gartner, Allesø, Odense ... 137
Larsen, Lauritz Th., Gartner, Grønnegyden, Søhus ... 147
Larsen, Rosendal, Colbergs Eftf., Odense ... 56
Larsen, Sigurd, Rugemaskinefabriken „Jylland", Nr. Aaby 98
Larsen, Svend, Gartner, Næsbyhovedbroby, Odense ... 85
Larsens, Brdr., Gartneri, Fuglebjerglund, Bellinge ... 86
Larsens, J. L., Bryggeri, Assens ... 130
Larsens L., Vognfabrik, Næsby ... 52
Larsens, A/S, L., Stelfabrik, Gelsted ... 111
Lausen, Hans, Købmand, Assens ... 133
Lieth, Max v. der, Smøreksport, Odense ... 10
„Linddal", Gartneriet, Johs. Gildberg Hansen, Beldringe ... 87
Lomatz, G. L., Tricotagefabrik, Odense ... 59
Longhis, J., Garveri, Odense ... 58
Lundsgaards Konditori, Odense ... 50
„Lunghøj", A/S, Stokke- og Trævarefabriken, Gelsted ... 110
„Lykkegaard", Vindmotorfabriken, Ferritslev, Ullerslev ... 89
Madsen, Carl, Gartner, Sejerskov, Hjallese ... 80
Madsen, Chr., Gartner, Odense ... 69
Madsen, Einar, Gartner, Lettebæk, Fr. Bøge ... 143
Madsen, Olav, Gartner, Stige pr. Odense ... 139
Madsen, P. Hedelund, Gartner, Anderup, Søhus ... 139
Madsens, Rasmus, Gartneri, Blangsted pr. Odense ... 99
Maegaard, Wilh. R., Odense ... 25
Marcipanfabrik, Odense ... 13
„Margrethelund", Gartneriet, Chr. Madsen, Odense ... 69
Maskinfabriken, Plov- og, „Allerup", Nr. Broby ... 116
Maskinfabrik, Konrad Buhls, Ringe ... 93
Maskinfabrik, Korinth ... 112
Maskinfabrik, Skydebjerg, Skydebjerg pr. Aarup ... 86
Maskinsnedkeri, Fr. Andersens, Falsled, Stensgaard ... 88
Maskinsnedkeri, Haarby Savværk &, Haarby ... 154
Mesinge Møbelfabrik, Mesinge ... 114
Metalstøberi, Odense ... 42
Milk Co. A/S, The Canned Cream &, Odense ... 68
Mogensen, A., Ryslinge Trævarefabrik, Ryslinge ... 92
Mogensen og Dessaus Væverier, A/S, Odense ... 33
Moland, Emil, A/S, Glas en gros, Odense ... 81
Mortensen, R., Vekselleer, Odense ... 36
Mortensens, Laur., Møbelfabrik, Tarup ... 55
Munk, Johs., Gartner, Hjallese ... 83
Munke Mølle, Odense ... 7
Muus, Elias B., Kerteminde ... 100
Møbelfabriker, J. C. Jørgensens, Odense ... 84
Møbelfabrik, Espe ... 109
Møbelfabrik, Falsled Stole- og, Falsled, Stensgaard ... 156
Møbelfabrik, Laur. Mortensens, Tarup ... 55
Møbelfabrik, Mesinge ... 114
Møbelfabrik, Odense Stole &, Odense ... 31
Møbelfabrik, O. Strøjers, Odense ... 57
Møbelplade- & Finérfabrik, Dansk, Odense ... 19
Møbelsnedkeri, J. Larsen & Søns, Svanninge pr. Millinge ... 116
Mølle, Munke, Odense ... 7
Mølle, Villestofte, P. Begborg Knudsen, Villestofte ... 91
Møller, Carl, „Shell" Service Station, Odense ... 62
Møllers Skibsværft, Faaborg ... 146
Nielsen, Adolf, Kerteminde Baadebyggeri, Kerteminde ... 101
Nielsen, Axel, Kontorartikler en gros, Odense ... 71
Nielsen, J. P., Skrædermester, Odense ... 43
Nielsen, Leo H., Gartner, Lindved, Hjallese ... 82
Nielsen, Peter, Smede- og Cykleforretn. „Opal", Kølstrup ... 117
Nielsens, V., Cigar- og Tobaksfabrik, Bogense ... 127
„Nonnebo", Klædeskofabriken, Langeskov ... 106
Nordisk Kaffe Ko., Odense ... 39
Nyborg Cementvarefabrik, Nyborg ... 153
„Nøddebo", Kontrolhønseri, Skallebølle, Tommerup ... 112
Nørre Aaby Iltfabrik, Nr. Aaby ... 98
Nørregades Beklædningsmagasin, Odense ... 59
„Odense", Bryggeriet, Odense ... 20
Odense Cementrør- og Tagstensfabrik, Odense ... 84
Odense Eksportslagteri, Andelsselskab, Odense ... 8

Side

Odense Figur- og Stukfabrik, Odense ... 42
„Odense Fjord", Aaleeksportforeningen, Stige pr. Odense ... 67
Odense Forsølvnings- og Forniklings-Anstalt, Odense ... 58
Odense Kaffebrænderi, Odense ... 47
Odense Karosserifabrik, Odense ... 39
Odense Korkisolering og ny Korkvarefabrik, Odense ... 37
Odense Marcipanfabrik, Odense ... 13
Odense Metalstøberi, Odense ... 42
Odense ny Silopakhuse, Odense ... 48
Odense Osteri, Odense ... 73
Odense Paraplyfabrik, Odense ... 45
Odense Pelsvarelager, Odense ... 56
Odense Skotøjsfabrik, Odense ... 63
Odense Stole- og Møbelfabrik, Odense ... 31
Odense Teater, Odense ... 74
Odense Vægtfabrik, Odense ... 30
Odense Ægforretning, Odense ... 14
Odense Æskefabrik, Odense ... 68
„Odin", Pølse- og Konservesfabrik, Odense ... 70
Oesterbys, A. J., Garveri, Nyborg ... 153
Olsen, Jens, Gartner, Højby ... 96
Olsen, R. Th. E., Gartner, Odense ... 56
„Opal", Smede- og Cykleforretningen, Kølstrup ... 117
Orientalsk Tæppelager, Odense ... 35
Ostefabrik, Albani, Odense ... 45
Osteri, Odense ... 73
Oure Hønsefoderfabrik, Oure ... 113
Paladsteatret, Odense ... 62
Paraplyfabrik, Odense ... 45
Paulsen, Th., Jern- og Metalstøberi, Odense ... 42
Pedersen, Anton, Rygaard Savværk, Rygaard ... 88
Pedersen, Holger, Rasmus Isaksens Varehus, Bogense ... 128
Pedersen, Knud, Gartner, Bellinge ... 88
Pedersen, P., Trævarefabriken „Carlsholm", Kølstrup ... 92
Pedersen, Rosendahl, Gartner, Anderup pr. Søhus ... 145
Pedersen, Thorvald, Grosserer, Odense ... 7
Pedersens, A. M., Kafferisteri, Nyborg ... 151
Pedersens, Brdr., Gartneri, Bellinge ... 142
Pedersens, Chr., Planteskole, Bogense ... 128
Pelsvarelager, Odense ... 56
Petersen, Brdr. N. & Kr., Automobilhandel, Bogense ... 129
Petersen, Carl, Metalvarefabrikant, Odense ... 81
Petersen, Carl F., Værktøj, Odense ... 53
Petersen, H. P., Baadebygger, Dyrehaven, Nyborg ... 150
Petersen, Niels, Korn og Foderstoffer, Odense ... 82
Petersen, Victor, Grosserer, Odense ... 40
Petroleums Aktieselskab, Det Danske, Odense ... 62
Planteskole, S. Knudsens, Holmstrup ... 87
Planteskole, Chr. Pedersens, Bogense ... 128
Plovfabrik, A. Jakobsens, Fraugde pr. Marslev ... 26
Plov- og Maskinfabriken „Allerup", Nr. Broby ... 116
Plums Handels-Aktieselskab, Assens ... 131
Poulsen, Harry, Gartner, Stige pr. Odense ... 138
Poulsen, J., Gartner, Stige pr. Odense ... 83
„Progress", Gartneriet, Marslev ... 71
Pølse- og Konservesfabriken „Odin", Odense ... 70
Radrenser- & Værktøjsfabrik, Tommerup ... 108
Rammefabrik, J. Jensens, Hesselager ... 113
Rasmussen, Brdr., Maskinfabrik, Rynkeby ... 107
Rasmussen, Fred., Cykler en gros, Odense ... 32
Rasmussen, H., & Co., A/S, Jernstøberi og Maskinfabrik, Odense ... 65
Rasmussen, P., Gartner, Søhus ... 68
Rasmussen, P. C., Odense ... 16
Rasmussen, Rudolf, Skrædermester, Odense ... 58
Rasmussens, N., Eftf., Blomsterforretning, Odense ... 47
Rasmussens, N. C., Vinhandel, Odense ... 64
Rosenlund, N. P., Grosserer, Odense ... 67
Roulunds Fabriker A/S, Odense ... 64
Rugemaskinfabriken „Jylland", Nr. Aaby ... 98
Rygaard Savværk, Rygaard ... 88
Ryslinge Trævarefabrik, Ryslinge ... 92
Salgskontoret for fyenske Avlsdyr, Ringe ... 93
Salling, Poul, Gartner, Odense ... 72
Sand, Emil, Bygningsartikler en gros, Odense ... 36
Savværk, Brendeaa, Gelsted ... 110

Side

Savværk, Kirkeby ... 96
Savværk & Maskinsnedkeri, Haarby ... 154
Savværk og Stolefabrik, Farstrup ... 114
Savværk, Rygaard ... 88
Savværk, Slukefter, Korup ... 90
Schmidt, Peter, Børnekonfektion, Odense ... 54
Schou, Knud, Gartner, Trellebjerg, Marslev ... 149
Sejerskov, Gartneriet, Hjallese ... 80
Sengefabrik, Langeskov ... 107
Sievertsen, Hagen &, Stentrykkeri og Æskefabrik, Odense 10
Silopakhuse, Odense ny ... 48
Simonsen, P., & Co., Skibsprovianteringshandel, Odense ... 75
Skamby Vogn= og Trævarefabrik, Skamby ... 93
Skandinavisk Kaffe og Kakao Ko. A/S, Odense ... 41
Skibs= og Baadebyggeriet, Faaborg ... 147
Skibsværftet i „Gl. Hestehauge", Svendborg ... 124
Skibsværft, J. Ring Andersens, Svendborg ... 124
Skibsværft, Møllers, Faaborg ... 146
Skibsværft, Svendborg ... 121
Skotøjsfabrik, Odense ... 63
Skou, K. Lang, Barnevognsfabriken, Odense ... 46
„Skovlund", Hønseriet, Knarreborg ... 155
Skydebjerg Maskinfabrik, Skydebjerg pr. Aarup ... 86
Slotsbryggeriet, Odense ... 22
Slukefter Savværk, Korup ... 90
Smede= og Cykleforretningen „Opal", Kølstrup ... 117
Smith & Co., A/S, Cykler en gros, Odense ... 9
Spøer, V., Fabriken „Urania", Middelfart ... 142
Staugaard, H. C., Cigar= & Tobakshandel, Svendborg ... 125
Stecher, Alf. H., Herrekonfektion, Odense ... 73
Stelfabrik, A/S, S. Larsens, Gelsted ... 111
Stelfabrik, Carl Sørensens, Stenstrup ... 90
Stjernemøllens Fabrik, Odense ... 60
Stokkefabrik, Assens ... 132
Stokke= og Trævarefabriken „Lunghøj", A/S, Gelsted ... 110
Stolefabrik, Boltinge ... 109
Stolefabrik, Farstrup Savværk &, Farstrup ... 114
Stole= & Møbelfabrik, Odense ... 31
Stole= og Møbelfabrik, Falsled, pr. Stensgaard ... 156
„Strandholt", Gartneri, Stige pr. Odense ... 118
Strøjers, O., Møbelfabrik, Odense ... 57
Surel, Jean, Guldsmed, Odense ... 26
Svendborg Skibsværft, Svendborg ... 121
Sølvvarefabrik, Ernst's, Assens ... 130
Sørensen, Alfr., Tømrermester, Kerteminde ... 106

Side

Sørensen, Andr., Skrædermester, Odense ... 46
Sørensens, Carl, Stelfabrik, Stenstrup ... 90
Tagstensfabrik, Odense Cementrør= og, Odense ... 84
Tandlægernes Dental Laboratorium, Odense ... 41
Teater, Odense ... 74
„Tjørnehøj", Gartneriet, Haarby ... 155
Tobaksfabrik, Assens ... 132
Tommerup Radrenser= og Værktøjsfabrik, Tommerup ... 108
Tommerup Traadvæveri, Tommerup ... 109
Traadvæveri, Tommerup ... 109
Trikotagefabrik, Johs. Jørgensens, Odense ... 45
Træskofabrik, Langeskov ... 106
Trævarefabriken „Carlsholm", Kølstrup ... 92
Trævarefabriken „Virkelyst", Svendborg ... 124
Trævarefabriken, A/S Stokke= &, „Lunghøj", Gelsted ... 110
Trævarefabrik, Bæks, Jordløse ... 116
Trævarefabrik, Ryslinge ... 92
Trævarefabrik, Skamby Vogn= og, Skamby ... 93
Trævarefabrik, Vester Skerninge ... 115
Trævare= & Emballagefabrik, Brdr. Christensens, Odense ... 25
Tæppelager, Orientalsk, Odense ... 35
Tørrings Cigarfabrik, Odense ... 17
„Urania", Fabriken, Middelfart ... 142
Walbech, Fr., Tandtekniker, Odense ... 41
Varehus, Rasmus Isaksens, Bogense ... 128
Vesterbros Jernstøberi, Odense ... 78
Vester Skerninge Trævarefabrik, Vester Skerninge ... 115
Vestfyens Kulimport, Assens ... 131
Vett & Wessel, Manufaktur, Odense ... 63
„Victoria", Dampmøllen, Odense ... 12
Villestofte Mølle, Villestofte ... 91
Vindmotorfabriken „Lykkegaard", Ferritslev, Ullerslev ... 89
Vinhandel, N. C. Rasmussens, Odense ... 64
„Virkelyst", Trævarefabriken, Svendborg ... 124
Vognfabrik, L. Larsens, Næsby ... 52
Vogn= og Trævarefabrik, Skamby ... 93
Vulkaniseringsanstalten „Gloire", Odense ... 82
Vægtfabrik, Odense ... 30
Værktøjsfabrik, Tommerup Radrenser= og, Tommerup ... 108
Zebitz, Robert, & Co., A/S, Trælasthandel, Odense ... 15
Ægforretning, Odense ... 14
Ægkompagni, Dansk, Odense ... 12
Æskefabrik, Odense ... 68
Østrup=Jeppesen, H., Bageriartikler, Odense ... 49

AFDELING B OMFATTER LOLLAND-FALSTER, LANGELAND, ÆRØ OG MØEN

Side

Aaen, Johs., Manufaktur, Nykøbing F. ... 20
„Aalykke", Gartneriet, Nykøbing F. ... 16
„Albertslykke", Margarinefabriken, Søby pr. Ærøskøbing ... 76
Andelsselskabet „Trio", Blodfoderfabrik, Sakskøbing ... 44
Andelsslagteriers, Danske, Eksport Fabriker „Dana", Nyk. F. 12
Andersen, F., Handelsgartner, Nykøbing F. ... 11
Andersen, Jens, Manufaktur, Nykøbing F. ... 17
Andersen, Johs., Møbler, Nykøbing F. ... 11
Andersen, L., Kolonialhandel, Rødby ... 67
Andersen, Peter, Købmandshandel, Stokkemarke ... 53
Andersen, V. H., Møller, Tjennemarke, Søllested ... 72
Anderstrup Møbel- og Maskinsnedkeri, Anderstrup ... 71
Andréa's, Casper, Eftf., Skibsmægler, Nakskov ... 26
Andreasen, H. Chr., Mølleri og Bagerforretning, Holeby ... 56
Arbejdernes Fællesbageri, Nakskov ... 29
Arbejdernes Fællesbageri, Nykøbing F. ... 23
Assurance, Dansk Bygnings, Nykøbing F. ... 21
Auto Transportforretning, Nørreballe ... 70
Automobilforretning, Langelands, Rudkøbing ... 90
Automobil-Børs, Nakskov ... 32
Autoværksted, Thoreby, Thoreby pr. Flintinge ... 59
Baagøes, L. J., Filial, Rudkøbing ... 91
Bageri, Bandholm ... 57
Bageri, Borre ... 87
Bageri, Christiansminde, Nøbbet pr. Svinsbjerg ... 64
Bageri, Eskildstrup ... 50
Bageri, Skørringe ... 73
Bageri, Sløsse Mølle og, Sløsse ... 70
Bageri, Stokkemarke ... 54
Bageri, Ullerslev, Ullerslev pr. Aunede ... 65
Bageri, Vesterborg ... 61
Bageriet „Dannebroge", Søllested ... 73
Bandholm Bageri, Bandholm ... 57
Bandholm Skibsværft og Maskinværksted, Bandholm ... 58
Bandholm Savværk, Bandholm ... 58
Beck, Richard, „Konkurrenten", Maribo ... 39
Beklædningsmagasinet Bristol, Nykøbing F. ... 24
Bernth, Julius, Herreskræderi og Konfektion, Nykøbing F. ... 3
Biograf-Teatret, Nykøbing F. ... 13
Birket Handelsgartneri, Birket pr. Torrig ... 65
Boding, A., Handelsgarner, Nr. Alslev ... 59
Borre Bageri, Borre ... 87
Borre Møbelforretning, Borre ... 87
Boserup, Anton, Handelsgartner, Ærøskøbing ... 75
Boye, Albert E., & Co., Skibsmæglere, Marstal ... 79
Boye, Herman C., & Co., Skibsmæglere, Marstal ... 78
Bristol, Beklædningsmagasinet, Nykøbing F. ... 24
Bruun, J. B., & Søn, Træbearbejdningsmaskiner, Nykøbing F. 18
Bryggeri, Horslunde ... 66
Bryggeri, Marrebæk, pr. Væggerløse ... 73
Bryggeri, Vesterborg ... 61
Bryggeri, Ønslev, pr. Eskildstrup ... 51
Bryggeriet „Thor", Maribo ... 37
Bryghus, Nykøbing Falsters, Nykøbing F. ... 2
Bryghus, Rødby ... 67

Side

Brødfabrik, Horreby ... 65
Bygnings Assurance, Dansk, Nykøbing F. ... 21
Bygningsmaterialforretning, Nykøbing Falsters ... 5
„Bøgely", Gartneriet, Ønslev pr. Eskildstrup ... 53
Central-Konditoriet, Rudkøbing ... 92
Christensen, A., Snedkermester, Keldby pr. Stege ... 87
Christensen, Chr. Th., Handelsgartner, Marstal ... 78
Christensen, Edvard, Handelsgartner, Holeby ... 56
Christensen, Fr. H., Manufakturhandel, Marstal ... 79
Christensen, H., & V. Hansen, Gartneri, Nakskov ... 32
Christensen, J. Bøye, Isenkram- og Udstyrsforretn., Marstal 81
Christensen, Karl, Kolonialforretning, Sakskøbing ... 45
Christensen, R., Smede- og Maskinværkst., Herridslev, Nysted 69
Christensens, H. C., Rederi, Marstal ... 76
Christensens, H. C. Skibsværft, Marstal ... 77
Christensens, Martin, Eftf., H. Fich, Købmandshdl., Marstal 80
Christiansen, G., Urmager, Nykøbing F. ... 21
Christiansminde Bageri, Nøbbet, Svinsbjerg ... 64
Christoffersen & Hansen, Kolonial en gros, Kulimport, Stege 89
Christoffersen, Kaj, Gartneriet „Solsikken", Nykøbing F. ... 13
Christoffersen, T. C., Eftf., T. Møller, Smedem., Nykøbing F. 20
Clausen, Brdr., Fabrikanter, Thoreby pr. Flintinge ... 59
Clausen, C. B., Cigarhandler, Stubbekøbing ... 48
Clausen, H. A., Maskinfabrikant, Slemminge pr. Sakskøb. ... 68
Clausen, O., Skrædermester, Nykøbing F. ... 18
Corfitzen, V., Handelsgartner, Nykøbing F. ... 18
Cykle- & Radio-Import, Stege ... 85
Damgaard, P., Handelsgartner, Ønslev pr. Eskildstrup ... 53
Dampbageri, Thoreby Mølle og, Thoreby pr. Flintinge ... 60
Dampmølle, Nakskov, A/S, Nakskov ... 27
Dampmølle, Sakskøbing ... 44
Dampmøllen i Nykøbing paa Falster ... 3
„Dannebroge", Bageriet, Søllested ... 73
Danske Andels-Slagteriers Eksport Fabriker „Dana", Nykøbing F. ... 12
Dansk Bygnings Assurance, Nykøbing F. ... 21
Den loll. Landbostands Sparekasse, Nakskov ... 25
Diskontobank, Møens, Stege ... 83
Diskonto- og Laanebanken, Maribo ... 39
Dose, Henry, Bagermester, Nysted ... 74
Drewsen, Poul, Isenkræmmer, Nakskov ... 30
Ejegod Mølle, Nykøbing F. ... 17
Eskildstrup Bageri, Eskildstrup ... 50
Farvehandel, Jernbanegades Material- og, Nykøbing F. ... 20
Ferdinandsen, H. F., Handelsgartner, Nørreballe ... 70
Fich, H., Martin Christensens Eftf., Købmandshdl., Marstal 80
„Flora", Gartneriet, Nakskov ... 32
„Flora", Gartneriet, Stubbekøbing ... 47
Folkebanken i Nykøbing F., A/S, Nykøbing F. ... 6
Forsikringsselskabet Dansk Bygnings-Assurance, Nykøbing F. 21
Freuchen, Aug., & Co., T. G. Krøyer, A/S, Korn og Foder-stoffer, Nakskov ... 28
Friis, A. H. & Søn, Brændselsforretning, Marstal ... 80
Frugtplantage, Lollands, Frejlev ... 61
Frydenborgs, Viggo, Eftf., Landbrugsmaskiner, Rudkøbing... 92

Side

Frøhandel, Lolland-Falsters, Nykøbing F. ... 6
Fællesbageri, Arbejdernes, Nakskov ... 29
Fællesbageri, Arbejdernes, Nykøbing F. ... 23
Gartneriet „Aalykke", Nykøbing F. ... 16
Gartneriet „Bøgely", Ønslev pr. Eskildstrup ... 53
Gartneriet „Flora", Nakskov ... 32
Gartneriet „Flora", Stubbekøbing ... 47
Gartneriet Rødbyvej, Nakskov ... 32
Gartneriet „Solsikken", Nykøbing F. ... 13
Gartneriet „Vilhelms Minde", Kraghave, Nykøbing F. ... 71
Grængegaardens Teglværk, Grænge ... 63
Guldborg Savværk, Guldborg ... 55
Haared Savskæreri, Haared pr. Maribo ... 42
Handelsgartneri, Chr. Hansens, Nr. Ørslev ... 71
Handelsgartneri, Nørre Alslev ... 59
Handelsgartneriet „Hortulania", Kraghave, Nykøbing F. ... 18
Handelsgartneriet „Thoreby", Thoreby pr. Flintinge ... 60
Hansen, Bernhard, Købmandsforretning, Marstal ... 82
Hansen, Bohn, Isenkram og Støbegods, Rødby ... 67
Hansen, C. A., Handelsgartner, Marstal ... 82
Hansen, Chr., Handelsgartner, Fuglse pr. Holeby ... 57
Hansen, Christoffersen &, Kolonial en gros, Kulimport, Stege 89
Hansen, H. R., Isenkræmmer, Stege ... 84
Hansen, H. S., Automobilhandler, Nakskov ... 33
Hansen, Jens, Købmandsforretning, Ærøskøbing ... 74
Hansen, V., H. Christensen &, Gartneri, Nakskov ... 32
Hansens, Chr., Handelsgartneri, Nr. Ørslev ... 71
Henrichsen, Hans, & Co., A/S, Bygningsartikler, Nykøbing F. 23
Hermansen, P., Konditor, Nakskov ... 30
Hermansens, J., Bageri, Bandholm ... 57
Herridslev Stolefabrik, Herridslev ... 69
Hjelms Mølle, Hjelm pr. Stege ... 88
Horreby Brødfabrik, Horreby ... 65
Horslunde Bryggeri, Horslunde ... 66
„Hortulania", Handelsgartneriet, Kraghave, Nykøbing F. ... 18
Humble Maskinsnedkeri, Humble ... 93
Huus, H. Chr., Købmandshandel, Nakskov ... 28
Hülsens, J., Vinimport, Nykøbing F. ... 19
Højbroens Monumentindustri, Nykøbing F. ... 12
Ibsen, Knud, Urmager, Nykøbing F. ... 25
Industri- og Landbrugsbank, Loll.-Falsters, Nykøbing F. ... 4
Jacobsen, Sophus, Eskildstrup ... 49
Jensen, J. C., Manufakturhandel, Marstal ... 79
Jensen, Johs., Gartner, Thoreby pr. Flintinge ... 60
Jensen, J. P., & Søn, Skrædermestre, Nykøbing F. ... 23
Jensens, Carl, Konditori, Nykøbing F. ... 17
Jensens, Ole, Stenhuggeri, Nakskov ... 36
Jeppesen, H., Konditor, Nykøbing F. ... 19
Jernbanegades Material- og Farvehandel, Nykøbing F. ... 20
Jernbanegades Ur- og Optikforretning, Nykøbing F. ... 21
Jernstøberi og Maskinværksted, Møens, Stege ... 84
Juul, Carl, Handelsgartner, Nykøbing F. ... 15
Jørgensen, H. Alfr., Møbelsnedker, Nakskov ... 35
Jørgensen, H. J., Handelsgartner, Stokkemarke ... 54
Jørgensen, Holger, Farveri, Nykøbing F. ... 15
Jørgensen, J. A., Klæde, Manufaktur, Sengeudstyr, Nakskov 33
Jørgensen, L., Kolonial- og Vinhandel, Sakskøbing ... 46
Jørgensen, Sv., Handelsgartner, Maglemer pr. Maribo ... 43
Kanstrup, Chr., Herreekvipering, Stege ... 84
Kettinge Savværk, Kettinge pr. Nykøbing F. ... 68
Kino-Teatret, Nakskov ... 31
Kino-Teatret, Nykøbing F. ... 9
Klokkemose Teglværk pr. Kettinge St. ... 68
Kobindselfabrik, Langelands, Rudkøbing ... 90
Konditoriet, Central-, Rudkøbing ... 92
Konditori, Torvets, Rudkøbing ... 92
Konkurrenten, Maribo ... 39
Konkurrenten, Sakskøbing ... 44
Kragh, Werner, Guldsmed, Sakskøbing ... 46
Kraghave Mølle, Nykøbing F. ... 22
Kryger, F., Korn og Foderstoffer, Nykøbing F. ... 9
Krøyer, Jens, Kolonial og Isenkram, Nakskov ... 27
Kul- og Trælasthandel, Søby, pr. Ærøskøbing ... 76
Kulkompagni, Marstal ... 77
Kølle, Grønlund, Handelsgartner, Maribo ... 38
Kølle, Th., Savværksejer, Maglemer pr. Maribo ... 41

Side

Laanebanken, Diskonto og, Maribo ... 39
Landbostands, Den loll., Sparekasse, Nakskov ... 25
Landbrugsbank, Loll.-Falsters Industri og, Nykøbing ... 4
Langelands Automobilforretning, Rudkøbing ... 90
Langelands Kobindselfabrik, Rudkøbing ... 90
Larsen, C. C., Handelsgartner, Marstal ... 80
Larsens, Lars P., Købmandsforretning, Budsemark pr. Borre 88
Lindgreen, Einar, Manufaktur og Herreekvipering, Sakskøbing 45
Lolland-Falsters Frøhandel, Nykøbing F. ... 6
Lolland-Falsters Industri og Landbrugsbank, Nykøbing F. ... 4
Lollands Frugtplantage, Frejlev ... 61
Lollandske, Den, Landbostands Sparekasse, Nakskov ... 25
Lollike, J. P. Pedersen, Maskinsnedkeri, Eskildstrup ... 51
Lumbye, Carl, Landbrugsmaskiner, Nakskov ... 35
Lund, K. A., „Konkurrenten", Sakskøbing ... 44
Lund & Stoltze Møller, Entreprenørforretning, Nakskov ... 27
Lundqvist, Vilh., Gørtleri og Metalstøberi, Nykøbing F. ... 7
Maagensen, Kai, Regnskabs- og Revisionskontor, Maribo ... 39
Madsen, Jul., Købmand, Kettinge St. ... 69
Madsen, Marcus, Købmand, Guldborg ... 56
Madsen, M. P., Købmand, Stege ... 86
Maglemer Savskæreri, Maglemer pr. Maribo ... 41
Marcussen, N. & Co., Manufaktur, Nykøbing F. ... 7
Margarinefabriken „Albertslykke", Søby pr. Ærøskøbing ... 76
Margarinefabrik, Møens, Stege ... 86
Maribo Trælasthandel, Afdeling Bandholm ... 57
Marrebæk Bryggeri, Marrebæk pr. Væggerløse ... 73
Marstal Kulkompagni, Marstal ... 77
Maskinfabrik, Orehoved ... 62
Maskinfabrik, Slemminge, Slemminge pr. Sakskøbing ... 68
Maskinfabrik, Thoreby Trævare- og, Thoreby pr. Flintinge ... 59
Maskinfabrik, Vesterbros, Maribo ... 42
Maskinsnedkeri, Humble ... 93
Maskinværksted, Bandholm Skibsværft og, Bandholm ... 58
Maskinværksted, Møens Jernstøberi og, Stege ... 84
Material- og Farvehandel, Jernbanegades, Nykøbing F. ... 20
Mathiassen, S. Wedege, Købmand, Stege ... 85
Matthiasen, H. C., Guldsmed, Nykøbing F. ... 10
Monumentindustri, Højbroens, Nykøbing F. ... 12
Møbeleksporten, Nykøbing F. ... 11
Møbelfabrik, Nykøbing Falster ... 10
Møbelforretning, Borre ... 87
Møens Diskontobank, Stege ... 83
Møens Jernstøberi og Maskinværksted, Stege ... 84
Møens Margarinefabrik, Stege ... 86
Mølle, Ejegod, Ejegod pr. Nykøbing F. ... 17
Mølle, Hjelms, Hjelm pr. Stege ... 88
Mølle, Kraghave, Nykøbing F. ... 22
Mølle, Radsted ... 71
Mølle, Sløsse, og Bageri, Sløsse ... 70
Mølle, Sønder Longelse ... 92
Mølle, Thoreby, & Dampbageri, Thoreby, Flintinge ... 60
Møller, Stoltze, Lund &, Entreprenører, Nakskov ... 27
Møller, T., T. C. Christoffersens Eftf., Smedem., Nykøbing F. 20
Møllers, M. Eftf., Charles W. Petersen, Nykøbing F. ... 24
Nakskov Automobil-Børs, Nakskov ... 32
Nakskov Dampmølle, Nakskov ... 27
Nielsen, Albert, Mekaniker, St. Dame pr. Askeby ... 89
Nielsen, Carl, Herreekvipering, Nykøbing F. ... 19
Nielsen, Frede R., Købmand, Stege ... 85
Nielsen, L., Bødker, Nykøbing F. ... 8
Nielsen, L. C., edsv. Skibsmægler, Nakskov ... 31
Nielsen, Sv. Aage, Juveler og Guldsmed, Nykøbing F. ... 16
Nielsens, Schrøder &, Eftf., Tapet- og Farvehandel, Maribo ... 42
Nielsens, Otto, Frugtplantager og Planteskoler, Guldborg-have pr. Guldborg ... 55
„Nykøbing", Sukkerfabriken, Nykøbing F. ... 1
Nykøbing Falsters Bryghus, Nykøbing F. ... 2
Nykøbing Falsters Bygningsmaterialforretning, Nykøbing F. 5
Nykøbing Falster Møbelfabrik, Nykøbing F. ... 10
Nøbølle Mølle, Nøbølle pr. Stege ... 89
Nørre Alslev Handelsgartneri, Nørre Alslev ... 59
Nørreballe Auto Transportforretning, Nørreballe ... 70
Obelitz, Installatør, Nykøbing F. ... 11
Olafsen, H. Chr., Skrædermester, Nykøbing F. ... 14
Olsens, J. C., Enke, Handelsgartneri, Ærøskøbing ... 75

Side

Orehoved Maskinfabrik, Orehoved ... 62
Overgaard, Johs., Handelsgartner, Sakskøbing ... 46
Ovesen, Martin, Manufaktur, Nakskov ... 30
Pedersen, B., Handelsgartner, Maribo ... 41
Pedersen, Bernhard, & Søn, Møbelfabrik, Eskildstrup ... 52
Pedersen, Eggert, Planteskoleejer, Nykøbing F. ... 8
Pedersens, Peder, Eftf., Manufaktur, Nakskov ... 36
Petersen, Albert, Kontantforretning, Sakskøbing ... 45
Petersen, Carl, Rebslageri og Brændselsforr., Ærøskøbing ... 75
Petersen, Charles W., Garnspinderi, Nykøbing F. ... 24
Petersen, Jørgen, Slagtermester, Stege ... 86
Petersen, P. Chr., Brændselsforretning, Ærøskøbing ... 75
Petersen, S., Skrædermester, Stege ... 86
Phønix Møllen, Lindelse ... 93
Planteskole, Stubbekøbing ... 47
Planteskolen Frederikslyst, Nykøbing F. ... 8
Poulsen, Fridthjof, Damehatte, Nykøbing F. ... 15
„Prior", Cafe og Konditori, Nakskov ... 34
Præstegaard, A., Købmandshandel, Nykøbing F. ... 22
Radio-Import, Stege Cykle- og, Stege ... 85
Radsted Mølle, Radsted ... 71
Rasmussen, H. E. Bronée, Købmand, Stubbekøbing ... 49
Rasmussen, Jens, Bageri og Konditori, Nakskov ... 36
Rasmussen, Leo, Handelsgartner, Eskildstrup ... 52
Rasmussen, Th., Købmand, Kraghave pr. Nykøbing F. ... 16
Rasmussens, Anthon, Eftf., Manufaktur, Stubbekøbing ... 48
Rasmussens, H., Konditori, Gedser ... 66
Rederi, H. C. Christensens, Marstal ... 76
Redningskorpset, Zone-, Eskildstrup ... 49
Rohdan, J. A., Urmager, Nykøbing F. ... 14
Rødby Bryghus, Rødby ... 67
Sakskøbing Dampmølle, Sakskøbing ... 44
Salgskontor, Teglværkernes, for Loll.-Falster, Nykøbing F. ... 11
Samson, P., Manufaktur, Nykøbing F. ... 6
Savskæreri, Haared, pr. Maribo ... 42
Savskæreri, Maglemer, pr. Maribo ... 41
Savværk, Bandholm ... 58
Savværk, Guldborg ... 55
Savværk, Kettinge, pr. Nykøbing F. ... 68
Savværk, Vejleby, pr. Askhøj ... 72
Savværk, Østmøens, Nyborre pr. Borre ... 88
Schiøler, J. F., Stenhuggeri og Monumentindustri, Maribo ... 43
Schmidt, P. G., Guldsmed, Nakskov ... 36
Schrøder & Nielsens Eftf., Tapet- og Farvehandel, Maribo ... 42
Schultz, E. C., Kolonialhandel, Nykøbing F. ... 9
Sidenius, K., Købmandshandel, Nykøbing F. ... 4
Skaaning, Fr., Købmand, Maribo ... 38
Skafte, Knud, Konditori, Nykøbing F. ... 13
Skibsværft, Bandholm, & Maskinværksted, Bandholm ... 58
Skibsværft, H. C. Christensens, Marstal ... 77
Skjødt, Johan, Bager og Konditor, Nakskov ... 34
Skærbæk, C. A., & Co., Jernstøberi og Maskinfabrik, Stege 84
Skørringe Bageri, Skørringe ... 73
Slemminge Maskinfabrik, Slemminge pr. Sakskøbing ... 68

Side

Sløsse Mølle & Bageri, Sløsse ... 70
„Solsikken", Gartneriet, Nykøbing F. ... 13
Sparekasse, Den loll. Landbostands, Nakskov ... 25
Steffensen, Chr., Herreekvipering, Nakskov ... 34
Stege Cykle- og Radio-Import, Stege ... 85
Stege Ægpakkeri, Stege ... 86
Stokkemarke Bageri, Stokkemarke ... 54
Stolefabrik, Herridslev ... 69
Stubbekøbing Planteskole, Stubbekøbing ... 47
Stubbekøbing Ægeksport, Stubbekøbing ... 48
Suhr, P. W., & Co., Senge- og Madrasfabrik, Nykøbing F. ... 6
Sukkerfabriken Nykøbing, Nykøbing F. ... 1
Svendsen, Joh., Møller, Nøbølle pr. Stege ... 89
Svendsen, Siegfried, Købmandshandel, Marstal ... 81
Søby Kul- og Trælasthandel, Søby, Ærøskøbing ... 76
Sønder Longelse Mølle, Sdr. Longelse ... 92
Sørensen, Ludvig, Gartner, Birket pr. Torrig ... 65
Teglværk, Grængegaardens, Grænge ... 63
Teglværk, Klokkemose, Kettinge ... 68
Teglværkernes Salgskontor, Nykøbing F. ... 11
Teilmann, Svend, Nykøbing F. ... 20
Thompson, Thos., & Co., Ægeksport, Nr. Alslev ... 59
Thomsen, Henrik, Møller og Bager, Sløsse ... 70
„Thor", Bryggeriet, Maribo ... 37
Thoreby Autoværksted, Thoreby pr. Flintinge ... 59
„Thoreby", Handelsgartneriet, Thoreby pr. Flintinge ... 60
Thoreby Mølle og Dampbageri, Thoreby pr. Flintinge ... 60
Thoreby Trævare- og Maskinfabrik, Thoreby pr. Flintinge ... 59
Tjennemarke Mølle, Bageri og Købmandsforretning, Tjennemarke pr. Søllested ... 72
Torvets Konditori, Rudkøbing ... 92
Transportforretning, Nørreballe Auto, Nørreballe ... 70
Transportforretning, Østlollands, Grænge ... 64
„Trio", Andelsselskabet, Blodfoderfabrik, Sakskøbing ... 44
Trojel & Hjorths Eftf., Stubbekøbing ... 47
Trælasthandel, Maribo, Afdeling Bandholm ... 57
Trælasthandel, Søby Kul- og, Søby, Ærøskøbing ... 76
Trævare- & Maskinfabrik, Thoreby, pr. Flintinge ... 59
Ullerslev Bageri, Ullerslev pr. Aunede ... 65
Waaddegaard, Peder, Beklædningsmagasin, Sakskøbing ... 44
Weidemanns L. P., Bindegarnsfabrik, Rudkøbing ... 91
Vejleby Savværk, Vejleby pr. Askhøj ... 72
Vesterborg Bageri, Vesterborg ... 61
Vesterborg Bryggeri, Vesterborg ... 61
Vesterbros Maskinfabrik, Maribo ... 42
„Vilhelms Minde", Gartneriet, Kraghave, Nykøbing F. ... 71
Vinimport, J. Hülsens, Nykøbing F. ... 19
Zone-Redningskorpset, Eskildstrup ... 49
Ægeksport, Stubbekøbing ... 48
Ægpakkeri, Stege ... 86
Ønslev Bryggeri, Ønslev pr. Eskildstrup ... 51
Østlollands Transportforretning, Grænge ... 64
Østmøens Savværk, Nyborre pr. Borre ... 88

AFDELING C OMFATTER BORNHOLM

Side

Aakirkeby Bank, Aakirkeby ... 34
Aakirkeby Bryggeri, Aakirkeby ... 37
Aakirkeby Skæreri, Aakirkeby ... 36
Aakjær, Th., Isenkræmmer, Nexø ... 28
Aaløse Skæreri, Østermarie ... 47
Aarsdale Fiskesalgsforening, Svaneke ... 45
Allinge Cykleimport, Allinge ... 43
Allinge Messe ved Th. Holm, Allinge ... 41
Allinge Skæreri, Allinge ... 41
Allinge Teglværk, Allinge ... 40
Almindingen Savværk, Almindingen ... 52
Andersen, Brdr., Handelsgartneri, Allinge ... 40
Andersen, Brdr., Stenhuggeri, Rønne ... 14
Andersen, Camillo, Handelsgartner, Rønne ... 19
Andersen, Knud, Gartner, Rønne ... 20
Anker, Brdr., Jernstøberi og Maskinfabrik, Hasle ... 31
Arbejdernes Fællesbageri, Rønne ... 9
Autohjælp, Bornholms, Rønne ... 17
Autoværksted, Nexø ... 27
Baadebyggeri, Rønne Skibs- og, Rønne ... 14
Bageri, P. Holms, Allinge ... 42
Bageri, Pedersker ... 54
Bakke Mølle, Olsker pr. Allinge ... 43
Bank, Aakirkeby ... 34
Bedegade Mølle, Klemensker ... 51
Berg, P., A/S, Købmandshandel, Nexø ... 21
Bidstrup, Chr., Kul og Trælast, Rønne ... 7
Bjerregaard, M. J., Handelsgartner, Nexø ... 22
Bornholms Autohjælp, Rønne ... 17
Bornholms Fjerkræslagteri, Nexø ... 29
Bornholms Konservesfabrik, Nexø ... 24
Bornholms Kønrøgsfabrik, Hasle ... 29
Bornholms Spare- og Laanekasse, Rønne ... 3
Bryggeri, Aakirkeby ... 37
Bryggeri, Hasle ... 30
Bryggeri, Nexø, og Sodavandsfabrik, Nexø ... 26
Byggeforretning, Lobbæk, Andr. Lind, Lobbæk ... 48
Byggeforretning, Pedersker Skæreri og, Pedersker ... 53
Bymøllen, Rutsker pr. Hasle ... 34
Bølshavn og Listed Fiskesalgsforening, Listed pr. Svaneke ... 45
Cementstøberiet „Fix", Rønne ... 11
Cementvarefabrik, Frydenlund, Rønne ... 5
Cementvarefabriken, Strandby pr. Svaneke ... 46
Christensen, Hans, Manufaktur og Konfektion, Rønne ... 5
Christiansen, Chr., Skibs- og Baadebyggeri, Rønne ... 15
Cigarforretning, Rønne Vin- og, Rønne ... 13
Cykleimport, Allinge ... 43
Dahl, J. P., Kolonialforretning, Aakirkeby ... 36
Dampskibsselskabet paa Bornholm af 1866, Rønne ... 2
Dansk-Svensk Staal, Rønne ... 16
Eckberg, Aksel, Kolonialhandel, Rønne ... 16
Erichsen, Otto, Blikkenslagermester, Nexø ... 25
Erthmann, Johs., Agenturforretning, Rønne ... 7
„Finnedalen", Hotel, Vang, pr. Hasle ... 30
Fiskernes Salgsforening, Nexø ... 29
Fiskesalgsforening, Aarsdale, Svaneke ... 45
Fiskesalgsforening, Listed og Bølshavns, Listed pr. Svaneke 45

Side

Fiskesalgsforening, Snogebæk, Snogebæk pr. Nexø ... 26
Fiskesalgsforening, Svaneke ... 45
„Fix", Cementstøberiet, Rønne ... 11
Fjerkræslagteri, Bornholms, Nexø ... 29
Frederiksen, Svend, Købmand, Rønne ... 13
Frenne Mølle, Svaneke ... 44
Frostegaards Skæreri, Aakirkeby ... 35
Frydenlund Cementvarefabrik, Rønne ... 5
„Frydenlund", Gartneriet, Rønne ... 17
Funk, Andr., Cigarhandel, Nexø ... 23
Fællesbageri, Arbejdernes, Rønne ... 9
Gadeby Mølle, Gadeby pr. Bodilsker ... 50
Gadeby Mølle, Gadeby pr. Østermarie ... 46
Gartneriet „Frydenlund", Rønne ... 17
Garveriet, Nexø ... 24
Glistrup, Viggo, Købmand, Rønne ... 8
Gram, P., Skotøjshandel, Rønne ... 20
Grand Hotel Phønix, Rønne ... 18
Granhøj, Hønseriet, Østermarie ... 47
Granlund, Hønseriet, Klemensker ... 51
Grønbech & Co., A/S, Købmandshandel, Hasle ... 30
Grønbergs Eftf., Købmandshandel, Rønne ... 13
Handelsgartneri, Markmans, Gudhjem ... 50
Handelshus, Nordlandets, Allinge ... 39
Hansen, Chr. Math., Handelsgartner, Hasle ... 31
Hansen, E. Sonne, Købmand, Nexø ... 25
Hansen, H. J., Kolonial en gros, Rønne ... 19
Hansen, Otto, Møllebygger, Aakirkeby ... 38
Hansen, Svend, Handelsgartner, Rønne ... 17
Hasle Bryggeri, Hasle ... 30
Hasle Skæreri, Hasle ... 32
Herremagasin, Londoner, Rønne ... 11
Hjorths, L., Terracotta-Fabrik, Rønne ... 3
Holm, Th., Allinge Messe, Allinge ... 41
Holms, P., Bageri, Allinge ... 42
Hotel „Finnedalen", Vang pr. Hasle ... 30
Hotel Phønix, Grand, Rønne ... 18
Humledal Skæreri, Tejn ... 54
Hundshale Mølle, Aaker pr. Aakirkeby ... 38
Hønseriet „Granhøj", Østermarie ... 47
Hønseriet „Granlund", Klemensker ... 51
Hønseriet „Mindebo", Nexø ... 26
Hønseriet „Sandager", Østerlars ... 52
Jensen, Kai, Slagtermester, Allinge ... 43
Jensens, H., Eftf., Urmager, Rønne ... 12
Jørgensen, Alfred, Handelsgartner, Rønne ... 12
„Kannikely", Kontrolhønseriet, Bodilsker pr. Nexø ... 24
Kirkemøllen, Pedersker ... 53
Kirkemøllen, Rutsker pr. Hasle ... 33
Kjærgaard, J. S., Trikotage, Sengeudstyr, Nexø ... 21
Knudsker Mølle, Knudsker pr. Rønne ... 16
Koefoed, Chr., Billedskærer, Rønne ... 7
Kofod, Andr., Købmand, Hasle ... 29
Kofoed, Aage, Købmand, Rønne ... 10
Kofoed, M., Chr., Handelsgartneri, Allinge ... 42
Kofoed, Ove, Købmand, Nexø ... 29
Kolling, Bærendt, Juveler og Guldsmed, Rønne ... 19

Side

Kolling, Georg, Guldsmed, Rønne ... 8
Konservesfabrik, Bornholms, Nexø ... 24
Kontrolhønseri, L. M. Olsens, Nexø ... 23
Kontrolhønseriet „Kannikely", Bodilsker pr. Nexø ... 24
Kyhn, Chr., Handelsgartner, Rønne ... 19
Kønrøgsfabrik, Bornholms, Hasle ... 29
Laanekasse, Bornholms Spare- og, Rønne ... 3
Larsen, H. P., Handelsgartner, Rønne ... 10
Limensgade Mølle, Aakirkeby ... 39
Lind, Andr., Lobbæk Byggeforretning, Lobbæk ... 48
Lind, Brdr., Savskæreri, Rutsker pr. Hasle ... 32
Lind, Carl, Snedkermester og Billedskærer, Hasle ... 32
Lindgreen, A. D., Handelsgartner, Tejn ... 54
Listed og Bølshavn Fiskesalgsforening, Listed pr. Svaneke... 45
Lobbæk Byggeforretning, Andr. Lind, Lobbæk ... 48
Londoner Herremagasin, Rønne ... 11
Lorenzen, Oscar, Urmager og Guldsmed, Nexø ... 22
Lund, N. N., Kolonial & Isenkram, Østermarie ... 46
Lyster, Chr., Garver, Rønne ... 19
Madsen, Simon, Manufakturhandel, Rønne ... 6
Madvig, Andreas, Kolonial- og Vinhandel, Rønne ... 4
Magasin du Nord, Allinge ... 40
Markmans Handelsgartneri, Gudhjem ... 50
Maskinfabrik, Nexø Motor- &, Nexø ... 27
Messe, Allinge ... 41
„Mindebo", Hønseriet, Nexø ... 26
Motor- & Maskinfabrik, Nexø ... 27
Munch, Hans V., Købmand, Nexø ... 20
Myreagremøllen, Aaker pr. Aakirkeby ... 37
Myremøllen, Lobbæk ... 49
Nexø Autoværksted, Nexø ... 27
Nexø Bryggeri og Sodavandsfabrik, Nexø ... 26
Nexø Motor- og Maskinfabrik, Nexø ... 27
Nexø og Omegns Pakhusforening, Nexø ... 28
Nielsen, Emil, Karetmager og Savskærer, Aakirkeby ... 36
Nielsen, Ernst, Handelsgartner, Rønne ... 6
Nielsen, Ernst, Stenhugger, Rønne ... 9
Nielsen, Jens V., Materialhandel, Rønne ... 15
Nordlandets Handelshus, Allinge ... 39
Ny Mølle, Allinge ... 42
Olsens, L. M., Kontrolhønseri, Nexø ... 23
Pakhusforening, Nexø og Omegns, Nexø ... 28
Pedersen, Andreas, Støbegods, Rønne ... 12
Pedersen, H., Handelsgartner, Rønne ... 18
Pedersker Bageri, Pedersker ... 54
Pedersker Skæreri & Byggeforretning, Pedersker ... 53
Petersen, C., & Sonne, Bagermestre, Rønne ... 7
Phønix, Grand Hotel, Rønne ... 18
Pilemøllen, Bodilsker ... 51
Porcelænsudstyrsforretning, Rønne, P. Dam, Rønne ... 11
Povlsker Brugsforening, Povlsker pr. Nexø ... 28

Side

Risemøllen, Olsker pr. Tejn ... 56
Røbro Mølle, Rø ... 55
Røgeriet „Sydhavn", Rønne ... 19
Rømer, Ole, Handelsgartner, Svaneke ... 44
Rønne, H. P., Urmager, Rønne ... 12
Rønne Porcelænsudstyrsforretning, P. Dam, Rønne ... 11
Rønne Skibs- og Baadebyggeri, Rønne ... 14
Rønne, Th. Bang, Købmand, Rønne ... 10
Rønne, Wilh., Eksportforretning, Rønne ... 18
Rønne Vin- og Cigarforretning, Rønne ... 13
Salgsforening, Fiskernes, Nexø ... 29
„Sandager", Hønseriet, Østerlars ... 52
Savmøllen, Aaker pr. Aakirkeby ... 38
Savværk, Almindingen ... 52
Savskæreri, Østerlars, Østerlars pr. Gudhjem ... 52
Saxebromøllen, Aaker pr. Aakirkeby ... 37
Skibs- & Baadebyggeri, Rønne ... 14
Skrehalle Mølle, Østermarie ... 47
Skæreri, Aakirkeby ... 36
Skæreri, Aaløse, Østermarie ... 47
Skæreri, Allinge ... 41
Skæreri, Frostegaards, Aakirkeby ... 35
Skæreri, Hasle ... 32
Skæreri, Humledal, Tejn ... 54
Skæreri og Byggeforretning, Pedersker ... 53
Skæreri, Svaneke ... 45
Smørenge Mølle, Lobbæk ... 47
Snogebæk Brugsforening, Snogebæk pr. Nexø ... 28
Snogebæk Fiskesalgsforening, Snogebæk pr. Nexø ... 26
Sodavandsfabrik, Nexø Bryggeri &, Nexø ... 26
Solbakke-Møllen, Gudhjem ... 50
Sonne, C. Petersen &, Bagermestre, Rønne ... 7
Sosemøllen, Lobbæk ... 49
Spare- og Laanekasse, Bornholms, Rønne... 3
Staal, Dansk-Svensk, Rønne ... 16
Stenbrudsmøllen, Nexø ... 27
Stenseby Brugsforening, Stenseby pr. Bodilsker ... 28
Svaneke Fiskesalgsforening, Svaneke ... 43
Svaneke Skæreri, Svaneke ... 45
Svanemøllen, Svaneke ... 44
„Sydhavn", Røgeriet, Rønne ... 19
Teglværk, Allinge ... 40
Terracotta-Fabrik, L. Hjorths, Rønne ... 3
Tingsted Mølle, Aarsballe ... 55
Træbene Mølle, Aarsballe ... 56
Vedby Mølle, Hasle ... 34
Vin- & Cigarforretning, Rønne ... 13
Ypperne Mølle, Nyker ... 54
Østerlars Savskæreri, Østerlars pr. Gudhjem ... 52
Østre Mølle, Hasle ... 33